BIBLE ČESKÁ.

DÍL DRUHÝ:

KNIHY NOVÉHO ZÁKONA.

SVAZEK II.:

LISTY APOŠTOLSKÉ A ZJEVENÍ SV. JANA.

PODLE VULGÁTY SE STÁLÝM ZŘETELEM NA TEXT PŮVODNÍ (ŘECKÝ) PŘELOŽIL A ÚVODY I VÝKLADY OPATŘIL

DR. JAN LAD. SÝKORA.

REDIGOVAL

DR. ANTONÍN PODLAHA.

SE SCHVÁLENÍM ARCIBISKUPSKÉHO ORDINARIÁTU V PRAZE.

V PRAZE 1923.

NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO“. — TISKEM CYRILLO-METHODĚJSKÉ KNIHTISKÁRNY V. KOTRBY.

IMPRIMATUR.

Pragae, 5. Octobris 1921.

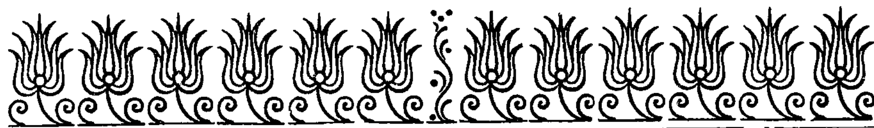
† **Antonius Podlaha,**
episcopus Paphiensis, vicarius generalis.

N. E. 13.402

OBSAH.

Stránka:

Přílohy: dvě mapy cest sv. Pavla.

Listy apoštolské.

a) O listech sv. Pavla vůbec. Život sv. Pavla.

Po Skutcích apoštolských následují v kánoně církevním Listy apoštolské, a to nejprve 14 listů sv. Pavla, po nich tak zvané listy katolické (jeden sv. Jakuba, dva sv. Petra, tři sv. Jana, jeden sv. Judy), ač v četných i nejstarších rukopisech jsou listy katolické před Pavlovými. Pořádek, ve kterém listy Pavlovy v kánoně jsou podány, není chronologický, ne podle času, ve kterém byly po sobě napsány, nýbrž zvolen jest s ohledem na jejich obsah a vážnost těch obcí a osob, kterým byly zaslány. Předcházejí listy k celým obcím křesťanským, potom listy k jednotlivým osobám, na konec dán jest list k židům jakožto list, který nejmenuje obce ani osoby, které byl zaslán, a který za prvních století církve byl brán v pochybnost v krajích západních a uznán obecně teprve tehdy, když pořádek ostatních byl již ustálen. List k Římanům položen jest na místě prvním, poněvadž jest ze všech nejobsažnější a určen nejvážnější obci církevní. Sv. Pavel nepsal jich sám, nýbrž diktoval je jazykem řeckým a jen na konci přičinoval několik slov vlastní rukou, když se byl vyskytl v Thessalonice list jemu podvržený. Proto sloh jejich není uhlazený; jest však mocný, ba úchvatný a četnými figurami řečnickými oživený. Uloženo jest v nich skoro veškeré učení Kristovo, zejména s důrazem vytknuta pravda, že Pán Ježíš jest Synem Božím a Vykupitelem všeho lidstva, a že tedy každý člověk může dojíti spásy skrze něho.

Spisovatel jejich, sv. Pavel, pocházel z rodu hebrejského, z pokolení Benjamínova; narodil se v cilicijském městě Tarsu v téže skoro době, ve které Pán Ježíš, a to z rodičů, kteří byli stoupenci strany farisejské a požívali občanství nejen tarsenského, nýbrž i římského. Při obřízce obdržel jméno Šavel (vyžádaný), měl však vedle něho také římské jméno Pavel (Paulus), jehož užíval o sobě ve svých listech výhradně, jež však sv. Lukáš dává mu ve Skutcích apošt. teprve od té chvíle, kdy počal vyličovati činnost jeho u Sergia Pavla (13, 9). Někteří proto myslí, že jméno to přijal na památku Sergiova obrácení a ku poctě Sergiově a snad i proto, že chtěl pod tím jménem vystupovati u Římanů a jejich úřadů jako klient čili chráněnec Sergia Pavla, aby tím spíše dosáhl u nich úspěchu. Ale neprávem. Neboť ať pomlčíme o jiném, sv. Lukáš přikládá mu jméno to dříve, než líčí obrácení Sergiovo, a to nikoli jako jméno nové, nýbrž jako jméno, jehož sv. apoštol již užíval vedle jména Šavel; praví totiž: Š a v e l,

který též Pavlem slove. Měl tedy Pavel jméno to dříve, a to zajisté již od dětinství, kdy mu je dal otec vedle jména Šavel, nejspíše pro své občanství římské, jež ovšem přešlo i na syna. Mívaliť židé tehdy jména dvě, jedno hebrejské, druhé řecké neb římské.

Prvního vychování a vzdělání nabyl v Tarsu, v domě otcovském, potom zajisté i v tarsenské škole židovské. Vychován byl v přísné kázni a ve snaze po mravní bezúhonnosti, jak toho žádal zákon mojžíšský a podání předků. (2. Tim. 1, 2; Filip. 3, 6; Skut. 23, 6; 26, 5.) Vedle aramejštiny jakožto řeči mateřské osvojil si dokonalou zběhlost v jazyce řeckém, jímž mluvila většina obyvatelstva tarsenského. Někteří myslí, že v Tarsu chodil také do škol řeckých a tam si zjednal znalost nejen řečtiny, nýbrž i řecké filosofie a literatury. Mají však sotva pravdu. Neboť jednak farisejské zásady, jichž se drželi rodiče, bránily zajisté otci, aby neposílal syna svého do škol pohanských, jednak řečtina v listech Pavlových svými hebraismy a vůbec hellenistickým a lidovým rázem svým ukazuje, že se jí nenaučil ve škole, nýbrž mezi lidem, obcováním s jinými. Pokud známost filosofie a literatury řecké měl, zjednal si jí vlastním pozorováním života řeckého, styky s jinými a četbou soukromou, a to zvláště v oné době as dvou neb tří roků, kterou pobyl ve svém rodišti již jako křesťan po své návštěvě u sv. Petra v Jerusalemě, kdy již věděl, k jakému úřadu jest povolán. — Když mu bylo as 15 roků, poslal jej otec do Jerusalema, aby tam u věhlasného učitele Gamaliela nabyl vyššího vzdělání v zákoně mojžíšském; chtělť as míti z něho zákoníka neb učitele zákona. Přece však dal ho snad ještě v Tarsu vyučiti také řemeslu stanařskému; neboť podle předpisů rabínských byl otec povinen dáti každého syna vyučiti některému řemeslu, jednak aby se vyvíjely harmonicky síly tělesné i duševní, jednak aby každý dovedl se uživiti prací rukou svých. U Gamaliela zjednal si nejen dokonalou známost Starého zákona, nýbrž i obratnost v řeči a v myšlení a dovednost předpisy zákona obraceti na jednotlivé případy v životě, a podal základ oné výmluvnosti vyškolené, která tak vyniká v jeho řečech a listech; zároveň vzplanul zápalem pro zákon a svědomité zachovávání jeho předpisů, takže, jak sám dí, prospíval v židovství nad jiné vrstevníky své a byl horlivým milovníkem zákona i tradic otcovských. (Skut. 22, 3; Gal. 1, 14.)

Dokončiv po několika letech svá studia, vrátil se do svého rodiště, a to ještě dříve, než Pán Ježíš vystoupil veřejně; později odešel opět do Jerusalema, ale teprve tehdy, když Ježíš byl již vstoupil na nebesa. Neviděl ho tedy za pozemského života jeho. Obcuje však s fariseji Kristu nepřátelskými, pojal i on nenávist proti vyznavačům jeho, a nenáviděl je tím více, poněvadž je pokládal za odpadlíky od pravé víry a za rušitele zákona, k němuž přilnul s celou duší svou. Proto dalek jsa té umírněnosti, kterou vynikal učitel jeho Gamaliel, nejen souhlasil s usmrcením sv. Štěpána a s pronásledováním, které hned nato proti křesťanům vypuklo, nýbrž i sám vystupoval fanaticky proti nim, vyhledávaje jich po domech a je předváděje před soud. Ano nemaje dosti na pronásledování jerusalemském, vyžádal si od nejvyššího kněze plnomocenství do synagog damašských, aby tam směl zjímati a do Jerusalema přivésti všecky křesťany (ze židovství), které by tam nalezl. Nečinil to však z převrácené vůle, nýbrž z horlivosti pro zákon mojžíšský a v tom pevném přesvědčení, ovšem bludném, že koná povinnost a skutek bohumilý, jakož i ve snaze přivésti

k odpadu od Krista a zpět k židovství ty, kteří v něho uvěřili (Skutk. 26, 9—11.). Proto také Bůh nenechal ho v poblouzení jeho, nýbrž vzhlédnuv naň svým milosrdenstvím, nejen přivedl ho k víře v Krista, nýbrž i vyvolil ho k úřadu apoštolskému. Když totiž v nepřátelském úmyslu svém blížil se již k Damašku, obklíčilo jej i družinu jeho náhle v době polední oslepivé světlo s nebe, takže všichni užasem padli na zem; zároveň ukázal se mu Pán Ježíš v oslaveném těle svém a zjeviv se mu jako Syn Boží a Vykupitel světa, dal mu na jevo, k jakému úřadu ho vyvolil. A zjevením tím a ovšem i Boží milosti vnitřní Šavel změnil se najednou tak, že uvěřiv, ihned byl ochoten učiniti všecko, co Ježíš bude chtíti od něho. Byv pak vyzván od Pána, aby se odebral do Damašku, kde se mu poví, co má dělati, odebral se tam bez odkladu, veden jsa od svých průvodčích (neboť byl jasem onoho světla oslepl), a byv tam od Ananiáše, jenž k němu od Krista zvláštním viděním byl poslán, a jehož i Pavel v tu dobu spatřil u vidění k sobě přicházeti, nejen od slepoty vzkládáním rukou uzdraven, nýbrž i pokřtěn, oddal se Kristu s celým srdcem svým a počal po Damašku o něm kázati, že jest Syn Boží (r. 36 neb spíše r. 37 po Kr.). Po několika dnech však odebral se do Arabie, aby tam v samotě připravoval se modlitbou a rozjímáním na svůj úřad apoštolský, a pobyv tam ne celé tři roky, vrátil se do Damašku a kázal opět o Ježíši, a to s takovou horlivostí, že židé strojili mu úklady, aby ho zahubili. Ale křesťané tamní, dověděvše se o tom, spustili jej v koši otvorem (neb oknem), který byl v hradbě městské neb v domě k hradbě přilehlém, a on uniknuv nebezpečenství odebral se do Jerusalema, aby viděl Petra, t. j. aby ho poznal a mu jako hlavě církve se představil i poctu vzdal (r. 40.). Poněvadž mu židé strojili úklady také tam, odešel po 15 dnech ke zvláštnímu příkazu Páně, a to do svého rodiště, kde pobyl as dva neb tři roky. Nato odebral se ku pozvání Barnabášovu do Antiochie syrské, kde zatím vznikla obec křesťanská, a působil tam s ním po jeden rok s takovým zdarem, že veliké množství bylo získáno Kristu. Po roce byl od tamních křesťanů poslán i s Barnabášem do Jerusalema, aby tam odevzdali sbírku, kterou mezi sebou učinili ku podpoře jerusalemských chudých křesťanů v době hladu, který prorok Agabus byl předpověděl a který za císaře Klaudia skutečně nastal. Vrátiv se do Antiochie a byv tam k rozkazu Božímu i s Barnabášem vysvěcen na biskupa, vykonal ony tři cesty apoštolské, které sv. Lukáš vyličuje ve Skutcích apošt. od 13, 4—21, 16, pobyv mezitím i na apoštolském sněmě jerusalemském. Když ze své třetí cesty vrátil se do Jerusalema, zúčastnil se slibu nazirejského a byv tam na křivé udání zatknut a v Cesarei po dva roky chován ve vazbě, vydal i tam svědectví Kristu před vladaři Felixem a Festem. Odvolav se pak k císaři, byl dopraven do Říma, kde byl chován po dva roky v mírné vazbě, hlásaje při tom Krista nejprve židům, potom pohanům, jakož i o těchto věcech sv. Lukáš vypravuje ve Skutcích apošt. od 21, 17—28, 31. Kde působil, byv z vazby propuštěn, Skutky apoštolské nevypravují. Hledíc však k jistým pokynům, které se vyskytují v některých listech Pavlových a spisech sv. Otců, lze říci, že z Říma odebral se do Španělska a pobyv tam asi 3—4 měsíce nastoupil na cestu na východ nejspíše přes Řím, kde jak se zdá, sešel se s Titem a Timoteem, ačli také oni nebyli s ním ve Španělsku. S nimi odebral se ještě před vypuknutím pronásledování Neronova (64) na Kretu,

*

působil tam celou zimu a ustanoviv potom Tita biskupem, plavil se na jaře r. 65 do Malé Asie, odtud do Macedonie, do Nikopole (nejspíše) epirské, kde přezimoval a na jaře r. 66 (možná přes Efesus) do Korintu a potom (snad se sv. Petrem) do Říma. Kázav pak tam nějaký čas nedlouhý, byl proto jat (i s Petrem) a vržen do tuhého žaláře (2. Tim 1, 11—12), podle podání do žaláře Mamertského. Ve vazbě té napsal svůj druhý list k Timoteovi. Své přátele směl přijímati, navštívil ho však málo kdo. As po devítiměsíčné vazbě byl sťat mečem dle podání téhož dne, kterého byl ukřižován sv. Petr, totiž 29. června r. 67, a to as hodinu cesty od Říma v levo od silnice Astijské. Tělo jeho bylo pohřbeno as o dva km blíže k Římu na místě, kde nyní stojí chrám sv. Pavla za hradbami (San Paolo fuori le mura).

Povahy byl přímé, ohnivé, s počátku i prudké. K náboženství otcovskému lnul s celým srdcem, ano schvaloval i násilí proti těm, kteří z něho (ze židovství) uvěřili v Krista. Ale co bylo nedokonalé neb nesprávné v jeho povaze, zdokonalil přijav křesťanství. Byv dříve prudkým a násilnickým, stal se potom rázným a podnikavým; byv krutým zelotou, stal se mírným a bohabojným horlitelem pro věc dobrou; byv slepým bojovníkem za židovství, stal se nadšeným, ale snášelivým a povážlivým obráncem víry v Krista. Vynikaje neobyčejnou bystrostí ducha a moudrostí, pronikal všude ku podstatě věci a hleděl všemi prostředky dobrými jí dosíci, byť věci vedlejší při tom pominuty byly. Lna vroucí láskou k Bohu a ke Kristu, miloval z té lásky i lidstvo a snažil se a usiloval neúnavně o to, aby co nejvíce lidí učinil účastny těch milostí a dobrodiní, jež nám Kristus zasloužil. Svědomí choval čisté tak, že mohl říci: „ničeho nejsem si vědom"; ačkoli jevil činnost tak obsáhlou a tak velikolepou, že budí obdiv, byl přece pokorný tak, že nejen všecko dobré, jež vykonal, přičítal milosti Boží, nýbrž i za nejmenšího z apoštolů se měl proto, poněvadž jsa ještě židem pronásledoval církev Boží. Všecky práce pak a námahy, které podnikal, podstupoval nikoli pro odměnu časnou, nýbrž z lásky ke Kristu a pro Krista v naději, že se mu dostane odplaty po smrti.

O listě k Římanům.

Do Říma dostala se první zpráva o Kristu od poutníků, kteří přišedše z Říma, byli v Jerusalemě v den seslání Ducha sv. Křesťanskou obec založil tam a uspořádal sv. Petr, který tam přišel po prvé r. 42. [1]) Obec ta sestávala z křesťanů obrácených ze židovství i z po-

[1]) Někteří (jinověrci), chtíce popříti, že Petr do Říma přišel a tam křesťanskou obec založil, tvrdili a s těmi oněmi obměnami tvrdí, že křesťanství dostalo se do Říma prostřednictvím různých jednotlivců, kteří poznavše křesťanství na svých cestách, jmenovitě v Jerusalemě neb v oněch krajích, kde působil sv. Pavel, je pak v Římě zaváděli nejprve mezi svými známými, potom i mezi proselyty a skrze ně i mezi pohany. Ale proti pravdě. Připouštíme sice, ano pokládáme za pravdu, že první zvěst o Kristu přinesli do Říma jednotlivci (neapoštolští), oni totiž poutníci římští, židé i proselyté, kteří dle Skutk. 2, 10—11. byli svědky seslání Ducha sv. na apoštoly. Ba připouštíme i to, že ten onen z nich uvěřiv na slova Petrova v Krista, dal se pokřtíti a přišed zase do Říma, pohnul k víře té také některé známé své. Avšak popíráme rozhodně, že by skrze tyto poutníky neb jiné křesťany pouze nahodile do Říma přišlé bez úmyslu hlásat evangelium, byla tam povstala ona obec křesťanská, pro kterou sv. Pavel napsal tento list. Neboť ať pomlčíme o tom, jak jest pravděnepodobno, ano neuvěřitelno, aby způsobem tak nahodilým beze všeho působení muže apoštolského povstala

hanství. Císař Klaudius vyhnal sice r. 50 z Říma všecky židy a křesťany ze židovství, ale Nero odvolal dekret jeho; i vrátili se proto mnozí z těch, kteří byli vyhnáni, zase do Říma. Potom však chránili se již židé znepokojovati křesťany; také nebylo tam sporů mezi křesťany ze židovství a z pohanství, jaké bývaly jinde, aniž se tam vtírali učitelé bludařství. Byl tedy stav obce římské celkem utěšený.

Co se pohnutky a účelu tohoto listu týká, sv. Pavel sám píše, že již po mnoho roků choval tužbu přijíti do Říma, aby s nimi sdělil nějakou milost duchovní k jich utvrzení, a jako příčinu té tužby udává povinnost apoštolského úřadu svého, pravě, že jest zavázán všem, Řekům i Neřekům, moudrým i nemoudrým a proto hotov také jim, těm, kteří jsou v Římě, kázati evangelium (1, 11—15; 15, 23); také oznamuje, že tužbě té dosud vyhověti nemohl, jsa zdržován pracemi na východě, nyní však, když práce ty již vykonal, zvěstovav evangelium a založiv církevní obce v Syrii, v Malé Asii, Macedonii a Řecku, takže v krajích východních místa nemá, doufá, že je uzří, ano ohlašuje, že k nim přijde, s nimi okřeje, a jich užije na své cestě do Španělska (1, 13; 15, 22—32). Dříve však má jíti do Jerusalema, aby tam odevzdal sbírku, kterou Macedoňané a Achajci učinili pro chudé věřící jerusalemské (15, 25—26). A tu právě chystá se na cestu do Říma Foebe, jáhenka v církevní obci Kenchrejské. I používá té příležitosti, napíše a po jáhence Foebe posílá křesťanům římským tento list, ve kterém, jak sám poznamenává, nepředkládá jim věcí nových, nýbrž toliko připomíná, co již vědí, a to pro milost mu udělenou t. j. pro úřad mu svěřený k tomu konci, aby byl přisluhovatelem Krista Ježíše pro pohany. Způsobem tím dává dosti zřejmě na jevo, že živé vědomí povinnosti s apoštolským úřadem spojené to bylo, které nejen vzbudilo v něm tužbu přijíti také do Říma a tam nějak k spáse přispěti, nýbrž i za příležitosti Foebiny cesty do města toho podnět i pohnutku dalo, aby nemoha dosud přijíti do Říma sám, alespoň list tento napsal a po ní křesťanům římským poslal,[1]) účelem pak jeho bylo „sděliti s nimi nějakou

---

v několika málo letech obec tak spořádaná a ve víře i křesťanském životě pokročilá, jak ji sv. Pavel představuje v tomto listě, až na Ambrosiastra veškeré podání církevní, nikoli pouhá legenda, nýbrž podání věrohodné, svědectví mužů hodnověrných a bezpečné památky, nápisy a vyobrazení v katakombách římských, ukazují nade vši pochybnost (jak obšírněji bude řečeno při listě sv. Petra), že vlastním zakladatelem a uspořadatelem církevní obce římské byl apoštol, a to nikoli Barnabáš, jak někteří z nich připouštějí, jen aby popírajíce Petrovu činnost v Římě jakožto zakladatele tamní obce křesťanské, popřeli tím i primát římského biskupa, nýbrž Petr, jenž r. 42 byv vysvobozen od anděla ze žaláře, do kterého jej uvrhl Herodes Agrippa I., odebral se přes Antiochii nejspíše za pomoci Korneliovy (jejž obrátil. Skutk. 10), do Říma, ať již z popudu vlastního neb Korneliova, ať byv pohnut zprávou, že tam jsou již nějací křesťané, jistě však za řízení Božího, přihlížejícího k důležitosti Říma v boji mezi křesťanstvím a pohanstvím; a přišed tam, nejen obec křesťanskou, církevní, založil a uspořádal, nýbrž ji též jako biskup její až do smrti spravoval, ač stále v Římě nedlel, nýbrž odtud apoštolské cesty podnikal, i do Jerusalema zašel a tam apoštolskému sněmu r. 51 přítomen byl.

[1]) Vedle řečené pohnutky vlastní působilo však pravděpodobně ku sepsání tohoto listu také poznání, jakou důležitost pro rozšíření evangelia mezi národy má Řím jakožto hlavní město veleříše světové, kam přicházeli členové přerůzných národů. Ale poznání to bylo jen pohnutkou druhotní, vzdálenější, potud totiž, pokud, jak se zdá, bylo hlavní příčinou, proč sv. Pavel u vědomí apoštolské povinnosti své tak velice si přál, aby dokonče své práce na východě, právě do

milost duchovní k jich utvrzení" (1, 11—12) t. j. poučením utvrditi je ve víře, ale nikoli ve smyslu odstraniti pochybnosti a námitky proti víře, jakoby snad víra jejich nebyla dosti pevná a byla obava, že při prvním otřesu se zvrátí — vždyť jak řečeno, stav obce té byl celkem utěšený, nýbrž ve smyslu povzbuditi a posilniti je ve víře, tak aby tím intensivněji víry své se drželi a podle ní živi byli.[1])

Napsal pak list tento v Korintě r. 58 (57?) neb počátkem r. 59 (58?). V něm vyložil hlavní pravdy křesťanské; zejména ukazuje v něm, že všichni lidé, pohané i židé, hřešili, a proto všichni potřebují ospravedlnění. Ospravedlnění toho pak že nedostává se ani židům zachováváním zákona mojžíšského, ani pohanům držením se zákona přirozeného, nýbrž že Bůh je dává každému zdarma skrze víru, jakožto základní podmínku ospravedlnění a to proto, poněvadž ji zasloužil Ježíš Kristus všem lidem obětní smrtí svou, jak bylo předobrazeno již v Starém zákoně.

List sv. apoštola Pavla k Římanům.*)

KAPITOLA 1.

Nadpis a díkučinění. 1, 1—17.

1 Pavel, služebník Ježíše Krista, povolaný apoštol, vyvolený k evangeliu Božímu, 2 které (Bůh) byl zaslíbil skrze proroky své v Pís-

---

Říma přišel a tam k utvrzení ve víře něčím přispěl. — Jakousi měrou přičinila k tomu as také známost poměrů římských, pokud se mu jí dostalo, jmenovitě známost neshody v náhledech o tom, jsou-li ty ony pokrmy dovoleny, ty ony dni a doby roční nad jiné světější (14, 1—12) a snad i obava, že tam přijdou judaisté neb jiní odpůrci jeho a budou vtírati nepravé nauky své, působiti různice a tak překážeti jeho pracím neb kaziti víru tamních křesťanů. Neboť věděl ze zkušenosti, jak všudy hledí kaziti jeho dílo a vetříti nepravé nauky své. Ale vskutku-li tomu tak, nebyla ani tato obava, ani ona známost římských poměrů vlastní ani hlavní pohnutkou listu, nýbrž jen vedlejší a částečnou, majíc apoštola pouze k tomu, aby v listě, který si již umínil napsati list z pohnutky svrchu řečené, přičinil také vyzvání k šetření toho, co jest ku pokoji (14, 19), a výstrahu před lidmi, kteří činí různice a pohoršení pro učení, kterému se naučili římští křesťané (16, 17).

[1]) Že vedle svrchu řečeného účelu utvrditi ve víře pomýšlel také na to, aby nejen ohlásil jim zamýšlený příchod svůj, nýbrž i získal je, by ho doprovodili do Španělska, není pochybnosti; vždyť dává to na jevo sám (15, 24—28); ale ani to nebylo účelem hlavním a vlastním, nýbrž jen vedlejším, který sv. Pavel až na konci listu spíše jen jako příležitostně vyjádřil k tomu konci, by tím zároveň vyslovil svým čtenářům římským svoji důvěru a lásku i dobré mínění, které měl o nich.

*) List tento obsahuje mimo úvod (v. 1—17) a závěrek (15, 14—16 27) část věroučnou (1, 18—11, 36) a část mravoučnou (12, 1—15, 13).

V úvodě podává nadpis s pozdravem (v. 1—7) a díkučinění (v. 8—17). Nadpis vyjadřuje toliko ve v. 1. a 7., jež spolu souvisí, avšak ve v. 2—6, vkládá poučení o důstojnosti a důležitosti apoštolského úřadu a kázání.

1. Jako my se podpisujeme v listech, připojujíce mnohdy i svůj titul, tak v dobách starých se nadpisovali; podobně činí též sv. Pavel, udávaje jako titul, že jest služebníkem Kristovým a apoštolem od něho povolaným a k tomu vyvoleným, aby kázal evangelium o vtěleném Synu Božím.

2—6. Upozorňuje na vznešenost a důležitost apoštolského úřadu (kázání) svého tím že poukazuje na jeho božský původ (v. 2), vznešený obsah (v. 3—4)

mech svatých 3 o Synu svém, (jenž podle těla povstal z potomstva
Davidova, 4 podle ducha svatosti však prokázán byl zmrtvýchvstáním
jako Syn Boží mocný), totiž o Ježíši Kristu Pánu našem, 5 skrze něhož
jsme obdrželi milost i apoštolství k tomu, abychom zjednali poslušnost
víry mezi všemi národy pro jméno jeho, 6 z nichžto jste i vy, povolanci
Ježíše Krista, 7 všem miláčkům Božím, povolaným věřícím, kteří jsou
v Římě: Milost vám a pokoj od Boha, Otce našeho, a od Pána na-
šeho Ježíše Krista.
8 Nejprve děkuji Bohu svému skrze Ježíše Krista za vás všecky,
že víra vaše rozhlašuje se po celém světě. 9 Svědkem zajisté jest mi
Bůh, jemuž sloužím v duchu svém, hlásaje evangelium o Synu jeho,
že neustále vzpomínám na vás, 10 vždycky při svých modlitbách prose,
zdali by snad již konečně podařilo se mi po vůli Boží přijíti k vám.
11 Neboť toužím vás uviděť, abych s vámi mohl sdělití nějakou milost
duchovní k vašemu utvrzení, 12 to jest, abych se spolu povzbudil mezi
vámi věrou (nám) společnou, vaší i svojí. 13 Nechci však, bratří, abyste
nevěděli, že jsem si častokráte umínil přijíti k vám, abych vzal ně-
jaký užitek také mezi vámi, jakož i mezi jinými národy, ale měl jsem
překážky až dosavad. 14 Jsemť zavázán Řekům i Neřekům, moudrým
i nemoudrým. 15 Proto, co na mně jest, jsem hotov kázati evangelium
také vám, kteří jste v Římě. 16 Neboť se nestydím za evangelium;

---

a na to, že jest pro všecky národy (v. 5—6.). V Písmech sv. na př. Is. 52, 7; 65, 1; Žalm. 18, 5. a j., kde bylo předpověděno neb naznačeno, že evangelium spásy bude hlásáno všem národům. — Podle těla, t. j. podle člověčenství svého (či lidské přirozenosti své); podle ducha svatosti své, t. j. podle božské přirozenosti své. Smysl (v. 3—4.) jest: Syn Boží byl a jest sice od věčnosti; v čase však se vtěliv povstal též z potomstva Davidova podle lidské své přirozenosti, a tento zrozenec z potomstva Davidova prokázán či osvědčen jest jako pravý Bůh, jenž podle božské přirozenosti své má moc s Otcem rovnou. Prokázal se pak a prokáže se jako takový zvláště zmrtvýchvstáním jak svým vlastním tak těch, kteří mocí jeho vstanou z mrtvých při vzkříšení všeobecném.

5. Slovy milost i apoštolství rozumí zde pravděpodobně toliko jedno dobrodiní, totiž úřad apoštolský (milost a to apoštolství).

7. Udává, komu píše či věnuje svůj list a připojuje podobně jako skoro ve všech listech svých pozdrav slovy: Milost a pokoj atd. Rozuměje milost nadpřirozenou a pokoj duševní, pokoj s Bohem, jehož svět dáti nemůže, vyprošuje jim slovy těmi, aby jim Bůh vždy hojněji udílel milost svou a milostí tou činil je vždy více účastny oblažujících účinků plynoucích z pravé víry křesťanské.

8—17. Jako skoro ve všech listech svých, tak i v tomto sv. Pavel připojuje k nadpisu díkučinění za utěšený stav náboženský, ve kterém je ta obec církevní, které píše (v. 8.). Hledí tím jednak také své čtenáře povzbuditi k díkům za milosti jim udělené, jednak si je nakloniti, aby slova (list) jeho ochotně přijali. Aby pak tím spíše je získal, ujišťuje je ve v, 9—18. svou náklonností k nim, která v tom se jeví, že na ně při všech modlitbách svých vzpomíná a k nim přijíti se snaží, aby také sám přispěl nějak k utvrzení víry jejich — poučováním, povzbuzováním, udílením svátostí a pod. Aby však nebyli uraženi slovy, že chce přispěti k jich utvrzení, jakoby nebyli dosti pevní ve víře, zmírňuje ve v. 12. slova svá prohlášením, že oněmi slovy neminil říci nic jiného, nežli že chce sděliti s nimi nějakou milost, aby se povzbudili vzájemně věrou společnou. Neboť každý pastýř dobrý bývá sám povzbuzen a potěšen, vidí-li u věřících prospěch v dobrém.

14. Jsem zavázán či povinen svým totiž úřadem apoštolským hlásati evangelium všem národům, a tedy i vám Římanům.

16. Evangelium jest moc (mocí) Boží, t. j. mocným prostředkem, jehož Bůh užívá ke spáse lidí a jímž projevuje svoji moc. Míní pak evangeliem kázání (učení) o tom, že skrze Krista, jenž nás vykoupil, lze dojíti ospravedlnění a spásy a to nikoli ze skutků, zákona Starého, nýbrž z víry, a nikoli pouze židům, nýbrž každému, kdo má víru. Pro žida i pro pohana; v řeckém textě stojí i pro Hellena. Výraz Hellen (Ἕλλην) znamená sice a) Řeka, ale v tomto smyslu nepři-

vždyť jest to moc Boží ke spáse pro každého, kdo věří, pro žida
i pro pohana; 17 neboť se v něm zjevuje spravedlnost Boží z víry
k víře jakož jest psáno: „Spravedlivý však živ jest z víry."

Potřeba ospravedlnění u pohanů v. 18—32.*)

18 Zjevujeť se zajisté s nebe hněv Boží proti každé bezbožnosti
a nespravedlnosti těch lidí, kteří pravdu Boží zdržují nespravedlností.
19 Neboť vědomost o Bohu jest v nich zjevna; Bůh totiž ji zjevil jim;
20 vždyť neviditelné vlastnosti jeho od stvoření světa se spatřují, jsouce
poznávány z věcí stvořených, a to i jeho věčná moc i božství, takže
nemají omluvy. 21 Neboť ač poznali Boha, neoslavili ho jako Boha,
ani mu nepoděkovali, nýbrž zmarněli ve svých myšlenkách a zatemnilo se nemoudré srdce jejich; 22 říkajíce, že jsou moudří stali se
pošetilci: 23 zaměniliť slávu neporušitelného Boha za podobu obrazu
porušitelného člověka a ptactva i čtvernožců a plazů.

---

chází v Novém zákoně nikde, leč snad jediné svrchu ve v. 14., nýbrž značí buď b) každého, kdo osvojil si alespoň nějakou měrou řecký jazyk a řeckou vzdělanost, ať byl co do národnosti Řek neb Říman, neb Asiat neb Egypťan, tedy vzdělance proti nevzdělanému, aneb znamená c) člověka, jenž pravého Boha nezná a tedy ani nectí, t. j. pohana proti židu, jenž pravého Boha zná a ctí, jakož i d) ty rodilé pohany, kteří přijali křesťanství (pohanokřesťany), ba u Jana 12, 20; e) i takové, kteří přistoupili k židovství (proselyty židovské). Poněvadž na tomto místě hledí se k rozdílu vyznání, (staví se Hellén proti židu), překládáme výraz ten slovem pohan, podobně jako všudy jinde, kde se děje podobně; poněvadž však ve v. 14. hledí se po mínění četných exegetů k rozdílu národnostnímu, přeložili jsme je tam slovem Řek, ač i tam, jak někteří myslí, jest přípustný, ba snad přípustnější význam širší (vzdělaný proti nevzdělanému). V případě tom výraz βάρβαρος (barbaros) neznamenal by Neřeka, nýbrž nevzdělance podobně jako v Kolos. 3, 11.

17. Spravedlností Boží rozumí ospravedlnění člověka, jež Bůh působí svojí milostí, a to jak dále vykládá, z víry (nikoli ze skutků zákona) a k víře, t. j. v každém, kdo má víru. Spravedlnost tato zjevuje se v něm, v evangeliu či v hlásání evangelia, pokud totiž od apoštolův a jiných věrozvěstů (nikoli zahaleně a nejasně, jako se dělo v zákoně Starém), nýbrž jasně a zřejmě se hlásá, že z víry lze dosíci ospravedlnění každému, židu i pohanu, a pokud o pravdě toho dostává se ujištění a potvrzení také různými zjevy nadpřirozenými a dary mimořádnými (darem jazyků, divučinění a j.), kterých mnohdy nabývali ti, kteří uvěřivše apoštolskému kázání přijali křesťanství.

*) V části první, věroučné (1, 18—11, 36) pojednává o pravdě, kterou již vyjádřil ve dvou verších předchozích jako thema či předmět věroučné části svého listu, o pravdě totiž, že jediné věrou v Krista Ježíše lze (z pouhé lásky Boží) dojíti ospravedlnění a spásy. Pojednává o ní ve třech poddílech:

v poddíle prvním (1, 18—4, 25) učí ap., že se provinili všichni lidé, pohané (1, 18—32) i židé (2, 1—3, 20), a tedy všichni potřebují ospravedlnění, bez něhož není spásy.

18—23. učí, že pohané, kteří měli (a mají) pouze přirozený zákon mravní, mohli a měli Boha poznati z věcí stvořených svým rozumem, že však nevzdávali mu pocty povinné, nýbrž, ač za moudré se pokládali, svou vlastní vinou upadli v nesmyslnou modloslužbu.

18. hněv Boží, t. j. trestající spravedlnost Boží či božská dokonalost, pokud zlé trestá. (Ve spojení s předešlými dvěma verši je smysl tento: Ze stavu ve kterém je nyní pohanstvo, jde na jevo, že trestající spravedlnosti Boží podrobena jest veškerá nespravedlnost, t. j. veškeré pohanstvo; aby tedy pohané mohli dojíti spásy, jest jim třeba ospravedlnění, ale toho nelze dojíti leč tou cestou, kterou udává evangelium (totiž živou věrou v Krista Ježíše). Je tedy jediné evangelium mocí či prostředkem spásy také pro pohany. — těch lidí, kteří pravdu Boží zdržují t. j. pohanů, kteří svými nepravostmi překážky činí, aby zjevená pravda náboženská nevnikla do jejich myslí a srdcí, čili aby nevešla jim ve známost a nepůsobila u nich blahodatně v jejich mravy a život.

23. Bůh vydal je, t. j. dopustil (taktéž ve v. 26.).

24 Proto Bůh je vydal v žádostech srdce jejich v nečistotu, takže
hanobili těla svá na sobě samých, neboť zaměnili Boha pravého za
(bohy) nepravé a ctili i klaněli se tvorstvu místo Tvůrci, jenž má býti
veleben na věky amen. 26 Proto Bůh je vydal v náruživosti hanebné;
vždyť ženy jejich zaměnily přirozené obcování za protipřirozené, 27 a po-
dobně i muži, zanechavše přirozeného užívání pohlaví ženského, roz-
pálili se v chtíči svém k sobě vespolek, páchajíce mrzkost mužští
s mužskými a docházejíce (tak) za své pobloužení na sobě samých
odplaty, která jim náležela. 28 A poněvadž nevážili si toho, aby měli
poznání Boha, vydal je Bůh ve smysl nevážný, aby činili věci neslušné,
29 jsouce naplněni všelikou nepravostí, nešlechetností, smilstvem, la-
kotou, špatností, plni závisti, vraždy, sváru, lsti, zlovolnosti, 30 jsouce
pomlouvači, utrhači, nenávidci Boha, hanliví, pyšní, domýšliví, vyna-
lézaví věcí zlých, rodičům neposlušní, 31 nemoudří, věrolomní, bezcitní,
nesmířliví, nemilosrdní; 32 neboť ač poznali ustanovení Boží, že smrti
hodni jsou ti, kteří takové věci páší, netoliko je činí, nýbrž i přisvěd-
čují těm, kteří je páší.

KAPITOLA 2.

Potřeba ospravedlnění u židů. 2, 1—3, 20.*)

1. Provinění židů. 2, 1—24.

1 Proto jsi bez omluvy, člověče, a to každý, který je soudíš;
neboť tím, že soudíš jiného, sám sebe odsuzuješ, ježto činíš totéž, co

---

24.—32. učí, že Bůh za trest pro tu modloslužbu dopustil na pohany, aby upadli v nejhnusnější i protipřirozené neřesti, ačkoliv uznávali, že jsou trestuhodni i ti, kteří je páchají, i ti, kteří je schvalují. Ve slovech *nevážili si* (*οὐκ ἐδοκίμασαν*) a ve *smysl nevážný* (*εἰς ἀδόκιμον νοῦν*) jest hra slovní; poněvadž pohané nevážili si či neuznali za hodno, aby měli a si udrželi známost pravého Boha náležitou poctou a konáním vůle jeho, vydal je ve smysl *nevážný* či takový, který si nevážil, v životě neuznával, nezachovával ani svých vlastních soudů o tom, co jest dobré a co zlé, nehledě ani k tomu, že mnohdy měl za dovolené věci nedovolené a za nedovolené věci dovolené.

30. *pomlouvači* míní ty, kteří šíří pomluvy tajně, *utrhači* ty, kteří je šíří zjevně, *hanlivými* pak ty, kteří s nadutostí jiné tupí a haní do očí.

31. *nemoudří* či nesmyslní, t. j. ti, kteří ve své zaslepenosti zjevení Božímu nerozumějí ani ho nezachovávají (bezbožní).

32. Tak dle textu řeckého, jak se vyskytá skoro ve všech rukopisech řeckých v souhlase jak s překlady starými — syrským, koptickým, ethiopským, armenským tak s výklady řeckých sv. Otců. Dle Vulgáty bylo by takto: *ač poznali spravedlnost* (ustanovení či zákon) *Boží*, (přece) *nesrozuměli, že smrti hodni jsou ti, kteří takové věci páší, a netoliko ti, kteří je činí, nýbrž i ti, kteří přisvědčují těm, kteří je činí.*

*) V 1, 16. prohlásil, že evangelium či víra v Krista jest prostředkem spásy nejen pro pohany, nýbrž pro židy. Toho však neuznávali židé nevěřící, spoléhajíce ve své výsady jako národ vyvolený, jakoby již pro svůj původ od Abrahama měli právo na spásu messiášskou. Proto obšírněji učí nyní, že také oni potřebují ospravedlnění (věrou v Krista), ježto také oni se provinili, jako pohané, ba více než pohané (2, 1—24), jejich výsady jim v té příčině neprospívají (2, 25—3, 8) a také dle výpovědi Písma sv. není před Bohem žádný člověk spravedliv, tedy ani židé (3, 9—20).

1. *každý, který soudíš*, tedy i žid. Vyslovuje se všeobecně, ač míní předem židy, jak patrno z v. 17. Neboť chce tak tím spíše přivésti židy k souhlasu se svými vývody, aby mohl pak tím účinněji vésti dále důvody proti nim (jejich nepravým názorům). — Soudili pak či odsuzovali židé pohany pro jejich modloslužbu a neřesti, ač sami dopouštěli se mnoha z těch přečinů, pro které je odsuzovali.

soudíš (na jiném). 2 Víme však, že soud Boží jest podle pravdy na ty,
kteří takové věci činí. 3 I domníváš se snad, člověče, jenž soudíš ty,
kteří takové věci páší, a sám je činíš, že ty unikneš soudu Božímu?
4 aneb pohrdáš bohatstvím jeho dobrotivosti a trpělivosti a shovíva-
vosti nevěda, že dobrotivost Boží vede tě ku pokání? 5 Podle zatvrze-
losti své však a nekajícného srdce svého hromadíš sobě hněv Boží
v den hněvu a zjevení spravedlivého soudu Božího, 6 jenž „odplatí
každému podle skutků jeho," 7 těm totiž, kteří s vytrvalostí
v díle dobrém hledají slávy a cti a neporušenosti, životem věčným,
8 těm pak, kteří jsou sobečtí a neposlouchají pravdy, nýbrž poslouchají
nepravosti, hněvem a nemilostí. 9 Soužení a úzkost přijde na každou
duši člověka, který páše zlé, jak na žida, a to předem, tak na pohana,
10 sláva však i čest a pokoj na každého, kdo činí dobré, jak na žida,
a to předem, tak na pohana; 11 neboť u Boha není stranictví.
12 Ti totiž, kteří zhřešili bez zákona, bez zákona též zahynou,
a ti, kteří pod zákonem zhřešili, zákonem budou odsouzeni; 13 neboť
nikoli posluchači zákona jsou spravedliví u Boha, nýbrž činitelé zá-
kona budou uznáni za spravedlivé. 14 Když totiž pohané, kteří nemají
zákona, přirozeným způsobem činí to, co zákon předpisuje, ti nemajíce
zákona jsou sami sobě zákonem, 15 neboť ukazují, že dílo zákona jest
vštípeno v srdcích jejich, a o tom svědectví spolu vydá jejich svědomí,
tím totiž, že myšlenky jejich budou se vzájemně obviňovati neb
i zastávati, 16 a to v den, kdy Bůh skrze Ježíše Krista bude souditi
skryté věci lidské podle evangelia mého.

2—4. podle pravdy t. j. takový (jest soud Boží), jakého vyžaduje pravda a spravedlnost, jest spravedlivý. Páchají-li tedy židé takové věci, pro jaké sami odsuzují pohany, nesmějí se domnívati, že Bůh, jenž ve své spravedlnosti ony věci při pohanech trestá, při nich (pro jejich původ od Abrahama) nechá je bez trestu. Tím méně smějí pohrdati božskou dobrotivostí (jí nedbati) opovážlivým totiž spoléháním v božské milosrdenství, jakoby z toho, že Bůh netrestá hned, směli souditi, že vůbec hříchů netrestá; neboť dobrotivost a shovívavost Boží čelí k tomu, aby vedla ku pokání, nikoli k tomu, aby udržovala v hříších a vedla k nekajícnosti. — Ve své dobrotivosti (v. 4) dává Bůh lidem bez jejich zásluh své dary přirozené i nadpřirozené, jmenovitě též hříšníkům milost potřebnou ku pravému pokání; ve své trpělivosti trpí, snáší hříšníky, lidi zlé, ve své shovívavosti netrestá jich hned, dávaje jim čas ku pokání.

8. sobečtí (doslovně: těm, kteří jsou ze sobectví) viz Filip. 1, 17. poznam. Mnozí však odvozujíce slovo eritheia (ἐριθεία) zároveň s Vulgátou nesprávně od eris (ἔρις) překládají slovem svárliví neb úporní.

12—13. bez zákona totiž zjeveného, mojžíšského. Smysl est: Pohané, kteří nemají zákona zjeveného, nýbrž toliko přirozený, budou odsouzeni, povedou-li život špatný, nikoli pro přestupování zákona zjeveného, nýbrž pro přestupování zákona přirozeného. Židé však, kteří mají nejen přirozený, nýbrž i zjevený (mojžíšský) zákon, budou souzeni i podle přirozeného i podle mojžíšského zákona, a proto odsouzeni také tehdy, když přestoupí zákon mojžíšský. — Jsou spravedliví u Boha; tak dle Vulgaty; v textě řeckém však není spony jsou (εἰσίν), nýbrž prostě „nikoli spravedliví u Boha." K tomu však jest správnější doplniti sponu v budoucím čase „nikoli... spravedliví budou u Boha;" neboť vyjadřuje se tu jinými slovy táž myšlenka, jako členem následujícím „budou uznáni za spravedlivé" (doslovně „budou ospravedlněni") a míní se tu nikoliv ono ospravedlnění, kterého se dostává na zemi udělením posvěcující milosti Boží, nýbrž neomylné uznání za spravedlivého a věčné blaženosti hodného, které učiní Bůh při soudě jakožto soudce neomylný a nejvýš spravedlivý, takže smysl oněch slov jest: na soudě Božím nebudou uznáni za spravedlivé a věčné blaženosti hodné ti, kteří zákon Boží sice slyší, ale neplní, nýbrž ti, kteří jej zachovávají, dle něho žijí.

14—16. Vysvětluje, proč mohou pohané i bez zákona hřešiti (v. 12.) neb činiteli zákona býti (v. 13.), proto totiž, poněvadž nejsou zcela bez zákona,

[17] Ty však sloveš židem a spoléháš na zákon a honosíš se
Bohem, [18] a jsa vyučován zákonem znáš vůli jeho i schvaluješ to, co
jest lepší; [19] také se domýšlíš, že jsi vůdcem slepých, světlem těch,
kteří jsou ve tmě, [20] pěstounem nemoudrých, učitelem nedospělých,
a to proto, poněvadž v zákoně máš obraz poznání a pravdy. [21] Nuže,
ty učíš jiného, a sám sebe neučíš; ty kážeš, že se nemá krásti,
a krades; [22] ty pravíš, že se nemá cizoložiti, a cizoložíš; ty máš
v ohavnosti modly, a dopouštíš se svatokrádeže; [23] ty se honosíš zá-
konem, a přestupováním zákona Boha zneuctíváš. [24] Neboť jak psáno
jest, „jméno Boží bývá pohaněno od vás mezi pohany."

2. Výsady židům dané nemohou ochrániti od hněvu Božího. 2, 25—3, 8.

[25] Obřízka sice prospívá, zachováváš-li zákon; jsi-li však pře-
stupcem zákona, obřízka tvá stala se ti neobřízkou. [26] Jestli tedy ne-

---

ježto ač nemají zákona zjeveného, nadpřirozeného, mají přece mravní zákon přirozený, kterýž jest vrozen každému a od každého, kdo přišel k užívání rozumu, poznati a zachovati se může, a to přirozeným způsobem, t. j. vedením přirozenosti své bez zákona nadpřirozeného, ač ne bez pomáhající milosti Boží. — Jsou sami sobě zákonem, t. j. ne v tom smyslu, že by si sami dávali zákon mravní, nýbrž že sami v sobě, ve své přirozenosti mají vštípené pravidlo či normu mravní. — Svědomí (následné) soudí sice již nyní o vině a následcích vykonaného činu, a to i u pohana, svědčíc tak, že přirozený zákon mravní jesť mu vštípen skutečně, avšak svědectví to může nyní býti a bývá mnohdy ohlušeno, nepovšimnuto, avšak v den soudu, kdy Bůh „osvítí i skryté věci temnosti", umlčeno nebude, stane se zjevným. — Souditi bude skryté věci dle evangelia mého, t. j. jak jsem kázal a káži. — Slovo pohané ve v. 15. odpovídá řeckému slovu ἔθνη (ethné). Slovo to značí sice národy vůbec (na př. 1, 5, 13.), v Novém zákoně však znamená zhusta národy, kteří pravého Boha neznají a nectí, pohany, (tak v Řím. 2, 14; 1. Kor. 1, 23; 5, 1; 2. Kor. 11, 26. a jinde), někdy i ty z nich, kteří ctili jednoho Boha pravého neb přistoupili k židovství, proselyty (na př. Skutk. 10, 45; 13, 46—48), ba i ty, kteří přijali křesťanství, pohanokřesťany či křesťany z pohanství (na př. Řím. 11, 13; 16, 4. a jinde). Pro jasnost překládáme slovo to pokaždé výrazem toho významu, který na tom kterém místě, ono slovo právě má. — Dílo zákona t. j. podstata zákona či zákon ve své podstatě.

17—24. Vyčítá skutečné (v. 17—18) i domnělé (v. 19—20) přednosti židů, aby pak (v. 21—24) tím zřejměji ukázal, že židé zhřešivše i při těch přednostech svých, mají ne menší nýbrž větší vinu než pohané. Ku přednostem skutečným čítá a) jméno žid (Judaeus) jakožto jméno, kteréž označujíc příslušníka národa vyvoleného, jest jménem čestným a svým významem etymologickým tolik co chvála neb chválený znamená, b) zákon zjevený, mojžíšský, c) zvláštní poměr k Bohu pravému, k němuž byli povzneseni vyvolením za národ, ve kterém by se zachovala víra v pravého Boha, a z něhož by vyšel Spasitel. K řečeným přednostem připojuje ještě dvě jiné (skutečné), jež plynou již z toho, že mají zákon zjevený, totiž náležité poznání vůle Boží a to, že dovedou rozeznávati nejen dobré od zlého, nýbrž i to, co jest lepší, od toho, co jest méně dobré. — K přednostem domnělým čítá moudrost a vědomosti, které, majíce v zákoně mojžíšském obraz či ideu veškeré pravdy náboženské i mravní, přičítají si tou měrou, že za učitele a vůdce vtírají se pohanům, kteří jsou v temnotě bludův a náboženské nevědomosti. Pohany nazývá slepými, sedícími ve tmě, nemoudrými, nedospělými as proto, že židé je tak nazývali vzhledem k tomu, že neznali zákona zjeveného, mojžíšského, podobně jako je nazývali hříšníky a nespravedlivými, poněvadž zákona toho nezachovávali.

24. Viz Is. 52, 5.

25—29. Židé zakládali si velice na řečených přednostech a spoléhali zvláště na obřízku, kterou se stávali členy národa vyvoleného; myslilit (dle učení rabínů), že obřízka působí tak účinně ke spáse, že žádný obřezaný nebude zavržen. Aby tedy nemohli proti vývodům Pavlovým poukazovati k své obřízce, učí nyní, že obřízka neprospěje jim pranic, nezachovávají-li zákona. Pokud však mluví

obřezaný zachovává předpisy zákona, nebude-liž neobřízka jeho počítati se za obřízku? [27] Ano ten, jenž od přírody jest neobřezán a zákon Boží plní, ten bude souditi tebe, jenž pod písmem a obřízkou jsi přestupcem zákona: [28] Neboť nikoli ten jest žid (pravý), který jest jím zevně, ani ta obřízka (pravá), která jest zřejmě na těle, [29] nýbrž ten, jenž jest židem ve skrytě, a obřízka srdce, (která se děje) v Duchu, nikoliv v liteře, (neboť) jeho chvála není z lidí, nýbrž z Boha.

KAPITOLA 3.

[1] Kterou tedy přednost má žid, aneb který prospěch jest z obřízky?
[2] Velikou každým řádem. První, že jsou jim svěřeny výpovědi Boží.
[3] Ale což, jestli někteří z nich neuvěřili? Zmaří jejich nevěra věrnost
Boží? [4] Nikoliv, nýbrž „budiž Bůh pravdomluvný, každý pak člověk lhář," jakož jest psáno: „Abys byl shledán spravedlivý ve svých slovech a zvítězil, když souzen býváš." [5] Jestli však nepravost naše staví na světlo spravedlnost Boží, co díme? Jest nespravedliv Bůh, který vypouští hněv? (Po lidsku to pravím.) [6] Nikoliv, sic kterak bude Bůh souditi ten svět? [7] Neboť jestli pravda Boží vynikla mou lží k jeho slávě, proč právě já mám jako hříšník býti odsuzován? [8] A proč bychom, jak se o nás praví pomluvou a jak někteří tvrdí, že říkáme, nečinili věcích zlých, aby vzešly dobré? jejich odsouzení jest spravedlivé.

---

o prospěchu obřízky, má na mysli prospěch, který měla před Kristem jakožto předobraz sv. křtu, nikterak však netvrdí, že by prospívala také po dokonaném díle vykupitelském skrze Krista.

29. jenž jest židem ve skrytě, t. j. obřízkou srdce, která se děje na duši obřezáním či očištěním ode všech žádostí špatných, a to v Duchu či skrze Ducha sv., jeho totiž milostí, a nikoli v liteře či podle pouhého znění zákona mojžíšského.

3, 1—8. Aby z toho, co v předešlé kapitole řekl, židé nemohli namítati, že Pavel staví jim ve věci náboženské pohany úplně na roveň, činí si tu námitku sám a hned ji vyvrací ukazuje, že židům zůstávají jejich výsady, zejména Boží výpovědi či zjevení a messiášská zaslíbení (v. 1.—2), nevěrou jednotlivců pak že se neruší ona zaslíbení, nýbrž spíše jasněji se ukazuje božská věrnost a spravedlnost (v. 3—4), ale ovšem z toho, že nevěra přispívá někdy ke slávě Boží, nelze souditi právem, že by jí Bůh neměl trestati, ani že by se mělo činiti zlé, aby z něho vyšlo dobré (v. 5—8).

v. 4. t. j. budiž Bůh v úsudcích lidských spravedlivý či budiž Bůh uznáván za spravedlivého ve všech svých výpověděch a zaslíbeních, každý člověk pak proti němu za lháře, ježto Bůh jest pravda naprostá, která nemůže ani se mýliti ani klamati, člověk však nejen může se mýliti a klamati, nýbrž vskutku mnohdy se mýlí i klame. Sv. Pavel uvádí ta slova (dílem z Jan. 3, 33, dílem ze žal. 115, 11), aby ukázal, že nejen nevěrnost jednotlivců, nýbrž ani převrácenost všechněch nepřekazí božské věrnosti, tak aby Bůh nevyplnil toho, co slíbil. — Dle Vulgáty bylo by „Bůh jest pravdomluvný, každý člověk pak lhář". — Slova „abys byl shledán ... souzen býváš" jsou ze žalmu 50, 6.

5. který vypouští hněv, t. j. který trestá.

7. Slova tato praví sv. Pavel s hlediště pohanova, aby ukázal nesmyslnost domněnky, že by Bůh žida pro jeho nevěru nemohl trestati. Nemohl by pak stejným právem trestati nikoho, ani pohana, poněvadž i jeho nevěra a hříchy jakousi měrou přispívají k slávě Boží.

8. Spravedlivé jest odsouzení jejich, totiž těch, kteří pomluvou říkají o apoštolích, že takové učení nepravé hlásají.

3. Také dle výpovědí Písma sv. jsou pod hříchem pohané i židé; v. 9—20.

9 Co tedy? Předčíváme je? Nikoli. Vždyť jsme svrchu obvinili
židy i pohany, že všichni jsou pod hříchem, 10 jak jest psáno: „Není
člověka spravedlivého; 11 není moudrého, není, kdo
by hledal Boha. 12 Všichni se odchýlili, vesměs stali
se neužitečnými; není, kdo by činil dobré, není ani
jediného. 13 Hrobem otevřeným jest hrdlo jejich,
svými jazyky jednají lstivě, jed hadí jest pod jejich
rty. 14 Jejich ústa jsou plna zlořečení a hořkosti;
15 nohy jejich jsou rychlé ku prolévání krve, zkáza
a bída na cestách jejich, 16 a cesty pokoje nepoznali.
17 Není bázně Boží před očima jejich.“ 18 Víme však, že
všecko, co zákon praví, mluví k těm, kteří jsou pod zákonem, 19 aby
všecka ústa se odmlčela a veškeren svět se uznal před Bohem vin-
ným; 20 neboť ze skutků zákona nebude ospravedlněn před ním
nižádný člověk, ježto skrze zákon přichází poznání hříchu.

Ospravedlnění dostává se z víry v Ježíše Krista darem všem, kdo věří; v. 21—31.*

21 Nyní však zjevena jest spravedlnost Boží bez zákona, jsouc
osvědčována zákonem i proroky, 22 míním to spravedlnost Boží, která
(přichází) věrou v Ježíše Krista ke všem a to na všecky, kteří věří
(v něho); není totiž rozdílu, 23 neboť všichni zhřešili a potřebují slávy

---

9—20. Ukazuje, že židé (ač mají jisté výsady) sami o sobě nepředčívají pohanů, jsouce všichni pod hříchem (v. 9). Na potvrzení toho uvádí různé výroky Písma sv. (v. 10—18) a ukazuje, že ty výroky nelze vztahovati pouze na pohany, ježto byly řečeny židům, a proto také k nim se vztahují (v. 19), zákon však že přiváděl sice ku poznání hříchu (viz 7, 7—13), ale sám o sobě (bez víry a naděje v Krista) nezjednával ospravedlnění.

10. viz Ekkl. 7, 21

11—12. viz žalm 13, 2—3.

13a. viz žalm 5, 11; jako z hrobu otevřeného vychází nesnesitelný a zhoubný zápach, tak z hrdla jejich vycházejí odporné a škodlivé řeči. 13b. viz žalm 139, 4.

14. viz žalm 9, 28. (podle Hebr. 10, 7).

15—16. Viz Is. 59, 7—8; Přísl. 1, 16.

* V poddíle prvním sv. Pavel ukazuje b., že ospravedlnění jest darem Božím, který Bůh z pouhé lásky dává každému, kdo věří, a to pro zásluhy Ježíše Krista, jež si zjednal svou smrtí na kříži (3, 21—31), a že židé nemají příčiny horšiti se nad tím učením, poněvadž bylo předobrazeno a předpověděno již v Starém zákoně (4, 1—25).

21—22. Spravedlností Boží míní spravedlnost, kterou dává Bůh, totiž ospravedlnění člověka či dar, kterým býváme od hříchů očištěni, stáváme se Bohu milými, přijatými dítkami Božími a dědici blaha věčného. Spravedlnost ta byla zjevena a zjevuje se nyní, t. j. v době messiášské, kdy Pán Ježíš nás vykoupil, a to jednak hlásáním evangelia, jednak mimořádnými oněmi dary, které Bůh uděloval mnohdy těm, kteří uvěřivše přijali křest, dávaje tak na jevo, že jim odpustil a svou milost udělil. Učení o tomto ospravedlňování bez zákona mojžíšského není nové, nýbrž osvědčuje se již v zákoně a prorocích, t. j. v knihách Starého zákona.

22. na všecky, kdo věří, tedy nejen na židy, nýbrž i na pohany, kteří uvěřili v Krista a jeho učení. Ovšem netvrdí tím, že víra sama o sobě postačí k ospravedlnění, nýbrž že jest základní podmínkou ospravedlnění, takže bez ní nikdo dospělý ospravedlnění nedochází.

23. Místo „potřebují slávy (či posvěcující milosti) Boží“ lze též překládati (dle řeckého i latinského textu) „jsou bez slávy Boží“. Smysl však zůstává tentýž. Řecký text připouští však také tento překlad: „později přichá-

Boží, [24] ospravedlněni pak bývají zdarma jeho milostí (a to) pro
vykoupení skrze Krista Ježíše, [25] kterého Bůh představil v jeho krvi
jako oběť smírnou skrze víru, aby ukázal svou spravedlnost (vzhledem
k tomu), že hříchy dříve spáchané opomíjel (trestati) [26] ve své shoví-
vavosti, (jakož i) aby ukázal svou spravedlnost v čase nynějším, by sám
byl spravedliv a též ospravedlňoval toho, kdo jest z víry Ježíše Krista.
[27] Kde tedy jest chlouba tvá? Jest vyloučena. Kterým zákonem?
Skutků-li? Nikoli, nýbrž zákonem víry. [28] Neboť soudíme, že člověk
bývá ospravedlňován věrou bez skutků zákona. [29] Či jest snad Bůh
toliko (Bohem) židů? Není-liž i (Bohem) pohanů? Ano, i pohanů,
[30] neboť jest jeden Bůh, jenž ospravedlňuje obřízku z víry a neobřízku
skrze víru. [31] Rušíme snad tedy věrou zákon? Nikoli, nýbrž stvrzujeme
zákon.

KAPITOLA 4.

Zákon Starý svědčí, že ospravedlnění dostává se z víry každému věřícímu bez skutků zákona; v. 1—25.*)

[1] Čeho tedy, řekneme, že došel Abraham, praotec náš podle těla?
[2] Neboť byl-li Abraham ospravedlněn ze skutků, má příčinu se honositi,

---

zejí k slávě Boží ospravedlňováni jsouce darmo jeho milostí", takže smysl byl by tento: Všichni, židé i pohané, (nejprve) zhřešili a potom (teprve) přicházejí ke slávě či k posvěcující milosti Boží, a to tím, že bývají ospravedlňováni zdarma (či bez předchozích zásluh svých) milostí Boží. (Celkový smysl zůstává však i při tomto překladě tentýž.)

v. 25—26. Smysl jest: Jako Mojžíš na poušti povýšil na tyč a tak lidu představil hada měděného, aby každý, kdo by uštknut byv od hada, naň se s důvěrou podíval, byl uzdraven, tak Bůh povýšil (dopustil, aby povýšili) na kříž a tím jakožto oběť smírnou lidstvu představil vtěleného Syna svého, kterak svou krev za nás proléval, aby každý, kdo by s věrou k němu se obrátil, byl od hříchů očištěn, posvěcen a ke spáse veden. Učinil to za tím účelem, aby obětováním Syna svého za hříchy lidstva ukázal svoji spravedlnost či nejvyšší dokonalost, a to i vzhledem k zákonu Starému, kdy chtěje lidstvo přivésti tím spíše ku pokání, ve své shovívavosti opomíjel trestati hříchy tak, jak zasluhovaly, a nechával lidstvo kráčeti svojí cestou, takže se mohlo zdáti, jakoby nedbal na zachovávání zákona mravního, a tedy nebyl ani svatý ani spravedlivý, i vzhledem k zákonu novému či k době messiášské, kdy chtěl nejen obětováním Syna svého ukázati svoji spravedlnost, nýbrž i odpouštěním hříchů a udělováním milosti a spásy pro jeho zásluhy na jevo dáti svou nejvyšší dobrotu a milosrdnost.

27—30. Oslovuje žida, dovozuje z toho, co řekl, že židé nemají příčiny vychloubati se nad pohany v příčině spravedlnosti, ježto potřebují ospravedlnění jako pohané ospravedlnění toho pak že může se dostati jak židům tak pohanům, nikoli ze skutků zákona Starého, nýbrž z víry v Krista Ježíše. — Zákonem skutků (v. 27) míní zákon mojžíšský, zákonem víry pak zákon evangelní, zákon Nový, který žádá víry v Krista. — Soudíme (v. 28), t. j. jsme přesvědčeni. — Věrou ve v. 31. míní učení své o tom, že člověk dochází ospravedlnění z víry bez skutků zákona, zákonem pak rozumí tu starozákonní zjevení vůbec. — Stvrzujeme zákon, t. j. šetříme a hájíme jeho vážnosti.

* Ve 3, 31. Pavel pravil, že učení o ospravedlňování věrou bez zákona mojžíšského bylo osvědčeno (předobrazeno, předpověděno) již v Starém zákoně, a že tedy učení to nejen není v odporu se zákonem Starým, nýbrž jej i potvrzuje (3, 31), a výpovědí Davidovou (v. 6—8), ukazuje zvláště na příkladě Abrahamově, o jehož spravedlnosti a svatosti nikdo nepochyboval, že spravedlnosti té došel zdarma věrou, a nikoli ze skutků zákona (jako odměnu za skutky zákonem mojžíšským přikázané). Poučiv pak na témže příkladě, že spravedlnosti či ospravedlnění věrou může se dostati nejen židům, nýbrž i pohanům (v. 9—17), ukazuje, jaká byla víra Abrahamova, a jaká tedy i naše víra má býti (v. 18—25).

4, 1—5. V souvislosti jest smysl tento: Poněvadž tedy učení o ospravedlňování věrou bez skutků zákona není v odporu se zjevením daným v zákoně

ale ne u Boha. [3] Neboť co dí Písmo? „U v ě ř i l A b r a h a m B o h u,
a b y l o m u t o p o č t ě n o k e s p r a v e d l n o s t i.“ [4] Ale tomu,
kdo pracuje, mzda nepočítá se z milosti, nýbrž z povinnosti; [5] tomu
pak, kdo nepracuje, nýbrž věří v toho, jenž ospravedlňuje bezbožníka,
počítá se víra jeho ke spravedlnosti (podle ustanovení Boží milosti),
[6] jakož i David vyslovuje blahoslavenství nad člověkem, kterému Bůh
přičítá spravedlnost bez skutků (řka): [7] „B l a h o s l a v e n í j s o u t i,
j i m ž n e p r a v o s t i j s o u o d p u š t ě n y, a j i c h ž h ř í c h y j s o u
z a k r y t y. [8] B l a h o s l a v e n ý č l o v ě k, k t e r é m u H o s p o d i n
n e p ř i č í t á h ř í c h u.“ [9] Nuže, vztahuje se blahoslavenství toto
(jenom) na obřízku aneb také na neobřízku? Pravíme totiž: „P o č t e n a
b y l a A b r a h a m o v i v í r a k e s p r a v e d l n o s t i.“ [10] Kterak tedy
byla počtena, v obřízce-li, či-li v neobřízce? Nikoli v obřízce, nýbrž
v neobřízce. [11] A on přijal znamení obřízky jako pečeť spravedlnosti
z víry, kterou měl v neobřízce, aby byl otcem všech věřících z ne-
obřízky, by také jim to bylo počtěno ke spravedlnosti, [12] a aby byl
otcem obřízky těm, kteří nejen jsou z obřízky, nýbrž též kráčejí
v šlepějích víry, kterou měl otec náš Abraham (již) v neobřízce.
[13] Vždyť nikoliv skrze zákon dostalo se Abrahamovi neb potomstvu

---

Starém, kterou spravedlnost (řekneme, že) obdržel praotec náš Abraham? Tu-li která dle mínění židů patřila jako odměna za skutky zákonem předepsané, či-li tu, která jest z víry a kterou Bůh dává z pouhé lásky darem těm, kteří věří? Zajisté tu, která jest z víry. Neboť kdyby byl obdržel ospravedlnění jako odměnu za zachovávání zákona (mojžíšského), byl by měl příčinu honositi se (skutky svými). Ale on neměl příčiny honosit se u Boha, ježto dle svědectví Písma (1. Mojž. 15, 6) dostalo se mu spravedlnosti z víry. Nebyl tedy ospravedlněn ze skutků zákona. — Pavel uvádí tu sice toliko slova z 1. Mojž. 15, 6, má však na mysli nejen tu víru, kterou Abraham projevil tehdy v údolí Mambré, když Bůh mu zaslíbil četné potomstvo, nýbrž veškerou tu víru, kterou měl a projevil od svého povolání, a hledí k veškeré spravedlnosti jeho, i k té, kterou obdržel, byv ospravedlněn a posvěcující milostí obdařen, i k té, kterou se posvěcující milost v něm rozmnožovala. Bylť Abraham již při svém povolání pojal a projevil víru a naději ve Vykupitele aspoň zavinutě, tím totiž, že uvěřil Božímu zaslíbení, že v něm budou požehnána všecka pokolení země (1. Mojž. 12, 3). — Tomu, k d o n e p r a c u j e, t. j. kdo nekoná skutků přirozeně dobrých v domnění, že by pro ně mohl býti od hříchů ospravedlněn. Slova v závorce (v. 5.) jsou sice ve Vulgátě, ale ne v textě řeckém.

7—8. viz žalm 31, 1—2. Slova „hříchy jsou zakryty“ a „nepřičítá hříchu“ znamenají totéž, co slova před tím řečená, „jimž nepravosti (hříchy) jsou odpuštěny“. Neníť před Bohem nic zakryto, a Bůh nemůže nic přičítati, čeho není. Praví-li tedy Písmo, že přičítá spravedlnost, tvrdí tím, že mu ji uděluje, ho ospravedlňuje.

9. n a o b ř í z k u, t. j. na obřezané či na židy; n a n e o b ř í z k u, t. j. na neobřezané či na pohany.

10a. Smysl jest: k t e r a k, t. j. v kterém stavu b y l a m u v í r a p o č t e n a ke spravedlnosti, v tom-li, kdy byl již obřezán, či-li v tom, kdy byl ještě neobřezán.

11—12. z n a m e n í o b ř í z k y = znamení, to jest obřízku (genetiv obřízky jest totiž přístavkový, udávaje, které znamení se tu myslí). Smysl jest: Abraham přijal obřízku jako potvrzení a známku spravedlnosti, kterou obdržel, byv ještě neobřezán. A byl dvojí účel, pro který byl ospravedlněn z víry byv ještě neobřezán, 1. aby příkladem svým stal se duchovním otcem všech těch, kteří by uvěřili z pohanství, by totiž také jim počtena byla víra ke spravedlnosti (či aby si toho byli vědomi, že také jim počítá se víra ke spravedlnosti), 2. aby byl (nejen tělesným, nýbrž) také duchovním otcem i židů, ale ne všech, nýbrž jen těch, kteří by ve víře následovali jeho (Abrahama).

13—16. Že ospravedlnění lze dostati skutečně věrou bez skutků zákona (mojžíšského) každému, židům i pohanům, ukazuje nyní z toho, že zaslíbení messiášská byla dána Abrahamovi a potomkům jeho (v duchovním smyslu slova),

jeho zaslíbení, že se stane dědicem světa, nýbrž skrze spravedlnost
z víry. [14] Neboť jsou-li dědici (toliko) ti, kteří jsou ze zákona, marnou
stala se víra a zrušeno jest zaslíbení. [15] Vždyť zákon působí hněv.
Kde však není zákona, není ani přestoupení; [16] proto z víry (přichází
dědictví), aby z milosti (bylo, a to za tím účelem); aby pevné bylo
zaslíbení veškerému potomstvu, nejen tomu, které jest ze zákona,
nýbrž i tomu, které jest z víry Abrahamovy, jenž jest otcem nás všech,
[17] (jakož jest psáno: „Otcem mnoha národů jsem tě usta-
novil“), a to před Bohem, jemuž uvěřil, jenž obživuje mrtvé a po-
volává to, co není, jakoby bylo.
[18] On proti očekávání v naději uvěřil, že bude otcem mnoha
národů podle toho, co mu bylo řečeno: „Tak bude potomstvo
tvé.“ [19] A poněvadž neochaběl ve víře, nehleděl na své tělo umrtvené,
ač byl již téměř stoletý, ani na umrtvený život Sářin. [20] Pro zaslíbení
Boží však nepochyboval z nedůvěry, nýbrž posilnil se věrou, vzdav
(tak) chválu Bohu [21] (a) jsa pevně přesvědčen, že jest mocen též
učiniti, co slíbil. [22] Proto také bylo mu to počtěno ke spravedlnosti.
[23] Nebylo však pouze pro něho napsáno, že mu to bylo počtěno
ke spravedlnosti, [24] nýbrž i pro nás, jimž se to také počte, budeme-li

---

v době, kdy zákon mojžíšský dán ještě nebyl, a to bez ohledu na zákon a skrze spravedlnost (vzhledem k té spravedlnosti), kterou obdržel z víry. Přihlíží pak hlavně k 1. Mojž. 13, 15 a 17, 8. v jejich smyslu předobrazném, ač má na mysli zaslíbení messiášská vůbec. — Smysl veršů 14—15a jest: Kdyby dědici zaslíbení a tím i dědici království messiášského a spásy byli pouze ti, kteří mají zákon mojžíšský a jej přirozenými silami svými zachovávati hledí, víra neprospívala by ke spáse, k ospravedlnění (ač právě z víry Abraham byl ospravedlněn) a zaslíbení daná Abrahamovi a jeho potomstvu by se zrušila, ježto Bůh slíbil, že všecka pokolení země — celý svět — budou v něm, v jednom z jeho potomků, požehnána. To však býti nemůže, poněvadž Bůh jest ve svých slibech nejvýš věrný. Ano že dědictví zaslíbení messiášských a tedy ani ospravedlnění a spása nezáleží na zákoně mojžíšském, patrno i z toho, že zákon ten sám o sobě ani nemůže působiti ospravedlnění, ježto působí hněv Boží, ne sice přímo, nýbrž tím, že svými příkazy a zákazy dává příležitost, aby člověk přestupováním jich hřešil a tak pod hněv Boží (trestající spravedlnost Boží) upadal. (Srovn. 3, 20; 5, 13; 7, 8—10.)

15b—16. Smysl jest: Právě proto, poněvadž kde není zákona, není ani přestoupení jeho, a tedy ani překážky, pro kterou by nemohlo se dáti dědictví (dary messiášské, ospravedlnění), chtěl Bůh, aby dědictví nedávalo se ze zákona (mojžíšského) jako odměna za jeho zachovávání, nýbrž z víry jako dar z milosti a lásky; a chtěl to k tomu konci, aby zaslíbené dědictví to bylo pevné, nezvratně platné pro všecky duchovní potomky Abrahamovy či pro všecky věřící, ať by to byli rodilí židé nebo rodilí pohané. Neboť kdyby byl dědictví to učinil závislým na zachovávání zákona (mojžíšského), nejen byli by vyloučeni z něho všichni pohané, nýbrž ani pro židy nebylo by pevné, poněvadž, jak řečeno, zákon sám sebou nepůsobí ospravedlnění, nýbrž hněv Boží, dávaje svými příkazy a zákazy příležitost k jich přestupování.

17. Viz 1. Mojž. 17, 5.

18. Proti očekávání t. lidskému (či mimo nadání). V naději, t. j. důvěře v božské zaslíbení. — Tak (t. nesčetné) bude potomstvo tvé, jako nesčetné jsou hvězdy. (Viz 1. Mojž. 15, 5.)

20. Pro (*εἰς*) zaslíbení Boží (vzhledem zaslíbení Božímu) t. j. vzhledem k tomu, že Bůh to zaslíbil.

19. Nehleděl na své tělo umrtvené, t. j. na to, že jest již ve věku tak vysokém, ve kterém člověk ploditi nemůže.

23—24. Pro Abrahama bylo to napsáno, aby se pochválila jeho víra, pro nás pak proto, bychom z příkladu jeho se učili, že také my budeme ospravedlněni, budeme-li věřiti v Boha, jenž vzkřísil Ježíše, a tím i v Ježíše Krista.

věřiti v toho, jenž vzkřísil z mrtvých Ježíše Krista, Pána našeho, [25] jenž
byl vydán pro hříchy naše a vstal pro ospravedlnění naše.

KAPITOLA 5.*

Užitky ospravedlnění. a) Pokoj s Bohem a naděje v život věčný. v. 1—21.

[1] Jsouce tedy ospravedlněni z víry, máme pokoj s Bohem skrze
Pána našeho Ježíše Krista, [2] skrze něhož jsme obdrželi věrou i přístup
k té milosti, ve které stojíme, a honosíme se nadějí ve slávu Boží.
[3] A nejen to, nýbrž také se honosíme souženími vědouce, že soužení
působí vytrvalost, [4] vytrvalost osvědčení se, osvědčení naději; [5] naděje
však nezahanbuje, neboť láska Boží vylita jest v srdcích našich skrze
Ducha svatého, kterýž nám byl dán. [6] Neboť proč zemřel Kristus za
nás, když jsme byli ještě mdlí, v čas to příhodný, za bezbožné?
[7] Vždyť sotva za spravedlivého kdo umírá; za dobrého totiž snad
někdo se i odhodlá zemříti. [8] Bůh však ukazuje svou lásku k nám
tím, že Kristus zemřel za nás, když jsme byli ještě hříšníky; [9] mnohem
spíše tedy nyní, byvše ospravedlněni krví jeho, budeme uchováni skrze
něho od hněvu. [10] Neboť jestli byvše v nelásce, byli jsme smířeni
s Bohem smrtí Syna jeho, tím spíše byvše smířeni, budeme zachováni
v životě jeho; [11] a nejen to, nýbrž se i honosíme v Bohu skrze Pána
našeho Ježíše Krista, skrze něhož nyní jsme došli smíření.
[12] Proto jako skrze jednoho člověka hřích přišel na tento svět
a skrze hřích smrt, a (jako) tak na všecky lidi smrt přišla, poněvadž

---

* V poddíle druhém (5, 1—8, 39) udává a vykládá účinky ospravedlnění, a to a) pokoj s Bohem a naději ve slávu Boží či v život věčně blažený (k 5.), b) svobodu od hříchu (k 6), c) svobodu od zákona mojžíšského (k. 7.), d) synovství Boží (k 8).

1. Máme pokoj. Dle Vulgáty a některých rukopisů řeckých i velice vážných (Vatikán, Sinait.) bylo by „mějme pokoj". Ale čtení toto nepřiléhá k souvislosti. — Slova „skrze něhož... stojíme" jsou řečena jako v závorce; jimi sv. Pavel potvrzuje, že pokoje s Bohem (a s ním spojeného pokojného svědomí) a naděje v život věčný dostává se skrze Ježíše Krista či pro jeho zásluhy.

2. ve slávu Boží; podle Vulgáty: ve slávu synů Božích.

5. Naděje křesťanská (v život věčný) nezahanbuje, t. j. nezklame, a to proto, poněvadž láska Boží vylita jest v srdcích našich, t. j. proto, poněvadž naděje ta spočívá na lásce Boží k nám. Neboť koho Bůh tak miluje, že svého Syna za něj obětoval a Ducha sv. mu dal, tomu neodepře zaslíbeného dědictví.

6—11. Že ospravedlněním nabýváme skutečně pokoje s Bohem a naděje v život věčný, jak byl řekl ve v. 1—2, dokazuje nyní z božské lásky k nám, která se projevila smrtí Ježíše Krista. — Budeme ochráněni od hněvu (v. 9.), totiž od hněvu Božího. — Budeme zachováni v životě jeho (v. 10.), t. j. nyní, když vstav z mrtvých žije (i jako člověk) životem oslaveným.

12—21. Aby tím jasněji vynikla vznešenost a všeobecnost vykoupení, srovnává Pána Ježíše s Adamem v tomto smyslu: Jako Adam jsa praotcem a zástupcem lidstva veškerého, přestoupením daného přikázání stal se původcem hříchu prvotního (dědičného) a jeho následků pro všecky, kteří řádem přirozeným (plozením) od něho pocházejí, tak Pán Ježíš jakožto druhý praotec a zástupce lidstva vykoupeného stal se vykupitelským dílem svým původcem milosti a ospravedlnění pro všecky, kteří z něho duchovně jsou znovuzrozeni (na křtu sv.). — Místo „poněvadž (v něm) všichni zhřešili" (ve v. 12.), překládají někteří s Vulgátou „v němž všichni zhřešili". Smysl vyjde sice v obojím případě na jedno; překlad první však (poněvadž zhřešili) zamlouvá se více již z příčin mluvnických.

12. Toto souvětí jest nedokončeno; schází k němu závětí, jež sv. Pavel opominul dáti, chtěje dříve vyložiti slova „poněvadž (v něm) všichni zhřešili"

(v něm) všichni zhřešili. — [13] Až do zákona totiž hřích byl na světě, ale hřích se nepřičítal, poněvadž nebylo zákona. [14] Přece však smrt panovala od Adama až do Mojžíše, a (to) nad těmi, kteří nezhřešili

---

Úplně znělo by takto: Jako skrze jednoho člověka (Adama) hřích (dědičný) přišel na tento svět (na všecky lidi) a skrze hřích smrt tělesná, tak skrze jednoho člověka (Bohočlověka Ježíše Krista) přišla spravedlnost (ospravedlnění) na ten svět a skrze ni život věčně blažený. (Srovn. v. 18—19) — Přišla pak smrt na všecky, poněvadž (v něm, Adamovi) všichni zhřešili, potud totiž, pokud Adam při své zkoušce je zastupoval jako praotec a jako hlava všeho lidstva. Bůh totiž dal Adamovi mimo dary přirozené též dary mimopřirozené (dokonalost rozumu i vůle, soulad duševních i tělesných sil, nesmrtelnost těla, plnou vládu nad přírodou vnější) i nadpřirozené (posvěcující milost, právo na věčnou blaženost), a chtěl, aby dary ty staly se majetkem nejen jeho, nýbrž i přirozenosti lidské vůbec, tak aby je měli všichni potomci jeho přirozeným řádem zplození. Chtěl je však ponechati pouze pod tou podmínkou, že člověk jakožto bytost svobodná bude dobrovolně vykonávati přední úkol svůj, Boží totiž oslavu, a tak si je zaslouží. Bylo mu proto rozhodnouti se pro Boha a jeho oslavu. Aby to učiniti mohl, Bůh podrobil jej zkoušce; zvláštním totiž přikázáním dal Adamovi na jistou dobu příležitost, aby skutkem učinil pro všecky časy vyznání, že člověk celou svou bytostí závisí na Bohu jakožto Tvůrci a zachovateli všehomíra, a že se podrobuje vůli jeho jakožto nejvyššímu pánu a zákonodárci svému. Poněvadž však Adam měl po vůli Boží býti praotcem a hlavou veškerého lidstva, by tak všichni lidé jakožto potomci jednoho praotce tvořili spolu jednu velikou rodinu a měli lásku k sobě vespolek, ustanovil Bůh, aby zkouška ta jakožto zkouška zástupce veškerého lidstva byla rozhodnou nejen pro Adama, nýbrž i pro lidskou přirozenost vůbec, a tedy též pro všecky lidi. Poněvadž tedy Adam podroben byl zkoušce nejen jako osoba soukromá, nýbrž i jako hlava a zástupce lidské přirozenosti vůbec a tedy i jako praotec a hlava i zástupce všeho lidstva, proto neobstáv v ní, ztratil všecky ony dary mimopřirozené a nadpřirozené nejen pro sebe, nýbrž i pro lidskou přirozenost, a tedy také pro všecky ty, na které lidská přirozenost přechází od něho řádem přirozeným či plozením, as podobně, jako když některý šlechtic ztratí zločinem šlechtictví nejen pro sebe, nýbrž i pro všecky své potomky po té ztrátě zplozené. A proto všichni lidé jakožto přirození potomci Adamovi přicházejí na svět nejen bez darů mimopřirozených, zejména také b e z n e s m r t e l n o s t i t ě l a, nýbrž i bez darů nadpřirozených, zejména b e z p o s v ě c u j í c í m i l o s t i B o ž í. Nedostatek ten však, zejména nedostatek posvěcující milosti Boží, povstav v i n o u h l a v y a zástupce přirozenosti lidské proti vůli Boží, nese na sobě ráz viny a jest proto ohledem na vůli praotce Adama, z níž vzal původ svůj, spojen se stavem hříšným, s hříchem tedy pravým, který jmenujeme dědičným neb prvotným. Všichni lidé přicházejí proto na svět ve stavu hříchu dědičného, ve stavu, ve kterém všichni jsou podrobeni smrti a postrádajíce posvěcující milosti Boží, nemají nadpřirozené náklonnosti k Bohu, a jsouce obtíženi vinou, ne sice osobní, nýbrž přirozenostní či tou, která byla Adamem uvalena na lidskou přirozenost, jsou proto ve stavu tom (bez milosti Vykupitelovy) nejen nehodni, nýbrž i neschopni věčné blaženosti, posledního to cíle svého. Jediná Panna Maria byla ochráněna od hříchu toho hned při svém početí vzhledem k budoucím zásluhám (vykupitelskému dílu) Ježíše Krista.

13—14. Vykládaje předchozí slova dokazuje, že skutečně proto jsou všichni podrobeni smrti, poněvadž zhřešili v Adamovi; dokazuje to nepřímo z toho, že nelze mysliti jiné příčiny, proč by všichni umírali, a to ve smyslu tomto: Adam byl potrestán smrtí, poněvadž přestoupil přikázání, na jehož přestoupení byl stanoven trest smrti (slovy: V kterýkoli den bys z něho jedl, zemřeš). Od Adama však až do zákona mojžíšského n e b y l o z á k o n a B o ž í h o, který by stanovil trest smrti na některá přestoupení, a proto, ač také tehdy (do zákona mojžíšského) b y l h ř í c h n a s v ě t ě, (ač také tehdy lidé hřešili) h ř í c h t e n n e p ř i p o č í t a l s e jim jako provinění smrti hodné, takže ani pro ty lidi, kteří zahynuli při potopě a zkáze Sodomy, nebyla trestem za osobní hříchy jejich smrt, nýbrž způsob smrti. Přece však smrt panovala také tehdy nade všemi lidmi, takže umírali všichni, lidé to, kteří nehřešili jako Adam přestoupením zákona, na jehož přestoupení by stanoven byl trest smrti. Patrně tedy neumírali pro osobní hříchy své. I nezbývá proto leč uznati, že zemřeli pro hřích přirozenosti, t. j. pro hřích Adamův, který obtíživ vinou lidskou přirozenost, dědictvím na ně přešel a kterým v Adamovi jakožto praotci a zástupci svém zhřešili všichni. — Adama nazývá p ř e d-

přestoupením podobným (přestoupení) Adamovu, jenž jest předobrazem
příštího. [15] Avšak ne tak jest to s milodarem, jako s proviněním; neboť
jestli proviněním toho jednoho zemřelo jich mnoho, tím spíše milost
Boží a dar v milosti jednoho člověka, Ježíše Krista, přišly hojně na
mnohé. [16] A ne tak jest to s darem, jako (se stalo) skrze jednoho pro-
hřešivšího se; soud totiž (byl) z jednoho provinění k odsouzení, milodar
však jest z mnoha provinění k ospravedlnění. [17] Neboť jestli proviněním
jednoho smrt kralovala skrze toho jednoho, mnohem spíše ti, kteří do-
stávají hojnost milosti a daru ospravedlnění, budou kralovati v životě
věčném skrze jednoho, Ježíše Krista. [18] Nuže, jako s proviněním jednoho
(přišlo to) na všecky lidi k odsouzení, tak i pravým činem jednoho
(přichází to) na všecky lidi k ospravedlnění životodárnému. [19] Neboť
jako neposlušností jednoho člověka stalo se jich hříšnými mnoho, tak
i poslušností jednoho stane se jich spravedlivými mnoho. [20] Zákon pak
přistoupil vedle toho, aby se rozhojnilo provinění; kde však se roz-
hojnil hřích, (tam) rozhojnila se nad míru milost, [21] aby jako hřích
kraloval ve smrti, tak i milost kralovala skrze spravedlnost k životu
věčnému skrze Ježíše Krista, Pána našeho.

---

obrazem příštího Adama, t. j. Ježíše Krista, pro podobnost účinků jejich ve směru protivném. Jako totiž Adam pádem svým porušil celou naši přirozenost a zavinil ztrátu posvěcující milosti a smrt všem, kteří pocházejí od něho, tak Pán Ježíš vykupitelským dílem svým vykoupil celou naši přirozenost a zasloužil i uděluje milost posvěcující a život nadpřirozený všem, kteří na křtu sv. bývají z něho znovuzrozeni.

15—17. Chtěje ve světle co nejjasnějším ukázati vznešenost a všeobecnost vykoupení a tím i velikost dobrodiní z něho nám přicházejícího, upozorňuje, že oná podobnost mezi Adamem a Kristem jakožto předobrazem a osobou předobrazenou, o které právě mluvil, není dokonalá, ježto Pán Ježíš, jsa Bohem i člověkem, mnohem více prospěl a prospěti mohl vykupitelským dílem svým, než uškodil a uškoditi mohl svým pádem Adam, jsa pouhým člověkem. Uvaliltť Adam na lidstvo hřích jeden, dědičný, Kristus však zasloužil odpuštění a ospravedlnění nejen od hříchu dědičného, nýbrž i ode všech osobních hříchů, kterých by se kdy lidé dopustili; Adam zavinil vládu smrti, Kristus však nejen překonal smrt, nýbrž i zasloužil a udělí panování v životě věčně blaženém všem, kteří milost od něho přijatou uchovají až do konce života časného. — Darem ve v. 15. jakož i pravým činem (spravedlností) ve v. 18. a poslušností ve v. 19. rozumí vykupitelské dílo Kristovo, neposlušností pak ve v. 19. Adamův pád. Praví, že jich zemřelo či smrti podrobeno bylo mnoho, ve smyslu: všichni, a těch bylo mnoho. — „skrze jednoho prohřešivšího se“ (jenž se prohřešil), tak dle nejstarších rukopisů řeckých a některých latinských i syrských; dle Vulgáty však a dle rukopisu D E F G a j. bylo by skrze (ten) jeden hřích. Smysl však jest při obojím čtení stejný.

18—19. Vrací se ku porovnání, které započal ve v. 12. a provádí je.

20—21. Poněvadž ve 13. v. pravil, že hřích trval až do zákona (mojžíšského), poučuje nyní o tom, co se stalo v době zákona. Hřích v té době nepřestal, nýbrž rozhojnil se; neboť zákon mojžíšský přistoupil či dán byl, nikoliv aby hřích shladil, nýbrž aby dávaje svými příkazy a zákazy podnět ku přestupování, hřích rozhojnil a tím nejen přiváděl k vědomí, jak slabá a porušená jest lidská přirozenost, a jak velice jest potřebí Vykupitele, nýbrž i aby budil tužbu po Vykupiteli a tak připravoval na něho.

KAPITOLA 6.

b) Druhý užitek ospravedlnění jest osvobození od poroby hříchu.

[1]Co tedy řekneme? Máme snad zůstávati ve hříchu, aby se milost rozhojnila? [2]Nikoliv. My, kteří jsme zemřeli hříchu, kterak ještě budeme v něm žíti? [3]Aneb nevíte-li, že my všichni, kteří jsme byli pokřtěni v Krista Ježíše, v jeho smrt jsme byli pokřtěni? [4]Byli jsme tedy pohřbeni s ním skrze křest ve smrt, abychom tak, jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slávou Otcovou, i my vedli život nový. [5]Neboť jestliže jsme byli vštípeni v něj co do podobnosti smrti jeho, zajisté i co do vzkříšení (budeme v něj vštípeni), [6]to vědouce, že starý člověk náš byl spolu (s ním) ukřižován, aby se zničilo tělo hříchu,

---

6, 1—14. Sv. Pavel učí, že na křtu sv. člověk vchází v tak úzké spojení s Kristem umírajícím a z mrtvých vstávajícím, že také umírá s ním vzhledem k hříchu a vstává k životu novému, spravedlivému.

1—2. Aby učinil si přechod k této stati, nejprve odmítá námitku, kterou by někdo mohl činiti ze slov předchozích (5, 20—21), jako by snad dovoleno bylo hřešiti neb ve hříchu trvati; poté prohlašuje, že hřích jest nesrovnatelný se stavem milosti, jehož člověk nabývá na křtu sv., a to takto usuzuje: Kdo zemřel hříchu či vzhledem k hříchu (pro hřích), nemůže, t. j. nemá v hříchu žíti. My křesťané však zemřeli jsme hříchu, odřeknuvše se ho na křtu sv.; proto nemůžeme, t. j. nemáme v něm žíti.

3—5. Přihlížeje ke způsobu, kterým se tehdy udílel křest, potvrzuje, že jsme na křtu sv. zemřeli hříchu či vzhledem k hříchu (pro hřích). V prvních dobách křesťanských totiž udílel se křest trojím ponořováním do vody a vynořováním z ní. Kony těmi naznačovaly se dva hlavní účinky křtu, totiž odpuštění hříchů (prvotního i jiných) a trestů čili usmrcení neb ukřižování starého člověka našeho (ponořením), a znovuzrození k životu milosti čili vzkříšení člověka nového (vynořením). Poněvadž však tyto účinky křtu sv. spočívají na obětní smrti a vzkříšení Ježíše Krista, pokládaly se ony kony (ponoření a vynoření) též za symboly či obrazy Kristovy smrti a jeho vzkříšení. A vzhledem k tomu sv. Pavel praví, že všichni, kteří byli pokřtěni v Krista (křtem zasvěceni k službě Kristově), byli pokřtěni ve smrt Kristovu (v. 3.), pohřbeni s ním skrze křest ve smrt Kristovu (v. 4.), vštípeni v něj co do podobnosti jeho (v. 5.), t. j. v tak úzké spojení vešli s Kristem pro hříchy lidstva umírajícím i pohřbeným a tedy i z mrtvých vstalým, že jakoby s ním byli srostli v jedno, spolu s ním zemřeli duchovně, vzhledem k hříchu, a to k tomu konci, aby s ním také vstali k životu novému. Byl vzkříšen slávou Otcovou, t. j. slavným činem Boha Otce, činem, v němž se jeví božská moc a svatost i spravedlnost. — Byli jsme tedy pohřbeni...; tak podle textu řeckého v souhlase skoro se všemi rukopisy řeckými a starými překlady; dle tohoto čtení zajisté správného činí se tu závěr z výpovědi předešlé způsobem tímto: Poněvadž, jak vám známo, skrze křest zemřeli jsme s Kristem duchovně (podle starého člověka), proto také skrze křest pohřbeni jsme (duchovně) s Kristem, ježto Kristus zemřev byl pohřben. (Tento pohřeb pak představuje se při křtu ponořením.) Podle Vulgáty však a překladu syrského (Pešítta) i některých sv. Otců bylo by „neboť byli jsme pohřbeni". Dle tohoto čtení sotva správného potvrzuje se výpověď předešlá takto: Že však jsme byli pokřtěni ve smrt Kristovu, patrno z toho, že jsme byli skrze křest pohřbeni s ním. Celkový smysl však, jak patrno, zůstává při obojím čtení stejný.

6 Vykládá, v kterém smyslu věřící na křtu sv. zemřeli s Kristem, v tom totiž, že zemřeli s ním nikoli tělesně, nýbrž duchovně, potud, pokud starý člověk jejich byl ukřižován, t. j. pokud pro zásluhy Kristovy nejen zbaveni byli hříchu prvotního i hříchů osobních a trestů, nýbrž i zlomena byla moc hříchu či zlé žádostivosti v nich; spolu poučuje, že se to stalo za tím účelem, aby se zničilo tělo hříchu (τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας) čili aby tělo jejich (a každého člověka pokřtěného) bylo vybaveno z moci (poroby) žádostivosti nezřízené, a to k tomu konci, by nesloužilo již hříchu, čili aby nesvolovali ke hnutím a chtíčům zlé žádostivosti.

(a to k tomu konci), bychom nesloužili již hříchu. [7] Neboť kdo zemřel, jest sproštěn od hříchu. [8] Jestliže však jsme zemřeli s Kristem, věříme, že také živi budeme s ním, [9] vědouce, že Kristus vstav z mrtvých již neumírá, smrt nad ním již nepanuje. [10] Neboť že zemřel, zemřel pro hřích jednou, že však žije, žije pro Boha. [11] Tak i vy mějte za to, že jste mrtvi pro hřích, živi však pro Boha v Kristu Ježíši, Pánu našem. [12] Nekraluj tedy již hřích ve smrtelném těle vašem, tak abyste poslouchali žádostí jeho, [13] ani nedávejte údů svých hříchu za nástroj nepravosti, nýbrž oddejte se Bohu jako takoví, kteří (vstavše) z mrtvých jsou živi a své údy (oddejte) Bohu za nástroj spravedlnosti. [14] Vždyť hřích nebude panovati nad vámi, neboť nejste pod zákonem, nýbrž pod milostí.

[15] Co tedy? Máme snad hřešiti, poněvadž nejsme pod zákonem, nýbrž pod milostí? Nikoliv. [16] Nevíte-li, že jste služebníky toho, komu se oddáváte za služebníky ku poslušnosti (toho), koho posloucháte, buďto (služebníky) hříchu k smrti, aneb (služebníky) poslušnosti ke spravedlnosti? [17] Ale díky Bohu, že byvše služebníky hříchu, uposlechli jste ze srdce toho vzoru učení, ve který jste byli uvedeni, [18] byvše pak osvobozeni od hříchu, učiněni jste služebníky spravedlnosti. [19] Lidskou

---

7. Že řečeným ukřižováním člověka starého byl člověk vybaven, osvobozen od poroby či služby hříchu, potvrzuje průpovědí všeobecnou: Kdo zemřel atd., jakoby řekl: Jako ten, kdo umřel smrtí tělesnou, osvobozen jest od závazků a obtíží, které snad se proviniv měl před soudem lidským, tak i ten, kdo na křtu sv. zemřel duchovně, osvobozen jest od obtíží a moci hříchu čili zlé žádostivosti, takže silen jsa pomocí božskou, hnutí její překonati může i má.

8—14. Z toho, že jsme na křtu sv. vstali k novému životu s Kristem, jenž zemřev jednou pro hříchy lidstva a vstav z mrtvých, již neumírá, nýbrž stále žije s Bohem a pro Boha, usuzuje, že i my máme žíti stále s Bohem a pro Boha, t. j. ve stavu milosti a ke cti a chvále Boží.

8. živi budeme s ním, t. životem milosti posvěcující zde na zemi (pokud se o ni sami nepřipravíme těžkým hříchem) a ovšem i životem věčně blaženým na nebi (ačli v milosti té také zemřeme).

10 Apoštol potvrzuje, co řekl, že totiž Kristus již nezemře. Činí to poukazem na to, že Kristus zemřel jednou za všeliký hřích lidský, jak za hřích Adamův, tak za všecky jiné, které od hříchu Adamova spáchány byly a spáchány budou, takže není a nebude žádného již hříchu, pro který by měl zase zemříti. Vstav však z mrtvých žije Bohu a pro Boha, jenž není příčinou smrti, nýbrž života. Nezemře tedy již, nýbrž bude žíti stále. Bohu a pro Boha (ke cti a chvále Boží) žil sice také před svým utrpením, ale sv. Pavel mluvě o našem vštípení v Krista z mrtvých vstalého a již neumírajícího, předkládá k následování pouze ten život Páně, který vede nyní na nebesích.

14. Smysl jest: hřích, t. j. žádostivost zlá nebude míti nad vámi moci takové, abyste jí nemohli odolati, neboť nejste již pod zákonem mojžíšským, který sice obsahoval četné příkazy a zákazy, ale svým zřízením nepodával pomoci potřebné k jeho zachovávání, nýbrž jste pod milostí, t. j. pod evangeliem čili zákonem Kristovým, který nejen ukládá povinnosti, nýbrž poskytuje i pomoc nadpřirozenou k tomu, abyste je plniti mohli.

15—23 Učí, že křesťané byvše osvobozeni od poroby hříchu, nejen mohou, nýbrž i mají vésti život spravedlivý, ve stavu milosti. — Nejprve totiž odmítá námitku, kterou protivníci by mu mohli činiti z předchozích slov jeho (v. 14.), jakoby podle jeho učení křesťané směli hřešiti beztrestně (v. 15.); po té poučuje, že věřící byvše osvobozeni od poroby hříchu (zlé žádostivosti), nestali se zcela volnými, nýbrž stali se služebníky spravedlnosti (v. 16—18.), a proto mají alespoň podobným způsobem (s podobnou ochotou) sloužiti spravedlnosti, ctnosti, jakým dříve sloužili hříchu (v. 19.), a ukazuje, že činiti tak jest nejen spravedlivo (v. 20.), nýbrž i nutno proto, že služba hříchu přináší smrt (věčnou), služba spravedlnosti však život věčný.

18. Lidskou věc, t. j. přiměřenou lidským silám.

věc to pravím pro slabost těla vašeho; neboť jako jste dávali údy své
ve službu nečistotě a nepravosti k nepravosti, tak nyní dejte údy své
ve službu spravedlnosti ku posvěcení; [20] neboť když jste byli služeb-
níky hříchu, byli jste svobodni proti spravedlnosti. [21] Nuže, který užitek
měli jste tehdy? Věci, za které se nyní stydíte; neboť konec těch věcí
jest smrt. [22] Nyní však byvše osvobozeni od hříchu, ale učiněni služeb-
níky Božími, máte užitek svůj ku posvěcení, konec pak život věčný;
[23] neboť odplata hříchu jest smrt, milodar Boží však (jest) život věčný
v Kristu Ježíši, Pánu našem.

KAPITOLA 7.

c) Třetím užitkem ospravedlnění jest osvobození od zákona.*)

[1] Aneb nevíte-li bratří, — mluvímť k těm, kteří zákon znají, —
že zákon panuje nad člověkem, pokud žije? [2] Neboť žena provdaná
připoutána jest zákonem k muži živému; zemře-li muž (její), jest roz-
vázána od zákona o muži. [3] Proto za života mužova bude slouti cizo-
ložnicí, oddá-li se muži jinému; zemře-li však muž její, jest svobodna
od zákona (o muži), takže nebude cizoložnicí, oddá-li se muži jinému.
[4] Tak i vy, bratři moji, byli jste usmrceni zákonu skrze tělo Kri-
stovo, abyste se oddali jinému, tomu, jenž vstal z mrtvých, abychom

---

20. Byli jste svobodni proti spravedlnosti, t. j. nebyli jste podrobeni spravedlnosti, nijak jste nesloužili jí, nýbrž hříchu (zlé žádostivosti), proto nyní jsouce podrobeni (služebníky) spravedlnosti a svobodní proti hříchu, nesložte nijak hříchu, nýbrž spravedlnosti.

21. Rozdělovati a překládati způsobem tímto přiléhá lépe k souvislosti. Smysl však co do věci se nemění, rozděluje-li se a překládá-li se podle Vulgáty takto: Který užitek měli jste tehdy z těch věcí, za které se nyní stydíte?

23. Odplata hříchu, t. j. odplata, kterou dává hřích (hřích čili zlá žádostivost představuje se tu jako král, který splácí služebníkům svým žold. Milodar Boží, t. j. odměna, kterou dává Bůh (spravedlnost naprostá).

*) Osvobozením od zákona (totiž mojžíšského) míní osvobození od toho stavu, ve kterém byli pod zákonem mojžíšským, od stavu totiž, ve kterém zákon četnými příkazy a zákazy svými pouze panoval nad svými podřízenými, avšak sám o sobě nedával jim síly ani pomoci, aby předpisy ty konati a hříchu ochrániti se mohli.

1–4. Že křesťané byli na křtu sv. od zákona v řečeném smyslu osvobozeni, na to upozornil již v. 6, 14., nyní dokazuje to z toho, že věřící na křtu sv. zemřeli s Kristem duchovně. Dokazuje to tímto usudkem: Zákon (mojžíšský) panuje pouze nad živými v. 1.). Křesťané však na křtu sv. zemřeli podle starého člověka svého (4a). Nad nimi tedy zákon (mojžíšský) již nepanuje (4b). Že však zákon mojžíšský panuje pouze nad živými, dokazuje ve v. 2—3 ze zákona manželského, který byl již v ráji stanoven a od Krista znovu potvrzen i prohlášen, a dle něhož byla žena připoutána k muži pouze na čas jeho života, takže po jeho smrti jsouc uvolněna mohla se provdati za jiného. Při tom pojímá věc tak, že zemře-li muž, spolu s ním i žena jeho umírá duchovně, vzhledem k řečenému zákonu, t. j. potud, pokud jest ženou (manželkou).

1. Slovem „bratři“ oslovuje všecky křesťany římské, jak židokřesťany, tak pohanokřesťany, přes to, že zákonem rozumí tu zákon mojžíšský. Znaliť v Římě v té době také pohanokřesťané zákon mojžíšský dílem z bohoslužebných shromáždění, kde se předčítal, dílem z kázání a listů apoštolských.

4. Smysl jest: Jako ona žena zemřevši s mužem svým duchovně, (pokud jest maželkou), osvobozena jest od zákona manželského, takže jsouc opět svobodna může se provdati za jiného, tak i vy zemřevše na křtu sv. s Kristem duchovně (6, 3–6), osvobozeni jste od toho stavu zákona mojžíšského, ve kterém jste dosud byli, takže se můžete zcela oddati jinému, Kristu Ježíši z mrtvých vstalému, a to k tomu konci, abyste přinášeli užitek dobrých skutků.

přinášeli užitek Bohu. [5] Neboť když jsme byli v těle, působily v údech
našich žádosti k hříchům (vzbuzené) skrze zákon, aby přinášely užitek
smrti; [6] nyní však jsme osvobozeni od zákona odumřevše tomu (stavu),
ve kterém jsme byli drženi, takže sloužíme v novotě ducha, a ne ve
starobylosti litery.
[7] Co tedy řekneme? Jest zákon hříšný? Nikoliv. Ale hříchu jsem
nepoznal, leč skrze zákon; neboť o žádostivosti bych nevěděl, kdyby
zákon nepravil: „Nepožádáš." [8] Hřích však vzav podnět skrze
přikázání, způsobil ve mně veškerou žádost; neboť bez zákona hřích
jest mrtev. [9] Já pak jsem žil někdy bez zákona; když však přišlo
přikázání, hřích ožil, [10] ale já jsem zemřel, a tak se shledalo, že při-

5—6. Že křesťané byvše usmrceni zákonu, mohou přinášeti užitek Bohu, potvrzuje nyní poukazem na to, že byvše osvobozeni od stavu zákona mojžíšského, zbaveni byli překážky, která jim bránila, aby užitku dobrých skutků nepřinášeli.

5. když jsme byli v těle, t. j. ve stavu člověka starého, prvotním hříchem stiženého. — Žádosti k hříchům byly zákonem buzeny potud, pokud jak Pavel sám níže dává na jevo, zákon mojžíšský četnými příkazy a zákazy svými stával se příležitostí neb podnětem k hříchu, ježto člověk snadno nakloní se k věcem zakázaným. — Aby přinášely užitek smrti, t. j. abychom konali skutky, za něž odplatou jest smrt věčná.

6. Odumřevše tomu, totiž stavu neb zákonu. Místo odumřevše (tomu stavu), jak mají nejstarší rukopisy řecké (apothanontes) i latinské (mortui), bylo by dle Vulgaty a mladších rukopisů řeckých „smrti" (osvobozeni od zákona smrti). Čtení to povstalo však as později a není správné. — V novotě ducha, t. j. v novém stavu, totiž ve stavu milosti Ducha sv., která nám byla dána na křtu sv. Ve starobylosti litery, t. j. v onom stavu starém, ve kterém jsme byli pod zákonem mojžíšským.

7—12. Aby ze slov „žádosti k hříchům vzbuzené skrze zákon" odpůrci (rodilí židé) nemohli vytýkati, že podle učení Pavlova zákon mojžíšský jest sám o sobě zlý, sv. Pavel vykládá nyní poměr mezi hříchem čili žádostivostí zlou a mezi zákonem mojžíšským. Ukazuje totiž, že ačkoliv zákon ten jest sám o sobě dobrý a do hříchu neuvádí přímo, přece člověku prvotním hříchem porušenému stal se příležitostí neb podnětem k hříchu, a to tím, že svými příkazy a zákazy nejen vede ku poznání toho, co jest hříchem, nýbrž i budí zlou žádostivost lnoucí k věcem zakázaným, avšak sám o sobě nedává potřebné pomoci k tomu, aby žádostivost zlá mohla se překonati a všecky předpisy mohly se plniti. Aby vylíčil věc tím jasněji a živěji, mluví v 1. osobě množného čísla, ale ne pouze o sobě, nýbrž jménem svým též o ostatních židech, a to vzhledem k tomu stavu, ve kterém byli neb jsou pod zákonem mojžíšským, tedy před přijetím křesťanství. Co však praví o poměru hříšné žádostivosti k zákonu mojžíšskému vzhledem k židům, platí jistou měrou též o jejím poměru k zákonu přirozenému vzhledem k pohanům.

8. Smysl jest: Hřích, t. j. žádostivost zlá vzavši příležitost z přikázání, které zakazuje věci nepravé (nepožádáš), způsobila, že ve mně (i v jiných) skutečně povstaly žádosti věcí zakázaných. — Bez zákona hřích jest mrtev, t. j. pokud není zákona pro člověka, buď že vůbec nebyl dán aneb že ho člověk bez své viny nepoznal (nedospěv ještě k užívání rozumu), hřích, t. j. žádostivost zlá jakoby mrtva byla, nejeví v něm působivosti; neboť i když budí v něm žádosti po věcech nepravých, nepředstavuje mu věcí těch jako zakázané, a proto žádosti po nich vzbuzené nejen nebývají mocné a prudké, nýbrž ani nejsou hříšné.

9—10. Aby tím jasněji vyložil, kterak zákon (mojžíšský) přes to, že jest dobrý, stal se podnětem žádostivosti zlé, srovnává stav, ve kterém byl žid před poznáním zákona (stav osobní nevinnosti), se stavem, ve kterém jest, když přišed k užívání rozumu, zákon poznal, a to ve smyslu tomto: Pokud jsem (já i jiní) nedospěl k užívání rozumu, byl jsem bez zákona, t. j. zákon pro mne neplatil, a proto i když jsem učinil něco, co bylo proti zákonu, žil jsem duchovně, t. j. neměl jsem hříchu osobního. Když však přišed k užívání rozumu zákon jsem poznal, přikázání přišlo (platilo i pro mne), žádostivost zlá ožila, se probudila, a já zemřel duchovně či měl jsem hřích, když svoliv k zlé žádostivosti, učinil jsem něco proti zákonu.

kázání, které (bylo dáno) k životu, jest mi k smrti. [11] Hřích totiž vzav
podnět skrze přikázání, podvedl mě a usmrtil skrze ně. [12] A tak zajisté zákon jest svatý, i přikázání jest svaté a spravedlivé a dobré.
[13] Tedy-li to, co dobré jest, mně stalo se smrtí? Nikoliv. Avšak hřích, aby se ukázal hříchem, působil mi skrze to dobré smrt, aby nad míru hříšným stal se hřích skrze přikázání. [14] Víme zajisté, že
zákon jest duchovní, ale já jsem tělesný, zaprodaný hříchu; [15] neboť
tomu, co dělám, nerozumím; vždyť nekonám to, co chci, nýbrž to činím, čeho nenávidím. [16] Činím-li však to, čeho nechci, souhlasím se zákonem, že jest dobrý. [17] I nedělám to já, nýbrž ten hřích, který přebývá ve mně. [18] Vím totiž, že ve mně, totiž v mém těle, nepřebývá dobré, neboť chtění jest při mně, konání dobra však nikoliv; [19] vždyť
nečiním to dobré, které chci, nýbrž konám to zlé, kterého nechci.
[20] Činím-li však právě to, čeho nechci, nedělám to já, nýbrž ten hřích, který přebývá ve mně. [21] Shledávám tedy v sobě pravidlo, že když chci činiti dobré, jest při mně zlé. [22] Libuji si totiž v zákoně Božím podle člověka vnitřního, [23] ale vidím jiný zákon v údech svých, který

---

11. Udává příčinu a tím i způsob, proč a kterak, ač jest dobrý, byl k smrti. Poněvadž totiž věci zakázané zdají se člověku býti příjemnějšími, hřích t. j. žádostivost zlá vzala z přikázání nepožadovati jich podnět, aby své síly projevila, se probudila; byvši však probuzena, pozvedla ho planou nadějí ve štěstí a blaho, ježto věci zakázané představovala jako příjemnější a prospěšnější a odvrátivši ho tak od cesty zákona vedoucí ku pravému životu a k pravé blaženosti, přivedla, svolil-li, ke hříchu, k duchovní smrti.

13—25. Líče spor mezi předpisy zákona (mojžíšského), a mezi hříchem čili žádostivostí zlou, ukazuje ještě jasněji, nejen že zákon (mojžíšský) jest dobrý, nýbrž jak silná jest žádostivost zlá a jaké dobrodiní to jest býti osvobozen od (stavu) zákona (mojžíšského). Také v tomto odstavci mluví sice v 1. osobě, ale míní nejen sebe, pokud byl v židovství, nýbrž i ostatní židy, pokud byli pod zákonem mojžíšským (před přijetím křesťanství).

13. Smysl jest: Není to zákon (mojžíšský), který přivádí k smrti věčné, nýbrž zlá žádostivost, která zneužívajíc zákona, pobádá člověka k tomu, aby žádal a jednal proti zákonu a tak hřeše připravil si věčnou smrt; Bůh pak připouští jí to, aby se ukázala takovou, jakou vskutku jest, totiž zlou, čelící proti vůli Boží.

14. Zákon (mojžíšský) nazývá duchovním, poněvadž byl dán od Ducha Božího — od Boha jako pravidlo mravního života, neb zkrátka proto, že jest svatý a dobrý. Sebe pak a vůbec židy, jak byli neb jsou pod zákonem mojžíšským, nazývá tělesnými a zaprodanými hříchu (zlé žádostivosti), poněvadž jsouce ještě bez milosti posvěcující, byli poddáni tělu a ovládáni zlou žádostivostí, souhlasíce snadno s tím, čeho žádalo tělo (smyslnost) a žádostivost zlá. Smysl tohoto verše jest: Že zlá žádostivost vítězí nad zákonem a zneužívajíc ho, svádí člověka nepokřtěného (pod zákonem mojžíšským žijícího) k hříchu, to pochází odtud, že člověk ve stavu zákona mojžíšského jest tělesný (smyslný), prost milosti posvěcující a zlou žádostivostí ovládán. (Podobně platí též o křesťanu, který se o posvěcující milost připravil.)

15. Dle Vulgaty bylo by: nekonám to dobré, které chci, nýbrž to zlé, kterého nenávidím. Ale slova dobré a zlé scházejíce ve všech rukopisech řeckých a v některých latinských, nejsou původní, nýbrž dostala se sem z v. 19.

17. ten hřích, t. j. ta žádostivost zlá.

18. v mém těle, t. j. v nižší čili smyslné stránce mé, v mé smyslnosti nepřebývá dobré, t. j. není přirozeně náklonnosti k dobrému. Že ve stránce vyšší, rozumové, jakési dobro, náklonnost k dobrému jest, a že tedy člověk může i přirozenými silami svými jednotlivé přirozené pravdy náboženské poznati a alespoň některé skutky přirozeně dobré konati, naznačuje sv. Pavel sám ve v. 15. a výslovně to praví ve v. 22.

21—23. V krátkosti opakuje, co řekl od v. 14., a to k tomu konci, aby tím jasněji ukázal veškerou bídu člověka neobrozeného (pod zákonem mojžíšským žijícího), jenž (pouhými přirozenými silami svými, nemohl se vybaviti ze stavu, v jakém byl pod ním.

bojuje proti zákonu mysli mé a jímá mě pod zákon hříchu, jenž jest
v údech mých. [24] Já nešťastný člověk! Kdo mě vysvobodí z těla smrti
této? [25] Díky Bohu skrze Ježíše Krista, Pána našeho! Nuže tedy, já
sám myslí sloužím zákonu Božímu, tělem však zákonu hříchu.

KAPITOLA 8.

d) Čtvrtý užitek ospravedlnění jest blaženost člověka v Kristu znovu zrozeného. *)

[1] Žádného tedy zavržení není již pro ty, kteří jsou v Kristu Je-
žíši, kteří nežijí podle těla. [2] Neboť zákon ducha oživujícího osvobodil
mě v Kristu Ježíši od zákona hříchu a smrti. [3] Co totiž nemožno bylo
zákonu, poněvadž byl slabý skrze tělo, (to způsobil) Bůh: poslav Syna
svého v podobě těla hříchu a pro hřích, odsoudil ten hřích na těle,
[4] aby spravedlnost zákona naplnila se v nás jakožto těch, kteří nežijeme

---

22—23. podle člověka vnitřního, t. j. po stránce mojí vyšší, duševní, rozumové. Libuji si, doslovně spolu si libuji (se raduji se zákonem Božím). Představuje totiž zákon Boží jako osobu, která se raduje, je-li poznávána a uznávána, a s níž spolu raduje se člověk, zákon jako dobrý uznávaje a schvaluje. Ačkoli však libuje si v zákoně Božím, mojžíšském po vyšší, rozumové stránce své, přece když přichází k činu, nečinívá toho, co velí zákon, a to proto, poněvadž, jak ze skušenosti poznal, v údech jeho, v jeho nižší smyslné stránce, jest zákon jiný, odlišný, totiž žádostivost zlá, která bojuje proti zákonu mysli jeho, proti zákonu Božímu s takovou silou, že si člověka toho (neobrozeného) podrobuje, strhuje k tomu, aby nečinil, čeho žádá zákon Boží, nýbrž čeho žádá ona, a tak aby zhřešil. — Jak učí souvislost, (že totiž tu mluví stále jménem žida neobrozeného, pod zákonem žijícího), zákonem mysli (v. 23.), podobně jako zákonem Božím (v. 22) rozumí zákon mojžíšský; zákonem Božím nazývá jej vzhledem k jeho původu, zákonem mysli vzhledem k tomu, že člověk podle vnitřní, duchovní stránky své s ním souhlasí, jej jako dobrý schvaluje. — Zákonem, který vidí v údech svých, a zákonem hříchu, jenž jest v údech jeho rozumí podobně jako hříchem v. 6, 14. zlou žádostivost. Souladněji ovšem byl by se vyjádřil ve v. 23., kdyby byl napsal: „a jímá mne pod sebe“ místo „jímá mě pod zákon hříchu, jenž jest v údech mých,“ ale sv. Pavel volil formu tuto, poněvadž se chtěl tak vyjádřiti jasněji, srozumitelněji.

24. z těla smrti této, t. j. z toho stavu, ve kterém smyslnost a žádostivost zlá mě ovládá.

25. Podle Vulgaty a některých rukopisů řeckých i latinských bylo by: Milost Boží (χάρις τοῦ θεοῦ — charis tú theú) skrze Ježíše Krista . . . Podle tohoto čtení sv. Pavel odpovídá přímo k předešlé otázce, kdo ho vysvobodí z těla smrti. Dle jiných rukopisů řeckých však a to starších jest „Díky Bohu“ (χάρις τῷ θεῷ — charis tó theó). Dle toho Pavel odpovídá k oné otázce pouze nepřímo, totiž vzdáváním díků Bohu za tu milost, kterou jej i jiné z onoho stavu vysvobodil. Toto čtení jest přiměřenější pohnuté mysli Pavlově, s kterou svrchu mluví, a proto se mu dává přednost.

* Jaké blaženosti dostává se člověku ospravedlňováním, ukazuje z toho, že člověk ospravedlněný milostí Boží bývá nejen osvobozen od nadvládí smyslnosti a smrti a uschopněn konati spravedlnost či předpisy zákona (v. 1—11), nýbrž i za dítko Boží přijat a právem na život věčný obdařen (v. 12—17.) a spolu posilován, aby veliké strasti překonati mohl (v. 18—39).

1. Slova „kteří nežijí podle těla“ nejsou as pravá, neboť scházejí v nejstarších rukopisech B, C, F, G, a. j. Dostala se sem nejspíše z v. 4.

2. Smysl jest: Proto není nic zavržení hodného při těch, kteří na křtu sv. byli v Kristu znovuzrozeni, poněvadž od té nadvlády, kterou nad nimi měla zlá žádostivost, osvobodil je zákon ducha, t. j. moc Ducha sv., jenž na křtu sv. uděluje nový, nadpřirozený život.

3—4. Zákonu mojžíšskému nebylo možno osvoboditi člověka od nadvlády žádostivosti zlé, poněvadž se proti němu stavělo tělo, smyslnost, zdržujíc člověka, aby nekonal toho, co zákon velel, ač jeho stránka vyšší, rozum, se zákonem souhlasil. Praví, že Kristus přišel na svět v podobě (v podobenství)

podle těla, nýbrž podle ducha. [5] Neboť ti, kteří jsou podle těla, obmýšlejí věci tělesné, ti však, kteří jsou podle ducha, (obmýšlejí) věci duchovní. [6] Smýšlení těla totiž jest smrt, smýšlení ducha však život a pokoj, [7] (to proto), poněvadž smýšlení těla jest nepřítelem Bohu, neboť nepoddává se zákonu Božímu, ba ani (poddati se) nemůže, [8] a ti, kteří jsou v těle, nemohou se líbiti Bohu. [9] Vy však nejste v těle, nýbrž v duchu, ačli Duch Boží přebývá ve vás; jestliže však někdo nemá Ducha Kristova, ten není jeho. [10] Ale je-li Kristus ve vás, tělo sice jest mrtvé pro hřích, duch však žije pro ospravedlnění. [11] A přebývá-li ve vás Duch toho, jenž vzkřísil z mrtvých Ježíše, zajisté ten, jenž vzkřísil Krista Ježíše, oživí také smrtelná těla vaše pro svého Ducha, jenž přebývá ve vás.

[12] Nuže bratři, jsme povinni nikoli tělu, abychom podle těla žili. [13] Neboť žijete-li podle těla, zemřete; jestli však duchem kony těla umrtvujete, budete žíti. [14] Vždyť všichni ti, kteří se dávají vésti Duchem

---

těla hříchu, poněvadž přijal sice pravou přirozenost lidskou, avšak bez hříchu prvotního. Rozumíť zde tělem hříchu (σὰρξ ἁμαρτίας) lidskou přirozenost (prvotním) hříchem porušenou. Poslal Syna svého pro hřích t. j. pro každý hřích či pro všecky hříchy, které kdy od lidí spáchány byly a spáchány budou, aby totiž za ně dosti učinil. — Odsoudil ten hřích na těle svém, t. j. svou smrtí na kříži zkazil sílu a nadvládu zlé žádostivosti, a to k tomu konci, abychom spravedlnost či ustanovení a předpisy zákona Božího mohli s pomocí Boží konati náležitě.

5. Ukazuje, proč jenom ti mohou konati náležitě ustanovení zákona, kteří žijí podle ducha, proto totiž, poněvadž ti, kteří se dávají ovládati tělem, smyslností, usilují o věci smyslné, nízké, ti však, kteří se dávají vésti duchem čili rozumem milostí Boží osvíceným, usilují o věci duchovní, vyšší, přiměřené životu nadpřirozenému.

6. t. j. úsilí a snahy smyslnosti přivádějí smrt duchovní i věčnou, úsilí a snahy ducha (rozumu milostí Boží osvíceného) však přivádějí život duchovní (život milosti) i věčný a pokoj vycházející ze spojení s Bohem.

7. Smýšlení těla ani nemůže se poddati zákonu Božímu, totiž pro smyslnou povahu svou; neboť zákon Boží velí se přemáhati, si odpírati, se pokořovati, smyslná stránka člověka po pádu Adamově hledí vyhověti žádosti očí, žádosti těla a pýše života.

8. Těmi, kteří jsou v těle, podobně jako těmi, kteří jsou podle těla (v. 5.) rozumějí se ti, kteří se dávají ovládati tělem, smyslností.

9—11. Ukázav, že ospravedlnění jsou osvobozeni od zákona čili nadvládí zlé žádostivosti a mohou konati náležitě předpisy zákona Božího, obrací se nyní přímo ke křesťanům římským a předpokládaje o nich, že zachovali milost Ducha sv., kterou obdrželi na křtu sv., poučuje, že jsou osvobozeni také od zákona čili nadvládí smrti, a to z toho, že skrze Ducha sv., kterého přijali, obdrželi pravý život duchovní (milosti) a jednou budou vzkříšeni k životu věčně blaženému i co do těla. — Nejste v těle, t. j. v onom stavu, ve kterém zlá žádostivost panuje, nýbrž v duchu t. j. ve stavu, ve kterém panuje duch osvícený milostí Boží, ačli Duch Boží přebývá ve vás, čili ačli jste těžkým hříchem milosti Boží neztratili. — Ducha sv. nazývá ve v. 9. i Duchem Božím (Boha Otce) i Duchem Kristovým, poněvadž vychází od Otce i od Syna.

10. tělo jest sice mrtvé, t. j. smrtelné pro hřích prvotní, duch (duše) však žije život milosti pro ospravedlnění, kterým byl převeden ze stavu hříchu do stavu milosti.

12—17. Vyzvav své čtenáře, aby žili podle ducha, poučuje, že ospravedlněním stali se též dítkami Božími a jako takoví nabyli práva i na život věčně blažený co do duše i co do těla (stali se dědici života věčného).

12. Na konci tohoto verše sluší v mysli doplniti slova „nýbrž duchu, abychom podle ducha žili."

14—16. Smysl jest: Všichni kteří se dávají vésti Duchem Božím, ukazují sami svým životem, že jsou dítkami Božími. A že dítkami Božími jsou skutečně, patrno jest z toho daru, který obdrželi s ospravedlněním od Ducha sv., že totiž obdrželi nikoli ducha služebnosti, aby sloužily Bohu zase s bázní otrockou

Božím, jsou synové Boží. [15] Neboť nepřijali jste ducha služebnosti,
abyste se zase strachovali, nýbrž přijali jste ducha synovství, ve kterém
voláme: „Abba, Otče!“ [16] Ano i Duch vydává svědectví s duchem
naším, že jsme dítkami Božími. [17] Jsme-li však dítkami, (tedy) i dědici,
dědici Božími a spoludědici Kristovými, ačli spolu s ním trpíme,
abychom s ním i oslaveni byli.

[18] Myslím totiž, že utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí
slávě, která se zjeví na nás. [19] Vždyť i tvorstvo očekává s toužebností
zjevení synů Božích. [20] Neboť marnosti bylo poddáno tvorstvo,
nikoli dobrovolně, nýbrž pro toho, jenž je poddal s nadějí, [21] že
i to tvorstvo bude osvobozeno od poroby porušení ve svobodu slávy
synů Božích. [22] Víme zajisté, že veškeré tvorstvo spolu sténá a trpí
bolest až dosavad. [23] A nejen ono, nýbrž i my, ač máme prvotiny

---

nýbrž ducha čili dar synovství Božího, kterým jsouce naplněni, Bohu s láskou dětinnou se oddávají, jemu slouží a jej svým Otcem nazývají. Neboť jestli darem tím naplněni volají k Bohu ve svém duchu „Otče“, vydává tím již duch jejich svědectví, že jsou dítkami Božími. A že to svědectví jest správné, patrno z toho, že je s ním spolu vydává i Duch sv., potud totiž, pokud je oním darem synovství či dětinné lásky pobádá, aby k Bohu volali „Otče“. — synovství, doslovně „přijetí za syny (totiž Boží). Ale význam přijetí jest již obsažen v časoslově „přijali jste,“ proto bylo by zbytečno vyjadřovati jej ještě zvlášť.

17. ačli spolu s ním trpíme, t. j. ačli utrpení tohoto světa budeme snášeti s podobnou trpělivostí a myslí, s kterou Kristus trpěl za nás.

18. Myslím, ve smyslu „jsem přesvědčen“. Pavel udává zde pohnutku, abychom byli tím spíše hotovi s Kristem trpěti.

19—30. dokazuje čtyřmi důvody, že ospravedlněným (vytrvají-li v dobrém) dostane se věčné oslavy zcela jistě, a to *a*) z toho, že veškeré tvorstvo nerozumné touží po vysvobození z nynějšího stavu svého, jakožto stavu násilného a otrockého, ale tužba ta vyplnit se nemůže, leč oslaveni budou synové Boží (v. 19—22); *b*) z toho, že my sami (ospravedlněni) chováme tužby po věčné oslavě a naději, že se jí nám dostane; neboť tužba a naděje ta, byvši vštípena od Ducha sv., nemůže zůstati nevyplněna (v. 23—25); *c*) z přispění Ducha sv., jenž spravedlivé pobádá, aby za oslavu věčnou prosili, a tu prosbu podporuje svojí přímluvou, jež oslyšena býti nemůže (v. 26—27); *d*) z tužby samého Boha (Otce), který má péči o ty, kteří ho milují, a v té péči jistě je přivede k věčné oslavě (v. 28—30).

19. zjevení synů Božích, t. j. tu dobu, ve které spravedliví obdrží plnou oslavu svoji (i co do těla) a všem jakožto synové Boží se zjeví.

20—21. marnosti rozumí marné, mnohdy i nekalé a nedůstojné snahy člověka; jim bylo tvorstvo nerozumné poddáno, t. j. nuceno sloužiti jim, pokud totiž člověk zneužíval a zneužívá jich při oněch snahách svých; bylo jim poddáno nedobrovolně, pokud totiž se příčí přirozenosti každého tvora, aby se ho užívalo k účelům nesrovnávajícím se s těmi, pro něž byl stvořen. Přece však poddáno bylo či sloužilo a slouží tvorstvo oněm snahám (marnosti), a to pro toho, jenž je poddal, t. j. pro Boha, či proto, že Bůh sám pro hřích člověka prvního ustanovil to dopustit, ale s nadějí (v. 21.), dav totiž naději či ustanovení, že svým časem (při vzkříšení) je osvobodí od té poroby mravního i fysického porušení, do kterého se dostalo pro hřích Adamův, a uvede je ve svobodu slávy synů Božích čili do stavu přiměřeného té slávě, ve které budou přijatí synové Boží, kdy zase užívati se ho bude jenom k účelům, pro které bylo stvořeno, ke cti a chvále Boží a podle vůle Boží.

22. Že veškeré tvorstvo skutečně touží po vysvobození z nynějšího stavu svého jako násilného, potvrzuje sv. Pavel poukazem na vědomost, kterou o tom mají všichni křesťané (i katechumeni) nabyvše jí od svých učitelů v katechesích poučením i o kletbě, kterou Bůh pro hřích prvního člověka vyslovil nad zemí (1. Mojž. 3, 17—18), i o budoucím osvobození a obnově přírody (Skutk ap. 3, 21; 2. Petr. 3, 12—13; Apokal. 21, 1—4).

23. prvotiny Ducha, t. j. první dary Ducha sv. čili spása počáteční (spočívající v posvěcující milosti, v synovství Božím, v právu na věčnou blaženost). Ač máme tyto dary, přece právě proto, že to jsou jen prvotiny, toužíme po

Ducha, i my sami v sobě sténáme, očekávajíce synovství, (totiž) vykoupení těla svého. [24] Neboť (jen) co do naděje byli jsme spaseni.
Naděje však, která se vidí, není naděje, neboť kterak má kdo naději
toho, co vidí? [25] Ale nadějeme-li se toho, čeho nevidíme, očekáváme
to s trpělivostí. [26] Podobně však i Duch spolu přispívá slabosti naší.
Nevíme totiž, zač bychom měli se modliti, jak jest potřebí; ale Duch
sám přimlouvá se za nás za všecky vzdechy nevyslovenými. [27] Ten
pak, jenž zpytuje srdce, ví, čeho Duch žádá, že (totiž) podle Boha
se přimlouvá za věřící. [28] Víme však, že těm, kteří milují Boha, všecky
věci napomáhají k dobrému, (jakožto) těm, kteří podle úradku (Božího)
jsou povoláni. [29] Neboť ty, které předzvěděl, také předurčil (k tomu),
aby byli připodobněni obrazu Syna jeho, by on byl prvorozeným mezi
mnoha bratry. [30] Ty pak, které předurčil, také povolal, a ty, které povolal, též ospravedlnil, ty však, které ospravedlnil, také oslavil.
[31] Co tedy řekneme k tomu? Je-li Bůh pro nás, kdo proti nám?
[32] Ten, jenž ani vlastního Syna neušetřil, nýbrž za nás všecky jej
vydal, — kterak i s ním nedá nám všeho? [33] Kdo bude žalovati na
vyvolence Boží? Bůh jest to, jenž ospravedlňuje. [34] Kdo jest, jenž by
je odsoudil? Kristus Ježíš to jest, jenž za nás umřel, ano i z mrtvých
vstal, jenž jest na pravici Boží, jenž se též přimlouvá za nás. [35] Kdo

---

jejich doplnění, po synovství, totiž dokonalém čili po životě věčně blaženém nejen co do duše, nýbrž i co do těla, jehož by se nám dostalo dědictvím jakožto přijatým synům Božím.

24—25. Že dokonalé synovství čili plnou spásu dosud očekáváme, ukazuje z toho, že dosud nejsme spaseni co do věci čili co do skutečného požívání blaha věčného, nýbrž jen co do naděje, k pojmu naděje pak že patří, aby se vztahovala k věci budoucí; neboť jestli někdo již vidí a užívá té věci, o níž choval naději, nemá již naděje o té věci, nýbrž jest v jejím držení.

26. Člověk ve své slabosti neví mnohdy ani, zač by prosil způsobem náležitým jakožto za věc v tu dobu právě potřebnou neb prospěšnou k tomu, aby spěl ke spáse cestou nejpřiměřenější. V slabosti té přispívá Duch sv. sám svým věrným tím, že se za ně přimlouvá, t. j. je k modlitbě pobádá a prosby jejich řídí tak, aby se děly podle vůle Boží a došly vyslyšení, jakož i tím, že budí v nich zbožné a vroucí vzdechy, pocity nevyslovené čili tiché, jimž oni sami nerozumějí nevědouce, k čemu čelí, jimž však rozumí Bůh, věda, k jakému účelu Duch sv. je byl vnukl.

27. Slova „že (totiž) podle Boha se přimlouvá“ jsou závislá také na slovese „ví“ a udávají obsah toho, čeho Duch žádá. Spojka ὅτι v textě řeckém není na tomto místě příčinná (poněvadž, neboť), nýbrž předmětná (že).

28. Smysl jest: Mezi námi křesťany jest to věc vůbec známá, že opravdovým křesťanům, kteří milujíce Boha, vůli jeho z lásky plní, všecky věci i zdánlivě nepříznivé a protivné, přispívají k duševnímu dobru a tedy i k životu věčnému, a to proto, poněvadž podle úradku Božího (z pouhé dobrotivosti Boží a pro Kristovy zásluhy) jsou účinně povoláni k pravé víře a k milosti, a tedy i ke spáse věčné. Slovo „svatí“ (sancti), které má na konci tohoto verše Vulgáta, nepatří do textu.

29. t. j. ty, o nichž Bůh od věčnosti věděl a ví, že vytrvají v povolání ku pravé víře a v činné lásce k Bohu až do smrti, ty předurčil k tomu, aby jednou — po svém vzkříšení — měli také tělo oslavené, jako je má oslavené Pán Ježíš od svého vzkříšení, a chtěl to tak proto, aby Pán Ježíš nebyl sám, který by také podle člověčenství požíval blaha věčného, nýbrž s ním též mnoho jiných.

30. Minulých časů „povolal, ospravedlnil, oslavil“ užívá místo budoucích, prvních dvou však i ve smyslu času minulého a přítomného, pokud totiž se týká těch, které Bůh do té doby již povolal a ospravedlnil neb právě povolával a ospravedlňoval.

31—39. Apoštol zakončuje poddíl druhý (o účincích ospravedlnění) poučením, že ospravedlnění nemají se čeho báti, nybrž vše doufati; neboť spása jejich spočívá na lásce Boha Otce i Ježíše Krista k nim, od které nic nemůže jich odloučiti.

(tedy) nás odloučí od lásky Kristovy? Soužení-li aneb úzkost neb hlad
neb nahota neb nebezpečenství neb pronásledování neb meč?
36 (jakož jest psáno: „Neboť pro tebe jsme na smrt vydá-
váni po celý den; pokládáni jsme za ovce na za-
bití).“ 37 Ale v tom všem vítězíme úplně skrze toho, jenž si nás za-
miloval. 38 Neboť jsem přesvědčen, že ani smrt ani život, ani andělé
ani knížata ani mocnosti, ani věci přítomné ani budoucí, ani síla 39 ani
výška ani hloubka, ani které stvoření jiné nebude nás moci odloučiti
od lásky Boží, která jest v Kristu Ježíši, Pánu našem.

KAPITOLA 9.

Nynější vyloučení israelitů od spásy neodporuje daným zaslíbením. v. 1.—29.*)

1 Pravdu pravím v Kristu, nelžu, a spolu se mnou moje svědomí
vydává svědectví v Duchu svatém, 2 že mám zármutek veliký a usta-
vičnou bolest v srdci svém. 3 Vždyť bych si přál, abych já sám byl
zavržen od Krista pro své bratry, mé příbuzné podle těla, 4 kteří jsou
israelité, jejichž jest synovství a sláva a úmluva i zákonodárství
a bohoslužba a zaslíbení; 5 jejichž jsou otcové a z nichž jest Kristus
podle těla, jenž jest nade všecko, Bůh velebený na věky. Amen.

---

*) V poddíle třetím (v. 9. 1—11, 36) vyvrací námitku, kterou mohli židé při svých názorech činiti proti jeho učení o všeobecnosti spásy messiášské. Židé totiž vykládali si zaslíbení messiášská tak, jakoby oni jediné aneb alespoň přede všemi ostatními měli právo na spásu messiášskou (a tedy i na ospravedlnění), a to již pro svůj původ od Abrahama, jemuž a jehož potomstvu zaslíbení byla dána, a pro ty výsady, které jim byly uděleny zákonem mojžíšským. S výkladem tím však bylo v odporu učení Pavlovo, že všichni lidé, židé i pohané, mohou dojíti v Kristu spásy, a to nikoli pro svůj původ tělesný neb nějaké výsady, nýbrž z pouhé lásky Boží živou věrou v Ježíše Krista. A odpor ten jevil se tím větším vzhledem k tomu, že židé u veliké většině v Krista neuvěřili a tím od spásy messiášské se vyloučili, pohané však u velikém počtu živou víru v Krista pojali a tak statků messiášských účastni se stali. Aby tedy židé nevěřící nemohli poukazovati právem na tento domnělý odpor mezi učením Pavlovým a zaslíbeními messiášskými a tím sváděti židokřesťany k odpadu od křesťanství aneb zdržovati od jeho přijetí ty, kteří by byli dobré vůle, sv. Pavel sám nyní o té věci pojednává uče, *a*) že nynější vyloučení židů od spásy messiášské není v odporu s danými zaslíbeními (9, 1—29), *b*) že židé sami svou vlastní vinou se připravili o spásu zaslíbenou (9, 30—10, 21), *c*) že nevěra židů, kterou Bůh z velemoudrých příčin dopustil, jest toliko částečná a dočasná (11, 1—36).

1—5. Jako úvodem k této části apoštol vyjadřuje velikou bolest nad nevěrou židů i vroucí tužbu po jejich spáse, uznávaje zároveň jejich přednosti a výsady.

3. Tak velice miluje své soukmenovce, židy, že by byl hotov býti pro ně zavržen (odloučen) od Krista, kdyby tím přivedl je ke spáse, a kdyby to bylo možno tak, aby sice byl odloučen od slávy Kristovy, od požívání věčné blaženosti, ne však od lásky Kristovy. (Srovn. 2, 17—3, 5; 8, 35—39.)

4—5. K přednostem židů čítá, že mají čestné jméno israelité, jakožto jméno po praotci Jakubovi, jenž je obdržel od samého Boha; že mají synovství, pokud totiž národ israelský nazývá se prvorozeným synem Božím (2. Mojž. 4, 22) jakožto národ, který Bůh před ostatními si vyvolil, aby o něj zvláštní péči měl, zvláštními milostmi jej obdařoval a z něho Vykupitele vzbudil; mají slávu, t. j. sloup oblakový a oblak světlý nad archou úmluvy, jimiž Bůh dával u nich na jevo svou přítomnost, též úmluvu, kterou Bůh učinil s Abrahamem a nato s Isákem a Jakubem opakoval a později prostřednictvím Mojžíšovým s celým národem obnovil, zákon na Sinaji slavnostně daný skrze Mojžíše, bohoslužbu Bohem samým stanovenou, kterou pro její vznešenost jmenuje zvláště, ač již pod jménem zákon jistou měrou ji zahrnul, otce, t. j. patriarchy, kteří vynikali

6 Tím však nepravím, že by zmařeno bylo slovo Boží. Neboť ne
všichni ti jsou israelité (praví), kteří pocházejí od Israele, 7 aniž proto,
že jsou potomstvem Abrahamovým, jsou všichni dítkami, nýbrž „v Isá-
kovi bude tobě nazváno potomstvo“, 8 to jest: nikoliv ti
jsou dítkami Božími, kteří jsou dítkami podle těla, nýbrž ti se počítají
ku potomstvu, kteří jsou dítkami podle zaslíbení. 9 Slovo záslibné jest
totiž toto: „O tomto čase (za rok) přijdu (zase), a Sára
bude míti syna.“ 10 A netoliko ona (dostala zaslíbení), nýbrž
i Rebeka, počavši (dva syny) z jednoho (muže), z Isáka, otce našeho.
11 Neboť když se ještě nenarodili, aniž co dobrého neb špatného uči-
nili, aby (v platnosti) zůstával úradek Boží o vyvolení nikoli ze skutků,
nýbrž z toho, jenž povolává, 12 bylo jí řečeno: „Starší bude slou-
žiti mladšímu,“ 13 jakož jest psáno: „Jakoba jsem si za-
miloval, Esaua v nenávist jsem pojal.“
14 Co tedy řekneme? Jest u Boha nespravedlnost? Nikoli. 15 Neboť
řekl k Mojžíšovi: „Smiluji se nad tím, nad kým se smi-
luji, a slituji se nad tím, nad kým se slituji.“ 16 Není
tedy na tom, kdo chce, ani na tom, kdo běží, nýbrž na Bohu, jenž
se smilovává. 17 Neboť Písmo sv. praví k faraonovi: „Právě k tomu
jsem tě vzbudil, abych ukázal na tobě svou moc,
a aby se rozhlásilo jméno mé po veškeré zemi.“ 18 Nuže

ctnostmi a obdrželi veliká zaslíbení (messiášská) pro sebe i své potomky, a přednost největší, že totiž z nich naroditi se měl a se narodil Vykupitel, Ježíš Kristus.

6—13. Smysl jest: Ačkoli veliká část israelitů zůstavši v nevěře, vyloučila se od spásy zaslíbené, nezůstala proto nevyplněna zaslíbení messiášská daná Abrahamovi a jeho potomstvu. Neboť pravými israelity, pravými dítkami (syny) Abrahamovými, na něž zaslíbení ona se vztahují, nejsou ti, kteří toliko podle těla pocházejí od Israele (Jakuba) a Abrahama, nýbrž ti, kteří věrou se podobají Abrahamovi (Gal. 3, 7), takže pravé synovství Abrahamovo, k němuž ona zaslíbení se vztahují, nespočívá na tělesném původě od Abrahama, nýbrž na milosti Boží. Patrno to již ze života Abrahamova a Isákova. Měliť Abraham mimo Isáka (ze Sáry) také syna Ismaele z Hagary a šest synů z Ketury, a přece dědicem zaslíbení jemu daných stal se podle vůle Boží pouze Isák, a ačkoli Esau a Jakub byli dítkami týchž rodičů, a to blíženci, přece pouze jeden z nich, mladší Jakub, stal se dědicem zaslíbení.

7. Viz 1. Mojž. 2, 11. — 8. Srovn. Gal. 4, 23. 28.

9. Viz 1. Mojž. 18, 10.

12. Viz 1. Mojž. 25, 23. Slova „jsem si zamiloval“ a „v nenávist jsem pojal“ ve smyslu „méně jsem miloval“ řečena jsou o vnějších projevech božské dobrotivosti a lásky, pokud totiž Bůh Jakuba (beze všech zásluh jeho) vyvolil za praotce národa, z něhož by vyšel Vykupitel, a pokud jak jemu tak jeho potomstvu zvláštní dobrodiní prokazoval, Esauovi však a jeho potomstvu takových dobrodiní neučinil; nijak však nevyjadřují zde vnitřního zalíbení, vnitřní milosti neb nemilosti Boží, tím méně vyslovují se o jejich spáse věčné.

13. Viz Mal. 1, 2—3.

14—18. Aby z toho, že Bůh jedny vyvolil a povolal ke pravé víře, jiných nikoli, nemohl nikdo souditi právem, že Bůh jest nespravedliv, poučuje a výpověďmi Písma sv. potvrzuje, že Bůh v udělování i v odpírání darů svých jest zcela svoboden, takže nikomu nekřivdí, dá-li jednomu milost svou, jinému nikoliv, a to ani tehdy, když z odepření darů povstává u člověka zatvrzení.

15. Viz 2. Mojž. 33, 19. Smysl jest: Smilovávám se, nad kým chci, a prokazuji milosrdenství, komu chci.

16. t. j. nezáleží to na vůli a snaze člověka, aby kdo dostal milost, nýbrž na dobrotě a milosrdenství Božím.

17. Viz 2. Mojž. 9, 16.

18. koho chce, zatvrzuje nikoliv přímo, nýbrž nepřímo, odepřením totiž větších milostí tomu, kdo nedbá neb odmítá stále ty, které mu již udělil.

nad kým chce, se smilovává, a koho chce, zatvrzuje. [19] Rekneš mi
tedy: „Proč ještě si stěžuje? Neboť kdo odolá vůli jeho?" [20] Ó člo-
věče, ano ty, kdo jsi, jenž odmlouváš Bohu? Řekne-liž výrobek vý-
robci: „Proč jsi mne udělal takto?" [21] Aneb nemá-li hrnčíř moci nad
hlinou, aby z téhož truple udělal nádobu jednu k ozdobě, jinou
k nezdobě? [22] Jestliže však Bůh přes to, že chce ukázati hněv
a v známost uvésti svoji moc, snášel u veliké shovívavosti nádoby
hněvu způsobilé k zahynutí, [23] aby ukázal bohatství své slávy na ná-
dobách milosrdenství, které připravil ke slávě? — [24] Jako takové
i povolal nás nejen ze židů, nýbrž i z pohanů, [25] jak dí v Oseáši:
„Nazvu lidem svým toho, jenž nebyl mým lidem, a mi-
lou tu, která byla nemilá, a milosrdenství došlou tu,
která nedošla milosrdenství; [26] a stane se, že na tom
místě, na kterém jim bylo řečeno: ‚Vy nejste lid můj,'
tam budou nazváni syny Boha živého." [27] Isaiáš pak volá
nad Israelem: „Byť byl počet synů israelských jako
písek mořský, ostatek (toliko) bude spasen, [28] neboť
slovo (hrozebné) vykoná a ukrátí ve spravedlnosti; slovo
totiž ukrácené učiní Hospodin na zemi." [29] A jak před-
pověděl Isaiáš: „Kdyby Hospodin zástupů nebyl nám po-
nechal potomstva, byli bychom se stali jako So-
doma a Gomoře byli bychom připodobněni."

Židé sami svojí vinou připravili se o spásu messiášskou. 9, 30—10, 21.

[30] Co tedy řekneme? To, že pohané, kteří spravedlnosti nehledali,
spravedlnosti dosáhli, spravedlnosti totiž, která jest z víry, [31] israelité
však, kteří hledali zákona spravedlnosti, k zákonu spravedlnosti ne-
přišli. [32] Proč? Poněvadž (hledali jí dojíti) ne z víry, nýbrž jako ze

22—23. nádoby hněvu, t. j. hříšníky, pokud jsou předmětem hněvu Božího čili trestající spravedlnosti Boží. — Této větě schází závětí; doplniti dalo by se na konci v. 23. takto: zdali může se obviňovati z nespravedlnosti? Sluší však připomenouti, že ve vážných rukopisech řeckých i starolatinských na počátku v 23. jest spojka *a* (kaj, et); je-li pravá, jak myslíme, patří alespoň pravděnejpodobněji v. 24. k verši předešlému, a smysl celého souvětí jest tento: Jestli Bůh přes to, že chce ukázati trestající spravedlnost svou, snášel a snáší hříšníky..., a jestli, aby ukázal (chtěje ukázati) bohatství své slávy čili nesmírné milosrdenství své na nádobách milosrdenství (na těch, na nichž chce ukázati milosrdenství své), t. j. na těch, které připravil ke své slávě čili kteří působíce s podávanou milostí pomáhající způsobilými se stávají ku přijetí ospravedlnění, některé vyvolil k víře pravé a povolal k ní nás nejen ze židů, nýbrž i z pohanů, může-liž proto viniti se z nespravedlnosti?

25—29. Vraceje se k možné námitce židů, jakoby vyloučením židů ze zaslíbené spásy a přijetím pohanů zaslíbení messiášská byla se zmařila, vyvrací ji důvody novými, totiž výpověďmi prorockými.

25—26. Viz Os. 2, 23—24 a Os 1, 10. Prorok předpovídá tuto, že také pohané budou povoláni do království messiášského. (Slova „a milosrdenství — milosrdenství") scházejí v textě řeckém, jsouce pouze jiným překladem neb výkladem slov předchozích.

27—28. Viz Is. 10, 22—23. Proroctvím tímto, jakož i následujícím ve v. 29. (z Is. 1, 9) předpovídá prorok ve smyslu předobrazném, že veliká část židů ke spáse zaslíbené nepřijde. Ve smyslu literním týkají se slova Isaiášova porážky, která byla jim za Ezechiáše způsobena od Sancheriba, krále assyrského.

28. Smysl jest: v krátkosti vykoná hrozbu, kterou byl učinil.

30—33. Ukazuje, proč veliká část židů přes úsilí své nedošla zaslíbení messiášských, proto totiž, poněvadž usilovali dojíti spravedlnosti (ospravedlnění), nikoli tou cestou, kterou jedině lze dojíti, totiž z víry v Krista Ježíše, nýbrž ze skutků zákona přirozenými silami svými konaných, a proto narazili na kámen

skutků; narazili (zajisté) na kámen úrazu, [33]jak jest psáno: „Hle, kladu na Sioně kámen úrazu a skálu pohoršení, a žádný, kdo v něho věří, nebude zahanben.“

KAPITOLA 10.

[1]Bratři, tužba srdce našeho a prosba k Bohu (děje se) za ně, aby byli spaseni. [2]Neboť jim vydávám svědectví, že mají horlivost za Boha, ale ne podle porozumění. [3]Neznajíce totiž spravedlnosti Boží a hledíce stanoviti (spravedlnost) vlastní, nepoddali se spravedlnosti Boží. [4]Vždyť konec zákona jest Kristus, jenž jest k ospravedlnění pro každého, kdo (v něho) věří. [5]Neboť Mojžíš napsal o spravedlnosti, která jest ze zákona: „Člověk, který ji bude činiti, živ bude v ní.“ [6]Spravedlnost však, která jest z víry praví: „Neříkej v srdci svém: Kdo vstoupí na nebe? to jest, aby Krista dolů svedl; [7]aneb: Kdo sestoupí do propasti? to jest, aby Krista z mrtvých vyvedl.“ [8]Ale co dí (dále)? „Blízko tebe jest to

---

úrazu, t. j. vzavše pohoršení z Kristovy osoby a jeho nízkého, chudobného stavu vnějšího neuvěřili v něho. — Zákon spravedlnosti, t. j. spravedlnost.

33. Uvedeno dílem z Is. 28, 16, dílem z Is. 8, 14. Viz též Mat. 21, 42. 44; 1. Petr. 2, 6.

10, 1—21. Obšírněji vykládá, že židé svou vlastní vinou připravili se o spásu messiášskou. Nejprve totiž (aby se nezdálo, že mluví z předpojatosti proti nim), ve

1—2. projevuje svou lásku k nim i tužbu, aby upustíce od své nevěry došli spásy, a uznává jejich horlivost, ač dokládá, že horlivost jejich není rozumná. Poté ve

3—4. potvrzuje, co byl řekl o nerozumnosti jejich horlivosti, pravě, že židé neusilovali o spravedlnost Boží čili takovou, jaká platí před Bohem, nýbrž o spravedlnost svoji domnělou, nepováživše, že zákon jejich (zákon Starý) jest toliko přípravou na Krista, skrze něhož jedině lze dosíci spravedlnosti pravé. — Krista jmenuje koncem zákona (Starého), pokud jest konečným cílem, na něhož zákon měl připravovati, jako na toho, skrze něhož lze dosíci ospravedlnění každému, kdo v něho věří, a pokud zákon sám měl po příchodě Kristově přestati (ustoupiti zákonu novému), vykonav přípravný úkol svůj.

5—13. Aby tím více bylo patrno, jak nerozumně jednají židé, když nedbajíce spravedlnosti pravé, usilují o svoji domnělou, srovnává spravedlnost jejich domnělou se spravedlností pravou (Boží) a ukazuje, že domnělá spravedlnost jejich jest velmi těžká, mohouc býti zjednána toliko plněním celého zákona, spravedlnost pravá však že jest velmi lehká, poněvadž jí lze dojíti věrou, a to každému.

5. Slova ta uvedena jsou ze 3. Mojž. 18, 5. Jimi zaslibuje se život časný i věčný tomu, kdo celý zákon (mojžíšský) ve všech jeho částkách a předpisech bude plniti. To však nebylo možno pouhými silami přirozenými, nýbrž jedině pomocí božskou, které před Kristem dostávalo se věrou a nadějí v budoucího Vykupitele. Když však Vykupitel přišel, a židé většinou odepřeli mu víru, připravili se tím o onu pomoc vyšší, bez které všech předpisů zákona náležitě konati a spravedlnosti dojíti nemohli. Sv. Pavel chce tedy říci: Při spravedlnosti ze zákona záleželo na tom, aby se zachovaly náležitě všecky předpisy zákona, neboť jenom ten jí dosáhne, kdo zachovává všecky předpisy jeho.

6—8. Užito volně z 5. Mojž. 30, 11—14. Slovy těmi Mojžíš nabádá k věrnému konání předpisů zákona, a aby nikdo nemohl se vymlouvati, že nemohl předpisů těch poznati, a tedy ani zachovávati, poučuje, že netřeba teprve jej snášeti z míst dalekých a nepřístupných, t. j. s obtíží si zjednávati jeho známost, ježto nyní, když již byl prohlášen, možno jej snadno i poznati i v paměti uchovati. Sv. Pavel však užívá slov těch, aby jimi vyjádřil myšlenku svoji, totiž tu, že nyní, když již evangelium Kristovo skrze apoštoly bylo a jest hlásáno, není více těžko dojíti spravedlnosti pravé; třebať jen věřiti v Krista a tu víru slovy i skutky vyznávati.

slovo, v ústech tvých a v srdci tvém.“ Jest to slovo víry,
které kážeme; 9 neboť budeš-li vyznávati ústy svými Pána Ježíše
a budeš-li věřiti v srdci svém, že Bůh ho vzkřísil z mrtvých, spasen
budeš. 10 Srdcem totiž se věří ke spravedlnosti, ústy však děje se
vyznání ke spáse. 11 Neboť písmo praví: „Žádný, kdo v něho
věří, nebude zahanben.“ 12 Není zajisté rozdílu mezi židem
a pohanem, neboť jeden a týž jest Pán všech, jsa bohat ke všem,
kteří ho vzývají; 13 vždyť „každý, kdo vzývati bude jméno
Hospodinovo, spasen bude.“
14 Nuže, kterak budou vzývati toho, v koho neuvěřili? Kterak však
uvěří v toho, o kom neuslyšeli? A kterak uslyší bez hlasatele?
15 A kterak budou hlásati, nebudou-li posláni? — jakož jest psáno:
„Jak milý jest příchod těch, kteří zvěstují pokoj,
kteří zvěstují věci dobré!“ 16 Avšak ne všichni uposlechli
evangelia. Neboť Isaiáš praví: „Pane, kdo uvěřil kázání
našemu?“ 17 Nuže víra z kázání, kázání pak z rozkazu Kristova.
18 Avšak táži se: Zdali neslyšeli? Ba ano; po veškeré zemi rozešel
se hlas jejich a na konec země (zní) slova jejich.“
19 Táži se však: Zdali snad Israel neporozuměl? Předem

---

9. t. j. budeš-li věřiti, že Ježíš jest Pánem a tedy Vykupitelem i Synem Božím (neboť jinak nebyl by Pánem), a budeš-li věřiti, že pro naši spásu zemřel a z mrtvých vstal, budeš spasen. — Zahrnuje slovy těmi veškeré učení apoštolské.

10. t. j. vnitřní kony víry směřují (vedou) k tomu, aby člověk dosáhl ospravedlnění, vyznávání pak víry vytrvalé (které se děje až do smrti slovy i skutky) vede k dosažení života věčně blaženého.

11. Viz Is. 28, 16.

13. Viz Joel 2, 32. Hospodinem nemíní tu tak Boha Stvořitele, jako spíše Boha Vykupitele, Ježíše Krista, jejž každý podle božské i lidské přirozenosti jeho má vyznávati, a jenž zjednav smrtí svou pro každého poklady zásluh a obdržev i jako Bohočlověk veškerou moc na nebi i na zemi, hotov jest každému dáti hojnost svých milostí, jen když bude ho vzývati, t. j. v něho pevně věřiti a svou víru slovy i skutky vyznávati.

14—18. Ukazuje, že židé mohli poznati, že víra v Krista Ježíše a její vyznávání jest pravou cestou ke spáse, poněvadž Bůh poslav věrozvěsty učinil se své strany všecko, čeho bylo třeba, aby tu cestu poznali.

15. Jak milý jest příchod... (doslovně: jak krásné jsou nohy). Slova ta jsou z Is. 52, 7; v literním smyslu byla pověděna o těch, kteří zvěstovali návrat ze zajetí babylonského, v duchovním smyslu však dle výkladu sv. Pavla týkají se apoštolů, kteří zvěstovali vysvobození z poroby hříchu skrze Krista. Praví to však toliko o cestě (způsobu) řádné, kterou Bůh podle své prozřetelnosti přivádí lidi k víře a šíří známost evangelia; nijak však nepopírá, že Bůh může také mimořádným způsobem přivésti někoho k víře, jak se stalo jemu samému. Také netvrdí, že každému hlasateli jest věřiti; jsou také hlasatelé a učitelé nepraví, kteří nehlásají pravdy, nýbrž blud.

16. Smysl jest: Bůh poslal skutečně kazatele (věrozvěsty), jakož byl Isaiáš předpověděl, avšak židé kázání jejich po většině neuvěřili. Slova: „Pane, kdo uvěřil...“ jsou z Is. 53, 1. (Jan, 12, 38.)

17. Kázání z rozkazu čili poslání Kristova (doslovně: skrze slovo Kristovo, se děje. (Řecké slovo akoé — ἀκοή) znamená sice slyšení, ale též věc poslechnutou, kázání. Tento poslední význam má zde i v 16. v.

18. Po veškeré zemi atd., slova to žalmu 18, 5. Žalmista vyličuje jimi chválu, kterou Bohu vzdává nebe hvězdné; sv. Pavel užívá jich ve smyslu duchovním o kázání apoštolském.

19—21. Ukazuje, že židé nemohou svou nevěru omlouvati neporozuměním kázání apoštolskému, neboť porozuměli mu pohané, mohli tedy tím spíše porozuměti mu oni.

19. Viz 5. Mojž. 32, 21. Nenárodem a národem nemoudrým míní pohany, jakožto lid, který pravého Boha nezná. Na místě onom Bůh vytýká židům, že ho podráždili a k hněvu popudili nakloněním se modlám, ktere nejsou Bohy, a ohla-

Mojžíš praví: „K řevnivosti vás přivedu skrze ne-
národ a popudím k hněvu skrze národ nemoudrý.“
20 Isaiáš pak odvážně praví: „Nalezen jsem byl od těch, kteří
mě nehledali, zjevil jsem se těm, kteří se po mně ne-
ptali.“ 21 K Israeli však dí: „Po celý den jsem roztahoval
ruce své k lidu nevěřícímu a odmlouvajícímu.“

KAPITOLA 11.

Nynější nevěra a zavržení židů jsou toliko částečné a dočasné.
v. 1.—36.*

1 Proto pravím: Zavrhl snad Bůh lid svůj? Nikoli. Vždyť i já
jsem israelita, z potomstva Abrahamova, z pokolení Benjamínova.
2 Bůh nezavrhl lidu svého, který předvěděl. Aneb nevíte-li, co praví
Písmo při Eliášovi, kterak si stěžuje u Boha proti israelitům? 3 „Hospo-
dine, proroky tvé pobili, oltáře tvé zbořili, a já jsem
zůstal sám, a hledají bezživotí mého.“ 4 Ale co praví jemu
Boží odpověď? „Pozůstavil jsem si sedm tisíc mužů,
kteří nesklonili kolena před Bálem.“ 5 A tak i v tomto
čase ostatek zůstal podle vyvolení z milosti. 6 Jestliže však z milosti,
(tedy) ne již ze skutků; sic jinak milost nebyla by již milostí. 7 Co
tedy? Čeho Israel hledal, toho nedošel, vyvolení však došli, ostatní
pak jsou zaslepeni, 8 jakož jest psáno: „Bůh dal jim ducha
otupělosti, oči, aby neviděli, a uši, aby neslyšeli až
do dnešního dne.“ 9 A David praví: „Budiž jim stůl jejich
osidlem a léčkou a pastí a odplatou; 10 zatemnětež

šuje jim, že je za trest podráždí čili k řevnivosti a k hněvu popudí tím, že se láskou nakloní k pohanům, kteří židům byli jako nenárodem. Slova ta vyplnila se jistou měrou již těmi vítězstvími, jichž pohané dobyli nad židy, vyšší měrou však se vyplnila povoláním pohanů do církve Kristovy. — Vulgáta má „proti národu“ místo „skrze národ“.

20. Viz Is. 65, 1.

21. Viz Is. 65, 2. Slovy těmi prohlašuje Bůh skrze proroka, že ačkoli po celý den, t. j. po celou dobu starozákonní zázraky a potom i kázáním evangelia rozpínal ruce své po národu israelském, aby jej v lásce k sobě přivinul a přípojil, oni přece zůstávali v neposlušnosti a odporu. Sv. Pavel ukazuje jimi, že pravou příčinou jejich nevěry byla neposlušnost a tvrdošíjnost.

*) Od 11, 1—36. ukazuje, že ačkoli veliká část židů nevěrou se vyloučila ze spásy messiášské, nebyl přece zavržen národ celý, a ani těm, kteří v nevěře zůstali, veškerá útěcha a naděje odňata nebyla.

1. Zavrhl Bůh, tak totiž, aby celý národ byl vyloučen ze spásy messiášské, a žádná část, žádný člen jeho nestal se členem církve a účasten zaslíbení messiášských.

2. při Eliášovi, t. j. na tom místě, kde mluví o Eliášovi.

3.—4. Viz 3. Král. 19, 10. a 19, 18. Eliáš pověděl ona slova, když utíkal před Achabem, domnívaje se, že zůstal již sám jediný ze ctitelů Boha pravého. Bůh však potěšil ho prohlášením, že si milostí svou uchoval ještě veliký počet věrných ctitelů. A podobně, míní sv. Pavel ve v. 5., ani nyní neodpadli všichni židé k nevěře, nýbrž ostatek, t. j. jistá část nevelíká v Krista uvěřila. (Vulgáta vkládá ve v. 5. slovo „salvae“ spaseny jsou.)

6. t. j. jestliže jistá část stala se účastna messiášských zaslíbení z milosti Boží, jest na jevě, že se jí darů messiášských nedostalo pro zásluhy, jež by si byla zjednala konáním předpisů zákona. Neboť k pojmu milosti patří, aby bylo dáno zdarma, ne pro zásluhy.

8—10. Poučuje, že zaslepenost židů (dočasná) byla předpověděna. Výpověď první (v. 8.) uvedena jest volně z 5. Mojž. 29, 4. (se záměnou některých slov z Is. 29, 10.). Ve smyslu literním týká se vrstevníků Mojžíšových a jejich zaslepe-

se oči jejich, aby neviděli, a hřbet jejich skláněj se
vždycky."
[11] Táži se tedy: Zdali narazili aby padli? Nikoliv, nýbrž pádem
jejich (přišla) spása k pohanům, aby řevnili po nich. [12] Byl-li však
pád jejich bohatstvím pro svět a zmenšení jejich bohatstvím pro po-
hany, čím spíše plnost jejich! [13] Vám tedy, pohanokřesťanům, pravím:
Pokud já jsem apoštolem pohanů, oslavuji úřad svůj, [14] zdali bych
nějak k řevnivosti povzbudil své tělo a přivedl ke spáse ně-
které z nich. [15] Neboť jestli zavržení jejich jest smířením světa,
čím bude jejich přijetí, leč životem z mrtvých? [16] Jsou-li však
prvotiny svaté, jest i celek, a je-li kořen svatý, jsou i ratolesti.
[17] Jestliže některé ratolesti se ulomily, ty však byv olivou planou, byl
jsi v ně vštípen a stal jsi se spoluúčastníkem kořene i tučnosti olivy,
[18] nechlub se proti ratolestem; chlubíš-li se však, (pomni, že) ne ty

---

nosti, s kterou na poušti reptali proti Bohu; ve smyslu duchovním, předobrazném, užívá jich Pavel o vrstevnících Kristových i svojich a o té zaslepenosti jejich, s kterou odepřeli víru v Krista. (Srov. 9, 18.) Výpověď druhá (ve v. 9. a 10.) uvedena jest ze žalm. 68, 23.—24. Slovy „buďiž — a odplatou" (v. 9.) David předpovídá, že ty dary mimořádné, které židé obdrželi od Boha, stanou se jim příležitostí ku pádu, jako bývá zvířatům pokrm v léčce neb pasti. Sv. Pavel rozumí těmi dary, stolem, zákon mojžíšský neb Písmo svaté Starého zákona. Slovy „zatemnětež se — vždycky" (v. 10) vysvětluje, kterak dary ty, zákon mojžíšský, mohly jim býti ku pádu, tím totiž, že Bůh odepřel jim za trest vyšší pomoc svou (než jakou jim dosud dával), a oni proto nejen neporozuměli zákonu mojžíšskému jakožto pěstounu a vůdci ke Kristu, nýbrž i pod jeho předpisy jako pod břemenem těžkým se shýbali.

11.—24. Vykládaje, proč Bůh dopustil na čas nevěru u židů, poučuje, že ani těm, kteří zůstali v nevěře, neodňal veškeré naděje ve spásu. Dopustil Bůh nevěru jejich k tomu konci, aby evangelium Kristovo, jsouc od židů odmítnuto, tím dříve dostal se k pohanům, by pak jejich příkladem židé povzbuzeni jsouce, také se obrátili a uvěřili (v. 11.). Obrácení židů přinese pohanům, lidstvu, veliký prospěch. Neboť byl-li pád, t. j. nevěra židů pro svět bohatstvím čili příležitostí k tomu, aby pohané přijmouce víru v Krista stali se účastni bohatství božských milostí, a bylo-li zmenšení, to jest malý počet těch židů, kteří přijali křesťanství, bohatstvím čili příležitostí, aby pohané stali se účastni hojnou měrou statků messiášských, čím větší prospěch vzejde z toho lidstvu, až se obrátí plnost, t. j. celý národ israelský, byť ne ve všech jednotlivcích, přece ve svém celku! (v. 12.).

13—14. V pevné naději, že národ židovský se jednou obrátí, prohlašuje, že apoštolský úřad svůj mezi pohany oslavuje čili s horlivostí vykonává také za tím účelem, aby obrácením co největšího počtu pohanů ke svaté řevnivosti povzbudil své tělo, t. j. své soukmenovce židy, a tak alespoň některé z nich přivedl ku pravé víře a ke spáse.

15—16. Že naděje jeho v obecné obrácení židů jest oprávněná, ukazuje z poměru jejich ku patriarchům. Prvotinami a kořenem míní patriarchy. celkem (massou) a ratolestmi židy jakožto potomky oněch. Pravě, že i celek a ratolesti (židé) jsou svaté, nemíní svatosti vnitřní, nýbrž vnější čili jakousi posvátnost zakládající se na spojení s patriarchy.

17—21. Pod obrazem o stromech a ratolestech varuje pohanokřesťany, aby pro pravou víru svou se nepyšnili nad nevěřícími židy, spíše ať dají pozor, by neklesli a tak o spásu se nepřipravili. Olivou úrodnou míní církev Kristovu, jejíž zárodek byl v prvním zaslíbení Vykupitele po pádu. Jejím kořenem jsou patriarchové pro svoji víru a naději ve Vykupitele, kmenem theokracie (bohovláda) starozákonní, korunou církev Kristova. Ratolestmi jsou údové církve. Židé pro svůj původ od patriarchů jsou ratolestmi přirozenými, ale pro svou nevěru od toho stromu Božího odseknutými; olivou planou jsou pohané, kteří ve své modloslužbě nemohli konati skutků nadpřirozeně dobrých; přijavše však víru, byli vštípeni v olivu pravou, stali se údy církve

18. pomni, že ne ty neseš kořen . . ., t. j. že spásy messiášské přijali nikoli židé od pohanů, nýbrž pohané od židů.

neseš kořen, nýbrž kořen tebe. [19] Řekneš tedy: Ratolesti byly ulomeny,
abych já byl vštípen. [20] Dobře; nevěrou byly ulomeny, ty však věrou
stojíš; nesmýšlej vysoce, nýbrž boj se. [21] Neboť neušetří-li Bůh ra-
tolestí přirozených, ani tebe neušetří. [22] Viz tedy dobrotivost i přísnost
Boží: k padlým přísnost, k sobě pak dobrotivost Boží, setrváš-li
v dobrotě; jinak i ty budeš vyťat. [23] Ale také oni, nezůstanou-li
v nevěře, budou vštípeni; mocen jest zajisté Bůh zase je vštípiti;
[24] neboť jestliže ty byl jsi vyťat z olivy podle přirozenosti plané a mimo
přirozenost vštípen v olivu dobrou, čím spíše ti, kteří jsou (ratolestmi)
přirozenými, budou vštípeni ve svou olivu!

[25] Nechci totiž, bratří, abyste neznali toho tajemství (byste ne-
byli moudří u sebe), že totiž slepota připadla na Israele z části, dokud
by plnost pohanů nevešla, [26] a tak veškeren Israel spasen nebyl, jakož
jest psáno: „Přijde se Sionu Vykupitel a odvrátí bez-
božnost od Jakuba; [27] a v tom bude má úmluva s nimi,
že odejmu hříchy jejich.“ [28] Vzhledem k evangelium jsou
sice nepřáteli (Božími) pro vás, vzhledem k vyvolení však jsou miláčky
pro otce. [29] Vždyť Bůh nežele darů a povolání svého. [30] Neboť jako vy
někdy jste nevěřili Bohu, nyní však milosrdenství jste došli jejich
nevěrou, [31] tak i oni nyní neuvěřili, aby milosrdenstvím vám proká-
zaným také sami došli milosrdenství. [32] Zahrnul zajisté Bůh všecky
v nevěru, aby se smiloval nade všemi.

---

21. ani tebe neušetří, odpadneš-li totiž od víry, (Dle Vulgáty a ně-
kterých rukopisů bylo by: aby snad ani tebe neušetřil.)

25—27. Předpovídá, že obrácení národa israelského, o němž předpovídali
již proroci, stane se, až do církve vstoupí plnost národů pohanských, t, j. všichni
národové pohanští, byť ne všichni lidé pohanští, a že se to stane nějak skrze
obrácení jejich (pohanů).

25. byste nebyli moudří sami u sebe, t. j byste podle své lidské
moudrosti nečinili si úsudek o národě israelském, jakoby totiž pravé bylo mínění,
že celý národ jest zavržen, a to navždy.

26—29. Přijde se Sionu... Viz Is. 59, 20. 21. a 27, 9. (Doslovně „když
odejmu hříchy“, ale ve smyslu „že odejmu...“, neboť větou tou udává se obsah
úmluvy.)

28. Aby čtenářům nezdálo se celkové obrácení národa israelského pravdě
nepodobným, potvrzuje svou předpověď o něm poukazem na původní vyvolení
jeho v tomto smyslu: Vzhledem k tomu, že židé tvrdošíjně odmítají evangelium
jakožto nutný prostředek spásy, jsou nyní Bohu nemilí, a to ve prospěch váš,
ve prospěch pohanů, aby totiž u příležitosti nevěry a dočasného zavržení židů
pohané věrou dosáhli spásy; vzhledem k tomu však, že národ jejich byl před
ostatními od Boha vyvolen, aby byl jeho vlastnictvím, jsou mu i při té nevěře
národem milým, a to pro jejich praotce čili ve prospěch jejich patriarchů, aby
totiž nezůstala nevyplněna zaslíbení daná jim i o jejich potomstvu.

29. Doslovně: Neželitelny (bez želení) jsou dary a vyvolení Boží.

30—31. nevěrou (neposlušností), t. j. u příležitosti nevěry (neposlušnosti)
jejich. Milosrdenstvím vám prokázaným (doslovně: milosrdenstvím vaším),
t. j. u příležitosti milosrdenství národům pohanským prokázaného. — Místo vý-
razů nevěřiti a nevěra jsou v řeckém textě výrazy, jež značí i nevěřiti, ne-
věru i neposlouchati, neposlušnost.

32. Zahrnul v nevěru (či spíše v neposlušnost, v zatvrzelost, εἰς ἀπείθεαν)
všecky t. j. židy i pohany. Jako totiž Bůh odepřev pohanům za trest pro jejich
modloslužbu větší milosti, dopustil, by upadli v neposlušnost a v nejhnusnější
i protipřirozené neřesti (1, 24—32), tak odepřev i židům za trest pro jejich předešlé
přečiny milosti větší, dopustil, aby se zaslepili a upadli v neposlušnost (zatvrzelost),
ze které přirozenými silami svými nemohli se vybaviti. Dopustil to k tomu konci,
aby jedni i druzí poznali, že spásy, které smilováním Božím se jim dostalo a do-
stane, nepřičítali silám svým, nýbrž milosti Boží.

[33] Ó hlubokosti bohatství a moudrosti i vědomosti Boží! Jak nevyzpytatelné jsou soudy jeho a nevystihlé cesty jeho! [34] Neboť kdo poznal mysl Páně? Aneb kdo byl jeho rádcem? [35] Aneb kdo prve dal jemu, a bude mu odplaceno? [36] Vždyť z něho a skrze něho a k němu jsou všecky věci; jemu sláva na věky. Amen.

KAPITOLA 12.

Povšechná napomenutí s ohledem na život náboženský. v. 1—8.*)

[1] Proto napomínám vás, bratří, skrze milosrdenství Boží, abyste vydali tělo své v obět živou, svatou, Bohu libou, by to bylo duchovní bohoslužbou vaší. [2] A nepřipodobňujte se tomuto světu, nýbrž přeměňujte se obnovou mysli své, abyste zkoušeli, co jest vůle Boží, co totiž jest dobré a příjemné a dokonalé. [3] Neboť skrze milost mi danou pravím každému, jenž jest mezi vámi, aby nemyslil (o sobě) více, než sluší mysliti, nýbrž aby myslil skromně, a to podle úměry víry, kterou Bůh jednomukaždému udělil. [4] Jako totiž v jednom těle máme mnoho údů, ale všichni údové nemají téhož úkonu, [5] tak i my (počtem) mnozí jsme jedním tělem v Kristu, každý jednotlivec však údem jeden druhého. [6] Majíce však podle milosti nám udělené dary rozdílné, ať proroctví, (užívejme ho) podle úměry víry, [7] ať úřad, (pracujme) v tom úřadě, kdo má dar vyučování, (zabývej se) vyučováním, [8] kdo dar povzbuzování, povzbuzováním; kdo uděluje, (uděluj) v prostnosti, kdo jest představeným, (buď jím) s pečlivostí, kdo činí milosrdenství, (čiň je) s veselím.

33—36 Apošol zakončuje část věroučnou velebením moudrosti Boha trojjediného, který vede lidi ke spasení cestami lidem nevystihlými.

36. a k němu, tak dle řeckých a některých latinských rukopisů. Dle Vulgáty bylo by „a v něm". (Všecko jest od Boha jakožto od svého stvořitele, vše skrze něho jakožto od svého zachovatele, vše k němu spěje jakožto ke svému cíli. Někteří sv. Otcové, jmenovitě oni, kteří místo „a k němu" čtou „a v něm", vykládají toto místo o nejsv. Trojici takto: Všecko jest z Otce skrze Syna v Duchu svatém.

*) V části druhé, mravoučné (12, 1–15, 13) podává různá naučení mravní, nejprve povšechná (12, 1—13, 14), potom zvláštní (14, 1—15, 13).

1—2. vyzývá, aby službě Boží zasvětili tělo i duši svou, čili aby celý život svůj, vnější i vnitřní, zařídili podle vůle Boží.

1. v obět živou užíváním totiž údů svých k dobrému a trpělivým snášením utrpení pro Krista. — by to bylo duchovní (doslovně „rozumnou") bohoslužbou čili poctou Boží.

2. přeměňte se obnovou mysli své, t. j. takové mějte mravy, aby se srovnávaly s onou obnovou vaší mysli, které se vám milostí posvěcující dostalo na křtu sv.

3—5. Vykládaje předešlé napomenutí, apoštolskou autoritou svou vyzývá, aby dbajíce skromnosti, duchovních darů (mimořádných) užívali každý svou měrou také ku prospěchu ostatních údů církve. — Milostí sobě danou míní apoštolský úřad svůj. Podle úměry víry, t. j. v mezích darů, které kdo obdržel, míníť věrou dary mimořádné jakožto ovoce víry.

6—8. Vykládaje předešlý příkaz o užívání duchovních darů, vyčítá jich sedm na příklad a prvními čtyřmi učí, že v příčině darů duchovních má se každý držeti v mezích toho daru, který obdržel, dalšími pak třemi nabádá, by darů těch užívalo se náležitě podle vůle Boží.

6. podle úměry víry, t. j. podle míry čili v mezích uděleného daru.

7. úřad totiž církevní, ale nikoli řádný úřad (biskupa, kněze, jáhna), nýbrž mimořádný, jakých bylo v prvních dobách církve více.

8 kdo uděluje, t. j. kdo darem Ducha sv. povzbuzen, rozdává statky své na pokrmy a potřeby chudých.

Povšechná napomenutí s ohledem na život soukromý. v. 9—21.

[9] Lásku mějte nelíčenou, nenávidíce zlého a přidržujíce se toho, co jest dobré. [10] V příčině lásky bratrské vespolek se milujte srdečně, v uctivosti předcházejte jeden druhého, [11] co do pěčlivosti nebuďte liknaví; duchem buďte vroucí sloužíce Pánu; [12] v naději se radujte, v soužení buďte trpěliví, na modlitbě vytrvalí; [13] s věřícími v potřebách jejich se sdílejte, pohostinství ochotně prokazujte [14] Dobrořečte těm, kteří vás pronásledují, dobrořečte a nezlořečte. [15] Radujte se s radujícími, plačte s plačícími. [16] Buďte stejného smýšlení k sobě vespolek, nemyslíce vysoko, nýbrž sklánějíce se k nízkým. Nebuďte opatrni sami u sebe. [17] Nikomu neodplácejte zlého za zlé; bedliví buďte dobrého (nejen před Bohem nýbrž i) přede všemi lidmi. [18] Možno-li, pokud jest na vás, mějte pokoj se všemi lidmi; [19] nemstěte se sami, miláčkové, nýbrž dejte místo hněvu (Božímu), neboť jest psáno: „Mně (patří) pomsta, já odplatím, praví Hospodin.“ [20] Avšak „lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej; žízní-li, dej mu píti; neboť to čině, uhlí žhavé shrneš na hlavu jeho.“ [21] Nedej se přemoci zlému, nýbrž přemáhej zlé dobrým.

KAPITOLA 13.

Povšechná napomenutí s ohledem na život veřejný. v. 1—14.

[1] Každý buď poddán mocnostem vyšším; neboť není mocnosti, leč od Boha, a ty, které jsou, od Boha zřízeny jsou. [2] Proto kdo se protiví mocnosti, zřízení Božímu se protiví, ti pak, kteří se protiví, odsouzení sobě zjednají. [3] Neboť vrchnosti nejsou postrachem činu dobrému, nýbrž zlému. A chceš se nebáti mocnosti? Čiň dobré a budeš míti chválu z ní. [4] Neboť jest služebníkem Božím, tobě k dobrému. Činíš-li však zlé, boj se, neboť ne nadarmo nosí meč; jest zajisté služebníkem Božím, mstitelem k (vylití) hněvu na toho, kdo páše zlé. [5] Proto jest potřebí, abyste byli poddáni nejen pro hněv, nýbrž i pro

9—21. Podávaje napomenutí s ohledem na život soukromý, vytýká nejprve povinnosti k bratrům čili věřícím (9—14), potom ke všem lidem (17—21).

12. v naději totiž života věčného čili „majíce naději v život věčný“.

13. t. j. udílejte rádi ze svého věřícím v jejich potřebách.

16. Buďte stejného smýšlení k sobě vespolek; slovy těmi nenabádá ke svornosti, jak se mnohdy myslí, nýbrž k tomu, aby nevyvyšovali nad jiné ani sebe, ani koho jiného, pamatujíce, že všichni jsou údy téže církve, duchovního těla Kristova. — Nebuďte opatrni sami u sebe tak totiž, abyste pohrdali jinými.

17. Slova „nejen před Bohem, nýbrž i“ scházejí v starých rukopisech řeckých i v překladech mnohých; sem dostala se as z 2. Kor. 8, 21.

18. Viz Žid. 12, 14.

19. Mně patří pomsta . . . viz 5. Mojž. 32, 35. Žid. 10, 30.

20. Uvedeno z Přísl, 25, 21.

13, 1—7. Klade věřícím na srdce, aby byli poslušni světské vrchnosti, jakožto zřízení Božímu, a to nejen proto, aby neupadli v trest nadřízené vrchnosti, nýbrž i aby neobtížili hříchem svého svědomí.

1. Viz Moudr. 6, 4; 1. Petr. 2, 13.

4. Kníže nosí meč jakožto symbol moci potrestati vinníka i smrtí. Moc tu má od Boha jakožto jeho zástupce a služebník, a to nikoli nadarmo, nýbrž aby jí skutečně užíval, a to k dobrému, k šetření dobrého řádu, a tedy i k vylití hněvu (Božího), t. j. ku potrestání toho, kdo čině zlé dobrý řád ruší.

svědomí. [6] Vždyť proto také daně dáváte; neboť jsou služebníky Božími, právě tím se zabývajíce. [7] Dávejte tedy všem, čím jste povinni: Komu daň (patří), tomu daň (dávejte); komu clo, tomu clo; komu bázeň, tomu bázeň; komu čest, tomu čest.

[8] Nikomu nezůstávejte nic dlužni, leč abyste se milovali vespolek; neboť kdo miluje bližního, zákon naplnil; [9] (přikázání) zajisté „nesesmilníš, nezabiješ, nepokradeš, (nepromluvíš křivého svědectví), nepožádáš," a je-li které přikázání jiné, zahrnují se ve slově tomto: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého." [10] Láska bližnímu zlého nečiní. Vyplněním zákona jest tedy láska. [11] A to (čiňte) znajíce čas, že totiž jest hodina, abychom již ze spánku povstali: neboť nyní jest blíže naše spása, než (byla) když jsme uvěřili. [12] Noc pokročila, den pak se přiblížil. Odložme tedy skutky temnosti a oblecme se v odění světla. [13] Jako ve dne počestně choďme: ne v hodování a opilství, ne v smilstvu a nestydatostech, ne ve sváru a závisti, [14] nýbrž oblecte se v Pána Ježíše Krista, a nemějte péče o tělo tak, aby povstávaly chtíče.

KAPITOLA 14.

Napomenutí zvláštní s ohledem na ty, kteří jsou ve víře slabí. 14, 1.—15.; 13.

[1] Toho však, kdo jest slabý ve víře, přijímejte, nikoli abyste posuzovali mínění. [2] Jeden totiž věří, že smí jísti všecko, jiný však, jsa

6. Právě tím, t. j. službou Boží se zabývajíce; trvajíce totiž náležitě v úřadě od Boha jim svěřeném pečují o své poddané a o blaho veřejné.

9. Slovy „a je-li přikázání jiné" zahrnuje všecka přikázání ostatní. Praví že všecka přikázání jsou zahrnuta v přikázání lásky k bližnímu (též v Gal. 5, 14.) ač Pán Ježíš jmenoval též přikázání lásky k Bohu (Mat. 22, 39—40.), poněvadž pravá láska k bližnímu lásku k Bohu předpokládá a z ní vychází. Slova „nepromluvíš křivého svědectví" scházejí ve vážných rukopisech latinských i řeckých.

11. A to tím spíše (čiňte) totiž milujte se vespolek. — Ze spánku (sna) náboženské netečnosti, vlažnosti, hříchu. — Spása naše totiž úplná, kdy spravedliví vstanouce z mrtvých, budou také dle těla účastni blaženosti, jest nyní, kdy tento list píši, blíže než byla, když jsme v Krista uvěřili; neboť každým dnem blíží se nejen doba smrti naší, nýbrž i doba věčného soudu i věčné odplaty; od té doby však, kdy jste přijali křesťanství, uplynula již delší řada roků. Místo „abychom povstali", jak jest překládati dle D, E, F, G, L, četných minuskulů, překladu starolatinského, Vulgáty, překladu syrského, koptického, armenského, gotského, bylo by dle rukopisu Vatikánského, Sinajského, Alexandrijského, Efrema Syr., P a některých minuskulů překládati „abyste povstali".

12. Nocí rozumí dobu od pádu Adamova do konce světa (pro jednotlivce dobu života jeho); dnem rozumí život věčně blažený v nebi (spásu to úplnou). Do Krista byla noc plná, doba to temnoty bludů a nepravosti; příchodem Kristovým pokročila noc tak, že nastalo již svítání, takže lidé mohou nejen pravdy nadpřirozené náležitě poznávati a pomocí milosti Boží skutky pro nebe záslužné konati, nýbrž i blaženosti nadpřirozené jistou měrou účastni se stávati, podobně jako za svítání lidé již předměty poznávají a různá díla svá konají. Dokonale však poznají pravdy ty a plnou měrou stanou se účastni blaženosti, až po všeobecném vzkříšení v plném svém jasu vzejde slunce, Kristus, a nastane den blaženosti věčné. — Skutky temnosti jsou hříchy; oděním světla jsou skutky dobré aneb spíše dary Ducha sv., které posilují člověka proti pokušením a nástrahám ďábelským.

14. t. j. připodobňujte se vždy více Kristu Ježíši ctnostmi a skutky dobrými. — tak, aby povstávaly chtíče. Doslovně bylo by: ke chtíčům (k žádostem nezřízeným).

14, 1—4. Slabým ve víře rozumí toho, kdo maje bludné svědomí, požívání některých pokrmů nepravem pokládal za nedovolené, na př. požívání masa

slabý, jí zeleninu. [3]Kdo jí, nepohrdej tím, jenž nejí, a kdo nejí neodsuzuj toho, jenž jí, neboť Bůh ho přijal. [4]Kdo jsi ty, jenž soudíš cizího služebníka? Vlastnímu Pánu stojí nebo padá. Bude však státi, neboť mocen jest Bůh postaviti jej. [5]Někdo cení den jeden nad druhý, jiný cení (stejně) každý den. Každý o svém náhledě měj plné přesvědčení. [6]Kdo šetří dne, Pánu ho šetří; a kdo jí, Pánu jí, neboť děkuje Bohu. A kdo nejí, Pánu nejí a děkuje Bohu. [7]Nikdo zajisté z nás nežije sobě a neumírá sobě; [8]neboť žijeme-li, Pánu žijeme; umíráme-li, Pánu umíráme; ať tedy žijeme, nebo umíráme, Páně jsme. [9]K tomu (konci) zajisté Kristus zemřel a oživnul, aby panoval i nad mrtvými i nad živými. [10]Ty pak, proč soudíš bratra svého? Aneb i ty, proč pohrdáš bratrem svým? Všichni zajisté budeme státi před soudnou stolicí Boží, [11]neboť psáno jest: „Živ jsem já, praví Hospodin, že přede mnou poklekne každé koleno a každý jazyk vyzná Boha.“ [12]Protož každý z nás bude (sám) za sebe počet vydávati Bohu.

[13]Nesuďme tedy již jedni druhých, nýbrž to spíše usuďte, abyste nekladli před bratrem úrazu neb pohoršení. [14]Vím a jsem přesvědčen v Pánu Ježíši, že nic není poskvrněno samo sebou, leč tomu, kdo se domnívá, že něco jest poskvrněno, tomu jest to poskvrněno. [15]Avšak zarmucuje-li se bratr tvůj pro pokrm, již více nejednáš podle lásky. Ne-

---

zvířat, jež u židů pokládala se za nečistá. Toho mají ostatní věřící přijímati, totiž mezi sebe, ale nikoli, aby mínění jeho (byť mylné, ač ne hříšné) posuzovali, nýbrž aby je trpělivě snášeli. Ale ani ten, kdo při bludném svědomí svém zdržuje se těch oněch pokrmů, nemá odsuzovati toho, kdo je jí, jakoby byl bezbožný, neboť Bůh jej přijal totiž ve své přátelství a za domácího služebníka. — Pánu stojí nebo padá, t. j co činí služebník, směřuje ku prospěchu neb ke škodě pánově, a proto pánu toliko přísluší jednání jeho schválit neb pokárat. — Ve v. 2. Vulgáta má „olus manducet“ (nechť jí neb jez zeleninu). Avšak nesprávně; neboť jednak vážné rukopisy mají způsob oznamovací (jí), jednak apoštol nepřikazuje, co se má konati, nýbrž vyličuje, co při požívání pokrmů se v Římě dělo.

5. Dotýká se jiné příčiny, té totiž, že někteří ty ony dny (soboty, první den nového měsíce) pokládali za světější, nežli druhý, jiní však všecky dni měli za stejně svaté. Sv. Pavel o té věci o sobě indiferentní nevyslovuje mínění svého, nýbrž vyzývá jen, aby každý hleděl o té věci míti svědomí jisté a dle toho jednal.

6. Pánu ho šetří, t. j. pro Pána čili s ohledem na Pána Ježíše, v tom úmyslu totiž, aby se to Pánu zalíbilo.

7—8. t. j. každý z nás křesťanů jest si vědom, že není sám ani cílem ani pánem svého života, a proto nežije toliko pro svůj prospěch, nýbrž snaží se předem o to, aby jak životem, tak i smrtí svou Pána oslavil.

10.—12. Napomenutí dané ve v 3.—4. (aby tak zvaní slabí neodsuzovali silných, ani silní nepohrdali slabými) potvrzuje upozorněním na příští soud Boží, před nímž každý musí se zodpovídati ze svého jednání. Před soudnou stolicí Boží; tak dle nejstarších rukopisů řeckých i latinských; dle Vulgáty tištěné jest „před soudnou stolicí Kristovou“. Slova Živ jsem já atd. uvedena jsou toliko co do smyslu z Is. 45, 23.

13.—23. Obraceje se k těm, kteří požívání všech pokrmů pokládali za dovolené (k silným ve víře), vyzývá je, aby volnějším jednáním svým nedávali pohoršení těm, kteří požívání některých pokrmů měli mylně za nedovolené (slabým), buď že by jednáním svým dali jim podnět k nelaskavému posuzování, aneb že by je svedli příkladem svým, aby také jedli pokrmy domněle nedovolené a tak jednajíce proti svému přesvědčení a svědomí hřešili.

15. Nejstarší rukopisy řecké i latinské a jiné mají sice spojku γάρ, enim, neboť (neboť zarmucuje-li). Avšak čtení toto nehodí se dobře k souvislosti. Bylo by nutno při něm buď spojovati v. 15. s v. 13., v. 14. pak dáti do závorky a vykládati takto: To usuďte, abyste nekladli bratru úrazu neb pohoršení, neboť zarmucuje-li se bratr atd., aneb by se musilo k v. 14. doplniti v mysli nějaké napomenutí, k němuž v. 13. by podával odůvodnění neb potvrzení, as: Zdrž se

vrhej v záhubu pokrmem svým toho, za koho Kristus zemřel. [16] Nebudiž
tedy v potupu vydávána dobrá věc vaše. [17] Vždyť království Boží není
pokrmem a nápojem, nýbrž spravedlností a pokojem a radostí v Duchu
svatém; [18] neboť kdo tímto slouží Kristu, jest Bohu milý a lidem pří-
jemný. [19] Nuže tedy dbejme toho, co jest k pokoji, a ostříhejme toho,
co jest k vzájemnému vzdělání. [20] Nekaz pro pokrm díla Božího. Všecko
sice jest čisto, avšak zlem jest člověku, který jí s pohoršením. [21] Dobře
jest nejísti masa a nepíti vína ani (nečiniti) čeho jiného, nad čím se
tvůj bratr uráží, neb se pohoršuje, neb v čem slabý jest. [22] Ty máš
přesvědčení? Měj je sám pro sebe před Bohem; blahoslavený jest, kdo
neodsuzuje sebe sama v tom, co schvaluje. [23] Kdo však pochybuje, jí-li,
jest odsouzen, poněvadž (nejí) z přesvědčení. Všecko pak, co není
z přesvědčení, hříchem jest.

---

tedy toho, co tvůj bratr pokládá za poskvrněné; neboť zarmucuje-li se atd. Toho však není potřebí, čte-li se místo spojky neboť γάρ spojka avšak δέ. Jest sice toto čtení méně zaručeno. Má je pouze Kod. L, též veliký počet minuskulů a překlad syrský (v četných rukopisech) i egyptský, a drží se ho také sv. Otcové mladší jako Chrysostom, Cyrill Alex., Theodoret a j.; ale přiléhá lépe k souvislosti, souvisíc přímo s veršem předchozím. Udáváť přechod od poučení daného ve v. 14. k napomenutí, aby z lásky k bližnímu se zdržovali i dovolených věcí, když by pozorovali, že by užívajíce jich, bližního zarmoutili a mu pohoršení dali. Toho čtení drží se proto četní exegeté, a jemu dáváme proto přednost také my. Nejednáš podle lásky, jíš-li totiž ty ony pokrmy před jinými věřícími, ač víš, že ten onen je má za nedovolené a se horší, vida tebe jich požívat.

16. dobrá věc vaše, podle Vulgáty bylo by dobrá věc naše. Oboje čtení jest osvědčeno svědky vážnými. Svědčíť pro čtení vaše řecké rukopisy ℵ B A C L P, skoro všecky minuskuly a některé rukopisy překladu syrského, pro čtení druhé, naše, svědčí D E F G, někteří starší Otcové řečtí, překlad staro-latinský i Vulgáta a některé rukopisy překladu syrského. Není proto zcela jisto, které čtení jest původní, ač čtení vaše zdá se býti správným. Smysl však se nemění, ať se držíme čtení toho neb onoho, pokud jen jak výrazem vaše, tak výrazem naše rozumějí se ti, které sv. Pavel nazývá silnými. Neboť k těm patřil a ve v. 19. se počítal i sv. Pavel, mohl tedy čítati se k nim také v tomto (16.) verši výrazem naše. Rozumí pak dobrou věcí (vaší, naší) svobodu milosti Boží křesťanům v Kristu Ježíši danou, že smějí každý pokrm a nápoj pokládati za pokrm, nápoj sám o sobě dobrý, dovolený (nedovoleným stal by se jen přímým zákazem oprávněné vrchnosti církevní); svobody té nemají užívati tak, aby z toho vzali podnět k nepravému posuzování a k potupám ti, kteří bludným svědomím mají ony věci za nedovolené.

17. Ukazuje, proč řečené svobody nemá se užívati tak, aby bližní vzal z toho podnět k potupám, proto totiž, poněvadž není to pokrm a nápoj, který nás udržuje v lásce Boží, aby Bůh kraloval v nás svou milostí, nýbrž (mimo jiné skutky dobré) spravedlnost, kterou každému necháváme a dáváme, co jest jeho a co mu patří, pokoj, který s bližním zachováváme, a radost v Pánu, s kterou ony dobré skutky konáme.

20. dílo Boží, t. j. bratra slabého, který milostí Boží stal se křesťanem.

22. ty máš přesvědčení? Doslovně „ty máš víru“?, ale věrou rozumí se zde přesvědčení, že totiž žádný pokrm sám sebou není nečistý, a proto jísti se může. — Kdo neodsuzuje sebe sama, t. j. komu svědomí jeho nepraví, že nedovolená jest ta věc, pro kterou se rozhodl.

23 t. j. kdo pochybuje o tom, zdali ten onen pokrm jest dovolen, a přece ho užívá, hřeší, poněvadž nejedná z přesvědčení čili při svědomí jistém, ba ani bezpečnějším; neboť jednati při svědomí nejistém, rozpačitém, není dovoleno.

KAPITOLA 15

Další napomenutí s ohledem na slabé, v. 1.—14.

[1] Máme však my silní snášeti slabosti nesilných a nikoli sami sobě se zalibovati. [2] Každý z vás zalibuj se bližnímu k dobrému, ku vzdělání. [3] Vždyť i Kristus zaliboval se ne sám sobě, nýbrž jak jest psáno: „Potupy tupitelů tvých připadly na mne." [4] Neboť cokoli bylo napsáno, k našemu poučení bylo napsáno, abychom trpělivostí a útěchou Písma měli naději. [5] Bůh pak, dárce trpělivosti a útěchy, dej vám jednostejně smýšleti vespolek podle Ježíše Krista, [6] abyste jednomyslně jedněmi ústy oslavovali Boha a Otce Pána našeho Ježíše Krista. [7] Proto přijímejte se vespolek, jakož i Kristus přijal vás ke slávě Boží. [8] Pravím totiž, že Kristus Ježíš stal se přisluhovatelem obřízky pro pravdu Boží, aby potvrdil zaslíbení otcům (daná), [9] pohané však že pro milosrdenství oslavují Boha, jakož jest psáno: „Proto budu tě oslavovati mezi pohany, Hospodine, a jménu tvému budu prozpěvovati." A opět dí: [10] „Veselte se pohané s lidem jeho." A opět: [11] „Chvalte Hospodina všichni pohané, a vychvalujte ho všichni národové." [12] A opět Isaiáš

---

15. 1.—6. Vyzývá tak zvané silné ve víře, aby trpělivě snášeli slabosti jiných, ani nehledali jen svého prospěchu a pohodlí beze všeho ohledu na jiné, nýbrž aby následovali Krista, který se nezaliboval sám sobě, t. j. nehledal svého prospěchu, nýbrž, jak bylo předpověděno, všeliké potupy a pohany snášel pro věc Boží ve prospěch náš. — Že Kristus nehledal prospěchu, potvrzuje slovy žalmu 68, 10., která pro stručnost uvádí vazbou nepravidelnou, klada řeč přímou místo nepřímé (nýbrž, jak jest psáno, potupy tupitelů Boha připadly na něho). V žalmu tom ve smyslu literním spravedlivý (žalmista) líčí potupy, které jest mu snášeti od nepřátel Božích pro jeho horlivost o dům Boží či o chrám a řádné vykonávání služeb Božích; ve smyslu předobrazném však, ve kterém slova jeho uvádí sv. Pavel, Kristus Bohočlověk oslovuje jimi svého Otce, aby vyjádřil, že pro čest a slávu Boží i pro spásu lidstva dobrovolně potupy bude snášeti a i smrt podstoupí.

4. abychom . . . měli naději, t. j. abychom zachovávajíce onu trpělivost, ke které Písmo sv. slovy i příklady nabádá, a chovajíce tu útěchu, kterou v nás výpovědi jeho působí zaslibováním věčné odměny, měli naději života věčného.

7.—12. Aby křesťané římští, kteří sestávali z obrácených pohanů i židů, tím spíše dbali svornosti a přijímali se vespolek do své společnosti a ve přátelství, připomíná jim, že oni jak pohanokřesťané, kteří byli ve většině, tak židokřesťané byli přijati od Krista do jeho církve a v jeho přátelství (v. 7.). Poněvadž však tak zvaní silní, k nimž v předešlé stati zvláště se obracel, byli většinou z pohanokřesťanů, připomíná čtenářům svým též způsob, kterým byli jedni i druzí přijati do církve pravé, že totiž židé, majíce messiášská zaslíbení, byli přijati jaksi právem, a to pro pravdu Boží, aby se totiž náplní oněch zaslíbení ukázala božská pravda čili pravdomluvnost a věrnost božská, pohané však, kteří zaslíbení messiášských neměli, ač také jejich povolání do církve bylo předpověděno, že byli přijati pro milosrdenství Boží, aby totiž jejich přijetím zvláště milosrdenství Boží se ukázalo. Tímto připomenutím chce hlavně tak zvané silné (pohanokřesťany) povzbuditi, aby pamatujíce došlého milosrdenství, laskavě se měli k slabým, kteří jaksi po právu jsou údy církve (8.—12.). — Kristus Ježíš stal se přisluhovatelem obřízky (v. 8.), t. j. obřezaných čili židů, potud totiž, pokud u nich osobně působil a své učení hlásal, ač spásu všem lidem zasloužil a v tom smyslu přisluhovatelem všech se stal.

9. Proto budu vyznávati . . . viz 2. Král. 22, 50; Žalm. 17, 50.

10. Viz 5. Mojž. 32, 43.

11. Viz Žalm. 116, 1.

12. Viz Is. 11, 10. V řeckém i latinském textě stojí sice na obou místech tentýž výraz, ἔθνη, gentes, ale v textě hebrejském stojí na prvním místě 'ammím (národové) na druhém gojim (národové pohanští, pohané), proto jsme přeložili na prvním místě slovem národové, na druhém slovem pohané.

praví: „Bude výhon kořenný z Jesse, ten (totiž), jenž povstane, aby vládl nad národy; v něho pohané budou doufati.“
[13] Bůh pak naděje naplniž vás veškerou radostí a pokojem u víře, abyste oplývali v naději mocí Ducha svatého.

Závěrek a) Některá sdělení soukromá. v. 14. — 33.

[14] Jsem pak, bratři moji, i já sám o vás přesvědčen, že také vy
jste plni dobrého smýšlení, jsouce naplněni veškerým poznáním, takže
můžete i vespolek se napomínati.
[15] Přece však poněkud směleji psal
jsem vám, bratři, jako připomínaje vám pro milost mi udělenou od
Boha (to, co již víte),
[16] abych byl přisluhovatelem Krista Ježíše mezi
pohany, evangeliem Božím konaje úkon obětní, aby obětování pohanů
bylo příjemné, posvěceno v duchu svatém
[17] Mám tedy čím se honositi
v Kristu Ježíši ve věcech, které se vztahují k Bohu;
[18] neboť neosmělil
bych se mluviti něco, čeho Kristus neučinil skrze mne ku poslušnosti
pohanů slovem a skutkem,
[19] mocí zázraků a divů, mocí Ducha svatého,
takže jsem vyplnil evangelium Kristovo od Jerusalema (a) kolem až
do Illyrie.
[20] Vidím totiž čest v tom, že takto káži evangelium, ne kde
Kristus (již) byl jmenován, abych nestavěl na základě cizím,
[21] nýbrž
(tak), jak jest psáno: „Uzří ti, jimž nebylo zvěstováno
o něm, a ti, kteří neslyšeli, porozumějí.“

[22] Proto také byl jsem zdržován mnohokráte, abych k vám nepřišel.
[23] Nyní však nemaje již více místa v těchto krajinách, a chovaje od
mnoha roků tužbu přijíti k vám,
[24] jakmile bych šel do Španěl, mám
naději, že na té cestě vás uzřím a od vás tam doprovozen budu, když
vás dříve poněkud užiju.
[25] Nyní však jdu do Jerusalema ve službě

---

13. V naději moci Ducha sv., tak podle textu řeckého; podle Vulgáty bylo by „v naději a moci Ducha svatého.“

14.—21. Poukazem na svůj úřad jako apoštola pohanů a na povinnost s ním spojenou vysvětluje, proč jim psal list tak vážného obsahu přes to, že byl přesvědčen o utěšeném stavu křesťanské obce římské, jakož i proč dosud k nim nepřišel.

15. pro milost udělenou mi, t. j. pro apoštolský úřad mně udělený.

16. Apoštolské kázání své pokládá za část obětního úkonu, při němž Pán Ježíš jest obětujícím knězem, apoštol přisluhovatelem (jáhnem) a pohané (i židé) k víře přistupující obětním darem. Jako přisluhovatel Krista Ježíše mezi pohany sv. Pavel připravuje kázáním svým z pohanů obětní dar, který na křtu sv. vštěpuje se v Krista a v něm a s ním a skrze něho jako oběť Duchem sv. posvěcená a proto i příjemná Bohu Otci se podává. (Srovn. 6, 3.—8.) — Praví, že jest přisluhovatelem mezi pohany, poněvadž po vůli Boží apoštolský úřad svůj hlavně, ač ne výhradně, mezi pohany měl konati.

17.—19. Jako další příčinu, proč psal list tak vážného obsahu (poněkud směle), udává vedle apoštolského úřadu svého též úspěch, jehož se v úřadě tom dodělal, a pro který může se honositi ne ovšem sám v sobě, nýbrž v Kristu Ježíši, t. j. ve spojení s Pánem Ježíšem jako tím, který skrze něho působil a na něhož tedy chlouba jeho se vztahuje. — Ku poslušnosti pohanů, t. j. k tomu, aby pohané byli přivedeni ku poslušnosti evangelia čili k víře v Ježíše Krista. — takže jsem vyplnil evangelium, t. j. ukončil kázání evangelia v oněch krajinách (a mohu proto nyní odebrati se k vám do Říma a dále na západ.)

20. Takto káži evangelium, t. j. jak sám hned vykládá, tak, že (pokud se týká pohanů) nekáže v krajinách, ve kterých Kristus byl již hlásán od jiných. V tom, že takto si počínaje sám jen jaksi základ staví, na kterém pak jiní (biskupové a kněží) by dále budovali, vidí čest čili důstojnost ne svou, nýbrž apoštolského úřadu svého. Dle Vulgáty zněl by tento verš takto: „Tak kázal jsem evangelium, ne tam, kde Kristus (již) byl jmenován . . . .“, ale překlad tento nevystihuje úplně textu řeckého, jak jej mají nejstarší rukopisy.

21. Viz Is. 52, 15.

pro věřící. [26] Uvidělo se totiž Macedonským a Achajským učiniti nějakou sbírku pro chudé věřících, kteří jsou v Jerusalemě. [27] Ano uvidělo se jim to; jsou také jejich dlužníky; neboť jestli pohanokřesťané stali se účastni duchovních statků jejich, jsou povinni posloužiti jim také statky tělesnými. [28] Až tedy toto vykonám a ten užitek jim odevzdám, půjdu u vás skrz do Španělska. [29] A vím, že přijda k vám, přijdu s hojností požehnání (evangelia) Kristova [30] Prosím vás však pro Pána našeho Ježíše Krista a pro lásku Ducha svatého, abyste mi pomáhali ve svých modlitbách za mne k Bohu, [31] abych byl vysvobozen z nevěřících, kteří jsou v Judsku, a aby moje odevzdání daru v Jerusalemě bylo příjemno věřícím, [32] bych po vůli Boží přišel k vám s radostí a pookřál s vámi. [33] Bůh pak pokoje budiž se všemi vámi. Amen.

KAPITOLA 16.

b) Poručení jáhenky Féby a pozdravy. v. 1.—16.

[1] Poroučím pak vám sestru naši Fébu, která jest jáhenkou církve kenchrejské, [2] abyste ji přijali v Pánu (tak), jakož jest důstojno věřících, a abyste jí přispěli v každé záležitosti, ve které by vás potřebovala, neboť také ona přispěla mnohým, i mně samému.

[3] Pozdravte Prisky a Akvily, mých spolupracovníků. [4] kteří pro život můj nasadili hrdlo své, jimžto děkuji ne já sám, nýbrž též všecky církve pohanokřesťanů, [5] i domácího shromáždění jejich. Pozdravte milého mi Epeneta, kterýž jest prvotinou Asie v Kristu. [6] Pozdravte Marii, která mnoho pracovala mezi vámi. [7] Pozdravte Andronika a Junia, mé příbuzné a spoluvězně, kteříž jsou znamenití u apoštolů, kteří též přede mnou byli v Kristu. [8] Pozdravte Ampliata, milého mi v Pánu.

---

27. Dlužníky židokřesťanů jerusalemských nazývá křesťany macedonské a achajské vzhledem k tomu, že z Jerusalema jakožto církve mateřské vyšli první hlasatelé víry v Ježíše Krista a přivedše je ať přímo ať skrze jiné ke Kristu, učinili je účastny těch statků duchovních, jež z víry v Krista plynou a jichž křesťané jerusalemští první užívali. Vyzývaje křesťany ty, aby v náhradu za ty statky duchovní dávali křesťanům jerusalemským nějaký příspěvek na chudé, činil to hlavně za tím účelem, aby udržovalo se láskyplné spojení mezi církví jerusalemskou jako mateřskou a mezi ostatními jako filiálními.

29. t. j. ze zkušenosti jsem přesvědčen, že můj příchod k vám bude spojen pro vás s mnoha milostmi. (Slovo „evangelia“ sotva patří do textu; v řeckém textě není ho.)

30.--32. Sv. Pavel byl pro svou působnost mezi pohany a pro pomluvy od nepřátel jeho o něm šířené (Skut. 21, 28) v nelásce nejen u židů, nýbrž i u židokřesťanů jerusalemských. Na snadě proto byla obava, že židé nevěřící způsobí mu nějaké příkoří, ano že snad ani židokřesťané, pomluvami svedeni jsouce, nepřijmou z rukou jeho daru zaslaného od pohanokřesťanů. Odtud ona prosba sv. Pavla k Římanům za přímluvu.

16. I. sestru, t. j. křesťanku. Jáhenky přisluhovaly nemocným, chudým, poutníkům, ženám při jejich pokřtění a j — Kenchrea byl přístav korintský v moři jonském pro plavbu na východ.

3. Priska čili Priscilla; srovn. Skutk. 18, 2, 26.

5. domácího shromáždění jejich, neb domácí církve jejich, t.j. společnosti věřících, kteří se v jednom domě shromažďovali ke službám Božím.

6. Marie, bezpochyby také jáhenka. Pracovala mezi vámi, dle jiného snad správnějšího čtení pro vás.

7. příbuzné snad ve smyslu soukmenovce, ze stejného pokolení (Benjamínova).

8-15. Jména osob Ampliat, Urban, Stachys, Apelles, Tryféna, Tryfosa, Hermas, Patrobus, Filolog, Nereus shledávají se za císaře Klaudia a Nerona také

[9] Pozdravte Urbana, spolupracovníka našeho v Kristu Ježiši, a mně
milého Stachya. [10] Pozdravte Apella, osvědčeného v Kristu; [11] pozdravte
ty, kteří jsou z domu Aristobulova; pozdravte mého příbuzného He-
rodiona; pozdravte ty, kteří jsou z domu Narcissova, ty (totiž) kteří
jsou v Pánu. [11] Pozdravte Tryfénu a Tryfosu, kteréž pracují v Pánu.
Pozdravte milou Persidu, která mnoho pracovala v Pánu. [13] Pozdravte
Rufa, vyvoleného v Pánu, a matku jeho i mou. [14] Pozdravte Asynkrita,
Flegona, Hermu, Patrobu, Hermea a bratry, kteří jsou s nimi. [15] Po-
zdravte Filologa a Julii, Nerea a sestru jeho a Olympada i všecky
věřící, kteří jsou s nimi. [16] Pozdravte se vespolek políbením svatým.

c) Vzkazy s výstrahou, chvalořeč. v. 16.b—27.

Pozdravují vás všecky obce Kristovy. [17] Prosím však vás, bratři,
abyste měli pozor na ty, kteří činí různice a pohoršení proti učení,
kterému jste se naučili, a vyhněte se jim. [18] Neboť takoví lidé neslouží
Kristu, Pánu našemu, nýbrž svému břichu, a lahodnými řečmi a po-
chlebováním podvádějí srdce nevinných. [19] Vaše poslušnost zajisté
rozhlásila se na každém místě; proto se raduji z vás; chci však, abyste
byli moudří k dobrému a prostí ke zlému. [20] Bůh pak pokoje potře
satana pod nohy vaše v brzku. Milost Pána našeho Ježíše Krista budiž
s vámi. [21] Pozdravuje vás můj spolupracovník Timoteus a moji pří-
buzní Lucius a Jason a Sosipater. [22] Pozdravuji vás v Pánu já, Tercius,
který jsem napsal (tento) list. [23] Pozdravuje vás Kaius, hostitel můj
i celé církve. Pozdravuje vás městský důchodní Erastus a bratr Kvartus
[24] Milost Pána našeho, Ježíše Krista, budiž se všemi vámi. Amen.

---

při služebnících dvora císařského, mezi nimiž i dle Filipp., 4, 22. byli křesťané již za Nerona. Ampliat (v. 8) jest nejspíše týž se zakladatelem neb otcem zakladatele hrobky z doby Flaviovců, která byla objevena v katakombě Domitillině, majíc nad vchodem nápis „Ampliati" (Ampliatova); Narcissem (v. 11) nemíní se as propuštěnec Klaudiův, jenž zemřel již r. 54., (Sueton, Vita Claudii 28), nýbrž propuštěnec Neronův, jenž na jeho dvoře mnoho zmohl a r. 69 od Galby usmrcen byl (Dio Cassius, 64, 3). Aristobulem (v. 11) míní se as vnuk Heroda Vel., bratr Heroda Agrippy I. Těmi, kteří jsou z domu Aristobulova a Narcissova, míní se ti příslušníci neb propuštěnci jejich, kteří byli křesťany, jakým nejspíše byl i Herodion tamtéž jmenovaný. Rufem (v. 13) rozumí se dle souhlasného skoro mínění, syn onoho Šimona Kyrenského, který nesl za Pánem Ježíšem kříž. (Mark. 15, 21.) Matku Rufovu nazývá též matkou svojí zajisté pro přátelský poměr, ve kterém byl s ní již od dávných let, byv snad již ve svém mládí, když dlel v Jerusalemě u Gamaliela na studiích, přijat do domu Šimonova a od jeho manželky s mateřskou láskou chován zároveň se syny jejími.

16b—23. vyřizuje pozdravy jiných, nejprve povšechně ode všech církví (16b), potom od jednotlivců (21—23). Poněvadž však při vzkazech ode všech obcí křesťanských přišla mu na mysl jednota křesťanských obcí věrou a láskou spojených, jakož i snaha nepravých učitelů do křesťanských obcí vniknouti a nepravé zásady a učení v nich šířiti, předesílá před vzkazy jednotlivců výstrahu pro budoucnost, by se měli na pozoru před těmi, kteří jednotu porušují (17—18). Vyřizuje pak pozdrav ode všech obcí a míní při tom sotva pouze ty obce, které sám založil neb ve kterých pobyl, nýbrž spíše vskutku všecky obce křesťanské, jednak že se členy různých obcí se sešel a od nich, když zvěděli, že do Říma píše neb psáti chce, požádán byl, aby také od nich pozdrav vyřídil, jednak, že věda, jak všudy rozšířena jest známost o dobrém stavu obce římské předpokládal, že také od těch obcí, u nichž posud nebyl ani jich nezaložil, může pozdrav vyříditi přední obci křesťanské, která byla matkou a v čele obcí ostatních.

19. Podle řeckého „vaše poslušnost (t. j. pověst o vaší poslušnosti přišla ke všem."

20. Potře, podle Vulgáty tištěné potři.

24. Tento verš v některých starých rukopisech řeckých i latinských schází

[25] Tomu pak, jenž mocen jest utvrditi vás v mém evangelium, totiž v Ježíši Kristu zjevením tajemství, které bylo odvěkým časům skryto,
[26] nyní však zjeveno a skrze písma prorocká podle rozkazu věčného Boha všem národům ku poslušnosti víry oznámeno — [27] jedinému moudrému Bohu skrze Ježíše Krista čest a chvála na věky věkův, Amen.*)

---

25. v mém evangelium, v hlásání o Ježíši Kristu, doslovně bylo by (v témž smyslu) s ohledem na mé evangelium, na kázání Ježíše Krista. — Zjevením, doslovně: podle zjevení.

26. Písmy, skrze něž tajemství o vykoupení lidstva bylo oznámeno pohanům, míní knihy starozákonní, pokud obsahují proroctví a předobrazy o vykoupení lidstva a povolání všech národů ke spáse (do církve Kristovy), a on nemíní říci, že ono tajemství vešlo teprve nyní ve známost oněmi písmy, jakoby do časů Pavlových bylo vůbec neznámo, nýbrž že byvši předpověděno a jistou měrou, nejasně, naznačeno, nyní po dokonaném již vykoupení vešlo v jasnou známost pohanům za použití knih prorockých, pokud totiž apoštolé a jiní věrozvěstové hlásajíce evangelium, dovolávali se proroctví starozákonních, aby tak potvrdili slova svá, a ukázali, že to, čemu učí o vykoupení skrze Krista a povolání všech národů do církve, není v odporu, nýbrž v plném souhlase se zjevením daném v zákoně Starém.

* Pravost kap. 15. a 16. někteří popírali, buď že je Pavlovi upírali vůbec, aneb že je sice uznávali za Pavlovy, ale tvrdili a tvrdí, že nejsou původní součástí listu k Řím., nýbrž pozdějšími dodatky k němu, aneb že alespoň k. 16. jest návodem pro doručitelku listu (Phoebe), aby věděla, jak si má na cestě počínati, koho Pavlovým jménem pozdravovati, aneb spíše listem ať v podstatě celým, ať jen z části zachovaným, zaslaným na jinou adressu, nejspíše do Efesu jako list doporučující Phoebu. List ten dostal prý se do Říma s listem k Řím., a jsa tam s ním chován v archivu, byl pokládán za jeho součást a spojen s ním v jeden celek. Na odůvodněnou svého tvrzení uváděli a uvádějí zvláště to, že

a) k. 15. není v žádné souvislosti s částí předcházející;

b) zakončuje několikráte list vyprošováním milostí (13, 33; 16, 20. 23) a doxologií (chvalořečí 16, 25—27), a pozdravuje v Římě veliký počet osob, jichž Pavel, nepobyv tam dosud, znáti nemohl; ano pozdravuje i Akvilu a Priscillu, kteří sice dříve v Římě bydleli, ale r. 50. byvše odtud rozkazem císaře Klaudia vyhnáni, odebrali se do Korintu (Skutk. 18, 1), r. 54. s Pavlem do Efesu odešli (Skutk. 18, 18—19, 26) a ještě koncem r. 66. tam byli (2. Tim. 4, 19);

c) chvalořeč (16, 25—27) nezaujímá v rukopisech stejného místa, jsouc v některých rukopisech po 14, 23, v jiných po 16, 24 (23), v jiných na obou místech, a to prý jest známkou nejistého podání o těchto kapitolách. Také k tomu poukazují, že

d) dle svědectví Origenova tyto kapitoly scházely již v kánoně Marcionově. Avšak důvody tyto spočívajíce na nesprávném pojímání věcí, nedokazují pranic. Neboť ať pomlčíme o tom, že posledním veršem kap. 14. apoštol svůj list an. zakončiti nemohl,

a) jest nepravda, že není souvislosti mezi k. 15. a 14. Souvisíť obě spolu velmi těsně. V k. 14. totiž apoštol upozorniv na nebezpečenství pocházející z toho, následují-li tak zvaní slabí volnějšího způsobu života silných, vyzývá tyto, aby volnějším jednáním svým (ve věcech lhostejných) nedávali pohoršení oněm slabým, kteří požívání některých pokrmů mylně měli za nedovolené, v k. 15. však rozvádí napomenutí to vyzývaje, aby tak zvaní silní trpělivě snášeli slabosti jiných a nehledali jen svého prospěchu beze všeho ohledu na jiné, nýbrž aby následovali Krista, jenž nehledal prospěchu svého, nýbrž snášel potupy a pohany pro věc Boží ve prospěch náš.

b) Opětované zakončení listu vyprošováním milostí a chvalořečí není známkou pozdějšího dodatku podvrženého, nýbrž veliké oddanosti sv. Pavla Římanům a jest tím méně pozastavovati se nad ním, poněvadž podobně dělo a děje se v životě posud, že totiž někdo dav již miláčkům svým „s Bohem," znova něco připomíná a opět se louče „s Bohem" dává. — Osoby, které pozdravuje, mohl docela snadno poznati na různých cestách svých, tím spíše, poněvadž mezi nimi byli také ti, kteří byvše od Klaudia z Říma vypuzeni, za Nerona se tam zase vrátili. Ostatně není třeba, aby člověk znal osobně všecky ty, které pozdravuje; vždyť posud se stává, že někdo pozdravuje, koho nezná osobně, tehdy zejména

O prvním listě sv. Pavla ke Korintským.

Korint, hlavní město v Acháji, slynul v době apoštolské vědami, uměním, bohatstvím, ale i kleslostí mravní. Křesťanskou obec založil tam sv. Pavel na druhé apoštolské cestě své (v. 52—54.), kdy tam půldruhého roku pobyl a mimo neveliký počet židů zvláště pohanů mnoho Kristu získal. Po jeho odchodě vrátili se však někteří z nich k nemravnosti, které byli oddáni jako pohané. Pavel dověděv se o tom napsal Korinťanům list, který se záhy ztratil, a jak patrno z 1 Kor. 5, 9., vyzýval je v něm, aby se zdržovali veškerého obcování s těmi křesťany, kteří porušují čistotu. Ale oni nedbali toho, ba ponechali ve své obci i krvesmilníka. Také se rozdělili ve strany, z nichž jedna pohrdala druhou, ve stranu Pavlovu, Apollovu a Petrovu, dle toho, zda kdo dával přednost Pavlovi, neb výmluvnému Apollovi, neb židovsko-křesťanským učitelům, dovolávajícím se autority Petrovy, kteří po odchodě Pavlově přišli do Korintu a nové údy do církve přivedli. Měli též spory mezi sebou a předkládali je soudům pohanským. Mimo to povstaly u nich různé pochybnosti v příčině svazku manželského a jiné, ano někteří popírali i vzkříšení mrtvých. Pavel dověděl se o tom v Efesu (1. Kor. 16, 18) dílem z pověsti, dílem od rodiny Chloë, hlavně však z listu, který mu Korintští poslali. A pohnut zprávou tou, napsal jim ihned (r. 58. neb 57?) tento list, aby odsoudil a odstranil všecky roztržky a jiné zlořády, které mezi nimi povstaly, a odpověděl k otázkám, které mu předložili.

Pravost listu tohoto osvědčují již nejstarší spisovatelé církevní; svědčíť o něm mimo jiné nejen Ireneus, Zlomek Murat., Tertullian, Klement Alex., nýbrž i sv. Justin, Polykarp, ano i Klement Řím. (kol. v. 95.), jenž ve svém listě ke Korintským (I, 47) praví: „Vezměte do rukou list blahoslaveného apoštola Pavla! Co vám psal na počátku evangelia?“ (t. j. první čas jejich obrácení se ke Kristu). „Věru duchovně napsal sám v listě o sobě i o Kefovi a Apollovi, poněvadž i tenkráte dály ve mezi vámi roztržky.“ (Srovn. 1. Kor. 1, 12; 3, 13).

První list sv. Pavla ke Korintským.

KAPITOLA 1.

Nadpis a díkůčinění, v. 1.—9.

1 Pavel, apoštol Ježíše Krista povolaný vůlí Boží, a bratr Sosthenes
2 církvi Boží, která jest v Korintě, posvěceným v Kristu Ježíši, povo-

když píše příteli, jenž dav mu o něm zprávy pochvalné, s ním sdělil, že se u něho zdržuje. — Co však se týče Akvily a Priscilly, není ani s podivením, tím méně proti pravosti k. 16, že sv. Pavel shledává je v Římě, ač byvše r. 50. vypuzeni, odebrali se do Korintu a potom do Efesu, kde byli také r. 66. Neboť v různých dobách mohli se zcela pochopitelně zdržovati na různých místech a jako, jsouce původu pontského, dostali se před r. 50. do Říma, odtud byvše vypuzeni, odebrali se do Korintu a r. 54. s Pavlem z Korintu do Efesu, tak mohli také odtud později vrátiti se do Říma, tam dlíti ještě v době, kdy sv. Pavel tento list psal, a později, když vypuklo pronásledování Neronovo (na podzim r. 64) zase odebrati se do Efesu a býti tam, když psal list 2. Tim.

* Mimo úvod, jenž podává nadpis a díkučinění (v. 1.—9.), a mimo závěrek (16, 1.—24.) obsahuje list tento dvě hlavní části, z nichž první hledí odstraniti vzniklé zlořády (I., 10.—6, 20.), druhá odpovídá k daným otázkám (7, 1. 15, 58.).

1. Jako spoluautora sv. Pavel jmenuje též spolupracovníka Sosthena, jinak neznámého. Činí podobně také v některých listech jiných, ne že by spolupra-

laným věřícím a všem, kteří vzývají jméno Pána našeho, Ježíše Krista
po všem místě jejich i našem: [3] Milost vám a pokoj od Boha, Otce
našeho, a od Pána Ježíše Krista.
[4] Děkuji Bohu svému vždycky za vás pro tu milost Boží, která
vám byla dána v Kristu Ježíši, [5] že ve všem jste v něm zbohatli, ve
všelikém slově i ve všelikém poznání, [6] jakož svědectví o Kristu utvrzeno
jest mezi vámi, [7] takže nejste pozadu v žádné milosti, jako takoví,
kteří očekávají zjevení Pána našeho Ježíše Krista; [8] on vás utvrdí
až do konce, abyste byli bez úhony v den (příchodu) Pána našeho
Ježíše Krista. [9] Věrný jest Bůh, skrze něhož jste byli povoláni ke spo-
lečenství Syna jeho, Ježíše Krista, Pána našeho.

Sv. Pavel odsuzuje roztržky a) poukazem na poměr křesťanů ke Kristu v. 10.—17.*

[10] Zapřisahám vás, bratři, skrze jméno Pána našeho Ježíše Krista,
abyste všichni mluvili jednomyslně, a aby nebylo mezi vámi roztržek,

---

covník ten byl skutečně také autorem listu, nýbrž že seznav od Pavla, co psáti chce, s ním souhlasil a si přál, aby také jeho jménem bylo napsáno.

3. věřícím, doslovně světcům, svatým. Srovn. Řím. 1, 7.

4.—9. Děkuje Bohu za milosti, jichž se jim dostalo v křesťanství, zejména za to, že co do milostí obdržených nejsou za jinými obcemi církevními (v. 4.—7.), a že Bůh při své věrnosti zachovává je ve své milosti až do konce (v. 8.—9.).

5. že jste zbohatli ve všem, t. j. že jste hojnou měrou nabyli milostí ke spasení potřebných, zejména ve všelikém slově čili učení pravém a ve všelikém poznání čili pochopení, že jste totiž pravé učení nejen slyšeli a přijali, nýbrž mu i porozuměli.

7. nejste pozadu v žádné milosti t. j. za jinými obcemi církevními, t. j. nedostalo se vám méně milostí nežli jiným obcím a věřícím. Podle Vulgáty bylo by „nemáte nedostatku v žádné milosti,“ při čemž nutno domysliti „v žádné milosti ke spasení potřebné. Řecké slovo ὑστορεῖν (historejn) znamená totiž i „býti pozadu“ i (a to až v druhé řadě) míti nedostatek. Na tomto místě však správno jest držeti se významu prvního; při tom není třeba v mysli něco doplňovati. — zjevení Pána našeho J. Kr., t. j. jeho příchod k soudu, jehož ovšem nikdo nemůže očekávati s nadějí, leč jest ve stavu posvěcující milosti.

8.—9. On (t. j. Bůh) vás utvrdí až do konce... Vyslovuje tak svoji naději s ohledem na to, že Bůh povolav je ku pravé víře, tím již zaslíbil jim svou pomoc k tomu, aby spásy došli, a že tedy při své věrnosti vskutku učiní, co takto byl slíbil.

* V první části vystupuje a) proti nesvornosti a roztržkám (1, 10.—4, 21.) V Korintě totiž povstaly mezi křesťany strany, které žily spolu v nesvornosti Nazvali se jedni po Pavlovi, který korintskou obec církevní založil, jiní po výmluvném Apollovi, který po Pavlovi v Korintě působil (srovn. Skut. 18, 24.—26., 1. Kor. 3, 6; 16, 12.), jiní po Petrovi, který možná sice dosud do Korintu nepřišel, jehož autority však se někteří dovolávali. Někteří vzhledem k 1, 12. tvrdí, že tam byla ještě strana čtvrtá, která si dala jméno po Kristu samém. Poněvadž však sv. Pavel vystupuje pouze proti řečeným třem stranám, té pak, která se jmenovala po Kristu, nejen ničeho nevytýká, nýbrž ji v 3, 23 představuje jako takovou, k níž všichni patří a patřiti mají, jest zajisté na jevě, že Pavel slovy „já však jsem Kristův“ neoznačuje nějaké strany čtvrté, odsouzení hodné, nýbrž jich buď jménem svým, neb jménem těch, kteří k žádné straně se nepřidali, užívá jako hesla pravého proti předešlým třem heslům nepravým (Já jsem Pavlův, já Apollův, já Petrův), a to k označení pravé církve Kristovy, k níž všichni patří a patřiti mají beze všeho dělení se ve strany. Čím se lišily od sebe řečené tři strany, známo není. Bludařskou nebyla žádná. Vzhledem k tomu však, co sv. Pavel sám o nich praví, lze říci, že Apollovci v učení nelišili se vůbec od Pavlovců, ale že zakládajíce si na svém učiteli, pohrdali Pavlovci proto, že Apollo podával zjevení pravdy způsobem lahodným a učeným, Pavel pak jen prostě, a že Apollo snad také poučoval o některých pravdách hlubších a těžších, o nichž sv. Pavel (při nově obrácených) ještě pomlčel. Strana třetí, Petrovců, vzala původ od učitelů židokřesťanských, kteří zaváděli mezi novokřesťany některé obřady

nýbrž abyste byli dokonalí v jednostejném smýšlení a v jednostejném
mínění. [11]Bylo mi totiž oznámeno o vás, bratři moji, od příslušníků
Chloiných, že jsou mezi vámi různice. [12]Míním pak to, že každý z vás
říká: „Já jsem Pavlův, já jsem Apollův, já jsem Petrův.“ Já však jsem
Kristův. [13]Jest Kristus rozdělen? Byl Pavel ukřižován za vás? Aneb
byli jste pokřtěni ve jméno Pavlovo? [14]Děkuji Bohu, že jsem nekřtil
nikoho z vás leč Krispa a Kaia, [15]aby nikdo neřekl, že jste byli po-
křtěni ve jméno mé. [16]Pokřtil jsem však také rodinu Štefanovu; více
nevím, pokřtil-li jsem koho jiného. [17]Vždyť Kristus neposlal mě křtíti
nýbrž kázati evangelium, (a to) nikoli moudrostí slovní, aby se ne-
zmařil kříž Kristův.

Sv. Pavel odsuzuje roztržky b) poukazem na poměr mezi moudrostí evangelní a světskou. 1, 18.—3, 4.*

[18]Slovo o kříži jest totiž pošetilostí pro ty, kteří hynou, pro ty však,
kteří se zachraňují, to jest pro nás, jest mocí Boží. [19]Neboť psáno
jest: „Zkazím moudrost mudrců a zavrhnu opatrnost
opatrných.“ [20]Kde jest mudrc, kde zákoník, kde vzdělanec tohoto

---

a obyčeje židovské, ač v Korintě netroufali si dosud tvrditi, že bylo by nutno ke spasení jich šetřiti.

13.—16. Naznačiv ráz roztržek (v. 10.—12.) čelí proti nim, poukazuje na to, že jako Kristus jest jeden a nerozdělen, tak jedno a nerozděleno jest duchovní tělo jeho, totiž církev, která proto nemá a nesmí děliti se ve strany. Při tom děkuje Bohu, že řízením jeho v Korintě tak málo lidí sám pokřtil, že nemohli z toho vzíti podnět pokládati ho za svou hlavu. Tak spolu odbývá stranu Pavlovců.

14. Krispus, představený synagogy (srov. Skutk. ap. 18, 8.), Kaius, Pavlův hostitel za druhého jeho pobytu v Korintě při třetí jeho cestě apoštolské (srovn. Řím. 16, 23.).

16. Štefán neb i Štěpán (řecky Στεφανᾶς, Stefanas), jeden z těch, po nichž, jak se zdá, Korinští křesťané poslali Pavlovi list do Efesu (7, 1; 16, 17.). Jméno samo formou svou jest zkrácenina nejspíše ze slova Stefanéforos (Στεφανήφορος).

17a. Vždyť Kristus neposlal... evangelium. Slova ta patří ještě ke stati předešlé. Smysl jejich jest: Kristus poslal mě ne tak křtít, jako kázat evangelium. Byl sice obojí úkol ten přikázán apoštolům, i Pavlovi, ale kázání evangelia bylo jejich úkolem hlavním, křtění druhotním; proto evangelium kázali sami, křest však udíleli zhusta skrze průvodce své.

17b. Slovy výmluvnými (moudrostí slovní, neb slovem moudrým, řecky: ἐν σόφία λογου) nekázal proto, aby se nezmařil kříž Kristův (v očích lidí), t. j. aby se neoslabovala v očích lidí moc kříže Kristova, tak totiž, že by někteří nepřičítali obrácení pohanů moci božské působící pro zásluhy Krista ukřižovaného, nýbrž výmluvnosti Pavlově.

18. Od 1, 18.—3, 4. vykládá, proč nekázal v Korintě slovy výmluvnými, formou učenou, nýbrž prostou (1, 17.—2, 5.), a proč nepředkládal jim tajemství hlubších (2, 6.—3, 4.). Odbývaje tak Apollonovce, kteří si dali jméno po Apollovi, majíce zalíbení v jeho výmluvnosti a formě vyučovací, ukazuje, že ani v prosté formě kázání Pavlova není příčiny k roztržkám. Na vysvětlenou toho, co řekl v 17b., poučuje, že kázání evangelia má sílu vnitřní, která však nejeví své působivosti ve všech lidech, ne v těch, kteří hynou čili trvajíce v nevěře jsou na cestě k záhubě věčné, nýbrž v těch, kteří věříce se zachraňují, čili jsou na cestě ke spáse. Slovem o kříži míní učení o Kristu ukřižovaném a o tom, že pouze skrze něho lze nám dojíti spásy. Učení to jest v očích nevěřících pošetilostí, pokud totiž zdá se jim býti nesmyslno, aby spásu věčnou zasloužiti mohl ten, jenž byl odsouzen k smrti kříže jako zločinec; v očích těch však, kteří věří, že Kristus jest vtělený Syn Boží, jest učení to mocí Boží, pokud totiž jest nejen svědectvím o nesmírné moudrosti Boží jevící se v tom, že právě smrtí vtěleného Syna Božího na kříži lidstvo vykoupil, nýbrž i důkazem nesmírné moci Boží, která působí spásu lidstva.

19.—31. To, co řekl v 17b. a vysvětlil ve v. 18., že totiž apoštolé nejsou posláni, aby světskou moudrostí obraceli svět, dokazuje a) z Písma sv. ve

věku? Neučinil-liž Bůh pošetilostí moudrost toho světa? [21] Neboť poněvadž v moudrosti Boží svět nepoznal Boha skrze tu moudrost, zalíbilo se Bohu skrze pošetilost v hlásání spasiti ty, kteří věří. [22] Vždyt jako židé vyžadují zázraky, tak pohané hledají moudrosti, [23] my však hlásáme Krista ukřižovaného, pohoršení židům, pohanům pak pošetilost, [24] ale těm, kteří jsou povoláni, židům i pohanům, Krista, Boží to moc, a Boží moudrost; [25] neboť pošetilá věc Boží jest moudřejší než lidé, a slabá věc Boží jest mocnější nad lidi. [26] Hleďte jen na své povolání, bratři, že nemnoho moudrých podle těla, nemnoho mocných, nemnoho urozených (jest povoláno), [27] ale co pošetilé jest ve světě, to vyvolil si Bůh, aby zahanbil moudré, a co slabé jest ve světě, to vyvolil si Bůh, aby zahanbil silné, [28] a co neurozené jest ve světě a opovržené a čeho není, to vyvolil Bůh, aby zkazil to, co jest, (a to k tomu konci), [29] aby žádné tělo se nechlubilo před Bohem. [30] Z něho však vy jste v Kristu Ježíši, který nám jest učiněn od Boha moudrostí a spravedlností a posvěcením i vykoupením, [31] aby (se stalo), co jest psáno: „Kdo se chlubí, v Pánu se chlub."

---

v. 19. slovy Is. 39, 11. (která ve smyslu literním vztahují se sice k vrstevníkům Isaiášovým, ve smyslu duchovním však k vrstevníkům Pavlovým), b) z náplně řečeného proroctví Isaiášova, z toho totiž, že jak učí zkušenost, mezi apoštoly a prvními věrozvěsty není žádného mudrce světského, a to ani učitele židovského, ani filosofa pohanského (v. 20.—25.), a že ani mezi těmi, kteří nejprve byli povoláni do církve, nebylo mnoho mudrců světských ani lidí, kteří by jinými přednostmi a statky časnými vynikali, nýbrž po většině lidé chudí, prostí, neučení (v. 26.—28.) a učí, že Bůh učinil to za tím účelem, aby nikdo nedbaje své závislosti na Bohu nezpyšněl a se nedomníval, že ke pravé víře přijíti a spásy dosíci možno jest pouze silami přirozenými a statky časnými (v. 29.—31.).

21. Smysl jest: Poněvadž z té moudrosti, která se jeví ve stvoření, zachovávání a řízení světa a ve zjevení starozákonním, lidé od Boha odvrácení lidskou moudrostí svojí, (kterou se honosí filosofové pohanští a smyslní učitelé židovští), nepoznali Boha náležitě, tak aby na cestu spásy nastoupili a spasení dojíti mohli, zalíbilo se Bohu na cestu ke spáse přivaděti lidi kázáním o Kristu ukřižovaném, které smyslným lidem zdá se býti pošetilostí, a zalíbilo se mu přiváděti tak ke spáse ne všecky, nýbrž ty, kteří budou věřiti, a to k tomu konci, aby zahanbil prázdnou, ale chlubnou moudrost lidskou, od Boha odvrácenou, a aby tím podivuhodnější byla víra, která vytrvá i při překážkách, jež se jí staví v cestu.

22.—24. Překládáme všudy výrazem pohané, ač v textě řeckém stojí ve v. 22. a 24. slovo Ἕλληνες = Hellenes, ve v. 23. pak výraz ethné, poněvadž na všech těchto místech vyjadřuje se proti židům protiklad náboženský, nikoli národnostní, a tedy jak výraz ethné tak Hellenes znamená zde skutečně pohany, kteří nemajíce zjevení nadpřirozeného, vlastními silami hledají učení, které by vyšším jejich tužbám vyhovovalo, a nikoli národy vůbec, nikoli Řeky zvláště. Viz Řím. 1, 16; 2, 14—16 poznam.

25. t. j. co v úradcích Božích zdá se lidem smyslným býti pošetilostí a bláznovstvím, jako na př. jest úradek o vykoupení lidstva křížem, to jest moudřejší než vše, co lidé svojí moudrostí mohou vymysliti neb vykonati, a to, co v úradcích Božích zdá se lidem takovým býti slabostí, jest mocnější nad veškerou sílu a moc jejich.

28. čeho není, t. j. takoví lidé, kteří zůstávají bez povšimnutí, jakoby jich nebylo, aneb se nepokládají ani za osoby, nýbrž za věc, jako otroci v době staré.

30. Z něho t. j. z Boha (z milosti Boží) vy jste v Kristu Ježíši t. j. spojeni s ním jakožto údové duchovního těla jeho, církve sv., jedině tedy Bohu a jeho milosti máte děkovati, že jste přišli ku pravé víře.

31. Viz Jer. 9, 23. 24.; 2. Kor. 10, 17. V Pánu se chlub, uznávaje totiž, že vše vpravdě dobré, které máme, přímo neb nepřímo pochází od Boha.

KAPITOLA 2.

[1] Také já, přišed k vám, bratři, přišel jsem zvěstuje vám svědectví Boží nikoli se vznešeností slova neb moudrosti, [2] neboť jsem usoudil, že nevím mezi vámi nic jiného, nežli Ježíše Krista, a to ukřižovaného. [3] Ano, já jsem byl u vás v slabosti a bázni i ve strachu mnohém, [4] a řeč má i hlásání mé (neděly se) přemlouvacími slovy moudrosti (lidské), nýbrž dokazováním Ducha a moci, [5] aby víra vaše nezakládala se na moudrosti lidské, nýbrž na moci Boží.

[6] Moudrost pak mluvíme mezi dokonalými, ale nikoli moudrost světa tohoto, ani knížat tohoto světa, kteří hynou, [7] nýbrž moudrost

---

2, 1.—5. Z toho, co svrchu, řekl, uzavírá, že v Korintě zcela přiměřeně a právem užil prosté methody vyučovací.

v. 1. Svědectvím Božím míní buď svědectví o Bohu, jenž se v Kristu zjevil, t. j. o tom, co Bůh skrze Krista pro naši spásu učinil, aneb svědectví, které Bůh vydával skrze apoštoly o Kristu a jeho díle. Co do věci není rozdílu skoro žádného, ať se držíme prvního nebo druhého výkladu. Místo „svědectví Boží“ (text řecký) bylo by dle Vulgáty „svědectví o Kristu“ (testimonium Christi).

2, 2. Usoudil jsem ... Slova ta třeba pojímati ve smyslu širším. Pavel totiž při prvním pobytě svém v Korintě nepodal všech tajemství víry, poněvadž by jim jako začátečníci (novèobrácení) neporozuměli, nýbrž podával jim pravdy základní a ty, které byly patrny v Kristově životě, zejména že Pán Ježíš jest Synem Božím a Vykupitelem, který pro hříchy všeho lidstva na kříži umřel a z mrtvých vstal (5, 3.—4.), který ustanovil nejsv. svátost oltářní (11, 23.) a j. Poučení o tajemstvích hlubších ponechával si na dobu pozdější. Ostatně vyjmenovati, které pravdy čítal ke hlubším čili k oné moudrosti, již předkládal pouze dokonalým (pokročilým ve víře), s určitostí nelze, zvláště uváží-li se, že mezi těmi pravdami, které jim byl tehdy předkládal, byla také tajemství (11, 23.). Možná že to byly hlavně hlubší důvody, které podával pro tajemství vtělení Syna Božího a pro pravdy jiné, bera je také z předobrazného smyslu těch oněch míst a událostí biblických.

3. Vida totiž, jak malého úspěchu dodělal se v Athénách před svým příchodem do Korintu (Skut. 17, 33.—34.), a pozoruje slabost svou, obával se, že snad ani v Korintě práce jeho nebude úspěšná, zvláště když viděl, jaký odpor činili mu tam židé hned od počátku (Skutk. 18, 6.—17.).

4. řeč, kterou poučoval soukromě, hlásání, kterým poučoval veřejně. Pavel tedy ani při soukromém ani při veřejném poučování neužíval slov přemlouvacích po způsobu sofistů, kteří pěknými frásemi hleděli posluchače ne tak přesvědčiti, jako přemluviti a na svou stranu strhnouti, nýbrž hlásal dokazováním Ducha a moci či dokazováním mocného Ducha (neb moci Ducha sv.), hleděl totiž ne přemluviti, nýbrž přesvědčiti, a to důvody a důkazy, jichž původcem byl Duch sv., pokud totiž Duch sv. mocí svou Pavla osvěcoval, aby to a tak mluvil, by posluchači nabyli o věci přesvědčení, a zároveň milostí svou v mysli posluchačů působil, aby slovům apoštolským uvěřili.

2, 6.—3, 4. Vykládaje, proč nepředkládal v Korintě hlubších tajemství víry, poučuje, a) že v evangelium složena jest moudrost, ovšem nikoli lidská, nýbrž božská, která jest tak vznešená, že mohla býti zjevena jenom od Ducha svatého (v. 6.—12.); b) že moudrost ta pro svou vznešenost má se předkládati toliko dokonalým, t. j. ve víře pokročilým (v. 13.—16.); c) že právě proto nepředkládal ji křesťanům korintským, poněvadž ještě nebyli dokonalí (3, 1.—4.).

7.—8. Moudrostí Boží míní zde hlubší tajemství víry, jmenovitě ta, která se týkají našeho vykoupení. Tajemství těch neznal žádný tvor, dokud jich Bůh nezjevil, ale i když je zjevil, zůstala neznáma knížatům tohoto světa, t. j. všem, kteří jakkoli přičinili k tomu, aby nepravá moudrost se rozšiřovala a Kristus byl ukřižován. Že tomu tak, dokazuje sv. Pavel z toho, že Krista ukřižovali (v. 8.). Ďábel zajisté nebyl by ponoukal židův, aby Krista usmrtili (Luk. 22, 3. 53; Jan. 13, 2. 27.), kdyby byl věděl, že smrtí jeho bude poražen a člověk vykoupen; taktéž ani židovská ani pohanská vrchnost nebyla by odsoudila Krista na smrt, kdyby byla věděla, že to jest vtělený Syn Boží, skrze něhož jedině lze dojíti blaha pravého, věčného.

Boží tajemnou, která byla skryta, kterou Bůh od věčnosti předurčil
k naší slávě, [8] které žádný z knížat tohoto světa nepoznal; neboť kdyby
ji byli poznali, Pána slávy nebyli by (nikdy) ukřižovali. [9] Ale (tak je
tomu) jak jest psáno: „Čeho oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, (jest to), co Bůh
připravil těm, kteří ho milují.“ [10] Nám však zjevil to Bůh
skrze Ducha svého; Duch totiž zpytuje všecko, i hlubokosti božské.
[11] Neboť kdo z lidí ví, co jest člověka, leč duch člověka, který jest
v něm? Tak ani toho, co Boží jest, nepoznal nikdo leč Duch Boží.
[12] My však jsme nepřijali ducha tohoto světa, nýbrž Ducha, který jest
z Boha, abychom věděli, co nám bylo darováno od Boha. [13] O tom
také mluvíme, (ale) nikoli slovy naučenými moudrostí lidskou, nýbrž
(slovy) naučenými Duchem (svatým), spojujíce duchovní (formu) s duchovním (obsahem) [14] Ale člověk duševní nepřijímá těch věcí, které
jsou Ducha Božího; vždyť mu to jest pošetilostí, ano (on) nemůže jim
porozuměti, poněvadž (ty věci) mají se posuzovati duchovně. [15] Člověk
duchovní však posuzuje (a oceňuje) všecko, ale sám nebývá posouzen (a oceněn) od nikoho. [16] Neboť „kdo poznal mysl Páně,
aby ho poučil?“ My však máme mysl Kristovu.

KAPITOLA 3.

[1] A já, bratři, nemohl jsem k vám mluviti jako k duchovním,
nýbrž jako k tělesným, jako nedospělým v Kristu. [2] Mlékem jsem vás
napájel, nikoli pokrmem (tuhým); neboť dosud nemohli jste (ho snésti).
Avšak ani nyní ještě nemůžete, neboť dosud jste tělesní. [3] Poněvadž
totiž jest mezi vámi řevnivost a svár, nejste-liž tělesní a nejednáte-liž
podle člověka (tělesného)? [4] Neboť když jeden říká „Já jsem Pavlův,“
druhý „Já Apollův,“ nejste lidé (tělesní)?

---

8. Slov „v mysli“ podaných v závorce není v textě; dali jsme je jako vysvětlivku; neboť tím, co jest člověka, apoštol míní vnitřní tajnosti člověka, jeho tajné myšlenky, úmysly, city, žádosti.

9. Slova uvedena jsou volně z Is. 64, 4. Řečena jsou nejen o radostech nebeských, nýbrž i o všem tom, co Bůh učinil a učiní, aby člověka k oněm radostem přivedl. Sv. Pavel uvádí je jako důkaz pro to, co řekl, že totiž ona moudrost, která se hlásá v evangeliu, byla neznáma knížatům a všem.

14.—15. Člověkem duševním míní člověka, jaký by byl ve stavu pouhé přirozenosti neporušené, t. j. takového, který by se řídil pouze přirozeným rozumem svým, ani milostí Boží osvíceným ani zlou žádostivostí porušeným. Od něho rozeznává člověka tělesného, t. j. člověka ve stavu přirozenosti hříchem porušené, nevykoupené, tedy takového, který nemaje posvěcující milosti, dává se ovládati zlou žádostivostí (Řím. 7, 14.), i člověka vykoupeného a ospravedlněného pokud nejedná z principu nadpřirozeného (3, 1.) Duchovním člověkem rozumí toho, který jsa ve stavu posvěcující milosti, jedná z principu nadpřirozeného, dávaje se říditi rozumem milostí Ducha sv. osvíceným. Člověk duševní a tím spíše tělesný, nepřijímá, nechápe a náležitě neoceňuje, ba ani oceniti nemůže tajemství zjevených, právě proto, poněvadž tajemství ta může oceniti náležitě pouze ten, kdo je posuzuje duchovně, t. j. rozumem milostí Boží osvíceným, on však milosti té nemá. — Duchovní člověk (či spíše tajemství, jež on náležitě posuzuje a oceňuje) nebývá náležitě posouzen a oceněn od nikoho totiž z těch, kteří nejsou duchovní v řečeném smyslu.

16. Moudr. 9, 13.; Is. 40, 13.; Řím 11, 34.

3, 1.—4. Sděluje, že proto nemohl jim dosud podávati tajemství hlubších, poněvadž dosud nejsou dokonalí. — Mlékem míní základní články víry, pokrmem hlubší tajemství.

c) Sv. Pavel odsuzuje roztržky poukazem na jejich nesmyslnost, v. 5—17.

5 Co tedy jest Apollo? Co Pavel? Služebníci, skrze něž jste
uvěřili, a to každý tak, jak mu dal Pán. 6 Já jsem sázel, Apollo zaléval,
ale Bůh dal vzrůst. 7 Proto není něčím ani ten, kdo sází, ani ten, kdo
zalévá, nýbrž Bůh, jenž dává vzrůst. 8 Ten však, kdo sází, a ten, kdo
zalévá, jsou jedno, ale každý obdrží odplatu vlastní podle své práce.
9 Neboť jsme spolupracovníci Boží, (vy pak) jste Boží rolí, Boží stavbou.
10 Podle milosti Boží mně dané jako moudrý stavitel položil jsem
základ; jiný na něm staví. Každý však hleď, kterak staví na něm.
11 Neboť nikdo nemůže položiti základ jiný mimo ten, který jest položen,
a tím jest Ježíš Kristus. 12 Staví-li však na ten základ zlato, stříbro,
drahé kamení, dříví, seno, slámu, 13 — dílo jednoho každého přijde
na jevo; onen den zajisté to objeví; neboť se zjeví v ohni, a oheň
vyzkouší, jaké jest dílo jednoho každého. 14 Zůstane-li něčí dílo, které
na něm vystavěl, obdrží odměnu; 15 shoří-li něčí dílo, utrpí škodu,
sám však bude spasen, ale tak jako skrze oheň. 16 Nevíte, že jste
chrámem Božím, a že Duch Boží přebývá ve vás? 17 Kazí li někdo
chrám Boží, toho zkazí Bůh; neboť chrám Boží jest svatý, a tím jste vy.

Důsledky z předešlého učení. a) Nedávejte přednost jednomu věrozvěstu před druhým. v. 18—23.*

18 Nikdo neklamej sám sebe. Domnívá-li se někdo, že jest moudrý
mezi vámi, na tomto světě budiž pošetilcem, aby byl moudrý. 19 Moudrost

---

5.—17. Sv. Pavel odsuzuje roztržky poučením o tom, jak nesmyslno jest tvořiti strany a roztržky mezi křesťany s ohledem na jejich věrozvěsty, a to proto, poněvadž a) věrozvěstové (pracovníci evangelní) jsou toliko služebníci jediného Boha a tedy vespolek spojeni a sobě rovní (v. 5.—9.) a poněvadž b) Bůh sám bude souditi o jejich pracích (v. 19.—17). — Služebníci skrze něž . . . Tak v rukopisech řeckých a v různých překladech starých. Dle Vulgáty: „služebníci toho, jemuž jste uvěřili."

7.—8. Ve svém poměru k Bohu, t. j. vzhledem k tomu, že ne oni, nýbrž Bůh jedině může dáti a dává vzrůst, věrozvěstové nejsou ničím; ve svém poměru k sobě však, t. j. vzhledem k tomu, že jsou služebníci Boží kteří pracují na téže roli, k témuž cíli, jsou jedno, sobě rovní a vespolek spojeni. Ale ani to, že jsou služebníci na roli Boží, nemají od sebe, nýbrž od Boha. I jest tedy nesmyslno rozlišovati je a činiti pro ně roztržky. Z toho však nejde, že by Bůh nečinil rozdílu mezi nimi. On je rozlišuje a odmění, ale nikoli podle jejich úřadu neb úspěchu, jehož se dodělají, nýbrž podle práce a námahy jejich.

12. Zlatem, stříbrem, drahým kamením míní čistou nauku Kristovu bez přídatků lidských; dřívím, senem, slamou, nauky ne sice bludné, ale prázdné a neužitečné. Obrací se tu patrně proti třetí straně, proti Petrovcům, jejichž učitelé židokřesťanští zaváděli některé prázdné a zbytečné obřady a obyčeje židovské.

13. Onen den, totiž soudný, zjeví se v ohni, v onom totiž, o němž i sv. Petr mluví a který tvářnost světa (země) obnoví. Viz 2. Petr. 3, 10.

16.—17. Upozorňuje na velikou důstojnost křesťanů jakožto chrámu Ducha sv., ukazuje i na velikost viny, kterou na sebe uvalují ti, kteří nepravými naukami je porušují.

* Z toho, co posud pověděl proti roztržkám a tříštění se ve strany, činí tři závěry: a) aby nedávali přednost jednomu věrozvěstu před druhým, poněvadž všichni jsou dáni k jejich prospěchu (v. 18.—23.), b) aby neposuzovali věrozvěstů svých, poněvadž soud o nich přísluší toliko Bohu (4, 1.—6.); c) aby varovali se pýchy a následovali příkladu apoštolů; na to končí poddíl tento ujištěním jich o své lásce, doporučením Timotea a přípovědí, že k nim přijde (4, 7.—21.).

18. neklamej sám sebe, tím totiž, že by posuzoval věrozvěsty (Petra, Pavla, Apolla) a dával přednost jednomu před druhým; neboť to není pravá

totiž světa tohoto jest pošetilostí u Boha, neboť jest napsáno: „Jenž lapá moudré v chytrosti jejich.“ [20] A opět: „Hospodin zná myšlenky moudrých, že jsou marné.“ [21] Proto nikdo se nechlub lidmi, neboť všecko jest vaše, [22] ať Pavel, neb Apollo neb Petr, neb svět, neb život neb smrt, ať věci přítomné neb budoucí, všecko jest vaše. [23] Vy pak jste Kristovi, a Kristus Boží.

KAPITOLA 4.

b) Neposuzujte věrozvěstů svých. v. 1—6.

[1] Tak suď každý o nás, jako o služebnících Kristových a správcích tajemství Božích. [2] Tu však se vyžaduje při správcích, aby každý byl shledán věrným. [3] Mně pak pramálo záleží na tom, abych byl souzen od vás neb od soudu lidského, avšak ani sám se nesoudím; [4] neboť ničeho nejsem si vědom, ale tím nejsem ospravedlněn; ten však, jenž mě soudí, jest Pán. [5] Proto nesuďte (o ničem) před časem, dokavad nepřijde Pán, jenž nejen osvítí věci skryté v temnosti, nýbrž i na jevo uvede rady srdcí; a tehdy dostane se chvály každému od Boha. [6] Toto jsem, bratří obrátil (podobenstvím) na sebe a na Apolla pro vás, abyste se na nás naučili tomuto (pravidlu): „Nic nad to, co jest psáno,“ byste se nenadýmali pro jiného jeden proti druhému.

---

moudrost. — na tomto světě, t. j. v očích lidí věrou neosvícených, světsky smýšlejících. — Vulgáta klade nevhodně čárku za slovo světě místo za slovo vámi.

19. Jenž lapá... Tak podle řeckého textu i podle Job. 5, 13., odkud jest uvedeno. Podle Vulgáty bylo by „Polapím...“

20. Viz Žalm 93, 11.

21. Všecko jest vaše, t. j. k vašemu prospěchu zřízeno. Patří pak věřícím věrozvěstové, poněvadž působí k jejich spáse, svět, poněvadž jest pro ně stvořen, život, poněvadž to jest doba povolená k zjednání si zásluh, smrt, poněvadž skrze ni přicházejí k odměně věčné, věci přítomné, poněvadž jim pomáhají v zjednávání si zásluh, věci budoucí, poněvadž se jim uchovávají k věčné odměně.

23. Kristus jest Boží i po své přirozenosti lidské, která jest od Boha stvořena, i po své přirozenosti božské, pokud totiž jest od Boha Otce od věčnosti zplozen.

4, 1—4. Apoštolé a věrozvěstové vůbec jsou služebníci Kristovi a správcové tajemství Božích, kteří mají jiným hlásati tajemství B. či pravdy zjevené. Jsou proto jen Kristu zodpovědni a podle toho mají se posuzovati, jak tento úřad svůj zastávají, podle věrnosti v úřadě; o tom však může spravedlivě souditi pouze Bůh, Kristus Bohočlověk, jenž zná i myšlení lidská; a proto nezáleží mu (Pavlovi) na tom, jak o něm soudí lidé, neboť soud jejich nemá náležitého podkladu, ani nesoudí se sám, neboť ačkoli není si vědom ničeho, čím by se byl provinil při vykonávání úřadu svého, přece neodvažuje se v té věci ospravedlňovati se a pokládati zcela za věrného, poněvadž se může mýliti, i ponechává soud o sobě Bohu, jenž jsa vševědoucí o každém spravedlivý soud učiniti může a učiní.

4, 6. t. j. Toto, co jsem pověděl o sobě a Apollovi (3, 4.—9.), platí sice o všech věrozvěstech, ale já jsem mluvil pouze o sobě a Apollovi jako porovnáním neb podobenstvím, abyste se učili na našem příkladě, že se nemá nadýmati jeden proti druhému. Nadýmá se pak pro jiného ten, kdo si to čítá ke slávě, že jest stoupencem toho, a ne jiného. Nadýmá se proti jinému, snižuje-li jiného, aby se mohl honositi, že nad ním zvítězil. — Nic nad to, co jest psáno totiž v Písmě sv. (Star. zák.), které opět a opět tu slovy tam příklady nabádá ku pokoře.

c) Varujte se pýchy. v. 7—21.

[7] Neboť kdo tě vyznamenává? A co máš, abys toho nebyl dostal?
Jestli však jsi (také) dostal, proč se chlubíš, jakobys nebyl dostal?
[8] Již jste nasyceni, již jste zbohatli, bez nás jste došli kralování. A kéž
jste došli kralování, abychom i my kralovali s vámi. [9] Neboť myslím,
že Bůh nás apoštoly představil jako poslední, jako k smrti určené;
vždyť jsme se stali podívanou světu, jak andělům, tak lidem. [10] My
jsme pošetilci pro Krista, vy rozumní v Kristu; my slabí, vy však silní;
vy slavní, ale my bezectní. [11] Až do té chvíle trpíme hlad a žízeň
i nahotu a býváme políčkováni a bez obydlí stálého; [12] a lopotíme se
pracujíce rukama svýma; jsouce tupeni žehnáme, jsouce pronásledo-
váni snášíme to, [13] jsouce pomlouváni modlíme se; jako smetí toho
světa jsme se stali, povrhelem u všech až dosavad.

[14] Nepíši to, abych vás zahanbil, nýbrž napomínám jako milované
dítky své. [15] Neboť byť jste měli vychovatelů v Kristu na tisíce, přece
nemnoho máte otců. Neboť v Kristu Ježíši já jsem vás zplodil skrze
evangelium. [16] Prosím vás tedy, buďte následovníky mými (jakož i já
jsem Kristovým). [17] Proto vám posílám Timotea, jenž jest můj syn
milovaný a věrný v Pánu; ten připomene vám cesty mé, (které
jsou) v Kristu Ježíši, jak učím všude v každé církvi. [18] Někteří však
se naduli, jakobych k vám neměl přijíti. [19] Ale přijdu k vám brzy,
bude-li Pán chtíti, a poznám nikoli řeč těch, kteří se naduli, nýbrž
moc. [20] Neboť království Boží nespočívá ve slovech, nýbrž v moci.
[21] Co chcete? S metlou-li mám přijíti k vám, či-li s láskou a v duchu
mírnosti?

7.—13. Napomenutí toto činí sice všem křesťanům korintským, předem však těm, kteří se stavěli v čelo stran. Otázkami řečnickými, k nimž čeká odpověď zápornou, ukazuje (v. 7.) že ve skutečnosti nemají těch předností, jimiž se honosí; pokud však některé mají, že nemají jich ze sebe, nýbrž darem, a proto pyšní-li se pro ně, jednají nerozumně, ježto toliko nemoudrý chlubí se cizími dary jakoby mu byly povinny. Označiv tak pýchu jejich jako nerozum neb hloupost, tepe pýchu tu trpkou ironií ve v. 8.—9. a srovnává domnělé štěstí jejich se skutečným stavem apoštolů ve v. 11.—13.

8. Tak si počínali předáci ti, jakoby již nasyceni byli všemi statky, jichž požívají blahoslavenci v království messiášském, ano jakoby již s Kristem dosáhli království.

10. My (apoštolé) jsme pokládáni za pošetilce pro Krista, poněvadž hlásáme učení, jež se zdá světu býti pošetilostí.

14—21. Uzavíraje první poddíl první části svého listu, ujišťuje své čtenáře svojí láskou, vyzývá je, aby ho následovali a poslechli Timotea, kterého k nim posílá, a oznamuje, že k nim v brzku přijde.

16. Slova „jakož i já jsem Kristovým" scházejí v starých rukopisech řeckých i latinských a jiných.

17. cesty mé, t. j. veškeren způsob mého života. Ten byl celý v Kristu, poněvadž v úřadě svém měl jen Krista před očima a důvěřuje v pomoc jeho úřad svůj vykonával.

19. poznám nikoli řeč . . ., nýbrž moc, t. j. vyšetřím (jako soudce), nikoli s jakou lahodností mluvili, nýbrž co slovy svými zmohli, či jaké ovoce přineslo jejich působení.

20. t. j. ani počátek ani šíření se církve nezáleží na výmluvnosti a eleganci slovní, nýbrž na účinnosti kázání evangelia. Účinnosti té však kázání nemá z přirozené učenosti a výmluvnosti neb jiných přirozených předností kazatelových, nýbrž z pomoci Ducha sv.

KAPITOLA 5.*)

O vyloučení krvesmilníka a varování se špatných společností. v. 1—13.

1 Vůbec se slyší o smilství mezi vámi, a to o smilství takovém,
jakého není ani mezi pohany, aby totiž někdo měl manželku svého
otce. 2 A vy jste (při tom) nadutí, a nezarmoutili jste se spíše, aby
byl vyloučen z prostředí vašeho ten, jenž ten skutek spáchal? 3 Vždyť
já jsa vzdálen tělem, přítomen však duchem, usoudil jsem již, jakobych
byl přítomen, aby ten, jenž tak učinil, 4 byl ve jménu Pána našeho
Ježíše Krista ve vašem shromáždění a u přítomnosti mého ducha
s mocí Ježíše, Pána našeho, 5 vydán satanu v záhubu těla, by duch
jeho byl spasen v den Pána našeho Ježíše Krista. 6 Není dobrá vaše
chlouba. Nevíte, že málo kvasu nakvasí všecko těsto? 7 Vyčisťte kvas
starý, abyste byli těstem novým, jelikož jste přesní; vždyť i náš beránek
velikonoční jest obětován, (totiž) Kristus. 8 Proto slavme hody nikoli
s kvasem starým, ani s kvasem špatnosti a nešlechetnosti, nýbrž
s přesnicemi upřímnosti a pravdy.
9 Napsal jsem vám v (tom) listě, abyste neobcovali se smilníky,
10 a to nikoli vůbec se smilníky tohoto světa, neb s lakomci a lupiči,

---

*) V druhém poddíle části první (v k. 5.) vystupuje proti obcování se špatnými společníky. Kárá proto nejprve lhostejnost křesťanů korintských, s kterou strpěli mezi sebou krvesmilníka, a ukazuje, jaký trest člověk ten zasluhuje (v. 1. 5.), na to napomíná, aby hříšníky (veřejné) ze svého prostředí vyloučili (v. 6.—8.) a vysvětluje příkaz, který byl jim dal v jistém listě již ztraceném v příčině varování se hříšníků (v. 9.—13.).

1. Muž ten vešel v krvesmilné manželství se svojí macechou, a to, jak lze souditi z 2. Kor 7, 12. za života svého otce.

3.—5. Jako měli apoštolové moc vymítáním duchů zlých posedlé uzdravovati, tak měli též moc uváděti ve stav posedlosti těžké provinilce, a to k tomu konci, aby provinilec takový trápením tělesným byl tím spíše pohnut ku pokání a tak zachoval duši svou. Takový trest, aby totiž uveden byl do stavu posedlosti, zasloužil dle sv. Pavla také onen krvesmilník; neukládá mu ho však, nýbrž chce jen, aby jej vyloučili ze svého prostředí, t. j. z církve (v. 7, 13.); ovšem vyloučení to měl učiniti ne kdokoli, nýbrž představený tamní obce církevní, ostatní měli pouze ve smyslu vyloučení toho vystříhati se ho.

6. Příslovím „málo kvasu nakvasí celé těsto" upozorňuje na nebezpečenství plynoucí z toho, že onoho krvesmilníka mezi sebou trpí, na nebezpečenství, aby příkladem svým nepokazil ostatních. Míníť kvasem krvesmilníka a vůbec lidi neřestné.

7.—8. Narážeje na mojžíšský předpis, před hlavním svátkem velikonočním odstraňovati z domu všecko kvašené na význam čistoty a přesnosti, s kterou měli slaviti svátky velikonoční a obětovati beránka, vyzývá křesťany korintské, aby vyloučili ze své společnosti církevní onoho krvesmilníka (jakožto kvas starý); mají to učiniti k tomu konci, aby byli těstem novým, čili massou novou, přesnou, nekvašenou, t. j. aby jejich církevní obec byla čistá a neposkvrněná, a to proto, poněvadž jsou přesní, t. j. poněvadž všichni věřící podle svého povolání jsou přesní čili svatí, a tedy i podle života svého mají býti svatí. Mají přesnosti této dbáti tím spíše, poněvadž i náš beránek velikonoční jest obětován. Židé totiž nesměli již jísti chlebů kvašených, jakmile beránek velikonoční byl obětován. Na obyčej ten narážeje, sv. Pavel praví, že i náš beránek, totiž Ježíš Kristus jest obětován, a tedy ani my že nemáme již přidržovati se toho, co jest kvašené, t. j. špatné. Židé, kteří obětovali beránka každý rok, zdržovali se kvašeného jen po jeden týden, my však, pro něž jediný toliko beránek, totiž Ježíš Kristus, byl obětován, a tou jedinou obětí učinil na věky dokonalými ty, kteří se posvěcují (Žid. 10, 14), máme se zdržovati kvasu špatnosti vždycky, stále tedy hody slaviti, t. j. život svatý vésti.

9.—13. Vysvětluje, že příkaz o varování se hříšníků nevztahuje se k hříšníkům pohanským, nýbrž křesťanským, ježto jednak není možno vystříhati se styku se všemi, jednak pravomoc jeho nevztahuje se na pohany. — kteří jsou

neb s modláři — sice byste musili s tohoto světa vyjíti, [11] — nýbrž
napsal jsem vám, abyste neobcovali, jestli by někdo, jenž se nazývá
bratrem, byl smilníkem, neb lakomcem, neb modloslužebníkem. neb
utrhačem, neb opilcem, neb lupičem; s takovými ani nejezte. [12] Neboť
co jest mi na tom, abych soudil ty, kteří jsou vně? Nesoudíte-liž vy
těch, kteří jsou uvnitř? [13] Ty, kteří jsou vně, Bůh bude souditi. Vy-
obcujte toho nešlechetníka ze svého prostředí.

KAPITOLA 6.

Sv. Pavel vystupuje proti předkládání sporů před soudy pohanské. v. 1.—11.*

[1] Odváží se někdo z vás, maje při proti druhému, souditi se
u nespravedlivých a ne u věřících? [2] Aneb nevíte, že věřící budou
souditi svět? A jestliže mezi vámi souzen bude svět, jste-liž nehodni,
abyste soudili věci nepatrné? [3] Nevíte, že budeme souditi anděly? Čím
spíše záležitosti všední. [4] Máte-li tedy soudy o věcech všedních, usta-
novte jako soudce ty, kteří jsou v pohrdání v církvi (vaší). [5] K zahan-
bení vám to pravím. Tak-li není mezi vámi nikoho moudrého, který by
mohl rozsouditi mezi bratrem (a bratrem) svým? [6] nýbrž bratr s bratrem
se soudí, a to před nevěřícími? [7] Již to věru jest chybou u vás, že
máte soudy mezi sebou. Proč raději křivdy nesnášíte? Proč raději
škody netrpíte? [8] Vy však činíte křivdy a škodíte, a to bratrům:
[9] Nevíte, že nespravedliví království Božího neobdrží? Nemylte se,
ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci, [10] ani změkčilí, ani ti, kteří
smilní se stejným pohlavím, ani zloději, ani lakomci, ani opilci, ani
utrhači, ani lupiči neobdrží království nebeského. [11] A takovými jste
někteří byli; ale dali jste se obmýti, ale byli jste posvěceni, ale byli

---

vně, t. j. kteří nejsou údy církve. — jenž se nazývá bratrem t. j. křesťanem (v. 11.); modloslužebníkem míní zde křesťana, který se súčastňuje pohanské modloslužby, jmenovitě obětních hostin.

*) V poddíle tomto ukazuje a) že jest nedůstojno křesťanů předkládati spory před soudy pohanské (v. 1.—6.), b) že vůbec nesluší se na křesťany, aby se spolu soudili; zároveň kárá ostře ty, kteří činí bezpráví (nespravedlivé) prohlašuje, že nestanou se účastni blaha věčného právě tak, jako jiní hříšníci těžcí, ovšem včas-li neučiní pokání (v. 7.—11.).

1. u nespravedlivých, t. j. u pohanů, u věřících (u křesťanů) doslovně „u svatých".

2.—4. upozorňuje, že křesťané, kteří vytrvají Kristu věrni, budou míti jakousi (nám neznámou) účast autoritativní při posledním soudě, ovšem menší nežli jest ta, kterou Pán Ježíš slíbil apoštolům. (Mat. 19, 28.) — mezi vámi, t. j. ve vašem sedění před vámi jako soudci, (a tedy) i „od vás", jak se mnohdy překládá. — „nehodni, abyste soudili věcí nepatrných" tak podle Vulgáty. Podle textu řeckého co do smyslu stejně „nehodni soudů nepatrných". Sv. Pavel chce říci: Budete-li míti účast v soudě nejvyšším, jste zajisté hodni, abyste zasedali též v soudech nejnižších, a tedy, jak má Vulgáta, abyste soudili také věci nepatrné. Aby pak ukázal, jak nepatrné jsou věci všední, a jak nízko stojí pod záležitostmi týkajícími se spásy, vyzývá je ironicky, aby k rozsuzování o takových věcech ustanovili ze svého středu ty, kteří jsou u nich ať pro nevědomost, ať pro chudobu v pohrdání neb v nevážnosti.

5 K zahanbení . . . Dává najevo, že předešlou výpověď učinil ironicky, a spolu dává návod, aby ze svého středu někoho ustanovili jako soudce, který by mohl autoritativně rozsuzovati o sporech všedních.

9. Modláři rozumí zde asi ty, kteří zneužívali ke smilství kněžic (nevěstek) sloužících ve chrámě bohyně Afrodity.

jste ospravedlněni ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a v Duchu Boha našeho.

Sv. Pavel vystupuje proti smilstvu a nestydatostem. v. 12—20.*

[12] Všecko jest mi dovoleno, ale ne všecko prospívá; všecko jest
mi dovoleno, ale já nesmím od žádné věci dát se podmaniti. [13] Pokrmy
jsou pro břicho, a břicho pro pokrmy; Bůh však zruší ono i tyto. Ale
tělo není pro smilství, nýbrž pro Pána a Pán pro tělo. [14] Bůh pak
i Pána vzkřísil, i nás vzkřísí mocí svou. [15] Nevíte, že těla vaše jsou
údy Kristovy? Mám tedy snad vzíti údy Kristovy a učiniti je údy
nevěstky? Nikoliv. [16] Aneb nevíte-li, že kdo se přidržuje nevěstky, jest
(s ní) jedním tělem? Neboť, jak praví (Písmo) „dva budou tělem

*) Pohané pokládali smilstvo za věc lhostejnou (indiferentní) a tedy i dovolenou; podobně as soudili v Korintě též někteří křesťané z pohanství obrácení, omlouvajíce tak hříšné jednání své. Proti tomu sv. Pavel poučuje, že ani věci indiferentní, ač samy o sobě dovoleny jsou, neprospívají vždycky, nýbrž spíše mnohdy škodí (v. 12.), smilství však že není věcí indiferentní (v. 13.—14.), nýbrž velmi hanebnou, poněvadž se jím poskvrňují těla, která jsou údy Kristovými a chrámy Ducha sv. (v. 15.—20.).

12. Všecko (totiž to, co jest samo o sobě lhostejno, indiferentní) — jest mi dovoleno; slova tato řekl apoštol as o starozákonních předpisech obřadních (o obřízce, rozdíle mezi pokrmy čistými a nečistými a j.), aby poučil, že předpisy ty nezavazují křesťana, obřízka tedy a pokrmy samy o sobě že jsou věci indiferentní ve věcech spásy. Ale někteří Korinťané zneužívali jich, aby ospravedlňovali nebo omlouvali smilství, mimomanželské obcování tělesné. Proto apoštol připomenuv ona slova ukazuje, nejprve (v. 12.), že ani indiferentní (lhostejné) věci nejsou vždy dovoleny, nýbrž jen tehdy a potud, pokud mravně (ve věcech spásy) neškodí, nýbrž spíše prospívají, a pokud člověka neovládají, takže by se jim poddával a o svou svobodu, jeden z nejpřednějších darů božských a k lidské přirozenosti patřících, se připravoval. Co tak řekl, vysvětluje ve

13.—14. příkladem o pokrmech, aby tím více bylo zjevno, že smilství není věcí indiferentní. Pokrmy totiž Bůh určil k výživě člověka, — pokrmy pro břicho, aby je nasycovaly, břicho pro pokrmy, aby je přijímalo a stravujíc je udržovalo tělo. Pokud tedy kdo užívá jich pouze k výživě a ne k účelům jiným, užívá jich k účelu, který jim určil Bůh, a tedy dovoleně. Mimo to Bůh zruší břicho i pokrmy, zbaví je výživného úkolu jejich (při smrti), takže jich nebude potřebí po vzkříšení tělu k výživě; pokud tedy se týká výživy, pokrmy zanikají již pouhým užíváním a samy o sobě nepřispívají nijak ke spáse. Ale docela jinak jest to při smilství. Neboť tělo není pro smilství, nýbrž pro Pána, patříc Pánu Ježíši nejen jako Bohu a Tvůrci, nýbrž i jako Vykupiteli a jsouc určeno, aby s ním (Pánem Ježíšem) jako úd se svojí hlavou bylo spojeno a mu sloužilo, Pán pak jest dán pro tělo, aby s ním vešel ve spojení a je připodobnil oslavenému tělu svému. Mimo to tělo nepomine, neboť, ač zemře člověk, Bůh vzkřísí jej k životu nepomíjejícímu, jako vzkřísil Krista; kdo tedy smilní, nejen zneužívá těla svého k jinému účelu, než mu Bůh určil, on zneužívá věci (těla), která nepomine. Není tedy smilství věcí indiferentní. Ba, jak dále vykládá ve v. 15—16., ono jest přehanebné. Neboť Kristus jako hlava církve vešel v tajemné spojení nejen s celou církví, nýbrž (na křtu sv.) i s každým jednotlivým věřícím, a to jak co do duše, tak co do těla jeho, takže nejen duši povznáší k životu nadpřirozenému, nýbrž i tělo uschopňuje a ve sv. přijímání svým tělem a krví svou živí, aby je připravil ke vzkříšení slavnému. Jest proto nejen duše, nýbrž i tělo člověka duchovním údem Kristovým, a kdo tedy smilní, odnímá úd Kristu a oddává ho nevěstce a tak čině Kristu křivdu hřeší.

16. dva budou tělem jedním (doslovně v tělo jedno, podle Vulgáty v těle jednom), uvedeno z 1. Mojž. 2, 24. Slova ta byla řečena o řádném spojení manželském, a to nejen tělesném, nýbrž i, a to předem, o spojení duševním čili o lásce, která má spojovati manžely (Mat. 19, 5; Mark. 10, 8; Efes. 5, 31.); sv. Pavel však přihlíží při nich na tomto místě toliko ke spojení tělesnému, aby ukázal, jak velice se snižuje a prohřešuje ten křesťan, který jsa údem duchovního těla Kristova, církve, s nevěstkou se spojuje tak, že s ní jedno tělo činí.

jedním.“ 17 Kdo však se přidržuje Pána, jest (s ním) jedním duchem.
18 Střezte se smilství. Každý hřích, který člověk učiní, jest kromě těla; kdo však smilní, hřeší proti tělu svému.
19 Aneb nevíte-li, že tělo vaše jest chrámem Ducha svatého, jenž je ve vás, jehož máte od Boha, a že nejste svoji?
20 Vždyť jste koupeni za cenu velikou. Nuže oslavujte (a noste) Boha v těle svém.

KAPITOLA 7.

O stavu manželském. v. 1.—24.*

1 V příčině toho, o čem jste mi psali, jest dobře člověku, aby ženy se nedotýkal.
2 Ale pro uvarování se smilství každý měj manželku svou a každá muže svého.
3 Muž čiň manželce, čím jest jí povinen, a podobně i manželka muži (svému).
4 Manželka nemá moci nad svým tělem, nýbrž muž (její), podobně ani muž nemá moci nad tělem svým, nýbrž manželka (jeho).
5 Nezkracujte se vespolek (v té věci), leč za vzájemného svolení na čas, tak abyste se uprázdnili k modlitbě a byli opět spolu, by vás nepokoušel satan pro vaší nezdrželivost.
6 To však pravím jako povolení a ne jako rozkaz.
7 Neboť přeji si, aby všichni

---

17. jest s ním jedním duchem, t. j. vchází s Kristem v přeúzké spojení láskyplné.

*) V části druhé (7, 1.—15., 58.) odpovídá k otázkám, které mu byli Korinťané předložili, a to nejprve o stavu manželském (7, 1.—24) a panickém (7, 25.—40.).

1.—9. Poučuje manžely, že jest dobré (dobrem lepším) pro ně, zdržují-li se manželského obcování tělesného; že však obcování to jest jim nejen dovoleno, nýbrž i právem jejich, ve kterém nemá jeden druhého zkracovati, leč po vzájemném souhlase, a to jen na čas a za účely vyššími. Slovy „ženy se dotýkati“ (v. 1.) nemíní totiž tělesného obcování mimomanželského, smilství, neboť to odsoudil již co nejrozhodněji v kapitole předešlé, i nebyl by tedy nyní řekl o něm pouze, že „jest dobře“, nýbrž že jest nutno se ho vystříhati, ženy se nedotýkati; ale rozumí jimi tělesné obcování dovolené, v manželství; o tom praví, že jest dobře se ho zdržeti, ne že by konati je bylo zlé, hříšné, nýbrž že zdržeti se ho jest mravně lepší, přispívajíc k větší dokonalosti. Ale k úplné zdrželivosti v té příčině jest třeba zvláštní pomoci Boží, daru zdrželivosti, jehož však Bůh pro zachování pokolení lidského každému nedává; proto sv. Pavel poučuje, že obcování řečené (v manželství) jest nejen dovoleno, nýbrž i (některým manželům) nutno, by se ochránili smilství. Praví: „Ale pro uvarování smilství“ atd. Slova „manželku míti, muže míti“ neznamená „ženiti se, vdávati se“, jak někteří vykládali myslíce, že apoštol přikazuje každému v stav manželský vstoupiti, neboť toho významu ona slova nikdy neměla, a čelí proti výkladu tomu náměstka svůj (manželku svou, muže svého), — nýbrž znamenají v manželství žíti, a tedy i manželské povinnosti konati a manželských práv užívati. Jimi tedy apoštol nepřikazuje, aby každý v manželství vstoupil, nýbrž prohlašuje, že manželům užívati manželských práv (obcování tělesné) jest nejen dovoleno, nýbrž za jistých okolností i přikázáno, totiž pro uvarování se smilství, tehdy tedy nebo těm manželům, když neb u nichž by bylo nebezpečenství, že se nezdrží a budou obcovati nedovoleně. Vytýká tu pouze vedlejší účel manželství (uvarování se smilství), poněvadž přihlíží k poměrům korintským; že však nemíní tím snižovati manželství na pouhý prostředek k uvarování smilstva, patrno z té vznešené představy, kterou o něm má a v Efes. 5, 23.—24. vyjadřuje, přirovnávaje je ku spojení Krista s církví.

5. a (abyste) byli opět spolu; tak podle textu řeckého; podle Vulgáty bylo by „a vraťte se opět spolu“.

7. Neboť přeji si, aby všichni lidé byli jako jsem já. Tak správně podle rukopisů starších. Některé rukopisy však mají místo spojky neboť spojku však (ale) a místo aby všichni lidé mají (i Vulgáta) abyste vy všichni. Apoštol podává důvod, proč nepřikazuje, nýbrž dovoluje manželům, aby opět užívali svých práv; proto totiž, poněvadž zdržeti se jich jest dobrem

lidé byli jako jsem já; ale každý má od Boha dar vlastní, jeden tak,
druhý onak. 8 Pravím však těm, kteří nejsou v manželství, zvláště
vdovám: Dobře jest jim, zůstanou-li (tak) jako já. 9 Jestliže však ne-
mají zdrželivosti, vstuptež v manželství; neboť lépe jest v manželství
vstoupiti, nežli hořeti.
10 Těm však, kteří jsou v manželství přikazuji, nikoliv já, nýbrž
Pán, aby manželka od muže neodcházela. 11 Odejde-li však, zůstaň
nevdaná, aneb se smiř s mužem svým; a muž nepropouštěj manželky
své. 12 Ostatním pak pravím já, nikoli Pán: Má-li který bratr manželku
nevěřící a ta svoluje bydliti s ním, nepropouštěj jí. 13 A má-li která žena
věřící muže nevěřícího, a ten svoluje bydliti s ní, nepropouštěj muže;
14 neboť muž nevěřící posvěcen jest skrze ženu věřící, a žena nevěřící
jest posvěcena skrze muže věřícího, sice jinak dítky vaše by byly
nečisty; ale jsou čisty. 15 Jestli však nevěřící se odlučuje, ať se odloučí;
není zajisté podroben bratr ani sestra v okolnostech takových, nýbrž
ku pokoji povolal nás Bůh. 16 Neboť odkud víš ženo, spasíš-li muže?
Aneb odkud víš muži, spasíš-li ženu?

---

lepším, a on si přeje, aby všichni lidé byli účastni dobra většího. Při tom ovšem neuvažuje, je-li to všem lidem možné, ba jest si vědom, že to všem možno není, poněvadž k tomu jest potřebí zvláštního daru Božího, daru zdrželivosti, jehož však pro zachování lidstva Bůh každému nedává.

9. Jestliže však nemají zdrželivosti t. j. cítí-li, že daru zdrželivosti nemají. Lépe jest v manželství vstoupiti, nežli hořeti čili pokušeními býti zmítán a jim podlehnouti. (Kdo sice do pokušení upadá, ale nepodléhá v nich, nýbrž vítězí nad nimi, nehoří.) Dlužno však považiti, že slova ta týkají se pouze těch, kteří jsouce svobodni, mají volnost v stav manželský vstoupiti, nikoli však těch, kteří svobody té vzdali se sami ať slibem čistoty, ať vstoupením dobrovolným do stavu, ve kterém úplná zdrželivost, celibát, se přikazuje. Neprávem tedy poukazují k tomuto místu různí reformisté a odpadlí kněží i řeholníci, aby omluvili svatokrádežná manželství svá, jež uzavřeli. Zpozoruje-li neb pocítí-li ten, jenž sám se vzdal svobody vstoupiti v stav manželský ať slibem, ať zákonem dobrovolně přijatým (přijetím vyššího svěcení), že daru zdrželivosti nemá, nenabývá tím práva ženiti se, nýbrž má povinnost, aby modlitbou, hodným přijímáním svátostí a j. daru toho na Bohu si vyžádal. Ovšem pokušení všeho nezbaví se, ani když dar ten obdrží; neboť Bůh dopouští je na každého, aby mu dal příležitost přemáháním pokušení vytříbiti svou ctnost a rozmnožiti si zásluhy. Aby však člověk je přemohl, má bdíti, t. j. pozor dávati, aby včas zpozoroval hrozící nebezpečenství a je buď odvrátil, neb není-li to možno, aby užil proti němu vhodných prostředků, by je překonal, a modliti se, aby si vyprosil Boží pomoci proti pokušením, proti nimž lidská síla mnohdy nestačí.

10.—24. Poučuje, že svazek manželský mezi křesťany jest nerozlučitelný (10.—11.); co však se týká manželství, která byla uzavřena mezi nekřesťany, z nichž však jedna strana přistoupila ke křesťanství, ta že jsou nerozlučitelná jenom tehdy, když strana nekřesťanská jest hotova bydleti se stranou křesťanskou bez potupování Stvořitele, t. j. když jí nebrání žíti podle víry její (12.—14.); jestliže by však strana nekřesťanská sama odešla (manželský svazek přerušila) aneb bránila straně křesťanské žíti podle její víry, manželský svazek jejich se rozlučuje, takže i strana křesťanská může vejíti ve sňatek nový (15.—26.). Napomíná však, aby v té věci nejednali lehkomyslně, nýbrž aby hleděli, pokud křesťanská víra to připouští, manželství před přijetím křesťanství uzavřené zachovati i po přijetí jeho právě tak, jako zachovávají jiná postavení, ve kterých byli jsouce ještě nekřesťany (17.—24.).

10. Těm však, totiž věřícím.

12. Ostatním pak, totiž těm, kteří přijali křesťanství po uzavření sňatku manželského, ale druhá strana zůstala v nevěře (nekřesťanskou).

16. Smysl jest: Jediná příčina, pro kterou by se doporučovalo, aby strana křesťanská zůstala v manželském svazku se stranou nekřesťanskou i tehdy, když jí brání žíti podle víry v Krista, byla by naděje, že strana nekřesťanská dá se časem pohnouti, aby v Krista uvěřila a tak na cestu spásy nastoupila. Ale naděje

[17] Jenom každý žij tak, jak každému udělil Pán, každý tak, jak
každého povolal Bůh. A tak nařizuji ve všech církvích. [18] Byl po-
volán někdo již obřezaný? Nedávej si předkožky. V neobřízce jest
někdo povolán? Neobřezej se. [19] Obřízka není ničím, a neobřízka není
ničím, nýbrž zachovávání přikázání Božích. [20] Každý zůstávej v tom
povolání, ve kterém byl povolán. [21] Byl jsi povolán jako otrok?
Nedbej toho, nýbrž spíše užij (toho), i když můžeš nabýti svobody.
[22] Neboť otrok povolaný v Pánu je osvobozencem Páně, podobně
povolaný svobodník je služebníkem Kristovým. [23] Za cenu velikou
jste koupeni; nebuďte otroky lidí. [24] Bratři, každý zůstávej u Boha
v tom, v čem byl povolán.

O stavu panickém. v. 25.—40.

[25] V příčině panen však nemám příkazu Páně, ale radu dávám
jako takový, jenž jsem došel milosrdenství od Pána, abych byl spo-
lehlivým (rádcem). [26] Myslím tedy, že jest to dobré pro přítomnou
potřebu, ano, že jest dobré člověku tak býti. [27] Jsi vázán k manželce?
Nehledej rozvazu. Prost jsi manželky? Nehledej manželky. [28] Oženíš-li
se však, nezhřešíš, a vdá-li se panna, nezhřeší; avšak útrapy tělesné
budou míti lidé takoví; já pak vás šetřím. [29] Pravím však toto: Bratři,
čas je krátký; zbývá, aby také ti, kteří mají manželky, byli tak, jakoby

---

takové v řečených okolnostech není, leč jen velmi nejistá. A takové naději nejisté nemají se obětovati statky jisté, pokoj a svoboda.

19. t. j. Ve věcech spásy nezáleží na tom, byl-li kdo ke pravé víře povolán ze židovství (byv obřezán) nebo z pohanství (byv neobřezán), nýbrž na tom, aby zachovával přikázání Boží.

21.—23. Smysl jest: I kdybys měl příležitost nabýti svobody, užívej raději své nesvobody, neboť jako křesťan jsi i při své (občanské) nesvobodě svoboden, totiž duchovně, a i kdybys nabyl svobody (občanské), zůstaneš přece nesvoboden, služebníkem totiž Kristovým, podobně jako i ten svobodník, který přijal křesťanství, stal se služebníkem (Kristovým). Vykládajíce tak doplňujeme k slovům „spíše užij toho“ slovo „nesvobody“, jak činí již sv. Chrysostom, Theodoret a četní jiní starší i novější exegeté. Ale někteří novější (Bisping, Steinmann, J. Walter) doplňují slovo „svobody“ ve smyslu: „Můžeš-li nabýti svobody, užij jí, staň se svoboden.“ Avšak výklad tento nesouhlasí ani se souvislostí ani s účelem, jehož Pavel tímto odstavcem chce dosíci. Chce totiž poučiti, že přijetím křesťanství nemění se vnější rozdíly společenské, a že tedy křesťanství nežádá, aby kdo přijav je opustil předešlé postavení své, leč by čelic proti mravnosti bránilo mu dle zákona křesťanského sloužiti Bohu či jak praví ve v. 24. zůstávati u Boha. K tomu konci směřují také příklady, které uvádí; i bylo by s podivením, ano v odporu s touto souvislostí a řečeným účelem Pavlovým, aby najednou vyzýval otroky ke křesťanství přistouplé, by, mohou-li, postavení své změnili. Nesrovnáváme se proto s výkladem tímto. Ovšem slovy „spíše užij“ nesvobody, nepřikazuje zůstávati v otroctví tomu, kdo svobody nabýti může, nýbrž dává pouze radu, a to proto, aby s tím větším důrazem vytknul, že přijetím křesťanství nemění se vnější postavení a poměry, lze-li zůstati v nich bez hříchu. — Nebuďte otroky lidí (v. 23.) t. j. nepoddávejte se lidem ve službu tak, abyste nemohli sloužiti náležitě Kristu.

25.—38. Poučuje, že zůstati ve stavu panickém (neženatém) se sice nepřikazuje, ale radí (v. 25.—28.), a to proto, poněvadž v tom krátkém čase, který člověku zbývá na tom světě ku zjednávání si spásy, neženatí mohou snáze oddati se službě Boží než ti, kteří jsou v manželství (29.—35.); spolu dává v té příčině některé praktické pokyny rodičům (35.—38.).

25. jenž jsem došel milosrdenství t. j. jenž jsem milosrdenstvím Božím byl omilostněn a k úřadu apoštolskému povolán, abych byl svědkem spolehlivým.

26. býti tak t. j. neženat. — Pro přítomnou potřebu, t. j. pro obtíže a strasti tohoto života, které v manželství bývají zvláště veliké.

jich neměli, 30 a ti, kteří pláčí, jakoby neplakali, a kteří se radují, jakoby
se neradovali, a kteří kupují, jakoby v držení nebyli, 31 a kteří užívají
toho světa, jakoby neužívali; neboť tvářnost toho světa pomíjí. 32 Přeji
si však, abyste byli bez starosti. Kdo není ženat, stará se o věci Páně,
kterak by se zalíbil Pánu. 33 Kdo však se oženil, stará se o věci světské,
kterak by se zalíbil ženě, a jest rozdělen. 34 A žena nevdaná, totiž panna,
myslí na věci Páně, aby byla svatá tělem i duchem; provdaná však
myslí na věci světské, kterak by se zalíbila muži. 35 To pak pravím
k vašemu prospěchu nikoliv abych na vás vrhl osidlo, nýbrž abyste
počestně a vytrvale sloužili Pánu bez roztržitosti.
36 Domnívá-li se však někdo, že by měl hanbu pro svou pannu,
je-li přestárlá, a musí-li tak býti, učiň, co chce; nehřeší, nechť se
vezmou. 37 Ale kdo stojí ve svém srdci pevně, nepodléhaje nutnosti,
nýbrž maje v moci vůli svou, a to usoudil ve svém srdci, že za-
chová pannu svou, dobře činí. 38 A tak činí dobře i ten, kdo provdává
pannu svou; ale kdo neprovdává ji, činí lépe.
39 Manželka jest vázána (zákonem manželským), pokud jest živ
muž její; zemře-li muž její, jest svobodna provdati se, za koho chce,
jenom v Pánu. 40 Ale blahoslavenější bude, zůstane-li tak, podle mé
rady; myslím však, že i já mám Ducha Božího.

KAPITOLA 8.

O požívání obětin s ohledem na bližního. v. 1.—13.

1 Co však se týká věcí obětovaných modlám, víme, že „všichni
máme poznání". Ale poznání nadýmá, láska pak vzdělává. 2 Domnívá-li

30. kteří pláčí, jakoby neplakali, t. j. ti, kteří v bolestech a strastech pláčí, nepoddávejte se bolu svému, nýbrž počínejte si tak zmužile, aby se zdálo, že nepláčete. Podobně platí o dalších napomenutích.

31. t. j. ti, kteří užívají statků tohoto světa, neužívejte jich plnou měrou, nýbrž pokud jest toho potřebí, tak, aby se zdálo, že jich ani neužívají, neboť tvářnost světa toho (bohatství, rozkoše, utrpení a j. vůbec vnější forma toho světa) pomíjí, věci tohoto světa jsou pomíjející a nestojí proto za to, abychom se jim zcela oddávali neb veškerou péči pouze o ně měli.

35. t. j. nepravím to jako příkaz, abych vám vzal svobodu, nýbrž jen jako radu, abyste se mohli snáze a lépe oddati službě Boží. — Místo „abyste počestně ... bez roztržitosti" Vulgáta překládá volněji takto: „nýbrž k tomu (radím), co počestné jest a co by dalo svobodu bez překážky sloužiti Pánu".

36. Domnívá-li se, že by měl hanbu pro pannu svou, buď že by dcera jeho zůstala mu nevdána a proto u některých lidí v posměch upadla, aneb spíše, že by se obával, aby se nezdržela a se svým milencem k hanbě celé rodiny se neprohřešila, a musí-li tak býti, aby se provdala, poněvadž obava jeho se nezakládá na pouhé domněnce neb podezření, nýbrž na odůvodněm úsudku jeho rozumu, nechť učiní (to), co chce, t. j. nechť provdá ji. — Nehřeší (totiž otec); nechť se vezmou (totiž jeho dcera a její milenec); tak správně dle textu řeckého (γαμείτωσαν = gamejtosan) až na několik málo rukopisů, D, F, G, které mají γαμείτω = nechť se provdá. Dle Vulgáty bylo by: „Nehřeší (otec), provdá-li ji." Smysl ovšem zůstává stejný při čtení tom i onom.

39.—40. Poučuje vdovy, že jest jim sice volno vstoupiti ve sňatek nový, že však učiní lépe, zůstanou-li vdovami. — Místo „provdati se", jak má text řecký, bylo by podle Vulgáty „provdej se".

*) Od 8., 1.—11., 1. odpovídá k otázce v příčině požívání masa ze zvířat obětovaných modlám. Jako u židů, tak ani u pohanů nespalovalo se při obětech krvavých vždy celé zvíře obětované, nýbrž jen některé části jeho; z jiných částí upravovala se obětní hostina buď ve chrámě (při chrámě) neb i doma, k ní pak zvali se také příbuzní a přátelé. Ostatní maso odevzdávalo se těm, kdo byli obět

se však někdo, že něco poznal, nepoznal ještě tak, jak poznati jest dlužno; [3] ale jestli někdo miluje Boha, ten jest poznán od něho. [4] O požívání věcí obětovaných modlám tedy víme, že modla není ničím na světě, a že není žádného Boha leč jeden. [5] Neboť byť byli tak zvaní bohové ať na nebi, ať na zemi, jakož vskutku jest mnoho bohů a mnoho pánů, [6] pro nás přece jest (toliko) jeden Bůh, Otec to, z něhož (jest) všecko, a k němuž my (jsme určeni), a jeden Pán, (totiž) Ježíš Kristus skrze něhož všecko a skrze nějž (jsme) i my.

[7] Avšak ne ve všech jest to poznání; někteří spíše chovajíce dosavadní náhled o modle, jedí (to) jako věc obětovanou modlám a svědomí jejich, jsouc slabé, se poskvrňuje. [8] Ale pokrm nestaví nás před Boha; ani nemáme prospěchu, jíme-li, ani netrpíme škody, nejíme-li. [9] Hleďte však, aby tato svoboda vaše nebyla k úrazu slabým. [10] Neboť uzří-li někdo tebe, jenž máš to poznání, stolovati ve chrámě modlářském, zdaliž svědomí jeho, jsouc mdlé, nebude vzděláno k tomu, aby jedl věci obětované modlám? [11] I zahyne ten (člověk) slabý pro tvé poznání, ten bratr, pro něhož Kristus umřel. [12] Ale takto hřešíce proti bratrům a urážejíce jejich svědomí slabé, hřešíte proti Kristu. [13] Proto pohoršuje-li pokrm bratra mého, nebudu jísti masa na věky, abych nepohoršil bratra svého.

---

podali, a ti buď je snědli při obyčejném stolování domácím, neb je rozdali chudým, aneb prodávali veřejně ve krámech. Věc ta dala křesťanům korintským podnět k otázce, jak se v té příčině mají zachovati, jsou-li zváni od pohanských přátel neb příbuzných svých k obětním hostinám, aneb podává-li se jim maso ze zvířat obětovaných k jídlu jinde. Někteří totiž, vědouce, že modla co do božství není ničím (v. 4.), nemajíc ani božského života, ani božských vlastností, ani moci božské, soudili správně, že modla neposkvrňuje a nemůže poskvrniti masa zvířecího, a proto že ani maso ze zvířat modlám obětovaných neposkvrňuje člověka v příčině mravní. I kupovali je bez rozpaků v krámech, pojídali při hostinách soukromých, ano někteří zúčastňovali se i pohanských hostin obětních, nehledíce k tomu, zdali kdo béře pohoršení nebo ne. Jiní však zůstávajíce v té příčině jistou měrou při náhledech, které měli jako pohané, přičítali jim přece jakousi moc pověrčivě, a zdržovali se vůbec masa ze zvířat jim obětovaných, ba ptali se úzkostlivě jak ve krámech, tak na hostinách soukromých, není-li snad ze zvířat modlám obětovaných to maso, které se jim předkládá. Pavel odpovídaje k otázce o té věci předložené, podává nejprve (8., 1.—13.) zásady theoretické s ohledem na bližního, uče, že maso ze zvířat obětovaných modlám samo o sobě není poskvrněno, a tedy požívati se smí, ale jen od těch, kteří té věci jsou si vědomi, nikoli však od těch, kteří si toho vědomi nejsou a myslí, že maso to poskvrňuje (v. 1.—7.); že však i ti, kteří onu vědomost mají, jsou povinni zdržeti se ho, když by požíváním dali bližnímu pohoršení (v. 8.—13.).

1. všichni máme poznání; sv. Pavel uvádí tu as slova těch, kteří pokládajíce požívání masa obětovaného modlám v každém případě za dovolené, oněmi slovy své jednání omlouvali.

3. t. j. kdo má lásku k Bohu, která zahrnuje i lásku k bližnímu, ten nejen má poznání pravé (poznává tak, jak poznávati dlužno), nýbrž jest též poznán a uznán od Boha (že totiž poznání jeho jest pravé).

8. Pokrm nestaví nás před Boha, t. j. pokrm sám o sobě nečiní nás před Bohem ani lepšími ani horšími; sám o sobě ani nepřispívá ke spáse, ani od ní neodvrací.

9. t. j. hleďte, abyste užívajíce své svobody a práva svého jísti maso ze zvířat obětovaných modlám, nedali pohoršení těm, kteří požívání masa toho mají za nedovolené.

11. zahyne totiž věčně, ačli včas neučiní pokání, a to proto, poněvadž sveden jsa tvým příkladem, jí maso to také, ale proti svému svědomí (bludnému). (Srovn. Řím. 14., 13.—23.)

KAPITOLA 9.

O zdržování se věcí dovolených vůbec s ohledem na spásu jiných i vlastní. v. 1.—27.*

[1]Nejsem svoboden? Nejsem apoštolem? Zdali jsem neviděl Krista
Ježíše, Pána našeho? Zdali nejste vy mým dílem v Pánu? [2]Jestli
pro jiné nejsem apoštolem, pro vás přece jsem (jím), neboť pečetí
mého apoštolství jste vy v Pánu. [3]To jest má obrana proti těm, kteří
se mne vyptávají. [4]Nemáme-liž moci jísti a píti? [5]Nemáme-liž moci
věřící ženu s sebou bráti, jakož i ostatní apoštolé, i bratři Páně i Petr?
[6]Aneb-li jediný já a Barnabáš nemáme moci nevydělávati? [7]Kdo
slouží kdy ve vojště na svůj plat? Kdo zakládá vinici a nejí ovoce
jejího? Kdo pase stádo a nepožívá mléka od stáda? [8]Mluvím toto
(snad jen) po lidsku, aneb-li nepraví toho také zákon? [9]Vždyť v zákoně
Mojžíšově jest psáno: „Nezavážeš úst volu mlátícímu."
Pečuje Bůh (tak) o voly, [10]aneb-li pro nás vůbec to praví? Pro nás
zajisté bylo napsáno, že kdo orá, v naději má orati, a kdo mlátí,
(má to činiti) v naději, že bude míti účast v užitku. [11]Jestliže my
jsme vám rozseli věci duchovní, je to veliké, budeme-li žíti my vaše
věci tělesné? [12]Jsou-li jiní účastni toho práva na vás, zdali ne tím
spíše my? Ale neužili jsme práva toho, nýbrž snášíme všecko, abychom nezpůsobili žádné překážky evangeliu Kristovu. [13]Nevíte-li, že ti,
kteří konají službu svatou, ze svatyně jedí, a že ti, kteří přisluhují
oltáři, s oltářem se dělí? [14]Tak i Pán nařídil hlasatelům evangelia,
aby z evangelia byli živi. [15]Já však nepoužil jsem z toho ničeho. Ale
nepíši toho, aby se tak dělo při mně, neboť lépe jest mi umříti, nežli
aby kdo zmařil chloubu moji. [16]Káži-li totiž evangelium, nemám se
čím chlubiti, vždyť jest to pro mne nutností, neboť běda mně, nebudu-li

*) Od 9., 1.—10., 14. Pavel učí svým příkladem, že jest mnohdy dobře, ano nutno zdržeti se i těch věcí, které jsou samy o sobě dovoleny (v. 1.—27.), a výstražným příkladem židů na poušti varuje před nezdrželivostí (10., 1.—13.). Poukázav totiž na svou svobodu a na apoštolský úřad svůj, vykládá, že jako ostatní apoštolé má i on právo požadovati výživy od těch, pro jichž spásu pracuje (v. 1.—14.), že však práva toho neužívá, jednak aby dospěl k větší dokonalosti, jednak aby nikoho nezdržel od přijetí křesťanství (v. 15.—23.). Poukázav pak na příklad zápasníků o závod, ukazuje, jak velice třeba jest zdrželivosti pro vlastní spásu (v. 24.—27.) a výstražným příkladem židů na poušti je varuje před nezdrželivostí (10., 1.—14.).

1.—3. Poněvadž chce vyzývati k následování svého příkladu proto, že jest apoštolem, dokazuje krátce apoštolskou důstojnost svou, ukazuje na to, že viděl Krista z mrtvých vstalého (u Damašku), a že kázání jeho mělo hojný užitek, jmenovitě i v Korintě.

4. t. j. nemáme-liž práva požadovati výživy od těch, pro něž pracujeme?

5. Věřící ženu, doslovně „sestru ženu". Míní tu podle výkladu skoro obecného obyčej bráti s sebou starší ženu křesťanskou, bohatou, aby mu ze svého majetku zjednávala výživu, obyčej to, kterého se drželi ostatní apoštolé, i ti, kteří byli bratry či příbuznými Páně, ano i hlava apoštolů a církve, sv. Petr.

6. nevydělávati čili nezjednávati si výživy vlastní prací tělesnou. Podle latinského textu bylo by však ve smyslu stejném „to činiti".

9. Viz 5. Mojž. 25., 4.; 1. Tim. 5., 18. Pečuje-li Bůh (tak) o voly? t. j. Předpis onen dal Bůh do zákona ne pro voly, nýbrž pro židy (a vůbec pro lidi), aby z něho se učili nejen, jakou péči mají míti o zvířata, jichž užívali ke práci, nýbrž i, a to tím více, jak povinni jsou platiti svědomitě mzdu těm lidem, kteří pro ně pracují.

15.—18. To, že káže evangelium zadarmo, nepožaduje výživy, jest mu chloubou, t. j. předmětem chlouby v Pánu, a on cení to více, nežli vlastní život svůj, a to proto, poněvadž ví, že tak dospěje k větší dokonalosti, a tím i větší

kázati. [17] Činím-li to totiž dobrovolně, mám odplatu; jestli však nedobrovolně — úřadem jsem pověřen. [18] Na čem tedy spočívá moje odplata? (Na tom), že káže evangelium, bezplatně je zvěstuji, tak abych neužíval svého práva při evangeliu. [19] Ačkoli totiž jsem neodvislý ode všech, učinil jsem se služebníkem všech, abych jich více získal. [20] I stal jsem se židům jako židem, abych židy získal; [21] těm, kteří jsou pod zákonem, (stal jsem se), jako bych byl pod zákonem, (ačkoli sám nejsem pod zákonem), abych získal ty, kteří byli pod zákonem; těm, kteří byli bez zákona, (stal jsem se), jako bych byl bez zákona, (ač nejsem bez zákona Božího, nýbrž jsem v zákoně Kristově), abych získal ty, kteří jsou bez zákona; [22] slabým stal jsem se (jako) slabý, abych získal slabé. Všem stal jsem se vším, abych vůbec některé přivedl k spáse. [23] Všecko pak činím pro evangelium, abych se ho stal spolu účasten.

[24] Nevíte-li, že ti, kteří běží o závod, všichni sice běží, ale (jen) jeden dostává cenu vítězství? Tak běžte (i vy), abyste dosáhli. [25] Každý však, kdo závodí, zdržuje se všeho; a oni (činí to), aby obdrželi věnec porušitelný, my však neporušitelný. [26] Já tedy běžím nikoli tak, jako na nejisto, zápolím ne jako do vzduchu bije, [27] nýbrž trestám tělo své a podrobuji v služebnost, abych snad kázav jiným, sám nebyl zavržen.

KAPITOLA 10.

Výstražným příkladem židů na poušti varuje před nezdrželivostí. v. 1—14.*

[1] Nechci zajisté bratří, abyste nevěděli, že otcové naši všichni byli pod oblakem a všichni prošli mořem [2] a všichni v oblace a v moři

---

odměny dosáhne. Ve v. 17.—18. rozeznává mezi dobrými skutky dobrovolnými čili nepřikázanými, jimž přísluší odplata zvláštní, a mezi dobrými skutky nedobrovolnými čili přikázanými, jimž sice přísluší odplata také, ale ne zvláštní, nýbrž obecná. I míní: Za to, že káži evangelium, nebudu míti odplaty zvláštní, neboť kázat evangelium jsem jako apoštol povinen, a hřešil bych, kdybych nekázal; abych tedy dostal odměnu zvláštní, činím něco, co mi přikázáno není, káži totiž evangelium zadarmo, nepožaduje výživy od těch, pro něž pracuji.

19.—23. Smysl jest: Ono pravidlo zachovával jsem nejen v příčině výživy, nýbrž i v celém apoštolském působení svém, zříkaje se vlastní svobody i ve věcech dovolených a přizpůsobuje se ve vnějších obřadech a ve věcech indiferentních tu židům, dav obřezat Timotea (Skut. 13., 3.), tam pohanům, nešetře u nich obřadů židovských, tam slabým ve víře, zdržuje se těch věcí, které oni mylně pokládali za nedovolené.

22. aby vůbec některé přivedl k spáse, tak dle většiny rukopisů řeckých a různých překladů starých. Tak jest to i příměřenější duchu Pavlovu. Dle překladu latinského i některých rukopisů řeckých bylo by „abych všecky získal".

23. pro evangelium, t. j. pro statky v evangeliu zaslíbené. — spoluúčasten, totiž účasten spolu s těmi, jimž evangelium zvěstuje a kteří přijavše ho dle něho žijí.

24.—27. Apoštol poukazem na ty, kteří běželi o závod, aby dostali jako cenu vítězství věnec porušitelný, vavřínový neb olivový, vyzývá čtenáře své, aby s veškerým zápalem a úsilím hleděli si zajistiti věnec, korunu neporušitelnou, blaho věčné, a proto aby se zdržovali všeho (neřestí a j.), co by seslabovalo způsobilost jejich k duchovnímu boji proti překážkám spásy, podobně jako ti, kteří chtěli se zúčastniti běhu neb zápasu o závod, po delší dobu, i po deset měsíců zdržovali se všeho, co by seslabovalo způsobilost k řečenému závodu.

*) 10., 1.—14. Připomíná Korinťanům, že všichni israelité, kteří vyšli z Egypta, stali se účastni týchž milostí, a přece jen málo jich přišlo do země zaslíbené, poněvadž ostatní zahynuli na poušti pro své hříchy. I varuje tak Korintské, aby se měli na pozoru, by přes dobrodiní mnohem větší, jichž se jim dostalo a dostává v křesťanství, nepřipravili se nezdrželivostí a vůbec hříchy

byli pokřtěni v Mojšíše [3]a všichni jedli týž pokrm duchovní [4]a všichni pili týž nápoj duchovní; pili jej totiž z duchovní skály, která šla s nimi, tou skalou pak byl Kristus. [5]Avšak ve většině jich nezalíbilo se Bohu, neboť zahynuli na poušti. [6]To pak se událo jako předobraz pro nás, abychom nebyli žádostivi věcí zlých, jakož i oni jich zažádali; [7]ani modláři nebuďte, jako (byli) někteří z nich, jak jest psáno: „Posadil se lid, aby jedl a pil, a vstali, aby hráli." [8]Ani nesmilněme, jako někteří z nich smilnili, a padlo jich v jednom dni dvacet tři tisíce; [9]ani nepokoušejme Krista, jako někteří z nich pokoušeli, a zahynuli od hadů; [10]ani nereptejte, jako někteří z nich reptali, a zahynuli od zhoubce. [11]Toto pak všecko událo se jim předobrazně, napsáno však bylo k výstraze pro nás, na něž připadla doba poslední. [12]A proto, kdo se domnívá, že stojí, hleď, abys nepadl. [13]Pokušení vás nezachvátilo leč lidské; Bůh však jest věrný, jenž nedopustí vás pokoušeti nad to, co můžete (snésti), nýbrž s pokušením učiní také úspěch, abyste mohli snésti. [14]Proto, miláčkové moji, střezte se modloslužby.

Praktické pokyny v příčině požívání masa ze zvířat obětovaných modlám. 10, 15.—11, 1.*

[15]Jako rozumným pravím: Posuďte vy sami, co [16]dím: Kalich požehnání, který žehnáme, není-liž společenstvím krve Kristovy?

o přijetí do blaženosti věčné. Z dobrodiní, kterých israelité byli účastni, jmenuje zvláště onu ochranu, kterou jim Bůh poskytoval pod oblakovým sloupem (2. Mojž. 13., 21.; 4. Mojž. 9., 21.) a bezpečným přechodem přes moře (2. Mojž. 14., 22.), jakož i mannu a vodu vyvedenou ze skály (2. Mojž. 17., 6.; 4. Mojž. 20., 11.). Připomíná je zvláště proto, poněvadž ve sloupě oblakovém a v přechodě přes moře vidí předobraz sv. křtu, který se uděluje vodou a Duchem sv (Jan 3., 5.), v manně pak a v oné vodě předobraz nejsvět. Svátosti, a ovšem i těch milostí, kterých bývá v těchto svátostech člověk účasten.

2. byli pokřtěni v Mojžíše, t. j. zasvěceni zákonu mojžíšskému čili zavázáni zákon ten zachovávati, podobně jako my na křtu sv. byli jsme zasvěceni Kristu a jeho zákonu.

3.—4. pokrm, nápoj duchovní, t. j. zázračný. Poněvadž, co sa týká nápoje, voda ze skály vyvedená nebyla zázračná, nýbrž přirozená, a jen způsob, kterým byla vyvedena, byl zázračný, na vysvětlenou přičiňuje poznámku „pili jej totiž ze skály duchovní...", jakoby řekl: právem jsem nazval onen nápoj duchovním čili zázračným, ačkoli voda ze skály vyvedená byla přirozená. Neboť vodu tu dala nikoli skála přirozená, nýbrž jiná, duchovní, totiž Kristus čili to Slovo neb Syn Boží, který se později vtělil, aby nás vykoupil.

5. Viz 4. Mojž. 26, 64.—65.

6. Viz žalm 105, 14.

7 Viz 2. Mojž. 32, 6.

8. Viz 4. Mojž. 25, 1.

9. Viz 4. Mojž. 21, 5.—6.

10. Viz 4. Mojž. 11, 4.—33; 17, 41.-49. Zhoubcem míní nejspíše hněv Boží čili trestající spravedlnost božskou.

11. na které připadla doba poslední (doslovně „konec věků"), t. j. kteří žijeme v době messiášské.

13. t. j. všecka pokušení a protivenství, která dosud na vás přišla, byla přiměřena lidské slabosti, takže jste je s pomocí Boží překonati mohli a překonali; ale ani v budoucnosti nepřijde na vás pokušení, které by bylo nad vaše síly; neboť Bůh, který povolav vás ke pravé víře a ke spáse, tím již pomoc a ochranu svou vám zaslíbil, jest věrný, učiní, co slíbil, a tedy nedopustí vás pokoušeti nad vaše síly, nýbrž spíše pomůže, abyste šťastně překonali neb přestáli každé pokušení a protivenství, které dopustí.

14. modloslužby, t. j. modloslužebných hostin obětních.

*) 10, 15.—11., 1. ukazuje, a) že obětních hostin pohanských třeba zdržovati se docela (v. 15.—22.a), b) že masa, které prodává se v krámech neb se

A chléb, který lámeme, není-li společenstvím těla Kristova? [17] Poněvadž (to jest) jeden chléb, jsme my mnozí tělem jedním; neboť všichni jsme účastni jednoho těla. [18] Patřete na israelity podle těla; nejsou-liž ti, kteří jedí oběti, účastni oltáře? [19] Co dím tedy? Že snad jest něčím věc obětovaná modlám anebo že modla jest něčím? [20] (Nikoli), nýbrž že co obětují pohané, obětují duchům zlým a ne Bohu. Nechci však, abyste byli společníky duchů zlých. [21] Nemůžete píti kalich Páně i kalich duchů zlých; nemůžete účastňovati se stolu Páně i stolu zlých duchů. [22] Aneb-li popouzíme Pána k řevnivosti? Jsme snad silnější nežli on?

Všecko jest (mi) dovoleno, ale ne všecko prospívá; [23] všecko jest (mi) dovoleno, ale ne všecko vzdělává. [24] Nikdo nehledej prospěchu svého, nýbrž (prospěchu) druhého. [25] Všecko, co se prodává v masných krámech, jezte nic se nevyptávajíce pro svědomí, [26] neboť „Hospodinova jest země i plnost její." [27] Pozve-li vás někdo z nevěřících a chcete-li jíti, jezte všecko, co se vám předloží, nic se nevyptávajíce pro svědomí. [28] Jestli však někdo vám řekne: „Toto jest věc obětovaná modlám," nejezte pro toho, jenž to oznámil, a pro svědomí. [29] Míním pak svědomí nikoli tvoje, nýbrž toho druhého; neboť proč má svoboda měla by souzena býti od svědomí cizího? [30] Zúčastňuji-li se (jídla) s vděčností, proč měl bych tupen býti pro to, zač díky činím? [31] Budže tedy jíte, neb pijete, neb cokoliv jiného činíte, všecko ke slávě Boží čiňte. [32] Bezúrazni buďte i židům i pohanům i církvi Boží, [33] jakož i já všechněm ve všem vyhovuji, nehledaje prospěchu svého, nýbrž (prospěchu) mnohých, aby byli spaseni.

---

předkládá na hostinách soukromých, mohou požívati beze vší úzkostlivosti (22.b—27), vyjma že by je někdo upozornil na to, že předložené maso pochází ze zvířat obětovaných modlám; neboť kdo na to upozorňuje, pokládá požívání masa toho za nedovolené, a byl by pohoršen, kdybys ho požíval i byv upozorněn na to (v. 28.—30.), a končí vyzváním, by po jeho příkladě při všem směřovali ke cti a chvále Boží (10., 31.—11., 1.).

23. t. j. všecko, co není o sobě zlé, nýbrž indiferentní; jest dovoleno tomu, kdo má o tom pravé poznání.

24. doslovně bylo by: nikdo nehledej toho, co jeho jest, nýbrž co jest druhého. Smysl jest: při takových věcech indiferentních neužívej své svobody bezohledně, nýbrž dbej všudy a vždy duchovního prospěchu bližního (tím spíše, poněvadž prospívaje duchovně bližnímu, také sobě prospíváš, své zásluhy rozmnožuješ).

26. Viz žalm 23, 1. Poněvadž všecky věci jsou Hospodinovy, není žádná poskvrněna sama o sobě.

29. Proč měla by má svoboda . . ., t. j. není příčiny, proč bych svobodu svou podroboval soudu cizího svědomí tak, abych měl za věc o sobě nedovolenou to, co po mém přesvědčení jest o sobě dovoleno. Povinen-li jsem tedy přece zdržeti se věci té, jsem tím povinen ne pro svědomí svoje, nýbrž pro svědomí cizí, abych totiž bližnímu nedal pohoršení.

30. t. j. požívám-li předložený pokrm vděčně s dobrým svědomím jako dar Boží, není příčiny, aby mě kdo tupil jako modloslužebníka pro věc, za kterou jako za dar Boží činím díky. Pouze tedy ohled na svědomí bližního jest to, pro který pokrmu toho mám se zdržeti.

33. nehledaje, totiž při věcech indiferentních prospěchu svého . . .

*

KAPITOLA 11.

1 Buďte následovníky mými, jako i já jsem Kristovým.

O vnější slušnosti v bohoslužebných shromážděních v. 2,—16.*

2 Chválím pak vás, bratři, že ve všem na mne pamatujete a za-
chováváte naučení, jak jsem je vám podal. 3 Chci však, abyste věděli,
že hlavou každého muže jest Kristus, hlavou pak ženy muž, hlavou
však Kristovou Bůh. 4 Každý muž, který se modlí aneb prorokuje
s hlavou přikrytou, ohyzďuje hlavu svou; 5 každá však žena, která se
modlí a prorokuje s hlavou nezakrytou, hyzdí hlavu svou; neboť jest
to jedno, jakoby se oholila. 6 A nezakrývá-li si žena hlavy, ať se (také)
oholí; je-li však ohyzdno ženě stříhati se neb holiti, ať zakrývá si
hlavu svou. 7 Muž totiž nemá pokrývati hlavy své, neboť jest obrazem
a slávou Boží; žena však jest slávou mužovou. 8 Neboť není muž ze

---

*) Od 11, 2.—14, 40. odpovídá k otázce v příčině nepořádků, jež se dostaly do shromáždění bohoslužebných v příčině přikrývání hlavy (2.—16.), slavení večeře Páně čili Eucharistie (17.—34.) a užívání darů mimořádných (12, 1—14. 40.).

2.—16. V Achájі (a vůbec u Řeků) byl obyčej, aby ve shromážděních muži objevovali se s hlavou nekrytou, ženy s hlavou závojem zakrytou. Obyčej ten měli tam po vůli Pavlově zachovati také věřící při svých shromážděních bohoslužebných. Ale některé ženy počaly proti obyčeji tomu objevovati se při řečených shromážděních s hlavou nekrytou. Sv. Pavel vystupuje rozhodně proti tomu, vyzývaje, aby obyčej onen se zachoval (v. 2.—6.), a to a) pro ten poměr, ve kterém muž a žena jsou k Bohu a k sobě vespolek (v. 7.—12.), b) pro vrozený cit slušnosti (v. 13.—15.) a c) pro obyčej v církevních obcích zavedený (v. 16.).

3. t. j. ačkoli co do vnitřního života milosti muži a ženy jsou v církvi spojeni s Kristem stejně jako ratolesti s vinným kmenem, takže všichni přijímají od něho milost přímo, přece co do vnějšího života církevního, jmenovitě v příčině hierarchické, ženy nemají s muži místa stejného, nýbrž muži všichni jsou řízeni (v církvi) od Krista přímo, ženy však všecky toliko nepřímo, ovšem ne v tom smyslu, jakoby všichni mužové byli řízeni od Krista stejnou měrou, takže by nebylo rozdílu mezi stavem laickým a stavem duchovním, nýbrž v tom, že po vůli Kristově pouze mužové přijímají se ke kněžství a k řízení církve, a ti, kteří se přijímají, spravují a řídí bratry své nikoli jako vlastní hlava jejich, nýbrž jako zástupci a služebníci Kristovi. Vzhledem k tomu jest tedy v církvi žena podřízena muži (hlavou ženy jest muž), muž pak podřízen Kristu (hlavou muže Kristus), Kristus pak jako člověk Bohu (hlavou Kristovou Bůh), od něhož jako člověk obdržel veškerou moc na nebi a na zemi.

4.—6. t. j. znakem nadřízenosti jest hlava nekrytá, znakem podřízenosti pak hlava zakrytá. Proto muž jakožto nadřízený (v řečeném smyslu) má se objevovati v bohoslužebných shromážděních s hlavou odkrytou, sic přikrývaje si hlavu, zakrývá svou nadřízenost, a to k necti své; žena však jako podřízená má se tam objevovati s hlavou zakrytou, sic je-li s hlavou nezakrytou, zapírá tím ono postavení, které jí v církvi Pán přikázal, zapírá svou podřízenost, a to jest jí k necti, podobně jako by jí bylo k necti a k nezdobě hlavu si holiti.

7.—12. Poněvadž ženy, které se odchylovaly od zavedeného obyčeje, odůvodňovaly as jednání své poukazováním na to, že Kristem byly ženy postaveny mužům na roveň, ukazuje, že církev nezměnila původního řádu, ježto již při stvoření prvních lidí byla stanovena jistá nadřízenost muže nad ženou. — Slova „muž jest obrazem a slávou Boží, žena slávou mužovou“ (v. 7.) praví vzhledem ku postupu stvořitelskému, k tomu totiž, že Bůh stvořil nejprve muže k obrazu a podobenství svému, aby panoval nade vším, co jest na zemi (1. Mojž. 1, 26.—27.), a potom teprve ženu jakožto „pomoc podobnou jemu“ (Adamovi, 1. Mojž. 2, 18.), takže sice oba, muž i žena, jsou obrazem Božím, majíce duši nesmrtelnou, rozumem a svobodnou vůlí obdařenou, i slávou Boží, majíce vládu nade všemi tvory pozemskými, avšak podle řečeného postupu stvořitelského muž stal se Božím obrazem přímo, žena však nepřímo v jisté závislosti od muže, byvši stvořena jako pomoc podobná muži, Adamovi, a tím i jako obraz a sláva Boží.

ženy, nýbrž žena z muže; [9]vždyť ani nebyl stvořen muž pro ženu,
nýbrž žena pro muže. [10]Proto má žena míti znak moci na hlavě pro
anděly. [11]Avšak v Pánu ani muž není bez ženy, ani žena bez muže.
[12]Neboť jako jest žena z muže, tak jest i muž skrze ženu, všecko
pak z Boha. [13]Posuďte sami u sebe: Sluší se, aby se žena modlila
k Bohu nezakryta? [14]A neučí vás i příroda, že jest necti pro muže,
nechá-li si dlouhé vlasy růsti? [15]Má-li však žena dlouhé vlasy, jest
jí to okrasou? neboť vlasy jsou jí dány místo závoje. [16]Vidí-li se však
někomu příti se, (věz, že) my takového obyčeje nemáme, ani církve Boží.

Sv. Pavel kárá zlořád při slavení večeře Páně. v. 17.—34.*

[17]Toto však přikazuje, nechválím, že se scházíte nikoli k lepšímu,
nýbrž k horšímu. [18]Předem totiž slyším, že když se scházíte ve shro-
máždění, bývají mezi vámi roztržky, a z části tomu i věřím; [19]neboť
i odštěpenství musí býti mezi vámi, aby se stali zjevni mezi vámi ti,
kteří jsou osvědčeni. [20]Když tedy se scházíte na jedno (místo), není
to již slavení večeře Páně, [21]neboť každý béře napřed svoji večeři při
jídle, a jeden lační, druhý pak jest opilý. [22]Zdaliž nemáte domů k jídlu
a pití? Či snad pohrdáte církví Boží a zahanbujete ty, kteří (nic) nemají?
Co mám říci vám? Mám vás chváliti? V této věci (vás) nechválím.

---

10. znak moci, doslovně moc v témž smyslu. — pro anděly, t. j. z úcty k andělům, kteří byli svědky toho poměru, který Bůh stanovil mezi mužem a ženou, i z bázně před nimi, aby nesvědčili proti nim při soudu.

11—12. Aby muž v pýše a pánovitosti nepodceňoval ženy a jí neutiskoval, upozorňuje na vzájemnou závislost muže a ženy a na přirozenou jejich rovnost, kterou Kristus obnovil, ale již v ráji Bůh stanovil. Praví: V Pánu t. j. ve spojení s Kristem a tedy v křesťanství (mezi křesťany) ani muž není bez ženy, ani žena bez muže t. j. takový jest poměr mezi mužem a ženou, že potřebuje pomoci jeden druhého a tak jeden na druhém závislý, jeden druhému rovný jest. (Před Kristem nebývalo sice tomu tak; ano mnohdy byla důstojnost ženy u pohanů snižována tak, že byla pokládána téměř za otrokyni a za pouhý nástroj k ukojení chtíčů mužových.) Že (však) takový poměr rovnosti mezi mužem a ženou býti má, dal Bůh sám na jevo již při stvoření prvních rodičů. Ačkoli totiž tím, že stvořil ženu z muže, naznačil, že žena má býti muži podřízena, přece také tím, že ji učinil jako pomocnici podobnou jemu (Adamovi) a to nikoli z hlavy, ani z nohy, nýbrž ze žebra, boku (jeho) a že chtěl, aby rozplozování pokolení lidského nedělo se bez ženy, nýbrž skrze ženu, ukázal, že žena nemá býti (sice ani hlavou, ani podnožím mužovým), nýbrž při vší podřízenosti společnicí jemu rovnou.

13. aby se modlila . . ., totiž v bohoslužebných shromážděních.

*) Poněvadž Pán Ježíš ustanovil Eucharistii (mši sv. a nejsv. Svátost oltářní), když byl dříve pojedl beránka a vůbec velikonoční večeři slavil, spojovali v prvních dobách církve se slavením Eucharistie také hostinu, k níž přinášel každý podle svého majetku a které se súčastnili stejně všichni, bohatí i chudí. Účelem hostin takových bylo projevovati a rozněcovati vzájemnou lásku; sluly proto hody lásky (agapy). Později však dostaly se do nich různé zlořády a ty byly příčinou, že ony hody znenáhla se odstranily. V Korintě objevily se v té příčině zlořády již za života sv. Pavla. Tam, zdá se, konali hody lásky před slavením Eucharistie (přede mší sv. a společným přijímáním), ale nesdíleli se o to, co kdo přinesl, s ostatními), nýbrž (rozdělivše se as ve kroužky a nečekavše na chudé) jedli a pili každý to, co sám si přinesl, a tak ovšem stávalo se, že jedni, chudí, byli lační, druzí, bohatí, přesycení a napilí (v. 21.). Sv. Pavel vylíčiv krátce zlořád ten, odsuzuje ho ostře (v. 17.—22.), ukazuje, že takové slavení hodů lásky není hodnou přípravou ke sv. přijímání (v. 23.—32.) a dávaje krátký návod, jak v té věci mají si počínati (v. 33.—34.).

20. Večeří Páně míní zde i Eucharstii (mši sv. a s ní spojené společné přijímání) i hody lásky, jež obé pojímá jako jeden celek, konaný na památku toho, co Pán Ježíš činil při poslední večeři.

23 Neboť já jsem přijal od Pána to, co jsem též podal vám, (totiž) že
Pán Ježíš v té noci, ve které byl zrazen, „vzal chléb 24 a učiniv
díky, rozlámal jej a řekl: Toto jest tělo mé, které se za
vás vydává; to čiňte na mou památku. 25 Taktéž vzal
i kalich po jídle a řekl: Tento kalich jest nová úmluva
(potvrzená) mou krví; to čiňte kolikrátkoliv (jej) píti bu-
dete, na mou památku.“ 26 Kdykoli totiž jíte chléb tento a pijete
kalich, smrt Páně zvěstujete, dokavad nepřijde. 27 Proto kdo bude jísti
chléb tento aneb píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví
Páně. 28 Zkusiž však každý sám sebe a tak z toho chleba jez a z ka-
licha pij; 29 neboť kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, po-
něvadž nerozeznává těla Páně. 30 Proto jest mezi vámi mnoho nemocných
a slabých, a mnozí zesnuli. 31 Kdybychom sami sebe posuzovali, ne-
byli bychom souzeni. 32 Jsouce však souzeni, od Pána jsme trestáni,
abychom s tím světem nebyli zavrženi. 33 Proto, bratří moji, když se
scházíte k jedení, čekejte jedni na druhé. 34 Má-li hlad někdo, jez doma,
abyste se nescházeli k odsouzení. Ostatní věci uspořádám, jakmile
přijdu.

23.—26. Srovn. Luk. 22, 19.—20.; Mat. 26, 26.—27.; Mark. 14, 22. — které se vydává (v. 24.), dle řeckého: které se láme. — za vás, tak i u sv. Luk. 22, 20; u sv. Mat. 26, 28. a Mark. 14, 24. praví „za mnohé“. Evangelisté totiž a sv. Pavel navzájem se doplňují. Poněvadž při poslední večeři byli s Pánem Ježíšem pouze apoštolé, a při ní předem za ně oběť eucharistická byla podávána po prvé, řekl Pán Ježíš vzhledem k nim: „za vás“; poněvadž však chtěl, aby se podávala také v budoucnosti na jeho památku, přičinil zajisté též slova „a za mnohé“. Proto v mešním kánoně (při proměňování) spojují se slova ta v jedno „za vás a za mnohé“. Ačkoliv pak Pán Ježíš obětoval se na kříži za všecky přece ustsnovuje nejsv. Svátost a oběť nekrvavou, pravil: vydává se, vylévá se za mnohé. Pravil tak buď ve smyslu „za všecky, a těch bylo mnoho“, aneb spíše, že nehleděl tak k tomu, že oběť jeho dostačí za všecky, nýbrž že účinků jejích nebudou účastni všichni, nýbrž mnozí, ti totiž, kteří milosti Boží nebudou činiti překážky.

26. smrt Páně zvěstujete, t. j. představujete čili nekrvavě obnovujete Kristovu oběť na kříži, a to bude se díti, dokavad nepřijde Pán Ježíš k soudu.

27. Kdo bude jísti ... aneb píti ... nehodně, buďže bude přijímati ve stavu těžkého hříchu, aneb bez náležité uctivosti a potřebné přípravy aneb s mnoha hříchy všedními, vinen bude tělem a krví Páně, t. j. prohřeší se proti tělu a krvi Páně, a to buď těžce neb lehce, dle toho, jaká jest nehodnost

29. Nehodným přijímáním zaviňuje si odsouzení, a to buď k věčným neb k časným trestům, rovněž podle toho, jaká jest nehodnost, a to proto, poněvadž nerozeznává těla Páně, t. j. nečiní rozdílu mezi pokrmem obyčejným a nejsvětější svátostí.

30.—31. Vyčítá časné tresty, které stihly ty, kteří přijímali méně hodně, totiž nemoci a předčasnou smrt. Kdybychom sami sebe posuzovali, zpytovali, zdali jsme hodni přistoupiti k stolu Páně, a jen hodně k němu přistupovali, nebyli bychom souzeni, odsouzeni k oněm trestům.

32. Bůh tedy dopouští ony tresty časné na člověka k jeho duševnímu prospěchu, aby totiž povzbuzen byl jimi ku pravému pokání a polepšení se a nebyl zavržen.

33. k jedení, t. j. k hodům lásky.

KAPITOLA 12.

O mimořádných darech Ducha svatého. v. 1.—31.*

1 O duchovních však darech nechci, bratří, abyte byli v nevě-
domosti. 2 Víte, že když jste byli pohany, k němým modlám jakkoli
puzeni jste chodili. 3 Proto vám oznamuji, že nikdo mluvě v Duchu
Božím nepraví: „Proklet buď Ježíš,“ a nikdo nemůže říci „Pánem (jest)
Ježíš“ leč v Duchu svatém. 4 Jsou pak dary rozličné, ale tentýž Duch;
5 a rozličné jsou služby, ale tentýž Pán, 6 a rozličné jsou působnosti,
ale tentýž Bůh, který působí to všecko ve všech. 7 Každému však dává
se zjevení Ducha ke prospěchu. 8 Jednomu totiž dává se skrze Ducha
řeč moudrosti, jinému řeč poznání podle téhož Ducha, 9 jinému víra
v témž Duchu, jinému pak dar uzdravování v tom jednom Duchu,
10 jinému divů činění, jinému prorokování, jinému rozeznávání duchů,
jinému rozličné jazyky, jinému vykládání řečí; 11 to pak všecko působí
jeden a týž Duch, rozděluje zvláště jednomu každému, jak chce.

---

*) Od 12., 1.—14, 40. odpovídá k otázce o mimořádných darech Ducha sv. čili o milostech darmo daných. Jak byl totiž Pán Ježíš slíbil (Mark. 16, 17. 18.), dostávali v první době křesťanské mimořádné dary Ducha sv. také mnozí věřící, jedni ten, jiní onen, jedni jeden, jiní několik. Dělo se to hlavně k tomu konci, aby se potvrzovala pravost učení apoštolského a rychleji šířilo se křesťanství, neboť při těch darech nebylo třeba apoštolům zdržovati se na jednom místě dlouho; mohli správu nové obce církevní a další poučování svěřiti tím spíše jiným, biskupům a kněžím, poněvadž věděli, že Duch sv. sám přispívá nově obráceným skrze ty, jimž ony dary udělil. Ovšem, kdo je obdrželi, měli jich užívati ku prospěchu jiných. Avšak v Korintě počali jich záhy zneužívati. Cenili je totiž nikoli dle jejich původu a užitečnosti, nýbrž dle vnějšího zjevu jejich, ty majíce za vzácnější, které budily úžas a podivení. Nejvíce cenili dar jazyků, nejméně dar proroctví, t. j. dar z vnuknutí Ducha sv. povzbuzovati jiné, jakož i správně poučovati o pravdách zjevených, někdy též oznamovati věci skryté neb předpovídati věci budoucí. Proto všichni toužili po darech vzácnějších, zejména po daru jazyků, nevážíce si daru proroctví, a ti, kteří jej měli, užívali ho nikoli ku prospěchu či vzdělání jiných, nýbrž ku vlastní chloubě. Chybu tu hledí sv. Pavel odstraniti poučením: a) o původě a užitečnosti oněch darů vůbec (12, 1.—31.), b) o poměru oněch darů k lásce (13, 1.—13.), c) o poměru daru jazyků ku proroctví (14, 1.—25.) a d) přičiněním některých pokynů praktických (v. 26.—40.).

1.—3. Učí, kterak lze rozeznati pravé dary Ducha sv. od nepravých. Kdo má dar pravý, nemluví a nečiní nikdy nic na potupu Ježíše Krista a jeho díla, ale působí k jeho oslavě a k rozšíření víry v něho.

2. jste chodili; doslovně: byli jste odváděni, t. j. jakousi mocí (ďábelskou) puzeni dávali jste se odváděti (od Boha pravého a chodili jste) slepě k němým modlám; neměli jste tedy bezpečného poznání náboženského, jak se sluší na lidi rozumné.

4.—11. Poučuje, že všecky dary mimořádné jsou původu jednoho, božského, a směřují k témuž cíli, k duchovnímu prospěchu jiných, či spíše celé církve.

5. služby čili úřady církevní (biskupský, kněžský, jáhenský . . .)

7. zjevení Ducha, t. j. dar Ducha sv. (kterým se Duch sv. zjevuje).

8. řeč mourosti, t. j. (alespoň pravdě nejpodobněji) schopnost učiti a vykládati tajemství víry; řeč poznání, t. j. schopnost pochopitelným způsobem vykládati a odůvodňovati pravdy křesťanské vůbec, zejména ty, které každý má znáti.

9. Věrou rozumí víru divotvornou čili pevné přesvědčení, že Bůh dá jim překonati i největší překážky a pomůže i zázračně, bude-li to k jeho cti a chvále neb ke spáse lidí. (Srovn. Mat. 17, 29).

10. Dar rozeznávání t. j. schopnost rozeznati, zda-li ten, kdo (předstíraje dar prorocký) povzbuzuje neb výklady činí, skutečně dar ten má neb ne, aneb zda mluví skutečně z vnuknntí Ducha sv. neb ze svého. — Vykládání řečí, dle textu řeckého „vykládání jazyků“) t. j. dar tlumočiti věci, které cizí řečí pověděl ten, jenž byl opatřen darem jazyků.

[12] Jako totiž tělo jest jedno a přece mnoho údů má, všecky pak
údy těla, ač jich mnoho jest, (jen) jedním tělem jsou, tak i Kristus,
[13] Neboť v jednom Duchu my všichni byli jsme pokřtěni v jedno tělo.
ať jsme byli židy nebo pohany, ať nevolni nebo svobodni: a všichni
jedním Duchem byli jsme napojeni. [14] Vždyť ani tělo nesestává z jed-
noho údu, nýbrž z mnoha údů. [15] Řekne-li noha „Poněvadž nejsem
ruka, nepatřím k tělu,“ zdali proto k tělu nepatří? [16] A řekne-li ucho:
„Poněvadž nejsem oko, nepatřím k tělu,“ zdali proto k tělu nepatří?
[17] Kdyby celé tělo bylo okem, kde byl by sluch? Kdyby celé tělo bylo
sluchem, kde byl by čich? [18] Než Bůh umístil údy v těle, jeden každý
z nich, jak chtěl. [19] Kdyby všecky byly jedním údem, kde bylo by
tělo? [20] Jest však mnoho údů, ale jedno tělo. [21] I nemůže oko říci ruce:
[22] „Nepotřebuji tebe,“ aneb zase hlava nohám: „Nepotřebuji vás,“
nýbrž mnohem potřebnější jsou ty údy těla, které se zdají býti
slabšími; [23] a ty údy těla, které máme za méně čestné, přiodíváme
čestněji, a údy naše neslušné mají hojnější slušnost, [24] údy však naše
slušné nepotřebují toho. Ale Bůh spojil tělo tak, že dal hojnější čest
tomu (údu), kterému se jí nedostávalo, [25] aby nebyla roztržka těla,
nýbrž aby údové pečovali o sebe vespolek stejně. [26] A trpí-li úd jeden
trpí spolu s ním všecky údy; oslavuje-li se jeden úd, radují se spolu
s ním všichni údové. [27] Vy však jste tělem Kristovým a údy (jeho)
podle údělu. [28] A některé Bůh ustanovil v církvi předem apoštoly, po
druhé proroky, po třetí učiteli; potom (udělil) moci divotvorné, potom
dary uzdravování, pomáhání, vedení správy, rozličné jazyky, (vykládání
řečí.) [29] Jsou snad všichni apoštoly? všichni proroky? všichni učiteli?
Činí snad všichni divy? [30] Všichni mají dar uzdravování? Všichni
mluví jazyky? Všichni vykládají? [31] Horlete o dary lepší. A ještě ukáži
vám cestu na výsost vznešenější.

KAPITOLA 13.

O poměru mimořádných darů Ducha sv. k lásce. v. 1.—13.

[1] Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, lásky však neměl,
byl bych jako měď zvučící a jako zvonec znějící. [2] A kdybych měl

---

12.—20. Příkladem o těle lidském a jeho údech učí, že nesprávně jednají ti, kteří jsouce s darem přijatým nespokojeni touží po vyšších darech, neboť dary ty, ač různé, jsou ku prospěchu církve.

21.—30. vyzývá ty, kteří obdrželi dary, jak myslí, vyšší, nepohrdali těmi, kteří dostali dary podle jejich mínění méně vzácné, ježto mnohdy dary zdánlivě nižší jsou potřebnější a prospěšnější, nežli ty, které mají za vyšší.

23. mají hojnější slušnost, tím totiž, že je pečlivěji přiodíváme, zakrýváme.

24. t. j. Bůh učinil tělo z různých údů tak, že ty údy učinil potřebnějšími, které v některé příčině zdají se býti slabšími, těm pak dal právo na pečlivější přiodění neb ozdobu, které zdají se býti nízkými.

27. jste údy (Kristovými) podle údělu t. j. jste údy církve, duchovního to těla Kristova, podle postavení, které vám v ní Pán přikázal, a podle daru, který vám k řádnému zastávání postavení čili úřadu toho udělil.

31. Smysl jest: Ačkoli žádám, abyste byli spokojeni každý s darem svým, přece neodsuzuji, nýbrž spíše přeji si, abyste vroucí modlitbou usilovali dojíti darů lepších, vyšších. A ještě (mimo to) ukáži vám dar nad jiné vznešený, o který zvláště horlete, dokavad ho nenabudete, totiž o lásku (K. 13.).

1.—13. Ukazuje, že láska vyniká nade všecky dary mimořádné, a to a) svou nutností, ježto bez ní ostatní dary neprospívají (v. 1.—3.), b) svými vlastnostmi, ježto láska jest matkou a jako kořenem ctností jiných (v. 4.—7.), c) svým trváním,

proroctví a znal všecka tajemství a veškerou vědu, a kdybych měl
všecku víru, takže bych hory přenášel, lásky však kdybych neměl,
ničím bych nebyl. [3] A kdybych rozdal na pokrmy chudých veškeren
statek svůj a vydal své tělo k spálení, lásky však kdybych neměl, nic
by mi to neprospělo. [4] Láska jest shovívavá, dobrotivá; láska nezávidí,
nechlubí se, nenadýmá se, [5] není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu,
neroztrpčuje se, nemyslí o zlém, [6] neraduje se z nepravosti, nýbrž raduje se s pravdou; [7] všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje,
všecko přetrpívá. [8] Láska nikdy nepomíjí; buďže (jest u koho dar) proroctví, zanikne, aneb (dar) jazyků, přestane, aneb poznání, zanikne.
[9] Neboť částečně (jen) poznáváme, částečně prorokujeme; [10] když však
přijde to, co jest dokonalé, zanikne to, co jest částečné. [11] Když jsem
byl dítkem, mluvil jsem jako dítko, smýšlel jsem jako dítko, soudil
jsem jako dítko; když však jsem se stal mužem, odložil jsem, co bylo
dětinské. [12] Nyní patříme skrze zrcadlo v záhadě, ale tehdy tváří v tvář;
nyní poznávám částečně, ale tehda poznám úplně, jakož i úplně poznán jsem. [13] Nyní však trvají víra, naděje, láska, tyto tři; ale největší
z nich jest láska.

KAPITOLA 14.

O poměru daru jazyků k daru proroctví. 1.—25.

[1] Usilujte o lásku, horlete o dary duchovní, zvláště však o to,
abyste prorokovali. [2] Neboť kdo mluví jazykem (cizím), nemluví lidem,

---

ježto láska přetrvá všecky dary mimořádné, zůstane i v životě budoucím (v. 8.—11.), ba předčívá i víru a naději, jsouc údobou či formou všech ctností vlitých a zůstávajíc též v životě věčném, kde víra přejde v patření, naděje v držení a požívání.

2. Vyčítá zde čtyři dary mimořádné, proroctví, moudrost či známost tajemství, vědu a víru divotvornou; ve 3. v. míní nepochybně onen dar, který ve 12, 28. nazval pomáháním (antilepsis) t. j. dar obětavé a hrdinské skutky konati ve prospěch bližních, zvláště chudých a nemocných.

4. Vyčítá vlastnosti lásky tak, že lásce přičítá, co činí člověk z lásky. Shovívavostí ve v. 4. míní onu vlastnost, kterou člověk bez hněvu snáší trpělivě veškeré zlé, veškeré bezpráví a příkoří.

5. Není ctižádostivá, tak podle textu latinského; podle řeckého bylo by: nejedná neslušně *οὐκ ἀσχημονεῖ*); nehledá svého prospěchu t. j. není sobecká; nemyslí o zlém t. j. nepřičítá zlého, křivdy, nýbrž odpouští v pomyšlení, že to nebylo učiněno s úmyslem zlým.

7. (Všecko) snáší, tak obyčejně překládá se řecké slovo *στέγει* (stegei), ale slovo to znamená také zamlčovati, zatajovati (chyby jiného), a tento význam, zdá se, že sv. Pavel měl na mysli také zde; neboť, jak upozorňuje Cornely, že láska vše snáší, vyjadřuje se také posledním členem tohoto verše „vše přetrpívá".

12. nyní patříme skrze zrcadlo, t. j. poznáváme Boha toliko nepřímo, prostředečně, totiž z věcí stvořených a věrou, v budoucím životě však poznáme jej přímo; nyní poznáváme jej v záhadě, t. j. nedokonale, nejasně, v budoucím životě však poznáme jej dokonale, jasně, a skrze něj a v něm poznáme též všecky věci.

13. t. j. všecky dary mimořádné mohou býti člověku odňaty, ale víra, naděje a láska zůstávají mu, ač-li sám o ně se nepřipraví.

1.—9. Srovnávaje dar proroctví (čili poučování a povzbuzování z vnuknutí Ducha sv.) s darem jazyků, učí, že proroctví prospívá věřícím více než dar jazyků (v. 1.—6.), a ukázav několika podobenstvími na neužitečnost daru jazyků v bohoslužebném shromáždění, (v. 7.—12.), prohlašuje, že jest nemístno užívati ve shromáždění daru jazyků, není-li přítomen někdo, jenž by vyložil, co bylo pověděno jazykem neznámým (v. 13.—19).

2. mluví duchem, t. j. zbožně a vroucně. Duchem nemíní Ducha sv., nýbrž ducha lidského po stránce náboženského cítění. Tajemství, t. j. věci, které po-

nýbrž Bohu; nikdo totiž mu nerozumí. Ale duchem mluví tajemství.
[3] Kdo však prorokuje, mluví lidem ke vzdělání a k povzbuzení a k útěše.
[4] Kdo mluví jazykem (cizím), vzdělává sebe, ale kdo prorokuje, vzdělává církev. [5] Přál bych si ovšem, abyste všichni mluvili jazyky, ale raději, abyste prorokovali; neboť větší jest, kdo prorokuje, nežli ten, kdo mluví jazyky, leč by také vykládal, aby církev vzala vzdělání.
[6] Nuže tedy, bratři, přišel-li bych k vám mluvě jazyky, co vám prospěji, nebudu-li vám mluviti na základě zjevení neb poznání aneb proroctvím neb poučováním? [7] Jestliže věci bezdušné, buďsi flétna aneb citera, vydávajíce zvuky, nečiní rozdílu v tónech, kterak přece porozumí se tomu, co se píská aneb na citeru hraje? [8] A kdo bude se strojiti k boji, vydá-li polnice zvuk neurčitý? [9] Tak jest to i s vámi. nevydáte-li jazykem řeči srozumitelné, kterak se pozná to, co se mluví? Budete zajisté mluviti jen do vzduchu. [10] Tolik věru jest druhů jazyků na světě, a žádný (z nich) není o sobě nesrozumitelný. [11] Neznám-li tedy významu řeči, budu cizincem tomu, kdo mluví, a ten, kdo mluví, bude cizincem pro mne. [12] Tak tedy i vy, poněvadž horlíte o dary duchovní, snažte se o to, abyste oplývali ku vzdělání církve. [13] Proto kdo mluví (cizím) jazykem, modli se, aby také mohl vykládati. [14] Neboť modlím-li se jazykem (cizím), duch můj se modlí, můj rozum však jest bez užitku. [15] Co z toho? Budu se modliti duchem, budu však modliti se i rozumem; budu zpívati (žalmy) duchem, budu však zpívati též rozumem. [16] Neboť velebíš-li duchem, kterak ke tvému díkůčinění řekne „amen" ten, jenž zaujímá místo nevědomého? Vždyť neví, co pravíš. [17] Ty ovšem děkuješ pěkně, ale druhý se nevzdělává.
[18] Děkuji Bohu, mluvím jazyky více, nežli vy všichni, [19] avšak ve shromáždění (církevní obce) chci raději pět slov promluviti svým rozumem, abych poučil také jiné, nežli deset tisíc slov v jazyce (cizím).
[20] Bratři, nebuďte dětmi co do soudnosti, nýbrž co do špatnosti buďte dítkami, co do soudnosti buďte dokonalí. [21] V zákoně jest psáno: „Jinými jazyky a jinými rty budu mluviti lidu tomuto, a ani tak neposlechnou, praví Hospodin." [22] Jazykové jsou tedy na znamení nikoliv pro věřící, nýbrž pro nevěřící, prorokování však

---

sluchačům jsou nesrozumitelny proto, poněvadž byly pověděny jazykem cizím. Apoštol má tu na mysli případy, ve kterých někdo byl obdařen pouze darem jazyků, ale ne také darem vykládání, kdy tedy ani sám nerozuměl tomu, co pověděl jazykem cizím.

10. o sobě nesrozumitelný; doslovně bezjazykový.

11. budu cizincem t. j. nesrozumitelným. (Doslovně: budu barbarem, aneb jak bychom my řekli, „budu jako Tatar".)

15. rozumem, t. j. srozumitelně, tak, abych sám i jiný rozuměl tomu, co se modlím.

16. Velebiti (díky činiti) duchem znamená zde velebiti neb díky činiti jazykem neznámým. — Zaujímá místo nevědomého, t. j. nerozumí té řeči, ve které mluvíš.

19. pět, t. j. málo slov; deset tisíc, t. j. mnoho slov.

20.—25. Vyzvav Korintské, aby odložíce smýšlení dětské, soudili o darech duchovních náležitě, ukazuje, že také nevěřícím prospívá více proroctví nežli dar jakyků.

21. Uvedeno volně z Is. 28, 11. Israelité nevěříce výstražným slovům, která k nim mluvili proroci z vnuknutí Božího, přetřebovali se po nich a blábolíce nesrozumitelně po způsobu opilců, posmívali se, jakoby výstražná slova jejich byla pouhým blábolením. Poněvadž tedy nechtěli rozuměti slovům, která k nim mluvil Bůh skrze proroky jazykem jejich, aby je pohnul ku pokání, pohrozil jim slovy svrchu uvedenými, že (nepolepší-li se) bude k nim mluviti jazyky jinými, řečí

nikoli pro nevěřící, nýbrž pro věřící. 23 Jestliže by tedy se sešla celá
církev na jedno místo, a všichni by mluvili jazyky, a jestliže by tam
vešli (lidé) nevědomí neb nevěřící, neřeknou li, že blázníte? 24 Kdyby
však všichni prorokovali a vešel by tam někdo nevěřící neb nevědo-
my, bude ode všech usvědčován, ode všech posuzován, 25 tajnosti
srdce jeho přijdou (mu) na jevo, a tak on, padna na tvář, bude
se klaněti Bohu, vyznávaje, že vskutku Bůh jest ve vás.

Některé pokyny praktické v příčině užívání darů mimořádných. v. 26—40.

26 Co je tedy činiti, bratři? Když se sejdete, jeden z vás má žalm,
jiný poučení, jiný zjevení, jiný dar jazyků, jiný dar vykládání; všecko
děj se ke vzdělání. 27 Mluví-li kdo jazykem (cizím), mluvtež dva neb
nanejvýš tři, a to jeden po druhém a jeden vykládej. 28 Nebylo-li by

---

cizí, tak totiž, že je vydá v moc národa mluvícího jazykem cizím, jim nesrozumitelným. A (když se nepolepšili zůstávajíce při své nevěře) vykonal, čím pohrozil vydav je v moc Assyrů, takže poddanství toto pod národ cizím jazykem mluvící byvši předpověděno jako trest za nevěru a neposlušnost k Bohu, bylo pro ně znamením či událostí upozorňující na působnost Boží, na to, že k poddanství působil Bůh, aby je potrestal. Sv. Pavel vidí v Assyrech cizím jazykem mluvících předobraz těch, kteří měli dar jazyků, a v nevěřících israelitech předobraz nekřesťanů (nevěřících), jmenovitě těch, kteří nevěřili apoštolům, ani když činili zázraky, a dovozuje z tohoto v. 22., že jazyky jsou znamením působnosti Boží nikoli pro věřící, nýbrž pro nevěřící, znamením výstražným či mimořádným zjevem upozorňujícím na to, že tu působí Bůh, jenž nedá pohrdati sebou a svým zjevením a toho, kdo nevěrou učinil se zjevené pravdy a Boží milosti nehodným, trestá ať tím, že mu nedá již příležitosti, aby zjevenou pravdu poznal, ať tím, že mu odepře milost potřebnou k tomu, aby zjevené pravdě porozuměl, podobně jako Kristus Pán naraziv u židů na úplnou nevěru, buď se od nich vzdálil, aneb k nim mluvil v podobenstvích, aby hledíce se dívali a neviděli, a posloucha jíce slyšeli a nerozuměli. (Mark. 4, 12). Sv. Pavel dovozuje tak za tím účelem, aby Korinťané vidouce, že dar jazyků může býti i trestem pro obec, přestali tím spíše přeceňovati jej a toužiti po něm. Označuje-li však dar ten předem jako znamení výstražné pro nevěřící, nepopírá tím, že by neprospíval jim vůbec. Působiť v nich úžas (když slyší mluviti jazyky někoho, o němž vědí, že se jim nikdy neučil), a byť neuvěřili hned, poněvadž nerozumějí tomu, co se praví jazykem cizím, přece jsou oním zjevem alespoň někteří připravováni k tomu, aby uvěřili, až by se jim hlásalo evangelium jazykem jejich, řečí jim známou, podobně jako při seslání Ducha sv. židé sice v nevěře posmívali se apoštolům, jakoby byli opilí, když mluvili před nimi jazyky cizími, ale přece byli pohnuti tak, že ještě toho dne přijalo křest na tři tisíce lidí. — Prorokování jest na znamení nikoli pro nevěřící, nýbrž pro věřící. Nemajíc totiž za účel na víru obraceti, nýbrž v ní povzbuzováním a poučováním utvrzovati, předpokládá již víru u toho, ke komu se mluví, a jest znamením, kterým Bůh jeho víru projevuje a schvaluje.

23. člověk věcí neznalých čili nevědomý neb nezasvěcený, t. j. člověk, který dosud neví o mimořádných darech Ducha sv.

24.—25. bude usvědčován . . . slyše totiž, kterak proroci nadšeně a souhlasně mluví o Bohu pravém a lichosti bohů nepravých, jest ve svém nitru usvědčen ze své nevěry, z toho, že jest ve bludu; a pozoruje, jak neřesti lidské a jejich následky vyličují, odsuzují a liché výmluvy vyvracejí, pociťuje ve svém nitru, že on jest správně posouzen, a vida, kterak upozorňují také na prameny hříchů, na žádost očí, žádost těla a pýchu života, seznává, že se tím odhalují také tajnosti jeho srdce, a pojat úžasem nad tím, uznává Boha pravého a čině pokání koří se mu.

26.—40. Vyzvav, aby vůbec darů duchovních užívali ku vzdělání církevní obce, učí, kterak mají užívati daru jazyků (27.—28.), a kterak daru proroctví (29.—33.), a zakázav, aby ženy neužívaly takových darů veřejně (v bohoslužebném shromáždění; v. 24.—36,), přikazuje, aby tyto pokyny čili předpisy jeho uznali jako předpisy božské (37.—40.).

28. mluv po tichu sobě, t. j. k svému vlastnímu vzdělání, a Bohu, t. j. ke cti a chvále Boží.

vykladače, mlč ve shomáždění, ale mluv sám sobě a Bohu. [29] Proroci
mluvte dva neb tři, a ostatní posuzujte; [30] dostane-li se však zjevení
někomu jinému, když sedí, první ať mlčí. [31] Neboť můžete jeden po
druhém všichni prorokovati, aby se všichni učili a všichni se vzdě-
lávali, [32] a duchové proročtí podřizují se prorokům; [33] neboť Bůh není
Bohem rozbroje, nýbrž pokoje.
Jako ve všech obcích věřících (křesťanů) [34] ženy ve vašich shro-
mážděních mlčte, neboť nedopouští se jim mluviti, nýbrž podřizovati
se (mají), jakož i zákon praví. [35] Chtějí-li však něčemu se naučiti, ať
se zeptají doma svých mužů; neboť potupno jest pro ženu mluviti ve
shromáždění. [36] Či snad od vás vyšlo slovo Boží, aneb-li k vám toliko
přišlo? [37] Zdá-li se někomu, že jest prorokem neb duchovní dary má,
poznej, že příkazem Páně jest to, co vám píši, [38] pakli toho někdo ne-
uznává, nebude uznán. [39] Nuže, bratři, snažte se o to, abyste pro-
rokovali, a mluviti jazyky nebraňte. [40] Všecko však děj se slušně
a podle řádu.

KAPITOLA 15.

O vzkříšení z mrtvých. v. 1.—58.*

[1] Oznamuji vám, bratři, evangelium, které jsem vám kázal, které
jste také přijali, ve kterém též trváte, [2] skrze něž i ke spáse přicházíte,

---

29. ostatní, kteří mají také dar proroctví, posuzujte, zdali totiž ten, kdo mluví, nevydává něco za zjevení, co jím není.

32. t. j. a nelze namítati, že prorok onen nemůže přestati hned, jak se dostane zjevení jinému, poněvadž by byl neposlušen Ducha sv., z jehož vnuknutí mluví; neboť Duch sv. dávaje dar prorocký, neruší svobody toho, komu jej dává, takže tento může přestati, kdy chce, nejsa nucen pověděti všecko, co mu bylo zjeveno.

33b. „Jako ve všech obcích věřících, slova ta někteří nevhodně vztahují k větě předešlé. V některých rukopisech za slovem věřících (doslovně světců) jest výraz „učím", který sice na smysle nic nemění, ale pravděpodobně do textu nepatří.

34. V 11, 5. připouští, aby ženy ve shromáždění (bohoslužebném) se modlily a prorokovaly, pokud to činí s hlavou přikrytou; tím však neodporuje tomu, co praví zde. Neboť ať pomlčíme o tom, že v 11, 5 klade hlavní důraz na to, aby ženy nevystupovaly ve shromáždění bohoslužebném s hlavou odkrytou, tam mluví o modlitbách a promluvách konaných z vnuknutí Ducha sv. (o daru proprorockém, kterého v době apoštolské dostávalo se někdy i ženám některým, na př. dcerám jáhna Filipa, Skutk. 21, 9.), zde však mluví o promluvách z vlastního popudu konaných

35. jest potupno . . . totiž s ohledem na to, co bylo pověděno o podřízenosti žen v kap. 11, 2.—16.

38. t. j. kdo z těch, kteří myslí, že mají dar prorocký, neuzná, že příkazy tyto činím autoritou od Krista mi danou, jménem Páně, a že tedy dlužno je přijímati a uznávati jako příkazy Kristovy, nebude uznán od Boha za proroka pravého, a bude to známkou i pro jiné, že daru prorockého nemají.

* Od 15, 1.—58. odpovídá k otázce o budoucím vzkříšení z mrtvých. Někteří totiž v Korintě popírali pravdu tu aneb alespoň brali ji v pochybnost. Proto sv. Pavel ukazuje, že vstaneme z mrtvých (15, 1.—34.) a vykládá, pokud možno, způsob, kterým z mrtvých vstaneme (v. 35—58.). Že vstaneme z mrtvých, dokazuje hlavně ze zmrtvýchvstání Kristova a z úzkého spojení našeho s Kristem, to jest z toho, že Kristovo z mrtvýchvstání vyžaduje i vzkříšení naše (v. 1.—28.), potom i z jednání některých Korinťanů, kteří se chtěli dáti pokřtíti za ty, kteří zemřeli beze křtu (v. 29.) a z jednání apoštolů, kteří hlásali evangelium i s nasazením života, což by nečinili, kdyby neměli jistoty o budoucím vzkříšení (v. 30.—34.).

3. Viz s. 53, 5—9.

ačli se ho držíte tak, jak jsem vám je kázal, leč byste byli uvěřili
nadarmo. [3] Podal jsem vám totiž mezi prvními věcmi to, co jsem také
přijal, že Kristus umřel za hříchy naše podle Písem, [4] a že byl pohřben
a že vstal z mrtvých třetího dne podle Písem, [5] a že se ukázal Petrovi
a potom jedenácti. [6] Potom se ukázal více než pěti stům bratrů na-
jednou, z nichž většina žije dosavad, někteří však zesnuli. [7] Potom se
ukázal Jakubovi, po té všem apoštolům. [8] Nejposléze pak ze všech
jako nehodnému ukázal se i mně. [9] Neboť jsem nejmenší z apoštolů,
jenž nejsem hoden slouti apoštolem, poněvadž jsem pronásledoval
církev Boží. [10] Milostí Boží však jsem to, co jsem, a milost jeho ke
mně nebyla marná, nýbrž pracoval jsem více než oni všichni, ale ne
já, nýbrž milost Boží se mnou. [11] Buďže tedy (jsem to) já aneb oni,
takto hlásáme, a tak jste uvěřili.

[12] Hlásá-li se však o Kristu, že vstal z mrtvých, kterak praví
někteří mezi vámi, že není vzkříšení z mrtvých? [13] Jestli není vzkří-
šení z mrtvých, ani Kristus nevstal z mrtvých. [14] Nevstal-li však Kristus
z mrtvých, marné jest hlásání naše, marná i víra vaše, [15] my pak se
shledáváme i křivými svědky Božími, poněvadž jsme osvědčili proti
Bohu, že vzkřísil Krista, jehož nevzkřísil, ač-li totiž mrtví nevstávají.
[16] Neboť nevstávají-li (vůbec) mrtví z mrtvých, ani Kristus nevstal;
[17] jestli však Kristus nevstal z mrtvých, planá jest víra vaše, neboť
jste dosud v hříších svých. [18] Zahynuli tedy také ti, kteří zesnuli
v Kristu. [19] Jestliže toliko v tomto životě máme v Kristu (pouhou) na-
ději, jsme bídnější, nežli všichni lidé. [20] Avšak Kristus vstal z mrtvých,
prvotina to těch, kteří zesnuli. [21] Poněvadž totiž skrze člověka (přišla)
smrt, (přichází) též skrze člověka vzkříšení z mrtvých. [22] Neboť jako
v Adamovi všichni umírají, tak i v Kristu všichni budou oživeni.
[23] Každý však ve své řadě; jakožto prvotina Kristus, potom ti, kteří
jsou Kristovi, (a to) při jeho příchodě; [24] potom bude konec, když bude

---

4. Viz Jon. 2, 1.
5. Viz Luk. 24, 34; Mark. 16, 14; Jan. 20, 19.—29.
8. Viz Skutk. 9, 3.—8. 17. jako nehodnému, doslovně bylo by „jako nedochůdčeti".
9. Viz Skutk. 8, 3.; 9, 1.—2.; 26, 9, 10; Gal. 1, 13 — Efes. 3, 8.
17.—19. Kdyby totiž Kristus nevstal z mrtvých, nebyl by Vykupitelem, poněvadž podle předpovědí prorockých Vykupitel měl zemříti a z mrtvých vstáti. Kdyby však nebyl Vykupitelem, nebyl by nás vykoupil, a proto věřícím nebyly by hříchy odpuštěny, zemřelým křesťanům nedostalo by se spásy, nýbrž zavržení a křesťané žijící byli by politování hodnější nežli všichni lidé ostatní, a to proto, poněvadž ve své víře a naději mnohých věcí se zdržují, jichž si jiní dopřávají, a mnohé nesnáze a protivenství podstupují, jimž jiní hledí uniknouti. — Jestliže toliko v tomto životě . . . t. j. jestliže máme toliko v tomto životě pouhou naději, ale nebude-li naděje tato vyplněna v životě budoucím.
20. Viz Kol. 1, 18. Zjev. 1, 5.
21.—22. Srov. 1. Mojž. 3, 17.—19.; Řím. 5, 12. 18.
23. Viz 1. Thess. 4, 15, 16. — kteří jsou Kristovi, t. j. věřící. Ti vstanou při jeho příchodě k soudu.
24. t. j. Po vzkříšení (a soudě obecném) bude konec kralování Krista Vykupitele v církvi bojující, a tím ovšem i konec bojující církve samé (jakož i nynějšího řádu světového.) Konec ten nastane v onu chvíli, když Syn bude odevzdávati Otci království čili onu moc, kterou byl jako Bohočlověk obdržel k tomu, by církev (své království) založil, řídil, šířil, v ní proti nepřátelům spásy bojoval a vedl ke spáse. Odevzdá ji podobně jako vojevůdce překonav nepřátele, odevzdává panovníkovi svému vrchní velitelství, které byl obdržel pro vedení války; dokonče totiž úplně a vítězně své poslání jako Vykupitel a Spasitel, přestane vykonávati onu moc a jaksi představí Otci v těle oslaveném všecky

odevzdávati království Bohu a Otci, až zničí veškeré panství a veškerou
moc i sílu. [25] Musí totiž kralovati, dokavad nepoloží všech nepřátel pod nohy své. [26] Jakožto poslední nepřítel bude zničena
smrt; neboť všecko poddal (Bůh) pod nohy jeho. [27] Když
však praví, že všecko jest (mu) poddáno, jest patrno, že (všecko),
vyjma toho, jenž mu všecko poddal. [28] Když pak mu bude poddáno
všecko, tu i Syn poddá se tomu, jenž mu poddal všecko, aby byl Bůh
všecko ve všem. [29] Sic jinak co činí ti, kteří dávají se křtíti za mrtvé?
jestli vůbec mrtví nevstávají z mrtvých, proč dávají se také křtíti za ně?
[30] Proč i my podstupujeme nebezpečenství každou hodinu? [31] Denně
umírám; (přísahám to) při té chloubě, kterou z vás, bratři, mám
v Kristu Ježíši, Pánu našem. [32] Bojoval-li jsem v Efesu se šelmami po
lidsku, jaký mám z toho prospěch? Jestli mrtví nevstávají, „jezme
a pijme, neboť zejtra zemřeme." [33] Nemylte se: „špatné
společnosti kazí dobré mravy." [34] Vystřízlivějte náležitě a
nehřešte, neboť někteří, (mezi vámi) nemají (pravé) známosti Boha;
k zahanbení vašemu to pravím.
[35] Ale řekne někdo: Kterak vstanou mrtví? S jakým tělem přijdou?
[36] Nemoudrý, co ty rozséváš, nebývá oživeno, leč prve zemře. [37] A co

---

vyvolence své jakožto údy církve oslavné, v níž by byli účastni s ním blaha věčného, takže potom nebude církve bojující (ani trpící v očistci), nýbrž jen církev vítězná, dovršená, oslavená. Ale ovšem prve než se to stane, zničí veškeré panství a veškerou moc i sílu, t. j. překoná a vší moci zbaví veškerou vládu a moc jemu a Bohu nepřátelskou. Ačkoli však přestane vykonávati královskou moc svou v církvi bojující, nevzdá se královské své moci vůbec, nýbrž bude kralovati v církvi vítězně na věky.

25. Musí (kralovati) totiž po úradku božském. Viz žalm 109, 1.

28. i Syn poddá se Bohu Otci totiž jako člověk. Jest sice také nyní jako člověk poddán Bohu Otci, ale jako král církve bojující, tehdá však bude poddán jako král a hlava církve oslavené a dovršené.

22. Křest za mrtvé byl as obřad křtu podobný, který v první době církve někteří přijímali za katechumeny zemřelé beze křtu k tomu konci, aby symbolickým čili obrazným konem tím dosvědčili, že zemřelý katechumen zemřel ve víře v Krista, a jest proto hoden, aby se konaly za něho přímluvy v církvi. Pokud obřad ten byl prost vší pověry, mohl se trpěti; když však později bludaři kladli jej na roveň se křtem svátostným a měli za potřebný ke spasení, byl zakázán. Sv. Pavel neschvaluje ho sice, ale ani přímo neodsuzuje (zajisté proto, poněvadž tehdy ještě nespojovali s ním v Korintě nic pověrčivého), nýbrž poukazuje k němu na potvrzení učení o vzkříšení z mrtvých, ježto obřad ten neměl by pražádného smyslu, kdyby vzkříšení z mrtvých nebylo.

30.—32. Že vstaneme z mrtvých, dokazuje z apoštolských prací svých i jiných apoštolů; těch by nečinili, kdyby vzkříšení nebylo.

31. Denně umírám, t. j. jsem v nebezpečenství smrti.

32. Mluvě o bojích se šelmami, míní nejspíše (obrazně) nějaké prudké boje s odpůrci svými, kteří prahli po jeho bezživotí. — po lidsku, t. j. jako člověk přirozený, který nevěda o životě posmrtném a nedoufaje ho, při svých činech pouze časné účely má na mysli. — Slova „jezme a pijme . . ." jsou z Is. 22., 13. Jimi vrstevníci Isaiášovi odmítali posměšně prorocké výstrahy a napomínání ku pokání. Sv. Pavel ukazuje jimi, kam by vedlo popírání vzkříšení z mrtvých.

33. Slova „špatné společnosti . . ." jest výpověď řeckého básníka Menandra (ve spise Thais), která se stala příslovím. (Řecké slovo „homiliai" značí i společnosti i rozmluvy.)

36.—44a. Poněvadž někteří neznajíce způsobu, kterým vstaneme z mrtvých, brali také z toho příčinu pochybovati o vzkříšení z mrtvých, vykládá způsob vzkříšení a vlastnosti těla vzkříšeného (u spravedlivých). Příklady totiž vzatými z přírody učí, že vstaneme mocí božskou, a to sice s týmiž těly, která máme nyní, ale těla ta že budou míti některé vlastnosti nové, kterými se budou lišiti od nynějších těl našich. — Nyní jest porušitelné, vstane však neporušitelné, takže nebude podrobeno ani nemocem a ochabování sil, ani smrti; nyní jest beze cti,

seješ, to není ono tělo, které povstane, nýbrž holé zrno, pšeničné neb nějaké jiné. [38] Bůh však mu dává tělo, jakož byl chtěl, a to každému semeni tělo vlastní. [39] Není každé tělo stejným tělem, nýbrž jiné (jest tělo) lidské, jiné čtvernožců, jiné ptačí, jiné rybí. [40] A (jsou) těla nebeská a těla pozemská; avšak jiný jest lesk (těl) nebeských a jiný (těl) pozemských. [41] Jiný je lesk slunce, jiný lesk měsíce, a jiný lesk (je) hvězd; ano hvězda od hvězdy liší se leskem. [42] Tak (bude) i vzkříšení z mrtvých. Rozsévá se v porušitelnosti, vstane v neporušitelnosti; [43] rozsévá se v necti, vstane v slávě; rozsévá se v slabosti, vstane v síle; [44] rozsévá se tělo živočišné, vstane tělo duchovní. Je-li tělo živočišné, jest i duchovní. [45] Tak jest také psáno: „První člověk Adam stal se živočichem žijícím," poslední Adam duchem oživujícím. [46] Není však dříve to, co jest duchovní, nýbrž to, co jest živočišné, potom co jest duchovní. [47] První člověk (jsa) ze země (byl) pozemský, druhý člověk (jsa) s nebe (jest) nebeský. [48] Jaký byl (onen) pozemský, takoví jsou též ti, kteří jsou pozemští, a jaký jest ten nebeský, takoví jsou i ti, kteří jsou nebeští. [49] Proto jako jsme nesli obraz pozemského, nesme též obraz nebeského.

[50] Toto však, bratři, pravím, že tělo a krev nemůže obdržeti království Božího ani porušitelnost nedostává neporušitelnosti. [51] Hle ta-

---

podrobéno různým bídám a svízelům, vstane ve slávě, oslavené, ozářené, strastem a bídám nepodrobené; nyní jest slabé, unavujíc se, potřebujíc odpočinku a spánku a jsouc proto těžkopádným nástrojem duše, vstane v síle, nepotřebujíc odpočinku a spánku a jsouc stále svěží a rychlé, takže bude volným nástrojem duše, mohouc i věci pronikati a do výše se vznášeti; nyní jest živočišné čili duševní t. j. přiměřeno duši, pokud jest principem života živočišného, a potřebuje tedy pokrmu a nápoje a různých úkonů živočišných jako živočichové vůbec; vstane však duchovní, t. j. bude přiměřeno duši, pokud jest principem života duchovního, takže nebude potřebovati pokrmu ani nápoje a jiných konů živočišných, a bude přiměřeným a dokonalým nástrojem duše oslavené.

44b—49. ukazuje, že řečená proměna těla živočišného v duchovní jest možná (v. 44b) a potvrzuje to slovy 1. Mojž. 2, 7, upozorňuje totiž na dva praotce pokolení lidského, na Adama, jenž jest praotcem lidstva podle života přirozeného, a na Krista, jenž jest praotcem lidstva podle života nadpřirozeného, podle života milosti (v. 45.). Potom vykládá, proč nebyl člověk hned s počátku stvořen s tělem duchovním, proto totiž, poněvadž podle úradku božského mělo dříve přijíti to, co jest méně dokonalé (živočišné), potom co jest dokonalejší, duchovní (v. 46., 47.). Konečně z povahy praotců soudí o povaze jejich potomstva (48. 49.).

45. Viz 1. Mojž. 2, 7. živočichem žijícím, doslovně duší živou, t. j. bytostí mající v sobě duši živou (v osobu živou). Slova „poslední Adam . . . oživující" nejsou v Písmě sv. leč ve smyslu předobrazném, pokud totiž Adam byl předobrazem Kristovým. Pán Ježíš jakožto praotec čili hlava lidstva vykoupeného jmenuje se Adamem posledním, poněvadž po něm nebude více žádného jiného praotce lidského pokolení.

46.—47. Odpovídá k možné námitce, proč nedostal člověk hned od počátku tělo duchovní, oslavné, proto totiž, poněvadž podle vůle Boží má dříve nastati to, co jest nedokonalé a potom teprve to, co jest dokonalé.

50.—58. Ukazuje, že řečená proměna v tělo duchovní (oslavné) jest nutná tak, že se jí musí dostati i těm, kteří před příchodem Kristovým k soudu nezemrou, aby se tak zjednalo plné vítězství nad smrtí a hříchem.

50. t. j. Tělo a krev čili člověk v nynějším stavu svém nemůže účasten býti kralovství nebeského, ani tělo smrtelné nemůže požívati slavně nesmrtelnosti.

51. Toto místo zní v různých rukopisech jinak, a to trojím způsobem: a) Všichni sice vstaneme z mrtvých, ale ne všichni budeme proměněni. (Tak jest ve Vulgatě.) b) Všichni sice zemřeme (dormiemus — zesneme), ale ne všichni budeme proměněni. c) Všichni (sice) nezemřeme, ale všichni budeme proměněni. Toto poslední znění, vyskytajíc se v převážné většině rukopisů řeckých (i nejstarších), u všech skoro sv. Otců (řeckých), v překladě syrském, koptickém, gotském, a byvši dle sv. Jeronyma i v nemálo rukopisech překladu latinského, jest

jemství vám pravím: všichni nezemřeme, ale všichni budeme promě-
něni [52] pojednou, v okamžiku, při troubě poslední; neboť trouba zazní,
a mrtví vstanou neporušitelni; a my budeme proměněni [53] Musí zajisté
porušitelné toto (tělo) obléci neporušitelnost a smrtelné toto (tělo)
obléci nesmrtelnost. [54] Když pak (toto porušitelné tělo obleče neporuši-
telnost a toto) smrtelné obleče nesmrtelnost, tehdá se naplní to slovo,
které jest psáno: „Pohlcena jest smrt ve vítězství. [55] Kde
jest, ó smrti, vítězství tvé? Kde jest, ó smrti, osten
tvůj?“ [56] Ostnem pak smrti jest hřích, a mocí hříchu jest zákon.
[57] Ale díkv Bohu, který nám dává vítězství skrze Pána našeho Ježíše
Krista. [58] Proto, bratři moji milí, buďte pevní, nepohnutelní, vždycky
přehorliví v díle Páně vědouce, že práce vaše není nadarmo v Pánu.

KAPITOLA 16.*)

Závěrek v. 1.—24.

[1] V příčině sbírky pro věřící učiňte i vy tak, jak jsem nařídil
církvím galatským. [2] Každou neděli jedenkaždý z vás u sebe ukládej
a schovávej, co bude moci, aby se neděly sbírky, až přijdu. [3] Když
pak přijdu, pošlu s listy ty, které uznáte za hodny, aby donesli dar váš
do Jerusalema. [4] Bude-li záhodno, abych také já šel, půjdou se mnou.
[5] Přijdu pak k vám, až projdu Macedonii; Macedonii totiž (toliko)
projdu, [6] u vás však as pobudu neb i přezimovat budu, abyste mne
doprovodili, kamkoliv bych šel. [7] Nechci totiž nyní uzříti vás mimo-
chodem, neboť doufám, že nějaký čas pobudu u vás, dopustí-li Pán.
[8] Zůstanu pak v Efesu až do letnic, [9] neboť dveře se mi tu otevřely
veliké a účinné, odpůrců pak jest mnoho. [10] Přijde li Timoteus, hleďte,
aby byl u vás beze strachu, neboť koná dílo Páně, jako já. [11] Nikdo
tedy jím nepohrdej, nýbrž doprovoďte ho v pokoji, aby přišel ke mně,

---

asi správné. Dle něho nezemrou někteří z těch spravedlivých, kteří se dočkají příchodu Kristova k soudu, nýbrž zvláštní milostí Boží beze smrti přejdou v život věčně blažený s tělem proměněným, oslaveným. — Všichni, t. j. všichni spravedliví budeme proměněni, obdržíme tělo oslavené. (O nespravedlivých zde nemluví, ač ti vstanou také, ale s tělem neoslaveným.) Při čtení Vulgaty „všichni vstaneme . . . ne všichni budeme proměněni“ byl by smysl, že všichni sice z mrtvých vstanou, ale ne všichni oslavené tělo dostanou; nedostanou ho odsouzenci.

52. Viz 1. Thess. 4, 16. Mat. 24, 31.

54b.—55. Slova ta jsou volně uvedena z Is. 25, 8 (Srovn. Os. 13, 14.). Smysl jest: Úplně a navždy jest smrt zničena, takže se dosáhlo vítězství (Kristova neb života věčného). Slov daných do závorky v některých rukopisech není.

56. t. j. ostnem usmrcujícím, kterým smrt nabyla moci nad lidmi, jest hřích prvotní, skrze nějž smrt přišla na svět (čili vlastní příčinou smrti jest hřích); a zákon mojžíšský nejen nezjednával vítězství nad hříchem, nýbrž spíše mu dodával moci tím, že četnými příkazy a zákazy svými budil sice a dráždil zlou žádostivost, ale sám sebou nepodával pomoci, aby člověk mohl všecky ty předpisy plniti. Kristus však hřích potřel, shladil, a tak potře i smrt.

*) V závěrku (16, 1.—24.) vyzývá korintské křesťany, aby vykonali sbírku pro chudé křesťany jerusalemské (v. 1.—4.), připovídá, že k nim přijde a u nich pobude (v. 5.—9.), doporučuje Timotea a vysvětluje, proč Apollo ještě k nim nepřichází (10.—14.), a dav ještě některá napomenutí a některé pozdravy, končí apoštolským požehnáním.

3. pošle je s listy, t. doporučujícími a pověřovacími.

9. dveře se mi otevřely . . . t. j. naskytá se mi tu příležitost k účinnému působení (k účinnému hlásání evangelia), podle Vulgáty bylo by „zjevné dveře“.

11. nepohrdej jím totiž pro jeho mládí.

neboť jej očekávám s bratry. [12] Co však se týká Apolla, velice jsem
ho žádal, aby šel k vám s bratry; ale zhola nebylo vůle, aby šel nyní,
přijde však, až bude míti čas příhodný. [13] Bděte, pevně stůjte ve víře,
zmužile si počínejte a buďte silní; [14] všecko vaše (konání) děj se
v lásce.
[15] Napomínám však vás, bratři — znáte rodinu Štefánovu (a For-
tunátovu a Achaikovu), že jest prvotinou Acháje a že se oddali ve
službu věřících, — [16] abyste se i vy poddávali takovým (lidem) a kaž-
dému, kdo spolupůsobí a se namáhá. [17] Raduji se z přítomnosti Šte-
fánovy a Fortunátovy a Achaikovy, neboť nahradili nepřítomnost vaši.
[18] Osvěžili ducha mého i vašeho. Uznejte tedy (lidi) takové.
[19] Pozdravují vás církve asijské. Pozdravují vás v Pánu mnoho-
krát Akvila a Priscilla s církví v jejich domě (u nichž jsem i po-
hostinu). [20] Pozdravují vás všichni bratři. Pozdravte se vespolek
políbením svatým. [21] Pozdravení rukou mojí, Pavlovou. [22] Nemiluje-li
někdo Pána našeho Ježíše Krista, buď proklet. Maranatha, [23] Milost
Pána našeho Ježíše Krista (budiž) s vámi. [24] Láska moje (jest) se všemi
vámi v Kristu Ježíši. Amen.

O druhém listě sv. Pavla ke Korintským.

Sv. Pavel, chtěje zvěděti, jaký účinek měl v Korintě první list jeho tam zaslaný, poslal tam Tita, aby seznal stav tamní obce. Byv pak bouří Demetriovou (Skut. 19, 21—40) donucen opustiti Efesus dříve, než byl původně myslel, sešel se s ním zase nikoliv v Troadě, jak očekával, nýbrž až v Macedonii, a tu slyšel od něho, že většina křesťanů korintských uposlechla jeho napomenutí a, vyloučivši ze své obce krvesmilníka, se polepšila, ale sbírky pro křesťany jerusalemské dosud neučinila; někteří však že nejen zůstali při svých neřestech, nýbrž i rozhořčeni byvše listem jeho, podávají sluchu učitelům směru židovského, judaistům, kteří chtíce si připraviti půdu, aby mohli se zdarem hlásati závaznost obřadního zákona Mojžíšova, hleděli pomluvami různými podkopati autoritu sv. Pavla, jenž tak rozhodně tvrdil, že obřadný zákon mojžíšský neváže křesťanů. Zprávou tou pohnut,

12. Podle některých rukopisů řeckých však a skoro všech latinských (i Vulgáty) bylo by: „O Apollovi oznamuji vám, že . . .“

15. Slova „a Fortunátovu a Achaikovu“ scházejí v starších rukopisech řeckých a v překladě syrském, koptickém a ethiopském; dostala se sem nejspíše z verše následujícího. O jméně Stefán (Stefanas) viz 1, 16.

17. z přítomnosti neb z příchodu; řecké slovo „parusia“ (παρουσία) totiž znamená obé; zde lze užíti vhodně též významu druhého. — Nahradili nepřítomnost vaši, jsouce totiž zástupci korintských křesťanů, přišli za všecky a jménem všech.

18. Osvěžili ducha mého, potěšili mě totiž svojí zprávou a naplnili radostnou nadějí, že poměry mezi vámi (v obci korintské) se napraví; osvěžili i vašeho ducha, ježto vidouce radost moji, potěšili se a radovali se také sami, a to nejen pro svou osobu, nýbrž i jako zástupci vaši též za vás.

19. Akvila a Priscilla viz Skutk. 18, 2. 26; Řím. 18, 3.

22. Vyslovuje tak vroucí lásku ke Kristu a vyzývá k ní též jiné pod hrozbou věčným zavržením. — Maranatha, slovo aramejské, jež jedni čtou maran atha („Pán náš přišel“ neb „Pán náš přijde“), jež však zde spíše má se čísti maraná tha, t. j. „Pane náš, přijď“. Vyslovuje tím tužbu, aby Pán přišel a své dílo dovršil.

sv. Pavel napsal ihned (ještě r. 58. neb 57?) druhý list svůj ke Korintským, který lze rozložiti ve tři části. V prvé části apoštol vyvrací po delším úvodě (1, 1.—14.) pomluvy proti němu šířené, ujišťuje korintské svojí láskou a velí, aby kajícího krvesmilníka přijali zase do církve (1, 15.—7, 16.); v druhé části vyzývá je, aby vykonali sbírku pro chudé jerusalemské a ukazuje, jak záslužný jest skutek takový (8, 1.—9, 15.), v třetí části vystupuje proti lžiučitelům a vyzývá je, aby se polepšili, nechtějí-li, aby, až přijde, vystoupil proti nim s veškerou přísností (10, 1.—13, 10.).

Pravost tohoto listu jest uznávána všeobecně i od kritiků rationalistických až na některé kritiky holandské a švýcarské (Steck), jejichž důvody však proti pravosti jsou tak nicotné, že nikde, ani u rationalistů nedošly ohlasu, nýbrž spíše posměchu. A to plným právem, neboť pro pravost jeho svědčí nejen mluva, sloh a obsah listu srovnávající se úplně s mluvou, slohem a povahou sv. Pavla, jmenovitě též s jeho oddaností k Pánu Ježíši, otcovskou láskou k duchovním dítkám jeho, nýbrž i hodnověrná svědectví vnější; shledávajíť se narážky na něj neb citáty z něho již u sv. Klementa Řím., Ignáce, Polykarpa, v listě k Diognetovi, výslovně pak uvádějí neb jmenují jej jako list sv. Pavla kánon Murat., Ireneus, Tertullián, Klement Alex a j.

Někteří sice uznávají pravost listu tohoto, ale popírají jeho neporušenost, jednotnost, tvrdíce, že list ten sestává ze dvou, (B. Weber, Hausrath a j.), ze tří (Semler) neb i více částí (Halmel a j.) které byvše napsány v různých dobách jako listy samostatné neb jako (pozůstalé) části listů samostatných, později byly spojeny v list jeden, aneb že 6, 14—7, 1 (Ewald, Holsten), ba i některé jiné části menší (Völters a j.) jsou vložkami cizích autorů později do listu vpravenými. Ale jak nesprávné jsou jejich náhledy, patrno již z toho, že kritikové ti nesrovnávají se v tom, z kolika a z kterých částí různých list tento jest složen, a že všecky části, které označují jako pozdější vložky, vyskytají se ve všech zachovaných rukopisech a překladech a to v témž pořádku, ve kterém jsou v našem kánonickém II. listě ke Korintským.

Druhý list sv. Pavla ke Korintským.

KAPITOLA 1.

Nadpis díkůčinění, přechod. v. 1.—14.*

1 Pavel, apoštol Ježíše Krista (povolaný) skrze vůli Boží, a bratr
Timoteus církvi, která jest v Korintě, a všem věřícím, kteří jsou po
celé Achá ji: 2 Milost vám a pokoj od Boha, Otce našeho, a od Pána
Ježíše Krista.
3 Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, Otec
milosrdenství a Bůh veškeré útěchy, 4 jenž nás potěšuje ve všelikém

---

* List tento obsahuje mimo úvod (1, 1.—14.) a závěrek (13, 11.—13.) části tři: obrannou (1, 15.—7, 16.), přímluvnou čili pareneticko u (8, 1.—9, 14.) a zápasnou čili polemickou (10, 1—13, 10.). V úvodě podává nadpis (v. 1.—2.), díkůčinění (3.—11.) a přechod k části obranné (v. 12.—14.)

1.—2. Viz I. Kor. 1, 1.—3. ; Řím. 1, 1. 7.

3.—11. Děkuje Bohu za útěchu v soužení, jmenovitě i za tu, které se mu dostalo posledně v Malé Asii v soužení tak velikém, že již ztratil naději, že zů-

soužení našem, abychom mohli těšiti ty, kteří jsou ve všelikém sou-
žení, (a to) útěchou, kterou my sami býváme potěšováni od Boha.
5 Neboť jako utrpení Kristova plynou hojně na nás, tak hojná jest skrze
Krista i útěcha naše. 6 Avšak buďto že jsme souženi, (děje se to)
pro vaši útěchu a spásu, aneb jsme potěšováni, (jest to) pro vaši útěchu,
která se jeví působivou ve snášení týchž utrpení, jež také my trpíme.
7 A (tak) pevná jest naše naděje o vás, neboť víme, že jako jste s námi
účastni utrpení, tak (budete účastni) i naší útěchy. 8 Nechceme, bratří,
abyste nevěděli o soužení našem, které se (nám) přihodilo v Asii,
že jsme (totiž) nesmírně nad svoji sílu byli stiženi, takže jsme ztratili
naději i o životě. 9 Ano sami v sobě měli jsme výrok smrti, abychom
nespoléhali na sebe, nýbrž na Boha, Křisitele mrtvých, 10 jenž z tak
velikého nebezpečenství smrti nás vytrhl a vytrhuje, v něhož doufáme,
že také ještě vytrhne, 11 ježto také vy spolupůsobíte pro nás modlitbou,
aby z mnoha úst vzdaly se za nás díky z milosti nám udělené skrze
mnohé.

12 Neboť to jest naše chlouba: svědectví našeho svědomí, že ve
prostnosti a čistotě Boží, nikoli v moudrosti tělesné, nýbrž v milosti
Boží jsme život vedli na tom světě, zvláště u vás. 13 Nepíšemeť zajisté
vám nic jiného, nežli jste četli a poznali; doufám však, že až do konce
budete znáti, 14 jakož jste také poznali nás z části, totiž že jsme vaší
chloubou, jako i vy naší v den Pána našeho Ježíše Krista.

---

stane na živě; neboť v útěše té nejen přestál všecky útrapy, nýbrž jest s to, aby také jiné, i Korintské, potěšoval v soužení jejich, takže jak soužení, tak útěcha jeho vycházejí i v jejich prospěch. Zároveň dovolává se jejich přímluvy. — jenž nás potěšuje totiž mě (Pavla) a Timotea, v další řadě míní též ostatní muže apoštolské (věrozvěsty).

6. Dle Vulgáty tištěné a mladších jejích rukopisů jest v textě ještě člen třetí: „buďto že napomínání, (jest to) pro vaše napomenutí." Stalo se to vinou opisovatelů, kteří jeden a tentýž výraz řecký παρακαλεῖν vyjádřili výrazy dvěma consolari (potěšovati) a exhortari (napomínati neb povzbuzovati) a výraz παράκλησις (útěcha) výrazy consolatio (útěcha) a exhortatio (napomenutí, povzbuzení) vzavše jeden výraz z textu předlohy, druhý z poznámky dané na okraji předlohy. — která se jeví působivou (čili účinnou, doslovně: působí) ve snášení týchž t. j. týchž druhů čili podobných utrpení, jaká my snášíme; ona útěcha totiž jeví svou moc tím, že Korinšti snášejí zmužile utrpení, která na ně přicházejí. (Tak podle vážnějších rukopisů řeckých a latinských). Dle Vulgáty tištěné bylo by ve smyslu skoro stejném: „která působí trpělivost (snášení) týchž utrpení."

7. Vulgáta tištěná odlišně od rukopisů řeckých i vážnějších latinských a jiných spojuje verš tento s předešlým v jedno souvětí, překládajíc: ut spes nostra firma sit = aby naděje naše byla pevná.

8. Které utrpení to bylo, není známo; Korintští však znali je, toliko o jejich velikosti nevěděli; nejspíše bylo to ono nebezpečenství života, ve kterém byl za bouře způsobené proti němu od Demetria v Efesu (Skutk. ap. 19, 23.—40.).

9. sami v sobě měli jsme výrok smrti, t. j. sám u sebe řekl jsem si: Z tohoto utrpení živ nevyváznu.

11. z mnoha úst, doslovně: „z mnoha tváří"

12,—14. Udávaje důvod, proč se dovolává jejich přímluvy, činí si přechod k části obranné, poukazováním na čistotu svých úmyslů působiti ke spáse věřících, jmenovitě též ke spáse křesťanů korintských a achajských vůbec. — Ve sprostnosti a čistotě Boží t. j. v té prostnosti (srdce) a čistotě, která má svůj původ v Bohu, a tedy pravá jest. Nepíšeme nic jiného . . . t. j. z toho můžete poznati pevnost a čistotu mých snah a úmyslů, že nepíši vám teď nic, co by bylo v odporu s tím, co jste četli (a čítáte) v předešlých listech mých, a co jste poznali (a poznáváte) z mých kázání, která jsem měl u vás; doufám však, že toho poznání o čistotě a upřímnosti mojí budete míti stále, takže v den soudu budeme si navzájem předmětem chlouby, já předmětem chlouby vaší

Sv. Pavel vyvrací pomluvu z vrátkosti. v. 1, 15.—2., 17.*

15 A v této důvěře chtěl jsem prve k vám přijíti, abyste měli milost
druhou, 16 a vámi projíti do Macedonie a opět z Macedonie přijíti k vám
a od vás dáti se doprovoditi do Judska. 17 To tedy chtěje jednal jsem
lehkovážně? Aneb snad podle těla zamýšlím to, co zamýšlím, tak aby
bylo při mně ano i ne? 18 Věrný však jest Bůh, že slovo naše k vám
není ano i ne. 19 Neboť Syn Boží, Ježíš Kristus, kterého jsme mezi
vámi hlásali my, totiž já a Silván a Timoteus, nestal se ano i ne,
nýbrž ano bylo v něm. 20 Všecka totiž zaslíbení Boží (stala se) v něm
ano; proto také skrze něho (zaznívá) amen Bohu ke slávě skrze nás.
21 Ten pak, jenž nás utvrzuje s vámi ke Kristu a nás pomazal, jest
Bůh, 22 kterýž také si nás poznamenal a dal závdavek Ducha v srdce naše.

---

jakožto váš apoštol, vy předmětem chlouby mojí jakožto praví moji učeníci. — nežli jste četli a poznali, tak dle Vulgáty; dle řeckého textu v čase přítomném „nežli čtete a poznáváte“, nežli totiž také v té době, kdy apoštol tento list psal, četli v listech dříve již jim zaslaných a v paměti chovali a poznávali, co dříve poznali z jeho kázání. Jak vidno, smysl vychází skoro stejný, ať čteme v čase přítomném (čtete, poznáváte) nebo v minulém (čtli a poznali jste)

*) V části první, obranné (1, 15.—7, 16.) vyvrací pomluvy proti němu šířené, a to nejprve pomluvy z vrátkosti. Poněvadž totiž sv. Pavel druhdy si umínil a nejspíše v jednom listě (záhy ztraceném) jim oznámil, že k nim přibude z Efesu přímo (po moři) a od nich teprve odebéře se do Macedonie a zase k nim se vrátí, později však dověděv se o neblahých poměrech tamních, úmysl ten změnil a jim (I. Kor. 16, 5.—6.) ohlásil, že k nim přijde přes Macedonii, použili toho odpůrci jeho (judaisté) ku pomluvě, že jest vrátký a lehkovážný, a rovně tak že vrátké a nestejné jest jeho kázání (15.—22.). Chtěli tak odvrátiti od něho Korinťany a k sobě přikloniti. Pomluvu tu odmítá Pavel prohlášením, že úmysl svůj změnil nikoli z vrátkosti a lehkovážnosti, nýbrž z lásky k nim, chtěje dříve jim psáti a pohnouti je ku polepšení se, aby nemusil k nim přijíti se zármutkem, nýbrž s radostí. (1, 23.—2, 17.)

15. abyste měli milost druhou, t. j. abyste z příchodu mého obdrželi milost druhou (po druhé). Věděli, že příchod jeho jakožto apoštola Páně jest spojen s hojnou milostí a s požehnáním. První milost obdrželi, když přišed k nim poprvé, ke křesťanství je obrátil (Skutk. 18, 1.—11.), druhou byli by obdrželi při příchodě, o kterém právě mluví. Někteří však berou výraz druhou ve smyslu dvojí neb dvakráte, vykládajíce (sotva správně) takto: abyste obdrželi milost dvojí (dvakráte), jednou, když bych šel vámi (přes Korint), do Macedonie, po druhé, když bych z Macedonie přišel zase k vám.

17. podle těla, t. j. podle moudrosti světské, z pohnutek zlé žádostivosti, které se mění a jen k časnému prospěchu směřují. — tak aby bylo při mně ano i ne, t. j. abych touž věc i tvrdil i popíral, podle toho, co by kdy prospívalo pro časnost.

18. Buď poukazuje zde na božskou věrnost, pro kterou Bůh slíbiv poslati hlasatele pravdy, nemůže dopustiti, aby apoštolové a věrozvěstové jakožto jeho poslové byli vrátcí ve svém kázání a podávali učení nestejné, aneb spíše volá božskou věrnost t. j. Boha nejvýš věrného za svědka, že kázání jeho není vrátké, nestejné.

19.—22. Dokazuje, že není vrátký ve svém kázání, výpovědi jeho vůbec že nejsou nespolehlivé, a to jednak z neproměnlivosti toho předmětu, který hlásá, jednak z božské pomoci, které se dostává apoštolům a pravým věrozvěstům. Předmětem kázání jeho totiž jest Ježíš Kristus, který jakožto Syn Boží a pravý Bůh není měnitelný (ano i ne), nýbrž stále tentýž a nejvýš věrný, a na kterém všecka zaslíbení messiášská se vyplnila (stala se v něm ano), takže k náplni těch zaslíbení věřící mohou radostně volati „amen“, t. j. uznávati a vyznávati ji (19.—20.). Mimo to Bůh sám nejen utvrzuje jak apoštoly, tak věřící, aby přijavše učení Kristovo, pevně zachovali je, nýbrž i milostí Ducha sv. působí v apoštolské věrozvěsty, aby hlásajíce učení to neuchýlili se od pravdy (21.—22.). Záruka Ducha sv., t. j. záruka, která záleží v Duchu sv. (viz 5, 5; Řím. 8, 16; Efes. 1, 13. 14.).

[23] Já pak Boha vzývám za svědka na svou duši, že ze šetrnosti k vám jsem nepřišel již do Korintu, nikoli že bychom byli pány vaší víry, nýbrž že jsme spolupůsobci vaší radosti; neboť věrou stojíte pevně.

KAPITOLA 2.

[1] To však uložil jsem sám v sobě, abych nepřišel k vám opět
v zármutku. [2] Neboť jestliže já zarmucuji vás, i kdož jest, jenž by
mě potěšoval, leč (snad) ten, který jest zarmucován ode mne? [3] A to
právě jsem vám psal, abych přijda neměl zármutek (nad zármutek)
z těch, z nichž bych se měl radovati; důvěřujíť se do vás všech, že
moje radost jest (radostí) všech vás; [4] neboť z mnohé tísně a úzkosti
srdce jsem vám psal s mnoha slzami, nikoliv abyste se zarmoutili,
nýbrž abyste poznali lásku, kterou mám zvláště k vám.
[5] Jestliže však kdo zarmoutil, nezarmoutil mne, nýbrž z části
(abych nepřitěžoval) vás všecky. [6] Tomu, jenž jest takový, dostačuje
trest ten, kterého se mu dostalo od většiny, [7] tak abyste naopak spíše
mu odpustili a ho potěšili, by přílišným zármutkem nestrávil se ten,
jenž jest takový. [8] Proto vás vyzývám, abyste ustanovili k němu lásku;
[9] neboť proto jsem vám také psal, abych seznal vaši osvědčenost,
jste-li (totiž) ve všem poslušni. [10] Komu však odpouštíte něco, (tomu

---

23b. t. j. slovy „ze šetrnosti jsem k vám nepřišel do Korintu" nemínil jsem říci, že bych chtěl vykonávati nad vámi moc v příčině víry vaší (snad tím, že bych vás káral), nýbrž že jsem chtěl se svými průvodci spolupůsobiti, přispěti ku zvýšení vaší radosti; neboť co se týká víry, tou stojíte pevně, totiž v milosti Boží, aneb „v té (víře) stojíte pevně." V řeckém textě totiž stojí τῇ πίστει (té pistei), jež možno překládati „věrou", aneb, jak někteří činí, „ve víře". — Jsme spolupůsobci vaší radosti buď ve smyslu: „Já a průvodci moji působíme s Bohem a Kristem ku zvýšení vaší radosti", aneb spíše „působíme s vámi" atd. Neboť i Korinťané mají působiti o zvelebení svého života křesťanského a tím i o zvýšení své radosti.

2, 1. Příslovku opět vztahují obyčejně ke slovům „v zármutku" ve smyslu: „Již jednou přišel jsem k vám v zármutku; přijíti v zármutku opětně jsem nechtěl." Dle toho byl by již dvakráte býval v Korintě prve, nežli jim psal první (náš) list ke Korintským; neboť první jeho příchod do Korintu nebyl v zármutku. Správnějším však zdá se býti, vztahuje-li se onen výraz (opět) ke slovům „abych nepřišel" ve smyslu tomto: „Uložil jsem si, aby druhý příchod můj k vám nebyl v zármutku." Neboť, jak bude řečeno při 12, 14., nepodobá se pravdě, že tam byl před sepsáním prvního (našeho) listu ke Korintským vícekrát nežli jednou.

2.—4. Když Pavel založiv při prvním svém pobytě v Korintě křesťanskou obec, odtud odešel, nastaly tam po nějakém čase poměry neblahé (viz str. 47). Mezitím ohlásil jim Pavel, že přijde k nim opět, a to přímo (po moři). Dověděv se však o poměrech oněch, zarmoutil se a změnil řečený úmysl svůj. Neboť kdyby tam byl šel hned, byl by nucen býval pokárati je tam; tím však byl by nejen způsobil jim zármutek (byl by přišel k nim v zármutku), nýbrž i sebe připravil by o útěchu u nich, nemoha doufati, že ho potěší ti, které sám byl zarmoutil. Proto změniv úmysl svůj, poslal jim dříve list (náš první list ke Korintským), aby je pohnul ku pokání a polepšení, a tak aby dosáhl toho, že by k nim mohl přijíti potom s radostí.

5.—11. Aby tím více ukázal jim lásku svou a jim radost udělal, svoluje, ba vyzývá je k tomu, aby zase přijali do církevní obce své onoho krvesmilníka, kterého byl rozkázal vyobcovati (I. Kor. 5, 1.—13.). Ze šetrnosti však ho nejmenuje, nýbrž toliko naznačuje.

6. dostačuje trest ten, kterého se mu dostalo tím, že alespoň většina z vás přerušila veškeré obcování s ním, jakož jsem nařídil.

8. abyste ustanovili k němu lásku, t. j. aby právě tak byl veřejným ustanovením od představených do církve zase přijat, jako byl od nich veřejným ustanovením z církve vyloučen.

odpouštím také já; neboť i já k vůli vám před Kristem jsem odpustil,
co jsem odpustil, jestli jsem co odpustil, [11] abychom nebyli oklamáni
od satana; neboť nejsou nám neznámy jeho úmysly.
[12] Když pak jsem přišel do Troady hlásat evangelium Kristovo
a dveře mi byly otevřeny v Pánu, [13] neměl jsem (přece) pokoje pro
ducha svého, poněvadž jsem nenalezl Tita, bratra svého, nýbrž rozloučiv se s nimi, odešel jsem do Macedonie. [14] Ale díky Bohu, který
nám dává vždycky vítěziti v Kristu Ježíši a na každém místě zjevuje
skrze nás vůní známost o sobě. [15] Neboť jsme Kristovou vůní libou
Bohu mezi těmi, kteří bývají spaseni, i mezi těmi, kteří hynou, [16] jedněm
libou vůní smrtnou k smrti, jiným libou vůní životnou k životu.
A k tomu kdo jest (tak) způsobilý? [17] Nejsme zajisté jako mnozí, kteří
kazí slovo Boží, nýbrž jako z čistoty, jako z Boha před Bohem mluvíme v Kristu.

---

11. abychom nebyli oklamáni od satana tím totiž, že pod rouškou věci dobré svedl by nás ku přílišné přísnosti proti provinilcům, kterou by tito strženi byli v zoufalství a v záhubu.

12.—17. Svou lásku ke Korinťanům ukazuje také vylíčením své starostlivosti, kterou měl o ně, i když první list (nám zachovaný) jim poslal. Chtěje totiž ve své starosti zvěděti, jaký účinek ten list u nich měl, poslal k nim k tomu konci z Efesu Tita, ujednav s ním, že se spolu zase sejdou v Troadě. Když však přišed do Troady Tita nenalezl, neměl při své starostlivosti o ně pokoje v duchu svém, a proto nezdržel se tam, ač se mu naskytala příležitost působiti tam s prospěchem (byly mu dvéře otevřeny v Pánu), nýbrž rozloučiv se s tamními křesťany, dal se na další cestu do Macedonie, aby co nejdříve setkal se s Titem a zprávy o Korinťanech obdržel. Dostal pak od něho zprávy celkem příznivé, jakož dává na jevo díkůčiněním, které ve 14.—17. vzdává Bohu za pomoc poskytovanou mu vždycky tak, aby v utrpeních mohl evangelium hlásati a jako pravý apoštol se osvědčovati.

15. i těm, kteří bývají spaseni, t. j. učení Kristovo přijímají a podle něho žijíce se zachraňují a ke spáse spějí, i těm, kteří hynou, t. j. učení Kristovo odmítají a v záhubu věčnou se vrhají.

16. vůní smrtnou k smrti, — vůní životnou k životu, tak dle textu latinského a dosti četných i vážných rukopisů řeckých (D E F G K L). Dle tohoto čtení udává se pouze různý účinek prací apoštolských ve smyslu tomto: Jako Pán Ježíš byl a jest jedněm ku pádu mravnímu, jiným ku povstání z hříchů (Luk. 2, 34), podle toho, jak se k němu chovali a chovají, tak i apoštolé hlásajíce Krista byli jedněm k věčné záhubě, jiným ku spáse, podle toho, zdali učení od nich hlásané odmítli, neb je přijali a zachovávali. — Dle nejstarších rukopisů řeckých však (ℵ B A C a j.) bylo by: ze smrti k smrti ... ze života k životu. Dle tohoto znění udává se nejen účinek, nýbrž i příčina ve smyslu tomto: Jako vítr ze studených krajin vanoucí studí, z teplých krajin hřeje, tak přichází ze smrti smrt, ze života život t. j. ti, kteří vedouce život špatný, jsou již duchovně mrtví, odmítáním učení Pavlem hlásaného spějí k smrti věčné, ti pak, kteří vedouce život dobrý, již nábožensky živi jsou, přijetím a zachováváním učení toho spějí k životu věčnému.

Slova „tak“ (οὕτως) není v rukupisech ani řeckých, ani v četných latinských. — K otázce „Kdo jest způsobilý k tomu?“ domysliti jest odpověď: Já (Pavel) a Silvanus a Timoteus.

17. mluvíme jako z čistoty... t. j. tak, jak mluví ten, kdo mluví z čistých úmyslů, a jako ten, kdo mluví byv Bohem nadchnut a před Bohem vševědoucím jehož nelze oklamati, a to v Kristu čili ve spojení s Kristem a jsouce naplněni a vedeni jeho duchem. Neuchylujeme se tedy od pravdy ani pro zisk časný ani pro uvarování se nepříjemností a pronásledování.

KAPITOLA 3.

Sv. Pavel odmítá od sebe pomluvu z osobivosti a sebechvály. 3, 1.—4., 6.*

1 Začínáme opět se doporučovati? Aneb-li potřebujeme jako někteří
doporučovacích listů k vám neb od vás? 2 Listem naším jste vy, ve-
psaným v srdce naše; znají ho a čtou všichni lidé; 3 neboť jest o vás
zjevno, že jste listem Kristovým, zhotoveným od nás a napsaným nikoli
inkoustem, nýbrž Duchem Boha živého, ne na deskách kamenných,
nýbrž na tělesných deskách srdce 4 Důvěru takovou však máme skrze
Krista k Bohu. 5 ne že bychom sami od sebe jako ze sebe byli způ-
sobilí něco mysliti, nýbrž že způsobilost naše jest z Boha, 6 který nás
také uzpůsobil (k tomu), abychom byli služebníky zákona Nového,
nikoli litery, nýbrž ducha; neboť litera zabíjí, duch pak oživuje.
7 Jestliže však služba smrti literami vrytá na kamenech byla ve
slávě, takže synové israelští nemohli pohleděti ve tvář Mojžíšovu pro
záři jeho obličeje, která pomíjela, 8 kterak nebude více (ještě) ve slávě
služba ducha. 9 Neboť jestli služba odsouzení byla slávou, mnohem
více oplývá slávou služba spravedlnosti. 10 Vždyť v té příčině není
ani oslaveno to, co oslaveno jest, proti přenesmírné slávě té. 11 Neboť
bylo-li oslaveno to, co pomíjí, jest mnohem více ve slávě to co zůstává.

---

* V prvém listě ke Korinťanům Pavel vystupoval s velikou neohrožeností a volností slova, přičítaje si a vykonávaje právo trestati (1.Kor. 4,18—21; 5, 13), dávaje sebe sama za příklad k následování (I. Kor. 7, 8; 11, 1.) a se honose vyšší moudrostí a většími dary Ducha sv. (2, 6. 16; 7, 25, 40; 14, 18), ano jistou měrou i nad jiné apoštoly se vypínaje (9, 1—15; 15, 10). Z toho vzali odpůrci jeho podnět pomlouvati ho, že jest osobivý, sám sebe chválí a doporučuje. Pomluvu tu odmítá nyní Pavel poukazem na vznešenost úřadu, který zastává. Prohlašuje totiž, že nepotřebuje žádného doporučení, poněvadž listem doporučovacím jest mu sama obec korintská, kterou založil (3, 1.—3), poučuje, že pramen jeho důvěry a zmužilosti jest v Bohu, který ho uzpůsobil k úřadu apoštolskému (takže to, co nazývají osobivostí a sebechválou, není leč účinkem a projevem jeho důvěry v Boha; v. 4.—6.), a ukazuje, že apoštolský úřad novozákonný jest tak vznešený, že přísluší s volností a neohrožeností mluviti těm, kteří jej zastávají (3, 7.—4, 6).

1. jako někteří, totiž nepraví učitelé.

2. Listem naším doporučovacím jste vy, pokud totiž svou věrou a svými mravy vydáváte svědectví, že jsem apoštolem pravým.

3. jste listem Kristovým..., pokud totiž Kristus Pán sám skrze mne vepsal či vštípil v srdce vaše víru, naději a lásku.

6. nikoli litery, nýbrž ducha. Označuje tak zákon Nový (zřízení novozákonní) jako takový, který není literou, nýbrž duchem; činí to s ohledem na to, že zákon ten ve své podstatě není rázu vnějšího, ne literou neživou, aby podobně jako zákon Starý sám o sobě pouze četné předpisy ukládal, ale neposkytoval potřebné pomoci k jich zachování, nýbrž rázu vnitřního, působě prostředky svými milost Ducha sv., kterou člověk bývá povznesen k životu nadpřirozenému a uschopněn konat skutky pro nebe záslužné. — Litera, t. j. zákon Starý zabíjí, pokud totiž četnými příkazy a zákazy svými podněcuje zlou žádostivost a tím (nemoha sám sebou dáti vyšší pomoci proti ní) podnět dává k hříchu a smrti duševní, věčné (Řím. 7, 6). Duch, t. j. zákon Nový, pokud chová v sobě princip života nadpřirozeného, obživuje, t. j. působí milost Ducha sv. a tou povznáší člověka ze stavu duševní smrti (hříchu) k životu nadpřirozenému a vede k životu věčně blaženému.

7.—11. Službou smrti a službou odsouzení (v. 9.) míní úřad starozákonní, a to onen, kterým Mojžíš prostředkoval zákon daný na Sinaji, jenž ve smyslu řečeném ve v. 6. (pozn.) dával podnět k hříchu a tím i příčinu k odsouzení a k smrti věčné; službou ducha a službou spravedlnosti míní úřad Nového zákona, kterým se dopomáhá ke pravé spravedlnosti a se pro-

[12] Majíce tedy takovou naději, jednáme úplně neohroženě [13] a ne-
béřeme si roušky, jako Mojžíš kladl si roušku na svou tvář, aby
synové israelští nepatřili na konec toho, co pomíjí. [14] Avšak otupěly
smysly jejich, neboť až do dneška zůstává táž rouška na čtení zá-
kona Starého, ježto se (jim) neodhaluje, že v Kristu přestává, [15] nýbrž
až do dneška, kdykoli se čte Mojžíš, rouška leží na srdci jejich.
[16] Ale když obrátí se (někdo) k Pánu, odejme se rouška ta. [17] Ten Pán

---

středkuje milost Ducha sv. Pavel dokazuje tu vznešenost úřadu novozákonního, a to že vznešenosti Nového zákona samého. Nový zákon totiž vyniká nesmírně nad zákon Starý svou povahou (v. 7., 8.), svou působivostí (v. 9., 10.) a svým trváním (v 11.); neboť zákon Starý (ač sám o sobě svatý) byl svou povahou zákonem smrti (ve smyslu řečeném ve v. 6.), působil odsouzení a měl trvání dočasné; zákon Nový však jest povahou svou zákonem ducha (oživujícího), působí spravedlnost a bude trvati stále. Přihlížeje pak Pavel k té oslavě, které se dostalo úřadu a služebníku zákona Starého tím, že obličej služebníka a prostředníka jeho Mojžíše byl ozářen, když sestupoval se Sinaje a když i potom mluvíval s Bohem (2. Mojž. 34, 29, 35.), vidí v tom důkaz vnitřní vznešenosti jak úřadu, tak služebníka starozákonního a dovozuje, že tím větší vznešenost a sláva přísluší úřadu a služebníkům mnohem vznešenějšího zákona Nového, a to nejen v tomto životě, nýbrž i v životě budoucím, po vzkříšení. — V té příčině není ani oslaveno to ... (v. 10.) t. j. tak veliká vznešenost a sláva přísluší úřadu a služebníkům Nového zákona, že proti ní mizí (ani zváti nemůže se slávou) ona vznešenost a sláva, které dostalo se úřadu a služebníku Starého zákona. Co pomíjí (v. 11.) t. j. zákon Starý či zřízení starozákonní; co zůstává, t. j. zřízení novozákonní.

12.—18. Sv. Pavel učí, že naděje řečené oslavy, které se mu jakožto služebníku Nového zákona dostane plnou měrou po vzkříšení, jest příčina té volnosti a neohroženosti, s kterou vykonává svůj úřad, hlásaje evangelium s tváří nepokrytou, t. j. jasně a svobodně a beze vší bázně. — Mojžíš kladl si roušku na svou tvář, kdykoliv obdržev příkazy od Boha, oznamoval je lidu. Činil to sice za tím účelem, aby zář jeho obličeje nepřekážela lidu hleděti k němu a poslouchati pozorně slova jeho; ale podle výkladu sv. Pavla ona zář předobrazovala řízením Božím velebnost budoucího Vykupitele a rouška na jeho tváři byla předobrazem oné zaslepenosti židů, která jim bránila, aby po příchodu Kristově nepoznali, že jest již konec toho, co pomíjí, t. j. konec zákona Starého. Praví-li sv. Pavel, že Mojžíš kladl si ji na tvář, aby synové israelští nepatřili..., dává tím na jevo, že ona zaslepenost byla zaviněna od židů a připadla na ně jako trest. (Někteří berou slovo konec ve smyslu cíl a rozumějí jím Krista jakožto toho, který byl cílem zákona Starého a k němuž zákon Starý směřoval.)

14.—16. Rozvádí a potvrzuje výpověď předešlou. Když v Kristu Ježíši se objevila velebnost Vykupitelova předobrazená září na tváři Mojžíšově, židé nepoznali, že zákon Starý již přestává, a že tedy mají se obrátiti k zákonu Novému, ke Kristu, nýbrž otupěla, zaslepila se mysl jejich, jak patrno z toho, že dosud, jakoby rouška byla na předčítání zákona Starého či spíše na srdci, na mysli jejich, nenahlížejí, že zákon Starý v Kristu přestal, ale ovšem nahlédnou to, až se obrátí k Pánu, uvěříce v Krista jakožto ve Vykupitele. — rouška táž, jakou měl Mojžíš, ovšem ne co do věci táž, nýbrž co do účinku, že totiž zaslepenost jejich (rouška to ve smyslu duchovním) podobně překážela duševnímu zraku (poznávání) jejich, jako židům na poušti překážela rouška hmotná. — na předčítání Starého zákona, t. j. když se předčítaly v synagogách knihy starozákonní, jmenovitě Mojžíšovy. (Mnozí vykladači překládají ve v. 14. ve shodě s Vulgátou takto: „zůstává táž rouška ... neodkryta, neboť v Kristu (skrze Krista) pomíjí“, a vykládají v tomto smyslu: rouška zůstává ..., takže nepoznávají velebnosti Vykupitelovy předobrazené záři na obličeji Mojžíšově, a to proto, poněvadž ta rouška se odkrývá teprve skrze Krista, když se k němu člověk obrátí. Ale tento překlad a výklad nepřiléhá k souvislosti.)

17. t. j. Ten Pán, k němuž se mají obrátiti, jest ten duch oživující, onen princip života nadpřirozeného, o němž jsem mluvil svrchu (ve v. 6.), neboť on zasloužil nám milost k životu nadpřirozenému i k věčné blaženosti a uděluje ji skrze Ducha sv. — tam jest svoboda, totiž svoboda od hříchu a od Starého zákona.

však jest ten duch; a kde je Duch Páně, tam jest svoboda. 18 My pak
všichni patříce jako v zrdcadle s tváří odkrytou na slávu Páně, pře-
tvořujeme se v týž obraz od slávy ke slávě, jako od Ducha Páně.

KAPITOLA 4, 1.—6.

1 Proto majíce tuto službu podle milosrdenství, kterého jsme došli,
neztrácíme mysli, 2 nýbrž odřekli jsme se nečestného tajnůstkování,
nejednajíce lstivě ani kazíce slovo Boží, ale doporučujíce se zjevo-
váním pravdy všemu svědomí lidskému před Bohem. 3 Je-li však (přece)
zakryto evangelium naše, zakryto jest u těch, kteří hynou, 4 u těch
nevěřících, při nichž bůh tohoto světa zaslepil mysli, aby se jim ne-
rozsvítilo světlo evangelia o velebnosti Kristově, jenž jest obrazem
Božím; 5 neboť nehlásáme sebe samých, nýbrž Krista Ježíše jakožto
Pána, sebe pak (projevujeme) jako služebníky vaše skrze Ježíše. 6 Vždyť
ten Bůh, který řekl, aby ze tmy světlo zasvitlo, jest to, jenž zasvitl
v srdcích našich, aby se rozsvítilo poznání velebnosti Boží ve tváři
Krista Ježíše.

Poučuje, za kterým cílem koná apoštolský úřad svůj přes všecko utrpení. 4, 7.—5., 10. *

7 Máme však poklad tento v nádobách hliněných, aby přenes-
mírná moc ta jevila se jako (moc) Boží, a ne jako (moc vycházející)

---

18. My všichni ..., t. j. my křesťané všichni poznáváme, ne sice přímo, nýbrž nepřímo, totiž v zrcadle evangelia velebnost Vykupitelovu a připodobňujeme se mu vždy víc a více svým smýšlením a životem.

4, 1.—6. zakončuje tento poddíl prohlašuje, že právě proto, poněvadž mu (podobně jakož i jiným věrozvěstům pravým) svěřen jest z milosti Boží tak vznešený úřad, hlásá evangelium jasně, volně, neohroženě, a jestli přece některým jest kázání jeho nejasné, že příčina toho není v nejasnosti jeho kázání, nýbrž v tom, že mysl jejich jest zaslepena od boha tohoto světa, t j. od ďábla — nejednajíce lstivě, doslovně „nechodíce ve lstivosti", t. j. nejednáme tak, že bychom skutečně usilovali o jiný cíl, než jaký předstíráme. — kteří hynou, t. j. jsou na cestě k věčné záhubě.

4. Kristus, vtělený Syn Boží, jest obrazem Božím Boha Otce, neboť nejen se mu podobá ve všem, nýbrž s ním i soupodstatný jest, maje touž podstatu, totéž poznání a touž moc jako Otec.

5. t. j. my nekážeme učení, které bychom byli sami vymyslili neb porušili, ani nehledáme kázáním svým slávy vlastní (jako to činí učitelé nepraví), nýbrž veškeré kázání naše odnáší se ke Kristu, vtělenému Synu Božímu, a to jakožto ku Pánu všehomíra (i podle božství i podle člověčenství jeho), v němž se soustřeďuje veškerá víra i naděje naše.

6. Bůh ... zasvitl v srdcích našich, t. j. osvítil mysl naši (moji a jiných věrozvěstů) světlem víry a zjevením pravdy o vykoupení skrze Ježíše Krista, a to k tomu konci, aby se rozsvítilo poznání ..., t. j. abychom kázáním svým zjednávali jiným známost o velebnosti Boží ve tváři Kristově čili skrze Krista a na Kristu, v němž a skrze něhož Bůh se zjevil.

* Aby potvrdil to, co posud řekl na odmítnutí pomluv, poučuje nyní, za kterým cílem (4, 7.—5. 10.) a z které pohnutky (5, 11.—6, 10.) vykonává apoštolský úřad svůj přes všecka utrpení, která musí při tom snášeti. Ukázav totiž nejprve, že Bůh právě proto vyvolil si k hlásání evangelia lidi slabé a na ně dopouští utrpení četná, aby přenesmírná moc a působivost evangelia nebyla přičítána lidem, nýbrž Bohu (v. 7.—12.), poučuje, že v úřadě svém všecko snáší a podniká pro ně v naději ve slavné vzkříšení (v. 13.—18.) a jen za tím účelem, aby se zalíbil Kristu, od něhož doufá odměny (5, 1.—10.), a že pohnutkou k tomu jest mu nesmírná láska Kristova, s kterou za všecky trpěl a umřel, aby žili jemu, a ne sobě. (5, 11.—6 10.).

7. poklad tento, t. j. světlo evangelia, světlo víry, kterým naši mysl osvítil (v. 6.); v nádobách hliněných, t. j. v těle křehkém, aneb spíše

z nás. 8 Jsme souženi v každé příčině, ale nepodleháme; býváme
v nesnázích, ale nezoufáme, 9 pronásledováni, ale ne opouštěni, (na zem)
poráženi, ale ne zahubeni; 10 povždy nosíme mrtvení Ježíše na svém
těle, aby i život Ježíšův se zjevil na těle našem. 11 Povždy totiž my,
kteří žijeme, jsme vydáváni na smrt pro Ježíše, aby i život Ježíšův
zjevil se na smrtelném těle našem. 12 Smrt tedy jeví se působivou
v nás, ale život ve vás.
13 Majíce však téhož Ducha víry, jak jest psáno: „Uvěřil jsem,
proto jsem mluvil," také my věříme a proto mluvíme 14 vědouce,
že ten, jenž vzkřísil Pána Ježíše, také nás s Ježíšem vzkřísí a postaví
s vámi. 15 Neboť všecko (děje se) pro vás, aby milost rozmnožíc se
větším počtem (přijímatelů), rozhojnila díky ke slávě Boží. 16 Proto
neklesáme na mysli, nýbrž ačkoli vnější člověk náš se hubí, přece
člověk náš vnitřní se obnovuje den ode dne. 17 Neboť (nynější) soužení
naše, které jest pomíjející, lehké, zjednává nám v míře přenesmírné
slávu věčnou, plnovážnou, 18 ježto my nehledíme k tomu, co jest viditelno, nýbrž k tomu, co jest neviditelno; neboť věci viditelné jsou
pomíjející, neviditelné však (jsou) věčné.

---

v sobě, v lidech to slabých, ve smyslu: nositeli pokladu toho (zjevení Božího jsme jen slabí lidé.

8.—12. vyčítaje různá utrpení, která na něj i na jiné věrozvěsty Bůh dopouští, ukazuje též na božskou moc, která nedávajíc mu zahynouti v nebezpečenství smrti, představuje na něm i Krista umírajícího i Krista z mrtvých vstalého.

10. t. j. stálým utrpením, jež snášíme konajíce úřad svůj, jsme stále blízko smrti a podobajíce se tak trpícímu Pánu Ježíši, představujeme na sobě ono mrtvení čili utrpení a umučení, jež bylo vykonáno na něm, a to řízením Božím za tím účelem, abychom představovali na svém těle také život jeho (že žije vstav z mrtvých), pokud totiž naše záchrana z takových útrap a nebezpečenství smrti jest svědectvím, že Kristus (vstav z mrtvých) žije, nás zachovává a v nás vítězí. (Viz I. Kor. 15, 31.)

12. t. j. v nás apoštolech smrt jeví působivost svou, pokud totiž hlásajíce evangelium jsme stále v nebezpečenství smrti, ve vás však, kterým jsme kázali a kážeme, život jeví působivost svou, pokud totiž jsme vám přinesli život duševní, život milosti, víry a lásky, a pokud ten život hledíme ve vás udržeti a sesíliti.

13. t. j. Majíce téhož Ducha víry, kterého měl žalmista David, jenž v nebezpečenství smrti neklesl na mysli, nýbrž pevnou víru a důvěru v Boha choval a vyjádřil v žalmu 115, 10. slovy: Uvěřil jsem atd., neklesáme ani my na mysli, nýbrž chováme pevnou víru a důvěru v Boha, a proto neustáváme kázati ani v největších protivenstvích. Míní pak Duchem víry Ducha sv. jakožto toho, jenž víru a naději vlévá.

15. Smysl jest: Právem jsem řekl, že Bůh nás postaví s vámi (při vzkříšení), neboť všecko, co my apoštolé snášíme a podnikáme, snášíme a podnikáme pro vás, pro vaši spásu; i jest proto spravedlivo, abychom při vzkříšení k životu věčně blaženému byli s vámi, vašimi spoluúčastníky. A činíme to vše ke slávě Boží, aby totiž rozmnožil se počet těch, kteří by milost Boží přijali, a tak od většího počtu Bůh s vděčností byl oslavován.

16. vnější člověk náš, t. j. tělo naše; člověk náš vnitřní, t. j. duše; různými útrapami a pronásledováním tělo sice slábne a hyne, ale duše se tříbí a nových sil i milosti nabývá.

17. plnovážnou, t. j. plnou, nesmírnou. Srovn. Řím. 8, 17.—18.

18. Smysl jest: Oné slávy věčné nepožíváme sice ještě ve skutečnosti, nýbrž toliko v naději; avšak i z této naděje čerpáme zmužilost a radost také v utrpeních, neboť my nehledíme k tomu, co lze viděti nyní, ke strastem, radostem, poctám, důstojnostem, statkům, rozkošem, nýbrž k neviditelným statkům a radostem života věčného.

KAPITOLA 5.

1 Vždyť víme, že sbourá-li se pozemský náš příbytek stánkový,
máme budovu u Boha, příbytek nikoli rukama udělaný, věčný, v ne-
besích. 2 Neboť v tomto (stánku) vzdycháme toužíce svrchu se přioditi
obydlím svým, které jest s nebe, 3 ačli budeme shledáni oděni, nikoli
nazí. 4 Sténáme totiž my, kteří jsme v tom stánku, jsouce sklíčeni, po-
něvadž si nepřejeme svléknouti se, nýbrž svrchu se přiobléci, aby život
pohltil to, co jest smrtelné. 5 Ten pak, jenž nás k tomu připravil, jest Bůh,
který vám dal závdavek Ducha. 6 Jsouce tedy stále plni důvěry a vě-
douce, že pokud jsme doma v těle, dlíme v cizině od Pána — 7 žijeme
totiž ve víře, nikoli v patření, — 8 jsouce pak plni důvěry, chceme ra-
ději býti v cizině od těla a dlíti doma u Pána. 9 Proto také usilujme,
abychom se mu líbili, ať jsme v těle, ať kromě těla. 10 Neboť my
všichni musíme se ukázati před (soudnou) stolicí Kristovou, aby
každý obdržel to, co vykonal tělem, podle toho, co vykonal, buď dobré
neb zlé.

5, 1. Znovu vyjadřuje svou pevnou víru a naději ve slavné vzkříšení. — Víme totiž věrou. Pozemským příbytkem stánkovým čili stánkem nazývá nynější tělo naše pro jeho křehkost, smrtelnost, budovou pak rukama neudělanou, věčnou, míní tělo oslavené, nesmrtelné, jakého se dostane spravedlivým po vzkříšení. — Neklesá v utrpeních na mysli, neboť věrou ví, že sbourá-li se čili zahyne-li v pronásledování tělo jeho smrtelné, dostane se mu při Kristově příchodu k soudu těla oslaveného, nesmrtelného, a to tak jistě, že může říci, že je má již.

2.—5. Svou víru a naději ve slavné vzkříšení potvrzuje vroucí tužbou od Boha samého apoštolům a všem spravedlivým vlitou, aby při Kristově příchodu k soudu nezemřeli, nýbrž beze smrti přešli v život věčný s tělem oslaveným, neboť tužby takové Bůh nebyl by dal, kdyby ji nechtěl vyplnit. — Toužíme svrchu se přioditi, čili na nynější smrtelné tělo své jako svrchník vzíti obydlí, které jest s nebes, t. j. tělo nesmrtelné, oslavené, a to (jak dí ve v. 4.) tak, aby život těla nesmrtelného pohltil to, co jest smrtelné, čili aby smrtelné tělo naše při Kristově příchodě beze smrti bylo proměněno v tělo nesmrtelné, věc to, která ovšem jen tehdy bude možná, budeme-li při Kristově příchodě k soudu shledáni oděni tělem svým, čili budeme-li živi a nikoli nazí, t j. bez těla, čili mrtvi; neboť v případě tom spravedliví nebudou svrchu přioděni, přioblečeni, nýbrž oděni tělem nesmrtelným, vstanou totiž z mrtvých s tělem oslaveným. — svléknouti se, t. j. odložiti tělo, zemříti. (Srovn. I. Thess. 4, 15. pozn.)

6.—10. Smysl jest: Také proto snášíme ve svém úřadě všecko a nelekáme se ani smrt podstoupiti pro Krista, spíše přejeme si ji, poněvadž víme, že spravedliví, kteří zemrou před příchodem Kristovým k soudu, vejdou ihned, alespoň podle duše své v nebi s Kristem ve spojení nejvýš oblažující (ačli časné tresty si již vytrpěli), a nám jest milejší toto spojení s Kristem v nebi, pravé to naší vlasti, než dlíti na zemi v těle; usilujeme proto jen o to, abychom se Kristu líbili, ať jsme při jeho příchodě k soudu již tělesně mrtvi aneb ještě živi. — Pokud jsme doma v těle, t. j. tělesně živi; v cizině od Pána, t, j. jsme ještě na zemi, která není naší pravou vlastí, a to vzdáleni od Pána, t. j. od patření na něho tváří v tvář, čili od nejvýš oblažujícího, nebeského spojení s ním. Jsou sice spravedliví také v tomto životě spojeni s Kristem věrou a milostí Boží (žijí ve víře, v říši víry) a i v tomto spojení pociťují jistou blaženost, avšak nepatří naň dosud tváří v tvář (nežijí v patření, v říši patření), nejsou s ním ještě ve spojení dokonalém, nebeském. — žijeme (ve víře), doslovně hebraisticky: Kráčíme. — co vykonal tělem (*τὰ διὰ τοῦ σώματος*) znamená buď „co vykonal, pokud byl v těle, v době pozemského života svého“, aneb spíše, „co vykonal tělem, tělesnými ústroji.“ Neboť apoštol přihlíží zde k tomu, že tělo jako podstatná část lidské přirozenosti bude také míti účast v konečném osudu člověka. Nelze proti výkladu tomu namítati, že budeme souzeni také z konů čistě duševních, myšlenek, žádostí, neboť tělo jest nástrojem i duševních konů, i myšlenek a žádostí.

Poučuje o pohnutce, z které koná úřad svůj. 5, 11—6. 10.*

11 Znajíce tedy bázeň Páně, přesvědčujeme (o tom) lidi, Bohu
však jsme zjevni, a doufám, že také vašemu svědomí jsme zjevni.
12 Nechválíme vám zase sebe samých, nýbrž dáváme vám podnět ho-
nositi se námi, abyste (ho) měli proti těm, kteří se honosí vnějškem
a ne srdcem. 13 Vždyť buď že jsme byli bez smyslu, pro Boha (se to
stalo), aneb že jsme při smysle, pro vás (jsme takovými). 14 Neboť
láska Kristova nás pudí, ježto jsme usoudili toto: Jeden zemřel za
všecky, všichni tedy zemřeli; 15 a za všecky zemřel (Kristus), aby ti,
kteří jsou živi, nežili již sobě, nýbrž tomu, jenž za ně umřel a z mrtvých
vstal. 16 Proto my od nynějška neznáme podle těla nikoho; ačkoli
jsme znali podle těla Krista, přece nyní již neznáme ho tak. 17 Je-li

---

* 11.—21. Prohlásiv, že obrany této nepíše, aby se chválil, nýbrž aby čtenáři jeho (Korinťané) měli co odpověděti jeho pomlouvačům, vidouce, že všecko činí ke cti Boží a k jejich spáse (v. 11.—13.), ukazuje, že pohnutkou k neúnavnému vykonávání úřadu apoštolského jest mu láska Kristova k nám, s kterou se obětoval za všecky (v. 14.—15.); neboť láska ta jej pobádá, aby jako náměstek Kristův všecko podnikal pro spásu těch, pro něž Kristus zemřel (v. 16.—18); po té líčí, jak si v té příčině počíná (6, 1.—10.).

11. *Bázní Páně* rozumějí někteří bázeň před Pánem, čili onu ctnost, kterou člověk z lásky k Bohu se bojí uraziti jej, aby spravedlivým soudem jeho nebyl od něho odloučen; spíše však jest jí rozuměti *soud Boží* (Kristův) s jeho hrůzou; neboť v prvním smyslu byl by spíše řekl „majíce bázeň Páně“. *Přesvědčujeme lidi*, o tom totiž, že úřad svůj konáme za tím účelem, abychom se zalíbili Kristu, a nikoli za nějakým účelem nekalým, jak o nás pomlouvačně říkají naši nepřátelé.

12. *abyste měli* totiž podnět honositi se námi proti těm, kteří nás pomlouvají, aneb abyste měli co odpověděti našim pomlouvačům, *kteří se honosí vnějškem*, t. j. jednak věcmi vnějšími (původem od Abrahama, výmluvností, nadáním a p.), jednak, a to hlavně, líčenou horlivostí apoštolskou, *a ne srdcem*, t. j. poctivostí, upřímností, opravdovou horlivostí apoštolskou pro čest Boží a spásu lidí.

13. Apoštol ukazuje, že mohou se jím honositi, a to proto, poněvadž všecko, co činí, směřuje ke cti a chvále Boží aneb ke prospěchu bližního. Slova „*buď že jsme byli bez smyslu*“ atd. vykládají obyčejně takto: buďže tak horlivě jsme si počínali, že se některým zdálo, jako bychom se byli pominuli s rozumem, stalo se to pro čest a chválu Boží, aneb mluvíme klidně a s rozvahou, děje se to pro spásu vaši. Více však srovnává se s významem slov „bez smyslu“ a „při smysle býti“ výklad tento: Buďže jsme byli *ve vytržení mysli* (v ekstási), stalo se to pro Boha, k jeho cti a chvále, aneb jsme a působíme ve stavu obyčejném, děje se to pro vás, pro vaši spásu; nikdy tedy neusilujeme o čest neb prospěch vlastní.

14. Smysl jest: Jeden (t. Ježíš Kristus) zemřel jako zástupce všeho lidstva za všecky lidi, učiniv tak božské spravedlnosti dosti za všecky; v něm tedy jakožto zástupci svém zemřeli duchovně všichni, tak že všichni ke spáse přijíti mohou, a skutečně ti všichni ke spáse přicházejí neb přijdou, kteří s ním (na křtu sv.) vcházejí ve spojení a v tom spojení při své smrti bývají shledáni. Ukazuje tak na velikou moc a dobrodiní vykupitelského díla Kristova a pobádá k vděčnosti za ně. (Srov. I. Tim. 2, 6.) Dle Vulgaty bylo by: „*jestli jeden zemřel*“; smysl však zůstává týž.

15. t. j. Účel, za kterým jeden (t. Kristus) za všecky umřel, byl a jest ten, *aby ti, kteří jsou živi* životem nadpřirozeným byvše k němu znovuzrozeni na křtu sv., *nežili již sobě*, poddávajíce se přirozeným náklonnostem svým a chtíčům, *nýbrž tomu, jenž za ně umřel*, Kristu Ježíši, tak totiž, že by, trvajíce ve spojení s Kristem, vedli život nový, Bohu milý, ke cti a slávě Boží. Ukazuje tak, kterak máme si podle vůle Kristovy vésti, abychom se mu líbili.

16.—17. Činí závěrky z toho, co řekl ve v. 14.—15., a to ve smyslu tomto: Poněvadž my (já a jiní věrozvěstové) od svého obrácení jsme živi v Kristu životem milosti (životem nadpřirozeným), proto *od nynějška*, t. j. od svého obrácení se či jako křesťané *nikoho neznáme* čili neposuzujeme *podle*

tedy někdo v Kristu, jest novým stvořením, staré věci pominuly; hle
všecko se obnovilo. [18] Ale to všecko přichází od Boha, který nás
smířil s sebou skrze Krista a dal nám službu toho smíru, [19] neboť
Bůh to byl, který skrze Krista svět s sebou smířil nepřičítaje jim
přestupků jejich a vloživ v nás slovo smíru. [20] Na místě Kristově tedy
konáme poslání, jakoby Bůh skrze nás napomínal; prosíme na místě
Kristově: Smiřte se s Bohem. [21] Toho, jenž hříchu nepoznal, učinil pro
nás hříchem, abychom my stali se v něm spravedlností Boží.

KAPITOLA 6.

[1] Jsouce pak spolupracovníky (Božími), také napomínáme (vás),
abyste nepřijali milosti Boží nadarmo. [2] Neboť praví: Včas příjemný vyslyšel jsem tě, a v den spasení pomohl jsem tobě. Hle nyní jest čas příjemný, hle, nyní jest den spasení. [3] Nikomu v ničem nedáváme pohoršení, aby se nepohaněla
služba naše, [4] nýbrž ve všem se prokazujeme jako služebníci Boží
mnohou trpělivostí v souženích, v nesnázích, v úzkostech, [5] v ranách,

těla, t. j. podle toho, jak se kdo jeví tělesným očím porušené přirozenosti lidské, ne se stanoviska čistě přirozeného a lidského (podle rodu, poměru k zákonu mojžíšskému a p.); před svým obrácením posuzoval jsem tak jiné, zejména Krista, maje ho za rušitele soboty, rouhače a svůdce lidu od velerady právem odsouzeného, ale nyní nesoudím již tak o něm. Je-li tedy někdo živ v Kristu, ve spojení s ním věrou a milostí posvěcující, jest v novém stavu životním, který se odlišuje od stavu jeho předešlého a pro který se může zváti právem stvořením čili tvorem novým, poněvadž jsa živen a sílen novým principem životním, milostí Ducha sv., dává svému smýšlení a jednání docela jiný ráz a směr a jest schopen konat skutky pro nebe záslužné, jichž dříve konati nemohl; — staré věci, blud, smýšlení pozemské pominuly, všecko se obnovilo, veškeren osobní život náš se změnil.

18. Službu smíru, t. j. službu čili úřad, kterým se prostředkuje smír s Bohem, úřad apoštolský. Viz 3, 9; 4, 1; 6, 3.

19. „Který skrze Krista . . . smířil“. Doslovně bylo by sice „v Kristu“, ale předložka *v* (ἐν) odpovídajíc zde hebrejské předl. בְּ (b^e) znamená zde „skrze.“ — nepřičítaje jim přestupků jejich, t. j. odpouštěje jim hříchy jejich i tresty za ně, a vloživ v nás (v naše srdce) slovo smíru, t. j. učení o tom, že Kristovou smrtí na kříži Bůh jest usmířen čili křesťanské učení o vykoupení lidstva; vložil je v nás (apoštolech) k tomu konci, abychom je jiným hlásali a k smíru s Bohem přiváděli.

21. Aby tím spíše hleděli se s Bohem smířiti, povzbuzuje je poukazem na nesmírnou dobrotu a milosrdnost Boží, ve které osobu naprosto nevinnou, vtěleného Syna svého učinil pro nás hříchem t. j. jako největším hříšníkem, na němž by nebylo nic jiného leč hřích, pokud totiž všecky hříchy všech lidí a všech časů na ně vložil, aby za ně podstoupil utrpení a smrt nejbolestnější a nejpotupnější, a to k tomu konci, abychom dosáhli od Boha ospravedlnění v něm, t. j. ve spojení s ním.

1.—2. Apoštol obrací nyní a rozšiřuje na Korinťany ono vyzvání, které byl v 5, 20. učinil předem k nevěřícím, a to ve smyslu tomto: Jako spolupracovníci Boží nejen prosíme nevěřící, aby se s Bohem smířili (5, 20), nýbrž i napomínáme věřící, jmenovitě také vás, abyste milosti Boží (kterou jste na křtu sv. dostali) nepřijali nadarmo, nýbrž jí používali a s ní působili. A toto napomenutí potvrzuje výpovědí prorockou uvedenou z Is. 49, 8. dle překladu alexandrijského. — Nyní, kdy vykupitelské dílo jest vykonáno, jest příhodná doba ke spáse; proto použijte jí, působíce s milostí, kterou Kristus nám zasloužil a již udělil a uděluje.

3.—10. líčí nejprve povšechně způsob své činnosti (3.—4a), potom vyčítá ctnosti, které při tom osvědčuje (4b—7), a vnější útrapy, které při tom jest mu snášeti (8.—10).

v žalářích, v nepokojích, v námahách, v bděních, v postech, [6] čistotou,
poznáním, shovívavostí, dobrotivostí, Duchem svatým, láskou nelíčenou,
[7] slovem pravdy, mocí Boží, zbrojí spravedlnosti v pravo i v levo, [8] za
pocty i potupy, při zlé i dobré pověsti, jako svůdcové a jsouce prav-
domluvni, jako neznámí a jsouce dobře známi, [9] jako umírající, a hle
žijeme, jako trestaní, ale nejsouce usmrcováni, [10] jako smutni, ale vždy
se radujíce, jako chudí, ale mnohé obohacujíce, jako nic nemající, ale
všemi věcmi vládnouce.

Vyzývá Korinťany, aby splácejíce mu lásku láskou, varovali se zhoubného společenství s pohany. 6, 11—7, 1.*

[11] Ústa naše otevřela se k vám, Korinťané, srdce naše se roz-
šířilo. [12] Nejste stísněni v nás, ale tísníte se v útrobách svojich; [13] k téže
odplatě, jako k dítkám to pravím, rozšiřte se i vy. [14] Nespřahejte se

---

6. poznání, t. j. křesťanská opatrnost, s kterou poznává, co kdy má podle vůle Boží činiti s ohledem na místní a časové okolnosti a potřeby jednotlivých osob a obcí. — Duchem svatým, jsouce totiž řízeni a síleni Duchem sv.

7. Slovem pravdy, t. j. učením, které obsahuje pravdu; mocí Boží, kterou Bůh mi při kázáních a vůbec při mém úřadě pomáhá a skrze mne zázraky činí. — Zbrojí spravedlnosti v pravo i v levo čili zbrojí, kterou poskytuje spravedlnost, aneb která se srovnává se spravedlností, míní ctnosti, které projevuje při šíření a hájení víry Kristovy. Představuješ se jako bojovník, který má v pravé ruce zbroj k výboji (meč, kopí) a v levé ruce zbroj k obraně své (štít).

8.—10. Ukazuje, za jakého pomlouvači vydávají jej i jiné věrozvěsty, a jakými ve skutečnosti jsou.

9. jako umírající, t. j. jako lidé, kteří jsouce stále v nebezpečenství smrti, takřka již umírají; jako trestaní, t. j. jako lidé, které Bůh trestá pro jejich hříchy.

10. chudí totiž na statky pozemské; obohacujíce totiž statky duchovními.

* Od 6, 11.—7, 16. sv. Pavel uzavíraje část obrannou, a) ujišťuje Korinťany svojí láskou a vyzývá je, aby mu lásku láskou spláceli, a to zvláště tím, že by se varovali zhoubného obcování s pohany, takového totiž, při kterém by se dali jejich příklady svésti k nepravostem (6, 11.—7, 1.), b) podává důkaz trvalé lásky své k nim (7, 2—16).

11. Smysl jest: Volně a upřímně (bez obalu) mluvil jsem k vám (v předešlé části listu), a to nikoliv abych se honosil, nýbrž z lásky k vám.

12. nejste stísněni v nás, t. j. nemáte málo místa v mém srdci, já vás miluji; ale vy se tísníte . . ., takže já nemám dosti místa v srdci vašem, čili vy nemilujete mě dosti.

13. t. j. otevřte mi srdce své a odplacujte mi podobnou láskou, jakou já miluji vás.

14. Nespřahejte se, t. j. nespojujte se s pohany, totiž důvěrně, tak abyste se dali svésti příkladem jejich ve věcech víry a mravů. Že nezakazuje veškerého obcování s pohany, patrno z I. Kor. 5, 11—13; 7, 12—15; 10, 27. Výrazem „nespřahejte se“ (doslovně „nebuďte jinospřežní“) apoštol naráží na starozákonní zákaz zapřahati spolu zvířata různého rodu (na př. koně s volem; 5. Mojž. 22, 10), naznačuje tak i příčinu, proč křesťané nemají vcházeti v důvěrné obcování s pohany, proto totiž, že jsou jinorodí (v příčině náboženských názorů). A že tomu vskutku tak, že totiž mezi křesťany a pohany jest taková různost, ba takový protiklad, že křesťané nemohou s pohany obcovati bez nebezpečenství pro svoji víru a své mravy, dokazuje ve 14 b—16 pěti otázkami, z nichž první dvě poukazují ku protikladu mezi křesťanstvím a pohanstvím co do jejich povahy, druhé dvě ku protikladu co do jejich hlav a údů, pátá pak ku protikladu co do jejich hodnoty a důstojnosti. Křesťanství totiž jest co do své povahy spravedlností, neboť ospravedlňuje člověka a vede k tomu, aby vedl život spravedlivý, ctnostný; jest i světlem, neboť osvěcuje rozum člověka, poučujíc ho o všem, čeho třeba, k dosažení posledního cíle, ke spáse. Pohanství však jest co do své povahy nepravostí (nezákonností), ježto neuznávajíc Boha pravého a ne-

s nevěřícími; neboť které účastenství má spravedlnost s nepravostí,
aneb které společenství světla s tmou? 15 A kterou shodu má Kristus
s Belialem, aneb který díl má věřící s nevěřícím? 16 A jaké srovnání
má chrám Boží s modlami? Neboť vy jste chrámem Boha živého, jak
řekl Bůh: „Přebývati budu mezi nimi a choditi, a budu
jejich Bohem a oni budou mým lidem. 17 Proto vyjděte
z prostředu jejich a oddělte se, praví Hospodin, a nečistého
se nedotýkejte, 18 a já přijmu vás a budu vám
za Otce a vy mi budete za syny a dcery, praví Hospodin
všemohoucí."

KAPITOLA 7.

1 Majíce tedy tato zaslíbení, miláčkové, očisťme se od veškeré
poskvrny těla i ducha, dokonávajíce posvěcení v bázni Boží.

Sv. Pavel osvědčuje svou lásku ke Korintským. 7, 2—16.*

2 Pojměte nás; nikomu jsme neublížili, nikoho nepokazili, nikoho
nepodvedli. 3 Nepravím to k vašemu odsouzení; vždyť jsem pravil

---

sloužíc Bohu, nýbrž tvorům, z hříchu vzešlo a k hříchu, nepravosti vede; jest i tmou, ježto zatemňuje mysl temnotou bludů a nevědomosti ve věcech spásy. Hlavou křesťanstva, církve, jest Kristus (Pomazaný), jehož jméno již upozorňuje na nesmírnou jeho důstojnost a na dobrodiní, která lidstvu prokázal, údy pak jeho jsou věřící, hlavou pohanstva však jest satan, jenž v pozdějších apokryfech židovských nazývá se též Belialem (ničemnost, zloba) a tak již jménem svým ukazuje na zkázu, do které uvádí své stoupence, údy pak jeho jsou nevěřící, kteří ani ponětí nemají o té víře, kterou údové království Kristova dosahují statků nadpřirozených. Co pak se týká důstojnosti a hodnoty křesťanů, jsou chrámem Božím (1. Kor. 3, 16; 6, 19), chrám Boží však již v Starém zákoně byl pokládán za tak vznešený a svatý, že ani modla ani některá jiná věc patřící k modloslužbě pohanské nesměla se dáti do něho, aby ho neposkvrnila. Patrno tedy, jak nesmírná jest protiva mezi křesťanstvím a pohanstvím a jak proto nebezpečno pro křesťany vcházeti v důvěrné obcování s pohany a s nevěřícími vůbec.

15. Slovo Belial značí ničemnost, zlobu, špatnost. Sv. Pavel označuje jím ďábla, knížete duchů zlých.

16. Že jsme chrámem Božím, dokazuje slovy Písma sv., jež uvádí volně z 3. Mojž. 26, 12 vzhledem k Ezech. 37, 27. Slova ta vyplnila se jistou měrou již tehdy, když Bůh pod obrazem sloupu oblakového dlel viditelně mezi vyvoleným lidem svým starozákonním; zvláštní měrou však vyplnila a vyplňují se, když Bůh (vtělený Syn Boží) dlí mezi novozákonním lidem svým vyvoleným ve svátosti oltářní, a jmenovitě, když při sv. přijímání vtělený Syn Boží a při sv. biřmování Duch sv. ne pouze obrazně, nýbrž skutečně a bytečně v nás vstupuje, tu stávají se těla naše skutečně chrámem Božím.

17. Slova tato jsou uvedena volně z Is. 52, 11. Ve smyslu literním týkají se lidu israelského a jeho návratu ze zajetí babylonského. Sv. Pavel obrací je ve smyslu duchovním na křesťany, jmenovitě na Korinťany, vyzývaje jimi, aby se zdržovali neřestí pohanských a všeho, co by je k tomu svádělo.

7, 1. Verš tento patří věcně k předešlému (6, 18). Sv. Pavel opakuje tu a vysvětluje svými slovy totéž vyzvání, které byl učinil v 6, 18. slovy prorokovými. — Dokonávajíce t. j. vždy k větší dokonalosti přivádějíce posvěcení, kterého jsme nabyli na křtu sv. Dokoná se pak posvěcení to životem v bázni Boží.

2.—16. podává důkaz o své lásce ke Korinťanům, aby ukázal, že nemají příčiny od něho se odvraceti, ale ovšem příčinu milovati jej. Činí to poukazem na svou starostlivost o ně (v 2.—7,), na potěchu a radost, kterou pocítil při dobré zprávě, kterou mu o nich podal Titus (v 8.—12.), a na to, jak radost jeho vzrostla radostí Titovou, kterou on pocítil, když mu o nich podával zprávu radostnou (v 13.—16)

2. Pojměte nás totiž ve své srdce, čili mějte lásku ke mně.

prve, že jste v našem srdci, abyste spolu se mnou zemřeli i živi byli.
[4] Velikou důvěru mám k vám, velikou chloubu z vás; jsem naplněn
útěchou, překypuji radostí při všem soužení svém. [5] Neboť když jsme
přišli do Macedonie, tělo naše nemělo žádného odpočinku, nýbrž
v každé příčině byli jsme souženi, zevně boje, uvnitř strachy. [6] Ale ten,
jenž těší ponížené, Bůh, potěšil nás příchodem Titovým, [7] a nejen
příchodem jeho, nýbrž i tou potěchou, kterou měl z vás, když nám
vypravoval o vaší tužbě, o vašem nářku, o vaší horlivosti pro mne,
takže jsem se ještě více zaradoval. [8] Neboť ačkoliv jsem vás zarmoutil
tím listem, nelituji toho; ačkoliv jsem litoval vida, že onen list, byť
(jen) na chvíli, vás zarmoutil, [9] nyní se raduji, nikoli, že jste byli
zarmouceni, nýbrž že jste se zarmoutili ku pokání. Zarmoutili jste se
totiž podle Boha, abyste v ničem nevzali z nás škody. [10] Zármutek
totiž, který jest podle Boha, působí pokání ke spáse, kterého se neli-
tuje, ale zármutek světa působí smrt. [11] Neboť hle, právě to, že jste
ze zarmoutili podle Boha, jak velikou způsobilo ve vás snahu, ano
i obranu, i nevoli, i obavu, i tužbu, i horlivost, i potrestání; v každé
příčině jste prokázali, že jste nevinni v té věci. [12] Nuže, ačkoli jsem
vám psal, (neučinil jsem to) pro toho, jenž křivdu učinil, ani pro toho,

---

5. tělem míní celou svoji osobnost. Boji zevnějšími rozumí útrapy a pronásledování, které bylo mu trpěti od nevěřících a různých odpůrců, strachy, vnitřními pak obavy, které měl o Korinťany, aby se nedali svésti od nepravých učitelů.

6. potěšil nás příchodem Titovým, který přinesl o vás zprávy (celkem) příznivé, Srovn. 2, 12.—17.

7. o vaší tužbě míti mě mezi sebou, vašem nářku nad tím, že jste mi dali příčinu k zármutku, o vaší horlivosti pro mne, hájiti mě totiž proti pomlouvačům a vyhověti mým přáním.

8. tím listem totiž naším prvním listem ke Korintským, ve kterém jim činil různé výtky. — „a jestli jsem litoval, vida, že . . .“ tak podle textu latinského; podle textu řeckého bylo by: „a jestli jsem litoval, (vidím totiž, že onen list . . . zarmoutil,) nyní se raduji.“

9. Zármutek podle Boha jest ten, který vychází z lásky k Bohu a ke spravedlnosti a proto srovnávaje se s vůlí Boží, libí se Bohu; zármutek světa je ten, který vychází z lásky ke světu nad ztrátou věcí časných.

10. Místo „kterého se nelituje“ bylo by dle Vulgáty „trvalé“ (pokání), překlad to sice nedosti přesný, ale co do věcí správný; neboť pokání, kterého člověk nelituje, bývá též trvalé. Někteří vztahují přídavné jméno ἀμεταμέλητον (nelitovatelný, čeho se nelituje) ke slovu σωτηρία, spása, „ke spáse, které se nelituje“; jest to sice přípustné, ale méně vhodno.

11. snahu napraviti bývalou netečnost a pohoršení dané krvosmilníkem (1 Kor. 5.); obranu, kterou jednotlivci omlouvali neb vysvětlovali své jednání, jmenovitě to, jak se zachovali ke krvosmilníkovi (snad tvrzením, že o tom nevěděli); nevoli nad tím, že strpěla se ona hanebnost, jež zatím přišla všem ve známost; obavu (bázeň), aby neztratili lásky Pavlovy; tužbu po příchodě Pavlově; horlivost usmířiti Pavla potrestáním krvosmilníka; potrestání vinníka toho vyloučením z církve obce své. (2, 6.—7)

12. pro toho, jenž křivdu učinil t. j. pro krvosmilníka, který svému otci učinil křivdu tím, že mu odvedl manželku (svoji to macechu) a vešel s ní v manželství. Slova „aby přišla na jevo naše pečlivost, kterou pro vás máme,“ pro vaši spásu, jsou podána podle Vulgáty, překladu starolatinského a některých mladších rukopisů řeckých. Ona srovnávají se s 2., 4. i s tím, že Pavel v tomto odstavci hledí osvědčiti předem svoji lásku ke Korinťanům. Podle starších rukopisů řeckých bylo by však: „aby přišla na jevo vaše pečlivost, kterou pro nás máte,“ abyste se nám ve všem zalíbili. Toto znění srovnává se s 2, 9, a jest asi správnější; ať jest však pravé čtení toto neb ono, to jest jisto ze znění jednoho i druhého, že Pavel dosáhl toho účelu, kterého prvním listem ke Korint. dosíci chtěl, jejich nápravy a polepšení, a proto, že ho dosáhl, potěšil a zaradoval se (v. 13.)

jenž křivdu utrpěl, nýbrž aby přišla na jevo naše pečlivost, kterou pro
vás máme u sebe před Bohem. [13] Proto jsme se potěšili. A při tomto
potěšení svém zaradovali jsme se mnohem více nad radostí Titovou,
poněvadž duch jeho se občerstvil ode všech vás. [14] Neboť chlubil-li
jsem se v čem vámi před ním, nebyl jsem zahanben, nýbrž jakož jsme
vám mluvili všecko v pravdě, tak i chlouba naše před Titem stala se
pravdou. [15] A srdce jeho jest vám oddáno ještě více, ježto se rozpo-
míná na poslušnost všech vás, kterak jste ho přijali s bázní a s tře-
sením. [16] Raduji se, že ve všem mohu vám důvěřovati.

KAPITOLA 8.

Příkladem křesťanů macedonských vyzývá ke sbírce. v. 1—15.

[1] Oznamujeme však vám, bratři, milost Boží, která byla dána
v církvích macedonských, [2] že totiž při mnohém osvědčení se v sou-
žení přehojná radost jejich a převeliká chudoba jejich se rozhojnila
k bohatství jejich prostosrdečnosti, [3] neboť podle sil svých (dosvědčuji
to), i nad síly své, dobrovolně, [4] s mnohým přimlouváním nás prosíce
za milost zúčastniti se ve sbírce pro věřící, [5] a to nikoli tak, jak jsme
čekali, nýbrž i sami sebe dali předem Pánu, (potom) i nám z vůle
Boží, [6] takže jsme vyzvali Tita, aby tak, jak započal, i dokonal u vás
též dílo lásky.
[7] Než jako ve všem oplýváte, ve víře a v slově i v poznání a
ve všeliké snaživosti i ve své lásce k nám, (tak hleďte), abyste oplý-

---

*V části druhé (8, 1.—9, 15), Sv. Pavel vyzývá Korinťany, aby učinili mezi sebou sbírku pro chudé křesťany jerusalemské, udávaje, jak ji mají konati (8, 1.—15.), kdo ji má říditi (8, 16—9, 5.) a ukazuje, jak záslužná je štědrost (9, 6.—15.).

1.—6. Vyličiv štědrost křesťanů macedonských a tak Korinťany k následování povzbudiv, oznamuje jim, že k nim pošle Tita, aby u nich sbírku vykonal.

1. milost Boží, totiž onu, kterou Bůh je povzbudil k dobrému vůbec, zejména k tak veliké dobročinnosti.

2. t. j. při všem soužení, které na ně přišlo (I. Thess. 1, 6; 2, 14, 15; 3, 5; Filip 1, 29; Skutk. K. 16. a 17.) nejen neklesli na mysli, nýbrž osvědčivše se věrností a trpělivostí byli z toho naplněni nesmírnou radostí, a radost ta, jakož i veliká chudoba jejich (do které as upadli v onom soužení, v pronásledování od pohanů i židů), vzbudily v nich bohatství prostosrdečnosti, bohatou dobročinnost, ve které sebrali hojné almužny pro nuzné křesťany jerusalemské i při své chudobě.

3.—5. takto podle textu řeckého. Vulgata podává smysl týž, jen že přidávajíc za slova gaudii ipsorum" (radost jejich) slovo fuit (byla) a za slovo „voluntarii" (dobrovolní) sponu fuerunt (byli) a kladouc za slova „in sanctos" (pro svaté t. j. pro věřící) tečku, smysl ten poněkud znejasňuje. Macedonští křesťané dali totiž almužnu dobrovolně nebyvše ke sbírce vyzváni, ba oni vyprošovali si snažně na Pavlovi jako zvláštní milost či přízeň, by směli ve sbírce se zúčastniti, a oni dali almužnu větší, nežli od nich čekal, ano mimo nadání dali i sebe samy, předem ovšem Bohu, (potom) i Pavlovi, tak totiž, že z lásky a vděčnosti k Bohu, který je povolal ke pravé víře, a také z lásky a vděčnosti k Pavlovi, který u nich a pro ně se namáhal, obětovali s radostí a se zvláštní obětavostí i věci k živobytí potřebné, poručivše se zcela Bohu a jeho prozřetelnosti. — za milost zúčastniti se, doslovně „za milost a účast", kterážto slova pojímati jest buď jako hendiadys ve smyslu „za milost zúčastniti se", jak jsme přeložili, anebo tak, že spojka *a* (*καί*) má se za epexegetickou (vysvětlovací) ve smyslu „za milost to jest za účast."

7.—15. Vyzývá Korinťany ke sbírce přímo, ne sice jako rozkazem, nýbrž jako radou, ale přece tak, že slova jeho jsou mocnou pobídkou pro ně, aby učinili sbírku hojnou, ač ne nad své síly, nýbrž přiměřeně svému majetku.

7. v slově i poznání viz I. Korint, 1, 5.; ve snaživosti konat věrně všecky povinnosti své, uchovat se zlého a činiti dobré; v tomto díle lásky

vali též v tomto díle lásky. [8] Nepravím to jako příkazem, nýbrž že
snaživostí jiných chci zkusiti pravost také vaší lásky, [9] neboť znáte tu
milost Pána našeho Ježíše Krista, že totiž jsa bohat, stal se pro vás
chudým, abyste vy zbohatli chudobou jeho. [10] A (jen) radu dávám v té
věci, neboť jest to užitečno vám, kteří jste dříve, od předešlého roku,
začali nejen vykonávati to, nýbrž i chtíti. [11] Nyní však také to vyko-
návání dokončete, aby (tak) jako jest (u vás) ochota chtíti, bylo i do-
končení z toho, co máte. [12] Neboť je-li tu ochota, jest příjemna
(Bohu) podle toho, co kdo má, nikoli podle toho, čeho nemá. [13] Vždyť
ne (tak má se díti sbírka), aby jiným stala se úleva, vám však tíseň,
nýbrž podle rovnosti; [14] v nynější době vaše hojnost (přispěj) jejich
nedostatku, aby také jejich hojnost přispěla nedostatku vašemu, by
(tak) nastala rovnost, [15] jakož jest psáno; „K d o m n o h o n a s b í r a l,
n e m ě l p ř e b y t k u, a k d o m á l o, n e m ě l n e d o s t a t k u.“

Sv. Pavel udává a doporučuje ty, kteří mají sbírku provésti. v. 8, 8, (16—9, 5.)

[16] Ale díky Bohu, jenž dal touž snaživost pro vás v srdce Titovo.
[17] Neboť vyzvání (moje) přijal sice, avšak jsa velmi snaživý, sám ze
své vůle k vám odchází. [18] Posíláme však s ním také bratra, o němž
jde chvála v příčině evangelia po všech církvích, [19] a nejen to, nýbrž
také zvolen byl od církví za našeho průvodce při tomto díle lásky,
kterou konáme ke slávě Páně a ke své ochotě, [20] varujíce se toho,
aby někdo nás nehaněl při tom bohatství, kterým posluhujeme; [21] neboť
prozíráme k dobrému nejen před Pánem, nýbrž i před lidmi. [22] Posí-
láme však s nimi (také toho) bratra našeho, kterého jsme častokráte

---

(doslovně „v této milosti“); míní tu sbírku pro chudé, pravě však též „v tomto díle lásky“, zahrnuje také ostatní ctnosti, jmenovitě ty, které právě jmenoval.

9. a b y s t e v y z b o h a t l i totiž Božími milostmi, statky nadpřirozenými.

10. v t é t o v ě c i t. j. v příčině této sbírky. Chce říci: Vý jste dříve nežli Macedoňané nejen počali sbírku skutečně konati, nýbrž i rozhodli se pro ni. Běží tedy o to, abyste ji také dokončili již. Slovy „z toho, co máte“ napomíná, aby se nepřepínali, aby nedávali více, nežli dovoluje majetkový stav jejich; napomenutí to odůvodňuje ve v. 12.—13. poučením, že Bůh nežádá od nás ničeho nad naše síly, a poukazem na účel almužny.

13.—14. p o d l e r o v n o s t i čili podle míry rovnosti, tak totiž, aby sebranými dary vyrovnala se jistou měrou nerovnost mezi majetnými a nuznými, pokud by totiž jedni přispívali druhým statky časnými, tito pak oněm by dopomáhali modlitbami k statkům duchovním. (Viz Řím. 15, 26.—27.)

15. Slova tato jsou z 2. Mojž. 16, 18. V literním smyslu týkají se sbírání manny na poušti, kde Bůh mocí svou způsobil, že každý naměřil jen tolik manny, kolik potřeboval ke své výživě, ať jí byl nasbíral více nebo méně.

16.—24. Sděluje, že ku provedení sbírky posílá k nim Tita a dva osvědčené křesťany macedonské; zároveň doporučuje muže ty.

17. Smysl: Já jsem sice vyzval Tita, aby u vás sbírku provedl (v. 6.), avšak při jeho horlivosti nebylo vyzvání ani potřebí.

19.—20. b r a t r a t. j. křesťana. Muž ten byl zvolen za Pavlova p r ů v o d c e p ř i t o m t o d í l e l á s k y t. j. k tomu, aby sv. Pavla provázel do Jerusalema, až by tam nesl výnos sbírky macedonské i korintské. Pavel chtěl míti svědka sbírek těch sebou, aby odpůrci jeho nemohli h a n ě t i, t. j. podezřívati a pomlouvati ho, že sbírek užívá p r o s e b e. Kdo byl ten muž, známo není, možná Aristarchus. (Skut. 20, 4.) Neprávem myslili někteří na sv. Lukáše neb Barnabáše neb Silu; neboť ti nebyli Macedoňany. — K e s v é o c h o t ě t. j. buď „abychom projevili (osvědčili) svou ochotu,“ aneb, jak vykládají jiní „abychom zvýšili svou ochotu (ku zvýšení své ochoty čili ku svému povzbuzení). — p ř i t o m b o h a t s t v í, t. j. při té bohaté, hojné almužně, kterou obstaráme.

22. Ani o tomto křesťanu není jinak nic známo.

zkusili ve mnoha věcech jako takového, který jest snaživý a nyní
mnohem snaživější pro velikou důvěru k vám. [23] Buď že (mluvím) pro
Tita, jest to můj společník a spolupracovník mezi vámi, aneb pro
bratry svoje, jsou to vyslanci církví, sláva Kristova. [24] Podejte jim
tedy důkaz své lásky a naší chlouby z vás před církvemi.

KAPITOLA 9.

[1] Jest mi zajisté zbytečno psáti vám o té službě, která se koná
pro věřící. [2] Neboť znám ochotu vaši, pro kterou se vámi chlubím
u Macedoňanů, že totiž Achája připravena jest od loňska, a ta horlivost
vaše pobídla většinu. [3] Posílám však přece ty bratry, aby naše chlouba
vámi v té věci se nezmařila, abyste, jak jsem řekl, byli připraveni,
[4] bychom snad, kdyby přišli se mnou Macedoňané a nalezli vás ne-
připraveny, nezastyděli se v této věci my, ať nedím vy. [5] Pokládal jsem
proto za potřebné vyzvati bratry ty, aby napřed šli k vám a připra-
vili to požehnání prve přislíbené,* by bylo hotovo tak jako požehnání,
ne jako lakomství.

Sv. Pavel pozbuzuje k štědrosti poukazem na její záslužnost. v. 6—15.

[6] Pravím pak toto: Kdo rozsévá skoupě, skoupě též bude žnouti,
a kdo rozsévá v požehnání, v požehnání též žnouti bude. [7] Každý
(dej tak), jak si byl uložil ve svém srdci, nikoli se zármutkem aneb
z donucení, neboť veselého dárce miluje Bůh.

[8] Jest pak Bůh mocen všelikou milost hojně vylíti na vás, abyste
majíce ve všem vždycky veškeren dostatek, byli v hojnosti ke kaž-
dému skutku dobrému, [9] jakož psáno jest: „R o z t r u š u j e, d á v á
c h u d ý m, s p r a v e d l n o s t j e h o z ů s t á v á n a v ě k y.“ [10] Ten
pak, jenž dává símě rozsevači a chléb k jídlu, poskytne a rozmnoží
vaše símě a dá vzrůst plodům vaší spravedlnosti, [11] tak abyste ve
všem bohatli ke všeliké prostosrdečnosti, která působí skrze nás dě-

---

23. jsou ... s l á v a K r i s t o v a, pokud totiž svým životem a působením Krista oslavují.

24. p o d e j t e ... d ů k a z ... n a š í c h l o u b y z v á s, t. j. láskyplným přijetím těchto tří mužů, poslušností jich a hojnými dary pro chudé křesťany jerusalemské podejte důkaz nejen křesťanské lásky své, nýbrž i toho, že jsem se vámi honosil právem.

1.—5. sděluje, proč již nyní (před svým příchodem posílá k nim Tita a druhy jeho, proto totiž, aby provedli sbírku mezi nimi do jeho příchodu, by nemusil se styděti před Macedoňany, kdyby přijda s nimi k nim, neshledal jí ještě hotové; p o ž e h á n í (v. 5.) t. j. sbírku hojnou, která by svědčila o smýšlení láskyplném a byla tedy pro chudé požehnáním, a ne toliko darem lakomství.

6. v p o ž e h n á n í t. j. s dobrou myslí a (vzhledem ke svým okolnostem) bohatě.

7. j a k s i b y l u l o ž i l před rokem (v. 2.) totiž ochotně a s myslí veselou, radostnou, nikoliv smuten a jen okolnostmi mravně nucen.

9. Uvedeno ze žalmu 111, 9. R o z t r u š u j e t. j. plýtvá takřka, jak d á v á c h u d ý m, uděluje jim velmi štědře ze svého statku, a dělati to může, poněvadž Bůh dobročinným uděluje hojnost milostí časných i věčných, aby mohli konati skutky lásky. S p r a v e d l n o s t t. j. jeho ctnost a blaho s ní spojené.

10. Někteří zároveň s Vulgatou rozdělují méně vhodně takto: „Ten pak, jenž dává símě rozsevači, i chléb k jídlu poskytne a rozmnoží vaše símě . . . Srovn. Is. 55, 10.

11. k e v š e l i k é p r o s t o s r d e č n o s t i t. j. ke konání všelikých skutků tělesného i duchovního milosrdenství.

*

kování Bohu. [12] Neboť služba toho úkonu obětního nejen odpomáhá
nedostatkům věřících, nýbrž přináší též hojný užitek skrze díky mno-
hých (vzdávané) Bohu, [13] ježto oni za příčinou prokázané služby této
velebí Boha pro poslušnost vaší víry v evangelium Kristovo a pro pro-
stosrdečné sdílení se s nimi a se všemi, [14] i pro svou modlitbu za vás,
toužíce po vás pro nesmírnou milost Boží ve vás. [15] Díky Bohu za
nevýslovný dar jeho.

KAPITOLA 10.

Sv. Pavel odmítaje pomluvu z nemužnosti, hájí apoštolské důstojnosti své. v. 1—18.*

[1] Já sám pak, Pavel, napomínám vás skrze tichost a mírnost
Kristovu, já, který jsa přítomen, jsem pokorný mezi vámi, jsa však
vzdálen, odvažuji se na vás.
[2] Prosím však (vás), abych až budu přítomen (u vás), nemusil se
odvážiti s tou důvěrou, s kterou, jak se myslí o mně, osměluji se
proti jistým lidem, kteří se o nás domnívají, že žijeme podle těla.
[3] Neboť ačkoli žijeme v těle, nežijeme podle těla. [4] Vždyť zbroj našeho
bojování není tělesná, nýbrž mocná pro Boha ke zboření hradeb,
[5] ježto my boříme myšlenky (mudrácké) a všecku vyvýšeninu, která
se povyšuje proti poznání Božímu, a jímáme všelikou mysl v poslu-
šenství Kristovo [6] a jsme hotovi potrestati každou neposlušnost, až se
naplní poslušnost vaše.

---

12. služba tohoto úkonu obětního, pokládá udílení almužny a sbírky pro chudé za úkon obětní — skrze díky mnohých (vzdávané) Bohu, tak dle textu řeckého; dle latinského bylo by skrze díky mnohých v Pánu.

13.—14. Křesťané obdaření almužnou děkují nejen za milosti udělené Korinťanům (za jejich poslušnost víry a za dobročinnou sdílnost), nýbrž i za modlitby, které pohnuti milostí Boží konají za dárce svoje, neboť prosby ty jsou znamením a důkazem čisté lásky, kterou s pomocí Boží mají k nim za jejich dobročinnost.

* V části třetí (10, 1.—13, 10) obrací se přímo proti nepravým učitelům, kteří pomluvami podrývali jeho vážnost. Vyzvav je, aby se polepšili, by nebyl nucen vystoupiti proti nim přísně, hájí apoštolské důstojnosti své proti pomluvě, jakoby jsa nepřítomen troufal si na ně v listech, jsa však u nich přítomen, počínal si mírně a poníženě (10, 1.—18.), a ukazuje, že nejen nestojí za nimi nýbrž je i předčívá (11, 1.—12. 10). Obrátiv se pak opět ke Korinťanům samým, stěžuje si, že naklonujíce se k oněm učitelům a trpíce jejich pomluvy o něm, ho donutili promluviti o svých přednostech, a ohlašuje, že přijda vystoupí přísně proti těm, kteří se nepolepší (12, 11.—13, 19).

1. Slovy „který jsa přítomen... odvažují se na vás“ naráží na to, co jeho odpůrci říkali o něm pomluvou.

2. s kterou, jak se myslí o mně, osměluji se, tak podle textu latinského, který řecké slovo λογίζομαι (logidzomai) bere ve smyslu trpném (myslí se o mně, jsem v domnění), jakož činí také někteří vykladači novější proti obyčeji sv. Pavla užívati slova toho ve smyslu činném (myslím, pomýšlím). Vzhledem k tomu obyčeji bylo by tedy správnější překládati takto: kterou pomýšlím se osměliti, — podle těla t. j. hovíce náklonnostem těla a zlé žádostivosti.

4. zbroj jeho není tělesná, ne rázu lidského, pozemského, ne tedy slabá, nýbrž duchovní, a proto mocná pro Boha v jehož službě a k jehož slávě ji užívá; ke sboření hradeb t. j. těch prostředků, kterými odpírají pravdě evangelní aneb ji hledí porušiti.

5.—6. prohlašuje, že duchovní zbroj, které užívá, jest příhodná k tomu, a) aby překonal překážky šíření evangelia, jako jsou zdánlivé důvody, a všecko to, co židovská i pohanská moudrost vymyslila a vymýšlí proti poznání Božímu či proti pravdě zjevené, proti evangeliu, jakož i b) k tomu, aby všelikou mysl pod-

[7] Na to hleďte, co jest před očima. Důvěřuje-li si někdo, že jest
Kristův, suď opět u sebe, že tak, jako on jest Kristův, jsme i my.
[8] Neboť bych se i něco více pochlubil mocí naší, kterou Pán dal
nám ke vzdělání a nikoli ke zkáze vaší, nebudu zahanben. [9] Aby se
(však) nezdálo, že vás straším skrze listy — říkají totiž: [10] „Listy
jsou závažné a mocné, ale přítomnost osobní jest slabá a řeč nicotná"
— [11] takový (člověk) pomysli, že jakými jsme ve slově skrze listy,
jsouce nepřítomni, takovými jsme též ve skutku, jsouce přítomni.
[12] Neboť se neosmělujeme rovnati se neb přirovnávati se k jistým
lidem (z těch), kteří sami se doporučují, ale měříce se sami sebou a
přirovnávajíce se sami k sobě jsou nesmyslní. [13] My však se nebudeme
chlubiti bez míry, nýbrž podle míry pravidla, které Bůh nám přidělil
jako míru, totiž abychom přišli až i k vám! [14] Neboť se nenatahujeme
přespříliš, jako bychom k vám nedosahovali, vždyť až i k vám jsme
přišli s evangeliem Kristovým; [15] nechlubíme se bez míry pracemi
cizími, naději však máme, že poroste-li vaše víra, budeme zveličeni
mezi vámi podle pravidla našeho přehojně, [16] (tak totiž), že bychom
kázali evangelium (také) v krajinách za vámi ležících, a nechlubili se
v cizím údělu věcmi (již od jiného) spravenými. [17] Ale kdo se chlubí,
v Pánu se chlub, [18] neboť ne ten jest osvědčen, kdo sám se chválí,
nýbrž ten, koho Bůh chválí.

---

robil Kristua v jeho poslušenství uvedl, a c) aby neposlušné a odbojné křesťany potrestal.

7.—11. Smysl jest: Neposuzujte mne podle toho, co vám namlouvají o mně jiní (moji odpůrci), tak abyste řečená slova má pokládali za planou hrozbu. Posuzujte mne spíše podle toho, co máte před očima, podle mojí působnosti a jejích účinků, a poznejte z toho, že jsem skutečně služebníkem, apoštolem Kristovým, jenž mohu se vykázati skvělým úspěchem, a že slova má jsou v plné shodě s mými skutky.

12, Slovo „my se neosmělujeme ... k jistým lidem" jsou řečena ironicky. Sv. Pavel potvrzuje jimi předchozí slova svá v tomto smyslu: „Moje řeči srovnávají se s mými skutky, neboť nejsem žádným mluvkou, žádným chlubičem." Při tom naráží na své odpůrce judaisty, kteří nemajíce božského poslání a proto ani objektivního měřítka, po němž by posuzovali svoji činnost, chlubili se bez míry, přičítajíce si k zásluze práce jiných. — Místo slov „ale měříce se ... jsou nesmyslní, která jsme podali podle textu řeckého v souhlase s některými rukopisy latinskými, bylo by dle Vulgaty a některých rukopisů řeckých méně vhodně takto: ale my samy sebou se měříme a sami k sobě se přirovnáváme.

13.—17. Pravidlem míní obvod (úděl) jemu přikázaný či spíše měřítko, kterým Bůh mu odměřil jistý obvod pro apoštolskou činnost jeho. Dokazuje tu, že není chlubičem bezměrným, a to ve smysle tomto: Já se nechlubím bez míry, jakož činí moji odpůrci, neboť mám míru, podle které posuzuji apoštolskou činnost svou. Mérou tou jest obvod od Boha mi vykázaný. K němu však patří též Korint a Achája vůbec, ba i země ležící na západě od Korintu. A já skutečně jsem přišel také až do Korintu a tam kázal jsem vám evangelium s úspěchem. Čítám-li tedy Korint ke svému působišti a pokládám-li se také za vašeho apoštola, nenatahuji se přespříliš přes obvod svůj, nechlubím se bez míry, ani pracemi cizími; spíše mám naději, že budete-li ve své víře prospívati, budu moci kázati evangelium také v krajích na západ od vás ležících a když je obrátím, honositi se nikoli v cizím, nýbrž ve svém obvodě, a to pracemi nikoli cizími, nýbrž svými, ovšem honositi se ne v sobě, jakobych to způsobil sám, nýbrž v Bohu, který pracím mojim žehná. — Pravě „nenatahuji se přespříliš" užívá obrazu od těch, kteří nemohouce věci dosáhnouti, natahují se příliš ku předu, aby ji dosáhli. Slova v. 17. jsou z Jer. 9, 23; viz 1. Kor. 1. 31. — Koho Bůh chválí, tak podle Vulgáty; podle řeckého: koho Pán chválí.

KAPITOLA 11.

Sv. Pavel ukazuje, že nestojí za svými odpůrci, nýbrž je předčí. v. 11, 1.—12., 10*

1 Kéž snesete ode mne trochu nemoudrosti mé, ano sneste to
ode mne. 2 Neboť já horlím o vás horlivostí Boží; vždyť jsem vás
zasnoubil muži jednomu, Kristu, abych mu vás představil jako pannu
čistou. 3 Bojím se však, aby snad, jako had svedl Evu svojí lstivostí,
nebyla porušena mysl vaše (a neodpadla) od prostoty (směřující) ke
Kristu. 4 Neboť jestli ten, kdo přichází, hlásá jiného Ježíše, kterého
jsme nehlásali, aneb přijímáte-li jiného ducha, kterého jste nepřijali,
aneb jiné evangelium, kterého jste neobdrželi, (to) jste to pěkně snášeli.
5 Neboť myslím, že jsem nezůstal v ničem za těmi nadapoštoly;
6 a jsem-li nevycvičen v řeči, přece ne v poznání, nýbrž v každé příčině stali jsme se vám zjevni ve všech věcech.
7 Aneb-li jsem se dopustil hříchu sám se pokořuje, abyste vy byli

---

* Od 11, 1.—12, 10. apoštol chtěje ukázati, že předčí svoje odpůrce a učitele nepravé, vyličuje svou nezištnost (11. 1.—15.), své práce a utrpení, jež pro Krista podstoupil, (11, 16.—33.), a dary, které od Boha obdržel (12, 1.—10.). Činí to však nerad a jen okolnostmi donucen a za tím účelem, aby ochránil věřící Korinťany od zhoubného vlivu oněch učitelů. Proto nejen předesílá omluvu, proč tak činí (v. 1.—6.). nýbrž i potom mezi líčením vetkává krátké poznámky omluvné.

1. Horlivost Boží jest ta, která má svůj původ v Bohu a tedy čistá jest a z lásky vychází.

2.—3. Horlí o ně tou horlivostí proto, poněvadž je zasnoubil či získal Pánu Ježíši, aby mu je, jejich obec církevní, představil při jeho příchodu k soudu jako pannu čistou t. j. jako ty, kteří své víry a věrnosti k němu (ke Kristu) neporušili, ale bojí se, aby nedali se svésti, zvláště když pozoruje, jak někteří z nich kloní se k judaistům.

4. to jste to pěkně snášeli; tak dle textu řeckého, jenž má καλῶς pěkně, dobře. Dle většiny exegetů novějších jsou slova ta řečena ironicky a obsahují výtku korintským křesťanům pro jejich nerozvážnost, s kterou (někteří z nich) se klonili k učitelům judaistickým. Ironii tu zmírňuje však sv. Pavel tím že v závěti klade čas minulý (polominulý) ἀνείχεσθε snášeli jste, jakoby chtěl naznačiti, že dříve sice je snášeli, ale nyní již nikoliv. Někteří sice ono ἀνείχεσθε snášeli jste kladou na roveň s formou ἀνείχεσθε ἄν, snášeli byste, ale bezdůvodně.

Vulgáta překládá „recte sustineretis," právem byste to snášeli; dle tohoto čtení jest smysl tento (bez ironie): Kdyby judaisté kázali jiného, lepšího Ježíše, nežli jsem já vám kázal, aneb kdybyste skrze ně dostávali jiného, vyššího Ducha sv., který by vám vyšší dary udílel, nežli jste přijali při mém působení, aneb kdybyste od nich dostávali lepší evangelium, nežli jste dostali ode mne, byla by ovšem vaše příchylnost k nim správná, avšak tomu tak není; neboť není jiného, lepšího ani Ježíše, ani Ducha sv., ani evangelia. Tento smysl podkládali slovům Pavlovým také mnozí exegeté starší, i řečtí (Chrysost., Theod.) ale sotva správně; neboť kdyby byl sv. Pavel tento smysl chtěl vyjádřiti, byl by zajisté užil tohoto způsobu podmínečných period: „Kdyby ten, kdo přichází, hlásal jiného, lepšího. Ježíše, nežli jest ten, kterého jsme hlásali my, . . . tu byste snášeli to právem.

5. nadapoštoly míní ony judaisty (nikoli sv. Petra, Jakuba a Jana, jak někteří vykládají); vyslovuje se tak o nich ironicky pro jejich vychloubání se.

6. připouští, že jest za nimi ve výmluvnosti, v jiných věcech však, zejména v poznání pravdy zjevené jako apoštol nikoli. (Srovn. 1. Kor. 2, 1.). Místo „stali jsme se zjevni" (jako takoví, kteří poznání máme), mají některé rukopisy řecké projevili jsme (je) vám totiž poznání své.

7.—15. ukazuje na svou nezištnost, s kterou kázal Korinťanům zadarmo (v. 7.—9.) a prohlašuje, že tak bude činiti také v budoucnosti, a to za tím účelem, aby odpůrci jeho, kteří požadovali značné odměny, nemohli se mu v té věci vyrovnati (v. 10.—12.), nejsouce apoštoly pravými, nýbrž služebníky satanovými (v. 13.—15.).

7. Pravě „dopustil-liž jsem se hříchů pokořuje se tím, že jsem vám kázal zadarmo," naráží nejspíše na to, že judaisté chtíce zůstati při své praksi poža-

povýšeni, že totiž zadarmo jsem vám kázal evangelium Boží? [8] Jiné
obce církevní jsem oloupil, přijav (od nich) plat, abych vám sloužil,
[9] a když jsa u vás upadl jsem v nedostatek, nikomu jsem nebyl na
obtíž; neboť čeho se mi nedostávalo, doplnili bratři, kteří přišli z Macedonie,
a v každé příčině jsem se chránil, abych vám nebyl obtížný,
a (i dále) chránit se budu. [10] (Tak jistě jako) jest ve mně pravda Kristova,
tato chlouba nepřekazí se pro mne v krajinách achajských.
[11] Proč? Že vás nemiluji? Bůh to ví. [12] Ale co činím, to také činiti
budu, abych odňal podnět těm, kteří chtějí (míti) podnět, aby v tom,
čím se chlubí, byli shledáni jako my. [13] Neboť lidé takoví jsou apoštolé
nepraví, pracovníci lstiví, přepodobujíce se v apoštoly Kristovy. [14] A není
divu; neboť i satan se přepodobuje v anděla světla. [15] Není to tedy
nic zvláštního, jestli také služebníci jeho se přepodobují, jako (by byli)
služebníky spravedlnosti; jejich konec bude podle skutků jejich.

[16] Opět pravím: Nikdo mě neměj za nemoudrého, sic jinak i jako
nemoudrého mě přijměte, abych také já se trochu pochlubil. [17] Co
mluvím v této příčině chlouby, nemluvím podle Pána, nýbrž jako
v nemoudrosti. [18] Poněvadž mnozí se chlubí podle těla, i já se pochlubím.
[19] Vždyť rádi snášíte nemoudré, sami jsouce moudří; [20] snášíte
totiž, jestli vás někdo v porobu vrhá, jestli vás kdo stravuje,
jestli vás kdo jímá, jestli kdo (nad vás) se vypíná, jestli vás
někdo bije v tvář. [21] Ke svému zahanbení vyznávám, že (v té věci)
byli jsme jaksi slabí. Ale v čem kdo se osměluje (chlubiti), v nemoudrosti
pravím, v tom osměluji se (chlubiti) i já. [22] Hebreji-li jsou?
Já také. Israelity jsou? Já také. Potomstvem Abrahámovým jsou? Já
také. [23] Služebníky Kristovými jsou? Jako nesmyslný pravím: Já více.

---

dovati za své kázání značného platu, snižovali sv. Pavla proto, že od Korinťanů nežádal pro svou výživu ničeho, tvrdíce, že jest to nedůstojno věrozvěsta a podceňování evangelia, podává-li se darmo (srovn. v. 20.).

8. „Oloupil jsem" řečeno jest hyperbolicky ve smyslu „raději jsem přijal ve své nouzi od jiných obcí příspěvek na výživu a tím jim jaksi křivdu činil, jen abych mohl kázati evangelium, a to zadarmo, nepožaduje od vás výživy."

10. tato chlouba nepřekazí se ... t. j. nikdy nedám jednáním svým k tomu příčinu, aby se překáželo křesťanům achajským honositi se tím, že u nich káži zcela zadarmo.

11. Bůh to ví, totiž že vás miluji.

12. chtějí míti podnět ... t. j. pozorujíce, že moje nezištnost působí při většině křesťanů příjemný dojem, ale nechtíce od své prakse upustiti, přeji si, abych také bral plat od vás, by se mi v té příčině vyrovnali.

13.—33. Předeslav s jakousi ironií opět omluvu (16.—21.), ukazuje, že svým odpůrcům dary přirozenými se vyrovná (v. 22.), v úřadě apoštolském však svými pracemi a utrpeními je předčí.

19.—20. s ironií vytýká jim, že pokládajíce se za moudré snášejí to, jestli nepraví učitelé (judaisté) zacházejí s nimi pánovitě (vrhají je v porobu), neb je pod rozličnými záminkami o statek připravují (je stravují, viz. Mat. 23, 14), neb je jímají či sobě podmaňují neb nad ně se vyvyšují, neb s nimi tvrdě nakládají (v tvář bijí).

21. Přiznávaje opět s ironií, že byl sláb v takových věcech, jaké si dovolovali proti nim jeho odpůrci, prohlašuje, že sám podobných nesprávností (tvrdostí vydírání ...) se nedopouštěl.

22. ukazuje, že oněm odpůrcům (judaistům) se vyrovná v těch věcech, kterými se vychloubají, jsa téže národnosti (Hebrejem t. j. židem, jehož mateřštinou jest hebrejština v širším slova smyslu čili armenština), téže příslušnosti k národu vyvolenému (israelitou rodem) a téhož původu (potomkem Abrahamovým a tedy i dědicem daných zaslíbení) jako oni. (Filipp. 3, 5.)

23.—27. ukazuje, že pracemi apoštolskými a utrpením pro Krista a evangelium podstoupeným judaisty předčí.

V prácech (jsem býval) přehojně, ve vězeních přehojně, v ranách nad
míru, v nebezpečenství smrti častokrát. [24] Od židů pětkrát jsem dostal
čtyřicet ran bez jedné, [25] třikrát jsem byl metlami mrskán, jednou jsem
byl kamenován, třikráte jsem se ztroskotal, noc a den byl jsem v hlu-
bokosti mořské, [26] na cestách často, v nebezpečenstvích na řekách,
v nebezpečenstvích od lotrů, v nebezpečenstvích od lidí svého národa,
v nebezpečenstvích od pohanů, v nebezpečenstvích v městě, v nebez-
pečenstvích na poušti, v nebezpečenstvích na moři, v nebezpečenstvích
mezi nepravými bratry, [27] v práci a námaze, v nočních bděních často,
v hladě a žízni, v postech často, v zimě a nahotě. [28] (K tomu přistu-
puje) mimo jiné denní nával ke mně, péče o všecky církve. [29] Kdo
jest sláb, abych já nebyl sláb (také)? Kdo se pohoršuje, abych já
nehořel? [30] Mám-li se chlubiti, budu se chlubiti tím, co se vztahuje
k mé slabosti. [31] Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž jest ve-
leben na věky, ví, že nelžu. [32] V Damašku etrarcha krále Arety ostříhal
města Damašku, aby mě zajal, a oknem jsem byl spuštěn v koši skrze
hradbu a tak jsem ušel rukám jeho.

KAPITOLA 12.

[1] Mám li se chlubiti, (prospěšno to ovšem není), přijdu k viděním
a zjevením Páně. [2] Znám člověka v Kristu, jenž před čtrnácti roky
byl vtržen až do třetího nebe, zdali v těle, nevím, aneb-li kromě těla,
nevím; Bůh to ví. [3] A vím o tomto člověku, že byl, zdali v těle
aneb-li kromě těla, nevím, Bůh to ví, [4] vtržen do ráje a uslyšel slova

---

24. Podle 5 Mojž, 25, 3. nesměli u židů dáti odsouzenci více ran nežli 40.

25. Srovn. Skutk. ap, 16, 22.; 14, 18. — N o c a d e n b y l j s e m v h l u b o k o s t i m o ř s k é, t. j. zmítán jsem byl v širém moři na trosce čí kládě z rozbité lodi, dokud jsem nebyl zachráněn lodí jinou.

27. Srovn. 6, 5.; 1. Thess. 2, 9.

28.—29. vyčítá obtíže a námahy spojené se správou církevních obcí.

28. n á v a l, t. j. četné návštěvy křesťanů a svěřenců, kteří hledali u něho rady a pomoci v přerozmanitých záležitostech. Srovn. Skutk. 20, 18.—22.

29. Cítil co nejživěji s jednotlivými obcemi v jejich slabosti a ubohosti (1, Thess 3, 1.—15.; 1. Kor. 9, 22.) a pociťoval bolesti zvláště veliké, viděl-li, že někdo jest pohoršován, ke zlému sváděn (1. Kor. 8, 11.—13.; 2. Thess.).

32. Srovn. Skutk. 9, 24. 25. arabský (nabatejský) král Areta zmocnil se Damašku r. 37. (dle Aberle, Chronolog. I. 260. až po březnu) a podržel jej až do své smrti r. 40. V té době, nejspíše r. 40, Pavel vrátil se z Arabie do Damašku a byv tam ohrožen a od křesťanů zachráněn odebral se do Jerusalema, aby se představil hlavě církve, Petrovi (Gal. 1, 19).

12. 1.—10. Poukazuje na mimořádné milosti (zjevení a vidění), kterými byv obdařen předčí své odpůrce.

1. p r o s p ě š n o n e n í chlubiti se, neboť neprospívá to ani ke vzdělání vlastnímu ani ke vzdělání jiných; přece však Pavlovi jest potřebí nyní ukázati na své přednosti před nepravými učiteli z příčin svrchu (s. 102. pozn. *) řečených.

2. Z n á m č l o v ě k a v K r i s t u, t. j. křesťana. Jak patrno z v. 5., míní sám sebe. U vytržení mysli (v extasi) b y l v t r ž e n a ž d o t ř e t í h o n e b e, t. j. do sídla blaženosti věčné, a přišed zase do stavu přirozeného, nenabyl jasného poznání o tom, byl-li v extasi té vtržen do nebe s celou osobností svou, s duší i s tělem, aneb pouze s duší, takže by tělo na tu chvíli zůstalo bezduchým. — Prvním nebem jest nebe vzduchové, druhým nebe hvězdné.

4. d o r á j e, t. j. do nebe, sídla věčné blaženosti. Míní totéž zjevení, o kterém mluvil ve v. 2. Tam u vytržení uslyšel, t. j. duchem svým postřehl a pojal s l o v a n e v y p r a v i t e l n á ... t. j. věci, pravdy tak vznešené a tajůplné, že člověk nemá slov, aby je mohl přiměřeně vyjádřiti.

nevypravitelná, kterých nepřísluší člověku mluviti. [5] Takovýmto (člověkem) budu se chlubiti, sám sebou však nebudu se chlubiti, leč jen svými slabostmi. [6] Budu-li totiž chtít se chlubiti, nebudu nemoudrý, neboť povím pravdu; uskrovňuji se však, aby někdo nemyslil o mně více, nežli co při mně vidí, aneb ode mne slyší. [7] A abych pro nesmírnost zjevení se nevyvyšoval, byl mi dán osten pro tělo, anděl to satanův, aby mě poličkoval. [8] Pro něj jsem prosil třikráte Pána, aby odstoupil ode mne. [9] Ale on mi řekl: Postačí ti moje milost; neboť síla v slabosti se zdokonaluje. Budu tedy (spíše) velmi rád se chlubiti svými slabostmi, aby síla Kristova ve mně přebývala. [10] Proto libuji si ve svých slabostech, v příkořích, v nedostatcích, v pronásledováních, v úzkostech pro Krista; neboť když jsem sláb, tehdá jsem silný.

Sv. Pavel stěžuje si, že byl donucen mluviti o svých přednostech. v. 11—18.

[11] Stal jsem se nemoudrým. Vy jste mě (k tomu) donutili; neboť já jsem měl od vás býti poručen. Neboť v ničem jsem nezůstal za těmi nadapoštoly, ačkoli nejsem ničím. [12] Znamení apoštola děla se mezi vámi s veškerou vytrvalostí zázraky a divy a činy mocnými. [13] Neboť v čem jste byli zkráceni proti ostatním církvím, leč že já sám nebyl jsem vám na obtíž? Odpusťte mi tu křivdu. [14] Hle, po třetí

---

5. Takovýmto člověkem míní opět sám sebe, ale potud, pokud hledí při sobě k oněm viděním a darům mimořádným, kterými byl obšťastněn. Jimi může a chce se chlubiti, poněvadž chloubou tou oslavuje Boha jakožto jich původce a dárce; sám sebou však, t. j. pouze svojí osobností bez ohledu na ony dary nechce a nebude se chlubiti, leč jen svými slabostmi a to proto, poněvadž také uznáváním a upozorňováním na své slabosti, strasti, utrpení a j. oslavuje Boha jakožto toho, který tak veliké věci působí skrze něj i při slabostech jeho.

7. Osten pro tělo (podle Vulgáty nedosti jasně „osten těla"), t. j. nějaký velice bolestivý neduh tělesný (nikoli pokušení k chlípnosti); nazývá jej andělem či poslem satanovým, poněvadž jej s dopuštěním Božím způsobil satan; Bůh pak dopustil to k tomu konci, aby uchránil Pavla od pýchy a udržel jej v pokoře.

8.—9. Pro něj, t. j. s ohledem na ten osten či anděla satanova, prosil Pána Ježíše, aby anděl ten (neduh) odstoupil od něho, by jím nebyl zdržován ve svém působení, a Pán vyslyšel ho sice ale nikoli odnětím onoho neduhu, nýbrž udělením milosti potřebné k tomu, aby překonal všecky překážky, které z něho vzešly. — Slovu spíše neodpovídá v latinském textě slovo žádné, ale dle textu řeckého jest správné ukazujíc, že nebude již prositi za odstranění onoho neduhu, nýbrž spíše honositi se svými slabostmi a utrpeními, a to k tomu konci, aby síla a milost Kristova spočinula a přebývala v něm trvale.

10. Když jsem sláb, t. j. když uznávám přirozenou slabost svou, tehdá jsem silným účinnou milostí a pomocí Kristovou.

11. Stal jsem se nemoudrým tím totiž, že jsem promluvil o svých přednostech. Korintští donutili ho k tomu tím, že se ho nezastali proti pomluvám šířeným o něm od nepravých učitelů, ač věděli, s jakým prospěchem a jak nezištně působil u nich jak on sám (v. 11.—16.), tak jeho druhové (v. 17.—18.). Nadapoštoly zove ironicky judaisty (učitele nepravé), své odpůrce.

12. t. j. mocí od Boha mi danou činil jsem (aneb spíše Bůh skrze mne činil) vytrvale i v největších utrpeních to, co jest známkou pravého apoštola, totiž zázraky a divy. (Místo „znamení apoštola" bylo by dle Vulgaty „znamení mého apoštolství".)

13. ironicky praví, aby mu odpustili tu křivdu, kterou jim učinil tím, že nebyl jim na obtíž požadováním neb přijímáním od nich výživy, jaké žádal neb přijímal od jiných obcí Srovn. 11, 7.—12. — Já sám, t. j. já pro svou osobu.

14, Hle po třetí jsem hotov přijíti k vám. Místo toto vykládají obyčejně tak, jakoby Pavel před sepsáním tohoto listu pobyl již dvakráte v Ko-

jsem hotov přijíti k vám a nebudu vám na obtíž, neboť nehledám vašich věcí, nýbrž vás. Nemajíť dítky shromažďovati poklady pro rodiče, nýbrž rodiče pro dítky.
15 Já pak sám milerád (vše) vynaložím, ano sám sebe vydám za duše vaše, bych i více vás miluje, méně byl milován.
16 Ale budiž; já jsem vám nebyl na obtíž, avšak jsa chytrákem polapil jsem vás lstí.
17 Oklamal jsem vás skrze někoho z těch, které jsem k vám poslal?
18 Požádal jsem Tita a s ním jsem poslal bratra; oklamal vás Titus? Zdaliž jsme nekráčeli v témže duchu, zdali ne v týchž šlépějích?

Sv. Pavel upozorňuje, že o svých přednostech psal pro jejich vzdělání. v. 19.—21.

19 Dlouho již se domníváte, že se hájíme před vámi. Před Bohem v Kristu mluvíme; všecko však, miláčkové, pro vaše vzdělání.
20 Neboť se obávám, abych snad přijda (k vám) nenalezl vás takovými, jakými nechci, a abych já nebyl shledán od vás, jakým si (mě) nepřejete, aby totiž nebylo mezi vámi svárů, řevnivostí, hněvů, sobectví, pomluv, utrhání, nadutostí, nepokojů,
21 aby mě, až opět přijdu, Bůh můj nepokořil u vás, a já abych nemusil truchliti nad mnohými z těch, kteří prve zhřešili a přece nečinili pokání z nečistoty a smilství a chlipnosti, kterou páchali.

---

rintě, po prvé, když tam založil církevní obec (r. 52.), po druhé za svého tříletého pobytu v Efesu (r 56). Poněvadž však sv. Pavel v prvním listě ke Korintským žádné zmínky nečiní o té cestě druhé, listy první pak a druhý ke Korint. tak úzce spolu souvisí, že vylučují osobní přítomnost Pavlovu toho času v Korintě, zvláště považí-li se, že Pavel napsav list Korint., brzy na to poslal k nim z Efesu Tita a na to sám přes Troadu do Macedonie se vydal a tam sešed se s Titem druhý list Korint. napsal, pokládáme za správnější ano za pravý výklad ten, dle něhož Pavel nemluví o svých cestách, nýbrž o svých úmyslech do Korintu přijíti a že tedy jen to chce vyjádřiti, že od svého prvního pobytu u nich již po třetí pojímá a vyjadřuje úmysl svůj k nim přijíti, jehož však posud uskutečniti nemohl; po prvé pojal a vyjádřil jej o listě pro nás již ztraceném (srovn. 1, 15. 16.), po druhé v 1. Kor. 16, 5.—7., po třetí nyní.

15. bych i více vás miluje..., t. j. kdybych tím méně byl od vás milován, čím více bych já miloval vás.

16.—18. Slova v. 16, jsou pomluvou šířenou od Pavlových odpůrců. Ji odmítá ve v. 17. a 18. takto: Budiž, vy uznáváte, že já sám nebyl jsem vám na obtíž; ale snad jsem vás vydíral skrze své druhy, jak říkají moji odpůrci. Ani to ne. Neboť vy sami jste toho svědky, že ani Titus ani jiní druhové moji vás nevydírali ani nepodváděli.

19. Smysl jest: Čtouce tento list, domníváte se zajisté již dlouho, že tyto věci píši, abych se hájil před vámi jako soudci svými a se vám poroučel. Tomu není tak, nýbrž mluvím před Bohem, jemuž jsem jediné zodpovědný, a to ve spojení s Ježíšem jakožto jeho služebník; při tom ovšem přihlížím také k vám, ale nikoli, abych se hájil, nýbrž abych přispěl k vašemu vzdělání.

20. sobectví (nikoli vády, jak se obyčejně překládá); neboť řecké slovo (ἐριϑεία) jsouc odvozeno od ἐριϑεύω (erithevo, jsem sobecký), a nikoliv od ἔρις (eris, svár), neznamená tolik co svár neb svárlivost, jak vůbec (i ve Vulgátě slovem contentio) se rozumí, nýbrž sobectví.

21. aby mě Bůh nepokořil u vás (či spíše vzhledem k vám), tím totiž, že by k mé zkoušce dopustil, aby mnozí z vás zůstali ve svých (veřejných) hříších nekajícně, a já přijda byl ke svému zármutku nucen je trestati.

KAPITOLA 13.

Sv. Pavel ohlašuje, že přijda vystoupí přísně proti neposlušníkům. v. 1.—10.

1 To jest po třetí, že přicházím k vám; „v ústech dvou neb tří svědků stane pevně každé slovo.“ 2 Předpověděl jsem a předpovídám, jako bych byl přítomen po druhé, ač nyní ještě jsem nepřítomen, těm, kteří prve zhřešili, i všem ostatním, že přijdu-li opět, šetřiti nebudu. 3 Žádáte si snad zkusiti Krista ve mně mluvícího, kterýž není sláb proti vám, nýbrž mocný mezi vámi?“ 4 Vždyť on byl sice ukřižován ze slabosti, ale žije z moci Boží; vždyť i my jsme slabí v něm, ale budeme žíti s ním z moci Boží proti vám. 5 Sami sebe zkoušejte, jste-li ve víře; sami sebe zkoumejte! Či nepoznáváte sami sebe, že Kristus Ježíš jest ve vás? Leč snad jste neosvědčeni. 6 Doufám však, že poznáte, že my nejsme neosvědčeni. 7 Ale modlíme se k Bohu, abyste nečinili nic zlého; nikoli (za to se modlíme), abychom my se ukázali osvědčenými, nýbrž abyste vy činili dobré, my pak abychom byli jako neosvědčeni. 8 Neboť nemůžeme nic proti pravdě, nýbrž pro

---

13, 1. to jest po třetí že přicházím k vám. Slovy těmi alespoň pravděpodobně nechce říci, že již dvakráte v Korintě byl a nyní přijde po třetí nýbrž že od svého prvního pobytu u nich již po třeti se hotoví k nim přijíti, ač dosud úmysl ten vykonati nemohl. (Srovn. 12, 14.) Slova „v ústech dvou“ atd. jsou z 5. Mojž. 19, 15. (Mat. 18, 16; Jan 8, 17; Žid. 10, 28.); smysl jejich jest: Souhlasnou výpovědí dvou neb tří svědků každá věc před soudem se potvrzuje čili souhlasné svědectví alespoň dvou svědků jest právoplatné. Sv. Pavel uvádí je, aby ohlásil, že přijda do Korintu vystoupí proti neposlušníkům jako soudce, trestati však bude toliko ty přečiny, které budou náležitě vyšetřeny a osvědčeny.

2. Slova po druhé scházejí ve Vulgatě, ač jsou nejen v řeckých, nýbrž i v latinských rukopisech. Ti, kteří slova „po třetí“ (v. 1.) pojímají tak, jako by Pavel byl již dvakráte pobyl v Korintě, překládají takto: jako když jsem byl přítomen (u vás) po druhé, tak i nyní jsa nepřítomen. (Doslovně bylo by: jako jsa přítomen po druhé, i nyní jsa nepřítomen.)

3. Podle textu řeckého bez otázky takto: neboť žádáte si zkusiti atd. Smysl však zůstává týž. Vytýká jim totiž, že ho (mnozí z nich) svým jednáním takřka vyzývají, aby podal důkaz o tom, zdali v něm a skrze něho mluví Kristus čili zdali on mluví a jedná maje poslání a moc od Krista. Chtějí-li, dostane se jim toho, neboť ten Kristus, který ukázal již svou moc mezi nimi nejen milostmi a divy, které skrze něho (Pavla) působil, nýbrž i přísnými tresty, kterými je stihl (1. Kor. 5, 5.; 11, 30.), uzpůsobí ho, aby zakročil s mocí proti neposlušníkům a nekajícníkům.

4. Smysl: Jako Kristus jevil se býti slabým při svém utrpení, ale vstav mocí božskou z mrtvých, kraluje v těle oslaveném a vykonává moc svou nejvyšší, tak i já (a všichni apoštolé) jevím se sice býti slabým, podrobeným utrpení a strastem, avšak jako apoštol Kristův projevuji a projevím ve spojení s ním vyšší moc, kterou jsem obdržel, a to bude-li třeba, i přísným trestáním neposlušníkův a nekajícníků.

5. Smysl jest: Nebojte se zkoušeti sama sebe; neboť zkoumáním takovým seznáte, že Kristus bydlí ve vás svou milostí a láskou, leč byste snad byli křesťany nepravými, zavržitelnými, takže by Kristus Pán nemohl svou milostí dlíti ve vás.

6. t. j. co však se týká mne, doufám pevně, že jako apoštol Kristův nezůstanu u vás neosvědčen, nýbrž že z vlastní zkušenosti poznáte, že jsem obdařen apoštolskou mocí, kterou vykonávám, třeba-li, i trestáním.

7.—8. Nikoli za to se modlíme atd. t. j. nemodlím se za to, abych měl příležitost osvědčiti trestající moc svou, nýbrž za to, abyste vy činili dobré, tak abych já přijda k vám nemohl vás trestati a zůstal tedy v očích vašich neosvědčen v příčině trestající moci své; neboť nemám moci vystupovati s tresty

pravdu. [9] Radujeme se zajisté, když my jsme slabí, vy pak jste mocni; za to také se modlíme, za vaše zdokonalení. [10] Proto píši toto jsa nepřítomen, abych, až budu přítomen, nemusil si počínati příkře podle moci, kterou mi dal Pán, abych vzdělával, a nikoli, abych kazil.

Závěrek listu. v. 11.—13.

[11] Konečně, bratři, radujte se, zdokonalujte se, povzbuzujte se smýšlejte jednostejně, žijte v pokoji, a Bůh pokoje a lásky bude s vámi. [12] Pozdravte se vespolek políbením svatým. Pozdravují vás všichni věřící. [13] Milost Pána našeho Ježíše Krista a láska Boží a účastenství Ducha svatého budiž se všemi vámi. Amen.

O listě sv. Pavla ke Galatům.

List tento jest okružný, psán ne jedné, nýbrž všem obcím křesťanským, které byly v Galatii. Byla pak Galatie krajina ve středu Malé Asie a měla jméno po Galatech čili Keltech, kteří se tam usadili ve 3. stol. před Kristem. Avšak Galatií nazývala se též provincie římská, která mimo řečenou krajinu galatskou obsahovala část Lykaonie, Pysidii, Pamfilii, Isaurii. Dle náhledu většiny vykladačů byl poslán list tento do Galatie vlastní (dohada severogalatská). Je-li tomu tak, jakož myslíme vzhledem k tomu, že Lykaonové a Pisidiové nejmenují se v Novém zákoně nikde Galaty, a že ve Skutcích apoštolských Pisidie a Lykaonie se odlišuje od Galatie, byl psán r. 55., a to v Efesu. Byl-li však, jak někteří se domnívají, poslán do provincie galatské, (dohada jihogalatská) oněm totiž obcím křesťanským, jež založil na své první cestě apoštolské, jest psán r. 53., a to v Korintě, kde se tehdy zdržoval. Neboť prve než jej sv. Pavel psal, pobyl v Galatii dvakráte (4, 14); ale do vlastní Galatie přišel teprve na druhé a třetí cestě své, v provincii galatské (v Pamfylii, Pisidii, Lykaonii) byl již na své cestě první a druhé. Podobného náhledu byl též již zemřelý prof. ve Vircpurku (Würzburg) Valentin Weber; rozuměje však druhým příchodem ke Galatům onu návštěvu, kterou vraceje se z první apoštolské cesty své, učinil křesťanům na té cestě na víru obráceným v Ikonium, Antiochii pisidské a j.), kladl sepsání tohoto listu již do (r. 49. (před sněm jerusalemský).

Přijali pak v Galatii učení Kristovo od Pavla s radostí, ale po jeho odchodě přišli tam učitelé směru židovského (judaisté) a tvrdili, že jest nutno ke spasení zachovávati obřadní zákon Mojžíšův, zejména přijímati obřízku. Pavel přišed do Galatie po druhé, postavil se rozhodně proti tomu učení, ale, když odešel, oni učitelé počali podkopávati jeho autoritu pravíce, že není ani pravým apoštolem, a činili to s úsilím takovým, že mnozí počali již skutečně pochybovati

---

proti pravdě t j. proti těm, kteří pravdu křesťanskou uznávají a jí se řídí, nýbrž působiti ve prospěch jejich (pro pravdu).

9. když jsme slabí t. j. když nemohu užíti trestající moci své vida, že vy jste mocni totiž v dobrém, takže není příčiny trestati, nýbrž radovati se.

11.—13. V závěrku opakuje v krátkosti předešlá napomenutí svá a končí pozdravem a apoštolským požehnáním. — Políbením svatým viz I. Kor. 16, 20.

o jeho hodnosti apoštolské a zachovávali některé obřady a svátky židovské. Proto sv. Pavel dověděv se o tom, napsal Galatům tento list, ve kterém hájí apoštolské hodnosti své i svého učení a dokazuje, že člověk bývá ospravedlněn živou věrou v Ježíše Krista, a nikoli zachováváním zákona Mojžíšova, zákon ten tedy že neváže křesťanů a vyzývá, aby vytrvali v křesťanské svobodě od zákona (Mojžíšova), avšak aby nezaměňovali jí za bezuzdnost

---

List sv. apoštola Pavla ke Galatům.*

KAPITOLA 1.

Úvod v. 1.—10.

1 Pavel apoštol (poslaný) nikoliv od lidí, ani skrze člověka, nýbrž
skrze Ježíše Krista a Boha Otce, jenž ho vzkřísil z mrtvých, 2 a všichni
bratři, kteří jsou se mnou, církvím galatským: 3 Milost vám a pokoj
od Boha Otce a (od) Pána našeho Ježíše Krista, 4 kterýž vydal sebe
sama za hříchy naše, aby nás vysvobodil z nynějšího věku nešlechetného,
podle vůle Boha a Otce našeho, 5 jemuž sláva (buď) na
věky věků.
6 Divím se, že tak rychle se uchylujete od toho, jenž vás povolal
v milosti Kristově, k „evangeliu jinému", 7 jež není jiným, leč
že jsou někteří, kteří vás matou a chtějí převrátiti evangelium Kristovo.
8 Avšak i kdybychom my neb anděl s nebe kázal vám proti tomu,
co jsme vám kázali, buď proklet. 9 Jak jsme dříve pověděli, i nyní

---

*) List tento obsahuje mimo úvod (v. 1.—10.) a závěrek (6, 11.—18.) tři části: obrannou (1, 11.—2., 21.), věroučnou (3, 1.—4., 31.) a mravoučnou (5, 1.—6, 10.) V úvodě podává obšírnější nadpis, ve kterém s důrazem vytýká apoštolskou důstojnost svoji (v. 1.—5.) a činí výtku Galatům, že tak rychle odvracejí se od evangelia (učení) Kristova k učení jinému, nepravému (v. 6.—10.), odsuzuje zároveň svůdce jejich.

1.—2. Pavel apoštol .... a všichni bratři, kteří jsou se mnou (t. j. všichni moji spolupracovníci). Viz Řím. 1. 1. pozn. a 1. Kor. 1, 1. pozn. Vytýkaje s takovým důrazem apoštolskou důstojnost svou, naznačuje obsah první (obranné) části svého listu.

3. Milost vám ... viz Řím. 1, 7.

4. Vydal sebe totiž dobrovolně na smrt kříže, a to podle vůle Boha Otce, takže náměstná smrt jeho byla i dílem jeho svobodné vůle i dílem poslušnosti k Otci; vydal se za hříchy naše, aby totiž podal nekonečné dostiučinění za hříchy naše (všech lidí) a zasloužil nám odpuštění hříchů, a to k tomu konci, by nás vysvobodil z nynějšího věku nešlechetného t. j z moci světa zlého i knížete jeho (ďábla) a uschopnil nás k dosažení blaha věčného. Připomínaje tak, že odpuštění a spásy dostává se skrze Krista, a tedy nikoli ze skutků zákona Starého, naznačuje obsah druhé části svého listu, části věroučné. Věk (svět) tento nazývá nešlechetným, pokud jsa bez Krista neb nedrže se Krista, s dopuštěním Božím podléhal neb podléhá moci ďáblově a zlé žádostivosti; proti němu jest věk (svět) budoucí t. j. věk s Kristem, a to předem v království Božím na nebi, ale i v církvi jeho na zemi, ježto církev Kristem jsouc řízena k životu věčně blaženému vede.

6.—10. čině vítku, že tak v krátkém čase dávají se odvraceti od pravého evangelia, které jim byl hlásal, k učení, jež hlásají učitelé nepraví, odsuzuje zároveň svůdce jejich, neboť nechce se zalibovat lidem, nýbrž Bohu.

tak rychle; byltˇ v Galatii před několika měsíci a tehdy ještě drželi se evangelia pravého.

6.—7. v milosti Kristově, t. j. pro zásluhy Kristovy. Dle Vulgáty bylo by „k milosti Kristově" t. j. k tomu, abyste byli účastni těch milostí

opět pravím: Káže-li vám někdo proti tomu, co jste přijali, buď pro-
klet. 10 Neboť zdaliž se snažím nyní získati lidi, čili Boha? Aneb-li
hledám líbiti se lidem? Kdybych ještě se zaliboval lidem, nebyl bych
služebníkem Kristovým.

Ukazuje, že ne od apoštolů, nýbrž přímo od Krista obdržel poslání a učení, které hlásá. v. 11—24.*

11 Oznamuji vám, bratři, že evangelium ode mne hlásané není
podle člověka, 12 neboť jsem ho ani nepřijal ani se mu nenaučil od
člověka, nýbrž zjevením Ježíše Krista. 13 Vždyť přece jste slyšeli
o někdejším životě mém v židovství, že jsem nad míru pronásle-
doval církev Boží a ji hubil, 14 a že jsem prospíval v židovství nad
mnohé vrstevníky (své) ve svém národě, jsa úsilnějším horlitelem pro
podání od svých otců přijatá. 15 Když však se zalíbilo tomu, jenž mě
oddělil ze života matky mé a povolal svou milostí, 16 zjeviti ve mně
Syna svého, abych ho hlásal mezi pohany, neobrátil jsem se hned
k tělu a krvi, 17 ani jsem nešel do Jerusalema k těm, kteří byli přede
mnou apoštoly, nýbrž odešel jsem do Arabie a opět jsem se vrátil do
Damašku. 18 Potom po třech letech přišel jsem do Jerusalema, abych
uzřel a poznal Petra, a pobyl jsem u něho patnáct dní; 19 jiného však
z apoštolů jsem neviděl, leč Jakuba, bratra Páně. 20 A co vám píši —

---

a dobrodiní, jež nám Kristus zasloužil. Ale čtení „v milosti Kristově“ (ἐν χάριτι Χρ en chariti Chr.) jest více zaručeno. — K evageliu jinému; takto zdá se, učitelé nepraví nazývali učení své, říkajíce, že oni káží něco jiného, evangelium jiné (lepší), nežli Pavel. Ale sv. Pavel prohlašuje, že učení jejich není evangeliem jiným pravým, nýbrž porušeným.

* V části první, obranné (1, 11.—2., 21.) hájí apoštolé vážnosti své i svého učení, a to podáním důkazu, že poslání a učení, které hlásal a hlásá, neobdržel od lidí, ani prostřednictvím lidí, nýbrž přímo od Krista (1., 11.—24), a že jeho apoštolát i učení přední apoštolové uznali za pravé (2, 1.—21.).

11.—24 Že poslání a učení, které hlásá, nepřijal od lidí, nýbrž od Krista, dokazuje vylíčením svého života do té doby, kdy jako spoštol vystoupil; z vylíčení toho jde totiž na jevo, že před svým obrácením neměl vůle přijímati od apoštolů neb jiných věrozvěstů učení křesťanské, poněvadž v té době byl tak urputným pronásledovatelem křesťanů a tak nadšeným horlitelem pro židovství (v. 11.—14.), že bez mimořádného působení Božího křesťanství by nebyl přijal; po svém obrácení pak od apoštolů ani poučen býti nemohl, poněvadž až do svého vystoupení jako apoštol žil až na 15 dní stále vzdálen od apoštolů a všeho styku s nimi, a těch patnáct dní, jež přece v té době strávil v Jerusalemě, nikterak nestačilo, aby byl v nich o Kristu a jeho učení náležitě poučen a do apoštolského úřadu uveden, a to tím méně, poněvadž tam nepřišel, aby hledal rady neb poučení, nýbrž aby hlavu církve poznal, a poněvadž tam tehdy mimo Petra a Jakuba žádného jiného apoštola nebylo (v. 15.—24.).

11. podle člověka t. j. lidské.

13. Viz Skut. ap, 9, 1.—2,; 22, 4.—5.; 26, 9.—11.

14. Viz Skut. 26, 4.—5. podání od svých otců přijatá (doslovně „otcovská“) t. j. podání farisejská, která se u farisejských předků jeho udržovala, a která on jako syn fariseův od svého otce přijal.

15. Bůh mě oddělil totiž od svých vrstevníků k úřadu apoštolskému, a to již ze života matky mé, tak totiž, že dary přirozené a běh života mého, moje vychování, studia a jiné věci tak řídil, abych svým časem stal se způsobilým vykonávat úřad apoštolský zvláště mezi pohany; povolal mě totiž ke pravé víře a k úřadu apoštolskému, a to i vnějším zjevením se Kristovým (před Damaškem) i vnitřní milostí, kterou mě osvítil a pohnul, abych v Krista uvěřil a vůli jeho se podrobil; zjevil ve mně Syna svého, t. j. vnitřním zjevením způsobil ve mně náležité poznání jak Ježíše Krista, tak jeho učení.

16. k tělu a krvi t. j. k lidem; nehledal totiž rady neb poučení o apoštolském úřadě svém a o evangeliu ani u lidí vůbec, ani u apoštolů.

hle, před Bohem to pravím, že nelžu. [21] Potom jsem přišel do krajin
syrských a cilicijských. [22] Zůstal jsem však osobně neznám církvím
judským, které jsou v Kristu, toliko slýchali: Ten, jenž nás někdy
pronásledoval, nyní káže tu víru, kterou někdy hubil; i velebili na
mně Boha.

KAPITOLA 2.

Sv. Pavel ukazuje, že učení a apoštolství jeho bylo jako pravé uznáno od apoštolů, v. 1.—21.

[1] Potom po čtrnácti letech opět jsem se odebral do Jerusalema
s Barnabášem, vzav s sebou také Tita. [2] Odebral jsem se (tam) podle
zjevení a předložil jsem jim evangelium, které hlásám mezi pohany,
zvláště těm, kteří mají vážnost, zdali snad neběžím neb jsem neběžel
nadarmo. [3] Ale ani Titus, který byl se mnou, nebyl přinucen dáti se

18. Po třech letech totiž od svého obrácení. Byv v Damašku pokřtěn, kázal tam několik dní (Skut. 9, 19.—22.); potom odešel do Arabie, nejspíše až k Sinaji (Gal. 4, 25.) a pobyv tam skoro tři roky, vrátil se zase do Damašku a kázal opět, a na to teprve, celkem po třech letech od svého odchodu z Jerusalema a od svého obrácení, „když uplynulo dnů mnoho“ (Skut. 9, 23.), přišel zase do Jerusalema.

18. abych uzřel a poznal. V řeckém textě (i latinském) jest sice jen jedno slovo ἱστορῆσαι (historésai), ale tak vystihuje se lépe smysl textu, nežli pouze slovem jedním uzříti.

21. Srvn. Skut. 9, 30. Byv strojenými úklady židovskými donucen opustiti město, odešel v průvodě svých přátel do Cesaree. Tam as vstoupil na loď a plavil se do Antiochie syrské, a tu vystoupiv, šel krajinami syrskými a cilicijskými do svého rodiště Tarsu, kde pobyl, až ho Barnabáš pozval do Antiochie, aby mu byl nápomocen. Proto ovšem zůstal osobně neznám církevním obcím judským t. j. palestinským, ovšem vyjma jerusalemskou. (Nestýkal se tedy s apoštoly ani, když již kázal o Kristu, a jeho učení; patrno tedy, že ani po svém obrácení nepřijal od nich poslání a učení, které hlásá.)

2, 1.—10. Aby tím více čelil proti těm, kteří upírajíce mu apoštolskou důstojnost tvrdili, že učení jeho (Pavlovo) nesrovnává se s učením apoštolským, sděluje, že na apoštolském sněmě v Jerusalemě předložil učení, které hlásá (zejména také to, že ke spasení není potřebí zachovávati obřadní předpisy starozákonní), a že apoštolé proti němu nejen ničeho nenamítli, ba ani Tita přes veškeren nátlak činěný od nepravých křesťanů nepřinutili, aby se dal obřezat, nýbrž i ruku podali jemu (Pavlovi) a Barnabášovi na výraz souhlasu a společenství v úřadě a tak uznali i pravost jeho učení i apoštolskou jeho důstojnost.

1. Po čtrnácti letech totiž od svého obrácení (tedy r. 51) odebral se do Jerusalema, byv tam i s Barnabášem a jinými poslán od Antiochijských, aby předložil apoštolům otázku, je-li potřebí ku spasení zachovávati obřadní předpisy starozákonní (Srovn. Skut. ap. kap. 15.). Tita vzal s sebou o své újmě nepochybně proto, aby potom měl v něm živý doklad pro pravost svého učení, že obřízka a vůbec zachovávání obřadních předpisů Starého zákona ke spasení nepřispívá. — Kde si byli vědomi, že obřízky není potřebí ke spasení, nebránil jí (Skut. 16, 3.).

2. Byl sice poslán od antiochijských křesťanů (Skut. 15, 2.), ale mimo vyzvání jejich přiměl ho k cestě té také zvláštní popud Ducha sv. Apoštol totiž, jsa přesvědčen o nezávaznosti obřadních předpisů starozákonních, zdráhal se as s počátku jíti do Jerusalema k apoštolům, aby se nezdálo, že o té věci jest v pochybnostech; poněvadž však běželo tu o věc velice důležitou, pohnul jej k tomu také Duch sv. zvláštním zjevením, aby rozhodnutím tamních apoštolů také křesťané antiochijští a jiní byli všeliké pochybnosti o tom zbaveni a možné roztržce se zabránilo. — Učení své předložil jim t. j. křesťanům jerusalemským, zvláště těm, kteří mají vážnost t. j. apoštolům a starším čili biskupům (a kněžím), a to nikoli, že by měl pochybnost o pravosti jeho, nýbrž aby oni poznajíce je jakožto učení pravé, božské, uznali též a osvědčili, že neběží t. j. nepracuje a nepracoval nadarmo, bez užitku ve věcech spásy.

obřezat, ač byl (rozeným) pohanem, [4] a to pro vetřelé bratry nepravé, kteří se vloudili (mezi nás) vyzvědět naši svobodu, kterou máme v Kristu Ježíši, aby nás v službu podrobili. [5] Jim jsme neustoupili ani na okamžik poddáním se, aby pravda evangelní zůstala u vás. [6] Od těch však, kteří něco váží — jakými někdy byli, na tom mi nezáleží; Bůh nehledí na osobu člověka; — ti tedy, kteří mají vážnost, nenamítali ničeho, [7] nýbrž naopak, když uzřeli, že mně jest svěřeno evangelium pro neobřezané, jako Petrovi pro obřezané — [8] neboť ten, jenž pomáhal Petrovi v apoštolství mezi obřezanými, pomáhal také mně (v apoštolství) mezi pohany — [9] a když poznali milost mi danou, Jakub a Petr a Jan, kteří jsou pokládáni za sloupy, podali mně a Barnabášovi pravice (na význam) společenství, abychom my kázali mezi pohany, oni pak mezi židy, [10] jenom abychom pamatovali na chudé; a to právě snažil jsem se také učiniti.

[11] Když pak Petr přišel do Antiochie, do očí jsem se mu opřel, poněvadž byl hoden domluvy. [12] Prve totiž než přišli někteří od Jakuba, jídal společně s pohanokřesťany, ale když přišli, stranil se a odlučoval se z bázně před těmi, kteří byli z obřízky. [13] A s ním přetvařovali se také ostatní židokřesťané, takže i Barnabáš byl stržen tou přetvářkou jejich. [14] Leč když jsem uzřel, že nejednají správně podle

---

4. Bratry nepravými rozumí ty křesťany obrácené ze židovství, kteří horlili pro zákon mojžíšský tvrdíce, že jest nutno ke spasení obřadní předpisy jeho zachovávati. Oni se vloudili do církve, vstoupili totiž do ní bez pravého úmyslu zříci se židovství a chtěli vyzvědět naši svobodu čili osvobození od povinnosti zachovávati obřadní předpisy starozákonní, kterého se nám křesťanům dostalo pro zásluhy Kristovy a ve spojení s ním: chtějí to vyzvěděti k tomu konci, aby nás tím snáze uvedli pod zákon mojžíšský a jmenovitě aby křesťany z pohanství obrácené zákonem tím zavázali.

6. Tato věta není dokončena; sv. Pavel chtěl asi říci: Od těch, kteří něco váží, nebylo mi nic namítnuto. Vzpomenuv však na to, že oni bratři falešní pro své tvrzení poukazovali také k bývalé praksi apoštolů a jiných mužů vážnost majících, totiž k tomu, že druhdy nepřijímali do církve žádného pohana, leč by dříve přistoupil k židovství, přerušil větu započatou, aby odmítl dříve jejich námitku prohlášením, že na tom nezáleží, jak oni muži dříve soudili o závaznosti obřadních předpisů starozákonních, a to tím méně, poněvadž nyní soudí o tom jinak. Na to teprve dokončuje onu větu započatou, ale ve formě jiné, činné, pravě: „ti kteří mají vážnost, nenamítli ničeho".

7. mně jest svěřeno evangelium, t. j. hlásání evangelia předem mezi pohany, ač nebrání se mi kázat také mezi židy, podobně jako Petrovi svěřeno jest hlásání evangelia předem mezi židy, ač může kázati také mezi pohany.

9 milost, t. j. apoštolství; z toho totiž, co Bůh skrze něho činil, poznali, že mu (Pavlovi) bylo také svěřeno apoštolství ve vlastním smyslu, jako jim. Petr, Jakub a Jan byli pokládáni za sloupy pro zvláštní vážnost, kterou v církvi měli, Petr jako hlava církve vůbec, Jakub jako biskup jerusalemský a jako apoštol u židokřesťanů zvláštní vážnosti požívající, Jan jako miláček Páně, jemuž Kristus doporučil matku svou. Jakuba jmenuje na prvním místě, ne tak proto, že byl biskupem jerusalemským, kde sněm se konal, jako proto, že jeho jména judaisté zneužívali pro nepravé učení své o nutnosti zachovávati obřadní předpisy starozákonní.

10. Srovn. (Skutk. 11, 29.—30.), 1. Kor. 16, 1.—4; 2. Kor. 8, 1.—9, 15.

11.—21. líčí, kterak Petr přijav mlčky výtku od něho mu učiněnou, tak uznal nejen rovnocennost jeho apoštolství (nehledíc k primátu), nýbrž i shodu jeho učení s učením apoštolským.

11. Petr přišel do Antiochie brzy po sněmě apoštolském (Gal. 2, 1.—10; Skut. 15, 1.—35.), krátce před tím, než Pavel nastoupil na druhou cestu apoštolskou. — byl hoden domluvy, dle řeckého textu bylo by „byl usvědčen t. j. vinen".

12.—14. Petr přišed do Antiochie, jídal s počátku nejspíše při tak zvaných hodech lásky čili agapách (viz I. Kor. 11, 17.—34. pozn.) zároveň s pohano-

pravdy evangelní, řekl jsem Petrovi přede všemi: Jestliže ty jsa židokřesťan žiješ po pohansku a ne po židovsku, kterak nutíš pohanokřesťany, aby žili po židovsku? [15] My jsme rodem židé a nikoli

---

křesťany i takové pokrmy, které byly židům zákonem mojžíšským zakázány; souhlasil tak se sv. Pavlem, že nejen pohanokřesťané, nýbrž ani židokřesťané nejsou vázáni obřadními předpisy mojžíšskými. Když však tam (za nějakým účelem nám neznámým) přišli někteří od Jakuba, t. j. z Jerusalema, kde apoštol Jakub Malý byl biskupem, křesťané to ze židovství, kteří také po svém obrácení zachovávali přísně obřadní předpisy mojžíšské, myslíce, že jako rození židé jsou tím povinni, tu Petr odloučiv se od pohanokřesťanů, přidržel se příchozích křesťanů jerusalemských a jedl zároveň s nimi toliko takové pokrmy, které byly židům dovoleny. Činil to, nikoli, že by obřadné předpisy mojžíšské pokládal za závazné také pro křesťany, nýbrž z obavy, aby příchozí židokřesťané se nepohoršili a jeho působení apoštolskému mezi židy nečinili překážek. Nechybil tedy ani věroučně, ani mravoučně, nýbrž ve věci o sobě indiferentní řídil se touž zásadou opatrnosti, kterou i sv. Pavel zachovával ze šetrnosti k těm, kteří byli ve víře slabí (Řím. 14, 1.—23; 1. Kor. 10, 12. 11, 1.). Nenamítal proto s počátku ani Pavel proti tomu ničeho, moha předpokládati, že nikdo, ani pohanokřesťané, nebudou se pozastavovati nad tím, že několik křesťanů příchozích žije také u nich podle domácího obyčeje svého. Když však pro tu vážnost, které požíval Petr jako hlava církve, byli příkladem jeho strženi také židokřesťané antiochijští, kteří dosud při hodech lásky jídali společně s pohanokřesťany, vědouce z učení sv. Pavla, že ani oni nejsou více vázáni řečenými předpisy mojžíšskými, ano když příkladem jeho byl stržen i Barnabáš, který dříve tak rozhodně zastával pravdu, že obřadní zákon mojžíšský křesťanů neváže (Skutk. 15, 2.), nastalo nebezpečenství, že vznikne roztržka mezi křesťany z pohanství a mezi křesťany ze židovství, a že snad pohanokřesťané i v příčině věroučné upadnou v omyl, jakoby obřízka a vůbec zachovávání obřadních předpisů mojžíšských byly ke spasení ne sice potřebny, ale přece velice prospěšny, dodávajíce snad křesťanu zvláštní důstojnosti a zajišťujíce mu větší odměnu. A proto Pavel zpozorovav ve své prozíravosti hrozící nebezpečenství, vytknul veřejně Petrovi nesprávnost jeho jednání vzhledem k možným jeho následkům, nijak se nedotýkaje autority jeho jako hlavy církve. Nazval pak jednání jeho přetvářkou, ne že by se byl vskutku přetvářel, nýbrž že jednání jeho nesrovnávalo se s přesvědčením jeho; věděl totiž, že křesťané nejsou vázáni obřadními předpisy starozákonními, a přece šetřil jich, jakoby jimi byl vázán. — S ním přetvařovali se, tak správně dle textu řeckého; Vulgata překládá nedosti přesně „consenserunt“ = s ním souhlasili. — nejednají (nekráčejí) správně podle pravdy evangelní, t. j. jsou sice na pravé cestě, v pravé víře, ale nekráčejí po ní správným krokem, nečiníce správných důsledků. — Jestliže ty jsa židem atd. (v. 14.) t. j. jestliže ty, ač židokřesťanem jsi, přece žíti můžeš a podle okolností mnohdy vskutku žiješ po pohansku t. j. bez ohledu na obřadní předpisy mojžíšské, jsa vědom si, že jimi vázán nejsi, kterak nyní svým příkladem nepřímo, mravně nutíš, pobádáš pohanokřesťany, aby žili po židovsku, zachovávajíce totiž obřadní předpisy mojžíšské? — (rození) pohané, (rození) židé, překládáme tak, ač v textě řeckém i latinském stojí pouze pohan, žid, aby již z textu zjevno bylo, že nemíní se ti, kteří v pohanství neb židovství trvají, nýbrž ti, kteří z pohanství neb židovství stali se křesťany, pohanokřesťané, židokřesťané.

15.—21. Výtku svoji odůvodňuje prohlášením, že člověku nedostává se ospravedlnění ze skutků (zachováváním) zákona mojžíšského, nýbrž jedině skrze Ježíše Krista, tak že obřadní zákon mojžíšský k tomu a tedy ani ke spáse ničím nepřispívá. Činí to nikoli k vůli Petrovi, který věci té byl si vědom, nýbrž ku poučení přítomných křesťanů jak antiochijských, tak zvláště těch, kteří přišli z Jerusalema. A podává řeč tu ve výtahu také v tomto listě ke Galatům, poněvadž i pro ně jest velmi poučná a vhodným úvodem k následující části věroučné.

15.—16. Smysl jest: My (Petr, Barnabáš a já Pavel i jiní židokřesťané) patříme již rodem svým, a ne toliko jako proselyté pozdějším přistoupením k národu vyvolenému, který znaje Boha pravého a maje zákon zjevený, stojí výše než pohané, kteří nemajíce zákona zjeveného, a neznajíce ani Boha pravého, zvláštní měrou mohou se zváti hříšníky, ač ani židé nejsou bez hříchu (v. 15.). Přece však odstoupili jsme od zákona mojžíšského a uvěřili jsme v Krista, abychom dosáhli ospravedlnění, neboť jsme poznali, a to ze zjevení, že ze skutků zákona

z pohanů hříšníci, [16] avšak vědouce, že člověk nebývá ospravedlňován
ze skutků zákona, nýbrž skrze víru v Ježíše Krista, také my jsme
uvěřili v Krista Ježíše, abychom byli ospravedlněni z víry Kristovy,
a nikoli ze skutků zákona; neboť ze skutků zákona nebude ospra-
vedlněn žádný člověk. [17] Jestliže však hledajíce býti ospravedl-
něni v Kristu, byli jsme také my nalezeni hříšníky, není-liž Kristus při-
sluhovatelem hříchu? Nikoliv. [18] Neboť stavím-li zase to, co jsem zbořil,
jevím se jako přestupník. [19] Vždyť já jsem skrze zákon zemřel zákonu,
abych žil Bohu. [20] S Kristem ukřižován jsem; žiji pak již nikoli já,
nýbrž žije ve mně Kristus. Co však žiji v těle, žiji ve víře v Syna
Božího, jenž mě zamiloval a sebe sama vydal za mne. [21] Neodmítám
milosti Boží; neboť je-li spravedlnost skrze zákon, tedy Kristus zemřel
nadarmo.

KAPITOLA 3.

Že mojžíšský zákon nepřispívá k ospravedlnění, učí a) zkušenost Galatů samých. v. 1.—7.*

[1] Nesmyslní Galaté, kdo vás očaroval, abyste neposlouchali pravdy,
ježto přece vám před očima Ježíš Kristus byl vylíčen jako ukřižovaný

---

ospravedlnění se nedostává (v. 16.). (Slova: nebude ospravedlněn . . . jsou ze žalmu 142, 2.) Srovn. Řím. 3, 21.—22.

17.—19. Smysl jest: Tím, že jsme odstoupili od zákona mojžíšského jakožto od zákona, který již neváže, a že jsme hledali dojíti ospravedlnění skrze Krista, nehřešili jsme a nestali se jakožto lidé bez zákona také hříšníky, jako jsou pohané, a tvrdí-li to někdo (judaisté), činí to neprávem. Sice jinak šlo by z toho, že Kristus Ježíš, pro něhož jsme odstoupili od zákona mojžíšského, jest jakožto příčina (přisuzovaného) hříchu toho přisluhovatelem čili pomáhačem hříchu. To však jest rozhodně nepravda. Neboť naopak, kdybychom se zase vrátili k zákonu mojžíšskému a uznali ho opět za závazný a tak znovu stavěli, co jsme zbořili odstoupivše od něho ke Kristu, stali bychom se přestupníky, přestupníky vůle Boží, přestupníky samého zákona mojžíšského. Neboť že jsme odstoupili od zákona toho a tak mu (duchovně) zemřeli, pro něj jako mrtví se stali, k tomu přivedl nás zákon ten sám, byv toliko vychovatelem a vůdcem ke Kristu a tedy závazným jen potud, pokud nás ke Kristu nepřivedl. Kdybychom se tedy k němu vrátili a zase uznali jeho závaznost, nejen bychom opustili cestu, po které jediné dle vůle Boží lze ke spáse přijíti, nýbrž i jednali bychom proti zákonu mojžíšskému, chovajíce se k němu tak, jako by dosud nevykonal vychovatelské úlohy své.

20. Ukazuje, kterak on a všichni věřící židokřesťané zemřeli zákonu, a kterak zemřevše, nový život vedou. Zákonu zemřeli tím, že na křtu sv. duchovně zemřeli spolu s Kristem a tak se stali účastni zásluh, jež Kristus zjednal smrtí svou; nový život pak vedou Bohu, t. j. vedou život v posvěcující milosti Boží, jehož původcem a principem jest Kristus. (Srovn. Řím. 6, 3.—5.; 7, 6.) Nyní po křtu sv., žije sice také v těle, neboť tělesně nezemřel; ale ten život, který nyní vede, jest jiný, než jaký vedl dříve, před křtem sv.; jest to život ve víře v Ježíše Krista, život nadpřirozený z vyšších pohnutek a za vyšším cílem.

21. Smysl: neodmítám, t. j. nepodceňuji milosti vykupitelského díla Kristova tím, že bych zase uznával závaznost zákona mojžíšského, jako by skrze něj se dostávalo ospravedlnění, spíše pevně se jí držím věda, že zákon mojžíšský nyní (když Pán Ježíš nás vykoupil) nepřispívá ničím k ospravedlnění, a že by Kristus Bohočlověk byl umřel zbytečně, kdyby ospravedlnění dělo se ze skutků zákona.

* V části druhé, věroučné (3, 1.—4., 31.), podává důkazy toho, že ospravedlnění a spásy dostává se člověku nikoli ze skutků zákona mojžíšského, nýbrž z víry v Ježíše Krista. Dokazuje to a) ze zkušenosti Galatů samých (v. 1. až 7.), t. j. z toho, že oni sami obdrželi Ducha sv. s jeho dary nikoli ze zákona, nýbrž z víry Kristovy, b) z výpovědí Písma (3, 8,—4, 20.), c) z předobrazného rázu příhod synů Abrahamových (4, 21.—31.).

1.—5. Křesťané galatští byli velikou většinou rodilí pohané, kteří zákona mojžíšského neznali, a přece uvěřivše v Krista obdrželi (na křtu sv. a ve

mezi vámi? 2 To jenom chci od vás zvěděti: Ze skutku-li zákona jste
obdrželi Ducha, či-li z poslechnutí víry? 3 Tak nesmyslni jste, že počavše
s Duchem, dokonáváte nyní s tělem? 4 Tolik jste trpěli nadarmo?
Ač-li vskutku nadarmo. 5 Ten tedy, jenž vám uděluje Ducha a působí
zázraky mezi vámi, (činí to) ze skutků zákona, čili z poslechnutí víry?
6 Jakož (psáno jest) „Abraham uvěřil Bohu, a bylo mu to
počteno ke spravedlnosti.“ 7 Nu e, poznávejte, že ti, kteří jsou
z víry, to jsou synové Abrahamovi.

Že zákon mojžíšský nepřispívá k ospravedlnění, učí b) výpovědi Písma sv. 3, 8.—4, 20*

8 Předvídajíc pak Písmo, že Bůh ospravedlňuje národy z víry,
předpovědělo Abrahamovi: „Požehnáni budou v tobě všichni
národové.“ 9 Budou tedy požehnáni s věrným Abrahamem ti, kteří

---

sv. biřmování) Ducha sv. s jeho dary nejen vnitřními, nýbrž i, alespoň někteří z nich, také s dary vnějšími, mimořádnými, jež v prvních dobách církve nezřídka se dávali mimo jiné také jako známka ospravedlnění a milostí vnitřních (Skutk. 10, 44.). Skutečnost tuto připomíná jim sv. Pavel, aby vlastní zkušeností byli donuceni doznati, že byli ospravedlněni z víry, a že zákon mojžíšský nepřispěl k tomu nijak, a že tedy jednají nesmyslně, když se naklořují k učení nepravých učitelů, jako by bez zákona mojžíšského spasení býti nemohli. — Kristus byl jim vylíčen před očima, t. j. živě a přesvědčivě poučil je sv. Pavel o Kristu a zvláště o příčině a účincích smrti jeho, takže se zdálo, že není možno, aby na vykupitelské dílo jeho zapomenuli neb je podceňovali. Ve v. 3. duchem rozumí Ducha sv. jakožto toho, jenž církev řídí a věřící milostí svou obrozuje a obnovuje, tělem pak míní obřadný zákon mojžíšský jakožto zákon, jehož předpisy vztahují se k tělu. Nesmyslnost Galatů záleží v tom, že sestupují od dokonalého k nedokonalému, a ona jest tím větší, poněvadž oni hledajíce dokonalosti v zákoně mojžíšském, připravovali by se o zásluhy, které si zjednali tím, že snášeli četná utrpení pro Krista (v. 4.). Nazývaje je nesmyslnými nepřestupuje Kristova zákazu říkati bližnímu racha, hlupák, neboť on nečiní to v úmyslu Galaty potupiti, nýbrž napraviti.

6.—7. Vraceje se ke svému předmětu, opakuje jinými slovy otázku učiněnou ve v. 2. a předpokládaje, že dostane odpověď „nikoli ze skutků zákona, nýbrž z víry jsme obdrželi Ducha i dary jeho,“ potvrzuje odpověď tu příkladem Abrahamovým v Písmě zaznamenaným (1. Mojž. 15, 16; Řím. 4, 3.) a dovozuje z toho, že pravými dítkami Abrahamovými jsou toliko a to všichni ti, kteří se mu připodobnili věrou, ať jsou rodilí židé nebo pohané, a tedy i Galaté, kteří byli ospravedlněni věruo podobně jako Abraham. — Slov „psáno jest“ není ve většině (i nejstarších) rukopisech řeckých, ani v některých rukopisech Vulgáty.

* Aby tím patrněji dokázal, že zákon mojžíšský sám o sobě nepřispívá nijak k ospravedlnění a ke spáse, ukazuje z výpovědí Písma sv., že podle daného zaslíbení dostane se požehnání messiášského toliko těm, a to všem, kteří jsou z víry a tedy duchovními dítkami Abrahamovými (3, 8.—14.), jakož i, že na věci té nezměnil ničeho zákon daný později skrze Mojžíše (3, 15.—18.), tím méně, poněvadž zákon ten byl toliko pěstounem a vůdcem ke Kristu, jehož úkol se dokonal, když přišel Kristus a jeho víra (3, 19.—4., 7.), i dovozuje z toho, že Galaté nemají se poddávati pod zákon mojžíšský, nýbrž mají v té příčině následovati jeho a varovati se nepravých učitelů (4, 8.—20.).

8.—9. Písmo, t. j. v Písmě sv. Bůh, z jehož vnuknutí Písmo sv. bylo napsáno. Předvídajíc totiž prakticky, t. j. tak, že Bůh od věčnosti ustanovil, aby národové všichni i pohané byli ospravedlňováni z víry, a tedy ovšem od věčnosti též věděl, že tak se stane. Slova „Požehnání“ atd. jsou z 1. Mojž. 12, 3., jenže místo slova „pokolení“, které jest na řečeném místě, sv. Pavel užil slova „národové“ z místa parallelního (3. Mojž. 18, 18.), aby tím jasněji vytkl, že nejen všecka pokolení israelská, nýbrž skutečně všichni národové mají podle vůle Boží býti požehnáni v Abrahamovi jakožto společném praotci svém podle víry. Sv. Pavel totiž chce říci: Podle zaslíbení daného Abrahamovi budou v něm jakožto ve svém praotci požehnáni všichni národové, jak židé, tak i pohané. Avšak pohané nebyli a nejsou v Abrahamovi ani podle původu svého ani podle

jsou z víry.
[10] Všichni zajisté, kteří jsou ze skutků zákona, jsou pod zlořečenstvím, neboť jest psáno: „Zlořečen (jest) každý, kdo nesetrvá ve všem, co jest psáno v knize zákona, aby to činil."
[11] Že však v zákoně nikdo nebývá ospravedlněn před Bohem, jest zjevno, neboť „Spravedlivý živ bude z víry."
[12] Zákon však není z víry, nýbrž „kdo je vykoná, živ bude v nich."
[13] Kristus nás vykoupil ze zlořečenství zákona, stav se pro nás zlořečenstvím, (neboť jest psáno, Zlořečen jest každý, kdo visí na dřevě),
[14] aby požehnání Abrahamovo dostalo se k pohanům v Kristu Ježíši, (a) abychom zaslíbeného Ducha obdrželi věrou.
[15] Bratři, po lidsku pravím: Nikdo přece neruší (ani) lidského pořízení právoplatného, ani (k němu) nepřidává.
[16] Abrahamovi však

---

obřízky a zákona mojžíšského, nýbrž jedině podle víry své, pokud totiž věříce v Krista, se mu připodobňují a tak duchovními dítkami jeho se stávají. Patrno tedy, že jenom ti, kteří jsou z víry, dosáhnou požehnání s Abrahamem ve víře věrným. — Požehnáním míní nejen ospravedlnění, nýbrž i všecky milosti, které nám Pán Ježíš zasloužil, tedy i přístup do nebe.

10.—12. Učí, že zákon mojžíšský sám sebou ani nemůže působiti ospravedlnění, a to takto: Zákon vyslovuje zlořečenství nad každým, kdo trvale nekoná všech jeho předpisů (5. Mojž. 27, 26); avšak všech předpisů jeho nemůže nikdo vykonati pouhou mocí zákona mojžíšského, neboť zákon ten pouze podává předpisy a zákazy, ale neposkytuje pomoci potřebné k tomu, by je kdo všecky zachovati mohl. Proto všichni, kteří jsou ze skutků zákona, t. j. kteří hledají dojíti ospravedlnění bez víry v Krista jediné konáním předpisů zákona mojžíšského, jsou pod zlořečenstvím, — stiženi kletbou (v. 10). A kletby té zákon ten sám o sobě nemůže sprostiti. Neboť jak dí Bůh u proroka Habakuka (2, 4.) sravedlivý má svůj vyšší, nadpřirozený život z víry, čili spravedlnost vnitřní jest z víry. Avšak jak patrno ze 3. Mojž. 18, 5., zákon mojžíšský není z víry, t. j. neobsahuje tak předpisů o tom, co třeba věřiti, jako o tom, co třeba konati, nezjednává proto sám o sobě vnitřní spravedlnosti a tedy ani neodstraňuje onoho zlořečenství, jež vyslovil nad svými přestupníky. Tím však Pavel nikterak netvrdí, že by v Starém zákoně nikdo nebyl dosáhl ospravedlnění, ani, že by nikdo předpisů zákona nebyl vykonal, nýbrž jen, že toho nedosáhl a nevykonal mocí zákona sama o sobě, ale ovšem mocí zaslíbeného Vykupitele, v něhož věříce doufali a na nějž zákonem mojžíšským připravováni byli. Ale když Vykupitel přišel a dílo vykupitelské vykonal, nebyl již zákon ten pro židy, kteří v Krista neuvěřili, jakož i pro ty židokřesťany, kteří nepřestávajíce na Kristu k zákonu tomu se vraceli, ničím jiným než pouhým souhrnem předpisů beze vší působivosti vnitřní. A vzhledem k těmto tvrdí Pavel, že zákon mojžíšský sám o sobě, jakým tehdy již vskutku byl, předpisuje sice, ale s věrou (ve Vykupitele) nesouvisí, a proto nejsa z víry k ospravedlnění působiti nemůže. Životem, který se přislibuje u Habakuka slovy uvedenými ve v. 11., míní se ve smyslu literním osvobození od nepřátel a pokojný život časný, ve smyslu předobrazném však míní se jím osvobození od poroby hříchu, život v milosti Boží a život věčně blažený. Podobně i slovy z 3. Mojž. 18, 5 uvedenými ve v. 22.

13.—11. Smysl jest: Řečeného zlořečenství nemohl nás (rodilé židy) sprostiti zákon mojžíšský, ale sprostil nás ho Kristus, a to tím, že vzav na sebe nejen hříchy lidstva, nýbrž i tu kletbu, kterou zákon vyslovil nad svými přestupníky, učinil za ně dosti, a učinil to k tomu konci, aby (po odstranění) kletby té dostalo se v Kristu požehnání messiášské k pohanům, a abychom všichni, židé i pohané, obdrželi Ducha sv. s jeho dary způsobem stejným, totiž věrou. Slova „Zlořečen každý . . ." jsou v 5. Mojž. 21, 23. Jimi se vyjadřovalo, že ten, kdo (byv pro nějaký zločin ukamenován, k zvýšení trestu a na výstrahu) byl pověšen na dřevo, měl na sobě vinu, pro kterou zasloužil zlořečenství. Sv. Pavel uvádí je na doklad toho, že Pán Ježíš, byv ač nevinen a nejsvětější, pověšen na dřevo kříže, vzal na sebe a zmařil ono zlořečenství, které zákon mojžíšský vyslovil nad svými přestupníky.

15.—18. Ukazuje, že zákonem mojžíšským nebyla zmařena ani změněna zaslíbení messiášská. Poukazuje totiž k oněm místům biblickým, dle nichž messiášská zaslíbení byla dána nejen Abrahamovi, nýbrž i potomstvu jeho (1. Mojž. 13, 15.; 17, 18.), vede důkaz z toho, že v zaslíbení bylo řízením Božím užito

byla řečena zaslíbení „a potomstvu jeho." Nepraví: „A potomkům" jako o mnohých, nýbrž jako o jednom: „A potomstvu tvému": tím jest Kristus. [17] Pravím (tím) toto: Ustanovení učiněného dříve od Boha neruší zákon daný po čtyřech stech třiceti letech, tak aby zmařil to zaslíbení. [18] Neboť je-li dědictví ze zákona, není již ze zaslíbení: Abrahamovi však Bůh je daroval zaslíbením.

[19] K čemu tedy zákon? Pro přestupy byl přidán, dokavad by nepřišlo potomstvo, jemuž zaslíbení bylo učiněno, byv zřízen skrze anděly v ruce prostředníka. [20] Prostředník totiž není jednoho, Bůh však jest jeden.

---

výrazu sice v čísle jednotném, ale ve smyslu hromadném (zera' símě, potomstvo); neboť vidí v tom naznačenu pravdu, že zaslíbení ona byla dána potomkům Abrahamovým nikoli, pokud jsou mezi sebou rozděleni, nýbrž potud, pokud tvoří jeden celek, a to onen, jímž jest Kristus, to jest Kristus mystický, duchovní, čili církev Kristova, kterou sv. Pavel nazývá Kristem, poněvadž Duchem Kristovým jest živena a řízena. Že tu nemíní Krista Bohočlověka patrno z toho, že nemluví o potomstvu, skrze něhož dostane se požehnání, nýbrž o potomstvu, jemuž se požehnání dostane. Vede tedy důkaz takto: Nikdo neruší a nemění ani lidského pořízení právoplatně učiněného, tím méně může kdo rušiti neb v něčem měniti ustanovení Boží. Ale zaslíbení messiášská Bůh dal nejen Abrahamovi, nýbrž i potomkům jeho, a to nikoli, pokud jsou mezi sebou rozděleni, nýbrž potud, pokud jsou spojeni v jednom celku, v církvi Kristově. I nemůže tedy zákon mnohem později skrze Mojžíše daný rušiti ani měniti to, co Bůh oním zaslíbením (po odvěkém úradku svém) ustanovil, tak aby náplň onoho zaslíbení visela potom na konání předpisů zákona mojžíšského. — Na řečených místech 1. Mojž. 13, 15. a 17, 18. zaslibuje se sice ve smyslu literním toliko země kananejská v držení dědičné, ve smyslu duchovním, předobrazném však zaslibují se statky messiášské, — blaženost věčná a prostředky potřebné k jejímu dosažení. Potomstvem pak Abrahamovým ve smyslu duchovním rozumějí se také na těchto místech ti, kteří se připodobňují Abrahamovi věrou, ať to jsou rození židé nebo rození pohané.

18. Smysl jest tento: Dědictví čili požehnání mesiášské neuděluje se zároveň i ze zaslíbení jako dar, i ze skutků zákona jako mzda, jak někteří tvrdí, neboť pojmy dar a mzda jsou spolu nesrovnatelny. Buď tedy se uděluje ze zaslíbení jako dar, a neudílí se ze zákona, aneb se uděluje ze zákona jako mzda, a neudílí se ze zaslíbení jako dar. Ze zaslíbení se však uděluje, neboť Abrahamovi a potomstvu jeho bylo darováno zaslíbením, neuděluje se tedy ze skutků zákona. Sv. Pavel potvrzuje tak, co byl řekl ve v. 17., zároveň však čelí proti těm, kteří uznávali sice, že ke spasení potřebí jest věřiti v Krista, ale tvrdili, že třeba též zachovávati zákon mojžíšský.

19.—24. Zákon byl dán jako pěstoun a vůdce ke Kristu.

19.—20. Smysl jest: Ačkoli zákon mojžíšský nepůsobil sám sebou ospravedlnění, byl přece velice prospěšný, neboť byl dán k tomu, aby budil v člověku vědomí viny a slabosti jeho; byl však nižší, méně dokonalý než zaslíbení, a to i s ohledem na účel (připravovati na náplň oněch zaslíbení). i s ohledem na trvání (byv dán toliko na čas, do příchodu Krista duchovního — církve), i s ohledem na způsob, kterým byl dán (byv dán nikoli přímo Bohem, nýbrž skrze anděly, a ne přímo lidu, nýbrž Mojžíšovi a skrze něho lidu). — Zákon byl přidán totiž k daným zaslíbením, a to pro přestupy, aby totiž přestupy přišly k vědomí člověka čili, aby z jeho příkazů a zákazů člověk (jasněji než ze zákona přirozeného) uvědomoval se o svých přestupech a své vině, a tím i o své slabosti a potřebě Vykupitele (jakož i aby u vědomí tom po Vykupiteli zatoužil a tak na náplň daných zaslíbení se připravoval); přípravný úkol ten měl zákon vykonávati, dokavad by nepřišlo potomstvo, jemuž bylo zaslíbení učiněno, t. j. do příchodu Krista mystického čili do založení církve Kristovy (Srovn. Řím. 4. 15; 5, 13, 20; 7, 7). Byl zřízen skrze anděly nejspíše v tom smyslu, že andělé to byli, kteří způsobili ony zjevy mimořádné (blýskání, hřímání, slova . . .), které bylo lze slyšeti neb viděti při prohlašování zákona na Sinaji (Skutk. 7, 53; Žid. 2, 2; 2 Mojž. 19, 16.—19, 20, 1.—22); slovy v ruce (rukou) prostředníka naráží sice na to, že desky zákona byly dány do rukou Mojžíšových (2. Mojž. 31, 18), míní však, že zákon vůbec byl dán přímo nikoli lidu, nýbrž Mojžíšovi, a jeho prostřednictvím lidu. Prostředník není jednoho, t. j. ku pojmu prostřed-

[21] Jest tedy snad zákon proti zaslíbením Božím? Nikoliv. Ano,
kdyby zákon byl dán jako takový, který by mohl oživiti, spravedlnost
byla by skutečně ze zákona. [22] Avšak Písmo uzavřelo všecko pod hřích,
aby zaslíbení dalo se z víry v Ježíše Krista těm, kteří věří. [23] Prve
však, nežli přišla víra, pod zákonem jsouce uzavíráni, byli jsme střeženi k té víře, která měla býti zjevena. [24] A tak stal se zákon naším
vychovatelem ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry. [25] Když
však přišla víra, nejsme již pod vychovatelem. [26] Všichni zajisté
syny Božími jste věrou v Kristu Ježíši. [27] Neboť všichni, kteří jste
byli v Kristu pokřtěni, Krista jste oblékli. [28] Tu není žida ani pohana,
není otroka ani svobodníka, není muže ani ženy, neboť všichni jste
jeden v Kristu Ježíši. [29] Jste-li však Kristovi, jste potomstvem Abrahamovým, dědici podle zaslíbení.

---

níka patří, aby prostředkoval alespoň mezi dvěma stranami; použiv tedy Bůh při prohlášení zákona na Sinaji prostředníka (Mojžíše), dal tím na jevo, že zákon ten má ráz úmluvy dvou stran, při níž každá strana k něčemu se zavázala, při níž tedy Bůh vzal jen potud na sebe závazek učinit, co dávaje ten zákon slíbil, pokud by také lid dostál svému závazku plněním předpisů zákona. Bůh však jest jeden, t. j. zaslíbení mesiášská dal (Abrahamovi a potomstvu jeho) Bůh sám, bez prostředníka a bez závazku pro jiného; mají tedy ráz úmluvy či spíše závazku strany jedné, při níž zavázal se toliko Bůh nejvýš věrný, a to bezpodmínečně vykonat, co slíbil; stojí tedy co do dokonalosti nad zákonem, a nemohla proto býti zákonem zrušena ani změněna.

21.—22. Smysl jest: Z toho však, že zákon mojžíšský má ráz úmluvy dvou stran, nijak nejde, že by zákon ten byl v odporu se zaslíbeními mesiášskými, (vždyť oboje, zákon i zaslíbení, dal Bůh, jenž jsa nejvýš dokonalý nemůže si odporovat), naopak, právě v tom způsobě by jim odporoval, kdyby tomu bylo tak, jak učí judaisté, kdyby totiž zákon nebyl dán pro přestupky, nýbrž proto, aby oživoval čili život nadpřirozený (v posvěcující milosti) a věčnou blaženost působil; neboť v tomto způsobě by také ospravedlnění jakožto základ života nadpřirozeného pocházelo nikoli ze zaslíbení jako dar, nýbrž ze skutků zákona jako mzda. Ale tomu není tak, patrno je to z toho, že Písmo uzavřelo všecko pod hřích t. j. Bůh četnými výpověďmi v Písmě sv. prohlásil a usvědčil, že všichni lidé, pohané i židé, jsou stiženi hříchem a hodni zavržení tak, že nemohou ani se vymlouvati nevědomostí neb popírati vinu svou, ani sami sobě pomoci, a učinil to k tomu konci, aby zaslíbení dalo se z víry... t. j. chtěl přivésti lidstvo, a to předem židy, k vědomí jejich viny a nedostatečnosti ve věcech spásy a tak pohnouti je, by nastoupili ke spáse na tu cestu, kterou byl sám ustanovil a připravil ve víře v Ježíše Krista, by tak zaslíbeného požehnání messiášského (spásy) dostalo se ne ze skutků zákona, nýbrž z víry v Ježíše Krista, a to každému, židu i pohanu, který by uvěřil.

23.—24. Jasněji učí, jaký úkol měl zákon mojžíšský Měl úkol podobný, jaký měli u Řeků a Římanů paedagogové čili pěstouni. Ti měli svěřenců svých stříci (krotiti i chrániti je), aby nevybíhali z mezí a nepřišli k úrazu, a dováděti je k učiteli; podobně i zákon mojžíšský měl stříci židů, aby nezašli k modlářství a neupadli v mravní zkázu, a měl dovésti je k pravému a nejdokonalejšímu učiteli, Ježíši Kristu, aby poučeni jsouce od něho uvěřili a z víry ospravedlnění došli. Měl tak činiti prve než přišla víra, t. víra v Krista Ježíše, křesťanství, čili prve, než založena byla církev Kristova a tedy také až do založení té církve.

25. učí, že příchodem víry Kristovy čili novozákonního zřízení (církve) vyplněn byl vychovatelský (pěstounský) úkol zákona mojžíšského a přestala jeho závaznost.

26.—29. Aby se nedomnívali, že podobně jako židé, musí také pohané přivedeni býti ke Kristu zákonem mojžíšským jakožto vychovatelem a tedy dříve podříditi se zákonu tomu, než by se mohli přijmouti do církve, novým důvodem ukazuje, že zákon mojžíšský příchodem víry Kristovy přestal býti závazným a to pro všecky, i pro pohany. Dokazuje to z důstojnosti křesťanů jakožto přijatých synů Božích takto: Všichni, kteří jste uvěřili, ať jste rodilí židé neb pohané, nyní jste přijatými dítkami Božími, svobodni od zákona mojžíšského; stali jste se jimi věrou, a to v Kristu Ježíši, byvše v něho na křtu sv. vštípeni, jim duchovně oblečeni čili ve vnitřním životě svém proměněni v člověka no-

KAPITOLA 4.

[1] Pravím pak: Pokud dědic jest nedospělý, nic se neliší od služebníka, ač jest pánem všeho, [2] nýbrž jest pod poručníky a správci až do času ustanoveného napřed od otce. [3] Tak i my, když jsme byli nedospělí, byli jsme podrobeni pod prvopočátky světa. [4] Když však přišla plnost času, Bůh vyslal Syna svého, učiněného z ženy, podřízeného zákonu, [5] aby vykoupil ty, kteří byli pod zákonem, abychom obdrželi přijetí za syny. [6] A poněvadž jste syny, Bůh poslal Ducha Syna svého v srdce naše, jenž volá: Abba, Otče! [7] Proto nejsi již

---

vého, Kristu podobného, takže v Kristu a skrze Krista stali jste se všichni jako jeden, jednou osobou mravní čili jedním tělem duchovním, a co do života nadpřirozeného jste všichni v stejném poměru k Bohu i k sobě vespolek, majíce všichni stejně přístup k milostem Abrahamovi a jeho potomstvu zaslíbeným a od Krista zaslouženým. (Srov. Řím. 6, 3.—5; 8, 15.) — Místo věrou v Kristu Ježíši ve v. 26. bylo by dle překladu Vulgáty méně význačně „věrou, která jest v Kristu Ježíši", místo „všichni jste jeden" (v. 28.) bylo by „všichni jste jedno", ale ve smyslu stejném.

4. 1.—7. Aby potvrdil a doplnil to, co byl ve v. 26.—29. pověděl o osvobození od zákona mojžíšského přijetím za dítky Boží v Kristu, poučuje o tom, proč osvobození to a vůbec zaslíbené požehnání messiášské přišlo teprve po čase dlouhém, udávaje, že se to stalo proto, poněvadž doba před Kristem byla dobou nedospělosti (přípravy a výchovy), a ta že po vůli Boží měla přestati a přestala teprve skrze Krista v plnosti času čili v době od Boha předurčené přijetím za dospělé dítky Boží. Tím zároveň odpovídá k možné námitce se strany judaistů, kterak mohl říci, že všichni, tedy i židé, stali se věrou v Kristu Ježíši dítkami (syny) Božími, potomstvem Abrahamovým a tím i dědici zaslíbení messiášských, ježto přece oni již po svém původě byli potomky Abrahamovými, a již před Kristovým příchodem dítkami Božími (Is. 1, 2; 43, 6; 5. Mojž. 14, 1; Řím 9. 4.). Byliť jimi, ale nedospělými, ale teprve skrze Krista a v Kristu byli přijati za syny dospělé.

1. jest pánem všeho totiž co do práva, ale ne co do skutečného držení.

3. Tak i my; dle výkladu skoro obecného zahrnuje slovem my pouze židokřesťany; poněvadž však oslovuje Galaty, kteří po většině byli obráceni z pohanů, a poněvadž v předchozích verších (3, 26.—29) mluví i o židokřesťanech i o křesťanech obrácených z pohanů jakožto o těch, kteří věrou v Kristu Ježíši se stali dítkami Božími a (duchovním) potomstvem Abrahamovým, zdá se býti správnějším výklad, že slovem tím (my) zahrnuje křesťany i ze židovství i z pohanství obrácené a jejich stav před obrácením se jakožto stav nedospělosti srovnává se stavem dědice nedospělého. — Prvopočátky světa rozumí základní formy bohoslužebné, jakými pro židy byly ty, které předpisoval obřadní zákon mojžíšský, pro pohany pak různé formy, jimiž ctili ty, které měli za bohy.

4 Plnost času, t. j. doba od Boha předurčená. Poslal Syna svého učiněného ze ženy, podřízeného zákonu, t. j. jako takového, který (byv od věčnosti z Boha Otce zplozen jakožto soupodstatný Syn Boží) v čase přijal na sebe přirozenost lidskou (vtěliv se) ze ženy, t. j. z Panny Marie jakožto z panny a podrobil se zákonu mojžíšskému, takže přijal obřízku, byl čtyřicátého dne po svém narození obětován ve chrámě, šel ve dvanácti letech na slavnost velikonoční a vůbec předpisy jeho konal.

5. Účel, za kterým Bůh Syna svého tak (jako Bohočlověka podřízeného zákonu) poslal, byl dvojí, a) aby vyplně zákon a vezma na sebe kletbu, kterou zákon vyslovil nad svými přestupníky (3, 10), vykoupil od kletby a poroby zákona ty, kteří byli pod ním (t. j. židy), a b) abychom skrze něho (jakožto Bohočlověka a tedy i člena pokolení lidského) obdrželi přijetí za syny Boží a tím messiášské statky vůbec všichni, kteří ku pokolení lidskému patříme, rození židé i pohané.

6. Smysl jest: Že také Galaté byli přijati za syny Boží, toho svědkem jest Duch sv., kterého podobně jako Pavel a jiní křesťané obdrželi také oni přijavše křest a biřmování, a z jehož podnětu a vnuknutí Boha nazývají ve svých modlitbách Otcem. (Řím, 8, 15.) (Abba, slovo aramejské, znamená otce.)

7. Oslovuje takřka každého, zvláště dovozuje z toho, co řekl, že všichni věřící jakožto dítky Boží jsou dědici a mají tedy právo na zaslíbení messiášská, ovšem ne ze sebe, nýbrž skrze Boha, z jeho milosrdenství a milosti.

služebníkem, nýbrž synem; jestli však synem, (tedy) i dědicem skrze
Boha.
8 Avšak tehda, neznajíce Boha, sloužili jste bohům, kteří po své
přirozenosti (bohy) nejsou, 9 nyní však, když jste Boha poznali, ano
i poznáni a uznáni byli od Boha, kterak se zase obracíte k slabým
a nuzným prvopočátkům a chcete opět znova jim sloužiti? 10 Šetříte
dní a měsíců i dob svátečních a roků. 11 Bojím se o vás, abych snad
nebyl pracoval u vás nadarmo.
12 Buďte, jako (jsem) já, neboť i (já jsem byl) jako (jste byl) vy,
bratři, prosím vás. V ničem jste mi neublížili; 13 víte však, že po prvé
jsem vám kázal evangelium ve mdlobě těla, 14 a nepohrdli jste ani ne-
opovrhli pokušením, které bylo pro vás na mém těle, nýbrž přijali jste
mě jako anděla Božího, jako Krista Ježíše. 15 Kde jest tedy blahosla-
venství vaše? Neboť svědectví vám dávám, že kdyby bylo možno,
oči byste si byli vyloupali a mně dali. 16 Nuže, stal jsem se vaším
nepřítelem mluvě vám pravdu?
17 (Oni) horlí o vás nedobře, (ale) vyloučit vás chtějí, abyste hor-
lili o ně. 18 Dobré jest však, aby se horlilo (o člověka) v dobrém
vždycky, a nikoli jen, když jsem přítomen u vás, 19 dítky moje, s nimiž

8.—20. Důkaz z Písma sv. zakončuje trojím napomenutím, a to od

8.—11. napomíná je, aby se nepoddávali pod zákon mojžíšský a nemařili tak ovoce jeho námahy. — Pokud sloužili modlám jako pohané neznajíce Boha pravého, omlouvala je jistou měrou jejich nevědomost; kdyby však nyní, když již nejen poznali Boha pravého, nýbrž i od něho za dítky přijati a uznáni byli, poddávali se pod zákon mojžíšský a šetříce obřadních předpisů jeho, sloužili tak opět pod prvopočátky (ve formě židovské), neměli by omluvy. Že prvopočátky rozumí zde bohoslužební formu židovskou, dává na jevo sám ve v. 10. pravě, že šetří čili světí (spolu se židy) dni totiž sobotní, a měsíce totiž každý nový měsíc a zvláště měsíc sedmý v roce, jež židům byly posvátny, též doby sváteční, totiž velikonoce, letnice a slavnost stánků, a roky totiž (každý) rok sedmý (jubilejní).

12.—16. napomíná, aby pamatujíce na lásku, kterou k němu měli, a na horlivost, s kterou přijali jeho kázání, následovali jeho příkladu, a proto jako on upustil od zákona mojžíšského, ač mu byl tak milý, a přidržel se svobody v Kristu, aby učili tak i oni, a to tím spíše, poněvadž také on připodobnil se jim, tím totiž, že chtěje získati je, nešetřil u nich obřadních oněch předpisů, jako jich nešetřili oni. — ve mdlobě těla; mdlobou rozumí buď chorobu, kterou jsa u nich byl stížen, nebo spíše pronásledování, které utrpěl. Mdloba ta byla ovšem velikým pokušením pro Galaty, aby kázání jeho nedbali, avšak oni nepovrhli pokušením tím, nýbrž přijali je, podrobili se mu a překonali je, přijavše jej (apoštola) s takovou láskou a oddaností, jakoby to byl anděl Boží, ba sám Kristus. Kde jest blahoslavenství vaše? t. j kde jest ona doba, kdy jste s takou láskou a ochotou přijali mě a učení ode mne hlásané, nehledíce na pronásledování a příkoří, kterými jsem byl stíhán?

17.—20. napomíná Galaty, aby se varovali nepravých učitelů, judaistů. Ti horlí o ně, o jejich přízeň, chtíce je dostati na svou stranu, ale činí to nedobře, v úmyslu nedobrém; chtějí totiž vyloučiti Galaty ze společnosti Pavlovy a jiných věrozvěstů pravých, odloučiti je od nich, a to k tomu konci, aby oni (Galaté) jsouce osamocení, horlili potom o ně, o judaisty, o jejich přízeň, a aby poddali se jejich vedení.

18. Dobré jest, aby se horlilo v dobrém vždycky; tak podle většiny rukopisů řeckých i některých latinských a podle překladu syrského, ethiopského a j. Smysl jest: Jest však dobré, aby ve věci dobré horlilo se o člověka vždycky, dobré tedy jest i pro vás, abych já (Pavel) horlil o vás v příčině spásy vaší vždycky, nejen když jsem u vás přítomen, nýbrž i když od vás jsem vzdálen (modlitbou, přímluvami psanými). — Podle Vulgáty (která však na tomto místě pravděpodobně nepřekládá správně) bylo by takto: „dobrého (totiž učitele) následujte horlivě v dobrém vždycky.“

19. trpí pro ně bolesti a bude je trpěti, dokavad nepřivede jich k tomu, aby život svůj zařídili zcela podle ducha a života Kristova.

jsem opět v bolestech porodních, až by Kristus utvářil se ve vás.
[20] Chtěl bych býti nyní u vás a změniti svůj hlas, neboť jsem v rozpacích o vás.

Že zákon mojžíšský nepřispívá k ospravedlnění, učí c) předobrazný ráz příhod synů Abrahamových. v. 21.—31.

[21] Povězte mi vy, kteří chcete býti pod zákonem, neslyšíte zákona?
[22] Vždyť jest psáno: Abraham měl dva syny, jednoho z nevolnice
a jednoho ze svobodnice. [23] Ale ten, který byl z nevolnice, narodil se
podle těla, ten pak, který byl ze svobodnice, skrze zaslíbení (se narodil).
[24] To jest předobrazné. Jsou to totiž (předobrazeny) dva zákony, jeden
(daný) na hoře Sinaj, který plodil ke služebnosti, to jest Agar; [25] Sinaj
totiž jest hora v Arabii, ale srovnává se s nynějším Jerusalemem, neboť
(také on) slouží s dítkami svými. [26] Hoření však Jerusalem jest svo-

20. chtěl by změniti svůj hlas, mluviti totiž k nim nikoli hlasem psaným (v listě), nýbrž živým a tedy býti u nich přítomen, neboť slovo živé působí více než psané.

21. Užívá tu hry ve slovech, neboť slovem zákon rozumí po prvé zřízení starozákonní, po druhé knihy Mojžíšovy, které se v synagogách i v křesťanských shromážděních bohoslužebných předčítaly. Zdaliž neslyšíte ve smyslu: zdaliž neslyšíte s náležitým porozuměním? (totiž v bohoslužebných shromážděních, když se předčítají knihy Písma sv.) Dle Vulgáty bylo by „zdaliž jste nečetli?“

22.—23. Když Abrahamova manželka Sára sestárnuvši přestala již nejen pro svou neplodnost, nýbrž i pro své stáří doufati, že by se kdy stala matkou, měla Abrahama k tomu, aby si pojal nevolnici Agar jako manželku podřízenou; myslilať, že alespoň skrze ni dostane se Abrahamovi potomstva. Abraham učinil jí po vůli, neboť jednak tehdejší obyčej nebránil pojmouti manželek více než jednu, jednak Bůh zaslíbiv mu četné potomstvo, nedal do té doby zřejmě na jevo, že Sára bude matkou syna zaslíbeného. Pojav pak Agaru, měl s ní syna Ismaela, který tedy narodil se podle těla, t. j. podle řádu přirozeného způsobem obyčejným, z rodičů totiž ku plození schopných ve stáří, kdy plodnost ještě nepřestala. Ale Bůh nechtěl, aby Ismael byl dědicem zaslíbení učiněných Abrahamovi, nýbrž syn, který by se narodil ze Sáry. Úradek ten také oznámil Abrahamovi, když mu bylo již 99, Sáře pak 89 roků A vskutku Sára stala se matkou a porodila syna Isáka, který tedy se narodil podle zaslíbení, t. j. řádem sice přirozeným, ale způsobem mimořádným, zázračným, z matky totiž neplodné a obou rodičů již do takového věku pokročilých, ve kterém plodnost dávno byla již přestala, a to mocí zaslíbení čili tím, že Bůh vzhledem ke svému zaslíbení, oživil plodnost obou, aby vyplnil, co byl Abrahamovi slíbil o jeho potomstvu.

25.—25. Sv. Pavel připomenuv tyto události poučuje, že vedle smyslu literního čili dějepisného mají také smysl předobrazný. Agar totiž, která jsouc sama nevolnicí, otrokyní, porodila syna, který byl také nevolný a prost práva na dědictví po Abrahamovi, předobrazovala zákon Starý, který podřízence své držel ve služebnosti a nedával jim práva na dědictví (messiášské) Abrahamovi a jeho potomstvu zaslíbené, mimo to Agar byvši zapuzena, utekla se i se synem Ismaelem do krajiny později Arabií nazvané, a tamtéž zůstali i potomci Ismaelovi (různí to kmenové arabští), a právě v tomto území, na hoře Sinaji, byl dán zákon Starý, aby tak i místem svého původu naznačoval, že není pro ty, kteří požívají právě svobody, ani nedává práva na dědictví messiášské Abrahamovi zaslíbené. A povahy této nepozbyl ani tehdy, když israelité z pouště sinajské přišli do Palestiny a Jerusalem se stal hlavním městem židovstva; neboť on srovnává se s nynějším Jerusalemem, s církví totiž starozákonní, židovskou, jakož patrno z toho, že také on (nynější Jerusalem) jakožto representant církve starozákonní, židovstva, slouží s dítkami svými (židy) pod zákonem na Sinaji daném.

26. Sv. Pavel chce říci: Sára, která jsouc sama svobodnicí, porodila syna, který byl také svoboden a měl právo na dědictví po otci, předobrazovala zákon Nový, který jsa svoboden od zákona mojžíšského, zjednává pravou svobodu synů Božích a podává právo na zaslíbení messiášská, na milost a věčnou blaženost. Zákon ten byv dán od Krista na Sionu, hoře (vrchu) to ležící v zemi zaslíbené, ve které se usadili potomci svobodnice Sáry, srovnává se s Jerusalemem ho-

boden; to jest naše matka, [27] neboť jest psáno: „Rozvesel se, neplodná, která nerodíš; zajásej a zaplesej, která neznáš bolestí porodních; neboť mnoho dítek bude míti ta, která jest opuštěna, více nežli ta, která má muže. [28] My však, bratři, jsme podle Isáka dítkami zaslíbení." [29] Ale jako tehda ten, který se narodil podle těla, pronásledoval toho, který byl podle ducha, tak i nyní. [30] Avšak co dí Písmo? „Vyvrz nevolnici i syna jejího, neboť nebude děditi syn nevolnice se synem svobodnice." [31] Proto, bratři, nejsme dítkami nevolnice, nýbrž svobodnice; k té svobodě osvobodil nás Kristus.

řejším, nebeským, t. j. s církví novozákonní, Kristovou, která je svobodna od zákona Starého a duchovní matkou naší, všech nás křesťanů, ať jsme obráceni ze židů nebo z pohanů (jako církev starozákonní byla duchovní matkou všech židů). Poněvadž však první část porovnávání toho čtenáři mohli si snadno doplniti, vyjadřuje toliko věc porovnanou, řka: Hoření však Jerusalem (církev Kristova) je svoboden atd.

28. Slovy proroka Isaiáše (54, 1) dokazuje, že církev novozákonní jest svobodna. Prorok ten předpovídá účinky smrti budoucího Vykupitele, zejména to, že církev jeho se rozšíří po celé zemi a pojme do svého lůna členy ze všech národů. Předpovídá to pod obrazem Jerusalema, který byv po čas zajetí babylonského opuštěn, potom se povznesl k většímu lesku, nežli měl dříve; při tom naráží na příběh Sářin, že totiž byla neplodná, ba tehdy, když Abraham pojal Agaru, v jistém smyslu i opuštěná, ale mocí zaslíbení Božího obdržela potomstvo velmi četné, a tak řízením Božím předobrazovala církev Kristovu, která vzavši svůj první počátek jistou měrou již v ráji při prvním zaslíbení messiášském, byla před Kristem neplodná a jako opuštěná nemajíc žádných dítek (žádných údů) a nikoho k zaslíbenému dědictví, k blaženosti věčné nepřivádějíc, nyní však, když Kristus vykupitelské dílo své vykonal, stále nové dítky rodí a po celé zemi tak se rozšíří, že počtem dítek svých předčí církev starozákonní. Sv. Pavel tedy chce říci: Církev Kristova jest svobodná, neboť se podobá svobodnici Sáře, a to tím, že podobně jako ona byla sice přirozeně neplodná a jako opuštěná, mocí zaslíbení Božího však předčí počtem dítek (údů) svých církev starozákonní.

28. Udávaje, kde jsou ty četné dítky, potvrzuje zároveň to, co řekl ve v. 26., že Jerusalem hoření čili církev Kristova jest naší matkou. Jsmeť dítkami jejími všichni, kteří v Krista věříme, zrodivše se z ní duchovně podle zaslíbení, způsobem nadpřirozeným, podobně jako Isák podle zaslíbení se narodil ze Sáry. Viz Řím 9. 7—9.

29.—30. Smysl jest: Jako druhdy syn nevolnice Agary (Ismael) činil příkoří Isákovi, synu svobodnice Sáry, tak i synové Jerusalema nynějšího (židé) předobrazení Ismaelem pronásledují dítky Jerusalema hořeního čili církve (nás křesťany) předobrazené Isákem; ale jako tehdy Ismael jakožto syn nevolnice byl vyloučen z domu a dědictví po Abrahamovi, tak i židé jakožto dítky Jerusalema nynějšího (církve starozákonní) budou vyloučeni ze spásy messiášské, v čas-li se neobrátí. — podle těla, podle ducha (podle zaslíbení) viz 4, 22—23 pozn. — Srovn. 1. Mojž. 21. 10. Slova „Vyvrz" atd. řekla sice Sára, žádajíc, aby Abraham Agaru i syna jejího zapudil; poněvadž však Bůh sám vyzval Abrahama, aby žádosti její vyhověl, Pavel praví, že to řeklo Písmo, t j. Bůh, z jehož vnuknutí Písmo sv. jest napsáno.

31. Smysl jest: Poněvadž Jerusalem hoření (církev) předobrazený Sárou jest svoboden a my věřící křesťané jsme jeho dítkami, mocí zaslibeuí po způsobě Isákově, proto nejsme nevolnými a od dědictví vyloučenými dítkami nevolnice, jako Ismaël a jím předobrazení potomci Abrahamovi podle těla, kteří zůstávají ve služebnosti zákona Starého, nýbrž svobodnými dítkami matky svobodné (Jerusalema nebeského, církve) a jako takoví pravými dědici zaslíbení messiášských. — Slova „ke svobodě (k tomu, abychom byli svobodni) osvobodil nás Kristus (ze stavu služebnosti) obsahují souhrn toho, o čem sv. Pavel jednal v části věroučné (kap. 3.—4.); proto je některé rukopisy i Vulgata pojí k části předchozí (ke kap. 4.); poněvadž však jsou též základem, na němž staví následující napomenutí, dávají je jiní do 1. verše kap. následující (kap. 5.).

KAPITOLA 5.

Obecná napomenutí praktická. v. 1.—25.*

[1]Stůjte pevně tedy a nepoddávejte se opět pode jho služebnosti.
[2]Hle já Pavel pravím vám: Budete-li se obřezávati, Kristus vám nic
neprospěje. [3]A opět osvědčuji každému člověku, který se obřezává,
že jest povinen naplniti celý zákon. [4]Odloučeni jste od Krista, kteří
hledáte ospravedlnění v zákoně; vypadli jste z milosti. [5]Neboť my
skrze Ducha z víry očekáváme naději spravedlnosti. [6]V Kristu Ježíši
totiž ani obřízka nic neplatí ani neobřízka, nýbrž víra, která skrze lásku
působí.
[7]Běželi jste dobře. Kdo vám překazil, abyste pravdy neposlouchali?
[8]Ten návod není z toho, jenž vás povolal. [9]Málo kvasu všecko těsto
nakvasí. [10]Já důvěřuji ve vás v Pánu, že nebudete smýšleti nic jiného;

---

* V části třetí (5. 1.—6. 10.) činí některá napomenutí praktická, (v. 1.—25.) jakožto důsledky z učení, které byl podal v části druhé, a připojuje k nim některá napomenutí zvláštní (0, 1.—10.).

1.—6. Napomíná galatské křesťany obrácené z pohanství, aby pamatujíce na to, že ke svobodě nás Kristus osvobodil, nepoddávali se opět pod služebnost tím, že by přijali obřízku a s ní jho zákona Starého. Aby tím spíše poslechli, upozorňuje zároveň na neblahé následky, které by je stihly, kdyby po návodě nepravých učitelů přijali obřízku, jako by byla ke spasení potřebna; nedošli by spásy Kristem nám zasloužené (v. 2.), uvalili by na sebe povinnost všecky předpisy zákona Starého naplniti, ač-li by se chtěli uvarovati zlořečení (viz 3. 10.), povinnost to, kterou by svými silami nemohli vykonati; (v. 3.) na vyšší pomoc nemohli by spoléhati, poněvadž jednáním svým odloučili by se od Krista, pramene veškeré milosti, a vypadli by z milosti Boží (v. 4.). Výstrahu a hrozbu takto učiněnou odůvodňuje ve v. 5. poukazem na způsob, kterým praví křesťané kráčejí a kráčeti mají, aby dosáhli zaslíbeného dědictví blaha věčného. Očekávajíť oni s důvěrou, že toho, čeho spravedlnost získaná čili člověk ospravedlněný se naděje (t. j. blaha věčného), dojdou skrze Ducha sv. (skrze něhož stali se dítkami Božími a který jejich smýšlení, chtění a jednání řídí, je povzbuzuje a zdokonaluje), a to věrou živou, skrze níž Ducha sv. se jim dostalo. — naděje spravedlnosti jest to, čeho spravedlnost (ospravedlněný) očekává, se naděje. (Srovn. Řím, 8, 24. Kol. 1, 5. Tit. 2, 13.) — Slovy „odloučeni jste od Krista“ (v. 4.) netvrdí, že již skutečně od Krista (od jeho milosti) odloučeni jsou, — vždyť ve v. 1. vyzýval je, aby pevně stáli (vytrvali) ve svobodě v Kristu získané, dávaje tak na jevo, že dosud v té svobodě a tedy i ve spojení s Kristem trvají — nýbrž upozorňuje tím důrazně, že by se od Krista a jeho milosti odloučili, kdyby se vraceli pod zákon mojžíšský a v něm hledali ospravedlnění.

6. Smysl jest: Při těch, kteří jsou v Kristu, t. j. ve spojení s Kristem, nezáleží na tom, zdali před svým obrácením se byli židy nebo pohany, nýbrž na tom, aby měli víru živou, víru, která jsouc oživena láskou Bohem vlitou, působila by skrze lásku, konajíc věrně z lásky k Bohu jeho vůli.

7.—12. Varuje před nepravými učiteli.

7.—10. Užívaje obrazu od těch, kteří při veřejných hrách běží o závod, chválí Galatské proto, že doposud dobře běželi čili po pravé cestě ke spáse náležitě kráčeli; na to stěžuje si, že se naklonují k nepravým učitelům, tázaje se s podivením, kdo jim překazil, aby neposlouchali pravdy evangelní (zejména té, že ospravedlnění a spásy dojíti lze ne ze skutků zákona, nýbrž živou věrou, v Ježíše Krista (v. 7.). Na to obrací se k nepravým učitelům těm a prohlašuje, že návod, aby Galaté neposlouchali pravdy evangelní, není od Boha, který je povolal ku pravé víře a ku spáse, (nýbrž od ďábla), zároveň ukazuje na zhoubnost učitelů těch a projeviv důvěru, že Galaté nebudou o nich smýšleti jinak, nežli on o nich soudí, předpovídá jim (oněm učitelům) soud odsuzující (ač-li se včas neobrátí). Na zhoubnost učitelů oněch ukazuje slovy: „Málo kvasu... nakvasí“, a to jak se zdá, ne v tom smyslu, že i malý počet jich stačí, aby pokazil celou obec, nýbrž v tom, že malá část učení nepravého (neb i takové učení nepravé, které pokládají za nepatrné) stačí, aby celou obec pokazila.

ale kdo vás mate, ponese svůj soud, ať to jest kdokoli. [11] Co však
mne se týká, bratři, káži-li ještě obřízku, proč jsem posud pronásledován? Tu přestalo pohoršení kříže. [12] O, by se i odřezali ti, kteří vás pobuřují.
[13] Vy zajisté, bratři, byli jste povoláni ke svobodě; jenom nezneužívejte svobody ku podnětu tělu, nýbrž posluhujte si vespolek skrze lásku (Ducha). [14] Neboť všechen zákon se naplňuje jedním přikázáním, tím (totiž): „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého." [15] Jestliže vespolek se koušete a žerete, hleďte, abyste navzájem se nestrávili. [16] Pravím však: Podle ducha žijte,

---

11.—12. Nepraví učitelé chtíce tím spíše svésti Galaty k tomu, aby přijmouce obřízku podřídili se zákonu Starému, namlouvali jim (pravděpodobně), že Pavel sám jest přesvědčen o potřebě obřízky a ji v krajinách jiných ukládá, u nich pak jen proto upouští od ní, aby je tím spíše získal; poukazovali nejspíše na to, že obřezal Timotea (Skut. 16, 3.). Tvrzení takové odmítá sv. Pavel krátce poukazem na pronásledování a různá příkoří, která nevěřící židé mu činí na různých místech právě pro jeho učení o kříži, t. j. o tom, že spásy lze dojíti nikoli ze skutků zákona Starého, nýbrž jedině skrze Krista ukřižovaného (a z mrtvých vstalého). Neboť kdyby vskutku kázal obřízku a tím i závaznost zákona Starého jako věci ke spasení potřebné, přestalo by pohoršení kříže, oni neměli by příčiny horšiti se nad jeho učením o Kristu ukřižovaném a tedy ani příčiny pronásledovati ho, poněvadž by zároveň s nimi uznával, že ne skrze Krista, nýbrž ze skutků zákona lze dojíti spásy. (Timotea neobřezal proto, že by obřízku byl pokládal za potřebnou ke spáse, nýbrž aby mu usnadnil přístup a působení mezi židy. Viz Skut. 16. 3. pozn.) — O by se odřezali... Slova tato vykládají někteří ezegeté novější (Estius, Cornel. a Lapide, Al. Schaefer a j.) o vyobcování z církve. Ale ať pomlčíme o tom, že významu toho příslušné slovo řecké ἀποκόπτειν — apokoptein) nemá, ve smyslu tomto nebyl by sv. Pavel vyslovoval přání, nýbrž maje k tomu moc, sám by je byl z církve vyobcoval. Správnější proto jest výklad četných enegetů jiných (Sušil, Cornely a j.), kteří ve shodě s nejstaršími exegety řeckými i latinskými vykládají je o vykleštění, ovšem ne v tom smyslu, že by sv. Pavel si přál, aby nepraví učitelé oni skutečně se vyklestili neb vyklestěni byli, nýbrž že užívaje ironie ba sarkasmu, ostře kárá ty, kteří učili, že obřízka a jiné obřadní předpisy starozákonní jest nutno zachovávati ke spáse, tedy asi takto.. Trvají-li na tom, že obřízka (odříznutí kousku pokožky jest ke spasení tak nutná, že by bez ní spaseni býti nemohli, ať se třeba vyklestí, jen ať již vám dají pokoj a nematou vás takovým tvrzením.

13. Znova připomíná, že jsou povoláni ke svobodě, t. j. k tomu, aby byli svobodni od hříchu a starozákonního řádu (4, 5.—7., Řím. 6, 18.; 8, 6.) a jako přijatí synové Boží měli účast ve statcích, které Bůh zaslíbil a Kristus zasloužil. Zároveň varuje, aby nevykládali svobody té nesprávně a nezneužívali ji ku podnětu tělu, t. j. tak, aby tělo nebo žádostivost zlá vzala z toho podnět ukojovati nezřízené chtíče své. Neboť svoboda křesťanská (evangelní neb synů Božích) není nevázaností, ne svobodou hřešiti, nýbrž službou Bohu a bližnímu prokázanou z lásky (Řím. 6, 18. 22.), službou tedy také, ale takovou, která právě proto, že se děje z lásky, není služebností ve vlastním smyslu slova, nýbrž volností. Proto také hledě k jejich poměrům hned je vyzývá, aby si vespolek posluhovali z lásky (Ducha čili z lásky od Ducha sv. vlité. — Ale slovo „Ducha" scházejíc ve vážných rukopisech řeckých i latinských, není as původní, nýbrž pozdější vložkou vysvětlující).

14. Jmenuje sice jen přikázání lásky k bližnímu jako takové, jehož vyplněním náležitým vyplní se všecka ostatní přikázání, ačkoli Pán Ježíš udal jako taková u Mat. 22, 37.—40. přikázání lásky k Bohu i k bližnímu. Činí tak proto, poněvadž pravá láska k bližnímu předpokládá lásku k Bohu a z ní vychází, takže bez lásky k Bohu pravé lásky k bližnímu není (1. Jan 4. 20.).

15. t. j. jestliže si vespolek bolest působíte a jeden druhého zahubiti usilujete, hleďte, abyste si navzájem nepřivedli zkázu tělesnou i duchovní.

16. Vraceje se k výstraze, kterou byl dal ve v. 13., poučuje, kterak lze překonati žádosti těla, tím totiž že se budou říditi duchem, t. j. vyšší, rozumnou částí člověka, pokud majíc milost posvěcující a jsouc Duchem sv. osvěcována a sílena jest principem činů pro nebe záslužných.

a žádostí těla nevykonáte. [17] Neboť tělo žádá proti duchu, duch pak
proti tělu; ti totiž jsou proti sobě, abyste nečinili to, co byste chtěli.
[18] Jste-li však vedeni duchem, nejste pod zákonem. [19] Zjevny pak jsou
skutky těla; jsou to smilství, nečistota, (nestydatost), chlipnost, [20] mo-
dloslužba, čarodějství, nepřátelství, sváry, řevnivosti, zlosti, osobivosti,
různice, roztržky, [21] závist, vraždy, opilství, obžerství a věci jim podobné;
o těch vám předpovídám, jakož jsem byl již předpověděl, že kdo ta-
kové věci dělají, království Božího nedojdou. [22] Plodem ducha však jest
láska, radost, pokoj, (trpělivost), přívětivost, dobrotivost, shovívavost,
[23] (tichost), důvěra, mírnost, zdrželivost, (čistota). Proti takovým věcem
zákon není. [24] Ti však, kteří jsou Kristovi, ukřižovali tělo své i s vášněmi
a žádostmi. [25] Žijeme-li tedy duchem, ducha také následujme.

Různá napomenutí zvláštní. 5, 26.—6, 10.*

[26] Nebuďme marné chvály žádostivi, vespolek se popouzejíce
a jedni druhým závidíce.

KAPITOLA 6.

[1] Bratři, jestliže by někdo v přenáhlení byl i stržen k nějakému
poklesku, vy, kteří jste duchovní, napravujte takového v duchu mírnosti,
hledě (každý) sám na sebe, abys také ty nebyl pokoušen. [2] Neste bře-

---

18. jsou proti sobě již celou svojí povahou a každý z nich hledí zabrániti, abyste nevykonali toho, k čemu byste se klonili ku podnětu druhého. Chcete-li ku podnětu ducha věrou osvíceného vykonati něco dobrého, vzpírá se proti tomu tělo; kloníte-li se ku podnětu těla ke zlému, protiví se tomu duch. Budete-li tedy následovati ducha, nesvolíte a nevykonáte žádostí těla.

18. nejste pod zákonem t. j. ve služebnosti zákona tresty hrozícího.

18.—23. Aby Galaté sami mohli posouditi, řídí-li se duchem nebo tělem, ukazuje, k jakým neřestem a hříchům (proti čistotě, proti Bohu a bližnímu a proti střídmosti) zavádí následování těla (18.—21.) a k jakým ctnostem vede následování ducha (22.—23.). Modloslužbou ve v. 20. nemíní as klanění se a obětování modlám, nýbrž zúčastňování se obětních hostin pohanských; neboť nepodobá se pravdě, že by křesťanští Galaté klonili se také k tomu, aby se klaněli modlám. Osobivosti čili sobecké umíněnosti.

22 Slovům trpělivost a shovívavost odpovídá v řeckém textě pouze jedno slovo, μακροθυμία (makrothymia), jež značí oboje a v latinském texte přeloženo jest dvěma slovy, patientia (trpělivost) a longanimitas (shovívavost); podobně platí o slovech tichost a mírnost a o slovech zdrželivost a čistota; první dvě odpovídají slovu πραΰτης (praytés), druhá dvě slovu ἐγκράτεια).

24.—25 Aby tím více povzbudil své čtenáře k životu ctnostnému, ukazuje, že již na pojmu křesťan zakládá se povinnost, aby ve svém životě následovali nikoli tělo, nýbrž ducha; neboť na křtu sv. vešli v tak úzké spojení s Kristem, že s ním nejen zemřeli duchovně (vzhledem k hříchu a zlé žádostivosti), nýbrž i povstali k životu nadpřirozenému, k životu ve stavu milosti Boží, jehož principem jest Kristus Pán skrze Ducha sv. Poněvadž tedy nadpřirozený život tento mají skrze Ducha sv., jest též přiměřeno, aby ve svém životě následovali Ducha sv. (aneb vyšší, rozumnou svoji stránku, pokud jsouc ve stavu milosti jest milostí Ducha sv. osvěcována a sílena.

* Od 5, 26.—6, 10. sv. Pavel činí některá napomenutí zvláštní, a to: varuje před žádostivostí marné chvály, která vede k různicím a k závisti (v. 26.), povzbuzuje ku bratrskému napomínání v duchu mírnosti, k vzájemné podpoře a snášelivosti i ke skromnosti (6, 1.—5.), nabádá k uznalosti k učitelům (slova Božího) a ke konání dobrého vůbec (v. 6.—10.

1. kteří jste duchovní, t. j. kteří ve svém životě následujete ducha a tedy jste se těžce neprohřešili.

2. neste břemena jeden druhého tím totiž, že jeden s druhým bude v jeho slabostech, nedokonalostech, pokušeních a poklescích cítiti, ho tě-

mena jeden druhého a tak naplníte zákon Kristův; [3] neboť domnívá-li
se někdo, že jest něčím (velikým) nejsa ničím, sám sebe klame. [4] Každý
však zkoumej dílo svoje, a tu bude míti chloubu toliko s ohledem na
sebe, a nikoli s ohledem na jiného; [5] neboť každý své břímě ponese.
[6] Kdo jest vyučován ve slově (Božím), sdílej se s učitelem (svým)
vším statkem. [7] Nemylte se, Bůh nenechá se posmívati, [8] neboť co kdo
bude síti, to bude i žíti. Kdo totiž rozsévá na svém těle, z těla také
bude žnouti zahubu; kdo však rozsévá na duchu, z ducha bude žnouti
život věčný. [9] Dobré pak čiňme bez ustání, neboť časem svým budeme
žnouti, neochabneme-li. [10] Nuže, pokud máme čas, čiňme dobré vůči
všem, zvláště vůči domácím víry.

Závěrek listu. v. 11.—18.*

[11] Vizte, jak velikými písmeny vám píši svojí rukou. [12] Všichni ti,
kteří se chtějí zalíbiti v těle, nutí vás, abyste se obřezali, jenom aby

---

šiti, mu modlitbou a podporou přiměřeně pomáhati. Způsobem tím naplní Kristův zákon lásky k bližnímu.

3. t. j. všichni máte nésti navzájem svá břemena, neboť každý má nějaké, a domnívá-li se někdo ve své pýše, že proti bližnímu svému jest něčím velikým, ač o sobě není ničím, a je-li proto k jinému bezcitným mysle, že ho nepotřebuje, sám sebe klame.

4. Každý zkoumej dílo své, t. j. veškeré své smýšlení a jednání. Slova „a bude míti chloubu“ buď jsou řečena ironicky ve smyslu „a potom poznaje své vady, uvidí, zdali se může právem vyvyšovati nad jiné,“ aneb spíše jsou řečena vážně ve smyslu: „A potom poznaje své nedostatky i poklesky i to, že sám o sobě není ničím, bude jedině s ohledem na sebe a svoje nedostatky i poklesky míti příčinu a předmět chlouby, totiž v Bohu a jeho milosti, kteréž jest povinen vším dobrým, jež má.“

6. Slova tato, jichž text řecký připouští také překlad „měj účastenství... ve všem dobru,“ vykládají sice někteří o spolupůsobení věřících se svými učiteli (slova Božího) ve všem, co jest dobré a spasitelné čili v následování ho ve všem mravně dobrém; obyčejně však vykládají se o podpoře učitelů se strany věřících, o tom totiž, že věřící mají sdíleti se s nimi o všeliký druh statků časných, pokud jest toho třeba k jejich výživě. Tento výklad jest správnější již proto, že sv. Pavel staví tu vše dobro (dobré věci, statky) proti slovu Božímu, a že k následování učitelů ve věcech dobrých nebylo třeba zvláštního příkazu tak důrazného (Srovn. 1. Kor. 9, 4.—14; 2. Kor. 11, 7.—11.; Filip. 4, 4, 10.—18.; a j.).

7. Kdo rozsévá na svém těle, t. j. kdo při svém jednání osévá pole zlé žádostivosti a tedy žádostivostí se řídí, bude z tohoto pole kliditi věčnou záhubu; kdo však v jednání svém se řídí Duchem sv. (rozumnou stránkou svojí milostí Ducha sv. posvěcenou, osvícenou a sílenou), bude při soudu klidit život věčně blažený.

10. vůči domácím víry, t. j. vůči spoluvěřícím, kteří patří jaksi k domácnosti víry, tvoříce jednu velikou rodinu věřících.

* V závěrku (v. 11.—18.) odhaluje pokryteckou povahu a sobecké úmysly judaistů, stavě proti nim čisté úmysly svoje (v. 11.—14.), podává stručný přehled části věroučné (15, 16.), žádá Galatů, aby mu jakožto pravému apoštolu nečinili nových obtíží (v. 17.) a končí vyprošováním milosti Boží (v. 18.).

11. Svojí rukou psal nejspíše jen tuto část závěrečnou; části předešlé as diktoval.

12.—13. t. j. Ti všichni, kteří nutí vás k obřízce, (judaisté) chtějí se zalíbiti v těle, t. j. ne opravdovou svatostí života, nýbrž některými obřady vnějšími (jako obřízkou a j.) a tedy ne Bohu, nýbrž lidem; a oni nutí vás k obřízce, nikoli z péče o vaši spásu, nýbrž aby od nevěřících soukmenovců svých (židů) nebyli pronásledováni pro kříž Kristův čili proto, že uvěřili v Krista ukřižovaného, neboť vaším tělem, t. j. obřízkou vaší chtějí se před nimi chlubiti jakožto výsledkem své snahy a tak blýskati se před nimi jako horlivci pro zákon mojžíšský. Že skutečně nemají úmyslu jiného, patrno z toho, že sami zákona mojžíšského nezachovávají, ač jsou obřezáni.

nebyli pronásledováni pro kříž Kristův. [13] Vždyť ani ti, kteří se obřezají, nezachovávají zákona, nýbrž chtějí, abyste vy se obřezali, by se honosili vaším tělem. [14] Ode mne však daleko budiž, abych se honosil leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož svět ukřižován jest mně a já světu. [15] Neboť v Kristu Ježíši neplatí nic ani obřízka ani neobřízka, nýbrž nové stvoření. [16] A nade všemi, kteří podle pravidla toho budou žíti, budiž pokoj a milosrdenství, též nad israelity Božími. [17] Budoucně nikdo nečiň mi obtíže, neboť já nosím jizvy Pána Ježíše na svém těle. [18] Milost Pána našeho Ježíše Krista budiž s vámi. Amen.

List k Efeským.

List tento označuje jako list k Efeským nejen církevní kánon, nýbrž i nadpisy ve všech zachovaných rukopisech jak originalu jeho řeckého, tak překladu latinského, syrského a j. S nimi pak souhlasí všichni sv. Otcové a spisovatelé církevní, i nejstarší, nejen sv. Basilius a Jeronym, nýbrž i Origenes, Klement Alex., Tertullián, Zlomek Murat., Ireneus, ano, jak se zdá, i sv. Ignác Muč., ba podle věnování zachovaného ve všech rukopisech vyjma ℵ, B a minuskul 67., sám sv. Pavel, pravě v 1, 1: Pavel ... všem věřícím (doslovně: svatým) v Efesu a věrným v Kristu (τοῖς ἁγίοις οὖσιν ἐν Ἐφέσῳ ...)

Avšak slova „v Efesu, ἐν Ἐφέσῳ (1, 1.) scházela původně v kodexu Sinajském (ℵ) a Vatikánském (B) a teprve druhou rukou byla tam vepsána, v minuskulu pak 67. vyskytala se sice původně, ale od korrektora byla vymazána, a co zvláštní, ačkoli sv. Pavel pobyl v Efesu přes dva roky a různé zažil tam příhody příjemné i nepříjemné (Skutk. 19, 1 – 20, 1), přece nejen nikoho zvlášť nepozdravuje, od nikoho, ani od Timotea Efeským dobře známého pozdravu nevyslovuje, o tamních příhodách svých ani slovem se nezmiňuje, nýbrž i mnohdy tak se vyjadřuje, jakoby, jak již Theodor a Theodoret soudili, čtenářů tohoto listu dosud nebyl viděl (1, 15), a také oni pouze z doslechu se dověděli o něm a jeho činnosti (3, 2—5). Gnostik Marcion pak, vrstevník sv. Justina, nadepsal jej dle svědectví Tertulliánova jako list k Laodicejským.

Pro tyto nesrovnalosti mezi podáním a obsahem listu rozcházejí se kritikové ve svých míněních o tom, komu vlastně byl tento list určen

14. Viz 1. 31.; 2, 2.

15. Viz 3, 28.; 5, 6.; 1. Kor. 7, 19.

16. Vyprošuje Boží pokoj a milosrdenství všem těm Galatům, ať jsou obráceni z pohanství nebo ze židovství, kteří se řídí pravidlem řečeným, t. j. těm, kteří nepřikládají žádné ceny a působivosti ani obřízce ani neobřízce, nýbrž jedině tomu, aby byli a žili ve spojení s Kristem jako stvoření nové, k životu nadpřirozenému povznesené, a vyprošuje to nejen jim, nýbrž všem israelitům Božím, t. j. všem pravým křesťanům.

17. Svojí autoritou apoštolskou vyzývá Galaty, aby budoucně nepůsobili mu jednáním svým námahy a obtíží; apoštolskou autoritu svou potvrzuje poukazem na jizvy Pána Ježíše, které nosí na svém těle. Rozumí jimi po obecném výkladě jizvy (šrámy) po ranách, které byl utrpěl pro Krista od nepřátel učení jeho, jakož i různé jiné stopy a známky utrpení, které mu bylo snášeti, nikoli tedy jizvy, které by mu byly podobně vštípeny od Krista v tělo, jako sv. Františku Seraf., Kateřině Sienské a j.

původně.[1]) S pravdou však srovnávají se po našem soudě nejvíce ti, dle nichž list byl předem napsán pro Efeské a jim jedině též v textě věnován výslovně (slovy ἐν Ἐφέσῳ, v Efesu), že však jako okružný byl určen také pro jiné obce křesťanské v Asii prokonsulární (západní části Malé Asii), ale okružný ráz ten nebyl vytknut v listě, nýbrž toliko ústně oznámen příslušným obcím skrze jeho doručovatele Tychika, jenž zároveň nesl list pro Koloské a list pro Filomena, obce ty pak vědouce, že také jim jest určen, ve svých spisech jméno Efesu vynechaly neb místo něho jméno svoje napsaly. Neboť tímto způsobem vyrovnají se nejsnáze všecky nesrovnalosti svrchu řečené.[2])

Byl pak Efes v době apoštolské hlavním městem Asie prokonsulární, měl rozsáhlý přístav a velkolepý chrám bohyně Diany, který se čítal k sedmi divům světa, byl proslulý svým bohatstvím, ale též zkázou mravní. Za obchodem usadilo se tam mnoho židů. Křesťanskou obec založil v něm sv. Pavel, pracovav v Efesu několik dní na druhé a přes dva roky na třetí apoštolské cestě své. A jak patrno ze zprávy, kterou sv. Pavel obdržel (1, 15—16.), obec ta zkvétala velmi utěšeně, prospívajíc v živé víře a činné lásce k bližnímu; ale jak souditi lze z obsahu listu samého, zvláště srovná-li se obsah jeho s předpovědí, kterou Pavel dle Skutk. 20, 29.—30. učinil v Miletě o vniknutí nepravých učitelů do křesťanských obcí maloasijských, ona zpráva obsahovala též některé věci méně příznivé, sdělujíc as také, že do Efesu a obcí okolních přicházejí učitelé nepraví, kteří hlásají nauky bludné (as takové, jaké později byly rozvinuty ve bludě gnostickém), a snad i to,

1. Jedni opírajíce se o podání trvají na tom, že byl jenom pro křesťany efeské. Praví, že řečené nesrovnalosti nejsou tak veliké, aby správným výkladem nedaly se vyrovnati, byť ne ve všem zcela uspokojivě (Padovani, Cornely, Curci a j.). Jiní poukazujíce na Marciona tvrdí, že byl určen a též v textě (1, 1) výslovně věnován křesťanům laodicejský, že však pro výtku učiněnou v Apokal. 3, 14.—19. andělu, (t. j. biskupu) laodicejskému a tím i církevní obci laodicejské slova ἐν Λαοδικείᾳ v Laodicei, byla vymazána a mezera tím povstalá v jedněch opisech ponechána, v jiných jiným jménem čestným, jmenovitě jménem Efeských (v Efesu, ἐν Ἐφέσῳ) vyplněna. (Harnack a někteří jiní protestanté, z katolíků pouze Knabenbauer). Ale mínění toto jest příliš hledané, ať nedíme nic o tom, že v době po sepsání Apokalypse, kdy již od sepsání tohoto listu minulo přes 20 roků a list v opisech se dosti rozšířil, bylo stěží možno původní věnování z textu vymítiti tak, aby v církevním podání ani stopy po něm nezůstalo. Jiní opět mají list za okružný, určený stejnou měrou všem obcím křesťanským v Asii prokonsulární, ve kterém proto jméno žádné obce nebylo udáno, nýbrž prázdné místo za slovy τοῖς οὖσιν (kteří jsou) ponecháno, aby každá obec příslušná v opise svém vložila jméno svoje, odtud pak že přišlo, že Marcionovi dostal se do rukou opis s jménem křesťanů laodicejských; poněvadž však originál dostal se nejprve do Efesu a kolovav, v něm také jako v předním městě maloasijském byl uložen a odtud nejvíce v opisech se rozšiřoval, zachoval se prý jak v podání, tak ve většině opisů jako list Efeským. Ale náhled tento nejen jest libovolný, nýbrž i čelí proti obyčeji Pavlovu, jenž neměl v obyčeji v listech okružných ponechávati místa prázdná k tomu konci, by každá příslušná obec vepsala tam jméno svoje. Lünemann, (De epistolae ... ad Ephes ... authentia, primis lectoribus etc. Götting. 1842 od str. 37.), myslil, že list byl věnován nějaké obci v předměstí efeském, která tak úzce souvisela s církví efeskou, že mohla býti pokládána za efeskou a list jí zaslaný mohl nazván býti listem k Efeským. Nikdo však s ním nesouhlasil.

2. Poněvadž totiž list tento byl skutečně předem napsán Efeským a jim také v textě výslovně věnován, jest pochopitelno, že nejen pod tím jménem nejvíce se rozšířil v opisech, nýbrž i v textě věnování „těm, kteří jsou v Efesu", zachoval; poněvadž však okolním obcím ze zprávy doručitele listu, Tychika, bylo známo, že určen jest, byť v řadě druhé, také pro ně, bylo na snadě, že některé z nich v opisech, které si pořídili pro sebe, buď slova „v Efesu" vynechaly, neb, jako Lodicejská, místo toho jméno své obce do textu vložily.

že křesťané obrácení ze židovství, vypínají se nad pohanokřesťany, jako méněcenné a tím ohrožují jednotu a pokoj v obci, jakož i že někteří křesťané obrácení z pohanství, porušují čistotu mravní neřestmi, jimž byli oddáni, jsouce ještě pohany. Sv. Pavel dověděv se o tom v Římě ve své první vazbě tamní, nejspíše od Epafry, biskupa kolosského, který ho v Římě navštívil, a chtěje křesťany efeské i okolní utvrditi ve víře a pohnouti k tomu, aby zachovali vespolek jednotu a šetřili čistoty mravů, poslal jim po Tychikovi, který šel právě do Koloss, ke konci roku 63. neb počátkem r. 64. (aneb, trvala-li první jeho vazba římská od r. 61.—63, koncem roku 62, neb počátkem r. 63.), list, v jehož první části velebil nesmírné dobrodiní vykoupení lidstva, ukazoval jeho všeobecnost a prosil na Bohu, aby utvrdil Efeské ve víře (1, 1—3, 2), v části druhé podal některá pravidla života křesťanského vůbec, rodinného pak zvlášť, a označil prostředky, kterými lze šťastně vésti boj duchovní (4, 1—6, 24).

List sv. Pavla k Efeským.

KAPITOLA 1.*

Nadpis. v. 1.—2.

1 Pavel, apoštol Ježíše Krista z vůle Boží, všem věřícím v Efesu
a věrným v Kristu Ježíši: 2 Milost vám a pokoj od Boha, Otce našeho,
a od Pána Ježíše Krista.

Díky za milosti vůbec. v. 3—14.

3 Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, který nás
požehnal v Kristu všelikým požehnáním duchovním v nebesích, 4 ježto
si nás v něm vyvolil před ustanovením světa, abychom byli před ním
svati a neposkvrněni, v lásce 5 nás předurčiv ku přijetí za syny své
skrze Ježíše Krista podle zalíbení vůle své, 6 aby se velebila sláva mi-

---

* List tento mimo úvod, jenž podává nadpis (v. 1. 2.) a závěrek (6, 10.—24.) obsahuje části dvě, věroučnou a mravoučnou.

V části věroučné (1, 3.—3, 21.) vyličuje ve formě díků a proseb milosti, kterých se dostalo v Kristu jemu i věřícím; nejprve totiž s vděčností velebí Boha za milosti vůbec, a to a) za to, že je Bůh z pouhé lásky vzhledem k budoucím zásluhám Kristovým vyvolil a předurčil k tomu, aby byli ospravedlněni, za dítky jeho přijati a ke spáse přivedeni (v. 3.—6.a); b) za to, že Bůh odvěký úradek ten v čase skrze Krista vykonal zjednav nám odpuštění hříchů a oznámiv nám tajemství vůle své (v. 7. 12.). c) děkuje za to, že také efeské pohany k pravé víře přivedl a jim v Duchu sv. dal závdavek na věčnou blaženost (v. 13.—14.).

1.—2. Viz Řím 1, 1,. 7. ; 1. Kor. 1, 1. 3.

3. požehnal nás t. j. hojně nás obdařil všelikými dary svými; jak dále ukazuje, míní hlavně povolání ke pravé víře, omilostnění, přijetí za syny Boží a za dědice blaha věčného. Dary ty nazývá duchovními, buď že se vztahují k životu duševnímu, aneb spíše proto, že pocházejí od Ducha sv. Praví, že jsou v nebesích, poněvadž tam mají původ i sídlo své (v Kristu jakožto ve své příčině) a poněvadž nejhlavnější z nich, totiž věčná blaženost, jest na nebi.

4.—6 od věčnosti vyvolil si nás v něm, v Kristu Ježíši t. j. vzhledem k jeho zásluhám; slova v lásce vztahují někteří s Vulgátou méně vhodně k předešlému slovesu vyvolil; na celkovém smyslu však tím nic se nemění. Podle zalíbení vůle své, t. j. proto, že ve své dobrotivosti chtěl. — Bůh totiž věda od věčnosti, že člověk zneužije svobodné vůle své a klesne, ustanovil též od věčnosti, že lidstvo vykoupí skrze Syna svého a dá věčnou blaženost těm,

losti jeho, kterou nás omilostnil v milém Synu svém; 7 v něm (zajisté)
máme vykoupení skrze krev jeho, odpuštění hříchů podle přebohaté
milosti jeho, 8 kterou na nás vylil hojně s veškerou moudrostí a opa-
trností, 9 tím že tajemství vůle své nám oznámil podle svého zalíbení,
které si byl uložil sám u sebe 10 vzhledem ku zřízení plnosti časů, aby
(totiž) všecko (pod jednou hlavou) opět spojil v Kristu, co jest na nebi
i co jest na zemi. 11 V něm také stali jsme se dědici byvše (k tomu)
předurčeni podle ustanovení toho, jenž všecko působí podle úradku
vůle své, 12 (a to k tomu konci) abychom byli ku chvále velebnosti
jeho; my (totiž), kteří jsme prve měli naději v Kristu; 13 v něm (však)
i vy uslyševše slovo pravdy, evangelium o své spáse, v něm i vy

---

kteří s milostí jeho budou působiti. Učinil tak z pouhé lásky vzhledem k zásluhám budoucího Vykupitele, a to k tomu konci, aby se velebila sláva milosti jeho či nejvyšší jeho dobrota a dokonalost; neboť všecko, cokoliv Bůh činí zevně, činí v první řadě ke cti a chvále své dokonalosti, v druhé řadě pak ku blahu tvorstva, jmenovitě rozumného. Přijetím za syny Boží vchází člověk, kterýž podle přirozenosti své jest služebníkem Božím, k Bohu, v poměr dítek k Otci. Děje se to v něm, v Kristu Ježíši, t. j. pro jeho zásluhy a ve spojení s ním, a to onou milostí posvěcující, která se uděluje na křtu sv. a kterou dostáváme právo na život věčný (stávajíce se dědici věčného spasení), pokud se o ni sami nepřipravíme a tak ze spojení s Kristem nevyjdeme; dovršuje se pak ono synovství Boží v nebesích přijetím ve věčně oblažující spojení s Bohem.

Pravě, že máme vykoupení v něm (v Kristu Ježíši), nemíní tak naznačit, že jsme byli skrze něho vykoupeni, jako spíše to, že vykoupení naše nyní shledává se v Kristu Ježíši jako prameni, zdroji, takže jen ve spojení s ním (v něm) můžeme dosíci spásy.

8. s veškerou moudrostí a opatrností, udělil nám totiž nejen milost svou, nýbrž i moudrost čili poznání vůle své a opatrnost čili praktické porozumění vůli té, abychom totiž podle poznání toho také jednali.

9. tajemství vůle jeho, t. j. úradek o vykoupení lidstva vtělením a smrtí Syna jeho, kterým se zasloužilo odpuštění hříchů a oblažující spojení s Bohem v Kristu Ježíši, a to všem lidem, židům i pohanům, takže každý může býti spasen.

10. vzhledem ku zřízení plnosti času, t. j. vzhledem ku zřízení, které by bylo vlastní plnosti času čili době messiášské a které by záleželo v tom, že by v Kristu jakožto ve svém středu a své hlavě bylo opět všecko spojeno, andělé i lidé a tvorstvo nerozumné. Po stvoření světa totiž bylo veškeré tvorstvo v plném souladě spolu spojeno v Bohu jakožto středu svém. Ale soulad ten byl porušen nejprve pádem andělů, potom i pádem člověka, který upadl i s nerozumným tvorstvem pod vliv ducha zlého a zneužíval ho mnohdy ke hříchu a tím proti onomu účelu, pro který je Bůh stvořil. Bůh však ustanovil, že opět spojí všecko v soulad ladný, a to v Kristu, jakožto středu a hlavě, tak aby pod ním a ve spojení s ním zase nejen andělé a lidé v plné harmonii byli spolu, nýbrž i tvorstva nerozumného se užívalo jedině k dobrému podle vůle Boží. Do jisté míry stalo se to již, potud totiž, pokud Kristu jako Bohočlověku dána jest veškerá moc na nebi a na zemi, takže mu všecko jest podrobeno, a pokud v církvi jsou všichni údové spojeni spolu pod ním jakožto nejvyšší hlavou svou; dokonale však stane se to až po vzkříšení, kdy po odloučení veškerého vlivu ďábelského nastane plný a ničím nerušený soulad mezi anděly a lidmi a tvorstvem nerozumným ve spojení s Bohem, a to v Kristu jakožto nejvyšší hlavě jejich. Překládá-li Vulgata omnia instaurare in Christo a podle ní překládá-li se, „aby napravil (obnovil) všecko v Kristu“, místo správného „aby všecko (pod jednou hlavou) spojil v Kristu“, jest to potud správné, ač ne dosti přesné, pokud se hledí k tomu, že opětným spojením veškerenstva v Kristu napraven či spíše obnoven bude onen soulad v tvorstvu, jaký byl před pádem.

12. my, kteří jsme měli naději, t. j. my rodilí židé, kteří majíce zaslíbení messiášská, chovali jsme dříve naději ve Vykupitele nežli pohané.

13.—14. v něm i vy..., t. j. také vy, rodilí pohané, když jste uslyšeli učení Kristovo a uvěřivše dali se pokřtíti a tak ve spojení s ním vešli, byli jste v něm, ve spojení s ním, poznamenáni Duchem sv., t. j. přijali jste ve sv. biřmování Ducha sv., a ten nejen potvrzuje či zajišťuje vaše dědictví

uvěřivše, byli jste poznamenáni zaslíbeným Duchem svatým, 14 který
Jest závdavkem našeho dědictví, na vykoupení vlastnictví ke slávě ve-
lebnosti jeho.

Díky a prosba za Efeské zvlášť 1., 15—2, 23.*

15 Proto i já uslyšev o vaší víře v Pánu Ježíši a o lásce ke všem
věřícím, 16 nepřestávám za vás děkovati, vzpomínaje na vás ve svých
modlitbách, 17 aby Bůh Pána našeho Ježíše Krista, Otec slávy, dal
vám ducha moudrosti a zjevení v poznání jeho, 18 osvícení očí mysli
vaší, abyste věděli, která jest naděje povolání jeho, jak bohatá sláva
dědictví jeho mezi věřícími 19 a jak přenesmírně veliká jest moc jeho
pro nás, (jakožto) věřící, podle působivosti moci síly jeho, 20 kterou
způsobil v Kristu vzkřísiv ho z mrtvých a posadiv na pravici své

---

neboli blaženost věčnou, nýbrž jest i závdavkem, t. j. předpojatou částí čili předčitím blaženosli té. *A byli jste poznamenáni* řečeným způsobem *na vykoupení vlastnictví* Božího, t. j. na potvrzení toho, že se dostane plného vykoupení (vzkříšením k životu věčně blaženému i podle těla) vám a vůbec všem věrným křesťanům, kteří byvše skrze Krista vykoupeni jsou ve zvláštním smyslu slova *vlastnictvím* Božím. A dostane se vám, pohanokřesťanům, milosti té podobně jako židokřesťanům k tomu konci, aby oslavena byla velebnost božská — *k slávě velebnosti jeho.* Ducha sv. jmenuje *Duchem zaslíbeným*, doslovně Duchem *zaslíbení*, poněvadž byl zaslíben a poněvadž potvrzuje Bohem daná zaslíbení o věčné blaženosti spravedlivých.

* Od 1, 15,—2, 22 děkuje Bohu zvláště za jejich živou víru a činnou lásku ke všem křesťanům a prosí Boha, aby osvítil mysl jejich, by poznali vznešenost svého povolání k pravé víře a velikost blaha, kterého v povolání tom mohou a mají doufati, jakož i aby poznali velikost té moci božské, která se zjeví na věřících (v. 15.–19a,); zároveň ukazuje, z čeho ji mohou poznati (19a.—2, 22.).

15. *o víře v Pánu Ježíši*, t. j. o víře, která má svůj základ v Pánu Ježíši. — *Ke všem věřícím*, doslovně ke všem svatým.

16. *nepřestávám děkovati*, t. j. jsem stále proniknut vděčností k Bohu za vás a vděčnost tu projevuji při každé své modlitbě, *vzpomínaje na vás* . . ., t. j. prose za vás ve svých modlitbách.

17.—18. Boha jmenuje Bohem Pána našeho Ježíše Krista vzhledem k jeho přirozenosti lidské, upozorňuje tak zároveň, že veškerá milost přichází k nám od Boha skrze Ježíše Krista, vtěleného Syna Božího. *Otcem slávy* ho jmenuje, poněvadž jest zdrojem a původcem veškeré slávy a blaženosti věčné i všech darů, které k ní dopomáhají. — Prosí, aby Bůh dal jim *ducha moudrosti a zjevení.* Měli sice již Ducha sv. (v. 13.), měli i dar moudrosti a zjevení neboli tajemství, t. j. známost těch pravd, které lze poznati pouze zjevením (v. 8.—9.), ale nyní prosí, aby dostali dary ty *v poznání jeho* čili v těch věcech, které se týkají poznání bytosti božské, aby totiž poznali Boha co možná nejdokonaleji. Spolu prosí, aby Bůh osvítil mysl jejich, by na jisto poznali a uznali, *i která jest naděje* čili které a jak veliké jsou ty statky, které mohou a mají doufati byvše povoláni ke pravé víře, *i jak bohatá sláva* . . . *mezi věřícími* (doslovně: mezi svatými) čili jak nesmírná jest ta blaženost, které jako dědictví dostane se věřícím v nebesích a které počátečně požívají již nyní (tím totiž, že jsouce smířeni a láskou spojeni s Bohem, požívají vnitřního klidu a jistoty, že budou i co do duše, i co do těla věčně blaženi v nebesích, nepřipraví-li se sami o milost Boží) *i jak přenesmírně veliká jest moc jeho pro nás* (*jakožto*) *věřící*, ona totiž moc, kterou Bůh přivede své věrné k blaženosti věčné nejen podle duše, nýbrž i podle těla.

19b.—23. upozorňuje, že velikost řečené moci božské lze poznati a) z toho co Bůh učinil na Kristu vzkřísiv ho z mrtvých a povýšiv nad veškeré tvorstvo a učiniv jej hlavou církve; neboť táž působivost a táž moc i síla, kterou Bůh projevil řečeným oslavením lidské přirozenosti Kristovy, projeví se jednou i na věřících, kteří v milosti jeho vytrvají. *Knížectvem, mocností, silou* (silami) a *panstvem* míní kůry andělské, zahrnuje ostatních pět kůrů (trůny, serafíny, cherubíny, archanděly a anděly) slovy „*nad každé jméno, které se jmenuje* . . . *i budoucím.*“

*

v nebesích 21 vysoko nade všecko knížectvo, nade vší mocnost i sílu,
nade všecko panstvo a nad každé jméno, které se jmenuje nejen ve
věku tomto, nýbrž i budoucím. 22 A všecko poddal pod nohy jeho, a
(právě) jeho dal za hlavu nade všecko církvi, 23 která jest tělem jeho,
plností toho, jenž všecko ve všem naplňuje.

KAPITOLA 2.

1 Také vás, když jste byli mrtvi poklesky a hříchy svými, 2 v nichž
jste druhdy žili podle ducha světa tohoto, podle knížete mocnosti
ovzdušní, duchů to, kteří působí nyní v neposlušnících, 3 mezi nimiž

---

22. dal jej církvi za hlavu nade všecko, t. j. za hlavu všeovládající, aby z velikosti a vznešenosti hlavy církve věřící poznali velikost a jistotu dobrodiní, která Bůh prokázal církvi, jejích církevní obci a jim samým. Vulgata překládá nedosti přesně „caput supra omnem ecclesiam" za hlavu nade vší církví.

23. Udává poměr církve ke Kristu; jest podobný poměr ten, jaký jest mezi tělem a hlavou. Jako z hlavy, sídla a střediska všech životních sil rozlévá se veškerá síla do všech údů, takže od hlavy přichází jim nejen výživa a síla, aby se zachovávaly, rostly a působily, nýbrž i aby spolu v jedno tělo se spojovaly, tak i od Krista, zdroje a středu veškerých sil (milosti) nadpřirozených, rozlévá se milost Boží do všech údů církve, takže od něho přichází jim nejen síla nadpřirozená, aby se v životě milosti udrželi, rostli a působili, konajíce skutky pro nebe záslužné, nýbrž i aby jak spolu jako údy jednoho těla, tak s Kristem jako duchovní hlavou svou se spojovali v jeden organismus, v jedno tělo duchovní, v církev. Viz 1. Kor. 12, 12.—27., Řím, 12, b.; Kol. 1, 18.). Církev jest plností toho, který naplňuje..., t. j. jest naplněna Kristem, jeho totiž duchem, silou a mocí, pokud totiž Kristus skrze Ducha sv. v církvi trvá, ji řídí a věřící svými dary a silou nadpřirozenou (milostí) proniká, ten Kristus, jenž stále všecko ve všem čili v každé příčině vždy víc a více svým duchem naplňuje, až by konečně vše bylo opět spojeno v něm a skrze něho jak mezi sebou, tak s Bohem (viz 1, 10. pozn.). Sotva správně vykládali a vykládají někteří slova, „která jest... plností toho (Krista).." ve smyslu činném, v ten rozum, že církev svými údy naplňuje Krista, jako Kristus naplňuje církev, její údy, v jeden organismus, poukazujíce k tomu, že údy se svou hlavou tak těsně souvisí, že není ani hlava živá bez těla, ani tělo bez hlavy. Ale proti výkladu tomu čelí již výraz *πλήρωμα* plnost, který, jako vůbec jména končící na *μα* má význam trpný, znamenaje něco, co jest naplněno nebo naplňováno.

2, 1.—10. upozorňuje, že velikost řečené moci božské lze poznati b) z toho, co Bůh učinil Efeským; byliť oni někdy duchovně mrtvi podobně jako i židé, ale Bůh v lásce své v Kristu je duchovně obživil (posvěcující milostí) a vzkřísil je i oslavil (dav jim pevnou naději na slavné vzkříšení k životu věčně blaženému).

1. byli jste mrtvi totiž duchovně (ve stavu nemilosti Boží).

2. žili jste podle ducha (doslovně „podle věku") světa tohoto t. j. podle převráceného směru lidí oddaných nepravosti čili tak, jak tehdy žili lidé oddáni světu a nepravostem; podle knížete říše ovzdušní (mocnosti v ovzduší), t. j. tak, jak se srovnávalo se smýšlením satana, knížete všech duchů zlých (Jan 12, 31; 14, 30; 16, 11); minulým životem svým sloužili jste tedy nejen světu, nýbrž i ďáblu. Mocností ovzdušní (doslovně mocí ovzduší) míní veškerenstvo duchů zlých satanu podrobených. Duchové ti jmenují se říší (neboli mocí neb mocností) ovzdušní (v ovzduší), poněvadž s dopuštěním Božím mohou až do posledního soudu po oddílech a střídavě z pekla vycházeti na tento svět a zejména v ovzduší se zdržovati a odtud zhoubný svůj vliv vykonávati, pokud to Bůh dopustí jednak ku potrestání zlých, jednak ke zkoušce a vytříbení dobrých; ale ovšem pekelná muka jejich tím nijak se nemenší, leč že mají radost, uškodí-li někomu. Oni působí čili s účinkem provozují moc svou nyní, t. j. v době do posledního soudu v neposlušnících, t. j. v těch, kteří neposlouchajíce Boha a jeho zjeveného učení, sami se jim poddávají; křesťanům věrným, kteří se jim nepoddávají sami, na duši uškoditi nemohou, neboť nemohou působiti přímo ve vůli člověka.

3. t. j. nejen vy pohanokřesťané, nýbrž i my, rození židé, byli jsme před svým obrácením se ke Kristu duchovně mrtvi, stíženi byvše hříchy jak osobními,

také my všichni někdy jsme obcovali v žádostech těla svého, činíce vůli
těla i myšlenek, a byli jsme od přirozenosti předmětem hněvu, jako
i ostatní, — [4] Bůh však bohat jsa v milosrdentství, pro velikou lásku
svou, kterou nás miloval, [5] i když jsme byli mrtvi přestupky svými,
spolu obživil nás v Kristu, (milostí totiž jste spaseni) [6] a spolu (s ním)
vzkřísil a posadil (nás) na nebesích v Kristu Ježíši, [7] aby ukázal v časích
budoucích přenesmírné bohatství milosti své v dobrotivosti k nám
v Kristu Ježíši. [8] Milostí totiž spaseni jste skrze víru, (a to nikoli ze
sebe; Boží jest to dar), [9] nikoli ze skutků, aby nikdo se nechlubil. [10] Jeho
jsme dílem, byvše stvořeni v Kristu Ježíži ke skutkům dobrým, které
Bůh byl připravil, abychom v nich žili.

---

tak přirozenostním čili prvotním; obcovalit jsme v žádostech těla, t. j. poddávali jsme se zlé žádostivosti, činíce vůli čili choutky těla (jako jsou lakota, poživavost a nestřídmost, rozkošnictví a chlípnost) i vůli čili choutky myšlenek neboli mysli (jako jest pýcha, hněv a j.), ovšem ne všichni tytéž, nýbrž jedni ty, druzí jiné; ano byli jsme již od přirozenosti předmětem (doslovně dítkami) hněvu čili předmětem nemilosti Boží, pokud totiž hned od početí byli jsme stíženi hříchem prvotním.

4.—5. Vrací se k větě započaté ve v. 1., kterouž byl veršem 2. a 3. přerušil, užívá však náměstky osoby první (nás) místo náměstky vás (v. 1.) poněvadž tu myslí nejen na pohanokřesťany, k nimž začal mluviti ve v. 1., nýbrž i na sebe a na křesťany ze židovství, o nichž mluvil ve v. 2. a 3. — Smysl jest: Všichni, jak rozeni židé, tak pohané, sice byli jsme pro prvotní a osobní hříchy své předmětem hněvu Božího a duchovně mrtvi; přece však i v tomto stavu miloval nás Bůh jakožto své tvory k obrazu jeho stvořené a vykoupení schopné; a pro tuto lásku v přenesmírném milosrdenství svém obživil nás (duchovně na křtu sv.) v Kristu Ježíši (přivedl nás k životu nadpřirozenému, ve stav milosti), podobně jako i dobrý otec hněvá se sice na svého syna zbloudilého pro jeho život špatný, přece však má k němu lásku jakožto ke svému synu a hledí ho zachrániti, pokud vůbec jest jakási naděje v záchranu.

6. spolu vzkřísil a posadil.... Míní vzkříšení k životu věčně blaženému i co do těla, které se stane na konci světa. Mluví však po způsobě proroků v čase minulém (vzkřísil, posadil), jednak, aby naznačil jistotu, s kterou ke vzkříšení tomu dospějeme, vytrváme-li ve stavu milosti posvěcující (Řím. 8. 30), jednak vzhledem k tomu, že naše hlava, Ježíš Kristus, skutečně již z mrtvých vstal a oslaven jest.

7. Udává účel, pro který Bůh působil pro lidi vše, co právě řečeno. Chtěl a chce jak v tomto, tak v budoucím (posmrtném) životě ukázati přebohatá dobrodiní a přenesmírné milosti, které ve své dobrotivosti a blahovůli k lidem dává a dá jim v Kristu Ježíši jakožto naší hlavě a zdroji i příčině všech milostí, skrze něhož a pro jehož zásluhy přichází veškerá milost, kterou Bůh uděluje. Chtěl pak Bůh ukázati dobrodiní a milosti ty, aby je lidé poznali, uznali a tak i jej jako dárce všeho toho oslavovali.

8. nikoli ze skutků byli jste spaseni čili ospravedlněni a v neomylnou naději blaha věčného postaveni, nýbrž z pouhé milosti Boží, pro zásluhy Kristovy, Bůh učinil tak proto, aby nikdo nemohl se chlubiti, že svojí silou a svými zásluhami dostal se (z pohanství neb židovství) na cestu spásy.

9. Jeho (Božím) jsme dílem i jako křesťané a dědici života věčného, byvše na křtu sv. v Kristu Ježíši jako nově stvořeni a znovu zrozeni ke skutkům dobrým; abychom totiž konali skutky nadpřirozeně dobré čili pro nebe záslužné, a to tím spíše, poněvadž on sám připravil a dává nám milost, abychom je konati mohli.

11.—22. Aby Efesané tím spíše s vděčností uznali vznešenost svého povolání ku pravé víře, napomíná je a) aby se rozpomenuli na předešlý stav svůj neblahý, kdy žijíce v pohanství, byli bez známosti o Kristu, vzdáleni od národa israelského, jemuž se dostalo zaslíbení messiášských, a tak byli i bez naděje v život věčně blažený, ba i bez známosti o Bohu pravém (v. 11.—12.), b) aby považili nynější stav svůj blažený, kdy pro zásluhy Kristovy spojeni jsou s rodilými israelity v jednu obec (církev Kristovu) a stejně mají přístup k Bohu jako dítky k otci, jsouce skutečně občany království messiášského.

11 Proto pamatujte, že někdy vy, pohané podle těla, zvaní ne-
obřízkou od těch, kteří se nazývají obřízkou na těle rukama učiněnou,
12 že jste byli onoho času bez Krista, oddáleni od občanství israelského
a cizí od úmluv zaslíbení, jsouce bez naděje a bez Boha na tom světě;
13 nyní však vy, kteří jste někdy byli daleko, v Kristu Ježíši jste se
sblížili v krvi Kristově. 14 Neboť on jest pokojem naším, jenž
z dvou učinil jedno, a to tím, že zbořil stěnu ohrady, která byla mezi
nimi, (zdroj to) nepřátelství, 15 zrušiv na svém těle zákon předpisů
(záležející) v ustanoveních, aby v sobě samém vzdělal dva v jednoho
člověka nového zjednávaje pokoj (mezi nimi), 16 a aby oboje v těle
jednom smířil s Bohem skrze kříž, usmrtiv nepřátelství na sobě samém.
17 A přišed zvěstoval pokoj vám, kteří jste byli daleko, i pokoj těm,
kteří byli blízko; 18 neboť skrze něho my obojí v jednom Duchu máme
přístup k Otci. 19 Nuže tedy nejste již cizinci a přistěhovalci, nýbrž jste

---

11. pohané *podle těla*, t. j. podle tělesného původu svého čili pohané rodilí; *od těch, kteří se nazývají obřízkou* čili obřezanými t. j. od rodilých židů.

12. občanstvím (πολιτεία) israelským míní se zde občanské právo v starozákonní bohovládě (theokratii) či v náboženském zřízení starozákonním, neb i bohovládné zřízení to samo. Pohané jsouce oddáleni od něho, byli tím oddáleni též od dobrodiní a výhod, kterých se dostávalo israelitům z bohovlády, od poznání a uctívání pravého Boha, od zjeveného zákona mravního a j.

13. *v Kristu Ježíši*, t. j. ve spojení s ním (věrou a láskou), byvše v něho vštípeni na křtu sv; *v krvi Kristově*, t. j. pro zásluhy Krista ukřižovaného.

14.—15. *jest pokojem naším*, t. j. zdrojem pokoje pro nás, rozené židy i pohany; *z dvou* tříd lidstva, t. j. ze židů a pohanů, ve které se tehdy dělilo veškeré lidstvo, *učinil jedno*, jednu společnost, církev sv., ve které není rozdílu mezi těmi, kteří před svým obrácením byli židy, a těmi, kteří byli pohany; učinil to tím, *že sbořil stěnu ohrady*, t. j. zrušil či nezávazným učinil zákon Starý, který četnými *předpisy* svými obřadními takřka stěnu neb ohradu tvořil mezi nimi, stěžuje židům obcování s pohany, ovšem za tím účelem, aby nebyli od nich svedeni k modlářství neb nemravnosti, ale dávaje tak i příčinu k nepřátelství neb zaujatosti a odporu jedněch proti druhým; proto sv. Pavel nazývá jej též *nepřátelstvím*, t. j. zdrojem či příčinou nepřátelství neb z ujatosti a odporu. (*Zákon předpisů v ustanoveních*, t. j. zákon, který záležel v ustanoveních či přikázáních daných ve formě předpisů. Míní zákon Starý jmenovitě vzhledem k obřadním předpisům jeho.) Zrušil jej *na svém těle*, t j. svou smrtí na kříži, neboť smrtí tou způsobil mimo jiné i to, že zákon Starý přestal býti závazným a tedy i zdrojem nepřátelství, pokud jím byl obřadnými předpisy svými. Zrušil pak zákon ten za tím účelem, aby *v sobě samém* čili ve spojení s sebou samým vzdělal *dva*, žida i pohana (židovstvo a pohanstvo) *v jednoho člověka nového* (v jednu společnost novou), který by jakožto úd duchovního těla jeho (církve), nebyl již ani židem ani pohanem, nýbrž tvorem novým, křesťanem (křesťanstvem).

16. Také k tomu konci zrušil onen zákon, aby skrze kříž či skrze svou smrt na kříži *smířil s Bohem oboje*, židovstvo i pohanstvo, spojené *v těle jednom* totiž v jeho duchovním těle, v církvi, *usmrtiv nepřátelství*, t. j. zrušiv to, co bylo příčinou nepřátelství mezi nimi. (Místo „*sám na sobě*“ bylo by dle řeckého lepší „na *něm*“ (na kříži), ač ve smyslu stejném.)

17. Smysl jest: Že skutečně usmířil židovstvo a pohanstvo nejen mezi sebou, nýbrž i s Bohem, patrno jest z toho, že to zvěstoval sám, přišed na tento svět, pohanům, *kteří byli daleko*, tehdy zejména, když prohlásil, že má ještě jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince, a i ty že musí přivésti ... a bude jeden ovčinec a jeden pastýř (Jan 10, 16), a že mnozí přijdou od východu i od západu a stolovati budou s Abrahamem, Isákem a Jakubem (Mat. 8, 11), a když to skrze apoštoly a jejich nástupce (věrozvěsty) ohlašuje a ohlašovati bude stále až do konce světa.

19. Srovnávaje církev Kristovu se státem, jehož občany jsou jednotliví věřící, nazývá Efesany *spoluobčany věřících* (doslovně: *svatých*), na-

spoluobčané věřících a domácí Boží, [20] jsouce vzděláni na základě
apoštolů a proroků, an (nejhlubším) kamenem úhelním jest sám Kristus
Ježíš, [21] v němž veškerá stavba se spojuje a roste v chrám svatý
v Pánu, [22] v němž i vy se spoluvzděláváte v příbytek Boží v Duchu.

KAPITOLA 3.

Sv. Pavel, poukázav na apoštolský úřad svůj, vyprošuje Efeským milost utvrzení a setrvání ve víře. v. 1.—21.

[1] Proto já Pavel (jsem) vězeň Ježíše Krista pro vás, pro pohany,
[2] ačli jste uslyšeli o zřízení milosti Boží, která mi byla dána pro vás,
[3] že totiž zjevením bylo mi oznámeno to tajemství, jak jsem svrchu
napsal v krátkosti; [4] podle toho čtouce, můžete posouditi moji znalost
v tom tajemství o Kristu, [5] které za jiných věků nebylo oznámeno sy-
nům lidským tak, jako nyní v Duchu bylo zjeveno svatým apoštolům
jeho a prorokům, [6] (totiž) že pohané jsou v Kristu Ježíši spoludědici
a spoluvtělenci a spoluúčastníky zaslíbení skrze evangelium, [7] jehož
služebníkem jsem se stal podle daru milosti Boží, která mi byla dána

---

značuje tak, že mají stejná práva v církvi, jako všichni ostatní křesťané pravověrní; touž pravdu s jakýmsi stupňováním vyjadřuje, když je nazývá domácími Božími, t. j. příslušníky domu Božího či církve.

3, 1. Slovu „jsem“ neodpovídá v řeckém ani latinském textě slovo žádné. Někteří porto myslí, že sv. Pavel věty této nedokončil zde, nýbrž přerušiv ji vložkou o apoštolském úřadě svém, vrací se k ní a ji dokončuje ve v. 8. neb 13. formou jinou neb ve v. 14. formou touž. Správnější však jest doplniti sloveso jsem a pokládati verš tento za větu samostatnou, ve které sv. Pavel s plnou vážností apoštolskou vyslovuje přesvědčení o pravdivosti toho, co pověděl ve 2, 13.—21. Nebrání tomu člen před δέσμιος (vězeň), jakoby slovo to se členem nemohlo býti ve větě výrokem; neboť člen ve výroku klade se častěji nejen u sv. Pavla, nýbrž, jak dosvědčuje Justiniani, také u Řeků, zejména tehdy, když se označuje věc zvlášť důležitá neb známá. Slova „pro vás, pro pohany“ praví vzhledem k úřadu svému jako apoštol pohanů, kterýžto úřad vykonával u Efeských, když byli ještě pohany, a mezi pohany vůbec. Jest tedy smysl prvního verše tento: Pro tu pravdu, že pohané tvoří v církvi zároveň se židokřesťany společnost jednu, v níž není rozdílu, zdali kdo před svým obrácením se ke Kristu byl židem nebo pohanem, jsem já Pavel, apoštol, vězněm (pro) Krista Ježíše a ve váš i jiných pohanů prospěch; neboť kdybych pravdy té (z vůle Kristovy a ve váš i jiných pohanů prospěch) nebyl hlásal, nebyl bych uvězněn.

2.—4. ačli jste uslyšeli o zřízení milosti Boží, t. j. apoštolského úřadu, který mi byl dán (před Damaškem), abych byl apoštolem pohanů. Praví tak vzhledem k těm, u nichž osobně nepůsobil. List tento byl totiž okružní, psán nejen pro Efeské, nýbrž také pro jiné obce maloasijské, do nichž sám nepřišel. Někteří však berouce slova Pavlova ve smyslu ujišťovacím a myslíce, že list byl psán pouze pro jednu obec, ať efeskou, ať laodicejskou, překládají takto: Vždyť přece jste uslyšeli o zřízení atd. Ale při tomto výkladě bylo by stěží myslitelno, proč Pavel věda, že o jeho apoštolském povolání mají dobrou známost, přece ještě poučoval je obšírněji o něm ve v. 3.—12. Upozorňuje tedy na apoštolský úřad svůj jako apoštola pohanů také ty, u nichž osobně nepůsobil, označuje úřad ten jako milost od Boha mu prokázanou a poučuje, že povolání pohanů do církve, o němž svrchu krátce se zmínil, jest tajemstvím, o němž on zvláštním zjevením byl poučen.

5. prorokům totiž novozákonním, t. j. těm křesťanům, kteří byli obdařeni darem prorockým.

7. podle daru milosti Boží, t. j. darem, který záleží v milosti Boží mně udělené čili v apoštolském úřadě mně svěřeném. Úřad ten označuje několika výrazy jako nezasloužený a z pouhé milosti udělený, aby tak vyjádřil vděčnost i úžas nad tím, že právě on, který dříve tolik horlil pro židovství, byl vyvolen za apoštola hlavně národů pohanských, aby hlásal křesťanský universalismus či to, že v Kristu lze dojíti spásy stejnou měrou každému, židu i pohanu.

podle působivosti moci jeho. [8]Mně přenejmenšímu ze všech věřících
byla dána milost tato, zvěstovati mezi pohany nevystihlé to bohatství
Kristovo [9]a objasnit všem, které jest zřízení o tom tajemství, jež od
věků bylo skryto v Bohu, Stvořiteli všeho, [10]aby nyní skrze církev
uvedla se ve známost knížatstvům a mocnostem v nebesích přerozmanitá
moudrost Boží, [11]podle úradku odvěkého, který vykonal v Kristu Ježíši,
Pánu našem, [12]v němž máme zmužilost a přístup s důvěrou skrze
víru v něho.
[13]Proto prosím, abyste neklesali na mysli v mých souženích pro
vás; jsouť slávou vaší. [14]Za tou příčinou skláním kolena svá před
Otcem Pána našeho Ježíše Krista, [15]po němž se jmenuje všeliký rod
na nebi i na zemi, [16]aby vám dal podle bohatství velebnosti své
skrze Ducha svého v síle zmohutněti pro vnitřního člověka, [17](tak)
aby Kristus přebýval skrze víru v srdcích vašich, zakořeněných a za-
ložených v lásce, [18]byste mohli pochopiti se všemi věřícími, která
jest šířka a délka i výše a hloubka, [19]i poznati Kristovu lásku pře-

---

8. přenejmenšímu ze všech věřících (doslovně „svatých“) či křesťanů; nazývá se tak jednak proto, že církev dříve pronásledoval, jednak u vědomí nesmírné milosti mu udělené. Srovn. I. Kor. 15, 9. — Nevystihlé to bohatství Kristovo, t. j. nesmírné ty dary a milosti, kterých lze dojíti v Kristu a skrze Krista.

9. které jest zřízení o tom tajemství, t. j. které zřízení či opatření bylo učiněno s ohledem na tajemství vykoupení lidstva, zejména o tom, kterak tajemství to bude vykonáno, a kterak jednotlivcům všech národů budou přivlastňovány jeho účinky (odpuštění, milost, blaženost věčná).

10. jmenuje sice jen dva kůry andělské, knížetstva a mocnosti, ale míní všecky. Andělům bylo sice již před narozením Kristovým známo, že Bůh vykoupí lidstvo, avšak ty přerozmanité způsoby, kterými projevil a projevuje moudrost svou při vykonávání díla vykupitelského, jmenovitě při tom, když jednotlivce a celé národy skrze církev činí účastny oněch milostí, které nám Kristus zasloužil, poznávají teprve ze skutečnosti, z toho, co se dělo a děje v církvi Duchem sv. řízené ke spáse duší, na př. sv. Pavel i ve vězení získal mnohé Kristu; mnozí pohané uvěřili právě tehdy, když vyznavači jeho byli vedeni na smrt mučednickou.

12. t. j. tím, že jsme v Kristu uvěřili (skrze víru) a s ním na křtu sv. ve spojení vešli (v něm), máme zmužilost čili můžeme se osměliti Boha nazývati Otcem a v modlitbě přistupovati k němu s důvěrou jako dítky k otci.

13. Slovo proto vztahuje se k v. 7.—12. v tomto smyslu: Proto, poněvadž apoštolský úřad svůj mám od Boha, a to za účelem velmi důležitým, a poněvadž s vykonáváním úřadu toho spojeno jest po úradku božském i utrpení, prosím vás, abyste neklesali na mysli při těch souženích, která také pro vás trpím; neboť ona jsou slávou vaší, pokud totiž ukazují nejen na to, jak si vás vážím, nýbrž i na to, jak vás miluje Bůh, jenž pro vás nejen Syna svého vydal, nýbrž i své věrozvěsty trpět nechává.

14.—19 Za tou příčinou, aby totiž neklesali na mysli, prosí Boha, aby podle bohatství své velebnosti čili podle nesmírné moci a milostivosti své dal jim v síle či co do síly zmohutněti pro vnitřního člověka neb ohledem na vnitřního člověka t. j. na mysl či vyšší rozumovou stránku jejich, aby tedy dal jim, by vyšší rozumová stránka jejich skrze Ducha sv. co do síly zmohutněla, sesílila, tak totiž, aby svobodně a neohroženě věrou a láskou lnuli ke Kristu a Kristus navzájem svou milostí trvale přebýval v nich. A prosí jim takového posilnění za tím účelem, aby vždy více poznávali lásku Kristovu ve všech rozměrech jejich čili v celé velikosti její, ovšem potud, pokud vůbec nevystihlá láska ta poznati a pochopiti se může rozumem lidským, stvořeným, a prosí jim toho k tomu konci, aby byli naplněni ve veškerou plnost Boží, t. j. aby vždy větší měrou byli naplňováni oněmi statky a dobry, jichž plnost jest v Bohu. Překládáme ve v. 16. v síle (co do síly) zmohutněti, neboť pokládáme dativ za dativ obsahový; smysl však se co do věci nemění, překládá-li se „silou zmohutněti“ (posilněnu býti), silou, kterou by jim Bůh udělil skrze Ducha sv.

17. Slova „zakořeněných a založených v lásce“ vztahujeme k slovům předchozím „v srdcích vašich“, soudíce s vážnými vykladači, že v latinském i řeckém

vyšující veškeré poznání (a to k tomu konci), abyste byli naplněni
ve veškerou plnost Boží.
20 Tomu pak, jenž může učiniti všecko, mnohem více, nežli pro-
síme neb rozumíme, podle síly, která v nás působí, 21 tomu budiž sláva
v církvi, a to v Kristu Ježiši po všecka pokolení na věky věkův. Amen.

KAPITOLA 4.

Pavel napomíná k zachování jednoty. v. 1.—16.*

1 Napomínám vás tedy já vězeň v Pánu, abyste žili hodně toho
povolání, kterým jste povoláni 2 s veškerou pokorou a tichostí, s trpě-
livostí, snášejíce se vespolek v lásce, 3 snažíce se zachovávati jednotu
Ducha ve svazku pokoje. 4 Jedno tělo (jest) a jeden Duch, jakož také jste
byli povoláni v jedné naději povolání svého. 5 Jeden (jest) Pán, jedna víra,
jeden křest, 6 jeden Bůh a Otec všech, jenž jest nade všemi a skrze všecky
a ve všech (nás). 7 Jednomu každému pak z nás byla dána milost

---

textu jest vazba slov nepravidelná, tak zvaný anakolut; doslovně totiž bylo by: „v srdcích vašich zakořeněni a založeni v lásce." Někteří však vztahují slova ta méně vhodně k následující větě, myslíce, že byla pouze pro důkaz položena před spojku aby; i překládají takto: „abyste zakořeněni a založeni (jsouce) v lásce mohli pochopiti . . ."

20. podle síly, která v nás působí, t. j. podle síly či moci Boží (milosti Ducha sv.)

* V části mravoučné (4, 1.—6. 9.) napomíná k zachování jednoty (4, 1—16) a k životu bohumilému (4, 17.—5, 20) a předkládá povinnosti jednotlivých členů rodiny k sobě vespolek (5, 21.—6, 9).

1. v Pánu t. j. pro Pána čili proto, že jsem hlásal evangelium Kristovo, abyste žili hodně toho povolání . . ., t. j. tak, jak se sluší na ty, kteří jsou povoláni do církve, aby ve spojení s Kristem byly spoluobčany svatých (věřících, křesťanů) a domácími Božími (2, 19.),

3. Duchem rozumějí někteří ducha lidského pravíce, že Pavel napomíná zde k jednotě mysli čili ke svornosti; jiní však hledíce k v. 4., kde duchem míní se zcela jistě Duch sv., rozumějí správněji také zde Ducha sv., jednotou Ducha pak onu jednotu organickou i mravní, kterou působí Duch sv., spojuje v jeden organismus (v jednu církev) lidi rodem i obyčeji rozdílné, která ovšem se projevuje také jednotnou myslí, svorností.

4.—6. Udává různé pohnutky, aby tím spíše řečenou jednotu zachovali; majíť zachovati ji, neboť (jako při člověku jest jen jedno tělo a jedna duše, která je oživuje a různé údy jeho v jeden celek živý pojí, tak) jest jen jedno tělo církve Kristovy (jedna církev Kristova) a jeden oživující princip její, Duch sv., který všecky věřící proniká a v jeden celek pojí, jako také všichni údové její mají jeden cíl životní jsouce povoláni v jedné naději v život věčně blažený, všichni též mají jednoho Pána či jednu nejvyšší hlavu, jednu víru či jedno učení, které vyznávají, jeden křest či jednu milost křestní, kterou se stávají údy církve a přijatými dítkami jednoho Boha, k němuž všichni jako dítky k otci se mohou obraceti s důvěrou.

7.—16. Poučuje, že řečená jednota církve a křesťanů pravověrných nevylučuje veškerého rozdílu v milostech a úřadech. Dostávať se sice jednotlivcům milosti měrou nikoli stejnou, nýbrž podle míry daru Kristova čili tak, jak každému odměřil Kristus podle zalíbení svého v. 7.—11.), avšak i tato různost směřuje k téže jednotě, majíc za účel přivésti všecky lidi k dokonalé jednotě víry (v. 12.—16. — Že Kristus jest rozdavačem milostí, zaslouživ si to svou smrtí na kříži, vyjadřuje Písmo sv. slovy: Vystoupiv do výše . . . (Žalm 67, 19.) Ačkoli totiž slova, jež Pavel uvedl volně a jen ve smyslu předobrazném, vztahují se ve smyslu literním k Bohu líčíce ho jako vítěze, jenž vystupuje do výše, na horu Sion, se zajatci a na výraz podrobení jejich přijímá od nich dary, aby je rozdal mezi své věrné, přece, jak sv. Pavel vykládá, ve smyslu předobrazném vztahují se ke Kristu, jenž sestoupiv svým vtělením a se poníživ až k smrti kříže a tak překonav nepřátele, zejména smrt a ďábla, vystoupil do výše na nebesa a dosáhl tak

podle míry daru Kristova. 8 Proto praví: „Vystoupiv do výše,
odvedl zajatce, dal dary lidem.“ 9 To však, že vystoupil, co
jest to, leč že (dříve) také sestoupil na dolní části země? 10 Ten, jenž
sestoupil, ten právě jest to, jenž také vystoupil nade všecka nebesa,
aby naplnil všecko. 11 On také dal jedny za apoštoly, jiné za proroky,
jiné za evangelisty, jiné za pastýře a učitele, 12 aby za účelem zdoko-
nalení věřících konali službu, aby vzdělávali tělo Kristovo, 13 až bychom
se sešli všichni v jednotu víry a poznání Syna Božího, v muže dospě-
lého, v míru věku plnosti Kristovy, 14 abychom již nebyli nedospělci
kolísanými a zmítanými každým větrem učení skrze podvod lidský
a lstivost (směřující) ku provedení bludu, 15 nýbrž abychom vyznávajíce
pravdu, v lásce rostli ve všem k němu, ke Kristu, jenž jest hlavou,
16 z něhož celé tělo, jsouc spojováno a svazováno každým kloubem
služebným podle působivosti v míře jednoho každého údu, béře vzrůst
svůj ke vzdělání svému v lásce.

---

nejvyššího oslavení lidské přirozenosti své mimo jiné také k tomu konci, aby rozdávaje milosti, které nám zasloužil, naplnil svými dary a svým duchem všecko, zejména všecky věřící. (Zajatci ve v. 8. rozumějí někteří méně vhodně duše spravedlivých, které Kristus z předpeklí vzal s sebou do nebe; správněji rozuměti jest jimi ďábla a jeho přívržence, jichž ovšem do nebe s sebou nevzal, nad nimiž však vstupuje na nebesa, vítězství slavil. Na dolní části země, t. j. na zemi. Za evangelisty, t. j. za hlasatele evangelia, za věrozvěsty (na př. jáhna Filipa. Skutk. 21, 8.) Viz 1. Kor. 12, 28.

12. Aby konali službu a vzdělávali tělo Kristovo, doslovně bylo by „ke konání služby“ (t. j. svěřeného úřadu) a ku vzdělání (k duchovnímu či nábožensko-mravnímu prospěchu a k vnějšímu vzrůstu) těla Kristova (církve Kristovy).

13. Smysl jest: Řečené zdokonalení nastane až všichni věřící budou jedno ve své víře v Ježíše Krista a v dokonalém poznání všeho toho, co se týká jeho osoby a díla (zejména toho, že jest soupodstatným Synem Božím, jenž trvaje od věčnosti, pro naši spásu v čase se vtělil, na kříži zemřel a vstav z mrtvých, stal se příčinou spásy, takže jedině skrze něho lze přijíti ke spáse, a to člověku každému, ačli působí náležitě s milostí, kterou nám zasloužil, tedy tehdy (nastane ono zdokonalení), až veškeré křesťanstvo dospěje k mravní dospělosti křesťanské, (v muže dospělého), k oné totiž, ve které všichni stanou se plnou měrou účastni milostí Kristových.

14.—15. t. j. Máme pak (působením učitelského úřadu církve a s pomocí Boží) spěti k dokonalosti řečené za tím účelem, abychom se nedali jako nedospělci kolísati a zmítati každým učením nepravým, které různí učitelé bludařští nezřídka rozšiřují podvodně (zahalujíce pravdu) a lstivě (nepravdu přímo nazývajíce pravdou), nýbrž abychom vyznávajíce pevně pravdu křesťanskou, v lásce rostli ve všem ke Kristu či vždy víc a více v každé příčině jemu se připodobňovali.

16. Smysl jest: Z Krista jakožto hlavy celé tělo, t. j. celá církev béře svůj vzrůst, svou živnou sílu, svůj rozvoj. A vzrůst ten děje se za spolupůsobení všech údů (spojuje a váže se každým kloubem služebným), pokud totiž každý jednotlivec jeví (mravní) činnost ve své míře, činnost sobě přiměřenou, a děje se ke vzdělání těla, církve, pokud totiž každý úd mravně se vzdělávaje a posvěcuje, přispívá tím ke vzdělání a k ozdobě celé církve; a děje se v lásce, t. j. v láskyplném spojení s Bohem; kdo tedy chce míti účast v tom vzrůstě, musí býti ve stavu milosti Boží. — Kloubem služebným (doslovně kloubem služby) míní každého úda církve, pokud každý svou měrou slouží či přispívá ke vzrůstu a rozvoji církve. — Místo „každým kloubem služebným“ (služby) řecký text připouští však také tento překlad: službou každého kloubu.

Sv. Pavel napomíná k životu bohumilému, 4, 17.—5, 20.

17 Toto tedy pravím a osvědčuji v Pánu, abyste již nežili tak, jak
i pohané žijí v marnosti mysli své, 18 jsouce zatemněni v rozumu,
odcizeni od života Božího pro nevědomost, která jest v nich pro
zatvrzení srdce jejich. 19 Oni otupěvše oddali se chlipnosti ku páchání
všeliké nečistoty v lakotě; 20 vy však takto jste se nenaučili Kristu,
21 ačli jste ho uslyšeli a v něm tak vyučeni byli, jak jest pravda v Ježíši,
22 že totiž s ohledem na dřívější život svůj máte odložiti starého člo-
věka, který béře zkázu podle chtíčů klamných, 23 obnoviti se na duchu
mysli své 24 a obléci člověka nového, stvořeného podle Boha ve spra-
vedlnosti a svatosti pravé.
25 Proto odložíce lež, *mluvte pravdu jedenkaždý s bližním*
svým, neboť jsme vespolek údové. 26 *Hněvejte se, ale nehřešte*;
slunce nezapadej nad hněvem vaším, 27 nedávejte místa ďáblu. 28 Kdo

---

17. *osvědčuji v Pánu*, t. j. ve spojení s Pánem Ježíšem a tedy i autoritou jeho a pro něho. — *v marnosti mysli své*, t. j. v myšlení a chtění věcí marných, ničemných.

18. t. j. *jsou zatemněni na rozumu* temnotou bludů a daleci od života nadpřirozeného, který Bůh dává svojí milostí posvěcující, a to proto, že neznají pravého Boha a věcí božských; neznalost (nevědomost) tu však sami zavinili svou zatvrzelostí, kterou, jak apoštol sám vykládá ve v. 19., si přivedli nečestným životem svým.

19. *otupěvše* totiž proti hlasu svědomí. Vulgata překládá méně vhodně *desperantes*, zoufajíce, t. j. jsouce bez naděje v život věčně blažený. Četla nepochybně nikoli ἀπηλγηκότες (apélgekotes), nýbrž ἀπηλπικότες (apélpikotes), jak některé rukopisy řecké vskutku mají. — Slova „v lakotě" berou někteří ve smyslu „dychtivě, nemírně" (páchali věci nečisté nemírně), správnější však jest bráti je ve smyslu vlastním, že totiž se oddali nejen chlípnosti, nýbrž i *lakotě*.

20. *tak jste se nenaučili Kristu*, t. j. tomu, co se týká Krista a jeho díla; jest totiž Kristus vlastním předmětem učení křesťanského.

21. *ačli jste ho*, Krista, hlavní to a vlastní obsah učení křesťanského, *uslyšeli*. Ze slov těchto také lze souditi, že sv. Pavel nepůsobil osobně u některých z těch čtenářů (v okolí efeském), pro něž také určil tento list svůj.

22. *člověka starého*, t. j. takového, jakým byl před svým obrácením se ke Kristu, stížen jsa hříchem prvotním a ovládán zlou žádostivostí. Starého člověka toho mají odložiti s ohledem na dřívější život svůj, odložiti tedy ne svou podstatu a přirozenost, nýbrž bývalou povahu svou mravní, ve které se poddávali zlé žádostivosti. (Viz Řím. 9, 4—14.; Kol. 3, 8.). Neboť člověk takový béře znenáhla tělesnou i duševní zkázu ve svých chtíčích, které právem zove klamnými, poněvadž před ukojením slibují blaho a štěstí, byvše však ukojeny, zůstavují člověka v trpkém zklamání.

23—24. Místo neurčitých způsobů „obnoviti se, obléci se", jež jsou i v textu řeckém, Vulgáta má způsoby rozkazovací. (Obnovte se, oblecte se.) *Mají se obnoviti na duchu mysli své*, t. j. nejen ve svém jednání, nýbrž i ve svém smýšlení, ve svém nitru, tak aby každý z nich byl *člověkem novým*, takovým, jenž *byv stvořen podle Boha*, t. j. na křtu sv. znovuzrozen, žil by ve *spravedlnosti a svatosti pravé* (doslovně pravdy) t. j. takové, jaké žádá pravda křesťanská.

25. Viz Zach. 8, 16. —

26 Slova „hněvejte se, ale nehřešte" uvedena jsou doslovně ze žalmu 4, 5 podle řeckého překladu alexandrijského; rozkazovací způsob, „hněvejte se" míněn jest buď ve smyslu připouštěcím (připouštím, že se někdy pro nějakou věc hněváte, se roztrpčujete), aneb podmínečně (roztrpčujete-li se . .); ať to však pojímáme tak neb onak, smysl jest pokaždé stejný, totiž: nepoddávejte se hněvu (roztrpčení, nevoli) tak, abyste zhřešili.

27. t. j. nedávejte hněvem svým příležitosti ďáblu ku pokoušení, aby totiž u příležitosti vašeho hněvu nebudil a neživil ve vás podezření proti bližnímu a tím vás nepřivedl k trvalému rozhořčení proti němu.

kradl, již nekraď, nýbrž pracuj spíše, dělaje rukama svýma dobré, aby
měl z čeho uděliti tomu, kdo má nouzi. 29 Žádné slovo špatné nevy-
cházej z úst vašich, nýbrž (jen takové), které jest dobré ke vzdělání
(podle) potřeby, aby prokazovalo dobrodiní těm, kteří (je) slyší.
30 A nezarmucujte svatého Ducha Božího, kterým jste byli poznamenáni
ku dni vykoupení. 31 Veškerá hořkost a zlost a hněv i křik a utrhání
odstup od vás s veškerou zlobou. 32 Buďte však k sobě vespolek do-
brotiví, milosrdní, odpouštějíce jeden druhému, jakož i Bůh odpustil
vám v Kristu.

KAPITOLA 5.

1 Buďte tedy následovníky Božími jako dítky milé 2 a žijte v lásce,
jakož i Kristus miloval nás a vydal sebe sama za nás v žertvu, a to
v oběť krvavou Bohu k vůni líbezné.
3 Smilství však a všeliká nečistota neb lakota nebudiž ani jme-
nována mezi vámi, jak sluší na věřící; 4 taktéž ani mrzkost a prázdné
tlachání neb vtipkování, která se nesluší, nýbrž spíše děkování. 5 Toto
pak vězte a znejte, že žádný smilník neb nečistý neb lakotník, to jest
modloslužebník, nemá dědictví v království Kristově a Božím. 6 Nikdo
vás nesváděj marnými řečmi, neboť pro tyto věci hněv Boží přichází
na neposlušníky; 7 nestávejte se tedy účastníky jejich. 8 Byliť jste někdy

29. *ku vzdělání (podle) potřeby*, tak dle čtení správnébo, dle něhož mají slova taková vycházeti z úst jejich, která by směřovala ku vzdělání dle potřeby, tedy tu poučná, tu poradná neb potěšitelná, podle toho, jak by toho žádala potřeba. Dle Vulgáty však a některých rukopisů mladších bylo by „ku vzdělání víry“.

30. *nezarmucujte Ducha svatého*, t. j. nemluvte a nečiňte nic takového, co by překáželo spasitelné působivosti Ducha sv. ve vás, nic, čím by se buď umenšovala nebo docela ztrácela posvěcující milost Boží ve vás. — *byli jste poznamenáni* viz 1, 13. — *ke dni vykoupeni*, t. j. ke dni Kristova příchodu k soudu, kdy vykoupení bude dovršeno uvedením spravedlivých do věčné blaženosti také podle těla.

1. Verš tento souvisí těsně s poslední větou verše předcházejícího (4, 32) takto: Bůh odpustil vám ve své lásce pro zásluhy Kristovy, spravedlivo tedy, abyste následujíce ho, také odpouštěli v lásce jedni druhým, a to tím spíše, poněvadž toho žádá i ten poměr, ve který vás Bůh uvedl k sobě, přijav vás za své dítky a miluje vás jako dítky.

2. *v oběť .. k vůni líbezné* (doslovně k vůni líbeznosti) t. j. v oběť Bohu přemilou, nejmilejší. — Místo „miloval nás“ mají starší rukopisy (א) as správněji „miloval vás“, což se lépe hodí k vyzvání „Buďte následovníky“.

3.—14. Varuje před nečistotou a lakotou. O slově *lakota* viz 4, 19. Smysl jest: O smilství a lakotě (ve svých hovorech, zábavách) ani nemluvte, tím méně je páchejte. Slovy „*mrzkost ... vtipkování*“ dle některých exegetů (Henle) sv. Pavel označuje řečenou nečistotu (jevící se ať v nestydatých slovech neb skutcích) jako věc mrzkou (hanebnou) nepřístojnou, frivolní; spíše však míní jimi některé zvláštní způsoby nečistoty, totiž *mrzkost* či oplzlost (která uráží vrozenou stydlivost), *prázdné tlachání* či nestydaté řeči o věcech pohlavních a *vtipkování* či frivolní vtipy dvojsmyslné.

5. *lakotníka* nazývá modloslužebníkem as vzhledem k Mat. 6, 14; Luk 16, 13. (Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti ... Nemůžete sloužiti Bohu a mamoně).

6. Smysl jest: Nedejte se svésti od lidí, kteří jsouce oddáni řečeným neřestem, říkají, že to nic zlého není; pomněte, že pro takové hříchy přicházel a přichází i časný trest na ty, kdo je činí, na př. při potopě, v Sodomě a j. — *Na neposlušníky*, doslovně „na syny neposlušnosti, ač odpovídající slovo řecké připouští také význam „nevěra“ („syny nevěry“), jakož překládá Vulgata.

8. *Byli jste tmou*, t. j. zcela zatemněni temnotou bludů a nepravostí, nyní jste *světlem*, t. j. osvíceni pravdou a milostí Boží, a to tak, že sami můžete pravdou tou osvěcovati jiné. *Žijte jako příslušníci* (doslovně *synové*)

tmou, nyní však jste světlem v Pánu; jako účastníci světla žijte, —
[9] neboť ovoce světla (záleží) ve veliké dobrotě a spravedlnosti a pravdě —
[10] zkoušejíce, co se líbí Bohu, [11] a nezúčastňujte se v neužitečných
skutcích temnosti, nýbrž spíše je kárejte. [12] Neboť to co se páše od
nich potají, jest hanebno i říci. [13] Všecko však, co se kárá, od světla
přichází na jevo; neboť všecko, co se vyjevuje, jest světlo. [14] Proto
praví: Probuď se, jenž spíš, a povstaň z mrtvých, a zasvitne ti Kristus.
[15] Hleďte tedy, bratři, kterak byste žili pečlivě, ne jako nemoudří, nýbrž
jako moudři, [16] vykupujíce čas, neboť dnové jsou zlí. [17] Proto nebuďte
nerozumní, nýbrž srozumějte, která jest vůle Boží. [18] A neopíjejte se
vínem, jest v tom prostopášnost, nýbrž naplňujte se Duchem svatým,
[19] mluvíce k sobě vespolek v žalmech a chvalozpěvech a v písních
duchovních, zpívajíce a hrajíce ve svém srdci Pánu, [20] děkujíce vždycky
za všecko ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Bohu a Otci.

---

světla, jako osvícení, t. j. tak, jak se sluší na ty, kteří jsou osvíceni pravdou a milostí Kristovou.

10.—11. t. j. žijte jako osvícení (v. 8.) zkoušejíce v každém jednotlivém případě, co se Bohu líbí, a seznajíce to, nejen nečiňte skutků hříšných, jmenovitě takových, o jakých jsem právě mluvil, a jež ke spasení ničím nepřispívají, nýbrž spíše kárejte je bratrsky, tak totiž, že ukážete slovy na jejich hnusnost a škodlivost.

12.—13. ukazuje, proč mají skutky temnosti bratrsky kárati, proto totiž, poněvadž toho žádá jednak hnusnost a a škodlivost oněch skutků, jednak prospěch plynoucí z bratrského pokárání pro ty, kteří takové skutky páší. — Všecko, co se kárá atd., t. j. budete-li kárati ony hříchy tajné ukazováním na jejich hnusnost a škodlivost, ukáží se v pravém světle svém tomu, kdo je páše; on pozná a uzná jejich ohavnost, pojme lítost i odpor proti nim a silen jsa milostí Boží, započne život lepší, neboť jak učí zkušenost, všecko, co se vyjevuje, jest světlo, t. j. kam světlo vnikne, nejen temnotu zapudí, nýbrž i samo na místo tmy nastoupí.

14. Slova tato jsou uvedena volně vzhledem k Is. 26, 19 (Probuďte se a chvalte, kteří bydlíte v prachu) a vzhledem k Is. 60, 1. (Vstaň, osvěť se, Jerusaleme, neboť přišlo světlo tvé); prorok řekl je hříšnému Jerusalemu, sv. Pavel praví je hříšníku každému, rozuměje spánkem a smrtí spánek a smrt duševní, stav v těžkém hříchu a přihlížeje k tomu, že z takového spánku a z takové smrti každý spíše povstane, upozorněn-li jest na svůj stav bratrským napomenutím.

15. Slovo pečlivě (místo něhož podle Vulgaty bylo by „opatrně") kladou některé rukopisy k slovu hleďte, takto: hleďte tedy pečlivě, kterak byste žili. Jako nemoudří žijí, nežijí-li podle své víry, jako moudří žijí, srovnává-li se život jejich s učením Kristovým.

16. Moudrými se ukáží Efesští, budou-li čas vykupovati, t. j. neplýtvati jím, jako se neplýtvá věcí drahou, nýbrž užívati ho svědomitě k dobrému.

17. Podle řeck. textu: která jest vůle Páně.

18. Napomenutí toto činí zcela případně, poněvadž mluví ke křesťanům těch krajin (maloasijských), ve kterých víno hojně se pěstovalo, a pohanské slavnosti pořádané ke cti bůžka Baccha také křesťany snadno pohoršiti mohly. Naplňujte se Duchem sv. (v Duchu sv.), t. j. přičiňte se svým životem a svým smýšlením, abyste Duchem sv., jeho dary byli naplněni.

19.—20. ukazuje, kterak se jeví řečená náplň Duchem sv. na venek, tím totiž, že a) křesťané Duchem sv. naplnění ve svých (zvlášť bohoslužebných) shromážděních mluví k sobě čili vzdělávají se různými formami duchovního básnictví (žalmy, t. j. zpěvy složenými podle vzoru starozákonních žalmů od křesťanů dary Ducha sv. obdařených, chvalozpěvy, t. j. zpěvy ke chvále Boha a Ježíše Krista, písněmi duchovními, tedy ne světskými), b) tím, že nejen zevně, nýbrž také ve svém srdci Pánu zpívají a hrají čili ho velebí, c) tím, že Bohu děkují pro zásluhy Kristovy a ve spojení s Kristem za všecko, za příjemné i nepříjemné, ježto Bůh všecko řídí k našemu dobru.

Sv. Pavel předkládá povinnosti jednotlivých členů rodiny k sobě vespolek. 5. 21.—6, 9.

21 Poddáni buďte jedni druhým v bázni Kristově. 22 Ženy buďtež
poddány mužům svým jako Pánu, 23 neboť muž jest hlava ženy, jakož
i Kristus jest hlava církve; onť je spasitelem těla (svého). 24 Ale jako
církev poddána jest Kristu, tak i ženy (buďtež poddány) mužům svým
ve všem.

25 Muži, milujte své manželky, jakož i Kristus miloval církev a
vydal sebe sama za ni, 26 aby ji posvětil, očistě ji koupelí vodní při
slově, 27 aby sám sobě představil církev jako slavnou, jako takovou,
která by neměla poskvrny ani vrásky neb něco podobného, nýbrž aby
byla svatá a bezúhonná. 28 Tak i mužové mají milovati své manželky
jako tělo své. Kdo miluje svou manželku, sebe sama miluje; 29 nikdo
zajisté nikdy neměl v nenávisti těla svého, nýbrž živí a chová je
jakož i Kristus (živí a chová) církev svou, 30 poněvadž jsme údy

---

21. *jedni druhým*, t. j. podřízeni představeným; *v bázni Kristově* t. j. ze synovské bázně, abyste neurazili Krista, který onu podřízenost přikazuje a jednou vás soudit bude.

22. *jako Pánu*, t. j. proto, že to Pán Ježíš chce, a že tedy vy podřizujíce se mužům svým, podřizujete se tím i Pánu Ježíši.

23.—24. *Onť jest spasitelem těla svého*, t. j. církve své, která jest duchovním tělem Kristovým (1, 23.). — Jak patrno z díla stvořitelského (I. Mojž. 2, 21, 22.; I. Kor. 11, 8, 9.; I. Tim. 2, 13.), muž jest hlavou ženy (manželky) již podle řádu přirozeného, u manželů křesťanských však jest jím také podle řádu nadpřirozeného, k němuž Kristus povznesl manželství, učiniv je obrazem svého spojení s církví. Jako totiž Pán Ježíš a církev tvoří spolu jeden organismus či jedno tělo duchovní (mystické), jehož hlavou jest Kristus, tak i muž a žena tvoří v manželství jeden organismus, jedno tělo duchovní, jehož hlavou jest muž. Pro tuto podobnost se spojením Krista s církví jest svatý a milostiplný ten poměr, ve kterém jest muž k ženě u manželů křesťanských, a to tím více, poněvadž oba patří k duchovnímu onomu tělu (k církvi), jehož Kristus jest hlavou na základě vykupitelského díla svého (Onť spasitelem těla svého), takže Kristus jest hlavou také toho malého organismu, který sestává z muže a ženy, hlavou ovšem toliko neviditelnou, neboť viditelnou hlavou jest muž, jenž v poměru tom vzhledem k ženě představuje Krista, podobně jako viditelnou hlavou církve jest po Petrovi papež, jenž rovněž zastupuje Krista. Jest proto také nadpřirozená ta pohnutka, ze které manželka křesťanská má se podřizovati muži, ona totiž, že podřizujíc se muži svému, podřizuje se tím Kristu samému, jehož muž v onom poměru představuje. Ale ovšem pro tuto důstojnost, která jest dána muži křesťanskému, nemá požadovati od manželky své nic nedůstojného, tím méně něco špatného; praví-li tedy sv. Pavel, že manželky mají *poddány býti mužům svým ve všem*, nemíní tím, jak samo sebou se rozumí a ze souvislosti jest patrno, nic jiného, nežli že mají se jim podřizovati ve všem, co není v neshodě s vůlí Boží.

25.—28. Vyzývá muže, aby milovali své manželky podobně, jako Kristus miloval a miluje církev, láskou totiž obětavou a takovou, která by směřovala ku posvěcení a mravnímu zdokonalení manželky. — *Koupelí vodní při slově* (= vodou a slovem Božím) t. j. na křtu sv. — *Kdo miluje svou manželku, sám sebe miluje*, neboť jak řečeno, muž a žena tvoří spolu v manželství jedno tělo duchovní, jeden organismus.

29. Svou církev, věřící Kristus *živí* svým učením a zvláště svým tělem a svou krví v nejsvět. svátosti, *chová* či zahřívá ji sdílením Ducha sv. a jeho milostí.

30. Slova položená v závorce jsou sice jak ve Vulgátě a v překladě syrském, tak i u sv. Irenea a v mnohých rukopisech řeckých, avšak v rukopisech nejstarších (řeckých, v ℵ* B A) scházejí, snad správně, neboť k souvislosti nepřiléhají, leč by se pojímala jako srovnání s původem Evy z Adama, že totiž tak máme my nadpřirozený život duchovní (život v posvěcující milosti Boží) z Krista, jako Eva měla život tělesný z Adama (I. Mojž. 2, 23).

těla jeho (z masa jeho a z kostí jeho). [31] „Proto opustí člověk
otce svého i matku svou a přidrží se manželky své
a budou dva tělem jedním". [32] Tajemství toto jest veliké; já však
to pravím s ohledem na Krista a na církev. [33] Ale také vy milujte jeden-
každý manželku svou tak, jako sebe sama, manželka pak boj se muže
svého.

KAPITOLA 6.

[1] Dítky, poslouchejte rodičů svých v Pánu, neboť jest to spravedlivo.
[2] „Cti otce svého i matku svou", to jest první přikázání se za-
slíbením, [3] „aby se ti dobře vedlo a ty abys dlouho živ byl
na zemi." A vy, otcové, nepopouzejte k hněvu dítek svých, nýbrž
vychovávejte je v kázni a napomínání Páně.
[5] Služebníci, poslouchejte pánů tělesných s bázní a třesením, v prost-
nosti srdce svého, jako Krista, [6] sloužíce ne na oko jako ti, kteří chtějí
se zalíbiti lidem, nýbrž jako služebníci Kristovi, konajíce vůli Boží ze
srdce, [7] sloužíce s dobrou myslí jako Pánu a ne lidem [8] u vědomí, že
každý obdrží od Pána to, co dobrého učiní, ať jest nevolník nebo
svoboden. [9] A vy, páni, čiňte totéž vzhledem k nim, upouštějíce od
hrozeb u vědomí, že jejich i váš Pán jest v nebesích a že není u něho
strannosti.

Závěrečná napomenutí k mravnímu boji a k modlitbě v, 10.—24.

[10] Nadále nechte se posilňovati v Pánu, a to mocnou silou jeho.
[11] Oblecte se v plnou zbroj Boží, abyste mohli čeliti úkladům ďáblo-

---

31. Slova tato jsou z I. Mojž. 2. 24 (Mat. 19, 5.; Mark. 10, 7.) Smysl jest: Poněvadž žena (Eva) učiněna jest ze žebra mužova (Adamova) a tedy s ním původně byla jedním tělem, a poněvadž tato jednota jistou měrou se obnovuje v manželství, proto ta páska, která poutá k sobě manžely, jest tak těsná a úzká, že uvolňuje i tu pásku přirozenou, která váže dítky k rodičům, takže člověk opustí i rodiče své, aby se přidržel manželky a s ní jedno tělo tvořil. Sv. Pavel uvádí ta slova, aby potvrdil, co řekl ve v. 28, 29, že totiž muž, který miluje svou manželku, miluje tím tělo své. Avšak, jak patrno z verše následujícího, také chtěl jimi upozorniti na úzké spojení Krista s církví.

32. Smysl jest: To úzké spojení a ta jednota, která dle řečených slov Písma trvá mezi mužem a ženou v manželství, jest velikým tajemstvím, ale nikoli samo o sobě, nýbrž s ohledem na Krista a na církev, t. j. proto a potud, poněvadž a pokud jest obrazem spojení Krista s církví, a tedy také nejen nerozlučným, nýbrž i svatým a milosti plným (zdrojem milostí), jako nerozlučno, svato a milostí plno jest spojení Krista s církví.

6, 1. v Pánu, t. j. ve spojení s Pánem Ježíšem, a tedy z lásky k němu, a proto, že on to chce.

2. Viz 2. Mojž. 20, 12; 5. Mojž. 5. 16.; Sirach 3, 9,; Mat. 15, 4.; Mark. 7. 10.; Kol. 3, 20.).

4. Varuje je jednak před přílišnou přísností a tvrdostí, jednak před přílišnou shovívavostí a nekázaností.

5. pánů tělesných (doslovně podle řeckého textu bylo by: podle těla), t. j. těch, kteří jsou vašimi pány pouze vzhledem k tělu čili vzhledem k poměrům lidským, pozemským, a ne též podle ducha čili vzhledem k poměrům vyšším. S bázní a třesením, t. j. svědomitě, v prostnosti srdce t. j. ochotně a s dobrým úmyslem, jako Kristu, t. j. majíce na paměti, že poslouchajíce svých pánů pozemských, projevujete tím poslušnost i ke Kristu, k Bohu. Srovn. Kol. 3, 22.: Tit. 2, 9.; 1. Pet. 2, 14.

10. Smysl jest: Čerpejte sílu ze spojení s Kristem; jakožto lidé, kteří jsou úzce spojeni s Kristem věrou a láskou, nechejte působiti v sebe tu moc, kterou jeví na venek vnitřní síla Kristova.

vým, [12] neboť bojování naše není proti krvi a tělu, nýbrž proti knížec-
ctvím a mocnostem, proti světovládcům této temnosti, proti duchům
zlým v povětří. [13] Proto vezměte plnou zbroj Boží, abyste mohli odolati
v den zlý a vykonajíce všecko státi (vítězně). [14] Stůjte tedy (pohotově)
jsouce opásáni na bedrech pravdou, oblečeni v pancíř spravedlnosti
[15] a obuti na nohou hotovostí evangelia pokoje, [16] vezmouce ke všemu
tomu štít víry, kterým byste mohli uhasiti všecky ohnivé šípy nešle-
chetníkovy, [17] a vezměte přílbici spásy a meč Ducha, to jest slovo
Boží, [18] modlíce se v Duchu všelikou modlitbou a prosbou každého
času a k tomu konci bdíce ve vší vytrvalosti a přímluvě za všecky
věřící [19] i za mne, aby mi bylo dáno slovo při otvírání úst mých, bych
neohroženě uváděl v známost tajemství evangelia [20] za které konám
poslání (své) v okovech, (a) abych v něm mluvil neohroženě tak, jak
mluviti mám.
[21] Abyste pak také vy seznali moje postavení, jak se mi vede,
všecko vám oznámí Tychikus, milovaný bratr a věrný služebník
v Pánu. [22] Posílám ho k vám právě k tomu konci, abyste seznali naše
okolnosti a aby potěšil srdce vaše. [23] Pokoj bratrům a láska s věrou
od Boha Otce a Pána Ježíše Krista. [24] Milost (budiž) se všemi, kteří
milují Pána našeho Ježíše Krista neproměnlivě. Amen.

---

12. není proti krvi a tělu, t. j. není proti lidem, ne proti nepřátelům, slabým a zjevným, nýbrž proti knížetstvím a mocnostem, t. j. proti duchům zlým, a tedy nepřátelům mocným a skrytým, kteří jsou vlastními původci i těch pokušení, která tělo a svět (lidé) působí. Duchy ty nazývá a) světovládci této temnosti čili vládci nad světem, který jest temnotou, t. j. vládci nad světem od Boha odvráceným (nad lidmi, kteří se potácejí v temnotě bludů a nepravostí, b) duchy zlými (doslovně duchovními bytostmi zloby) a praví c), že jsou v povětří či v ovzduší udávaje tak i obvod jejich vlády i jejich povahu i místo, kde s dopuštěním Božím nejvíce se zdržují. Srovn. 2, 2. pozn. Kol. 1, 13.; Jan 14, 30.; I. Petr 5, 8. 9.

13. vykonávajíce všecko, totiž všecko to, čeho jest třeba ku přemáhání duchů zlých a překážek spásy vůbec.

14.—18. Přihlížeje k plné (obranné i útočné) zbroji vojína římského své doby, vyčítá zbroj Boží (od Boha podávanou), kterou se mají ozbrojiti k boji duchovnímu, aby se nejen ochránili před nepřáteli a překážkami spásy, nýbrž je i překonali, a to pravdu (učení Kristovo), kterou člověk jsa proniknut, snadno nepravdu a lež zpozoruje, spravedlnost, kterou každému, i Bohu, nechávaje, a dávaje, co jeho jest a co jemu patří, zachová si dobré svědomí, nejlepší to zbroj ochrannou proti všem nepřátelům spásy, hotovost evangelia pokoje, t. j. hotovost a zmužilost bojovat proti nepřátelům spásy, a to onu hotovost, kterou v nás působí evangelium (učení) Kristovo, zdroj to vnitřního pokoje, víru v Krista pevnou a živou, o kterou se odrážejí a uhášejí všecky pochybnosti ve víře i všecky zlé žádosti jakkoli horoucí, podobně jako druhdy o štít dílem koží dílem plechem pokrytý se odrážely a uhášely šípy ohnivé t. j. takové, které nepřátelé metali, obalivše je koudelí neb jinou látkou hořlavou a zapálivše, přílbici spásy t. j. naději ve věčnou blaženost (1. Thess. 5, 8.), která chrání člověka před malomyslností i v největších pokušeních a utrpeních a bojích života, podobně jako přilbice chrání hlavy před poraněním, meč Ducha (meč, který dává Duch sv.), t. j. slovo Boží, zejména učení Kristovo, kterým Duch sv. mluví k člověku a v něm působí, aby nejen sobectví a nepravou sebelásku v sobě potlačoval, nýbrž i nepřátele pravdy (blud, podvod a lež) přemáhal a ve všech okolnostech života útěchy a povzbuzení nalézal, a modlitbu vytrvalou, kterou člověk u vědomí vlastní slabosti k Bohu se utíká a jeho pomoci pro sebe i pro jiné vyprošuje. — za všecky věřící (křesťany pravověrné) doslovně za všecky svaté. —

23. láska s věrou, t. j. láska vespolná (k bližnímu), která vychází z víry.

24. neproměnlivě, doslovně s neporušeností, t. j. bez ustání.

O listě sv. Pavla k Filippským.

Křesťanskou obec ve Filippech založil sv. Pavel r. 52. na druhé cestě své. Potom působil v ní několik roků sv. Lukáš Stav její byl celkem velmi uspokojivý. Neboť věřící lnuli láskou k zakladateli obce své, sv. Pavlu, vynikali stálostí ve víře, trpělivostí v utrpení a láskou i dobročinností k bližnímu. Přece však povstávali tam marnivostí některých údů jakési roztržky a hrozilo nebezpečenství od učitelů směru židovského, judaistů, kteří znepokojovali již v obcích sousedních věřící tvrzením, že obřadný zákon Mojžíšův váže také křesťany. Nemálo také zarmoutila je zpráva o uvěznění sv. Pavla v Římě, neboť se báli, aby nebylo na újmu šíření se církve. Poslali proto k němu Epafrodita s peněžní sbírkou, aby mu přispěli a spolu podali zprávu o stavu obce své a se dověděli o stavu jeho. Tím pohnut sv. Pavel, napsal jim list, ve kterém je poučil o svém stavu pravě, že vazba jeho neškodí, nýbrž prospívá evangeliu, vyzýval, aby vedli život opravdu křesťanský, byli svorni a varujíce se bludařů, vytrvali ve víře a v životě ctnostném. V závěrku děkuje jim za podporu zaslanou. List ten napsal v Římě nejspíše až ke konci první své vazby římské, totiž počátkem r. 64. (63?) Použil ho již sv. Klement Řím., osvědčil již žák sv. Jana evang., sv. Polykarp.

List sv. Pavla k Filippským.

KAPITOLA 1.

Úvod. v. 1.—11.*

1 Pavel a Timoteus, služebníci Ježíše Krista, všem věřícím v Kristu
Ježíši, kteří jsou ve Filippech, s biskupy a jáhny: 2 Milost vám
a pokoj od Boha, Otce našeho, a od Pána Ježíše Krista.

Filippi (Filipy) bylo město ve staré Macedonii mezi řekami Nestem (nynějším Mestem) a Strymonem (Strumou). Původně slulo Krenidy (praménky) od mnoha pramenů v tamní krajině se vyskytujících. Později dostalo jméno Datos, a když macedonský král Filip II., vida strategickou důležitost místa toho proti Thrakům, je zvětšil a ohradil, aby si zabezpečil zlaté doly v blízkosti jeho se vyskytající, bylo nazváno po jeho jméně Filippi (r. 356. neb 358 př. Kr.). Když pak po bitvě u Pydny (r. 168 př. Kr.) domácí dynastie královská byla svržena a Macedonie stavši se provincií římskou ve čtyři části rozdělena, připadla r. 146 k části první. Roku 42 př. Kr. prosluly Filippi vítězstvím, kterého dobyli u nich Antonius a Octavian Augustus nad Brutem a Cassiem. Již po tomto vítězství uvedl tam Augustus některé obyvatele z měst italských; když pak zvítěziv r. 31 př. Kr. u Aktia také nad Antoniem, stal se pánem celé říše římské, rozmnožil jejich počet a dal městu i jeho obyvatelstvu právo občanství římského. (Viz Skutk. ap. 16, 12. pozn., str. 400). Mimo obyvatelstvo pohanské (domácí i usazené) obývali tam tehdy také židé v počtu nevelkém; neboť neměli ani synagogy, nýbrž jen modlitebnu za městem. Ještě ve středověku (do XIV. stol.) byly Filippi městem kvetoucím a četně obydleným. Nyní jest tam malá vesnice zvaná Felibe neb Felibedžik.

* V listě tomto sv. Pavel po delším úvodě (v. 1.—11.) vyslovuje se o své (první) vazbě, že není na újmu, nýbrž spíše na prospěch šíření evangelia (v. 12.—26.), vyzývá k životu křesťanskému vůbec, zvláště pak ke svornosti a pokoře dle vzoru Kristova (1, 27—2, 18), projevuje úmysl poslati k nim Timotea a Epafrodita, i naději, že sám k nim přijde (2, 19—30), varuje před nepravými učiteli a povzbuzuje k životu ctnostnému (3, 1—4, 9) a děkuje za zaslanou mu podporu peněžitou jakožto projev oddanosti k němu (4, 11 18) a končí obvyklým přáním dobra, pozdravy a požehnáním apoštolským (4, 19—20.)

1—2. Věnování. Srovn. Řím. 1, 1. 7; I. Kor. 1, 1—3. Jmenuje také Timotea, poněvadž byl Filippským znám osobně, pobyv u nich při druhé cestě

3 Děkuji Bohu svému za veškerou vzpomínku vaši 4 a konám
vždycky při všech modlitbách svých s radostí prosbu za vás všecky
5 pro vaši účast v evangeliu Kristově od prvního dne až dosavad,
6 v to právě důvěřuje, že ten, jenž započal ve vás dílo dobré, dokoná
je až do dne Krista Ježíše. 7 Vždyť jest mi spravedlivo smýšleti to
o všech vás, poněvadž vás mám v srdci jakožto ty, kteří jste všichni
účastni mé milosti jak v okovech mých, tak v hájení a utvrzování
evangelia; 8 neboť Bůh jest mi svědkem, jak toužím po vás všech
v srdci Ježíše Krista. 9 A za to se modlím, aby láska vaše víc a více
se rozmáhala v poznání a veškerém cítění, 10 byste schvalovali věci
lepší, (a to k tomu konci), abyste byli čisti a nepohoršivi ke dni

---

Pavlově, a poněvadž byl u Pavla v Římě v tu dobu, když psal tento list. — Biskupy rozumí jak biskupy, tak i kněze. (Srovn. Skut. ap. 14, 22.)

3—11. Díkůčinění. Děkuje Bohu za dobrý stav Filippských ve příčině náboženské a za jejich účast v šíření evangelia, kterou od prvního dne t. j. od počátku svého obrácení až po tu dobu projevovali jmenovitě také tím, že mu a jiným věrozvěstům poskytovali podpory peněžité, aby nejsa nucen prací tělesnou zjednávati si výživu, mohl tím více času věnovati hlásání evangelia. K díkům těm připojuje (ve v. 9.—11.) prosbu k Bohu, aby vždy více rozmnožovala se jejich láska, kterou míní lásku k Bohu a k bližnímu aneb spíše lásku jejich u Boha či posvěcující milost Boží.

3. Vedle překladu „Děkuji Bohu svému za veškerou vzpomínku vaši“ připouští text řecký (ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν čti: epi pasé té mneia hymón) také překlad tento: Děkuji Bohu svému při veškeré vzpomínce na vás“, jakož vyjadřuje latinská Vulgáta a všecky překlady z ní učiněné, a jakož rozuměli i někteří řečtí sv. Otcové a církevní spisovatelé (sv. Chrysostom, Theodoret). První překlad máme však za správný, a to proto, poněvadž nejen lépe přiléhá k souvislosti, nýbrž i lépe srovnává se s významem řecké předložky ἐπί (epi), která řídí-li pád třetí, jen zřídka označuje čas (při vzpomínce), obyčejně však příčinu (pro vzpomínku, za vzpomínku).

6. započal ve vás dílo dobré, povolav vás k víře a k životu křesťanskému. Dokoná je . . . t. j. pomůže vám milostí svou, abyste vytrvali v dobrém až do smrti, a tím i do dne Krista Ježíše či do dne soudu, kdy dostane se vám věčné odplaty.

7. Smysl jest: nikoli bezdůvodně doufám, že s pomocí Boží setrváte v dobrém až ke dni soudu, neboť vím o vaší oddanosti k evangeliu a o tom, jak (podporami svými) zúčastňujete se mé milosti či apoštolského úřadu mého a tím i zásluh, jichž vykonáváním úřadu toho si zjednávám. — Slovem milost totiž někteří rozumějí sice namáhání, utrpení a vězení, jež Pavlovi bylo snášeti při konání úřadu jeho, správněji však rozumí se jí zde apoštolský úřad sám, podobně jako v Gal. 2, 9. Vulgáta má místo slova gratia = milost výraz gaudium = radost (účastni mé radosti); čtla tedy místo řeckého charitos (χάριτος) slovo charas (χαρᾶς); ve věci však smysl zůstává týž, neboť vykonávati apoštolský úřad a snášeti námahy a strasti s ním spojené bylo jak pro Pavla tak pro všecky horlivé křesťany radostí.

8. v srdci Ježíše Krista, t. j. toužím po vás podobnou tužbou a láskou, jaká jest v Ježíši Kristu, tedy z týchž pohnutek, za týmž cílem a podobnou silou a mocí jako vás miluje a po vás touží Pán Ježíš.

9—10. Láskou rozumí zde buď jejich lásku k Bohu a bližnímu aneb spíše jejich lásku u Boha či posvěcující milost Boží, a prosí, aby láska ta rozmáhala se náležitým poznáním pravd i povinností a cítěním (svědomitostí), či rozpoznáváním toho, co v jednotlivých případech, právě nyní, jest jako dobré činiti neb jako zlé pominouti. Rozmnožení lásky řečeným způsobem vyprošuje jim za tím účelem, aby schvalovali, t. j. aby ve všech okolnostech života dovedli nejen rozeznati dobré od zlého, nýbrž i to, co jest lepší, od toho, co jest méně dobré, a nejen rozeznati, nýbrž i rozhodnouti se pro ně a vykonati je; vyprošuje jim to k tomu konci, aby byli čisti a neposkvrněni jak v učení (víry), žádného učení nepravého (bludného) nepřijímajíce, tak v životě žádným proviněním se neposkvrňujíce, jakož i aby byli nepohoršivi, žádného pohoršení nedávajíce, a to nikoliv pouze na čas, nýbrž až ke dni Kristovu t. j. ke dni

Kristovu, [11] naplněni jsouce ovocem spravedlnosti skrze Ježíše Krista
ke slávě a chvále Boží.

Sv. Pavel vyslovuje se o své vazbě římské (v. 12.—26.)

[12] Chci však, bratří, abyste věděli, že postavení moje vyšlo spíše
na prospěch evangelia, [13] takže okovy moje staly se v Kristu zjevny
mezi celou stráží a všemi ostatními [14] a že většina bratrů důvěřujíc
v Pánu mým okovům, větší měrou se osměluje mluviti beze strachu
slovo Boží. [15] Někteří ovšem hlásají Krista také ze závisti a soupeřství,
někteří však i z dobré vůle; [16] jedni z lásky, vědouce, že jsem určen
k obraně evangelia, [17] druzí ze sobectví zvěstují Krista, z pohnutky nikoli
čisté se domnívajíce, že mým okovům způsobí soužení. [18] Co z toho?
jen když každým způsobem, ať pod záminkou (nějakou), ať opravdově
zvěstuje se Kristus? A z toho se raduji.
Avšak též radovati se budu, [19] neboť vím, že mi to bude ke spáse
vaší modlitbou a přispěním Ducha Ježíše Krista, [20] a to podle oče-
kávání a naděje mé, že v ničem nebudu zahanben, nýbrž že s ve-
škerou neohrožeností jako vždy, tak i nyní Kristus bude zveleben
na mém těle, ať životem, ať smrtí (mou). [21] Vždyť pro mne žíti jest

---

soudu. A poněvadž před soudem nepostačí, aby kdo byl pouze prost viny a hříchu, nýbrž i bude třeba vykázati se dobrými skutky, prosí za rozmnožení lásky řečeným poznáním a cítěním také k tomu konci, aby byli naplněni ovocem spravedlnosti čili aby byli plni zásluh dobrých skutků, které za pomoci Boží milosti vycházejí ze spravedlnosti (z ospravedlnění).

v. 12.—14. Ku potěšení Filippských sděluje, že jeho postavení, t. j. vazba římská nebyla ke škodě, nýbrž spíše ku prospěchu evangelia, a to proto, poněvadž nejen sám tím nabyl příležitosti kázat evangelium jak mezi tělesnou stráží, tak mezi ostatními obyvateli římskými, nýbrž také jiní křesťané, jmenovitě spolupracovníci jeho příkladem jeho povzbuzeni byvše, horlivěji začali o Kristu kázati, než to činili dříve, byť ne všichni z pohnutek čistých. — Důvěřujíce v Pánu mým okovům; vidouce totiž, že trpím pro Krista, čerpali z toho nejen naději, že vazba moje bude k dobru, nýbrž i povzbuzení a zmužilost horlivěji kázat evangelium, a ta důvěra zakládala se v Pánu, v tom přesvědčení, že Pán bude chránit a pomáhat.

17. ze sobectví, t. j. z touhy po vlastním prospěchu. — Řecké slovo eritheia (ἐριθεία) jsouc odvozeno od erithevo (ἐριθεύω = jsem sobecký) a nikoliv od eris (ἔρις = svár) neznamená tolik co svár neb svárlivost, jak vůbec (i ve Vulgátě slovem contentio) se rozumí, nýbrž sobectví. Viz 2. Kor. 12, 20. pozn. — domnívajíce se, že . . . způsobí soužení; myslili totiž, že také Pavel bude závistivý a se rmoutiti nad jejich úspěchem v obavě, aby nebyl od nich zastíněn. (Dle výkladu zajisté nesprávného některých vykladačů myslili, že kázáním svým zhorší postavení jeho, domnívajíce se, že císař Nero a úřadové se popudí a proti němu ostřeji vystoupí.)

18b—20. Apoštol sděluje, že nejen se nermoutí, nýbrž i se raduje a též budoucně radovati bude, ať si ti oni kazatelé hlásají Krista z pohnutek jakýchkoli, jen když jej hlásají. A jako příčinu té radosti udává jednak své přesvědčení, že hlásání to, pokud bude souviseti s jeho vazbou a utrpením, bude mu na jejich přímluvu s milostí Ducha sv. ke spáse, ať se děje z pohnutek jakýchkoli, jednak pevnou z onoho přesvědčení vycházející naději, že nejen nebude v ničem zahanben (tím, že by ustal neohroženě Krista vyznávati a hlásati), nýbrž i, jako vždy, když byl na svobodě, tak i nyní, když jest ve vazbě, Kristus bude s veškerou neohrožeností oslaven na jeho těle ať životem, ať smrtí, ježto bude-li živ, užije tělesných sil svých ke službě a oslavě Kristově, zemře-li, obětuje život svůj pro Krista a jeho učení a tak svou smrtí Krista oslaví. — Ducha sv. jmenuje Duchem Ježíše Krista, poněvadž Duch sv. vychází nejen od Otce, nýbrž i od Syna, a poněvadž vykupitelské dílo Kristovo posvěcováním a udílením milosti dovršuje v církvi i v srdcích věřících.

21.—25. Vykládá, kterak to přijde, že jak životem tak smrtí Krista oslaví, a že v ničem ani ve smrti nebude zahanben, nýbrž i po smrti touží. Přijde to

Kristus a umříti zisk; [22] jestli však život v těle (se míní), jest to pro
mne ovoce práce. A tak nevím, co bych vyvolil; [23] jsem však držen
z obou stran, maje tužbu odebrati se a býti s Kristem, — to mnohem
lepší (pro mne), [24] avšak zůstati v těle jest potřebnější pro vás. [25] A to
důvěřuje vím, že zůstanu a pobudu pro vás všecky k vašemu prospěchu
a (k vaší) radosti ve víře, [26] aby chlouba vaše rozhojnila se v Kristu
Ježíši na mně mým opětným příchodem k vám.

Sv. Pavel vyzývá k životu křesťanskému vůbec. v. 27.—30.

[27] Jenom žijte důstojně evangelia Kristova, abych ať přijda a vida
vás, ať nepřítomen jsa slyšel o vás, že pevně stojíte v jednom duchu,
jednomyslně zápasíce za víru v evangelium, [28] a nedávajíce se ničím
zastrašovat od protivníků; to jest pro ně znamením (jejich) záhuby,
vaší však spásy, a to od Boha, [29] neboť vám bylo dáno pro Krista
— nejen věřiti v něho, nýbrž i trpěti pro něho; [30] máte tentýž zápas,
jaký jste viděli při mně a nyní slyšíte o mně.

---

odtud, že veškeré jeho úsilí směřuje ke cti a slávě Kristově. — Smysl jest: Pro mne žíti znamená tolik, co býti Kristu celým srdcem oddán, hledati všemi silami a tužbami jeho slávy a býti s ním ve spojení oblažujícím, a proto také umříti jest pro mne ziskem, neboť zemru-li, vejdu s Kristem ve spojení nejužší a na výsost blažené. Pozemský život v těle znamená však pro mne tolik co pracovati a vydávati ovoce dobrých skutků. Kdybych tedy měl voliti mezi životem a smrtí, nevím, co bych vyvolil; neboť jednak toužím po tom, abych zemřel a vešel s Kristem ve spojení věčně blažené jakožto věci lepší pro mne, jednak jsem přesvědčen, že pro vás jest potřebnější, abych ještě zůstal na živě. Ale právě proto, že přesvědčen jsem o této potřebě, vím, t. j. soudím, že ještě nezemru, nýbrž pobudu k vašemu prospěchu ve víře a k vaší radosti z víry, a to k tomu konci, aby chlouba vaše, t. j. předmět vaší chlouby či vaše víra a z ní vycházející dobrý stav nábožensko-mravní vždy více se rozhojňoval či zkvétal, a to na mně, t. j. mou činností, kterou bych jevil u vás, až bych k vám zase přišel. Někteří však vztahujíce náměstku τοῦτο (to, ve v. 25. k tomu, co následuje, a čtouce místo ὅτι (že) ὅ τι (co) ve smyslu ἐὰν (jestli), překládají takto: „Vím, že zůstanu-li, . . . k vašemu prospěchu zůstanu“ (Haupt), aneb: „Vím, že pokud zůstanu, k vašemu prospěchu zůstanu“ (Ewald); lze připustiti to.

27. důstojně evangelia Kristova, t. j. tak, jak toho žádá zákon Kristův. — že pevně stojíte v jednom duchu, t. j. že jste pevni, vytrvalí v jednom (bohumilém) smýšlení, v jedné (pravé) víře, v jedné činné lásce vzájemné.

28. to jest pro ně znamením . . . t. j. řečená pevnost, vytrvalost a neohroženost vaše řízením Božím (od Boha) jest a bude pro protivníky evangelia znamením, že věc jejich hyne a zhyne, že úskoky jejich u vás nic nezmohou a že tedy i oni zahynou, včas-li se neobrátí, bude však pro ně též znamením, že vaše věc stojí dobře, jest správná a vede ke spáse. — Místo vaší však spásy (ὑμῶν δὲ σωτηρίας) bylo by podle některých rukopisů mladších a dle Vulgáty sotva správně pro vás však (znamením) spásy, ve smyslu: Jako vaše vytrvalost a neohroženost jest pro protivníky evangelia znamením záhuby, tak pro vás jest znamením spásy.

29.—30. Aby tím více povzbudil své čtenáře, aby neohroženě vytrvali v boji proti protivníkům evangelia, kteří brojili proti němu různými úskoky, pomluvami, neb i pronásledováním a útisky, upozorňuje je, že trpěti pro Krista jest darem, dobrodiním od Krista prokázaným, a to větším, než jest ona milost, kterou byli povoláni ke pravé víře. Zároveň povzbuzuje je poukazem na svůj vlastní příklad, a to tím vhodněji, poněvadž sami ve Filippech viděli tu bouři lidu, která proti němu povstala, i rány a vězení, které utrpěl (Skutk. ap. 16, 22—23), a slyšeli o jeho vazbě římské.

KAPITOLA 2.

Sv. Pavel vyzývá ke svornosti a pokoře zvlášť. v. 1.—18.

[1]Jestli tedy jaké povzbuzení v Kristu, jestli jaká potěcha lásky,
jestli jaké společenství Ducha, jestli jaká srdečnost a slitovnost, [2]na-
plňte radost mou tak, abyste totéž smýšleli, touž lásku majíce, stejno-
myslně jedno smýšlejíce, [3]nic podle sobectví, ani podle ctižádosti,
nýbrž v pokoře pokládajíce jeden druhého za lepšího než sebe, [4]ne
tak, abyste hleděli každý věcí svých, nýbrž tak, abyste hleděli každý
také toho, co jest jiných.

[5]To smýšlení mějte v sobě, které bylo i v Kristu Ježíši, [6]jenž
jsa ve způsobě Boží, nepokládal toho za věc uloupenou, že jest rovný
Bohu, [7]nýbrž sebe sama zmařil přijav způsobu služebníka tím, že
podobným se stal lidem a ve vnějším zjevu svém byl shledán jako
člověk. [8]Ponížil sebe sama stav se poslušným až k smrti, a to k smrti
kříže. [9]Proto také Bůh povýšil ho a dal mu jméno, které jest nade

---

2, 1. Čtyři tyto věty pokládají se skoro obecně za předvětí k delší periodě, jejíž závětí počíná se ve v. 2. slovy: „naplňte radost mou"; a pojímají se ve smyslu zapřísáhajícím buď obecně: „jestli vůbec jest jaké povzbuzení, jestli vůbec jaká útěcha"..., aneb vzhledem k Filippským: „jestli u vás jest jaké povzbuzení"..., aneb „jestli máte pro mne nějaké povzbuzení"..., naplňte radost mou, onu totiž, která se počala vaším obrácením se ke Kristu. Při tomto výkladě jeví se napomenutí daná ve v. 2. a další jako rozvedení toho, co bylo řečeno v 1, 27. slovy „stojíte v jednom duchu". Vzhledem k Řím. 12, 6.—8. a I. Petr. 4, 11. lze však klásti čárku před slova v Kristu, lásky, Ducha, srdečnost a věty ony jako samostatné překládati takto: „Jestli jaké povzbuzení (má se dáti, budiž dáno) v Kristu (t. j. z pohnutek křesťanských), jestli jaká potěcha (se dává, budiž to potěcha) lásky (t. j. budiž dána z lásky), jestli jaké společenství (se zřizuje, budiž to společenství) Ducha (t. j. takové, aby bylo Duchem sv. províváno a řízeno), jestli jaké (společenství vůbec má se zříditi, budiž společnost ta) srdečnost a slitovnost (t. j. plná slitovnosti srdečné k jiným"). Při tomto výkladě, jenž se dosti zamlouvá, jeví se napomenutí zde daná jako další rozvedení toho, co bylo řečeno v 1, 27. slovy „žijte důstojně podle evangelia Kristova."

5.—7. ve způsobě, t. j. v přirozenosti; za věc uloupenou a tedy sobě nepříslušnou: rovný Bohu, t. j. soupodstatný s Bohem Otcem; sebe sama zmařil, t. j. nepřestav býti Bohem, nýbrž zakryv svoji vnější slávu a velebnost božskou, dobrovolně vzal na sebe způsobu či přirozenost služebníka Božího a to přirozenost služebníka nikoliv andělskou, nýbrž lidskou. Sv. Pavel chce říci: Nemyslete, že Pán Ježiš proto se zmařil přijav na sebe lidskou přirozenost, že by byl svou soupodstatnost a rovnost s Bohem Otcem pokládal za něco jemu nepatřícího; nikoli; to mysliti nemohl, poněvadž přirozenost božskou má a tedy Bohem pravým vskutku jest. Ale proto se zmařil, poněvadž z lásky k lidem poníižiti se chtěl, tedy dobrovolně, a to z pokory a lásky k nám. — Někteří však (Labourt, Nisius, Knabenbauer) pojímají řecké slovo ἁρπαγμός (harpagmos) ve smyslu činném, věc, která se má uloupiti, neb po které se má dychtiti, věc velice žádoucí a vykládají takto: Pán Ježiš nepokládal své rovnosti Bohu či soupodstatnosti s Bohem Otcem za něco tak žádoucí, tak cenné, aby byla na překážku jeho vtělení se. Po lidsku by tak sv. Pavel vyličoval, že druhá božská osoba, jakoby byla uvažovala na jedné straně svou soupodstatnost s Bohem Otcem, na druhé straně pak budoucí sebezmar záležící v přijetí způsoby služebníka, přirozenosti lidské, neviděla v té své rovnosti Bohu překážky, pro kterou by se nemohla vtěliti. Praví, že Pán Ježiš podobným stal se lidem (doslovně dle textu řeckého „v podobnosti lidí," dle textu latinského „ku podobenství lidí" učiněn), poněvadž vzal sice na sebe lidskou přirozenost a stal se tedy pravým člověkem, avšak nepřijav lidských nedokonalostí, nestal se člověkem hříšným, ani nepřijal lidské osoby, nýbrž ve své osobě božské spojil přirozenost lidskou se svojí přirozeností božskou, takže nestal se člověkem pouhým, nýbrž Bohočlověkem či Bohem i člověkem v jedné a to božské osobě.

9.—11. Povýšil ho, t. j. oslavil ho jako člověka (jeho člověčenství), a to

všecko jméno, [10] aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno, nebešťanů, pozemčanů i těch, kteří jsou v podsvětí, [11] a aby každý jazyk vyznal, že Pánem jest Ježíš Kristus ke slávě Boha Otce

[12] Proto, miláčkové moji, jako jste vždycky pos'echli, pracujte s bázní a třesením o své spáse, nejen jako v mé přítomnosti, nýbrž i nyní mnohem spíše v mé nepřítomnosti; [13] neboť Bůh jest to, jenž působí ve vás i chtění i konání podle dobré vůle (své). [14] Všecko čiňte bez reptání a bez rozpakování se, [15] abyste byli bez úhony a čisti, neposkvrněnými dítkami Božími uprostřed pokolení nešlechetného a převráceného, mezi nimiž se jevíte jako světla na světě, chovajíce slovo života, [16] a to mně na chloubu ke dni Kristovu, poněvadž jsem neběžel nadarmo ani nadarmo se nenamáhal, [17] nýbrž bychť i v oběť proléván byl, nad obětováním a přisluhováním víry vaší budu se ra-

---

tím, že mu dal jméno, t. j. nejvyšší slávu a moc nad veškerým tvorstvem, a to k tomu konci, aby mu i jako člověku (Bohočlověku) byla vzdávána pocta božská, a aby všichni tvorové ať dobrovolně (andělé a svatí na nebi, spravedliví na zemi a duše v očistci), ať nedobrovolně (zavrženci v pekle) se mu pokořili a za svého pána uznali, a to ke slávě Boha Otce; neboť oslava jeho jest zároveň oslavou Boha Otce, podobně jako pohrdání Synem jest zároveň pohrdáním a potupením Boha Otce. — „Ke slávě Boha Otce" jest dle textu řeckého. Dle latinského bylo by „ve slávě Boha Otce", t. j. ve stejné slávě, ve které jest Bůh Otec.

12.—13. S bázní a třesením a tedy starostlivě a s jakousi obavou mají pracovati o své spáse, a to jednak vzhledem k vlastní slabosti a k četným obtížím a překázkám, které se staví v cestu, jednak proto, že spása člověka nezáleží pouze na člověku, nýbrž i na Bohu, jenž by odepřel své milosti tomu, kdo by s ní působiti nechtěl. Avšak též s důvěrou mají pracovati o své spáse, poněvadž nepracují o ní sami sobě zůstaveni, nýbrž s Bohem, jenž svou milostí pomáhá, aby skutky dobré mohli nejen počíti, nýbrž i vykonati.

15. jevíte se mezi lidmi nešlechetnými jako světla na světě svým totiž příkladem, svými skutky dobrými a známostí pravd božských, zjevených; jevíte se tak proto, poněvadž chováte (máte a zachováváte) slovo života t. j. učení evangelní (Kristovo), které vede k životu, k životu nadpřirozenému, k životu věčně blaženému.

16.—17. Smysl jest: To že učení Kristovo s věrou života chováte, jeho se držíte, bude nejen k vaší spáse, nýbrž i k mé chloubě (předmětem mé chlouby) v den soudný, a to proto, poněvadž jsem u vás nepracoval nadarmo, a tedy bych i v brzku, v nynější vazbě své měl pro Krista krev prolíti a tak jako úlitbou (mučednickou smrtí) apoštolské práce své ukončiti, nebudu se rmoutiti, nýbrž radovati se nad obětováním a přisluhováním víry vaší t. j. nad tou obětí a službou, kterou jste podali a podáváte Bohu tím, že jste víru Kristovu přijali a podle ní žijete, a budu se radovati s vámi věda, že z utěšeného stavu svého sami též se radujete. — Slovy: „Bych i v oběť proléván (prolit) byl" sv. Pavel naráží na bohoslužebný řád starozákonní, dle něhož k obětem krvavým mimo jiné připojovala se také úlitba či prolití vína, kterým se oběť krvavá skropila. — Připomínáme však, že vydavatelé a exegeté kladou obyčejně čárku za slova víry vaší (*τῆς πίστεως ὑμῶν*, fidei vestrae), spojujíce tak slova „nad obětováním víry vaší" s předcházejícími bych i v oběť proléván byl a vykládajíce takto: „a tedy nejen nemusím se nad vámi rmoutiti, nýbrž spíše se raduji a radovat se budu z vás a s vámi, bych i konaje apoštolský úřad svůj (obětováním a přisluhováním víry vaší) měl svou krev prolíti a život obětovati. Také podle tohoto výklad naráží na starozákonní řád bohoslužebný, srovnávaje sebe s obětujícím knězem, hlásání víry (obětování a přisluhování víry) s obětmi krvavými, prolití své krve (mučednickou smrt svou) s úlitbou. Avšak po tomto výkladě neudává apoštol, z čeho se raduje, neboť slov z vás, která do výkladu vkládají, v textě není; mimo to ve Filippech sv. Pavel víru již hlásal, možnost však mučednické smrti klade do budoucnosti, takže srovnávání se starozákonními obětmi krvavými s úlitbou nepřiléhá; ba i výraz, „bych i v oběť proléván byl, *εἰ καὶ σπένδομαι*, brání tomu výkladu, ježto ukazuje, že apoštol srovnává se s obětním knězem. Vzhledem k tomu položili jsme (s Knabenbauerem a j.) čárku již za „proléván byl" a vyložili, jak svrchu udáno.

dovati, a to s vámi všemi radovat se budu. [18] Podobně však radujte
se i vy, a to se mnou se radujte.

Sv. Pavel myslí, že bude moci poslati do Filipp Timotea, opovídá možný příchod svůj i příchod Epafroditův. 2, 19.—3, 1a.

[19] Doufám v Pánu Ježíši, že v brzku pošlu k vám Timotea,
abych i já byl dobré mysli seznaje vaše okolnosti; [20] nemám totiž nikoho
(jiného) stejně smýšlejícího, jenž by se upřímně staral o vaše věci,
[21] neboť všichni hledají věcí svých, a ne těch, které jsou Ježíše Krista.
[22] Kterak on se osvědčil, víte, neboť jako dítko otci sloužil se mnou
v evangeliu. [23] Toho tedy doufám, že k vám pošlu hned, jak uvidím,
co se stane se mnou. [24] Důvěřuji však v Pánu, že také sám v brzku
k vám přijdu.

[25] Za potřebno však pokládám poslati k vám Epafrodita, mého
bratra a spolupracovníka i spolubojovníka, vašeho pak vyslance a při-
sluhovatele mých potřeb, [26] neboť toužil po všech vás a byl smuten,
poněvadž jste uslyšeli, že se rozstonal. [27] A on rozstonal se na smrt;
ale Bůh smiloval se nad ním, a nejen nad ním, nýbrž i nade mnou,
abych neměl zármutek na zármutek. [28] Spěšně proto posílám ho,
abyste spatříce jej opět, se zaradovali, a já abych byl méně zarmoucen
[29] Přijměte ho tedy v Pánu s veškerou radostí a mějte takové v úctě,
[30] neboť pro dílo Kristovo přiblížil se až k smrti, odváživ se života,
aby nahradil to, že vy jste scházeli při službě pro mne. [3], [1a] Konečně
bratři radujte se v Pánu.

---

19. Předpokládá, že Timoteus přinese mu o nich zprávy dobré, takže bude moci z nich se radovati.

20. nemám nikoho... z těch totiž pomocníků svých, kteří jsou nyní u mne (v Římě), a které bych k vám poslati mohl.

Všichni, t. j. mnozí, neb skoro všichni hledají věcí svých; že to nemíní o všech bez rozdílu, patrno z 1, 15.—16., kde některé chválí.

25. Místo přítomného času pokládám a posílám (v. 28.) stojí v řeckém i latinském textě čas minulý; předkládáme však časem přítomným, poněvadž v souhlase skoro se všemi vykladači pokládáme onen čas minulý v řečených textech za tak zvaný minulý čas listovní (se stanoviska čtenářova), jenž v našem jazyce vyjadřuje se časem přítomným. Kdyby však přece onen čas minulý v textě řeckém a latinském měl se pokládati za vypravovací a tedy překládati časem minulým, položil jsem, poslal jsem, šlo by z toho, že tu dobu, kdy sv. Pavel psal tento list, Epafrodit byl již na cestě z Říma do Filipp. — Epafrodita nazývá svým bratrem, poněvadž měl s ním společnou víru i úřad učitelský; jejich vyslancem pak a přisluhovatelem svých potřeb jmenuje ho vzhledem k tomu, že ho poslali, aby mu donesl podporu na zaopatření si věcí k životu potřebných.

28. Spěšně, doslovně „spěšněji", praví to buď ve smyslu velmi spěšně neb spěchám vám ho poslati, aneb, jak někteří as sotva správně myslí, vzhledem k tomu, že ho posílá nazpět dříve, než Filipští čekali, chtíce, aby u Pavla pobyl a mu ku pomoci byl.

30. že jste scházeli, t. j. že jste nebyli sami přítomni při odevzdávání té podpory, kterou jste mi po něm poslali jako obět pro mne učiněnou. Vyjadřuje tak svou lásku k nim a přání viděti je.

3, 1a. Po slovech „radujte se v Pánu" chtěl Pavel nepochybně zakončiti již svůj list, ale vzpomenuv si neb byv upozorněn na nebezpečenství, jež Filippským hrozilo od nepravých učitelů, přičinil ještě výstrahu před nimi v části následující.

KAPITOLA 3.

Sv. Pavel varuje před nepravými učiteli a povzbuzuje k životu ctnostnému. 3, 1b.—4, 9.

1b Psáti vám tytéž věci mně není obtížno, vám však (je to) potřebno.
2 Chraňte se těch psů, chraňte se těch špatných dělníků, chraňte se té
seřízky. 3 Neboť obřízkou jsme my, kteří sloužíme duchem Bohu a se
honosíme v Kristu Ježíši a neskládáme důvěry své v těle, 4 ač já mám
příčinu důvěry i v těle. 5 Vidí-li se někomu jinému skládati důvěru
v těle, já (mohu to) tím spíše, 6 byv obřezán osmého dne, z rodu
Israelova, z pokolení Benjaminova, Hebrej z Hebrejů, co do zákona
byv farisejem, co do horlivosti pronásledovatelem církve (Boží), co do
spravedlnosti zákonité byv živ bez úhony. 7 Avšak co mi bylo ziskem,
to jsem položil pro Krista za škodné. 8 Ano, já pokládám za škodné

3, 1b. psáti tytéž věci, t. j. opětně varovati vás před nepravými učiteli (judaisty), před nimiž jsem vás již jednou varoval (nepochybně v nějakém listě pro nás ztraceném)... jest vám potřebno (dle řeckého textu: jest vám na bezpečnost).

2. Nepravé učitele ty nazývá psy, nejspíše proto, že znečišťovali pravé učení Kristovo (tvrzením, že obřízka jest nutná ke spasení) a horlíce proti Pavlovi a jiným věrozvěstům a chtíce jim uškoditi na ně tak jaksi štěkali a je kousnout chtěli. Nazývá je též špatnými dělníky totiž na vinici Páně, v církvi, a seřízkou (aneb, jak jiní překládají, rozřízkou), t. j. obřízkou zkomolenou či lidmi, kteří nemají obřízky pravé, a to proto, poněvadž kladli váhu na svou obřízku tělesnou tvrdíce ještě tehdy, že jest ku spasení potřebna, když obřízka tělesná po dokonaném vykoupení ztratila již svůj význam jako symbol úmluvy s Bohem i nadějné víry ve Vykupitele a stala se spíše znamením buď úplné nevěry v Krista (u židů) neb alespoň víry nedostatečné (u judaistů, kteří pokládajíce ji za potřebnou ke spasení, upírali tím spasitelnou moc dílu Kristovu, jako by bez obřízky ke spáse nestačilo).

3. Aby tím spíše uvaroval Filippské, by se nedali svésti ku přijetí obřízky tělesné, jako by byla potřebná ke spasení, ukazuje, že mají už obřízku a to obřízku pravou. Nazývá totiž sebe i Filippské (a vůbec všecky křesťany pravověrné) obřízkou, t. j. lidmi, kteří mají již, nikoli seřízku, nýbrž obřízku pravou, t. j. obřízku duševní, obřízku srdce, která byla obřízkou starozákonní předobrazena a záleží v očištění od hříchu (milosti Boží na křtu sv.), v odřezávání či přemáhání zlých náklonností a v zasvěcení se službě Boží podle vůle Kristovy. — Sloužíme Bohu duchem, t. j. nejen obřady vnějšími, nýbrž i kony vnitřními, vycházejícími z víry a milosti Boží. Smysl ten v podstatě se nemění, překládá-li se dle některých rukopisů „sloužíme Duchem Božím“, t. j. skrze Ducha sv. — Neskládáme důvěry své v těle, nespoléháme jako oni, že by nám prospěly ke spáse tělesné přednosti ve smyslu židovském, jako jsou obřízka, původ od Abrahama, přesnost a správnost zákonitá.

4.—7. Upozorňuje že má ony přednosti tělesné a vnější, na nichž si judaisté tak zakládali, a tou měrou plnou, větší než je mají přemnozí jiní z rozených židů, jest obřezán osmého dne po narození a tedy žid rozený, ne z pohanství k židovství přistouplý, jest z rodu Israelova (Jakubova) a tedy skrze Jakuba od Abrahama pochází, nikoli z rodičů z pohanství k židovství přistouplých, jest z pokolení Benjaminova, z něhož vyšel první král jejich a jež trvalo vždy ve spojení s pokolením Judovým, královským a s pokolením Leviovým, kněžským, jest Hebrej z Hebrejů, z rodiny, čeledi, která přísně zachovávala nejen obyčeje svého národa, nýbrž i jazyk národní, hebrejský... Upozorňuje na to, aby ukázal, že proti obřízce jako věci ke spáse nepotřebné, nehorlí proto, že by jí sám neměl, nýbrž jediné z pevného přesvědčení, že ke spáse vskutku neprospívá nijak, nýbrž spíše na škodu jest, zdržujíc od víry v Krista toho, kdo v ní spoléhá.

8. t. j. nejen řečené přednosti vnější, nýbrž i všecky statky pozemské pokládám za bezcenné a škodné, pokud zdržují neb odvracejí od víry v Krista Ježíše, a to proto, poněvadž poznání a oblažující požívání Krista Ježíše převyšuje měrou nesmírnou všecky statky toho světa.

všecko pro vznešenost poznání Ježíše Krista, Pána mého, pro nějž to
všecko jsem obětoval a pokládám za brak, abych získal Krista [9]a byl
nalezen v něm, (totiž) jako takový, jenž bych neměl spravedlnosti
své, té, která jest ze zákona, nýbrž tu, která jest z víry v Krista Ježíše,
tu spravedlnost (totiž), která jest od Boha na základě víry, [10](a to
k tomu konci), abych poznal jej i moc jeho zmrtvýchvstání a účast
v jeho utrpení, připodobňuje se k smrti jeho, [11]jestli bych snad došel
vzkříšení z mrtvých. [12](Pravím to) ne že bych toho byl již dosáhl
aneb již dokonalý byl, nýbrž usiluji, abych též uchvátil, ježto jsem
také byl uchvácen od Ježíše Krista. [13]Bratři, já nemyslím, že jsem
uchvátil, jedno však (myslím, totiž, že) zapomínaje na to, co jest za
mnou, a natahuje se po tom, co jest přede mnou, [14]ženu se po cíli
k odměně hořeního povolání Božího v Kristu Ježíši. [15]Všichni tedy,
kteří (jsme) dokonalí, toto smýšlejme a jestli v něčem smýšlíte jinak
— a to vám Bůh zjeví — [16]jenom v tom, k čemu jsme přišli, touž
cestou kráčejme, (smýšlejme jednostejně).

---

9. Zřekl se tedy oněch předností a výhod časných, nejen aby Krista získal či s nimi ve spojení vešel, nýbrž i, aby byl v něm jako ratolest v keři vinném (Jan 15, 1.—5), a tedy aby neměl spravedlnosti pouze zákonité, jenom přirozenými silami zjednané (která ke spasení nestačí), nýbrž spravedlnost vnitřní, nadpřirozenou, kterou Bůh dává svou milostí, a to pro zásluhy Ježíše Krista a na základě víry, t. j. pokud se týká dospělých, těm, kteří v Krista jakožto vtěleného Syna Božího a Vykupitele věří a prostředků od něho ustanovených užívají.

10.—11. Chtěl získati Krista a býti v něm, aby poznal jej.... totiž prakticky či z vlastní zkušenosti, t. j. tak, aby a) nejen poznal Krista a jeho život i dílo, nýbrž i zakusil jeho milost a lásku, b) aby sám na sobě zkusil tu moc, kterou Kristovo vzkříšení působí v člověka jakožto nejmocnější pohnutka víry a vzor vzkříšení spravedlivých, a tedy aby nejen věřil v Krista z mrtvých vstalého, nýbrž i vzkříšen byl jednou od něho k životu věčně blaženému; c) aby sám na sobě zakusil, jak jest milo a svato i záslužno zúčastniti se Kristova utrpení.

12.—17. V pokoře vyznává sv. Pavel, že nedospěl ještě k dokonalosti, že však všemi silami svými se přičiňuje, aby jí dosáhl, a vyzývá své čtenáře, aby chovali smýšlení podobné a vytrvali na pravé cestě k dokonalosti. Praví „abych též uchvátil (či dosáhl dokonalosti v Kristu), ježto jsem také byl uchvácen“..., naráželje tak na své obrácení před Damaškem, kde byl milostí Kristovou uchvácen či zadržen, když jako pronásledovatel církve hnal se v záhubu.

13.—14. Znova připomíná, že k dokonalosti dosud nepřišel, a naráželje na jednání těch, kteří běžíce o závod, neohlížejí se na zad, kolik již uběhli, nýbrž ku předu hledí, kolik ještě uběhnouti musí, aby přišli k cíli a dosáhli odměny, poučuje, že ani sám nemyslí na to dobré, které již vykonal, nýbrž na to, co ještě vykonati musí, aby k dokonalosti přišel, a zejména, aby dokonale vykonal ten úkol, k němuž byl povolán, a dosáhl té odměny nebeské, kterou Bůh stanovil na dokonalé vyplnění toho úkolu.

15.—16. Ve slovech „kteří (jsme) dokonalí“ buď klade výraz „dokonalí“ ve smyslu „kteří k dokonalosti spějeme“, aneb spíše, (doplníme-li v závorce sponu jste místo jsme), dokonalými rozumí pouze ty čtenáře své, kteří se za dokonalé pokládali neb od svých protivníků posměšně dokonalými nazýváni byli (v řeckém textě sloveso „jsme“ schází). Vyzývá je, aby smýšleli to, co sám smýšlí ve věci právě řečené, že totiž k dokonalosti dosud nedošli a že stále mají usilovati o ni, byť vykonali již dobrého jakkoli mnoho. — Oba tyto verše (15. 16.) oddělují skoro obecně od sebe tečkou, překládajíce dle Vulgaty takto: „a jestli v čem jinak smýšlíte, i to vám Bůh zjeví. Avšak k čemu jsme přišli, abychom jednostejně smýšleli a v jednostejném pravidle zůstávali“ (neb: smýšlejme, zůstávejme). Hledíce však k tomu, že v předchozí části nebylo řeči o tom, že by jim Bůh již něco zjevil, a že apoštolé psali beze všech znamení rozdělovacích, jakož i k tomu, že v některých památkách latinských i řeckých scházejí slova, jež značí „pravidlo a jednostejně smýšlejme,“ přeložili jsme způsobem svrchu podaným, a to tím spíše, poněvadž tím na smyslu nic se nezmění; napomínáť apoštol k setrvání a prospívání v dobrém, ať se překládá tímto nebo oním způsobem, (abychom v tom způsobu života, v tom stupni dokonalosti, ke kterému

[17] Buďte mými následovníky, bratři, a patřte na ty, kteří tak žijí,
jak máte příklad na nás. [18] Neboť mnoho žije těch, o nichž jsem vám
často pravil, nyní pak i s pláčem pravím, že jsou nepřáteli kříže
Kristova, [19] jichžto konec jest zahynutí, jichž bohem jest břicho a sláva
v hanbě jejich, těch (totiž), kteří myslí na věci pozemské. [20] Vždyť
naše vlasť jest v nebesích, odkud také jako spasitele očekáváme Pána
našeho Ježíše Krista, [21] jenž promění nízké tělo naše, aby bylo podobno
tělu slávy jeho, (a to) podle moci, kterou může také podmaniti
si všecko.

KAPITOLA 4.

[1] Proto bratři moji rozmilí a přežádoucí, radosti a koruno má, tak
stůjte pevně v Pánu, miláčkové.
[2] Evodii prosím a Syntychu žádám, aby jednostejně smýšlely
v Pánu. [3] Ano i tebe prosím, pravý Synzygu, pomáhej jim, neboť ony
se mnou pracovaly v evangeliu i s Klementem a ostatními spolupracovníky
mými, jejichž jména jsou v knize života. [4] Radujte se v Pánu
vždycky, opět pravím, radujte se. [5] Vlídnost vaše budiž známa všem
lidem; Pán blízko jest. [6] O nic nepečujte úzkostlivě, nýbrž ve všem
žádosti vaše přicházejtež Bohu ve známost modlitbou a prosbou s díkůčiněním,
[7] a pokoj Boží, který převyšuje všecko pomyšlení, ochrání
srdce vaše i myšlenky vaše v Kristu Ježíši.
[8] Konečně, bratři, všecko, co jest pravdivé, co důstojné, co spravedlivé,
co čisté, co milé, co dobré pověsti, všecko, co jest ctnostné,

---

jsme dospěli, touž cestou či dle téhož pravidla víry a učení Kristova nejen vytrvejme, nýbrž kráčejme, pokračujme.) — a to vám Bůh zjeví, totiž buď skrze mne, neb jinak.

18.—19. Nemíní tu judaistů, jak někteří myslili, nýbrž křesťany dle jména, kteří sice přijali křesťanství, avšak jako křesťané nežijí, nýbrž zůstávají při pohanských obyčejích a neřestech, kterým hověli byvše ještě pohany. Jejich bohem jest břicho, pokud totiž nejvyšší blaho vidí a hledají v požitkářství a rozkošech; jejich sláva jest v hanbě jejich, t. j. hledají slávy ve věcech, které jsou spíše na hanbu; jsou nepřáteli kříže Kristova, ježto poddávajíce se chtíčům a nezřízeným žádostem svým, odporují Pánu Ježíši, jenž řekl: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne.

20. Vlasť naše pravá (obec, říše, řecké *πολίτευμα*) jest v nebesích, náš život tedy řídí se a říditi se má zákony obce, vlasti nebeské. Vulgáta překládá slovem conversatio, obcování, způsob života ve smyslu: náš život, naše duše, naše srdce spíše tam dlí, kde miluje, v nebesích, nežli tam, kde bytuje, na zemi. Avšak, jak upozorňuje Knabenbauer, i latinští exegeté vykládají o obci, říši.

2.—9. S velikou něžností napomíná k svornosti, k duchovní radosti, k vlídnosti, k důvěře v Boha, k modlitbě a díkůčinění a vůbec k životu cnostnému. — Slovo Synzygus, jež znamená tolik co souspřežník neb spolupracovník, pokládají obyčejně s Vulgatou za jméno obecné a překládají slovem tovaryš, soudruh, druh; spíše však je to jméno vlastní osoby nám jinak neznámé, která snad byla v čele Filippské obce křesťanské (biskupem), a sv. Pavel as proto nazývá ji Synzygem pravým, aby jakousi hrou slova naznačil, že jest vskutku tím, co jméno jeho značí — pravým soupřežníkem či pravým spolupracovníkem, jenž věrně táhne či pracuje s ním v stejném povolání.

4. Radujte se v Pánu vždycky, t. j. radostí duchovní, která vychází z čistého svědomí, z láskyplného spojení s Kristem a z naděje v život věčně blažený.

7. Pokoj Boží, t. j. onen vnitřní pokoj svědomí, jehož svět dáti nemůže, který dává Bůh svou milostí a který se udržuje věrným zachováváním přikázání za pomoci Boží — tento pokoj ochrání srdce i myšlenky vaše, abyste se neodchýlili ani od dobra ke zlému, ani od pravdy ke bludu. Podle Vulgáty: ochrániž.

8. co jest důstojné, totiž člověka vůbec, křesťana pak zvlášť. Co čisté tak dle řeckého hosa hagna (*ὅσα ἁγνά*). Překladatel latinský četl hagia (*ἅγια*) = svaté (sancta).

co chvalitebné, to obmýšlejte. 9 Co jste poznali a přijali i uslyšeli
a viděli na mně, to konejte, a Bůh pokoje bude s vámi.

Sv. Pavel děkuje za dar mu zaslaný. v. 10.—20.

10 Zaradoval jsem se v Pánu velice, že jste již jednou přišli (zase)
k rozkvětu, abyste (blahovolně) pamatovali na mne; pamatovali jste na
to také (dříve), ale byli jste v postavení nepříznivém. 11 Nepravím to
pro nedostatek, neboť já jsem se naučil přestávati na tom, co mám.
12 Dovedu i v nouzi býti, dovedu i hojnost míti; v každém případě
a ve všech okolnostech jsem vycvičen, i nasycen býti i lačněti, i hoj-
nost míti i nedostatek trpěti. 13 Všecko mohu v tom, jenž mne po-
siluje. 14 Avšak dobře jste učinili, vzavše účastenství v mém soužení.
15 Víte pak i vy, Filippští, že při počátku evangelia, když jsem vyšel
z Macedonie, žádná církev se nezúčastnila se mnou v účtech příjmů
a vydání, leč vy jediní; 16 (víte), že jste i (tehdy, když jsem byl)
v Thessalonice, jednou, dvakrát poslali mně na potřeby. 17 (Pravím
to), ne že bych vyhledával daru, nýbrž že hledám hojného užitku do
účtu vašeho. 18 Mám všecko a oplývám; jsem naplněn obdržev od
Epafrodita, co jste poslali, vůni líbeznou, oběť příjemnou a milou Bohu.
19 Bůh můj pak vyplní veškerou potřebu vaši podle bohatství svého

---

10. přišli jste (zase) k rozkvětu doslovně: rozkvetli jste (zase). Příslušné slovo řecké (ἀναθάλλειν) možno pojímati také ve významu přechodném, k rozkvětu přivésti, takže by se překládalo: „Přivedli jste (zase) již jednou k rozkvětu (blahovolnou) vzpomínku (myšlení) na mne“; ale takto by apoštol nepřímo vyjadřoval, ne-li výtku jemnou, že již dlouho žádného příspěvku mu neposlali, alespoň to, že po jejich příspěvku a pomoci toužil. Toho však, jak učí další souvislost, učiniti nechtěl. Pojali jsme proto řečené slovo ve významu nepřechodném. Smysl jest: zaradoval jsem se, že jste konečně přišli zase do takových poměrů, abyste mohli sebrati a mi zaslati příspěvek na mé potřeby, na který jste sice již dříve pomýšleli, ale pro vlastní poměry nepříznivé úmysl svůj provésti nemohli.

12. t. j. dovedu i v nedostatku zachovati mysl klidnou, i v hojnosti udržeti pravou míru, prost jsa veškeré výstřednosti.

13. Smysl jest: všecko to, o čem jsem právě mluvil, mohu s pomocí Boží.

15.—16. Narážeje na vedení účetních knih obchodních uznává, že v tu dobu, kdy se počalo evangelium kázati v Macedonii, Filippští jediní to byli, kteří za duchovní statky, které od něho či spíše od Boha skrze něho obdrželi, dali mu, a to několikráte, statky časné na jeho potřeby.

17. Opětně připomíná, že daru jejich nevzpomíná s takovou radostí k vůli sobě, jako by si přál darů dalších, nýbrž k vůli nim, proto totiž, že dary takovými projevují křesťanské smýšlení své a rozmnožují si zásluhy před Bohem.

18. Mám všecko. Řecké slovo ἀπέχειν (apechejn) znamená však nejen míti (úplně míti), nýbrž i obdržeti. Proto někteří vykládají toto místo ve smyslu potvrzení zaslaného daru: „Obdržel jsem všecko“. V tom smyslu vyskytá se výraz ten i v listinách staroegyptských.

19. vyplní t. j. ukojí veškerou potřebu vaši nejen tělesnou, nýbrž i duchovní. Tak podle nejstarších rukopisů řeckých (B ℵ A D^c a j.) i ethiopských a koptických, v nichž stojí čas budoucí. Dle jiných mladších rukopisů však a dle překladu latinského a některých spisovatelů církevních stojí tak zvaný optativ (πληρώσαι) neb způsob rozkazovací impleat (vyplniž). Podle tohoto čtění apoštol nepředpokládá, nýbrž přeje a vyprošuje Filippským, aby veškeré potřeby jejich ukojil. — veškerou potřebu tak podle správného textu řeckého, podle Vulgaty bylo by veškerou tužbu neb veškerou žádost (omne desiderium). — v slávě, tento výraz vykládají různě; jedni ve smyslu v slávě nebeské, jiní ve smyslu slávou, slávou nebeskou, jiní ve smyslu příslovečného určení slavně t. j. buď tolik co bohatě neb způsobem slavným, takovým, že již v udílení darů projeví se božská velebnost, neb jakési skvělé osvědčení slávy a budoucí blaženosti jejich. Výklad předposlední, (že v udílení darů projeví Bůh

ve slávě v Kristu Ježíši. [20] Bohu pak a Otci našemu budiž sláva na věky věků. Amen.

Závěrek listu, v. 21.—23.

[21] Pozdravujte každého věřícího v Kristu Ježíši. [22] Pozdravují vás bratři, kteří jsou se mnou. Pozdravují vás všichni věřící, zvláště ti, kteří jsou z domu císařova. [23] Milost Pána našeho Ježíše Krista (budiž) s duchem vaším. Amen.

O listě sv. Pavla ke Kolosským.

Zakladatelem křesťanské obce ve frygijském městě Kolossách v Malé Asii byl sv. Epafras, občan kolosský, který byv obrácen na víru nepochybně v Efesu od sv. Pavla, hlásal pak učení Kristovo nejen ve svém domově, nýbrž i v nedaleké Laodicei a Hierapoli, a byl prvním biskupem kolosským. Netrvalo však dlouho, a přišli do Koloss a Laodicee bludaři, kteří pod rouškou vyššího poznání či gnose hlásali podobné bludy, jaké byly rozsívány v Efesu. Soudíc z 2, 16., kde sv. Pavel mluví o šetření soboty, nového měsíce a j., byli původu židovského, ale nekladli takové váhy na obřízku a obřadní předpisy starozákonní, jakou judaisté kladli v Galatii, ač soudíc z narážky v. 2, 11., je doporučovali, avšak směšovali své názory o nich s dualistickými názory východními a s řeckými mysteriemi (tajným kultem). Zejména ukazují výstrahy a napomenutí v listě dané, že hověli nepravé askési spočívající na dualistických názorech východních, jakoby některé věci samy sebou byly dobré, jiné samy sebou zlé (2, 16. 20—23), seslabovali účinky vykupitelského díla Kristova tvrdíce, že Kristus není pravým prostředníkem mezi Bohem a lidmi, nýbrž andělé, a že nelze v něm (skrze něho a ve spojení s ním) dojíti úplného poznání o věcech spásy. Vystupování jejich bylo tím nebezpečnější, poněvadž řečené obce křesťanské nebyly založeny od žádného apoštola. Epafras proto pln starostí odebral se do Říma k sv Pavlu, aby mu podal zprávu o stavu těch obcí, kteréž byl založil, a vyžádal si od něho rady a pomoci v nastalém nebezpečenství. A zprávou jeho pohnut, sv. Pavel napsal list Kolosským, v jehož díle prvém vylíčil dobrodiní přicházející skrze Krista, poučil o důstojnosti Pána Ježíše vzhledem k Bohu Otci a vzhledem ke tvorstvu i k církvi, a vyzýval, aby zůstali stálými ve víře a varovali se bludařů, pamatujíce, že mají v křesťanství zdroj všeliké pravdy a ctnosti; v druhém díle pak naváděl k životu křesťanskému, předkládaje některá pravidla pro všecky vůbec a pro jednotlivé stavy zvlášť. Ke konci vyzval Kolosské, aby přečtouce list, sdělili jej s Laodicejskými. Psal jej v Římě ke konci r. 63. neb počátkem r. 64. (aneb trvala-li první jeho vazba římská od r. 61—63., koncem r. 62. neb počátkem r. 63.), jako list k Efeským. A podržev u sebe na čas Epafra, poslal jej po témže Tychikovi, po kterém poslal list k Efeským.

---

na Filippských svou vnější slávu a velebnost, přiléhá k souvislosti nejvíce. v Kristu Ježíši t. j. vyplní vaši veškerou potřebu pro zásluhy Ježíše Krista a proto, že jste s ním ve spojení.

List sv. Pavla ke Kolosským.

KAPITOLA 1.*

Nadpis a díky. v. 1.—8.

[1] Pavel, apoštol Ježíše Krista skrze vůli Boží, a bratr Timoteus
[2] svatým a věřícím bratrům v Kristu Ježíši, kteří jsou v Kolossách:
[3] Milost vám a pokoj od Boha, Otce našeho, a od Pána Ježíše Krista.
Děkujeme Bohu a Otci Pána našeho Ježíše Krista za vás vždycky
při svých modlitbách, [4] neboť jsme uslyšeli o vaší víře v Kristu Ježíši
a o lásce, kterou máte ke všem věřícím [5] pro naději uloženou vám
v nebesích: o té jste uslyšeli dříve skrze slovo pravdy (totiž) evangelia,
[6] které (přišedši) k vám jest u vás, podobně jako jest po celém světě,
přinášejíc užitek a rostouc jako i u vás ode dne, kdy jste uslyšeli
a poznali milost Boží v pravdě, [7] jak jste se naučili od Epafry, milého
spoluslužebníka našeho, jenž jest věrným služebníkem Kristovým
pro vás. [8] On také nás zpravil o vaší lásce v duchu.

Sv. Pavel vyličuje nesmírná dobrodiní a vznešenost Vykupitele Ježíše Krista. v. 9.—23.*

[9] Proto také my nepřestáváme ode dne, kdy jsme to uslyšeli,
modliti se a prositi za vás, abyste byli naplněni dokonalým poznáním

---

* List tento obsahuje mimo úvod (1, 1.—8.) a závěrek (4, 7.—18.) části dvě, věroučnou (1, 9.—2, 20.) a mravoučnou (3. 1.—4, 6). V úvodě předeslav věnování a obvyklé vyprošování milostí Božích (v. 1.—3 a.) děkuje Bohu za víru, lásku a naději, kterými Kolosští vynikali od té doby, kdy přijali evangelium z úst Epafrových, který mu podal zprávu o utěšeném stavu církevní obce jejich (v. 3.b—8.).

1.—3 a. Viz Řím 1, 1. 7. 1. Kor. 1, 1.—3. — svatým, τοῖς ἁγίοις, slova tohoto užívá se sice často jako jména podstatného, světec (Mark. 1, 24), zvláště pak s významem křesťan, věřící (Řím. 1, 7; 1 Kor. 1, 2; 2 Kor. 1, 1. Filip. 1, 1.), v tomto smyslu pojímají je mnozí za naší doby také na tomto místě. Hledíc však k úzkému spojení s následujícím přídavným jménem πιστοῖς (věrným, věřícím) jest zajisté správnější pojímati je zde jako přídavné jméno za přívlastek ke slovu ἀδελφοῖς (bratrům, jak se nazývali křesťané vespolek, pokládajíce se za členy jedné veliké rodiny) a překládati tak, jak jsme přeložili svrchu. Svatými nazývá kolosské křesťany vzhledem k tomu, že na křtu sv. byli zasvěceni službě Kristově, službě Boží, a povoláni ke svatosti, věřícími vzhledem k tomu, že víru Kristovu přijali a jí se drží, podle ní žijíce.

5. pro naději, t. j. pro statky nebeské (věčnou blaženost), které jakožto praví a věrní křesťané mohou a mají doufati. (srovn Efes. 1, 18.). Skrze slovo pravdy evangelia, t. j. buď kázáním pravdy evangelní aneb kázáním pravdy, kterouž jest evangelium. Slovo evangelia jest totiž přístavkem ke slovu pravdy, ukazujíc, kterou pravdu míní.

6. pravda evangelní přináší užitek ctnostmi a dobrými skutky věřících, roste rozmnožováním se počtu věřících. — Uslyšeli jste a poznali milost Boží, onu totiž, kterou prokázal a prokazuje skrze Krista a která se zvěstuje v evangeliu; poznali jste ji v pravdě, to je tak, jak ve skutečnosti jest.

8. o vaší lásce v duchu, t. j. o lásce duchovní, či takové, která vychází z ducha, t. j. z vyšší, rozumové části člověka, pokud ona majíc milost posvěcující a jsouc osvěcována a rozněcována Duchem sv., jest principem činů pro nebe záslužných. (Viz Efes. 5, 22.).

* Učiniv si přechod ve v. 9.—12. ujištěním, že nepřestává se modliti za Kolosské, aby dokonale a úplně poznali vůli Boží, vyčítá dobrodiní, kterých se jim dostalo skrze Vykupitele, totiž vykoupení či odpuštění hříchů (v. 13.—14.), a líčí vznešenost Kristovu a to a) vzhledem k Otci, pravě, že jest jeho obrazem (v. 15.), b) vzhledem ke tvorstvu, pravě, že všecko skrze něj bylo stvořeno a se zachovává (v. 16. 17.) c) vzhledem k církvi, pravě, že jest jeho hlavou a to

vůle jeho s veškerou moudrostí a rozumností duchovní, 10 (a to k tomu
konci), byste žili důstojně Boha, tak abyste se mu ve všem líbili,
ve všelikém díle dobrém užitek přinášejíce a prospívajíce skrze poznání
Boha, 11 veškerou silou posilňováni jsouce podle moci velebnosti jeho
k veškeré vytrvalosti a trpělivosti, s radostí, 12 děkujíce Otci, který
nás učinil hodny, abychom měli účast v podíle věřících ve světle,
13 kterýž nás vytrhl z moci temnosti a přeložil do království milovaného
Syna svého. 14 V něm máme vykoupení (skrze krev jeho), odpuštění
hříchů; 15 on jest obrazem Boha neviditelného, prvorozenecm nade
všecko tvorstvo, 16 neboť v něm bylo stvořeno všecko na nebi i na
zemi, viditelné i neviditelné; buďže jsou to trůnové neb panstva neb
knížectva neb mocnosti, všecko jest stvořeno skrze něho a pro něho.
17 A on jest přede vším, a všecko v něm stojí. 18 A on jest hlavou

i proto, že v něm jest plnost dokonalosti a božství, i proto, že smrtí svou na kříži smířil všecko s Bohem (v. 18.—20.). Na to vyzývá Kolosské, aby vytrvali ve své víře (v. 21.—23).

9. dokonalým poznáním, toť význam řeckého slova ἐπίγνωσις (epignosis); sv. Pavel prosí tedy, aby poznali vůli Boží dokonale, to jest nejen theoreticky, nýbrž i prakticky, tak totiž, aby vůli Boží nejen znali, nýbrž též ji zachovávali.

10.—12. důstojně Boha, tak dle Vulgaty; dle řeckého textu bylo by „důjstojně Pána". Slovy „ve všelikém díle... děkujíce Otci" udává způsob, kterým mají hleděti Bohu se zalíbiti, totiž konáním všeho druhu skutků dobrých, dokonalým posilněním se k veškeré vytrvalosti a trpělivosti čili statečným a trpělivým snášením svízelů, ať pocházejí z vlastní slabosti neb od jiných, a vděčným uznáváním svého povolání ku pravé víře. Skrze poznání Boha (doslovně poznáním Boha), tak dle starších rukopisů řeckých i latinských; dle Vulgaty bylo by „v poznání Boha"; ale slova ta nepatří jako doplněk ke slovu prospívajíce (doslovně: rostouce), jak by se zdálo vzhledem k Vulgatě, nýbrž jako příslovečné určení k oběma slovesům předchozím přinášejíce a prospívajíce; Pavel tedy nemíní zde říci, že Kolosští mají přinášeti užitek dobrých skutků a prospívati v poznání Boha, nýbrž že skrze to poznání (v tom poznání), které jim dle v. 9. na Bohu vyprošuje, mají vždy hojněji přinášeti užitek konáním všeho druhu skutků dobrých. — V podíle věřících, ve světle, t. j. v tom, že mají s věřícími účast v pravé víře a evangelní pravdě, která jako světlo mysl osvěcuje a k věčnému světlu či blahu vede.

13.—14. vytrhl z moci temnosti, t. j. ďáblovy a přeložil do království milovaného Syna svého (doslovně: Syna lásky své), t. j. do církve, a to tím, že skrze něho jsme obdrželi vykoupení, t. j. odpuštění hříchů. Slov skrze krev jeho není v textě řeckém; ve Vulgatě dostala se sem as z Ef. 1, 7.

15. Jest obrazem Boha Otce a to nejdokonalejším, neboť nejen podobá se Otci, nýbrž jest s ním i soupodstatný a tedy poznáním i mocí jemu rovný; jest prvorozencem nade všecko tvorstvo (všeho tvorstva), t. j. prve zrozen, nežli povstalo tvorstvo, jsa zrozen od věčnosti z Boha Otce; vyniká tedy též důstojností nade všecko tvorstvo (jako prvorozenec vynikal důstojností nad ostatní sourozence), a jest původcem všeho tvorstva; (slova „všeho tvorstva jest tak zvaný genitiv porovnávací, který v latině měl se vyjádřiti pádem šestým omni creatura).

16. Slova „v něm bylo stvořeno všecko" značí skoro totéž, co slova „skrze něho bylo stvořeno všecko", jen že se jimi zároveň vyjadřuje pravda, že v něm, v Synu Božím, byly též odvěké idey čili vzory, podle nichž bylo stvořeno všecko, co Bůh chtěl stvořiti. Neboť Syn Boží, jsa od věčnosti od Otce zplozen, má tímto zplozením od Otce od věčnosti nejen božskou podstatu, nýbrž i božské poznání a božskou moc a tedy také idey všech věcí. — Trůnové atd. viz Efes. 1, 21. Pro něho (doslovně k němu, podle Vulgaty v něm), t. j. k jeho cti a chvále.

17. jest přede vším (přede všemi věcmi), t. j. od věčnosti a všecko v něm stojí, t. j. srkze něho nejen původ má, nýbrž i zachováváno jest.

18. jest počátkem dle některých vykladačů ve smyslu: jest původcem všech věcí, neb jest původcem ospravedlnění a milosti v církvi;

těla církve, (neboť) on jest počátek, prvorozenec z mrtvých (vstalých), aby ve všem on měl přednost; [19] neboť se zalíbilo, aby v něm přebývala všecka plnost, [20] a aby skrze něj smířil všecko s sebou, uveda v pokoj skrze krev kříže jeho i co jest na zemi i co jest v nebi.

[21] Také vás, kteří jste mu někdy byli odcizeni a nepřáteli (svým) smýšlením ve skutcích zlých, [22] nyní smířil (s sebou) v jeho těle masitém skrze smrt, aby vás představil svatými a neposkvrněnými a bezúhonnými před sebou, [23] ač-li zůstáváte ve víře založeni a pevni a nepohnutelni od naděje evangelia, které jste uslyšeli, které bylo hlásáno ve všem tvorstvu pod nebem, kterého já Pavel stal jsem se služebníkem.

Sv. Pavel varuje před nepravými učiteli 1, 24.—2., 23.*

[24] Nyní se raduji z utrpení pro vás, neboť vyplňuji na svém těle to, co zůstává z útrap Kristových pro jeho tělo, kterým jest církev.

---

spíše však hledíc k 1. Kor. 15., 23., jest slovo počátek zde stejnoznačno se slovem prvorozenec v tomto smyslu: jest počátkem čili prvotinou a prvorozencem čili prvním z těch, kteří vstávají z mrtvých s tělem oslaveným, aby více neumřeli. Možná však, že řečeno jest to ve smyslu obojím, jest původcem všech věcí .. a jest prvotinou těch, kteří vstávají z mrtvých. Ale ovšem vyjadřuje se tím také nejvyšší důstojnost a přednost jeho; jest nejpřednější, nejdůstojnější mezi těmi, kteří vstanou z mrtvých s tělem oslaveným, ano, jeho vzkříšení jest zárukou, vzorem či příkladem a příčinou našeho vzkříšení budoucího.

19. zalíbilo se totiž Bohu Otci, aby v něm (Synu jeho Ježíši Kristu) přebývala všecka plnost, t. j. aby v něm byly trvale všecky dokonalosti nejen lidské a to s plností všech milostí a darů nebeských, nýbrž i božské (plnost božství; viz 2., 9.). Užívá toho slova nejspíše vzhledem k tamním bludařům, kteří slovem tím označovali veškerenstvo bytostí duchovních, stvořených neb výronem z bytosti božské povstalých, jakožto prostředníků mezi Bohem a lidmi, tvrdíce, že člověk jediné skrze ně může se obraceti k Bohu; takový duch (anděl, aeon) a to přední (Kristus), byl prý i v Pánu Ježíši, ale jen na čas. Sv. Pavel ukazuje proti tomu, že Pán Ježíš sám jediný jest prostředníkem mezi Bohem a lidmi a že jest nejen pravým člověkem, nýbrž i pravým Bohem, ježto v něm jest ne toliko na čas, nýbrž trvale plnosť, a to nejen lidských dokonalostí, nýbrž i božských.

20. uveda v pokoj či v plný soulad mezi sebou a anděly s jedné strany a mezi lidmi a ostatním tvorstvem se strany druhé. Srovn. Efes. 1., 10. pozn. Skrze krev kříže jeho, t. j. skrze smrt jeho podstoupenou prolitím krve na kříži.

21.—22. Slovo smýšlením patří k oběma slovům předchozím; byli odcizeni Bohu svým smýšlením a byli nepřáteli Bohu svým smýšlením, jakož se jevilo v jejich skutcích zlých. — Praví „v těle masitém“ dle mínění jedněch s ohledem na bludaře (dokéty), kteří přičítali Pánu Ježíši toliko tělo zdánlivé; vytýká tak prý proti nim s důrazem, že měl tělo skutečné. Spíše však praví tak proto, aby vytknul, že Kristus měl tělo bolestem a utrpení přístupné; — v těle masitém tedy = v těle utrpení podrobeném, utrpení přístupném. (Srovn. 2 Kor. 5, 18.—19.). Bůh smířil je s sebou skrze smrt (smrtí) Ježíše Krista za tím účelem, aby je představil svatými ... před sebou, t. j. aby byli svatými (od světa převráceného odloučenými), neposkvrněnými a bezúhonnými nejen v očích lidí, nýbrž i před Bohem, tedy skutečně, opravdově.

23. Upozorňuje, že by jim neprospěla svatost, které nabyli skrze Krista (na křtu sv.), kdyby nevytrvali ve víře a dali se odvrátiti od té naděje ve věčnou blaženost, které podává evangelium. I vyzývá je tak k vytrvalosti jak ve víře, tak v naději. Slova „evangelium bylo hlásáno ve všem tvorstvu“ jsou řečena s nadsázkou ve smyslu: „přemnoha kmenům a národům“.

* Aby tím spíše uposlechli varovného hlasu jeho, kterým je chce obrniti proti bludařům, předesílá poučení o tom, z které pohnutky jim píše. Činí to proto, poněvadž byl ustanoven služebníkem evangelia a církve pro pohany, t. j. apoštolem pohanů, aby je poučil o milostech skrze Krista zjednaných a přivedl je k dokonalosti (v. 24.—29.); neboť ve snaze vykonávati úřad ten náležitě

[25] Jejím služebníkem já jsem se stal podle správy, kterou mi dal Bůh
pro vás, abych naplnil slovo Boží, [26] tajemství to, které od věků
a pokolení bylo skryto, nyní však zjeveno bylo věřícím jeho; [27] jim
chtěl Bůh uvésti ve známost, jak bohatá jest sláva tohoto tajemství
mezi pohany, jímžto jest Kristus mezi vámi, naděje slávy. [28] Jeho my
zvěstujeme napomínajíce každého člověka a učíce každého člověka
ve vší moudrosti, abychom představili každého člověka dokonalým
v Kristu Ježíši. [29] K tomu konci také se lopotím, zápase podle jeho
působnosti, která ve mně působí mocně.

KAPITOLA 2.

[1] Neboť chci, abyste věděli, jakou starost mám o vás a o La-
odicejské a (vůbec) o všecky, kteří neviděli tváře mé v těle, [2] aby

---

má starost také o ně (Kolosské) a vůbec o ty, u nichž nepůsobil osobně (kteří neviděli tváře jeho v těle, tělesné), aby totiž také je přivedl ku porozumění pravd evangelních co nejlepšímu (2, 1.—3.)

24. t. j. jsem pravým služebníkem evangelia, neboť já snáším a hlásaje evangelium po různých krajích, snášel jsem pro ně utrpení, a to s radostí a pro vás, t. j. ve prospěch váš a jiných, a snáším je tak proto, poněvadž jakožto úd církve, duchovního těla Kristova, vyplňuji tím a snáším na svém těle to, co Kristus po vykonaném díle vykupitelském má podle úradku Božího trvati ještě ve svém těle duchovním t. j v církvi, ovšem nikoli jakoby k působivosti vykupitelského díla Kristova něco scházelo, vždyť dostiučinění jím podané za veškeré lidstvo jest nadbytné a ceny nekonečné, nýbrž aby se mu církev připodobnila také v utrpeních, aby působením apoštolův a věrozvěstů, při němž mnoho jest se namáhati a trpěti, církev vždy více prospívala a se rozvíjela, jakož i aby utrpení a dobré skutky, zásluhy jednotlivců rozmnožovaly duchovní poklady církve a byly ku prospěchu jiným (obcování svatých).

25. t. j. služebníkem jejím (církve) stal jsem se nikoli autoritou lidskou, nýbrž podle správy či úřadu apoštolského, který mi svěřil Bůh pro vás, rodilé pohany, abych totiž úřad ten vykonával hlavně mezi pohany. — Abych naplnil slovo Boží, t. j. abych kázáním svým po všech místech u všech národů ukazoval, že se vyplnil božský úradek a zaslíbení o spáse všeho lidstva, i pohanů.

26. věřícím jeho (doslovně: svatým jeho) t. j. apoštolům a prorokům novozákonním a skrze něj ostatním věřícím. Bylo sice již Abrahamovi řečeno, že všichni národové budou požehnáni v jednom z jeho potomků, a také proroci starozákonní (na př. Is. 60., 3.) předpověděli z nadchnutí Božího, že i pohané vejdou do království messiášského, avšak tehdy ještě nebylo zjeveno jasně tajemství to co do okolností, zejména také ne to, že pohané budou moci přijímati se do církve přímo a nikoli tak, aby dříve museli přijmouti židovství a potom teprve křesťanství.

27. t. j. Bůh chtěl křesťanům v známost uvésti nejen tajemství o vykoupení lidstva a zejména též o povolání národů pohanských do církve, nýbrž i to, jak nesmírných statků a milostí se jim dostane vykoupením a povoláním tím. Jmenuje pak tajemství o spáse lidstva, zejména o povolání pohanů do církve Kristem, poněvadž se zabývá Kristem jakožto tím, jenž lidstvo vykoupil a milosti k dosažení blaha věčného všem zasloužil. On jest též naděje, t. j. základem naděje ve věčnou spásu, pokud totiž doufáme, že dojdeme blaha věčného pro jeho zásluhy.

28. hlásajíce pravdy řečené, napomínají zároveň každého, aby odlože chyby a neřesti, mravy své zušlechťoval, a učí, vysvětlují nejen pravdy základní, nýbrž veškeré učení Kristovo, a to ve vší moudrosti, t. j s veškerou onou moudrostí (moudře), s kterou je Bůh obdařil, aby mravy zušlechťovali a učení zjevené náležitě vykládali. (Někteří sice slova ve vší moudrosti vykládají o předmětě: „učíme veškeré moudrosti zjevené“ neb „veškerému učení Kristovu“, ale tento výklad nesrovnává se s povahou jazyka řeckého). Třikráte praví „každého člověka“, aby tak připomenul nejen, že jest zavázán všem (Řím. 1, 14), nýbrž i že učení Kristovo jest pro všecky, a tedy jeho církev pro všecky lidi, pro všecky národy, jest všeobecná či katolická.

2. Přeje si tedy, aby Kolosští co nejlépe a nejúplněji poznali a pochopili ty pravdy, které se týkají Boha a toho, co Bůh vykonal pro nás skrze vtěleného

byli povzbuzeni ve svém srdci, a spojeni jsouce láskou (dospěli) také
k veškerému bohatství plného porozumění, k úplnému poznání tajem-
ství Boha Otce a Krista Ježíše, 3 v němž jsou všecky poklady moudrosti
a vědomostí skryty.
4 Toto pravím, aby nikdo vás nemátl přemlouváním. 5 Neboť
ačkoliv jsem tělem vzdálen, duchem přece jsem s vámi, s radostí
patře na váš pořádek a na pevnost vaší víry v Krista. 6 Jako
jste tedy přijali Krista Ježíše, Pána, tak v něm žijte 7 (jako lidé, kteří
jsou) v něm vkořeněni a na něm vzděláváni; i buďte pevni ve víře,
jak jste v ní byli vyučeni rozhojňujíce se v něm s děkováním. 8 Hleďte,
ať nikdo vás neukořistí moudrostí světskou, totiž prázdným klamem
podle podání lidského, podle prvopočátků světa, a ne podle Krista;
9 neboť v něm přebývá všecka plnost božství tělesně, 10 a vy jste

---

Syna svého. Smysl tento se nemění, čteme-li ve shodě s některými rukopisy „tajemství Boha Otce, Krista Ježíše“ neb „tajemství Boha Otce, Krista“ (nikoli Kristova, neboť v případě tom jest slovo „Krista“, Krista Ježíše přístavkem ke slovu „tajemství“ udávajíc, že řečeným tajemstvím míní se Kristus Ježíš jakožto obsah všeho toho, co Bůh skrze vtěleného Syna svého pro spásu lidstva učinil a učiní.

4.—6. Vybízí, aby se nedali svésti od nepravých učitelů, nýbrž aby vytrvali a žili ve své víře, jak ji přijali působením Epafrovým. Ukazuje tak zároveň, že byli od Epafry poučeni správně. — Přijali pak věrou Krista . . . t. j. učení o Kristu, o Vykupiteli a o tom, že Vykupitelem tím jest Ježíš, (jenž v Betlemě se narodil, v Palestině působil, na kříži umřev z mrtvých vstal a na nebesa vstoupiv Ducha sv. seslal), jakož i, že tento Ježíš jest pánem, pánem po výtce, (jenž bude také souditi živé i mrtvé).

7.—8. Udává, kterak mají žíti ve víře přijaté; mají totiž pevně trvati ve spojení s Kristem, jako strom se svým kořenem, dům se svým základem, nedbajíce moudrosti světské, filosofie nepravé. — Rozhojňujíce se v něm, totiž v Kristu, t. j. prospívajíce vždy více v poznání a ve víře v Krista a v lásce k němu. Dle některých rukopisů bylo by „rozhojňujíce se v ní“, totiž ve víře živé, v Krista. Smysl však i podle tohoto čtení jest týž co do věci. — Podle prvopočátku světa, t. j. podle prvopočátečních forem služby Boží. Srovn. Gal. 4, 3. 9. — Prvopočátky, řecky στοιχεῖα; slovo to přichází v různém významu. Znamená litery, písmena, z nichž skládají se slabiky, řadu liter či abecedu, v přeneseném smyslu slova základní poučky některé vědy, prvopočáteční formy bohoslužebné, základní první počátky křesťanského učení (Žid. 5, 12.), základní součásti zemské, kterými země a věci na ní nabývají pevnosti (2. Petr. 3, 12), hvězdy na nebi, daemony (duchy) ve světě zlém vládnoucí. Poněvadž zde, podobně jako 2, 20., staví učení (filosofii), kterým nepraví učitelé chtěli Kolosské svésti, jako filosofii, moudrost prázdnou, klamnou, nepůsobivou proti dokonalému, pravému působivému učení Kristovu (od Epafry hlásanému), pokládáme za správné také na tomto místě prvopočátky rozuměti prvopočáteční formy bohoslužebné, náboženské, a to hledíc k tomu, že ono učení označuje jako prázdný klam podle podání lidského, ony formy zvláště, kterými pohané ctili domnělé bohy své, a ty představy, nauky o nich, kterými se zabývali. Někteří však v době novější hledíce k tomu, že nepraví učitelé v Kolossách a v okolí nevydávali svého učení za nějaké nauky prvopočáteční, nýbrž za moudrost, filosofii vyšší, a že níže ve v. 18. mluví o ctění andělů, prvopočátky rozumějí daemony (duchy) ve zlém světě vládnoucí.

9.—15. Udává důvody, pro které mají pevně držeti se Krista, proto totiž, poněvadž a) Kristus jest nejen pravým člověkem, nýbrž i pravým Bohem (v 9.), a poněvadž b) všecky statky duchovní, z kterých se tak těší, zejména pravdu zjevenou a milost Boží, obdrželi v něm, v Kristu, t. j. ve spojení s ním a skrze něho, nikoli skrze anděly (v. 10.—15.).

9. v něm přebývá všecka plnost božství t. j. celá božská podstata se všemi vlastnostmi (božskými), tělesně, t. j. skutečně (ne pouze obrazně) jak vykládají jedni, aneb podstatně, bytečně (ne pouze s dary svými a působností svou), jak vykládají jiní. Rozhodně však vyjadřuje se tu zároveň pravda, že Pán Ježíš jest nejenom člověkem, nýbrž i Bohem.

10. V něm (jedině a v nikom jiném) jste naplněni, t. j. hojnou měrou obdařeni dary a milostmi Božími. (Srov. Jan 1, 16.). Tak je zároveň obrňuje, aby

v něm naplněni, neboť on jest hlavou všeho knížectva a vší mocnosti; [11] v něm jste byli také obřezáni obřízkou rukama neudělanou, svlečením pleti těla, obřízkou Kristovou, [12] a to tím, že jste byli s ním pohřbeni na křtu; v něm jste byli též vzkříšeni skrze víru v působnost Boha, jenž ho vzkřísil z mrtvých. [13] Také vás, když jste byli mrtvi v hříších a neobřízce těla svého, také vás oživil spolu s ním, odpustiv vám všecky hříchy, [14] když byl smazal úpis (záležející) v ustanoveních, který proti nám svědčil, který nám byl na odpor; i jej odstranil, přibiv ho na kříž; [15] a odzbrojiv knížetstva i mocnosti postavil je na odiv zjevně, oslaviv v něm vítěství nad nimi. [16] Nikdo tedy nesuď vás pro pokrm neb pro nápoj, aneb v příčině svátku neb nového měsíce neb soboty, [17] neboť to (vše) jest (toliko) stínem věcí budoucích, tělo však

---

se nedali svésti k nepravé poctě andělů, jako by oni a ne Kristus byli pravými a předními prostředníky mezi Bohem a lidmi; on jest hlavou; viz Efes 1, 21.

11.—12. V něm jste byli obřezáni obřízkou rukama neudělanou, t. j. obřízkou nikoli tělesnou, jakou mají židé, nýbrž duchovní a tedy dokonalejší, nežli jakou mají židé. Obřízka tato záleží ve svlečení pleti těla, t. j. v odložení člověka starého či v osvobození od hříchů a toho stavu, ve kterém zlá žádostivost člověka ovládá. (Viz Řím. 6, 4.—12.). Takto obrňuje zároveň Kolosské proti těm, kteří je sváděli ku přijetí obřízky tělesné.

13. Byli jste duchovně mrtvi a to svými hříchy a neobřízkou těla svého, t. j. tím, že jste ve stavu hříchu prvotního podléhali zlé žádostivosti, která vás ovládala. — Někteří však rozumějí neobřízkou těla buď hřích prvotní (byli jste mrtvi hříchy osobními a prvotním) aneb žádosti tělesné aneb mrav a stav hříšný v pohanství.

14. Úpisem (dlužním) někteří rozumějí závaznost či propadlost k věčným trestům pro hřích prvotní a hříchy osobní. Správněji však jiní, a to většinou, rozumějí jím zákon Starý, mojžíšský, se všemi jeho předpisy. Byv od Boha dán, jaksi napsán, a od židů jako závazný slavnostně uznán a tak jako podepsán, byl zákon ten dlužním úpisem, který nejen podával důkaz o jejich závaznosti (dluhu), nýbrž i jsa přestupován, svědčil proti nim jakožto těm, kteří své závaznosti nekonají. Ba on byl i na odpor nám, t. j. rozeným židům i pohanům; židům potud, pokud ukládaje četné a obtížné povinnosti, ale nepodávaje pomoci potřebné k jich zachovávání, budil vědomí viny, vědomí, že jsou přestupníky zákona, nezjednávaje sám sebou odpuštění; proti pohanům potud, pokud obtížnými předpisy svými zdržoval je od přijetí židovství, později též od přijetí křesťanství, dokavad totiž se myslelo, že musí přistoupiti dříve k židovství, než se mohou státi křesťany. Úpis, zákon ten Bůh smazal, t. j. zrušil, ba on jej odstranil, přibiv jej na kříž, t. j. pro zásluhy Krista ukřižovaného nejen závaznosti zbavil, nýbrž i dostiučinění zjednal za hříchy spáchané jeho přestupováním. Srovn. Řím. 7, 14.—15.; Gal. 3, 13; Efes. 2, 14.—18.; 1. Petr 2, 24.

15. Pod obrazem vítězoslávy nad poraženým nepřítelem učí, že Bůh skrze Krista překonal úplně ďábla a vytrhl člověka z poroby jeho. — Knížetstvími a mocnostmi míní duchy zlé. — Odzbrojil je, t. j. zbavil je moci jejich nad lidmi hříšnými, učiniv totiž dosti za hříchy všeho lidstva a zaslouživ milost pro všecky lidi, takže každý může dojíti odpuštění, milosti a věčné blaženosti.

16.—22 Varuje, aby se nedali svésti ani k zachovávání obřadních předpisů starozákonních, jako by to bylo ke spasení nutné (v. 16. 17.), ani k nepravé poctě andělů (v. 18. 19.), ani k nepravé askési (v. 20.—23.).

16.—17. Smysl jest: poněvadž tedy zákon Starý se svými předpisy jest zrušen, nikdo nemá práva odsuzovati vás, nezachováte-li obřadních předpisů starozákonních, zejména peřdpisů o pokrmech čistých (dovolených) a nečistých (nedovolených) a o slavení židovských svátků výročních (velikonoc, letnic a j.), prvního dne v měsíci (novoluní) a soboty (Srovn. Řím. 14, 3.), neboť řečená ustanovení byla toliko stínem čili předobrazem věcí budoucích, ustanovení novozákonních, takže tělo, které onen stín vrhalo, či pravda oněmi ustanoveními starozákonními předobrazená, jest v Kristu a jeho zřízení; i není proto dovoleno držeti se stínu, když jest tu tělo onen stín vrhající, není dovoleno držeti se předobrazu, ustanovení starozákonních, když jest tu již náplň oněch předobrazů, totiž Kristus a jeho zřízení.

jest Kristovo. [18] Nikdo vás nesváděj svévolně pokorou a ctěním andělů pouštěje se do věcí, kterých neviděl, bez příčiny se nadýmaje smyslem těla svého [19] a nedrže se hlavy, ze které celé tělo, upravováno a spojováno jsouc klouby a svazy, roste vzrůstem Božím. [20] Jestli tedy jste zemřeli s Kristem prvopočátkům toho světa, proč ještě, jako byste žili ve světě, necháváte si ukládati předpisy: [21] „Nesahej (po tom) ani neokoušej ani se (toho) nedotýkej?" [22] Věci ty jsou vesměs určeny ke

---

18.—19. t. j. poněvadž Kristus jest hlavou všech andělů (jakož řečeno ve v. 10.), chraňte se, ať vás nikdo nesvede od něho k nepravé (pověrečné) poctě andělů a tím i od spásy věčné; ať vás nesvede k tomu p o k o r o u, t. j. buď nepravou askésí, umrtvováním se, jak vykládají jedni, aneb spíše předstíráním nepravé pokory, jako by totiž lidská přirozenost pro svoji nízkost nemohla vejíti v přímé spojení s Bohem a tedy ani v Kristu spojena býti s přirozeností božskou v jedné osobě; ať vás nesvede ani c t ě n í m a n d ě l ů t. j. tvrzením, že z řečené příčiny nikoliv Kristus, nýbrž andělé jsou jedinými pravými prostředníky mezi Bohem a člověkem, takže by člověk mohl pouze skrze ně k Bohu se obraceti a milosti od něho přijímati; neboť učení takové jest nepravé a kdo je hlásá, zabývá se věcmi, kterých nezná, a bez podkladu chlubí se vlastními výmysly (snad i viděním předstíraným), které vycházejí nikoli od Ducha sv., nýbrž z jeho vlastní obrazivosti (n a d ý m á s e t e d y s m y s l e m t ě l a s v é h o) a on n e d r ž í s e h l a v y, t. j. neuznává Krista za hlavu ve věcech spásy, ač přece právě Kristus jest nejvyšší hlavou celé církve, od něhož milost skrze jednotlivé údy (klouby a svazy) proudí do celého těla, do celé církve, udržujíc všecky ve spojení jak s Kristem, tak mezi sebou a činíc je schopny života nadpřirozeného a skutků pro nebe záslužných. (Srovn. Efes. 4, 16.). — N i k d o v á s n e s v á d ě j (v. 18.), tak podle textu latinského; podle textu řeckého bylo by „n i k d o v á s n e p ř i p r a v u j o c e n u v í t ě z s t v í" t. j. o odměnu věčnou odváděje vás totiž od Krista a tím i od věčné spásy; — s v é v o l n ě, řecké slovo θέλων = chtěje, ve významu příslovkovém = svévolně, úmyslně. Někteří vztahují výraz ten ve významu l i b u j e s i neb m a j e z a l í b e n í k následujícím slovům p o k o r a, c t ě n í a n d ě l ů (l i b u j í c e s i v p o k o ř e či nepravé askési a v c t ě n í a n d ě l ů), myslíce, že apoštol udává zde pohnutku, pro kterou nepraví učitelé chtějí Kolosské svésti od Krista a připraviti o věčnou odměnu. Poněvadž však soudíc z v. 8. a 16. apoštol nemíní zde udávati pohnutku, nýbrž prostředek, kterým svádějí, pohnutku pak udává slovy „bez příčiny se nadýmaje", vztahujeme výraz ten k předcházejícímu slovu n e s v á d ě j a překládáme, jak svrchu udáno. V z r ů s t e m B o ž í m (v. 19.), t. j. vzrůstem duchovním, který působí Bůh svou milostí.

20.—23. vyzývá, aby se nedali svésti k nepravé askési či k nepravé přísnosti života zachováváním obřadních předpisů starozákonních a jiných v domnění nepravém, že by to bylo potřebné ke spasení aneb alespoň k vyšší dokonalosti.

v. 20. O p r v o p o č á t c í c h t o h o s v ě t a viz svrchu 2, 8. Hledíc však k tomu, že ve v. 16. mluví také o šetření svátků, nového měsíce, soboty, dlužno jest zajisté rozuměti tu prvopočáteční formy bohoslužebné vůbec, jak ty, kterými pohané ctili domnělé bohy své, tak ony, které pro židy předpisoval obřadní zákon mojžíšský (viz Gal. 4, 3). Smysl jest: poněvadž jste na kříu sv. zemřeli duchovně pro základní formy bohoslužebné (jak starozákonní tak jiné), není žádné příčiny, aby někdo ještě nyní vám ukládal zachovávati předpisy k oněm formám se vztahující, ať je ukládá zákon Starý nebo filosofie světská, není příčiny nařizovati vám, abyste neokoušeli, ba ani nedotýkali se těch pokrmů neb nápojů, které jako nečisté zakazuje zákon Starý neb filosofie světská.

22. Slova „v ě c i t y j s o u v e s m ě s u r č e n y k e z k á z e s a m ý m u ž í v á n í m" někteří vykladači spojují s veršem předchozím, majíce je také za výpověď oněch učitelů nepravých, kteří ukládali zdržovati se některých věcí (pokrmů, nápojů), jakožto o sobě nečistých a to ve smyslu tomto: Těch a těch věcí neokoušejte, ba ani se jich nedotýkejte, neboť požívání jich vede k záhubě věčné. Správnější však jest as výklad, dle něhož sv. Pavel slovy těmi vyjadřuje svou myšlenku, uče proti oněm učitelům nepravým, že věci ony samy o sobě jsou indiferentní, as takto: Nepraví učitelé nakazují vám, abyste jistých věcí se zdržovali, jako by o sobě byly nečisty. Ale činí to neprávem. Neboť věci ty berou zkázu již pouhým užíváním a tak sloužíce pouze ku prospěchu těla, dosahují svého účelu již pouhým upotřebením jich; jsou tedy samy o sobě indiferentní a duši ani neškodí ani neprospívají, leč pokud jsou pojaty pod nějaký zákaz neb

*

zkáze samým užíváním; (jsou) podle stanov a nauk lidských. [23] To
sice zdá se býti moudrostí jakožto dobrovolná služba (Boží) a pokora
a nešetření těla, ne jako něco čestného, avšak jest to k nasycení těla.

KAPITOLA 3.*

Pavel dává obecná napomenutí k životu křesťanskému. v. 1.—17.

[1] Jestliže tedy jste povstali s Kristem, hledejte těch věcí, které
jsou svrchu, kde jest Kristus, sedě na pravici Boží; [2] o to pečujte, co
svrchu jest, ne o to, co jest na zemi. [3] Neboť jste zemřeli, a život
váš jest skryt s Kristem v Bohu. [4] Když se ukáže Kristus, váš život,
tehdy i vy se ukážete s ním ve slávě.

[5] Nuže, umrtvěte pozemské údy své, smilství, nečistotu, chlípnost,
žádost zlou a lakotu, která jest modloslužbou, [6] neboť pro ty věci
hněv Boží přichází na neposlušníky; [7] v těch jste chodili také vy někdy,
když jste žili v nich. [8] Nyní však odložte od sebe i vy to všecko,
hněv, prchlivost, zlobu, utrhání, potupné řeči z úst svých; [9] neobelhá-
vejte se vespolek, neboť jste svlékli se sebe člověka starého s jeho

---

příkaz Boží neb oprávněné vrchnosti. Jsou pak slova ta dle mínění některých exegetů řečena jako v závorce, takže slova následující „podle stanov a nauk lidských“ spojovati jest alespoň pravděpodobně se slovy „proč . . . necháváte si ukládati předpisy“. Správnější jest však po našem soudě bráti je pro sebe jako výpověď, kterou sv. Pavel s jakousi narážkou na Is. 29, 13 vyznačuje řečené předpisy nepravých učitelů jako předpisy osob neoprávněných, aby tak tím spíše pohnul své čtenáře, aby se jimi másti nedali.

23. Smysl jest: Řečené (a podobné) předpisy nepravých oněch učitelů zdají se sice býti moudrostí jakožto zvláštní bohopocta a askése, ve skutečnosti však nejsou ke cti někoho, nýbrž k ukojení žádosti těla.

* V části druhé (3, 1—4, 6) dává obecná i zvláštní napomenutí k životu křesťanskému.

1.—2. napomíná, aby vstavše s Kristem (na křtu sv.) k životu novému pečovali o statky nebeské, t. j. o ctnost, svatost života a vůbec o to, aby varujíce se zlého a konajíce dobré, udrželi se s Bohem ve spojení, zjednali si zásluhy dobrých skutků a dosáhli věčné blaženosti. Pravě, aby nepečovali o věci pozemské, peníze, čest, rozkoše a pod., nezakazuje veškeré péče o věci pozemské, nýbrž jen péči úzkostlivou a nezřízenou, zkrátka takovou, která by překážela péči o věci nebeské.

3.—4. Udává příčinu, pro kterou mají pečovati ne o věci pozemské, nýbrž nebeské, proto totiž, poněvadž na křtu sv. zemřeli duchovně podle člověka starého, dosáhše odpuštění hříchů, a oblékli člověka nového, byvše povzneseni k nadpřirozenému životu v milosti Boží. (Viz Řím. 6, 6.). Tento život v milosti Boží jest sice nyní skryt v Bohu lidem smýšlení světského, neboť lidé takoví ho nepozorují, ba ani nechápou, podobně jako nevidí slavného života, ke kterému Kristus vstal z mrtvých, avšak časem svým, v den Kristova příchodu k soudu, objeví se věrní vyznavači Kristovi i s ním ve slávě. — Kristus, váš život, t. j. zdroj a příčina života vašeho přirozeného i nadpřirozeného, přítomného i budoucího.

5.—17. Vyzývá, aby varujíce se zlého (5.—9.) vedli život ctnostný (10.—17.). Aby tím spíše uposlechli, upozorňuje jednak na božskou spravedlnost, která hříchy trestá, jednak na stav milosti, do kterého byli povzneseni a který žádá, aby varujíce se zlého žili tak, jak se sluší na jejich nový stav.

5. Pozemskými údy rozumí různé neřesti jakožto údy onoho těla, které v Řím. 6, 6. nazývá tělem hříchu a které tam i jinde jmenuje člověkem starým. Viz Řím 6, 6.—14. Efes. 4, 24. Lakotu viz Efes. 4, 19.

7. Náměstku v nich lze vztahovati buď na neposlušníky aneb spíše na neřesti svrchu řečené. Smysl tedy jest buď: „ty hříchy páchali jste také vy někdy, když jste žili mezi neposlušníky, pohany“, aneb spíše: „ty hříchy páchali jste také vy někdy, když jste žili ve stavu hříšném“. Co do věci jest ovšem smysl stejný v obou případech.

skutky [10] a oblékli jste nového (člověka), jenž se obnovuje ku poznání podle obrazu Stvořitele svého; [11] tu není Řek a Žid, obřízka a neobřízka, nevzdělanec, Skytha, otrok, svobodník, nýbrž vším a ve všech jest Kristus.
[12] Oblecte se tedy jako vyvolenci Boží, svatí a milí, v srdečnou milosrdnost, dobrotu, pokoru, mírnost, shovívavost, [13] snášejíce jeden druhého a odpouštějíce si vespolek, má-li kdo žalobu proti jinému; jako i Pán odpustil vám, tak i vy; [14] ke všemu tomu však mějte lásku, která jest svazem dokonalým. [15] A pokoj Kristův, ke kterému také jste byli povoláni, (abyste byli) v jednom těle, vládni v srdcích vašich, a buďte vděčni. [16] Slovo Kristovo přebývej ve vás hojně, tak abyste ve vší moudrosti poučovali a napomínali se vespolek žalmy, chvalozpěvy a písněmi duchovními, v milosti je zpívajíce ve svých srdcích Bohu. [17] A cokoli činíte slovem neb skutkem, všecko (čiňte) ve jménu Pána Ježíše Krista, děkujíce Bohu Otci skrze něho.

Zvláštní napomenutí k životu křesťanskému. 3, 18.—4., 6.*

[18] Ženy, buďtež poddány mužům svým, jak sluší v Pánu. [19] Muži, milujte své manželky a nerozptrčujte se na ně. [20] Dítky, poslouchejte svých rodičů ve všem, neboť to jest milé Pánu. [21] Otcové, nepopouzejte k hněvu dítek svých, aby nemalomyslněly. [22] Služebníci, poslouchejte ve všem pánů tělesných, sloužíce ne na oko, jako ti, kteří se chtějí

---

10. jenž se obnovuje. Člověk byl sice již na křtu sv. zrozen k životu novému, byv povznesen do stavu milosti, stal se jaksi novým člověkem; ale člověk ten má se stále obnovovati či zdokonalovati a to podle obrazu Stvořitele svého, t. j. tak, aby vždy více se připodobňoval svému Stvořiteli; a má to činiti ku poznání, t j. za tím účelem, aby dospěl k úplnému poznání Boha nejen theoretickému, nýbrž i praktickému, čili aby nejen Boha poznával, nýbrž i vůli svou udržoval stále ve shodě s vůlí Boží.

11. t. j. všichni, kteří na křtu sv. byli duchovně obnoveni (znovuzrozeni), tvoří s Kristem jedno tělo duchovní (církev), ve kterém přestává ve věcech spásy veškeren rozdíl národnostní, náboženský i společenský, takže všichni mají stejné právo na prostředky spásy a nezáleží v té příčině na tom, zdali jest kdo příslušníkem toho neb onoho národa a zda před svým obrácením byl židem (obřezaným) neb pohanem (neobřezaným), vzdělancem neb nevzdělancem, ba i Skythou, pokládaným tehdy za člověka nejméně vzdělaného, ani na tom, zdali byl svobodníkem neb otrokem, nýbrž na tom, aby byl s Kristem ve spojení.

14. Láska jest svazem dokonalým, pokud nejen všecky ctnosti nýbrž i lidi spojuje a k dokonalosti vede.

15. Pokoj Kristův, t. j. pokoj vnitřní, který Kristus nám zasloužil a kterého požívá člověk s Bohem i lidmi smířený.

16. t. j. aby řečený pokoj v srdcích vašich vládl, přičiňte se, aby slovo Kristovo ve vás přebývalo čili abyste učení Kristovo dokonale poznali a si vštípili, tak abyste vespolek různým způsobem se vzdělávali a povzbuzovali moudrostí čerpanou nikoli z učení nepravých učitelů, nýbrž z učení Kristova; a čiňte to nejen zevně slovy, nýbrž také tak, abyste i ve svém nitru s milostí Boží obsah svých slov uvažovali a cítili. Srovn. Efes. 5, 19, 20.

* Od 3, 18.—4, 1. dává zvláštní napomenutí jednotlivým členům rodiny a domácnosti, manželům, dítkám a rodičům, služebníkům a pánům (srovn. Efes. 5, 21.—6, 9,); vrátiv se pak opět k napomenutím obecným, ukončuje část mravní (4, 2.—6.) povzbuzením k vytrvalé modlitbě a k opatrnosti ve slovech i skutcích. (Srovn. Efes. 6 18 —20. Filip. 4, 6.; 1. Thess. 5, 17.).

18. Slova „v Pánu“ buď patří ke slovům „buďtež poddány“, a smysl jest: „buďtež poddány v mezích zákona Kristova“ aneb spíše patří ke slovu „sluší“ a smysl jest: buďtež poddány, jak se sluší na ženy křesťanské. Co do věci smysl zůstává stejný při obojím výkladě.

22. poslouchejte ve všem, totiž ve všem tom, co se neprotiví zákonu a spadá pod jejich moc.

zalíbiti lidem, nýbrž v prostnosti srdce, bojíce se Boha. [23]Cokoli činíte, konejte ze srdce jako Pánu a ne lidem, [24]vědouce, že od Pána obdržíte v odplatu dědictví; Kristu Pánu služte. [25]Neboť kdo činí křivdu, obdrží to, co ukřivdil, a není strannosti u Boha.

KAPITOLA 4.

[1]Páni, prokazujte služebníkům co jest spravedlivo a slušno, vědouce, že také vy máte Pána na nebi.

[2]Trvejte na modlitbě, bdíce v ní s děkováním; [3]modlete se zároveň i za nás, aby Bůh otevřel našemu slovu dveře ku hlásání tajemství Kristova, pro které jsem také uvězněn, [4]abych je uváděl ve známost tak, jak mluviti mám. [5]Žijte moudře před těmi, kteří jsou vně, vykupujíce čas. [6]Řeč vaše budiž vždycky v milosti, okořeněna solí, abyste věděli, kterak máte odpovídati jednomu každému.

Závěrek listu. v. 7.—18.

[7]Co se týká mého postavení, všecko vám oznámí Tychikus, milovaný bratr a věrný služebník a spoluslužebník Pánu. [8]Posílám ho k vám právě k tomu konci, aby seznal vaše okolnosti a potěšil srdce vaše; [9](posílám ho) s Onesimem, milým a věrným bratrem, jenž jest vaším krajanem. Ti vám oznámí všecko, co se tu děje.

[10]Pozdravuje vás Aristarchus, můj spoluvězeň, a Marek, příbuzný Barnabášův — o něm jste dostali nařízení; přijde-li k vám, přijměte ho, — [11]a Jesus přijmím Justus; tito jsou z obřízky, jsou to (nyní) jediní spolupracovníci moji (z obřízky) pro království Boží, a stali se mi útěchou. [12]Pozdravuje vás Epafra, váš krajan, služebník to Krista Ježíše, povždy starostlivý o vás na modlitbách, abyste stáli pevně jako dokonalí a úplní ve všem, co jest vůle Boží. [13]Neboť dosvědčuji mu, že má mnoho námahy pro vás i pro ty, kteří jsou v Laodicei a v Hieropoli. [14]Pozdravuje vás milý Lukáš, lékař, a Demas. [15]Pozdravujte bratry, (kteří jsou) v Laodicei, zvláště Nymfu a církev v jeho domě. [16]A když tento list bude přečtěn u vás, dejte jej přečísti také v církvi

---

24. obdržíte dědictví, totiž život věčně blažený.

4, 3. t. j. modlete se, aby Bůh dal nám možnost i příležitost hlásat učení Kristovo bez překážky.

5. před těmi, kteří jsou vně, t. j. nejsou údy církve, před židy a pohany; vykupujíce čas, t. j. svědomitě užívejte času. (Ef. 5, 16.).

6. v milosti, t. j. milá, příjemná; (tak dle výkladu skoro obecného; někteří však berou výraz ten ve smyslu milostiplná); okořeněna solí totiž solí moudrosti, tedy moudrá. Kterak máte odpovídati jednomu každému, zejména nekřesťanům tázajícím se po věcech týkajících se víry, mravů a kázně křesťanské.

* V závěrku sděluje, za kterým účelem posílá Tychika a Onesima (v. 7.—9.), vyřizuje a vzkazuje různé pozdravy (v. 10.—15.), vyzývá, aby list tento sdělili s Laodicejskými (v. 16.—17.) a končí pozdravením a požehnáním apoštolským, vlastní rukou přičiněným (v. 18.).

9. vaším krajanem, doslovně by bylo „jenž jest z vás". Podobně ve v. 12. Co se tu děje čili jak se věci mají.

11. Timotea nejmenuje, poněvadž jej uvedl v 1, 1. jakožto spoluzasílatele listu.

15. Nymfu a církev v jeho domě. Některé rukopisy mají sotva správně v domě její; dle toho Nymfa byla ženou; jiné i velmi vážné (ℵ *Δ C*) mají v domě jejich, rovněž nesprávně, neboť nelze přece tvrditi, že bratři (křesťané) laodicejští a Nymfa měli dům jeden.

16. List tento mají tedy Kolosští vyměniti s listem, který měli Laodicejští, a jímž pravděpodobně rozuměti se má kánonický náš list k Efeským.

laodicejské, a list z Laodicee přečtěte také vy. 17 A řekněte Archippovi: Dbej služby, kterou jsi obdržel v Pánu, abys ji plnil. 18 Pozdravení rukou mojí, Pavlovou. Pamatujte na mé okovy. Milost s vámi. Amen.

O prvním listě sv. Pavla k Thessalonickým.

V Thessalonice,[1]) nynější Soluni, (Saloniki) sv. Pavel působil na své druhé cestě r. 52 asi dva měsíce, nejprve po tři týdny židům, potom nějaký čas ne dlouhý pohanům. Založil tam obec křesťanskou, velikou většinou z bývalých pohanů. Sotva odešel, propuklo tam pronásledování působením židů. Avšak křesťané thessaloničtí osvědčili přes všecko utrpení takovou vytrvalost ve víře a lásku křesťanskou, že mohli býti dáni jiným za příklad. Velice vzpomínali též na Pavla a přáli si ho zase spatřiti. Někteří židé však, chtíce seslabiti jejich zápal, pomlouvali Pavla, jakoby z pouhé ctižádosti a lakoty hlásal nové učení. Křesťané sami pak nerozuměli dobře učení o Kristově příchodě k soudu, myslíce, že nastane co nejdříve, a byli v rozpacích o tom, jaký osud stihne ty, kteří zemrou dříve, zda snad nebudou připraveni o slávu, které se dostane těm spravedlivým, kteří v čas Kristova příchodu k soudu budou ještě žíti. Také jevily se u nich některé vady v příčině mravní, jednak že podrželi je z pohanství, jednak že se jim oddali z toho bludu, který pojali o brzkém příchodě Páně. Sv. Pavel dověděl se o tom v Korintě (koncem r. 52. neb počátkem r. 53.) od Timotea, jehož byl poslal z Athen do Thessaloniky aby seznal stav tamní obce. A hned na to napsal Thessalonickým tento list, ve kterém, pochváliv jejich vytrvalost a trpělivost, kterou osvědčili v čas pronásledování, vyložil, jak nezištně si počínal, když byl u nich, a jakou starost má o ně, jsa od nich vzdálen, hledě tak nepřímo i vyvrátiti židovské pomluvy i povzbuditi je, aby vytrvali na cestě dobré. Spolu vyzýval je, aby odložíce vady své, dbali čistoty a jiných ctností, poučoval je o vzkříšení z mrtvých a nabádal je ke bdělosti a konání povinností stavu svého.

[1]) Thessalonika byla původně malá osada zvaná Thermae (Teplice) od teplých zřídel v okolí se vyskytujících a lázní tam zřízených. Jméno Thessalonika dal jí dle mínění skoro obecného Kassander, vojevůdce Alexandra Vel., a to na počest své manželky Thessaloniky, dcery Filipa II., nevlastní sestry Alexandra Vel. Dle jiného mínění však nazval ji tak Filip sám na památku vítězství, kterého dobyl nad Thessaly. Když po bitvě u Pydny (168) Macedonie stavši se provincií římskou, byla rozdělena ve čtyři části, Thessalonika připadla k části druhé jako město její hlavní. Stavši se sídlem praetora a střediskem obchodním mohutnělo a bohatlo čím dál více, takže se stalo nejpřednějším městem macedonským. Před válkou světovou mělo na 120.000 obyvatelů.

První list sv. Pavla k Thessalonickým.*

KAPITOLA 1.

Nápis. Výraz díků. v. 1.—10.

1 Pavel a Silván a Timoteus církvi thessalonické v Bohu Otci
a Pánu Ježíši Kristu: Milost vám a pokoj.
2 Děkujeme Bohu vždycky za vás všechny, připomínajíce si vás
na svých modlitbách; 3 bez ustání (totiž) pamatujeme před Bohem
a Otcem naším na dílo vaší víry a námahu vaší lásky i na vytrvalost
vaší naděje v Pána našeho Ježíše Krista, 4 neboť víme, bratři milovaní
od Boha, o vyvolení vašem. 5 Vždyť evangelium naše nepřišlo k vám
toliko v slově, nýbrž i v moci a v Duchu svatém i v přesvědčení
mnohém, jakož víte, jakými jsme byli mezi vámi pro vás, 6 a vy jste
se stali následovníky našimi i Páně, přijavše slovo při mnoha soužení
s radostí Ducha svatého, 7 takže jste se stali vzorem všem věřícím
v Macedonii i v Achá́ji. 8 Neboť od vás se rozšířilo slovo Páně nejen

---

* List tento obsahuje mimo úvod (kap. 1.) část dějepisně obrannou (k. 2.—3.) a věroučně mravní (k. 4—5.).

V úvodě podává nápis (v. 1.), výraz díků za úspěch, který mělo křesťanství u Thessalonických, zejména za jejich živou víru, činnou lásku a vytrvalou naději v Ježíše Krista, a to v přesvědčení, že jsou vyvoleni k životu věčně blaženému (v. 2.—4.); zároveň sděluje, že toto přesvědčení své o jejich vyvolení zakládá a) na způsobě, kterým u nich hlásal evangelium, že totiž hlásal je v moci, v Duchu sv. a v plném přesvědčení (v. 5.) a b) na způsobě, kterým oni křesťanství přijali, že totiž přes příkoří, která jim bylo snášeti, přijali víru v Krista s radostí, takže se stali vzorem pro jiné jak v Macedonii tak jinde (v. 6.—7.), ježto od nich — z Thessaloniky — víra v Krista šířila se nejen po Macedonii a Achaji, nýbrž i za jejich hranice a všude ku povzbuzení jiných přicházela ve známost také víra jejich, zejména to, kterak apoštol u nich kázal a s jakou ochotou oni víru v Krista přijali (8.—10.).

1 Jako spoluautory (vedlejší) jmenuje také Silvana (Silu) a Timotea, poněvadž oba byli Thessalonickým osobně známi a tu dobu, kdy apoštol psal tento list, byli u něho v Korintě. — Ostatní viz Řím. 1, 1. 7., 1. kor. 1, 1.

3. Slovo „bez ustání" vztahují mnozí zároveň s Vulgatou k slovesu „připomínajíce si" verše předešlého, vhodněji však je vztahuje text řecký a mnozí s ním ke slovu „pamatujíce" verše tohoto. — dílo vaší víry t. j. skutky z víry vycházející, skutky, jimiž svou víru osvědčují, (víra živá); námahu lásky t. j. námahu, práci, kterou konají z lásky ve prospěch bližního (láska činná), vytrvalost naděje v Pána n. J. Kr. t. j. vytrvalost ve víře a v dobrém, kterou působí naděje v Ježíše Krista, jenž slíbil věčnou odměnu těm, kdo vytrvají až do konce (naděje vytrvalá, trpělivá).

5. V moci a v Duchu sv. Slovem „moc" rozumějí mnozí zázraky, kterými kázání apoštolské bylo provázeno, (v tom smyslu však byl by užil čísla množného), Duchem svatým pak rozumějí nadpřirozené dary Ducha sv. (dar jazyka, dar proroctví neb jiné), jichž se dostávalo některým z těch, kteří uvěřili; správněji však, zdá se, jiní rozumějí mocí vyšší (božskou) moc, kterou kázání apoštolské bylo oživováno a působivým se stávalo, Duchem svatým pak božskou moudrost, která se jevila v jeho kázání působením Ducha sv. (srovn. Mat. 10, 20; Skut 6, 10.); přesvědčením pak míní nezvratné přesvědčení svoje. Mluvil tak, že bylo zřejmo, jak jest přesvědčen o pravdě toho, co káže.

6. s radostí Ducha sv. Že totiž Thessaloničtí přijali učení Kristovo přes všecka příkoří, která jim bylo snášeti, toho původcem byl Duch svatý.

7. v Macedonii, t. j. po Macedonii staré, po Epiru, Illyrii a Thessalii; v Achá́ji, t. j. po staré Helladě a Peloponesu.

8. po všem místě jest řečeno buď s nadsázkou ve smyslu po širém okolí neb daleko široko aneb ve smyslu „po všech místech, kam přišlo křesťanství i zpráva o víře Thessaloničanů a odkud jemu (do Korintu) byla dána zpráva o nich.

v Macedonii a v Achájі, nýbrž i po všem místě roznesla se vaše
víra v Boha, takže nám není potřebí o tom něco mluviti. 9 Vždyť oni
sami vypravují o nás, jaký jsme měli příchod k vám, a kterak jste se
obrátili k Bohu od model, abyste sloužili Bohu živému a pravému
10 a očekávali Syna jeho s nebes, kterého vzkřísil z mrtvých, (totiž)
Ježíše, jenž nás vysvobodil od hněvu budoucího.

KAPITOLA 2.*

Sv. Pavel připomíná své působení v Thessalonice. v. 1.—16.

1 Sami zajisté víte, bratři, že náš příchod k vám nebyl prázdný,
2 nýbrž, ačkoliv jsme, jak víte, prve trpěli a pohaněni byli ve Filippech,
přece jsme se vzmužili v Bohu našem hlásati vám evangelium Boží
při mnohém zápase. 3 Neboť napomínání naše není z bludu, ani z ne-
kalosti, ani z podvodu, 4 nýbrž tak mluvíme, jak jsme osvědčeni od
Boha, aby se nám svěřilo evangelium, ne jako takoví, kteří se zalibují
lidem, nýbrž Bohu, jenž zkoumá srdce naše. 5 Nikdy zajisté neužili
jsme řeči pochlebné, jak víte, ani záminky lakomství, Bůh je svědek,
6 ani jsme nehledali slávy lidské, ani od vás, ani od jiných, 7 ačkoli
jsme jako apoštolé Kristovi mohli býti na obtíž, nýbrž stali jsme se

---

9. *Oni sami*, t. j. křesťané macedonští a jiní, kteří mně (Pavlovi) dali zprávu o vás (Thessalonických), *vypravují o nás*, t. j. jak o mně a mých průvodcích, tak o vás Thessaloničanech, *jaký jsme měli příchod k vám*, t. j. jak jsme si u vás počínali (viz v. 5.).

* *V části první* historicko-apologetické (2, 1.—3. 13) připomíná Thessalonickým, jak nezištně a s čistým úmyslem kázal u nich učení pravé, evangelium Boží (v. 1.—12.) a jak ochotně oni je přijali a se ho přidrželi tak, že i pronásledování pro ně ochotně snášeli (v. 13—16), jakož i jakou starost měl o ně jsa vzdálen (v. 2. 17.—3, 5.) a jakou radost pocítil, když uslyšel, že ve víře a lásce vytrvali (v. 6.—13.). Vyvracuje tak nepřímo pomluvy, které šířili o něm jeho nepřátelé, jakoby hlásal učení nepravé a to z touhy po zisku neb lidské chvále, hledí tím své čtenáře povzbuditi k vytrvalosti ve víře a zachovati si u nich lásku i důvěru.

1. *Náš příchod k vám nebyl prázdný* t. j. nebyl slabý, nýbrž mocný působivý. Jest tu záporným způsobem vyjádřeno, totéž, co ve v. 5. bylo řečeno slovy, evangelium přišlo k vám *v moci*. Někteří sice pojímají slovo to ve významě bezúčinný, neužitečný, neb bez obtíží, bez pronásledování, neb i klamný a p., avšak výklady ty nepřiléhají k souvislosti; neboť apoštol sám staví proti výrazu *prázdný* ve v. 2. slova „přece jsme se zmužili," dávaje tak na jevo, co výrazem κενός (prázdný) rozumí.

2. Slovy „*ačkoli jsme prve trpěli*" naráží na bičování a vězení, které zároveň se Silou utrpěl ve Filippech (Skutk. ap. 16, 20.—24.). Kázal při mnohém zápase, jsa totiž nucen zápoliti s mnoha překážkami a nebezpečenstvími, jež se mu stavěly v cestu. (Překládáme „*při mnohém zápase*" podle textu řeckého, podle latinského bylo by „při mnohé starosti, s mnohou starostí).

3.—6 Ukazuje, proč s takovou zmužilostí a neohrožeností hlásá evangelium, proto totiž, poněvadž napomínání t. j. kázání jeho nespočívá na bludu, nýbrž na pravdě, ani se neděje s úmyslem nekalým (snad abychom hověli lakotě), neb prostředky podvodnými (pochlebováním), nýbrž tak, jak se to srovnává s důstojností evangelia.

7. Slova „býti na obtíž" vykládají mnozí zároveň s Vulgátou (oneri esse) o požadování výživy, někteří však pojímají slovo řecké (ἐν βαρεῖ εἶναι en barej ejnaj) ve smyslu „vystupovati s vážností". Možná však, že sv. Pavel oněmi slovy chtěl vyjádřiti oboje, i požadovati výživy i vystupovati s vážností apoštolskou, pokud by totiž žádaje výživy jako apoštol kladl také důraz na apoštolskou vážnost svou. — *stali jsme se maličkými* t. j. bez nároků, neosobivými, skromnými. V překladě podrželi jsme rozdělení textu řeckého, majíce je s četnými jinými za přiměřenější. Vulgáta však a po ní také jiní kladou tečku na konci verše 7. i 8.; čárku pak po slovech *mezi vámi* (in medio vestrum).

maličkými mezi vámi. Jako když matka chová dítky své, [8] tak toužíce
po vás byli jsme hotovi sděliti s vámi nejen evangelium Boží, nýbrž
i sebe samy, protože jste se nám stali milými. [9] Pamatujete se zajisté,
bratři na naši práci a námahu; ve dne i v noci pracujíce, abychom
neobtížili nikoho z vás, kázali jsme vám evangelium Boží. [10] Vy jste
svědky, i Bůh, jak svatě a spravedlivě a bez úhony jsme se měli
k vám, kteří jste uvěřili, [11] jakož víte, kterak jsme jednoho každého
z vás jako otec dítky své [12] napomínali a povzbuzovali a zapřísahali,
abyste žili hodně toho Boha, který vás povolal do svého království
a své slávy.

[13] Proto také my děkujeme Bohu bez ustání, že obdrževše od
nás slovo evangelia Božího, přijali jste je nikoli jako slovo lidské,
nýbrž jakož jest v pravdě, jako slovo Boží, jež také působivým se
jeví ve vás, kteří věříte. [14] Neboť vy, bratři, stali jste se následovníky
církví Božích, které jsou v Judsku v Kristu Ježíši; totéž zajisté utrpěli
jste od svých soukmenovců, jako i oni od židů, [15] kteří i Pána Ježíše
zabili, i proroky, a nás pronásledovali, a Bohu se nezalibují a všem
lidem se staví na odpor, [16] bránice nám kázati pohanům, by spasení
byli, aby jen stále naplňovali míru hříchů svých; přišel však na ně
hněv Boží k vrcholu.

Kterak si vedl Pavel vzhledem k Thessalonickým za své nepřítomnosti, a kterak v té době vedli si oni. 2, 17—3, 13.*

[17] My však, bratři, byvše odloučeni od vás na krátkou dobu —
tělem, nikoli srdcem, — usilovali jsme tím více spatřiti tvář vaší s tužbou
velikou. [18] Proto jsme chtěli přijíti k vám, totiž já, Pavel, a to ne jednou,

---

8. byli jsme hotovi sděliti s vámi ... i sebe samy (doslovně „i duše své“) t. j. (ne tak ve smyslu „svůj život obětovati pro vás,“ jako) sděliti s vámi i své smýšlení, své pocity, své srdce.

9. abychom neobtížili, totiž požadováním výživy. Ve dne kázal, v noci pak a pokud mohl bez újmy apoštolského úřadu svého, i ve dne pracoval v řemesle (stanařském), aby si vydělal na výživu.

10. Žil mezi nimi svatě, konaje svědomitě povinnosti své k Bohu, spravedlivě, chovaje se ke každému z nich spravedlivě, laskavě, bez úhony, tak, že nikomu nedal příčiny, aby si stěžoval do něho.

14.—16. Jako totiž křesťané judští a jerusalemští byli pronásledováni pro svou víru od svých soukmenovců židovských (Skut kap. 8, 3.; 12, 1.), tak křesťané thessaloničtí po valné většině z pohanů obrácení, byli pronásledováni pro svou víru od svých soukmenovců pohanských a to ku podnětu židů (Skut. ap. 17, 5.—8.). Sv. Pavel připomíná to jednak aby je potěšil upozorněním na to, že se připodobňují církvi mateřské, jednak aby je povzbudil, by se nedali strhnouti od víry pronásledováním a pomluvami a jinými nástrahami židovskými, považujíce, kdo jsou a byli ti, kteří je pronásledují. — Přišel na ně hněv Boží k vrcholu; užívá tu po způsobu proroků času minulého (přišel) místo budoucího (přijde), ohlašuje tak, že míra shovívavosti Boží již v brzku se naplní a je (židy) za nedlouho trest stihne (zkáza Jerusalema).

15. nezalibují se jest řečeno zjemněně (figurou litotes) ve smyslu znelibujíce, zprotivujíce se, tím totiž, že jednají proti vůli Boží.

* V oddíle tomto sv. Pavel líčí starost, kterou měl o Thessalonické, jsa od nich odloučen (2, 17.—3, 5.) i radost, kterou byl naplněn, když dostal od nich zprávu, jak v čas pronásledování ve víře i lásce vytrvali a jemu oddáni jsou (3, 6.—10.), a prosí Boha, aby mu dal k nim přijíti a utvrditi je ve víře (3, 11.—13.).

18. ne jednou, nýbrž opětně; doslovně bylo by: i jednou i dvakrát Satan překazil mu to nejspíše skrze jeho nepřátele, jejichž působením byl nucen z Thessaloniky odejíti (Skutky ap. 17, 5,—10.).

nýbrž opětně, ale satan překazil nám to. [19] Neboť kdo jest naší nadějí, naší radostí neb korunou chlouby, ne-li také vy, před Pánem naším Ježíšem Kristem při jeho příchodě? [20] Vy jste skutečně naší slávou i radostí.

KAPITOLA 3.

[1] Proto nemohše to déle snésti, rozhodli jsme se zůstati v Athénách samotni, [2] a poslali jsme (k vám) Timotea, svého bratra a služebníka Božího v evangeliu Kristově, aby vás utvrdil a povzbudil ve prospěch vaší víry, [3] by se nikdo nezviklal v souženích těchto. Vždyť sami víte, že jsme k tomu určeni; [4] neboť když jsme byli u vás, také jsme vám předpovídali, že přijdou na nás soužení, jakož se též stalo, a vy víte. [5] Proto (tedy) také já nemoha to déle snésti, poslal jsem (k vám), abych seznal vaši víru, zdali snad nepokoušel vás pokušitel, a nebude-li zmařena práce naše.

[6] Nyní však, když Timoteus přišel k nám od vás a přinesl nám radostnou zprávu o vaší víře a lásce i o tom, jak nás máte stále v dobré paměti, žádajíce si nás viděti, jakož i my vás, [7] potěšili jsme se proto z vás, bratři, při vší bídě a tísni své vaší věrou; [8] neboť nyní žijeme, jestli vy (pevně) stojíte v Pánu. [9] Vždyť jaké díky můžeme vzdáti z vás Bohu za všecku tu radost, kterou pociťujeme pro vás před Bohem naším, [10] modlíce se co nejvroucněji dnem i nocí, abychom uzřeli tvář vaši a doplnili to, čeho se nedostává víře vaší? [11] Sám však Bůh i Otec náš a Pán náš Ježíš Kristus uprav naši cestu k vám, [12] vás pak Pán rozmnož a rozhojniž v lásce k sobě vespolek a ke všem, jakož i my (ji máme) k vám, [13] aby utvrdil srdce vaše, tak

---

19. Nadějí či předmětem a příčinou naděje jsou mu potud, pokud doufá, že Thessaloničtí podobně jakož i jiné obce křesťanské před soudem Božím obstojí a jemu také pro ty práce, které u nich konal, dostane se odměny; radostí pak a korunou chlouby potud, pokud v den soudu bude moci také z nich jako věrných učeníků svých i z blaha jejich se radovati a jimi se honositi.

3, 1. Timotea jmenuje svým bratrem vzhledem k tomu, že jest s ním spojen touž věrou a stejnými pracemi apoštolskými.

2. Pavel byv donucen utéci z Beree, odebral se do Athén a povolav tam na rychlo Silu a Timotea, z Beree, kde zůstali, poslal je do Macedonie, Timotea zejména do Thessaloniky, (Skutk. 17, 14—15; 18, 5.), aby vyzvěděli stav tamních obcí, jmenovitě Thessalonické. Ti vykonavše poslání své, vrátili se, ale Pavla nezastihli již v Athénách, nýbrž v Korintě; a odtud Pavel přijav jejich zprávu, napsal tento list.

3. Jsme k tomu určeni, t. j. nám křesťanům jest určeno, abychom zde na zemi snášeli utrpení pro víru svou, neboť jako Kristus utrpením vešel do slávy své, tak chce, aby podobnou cestou kráčeli za ním také věrní vyznavači jeho. (Viz Mat. 16, 24. Jan 15, 38.—16· 4). — 8. nyní žijeme totiž opravdově, plni útěchy a radosti.

5. Proto (tedy) také já... poslal jsem. Apoštol upozorniv ve v. 3 b a v. 4, na to, že přišla na ně utrpení a pronásledování, jakož byl předpověděl, vrací se k tomu, co začal vypravovati v 3, 1. a zopakovav to krátce, pokračuje sdělením dalšího účelu, za kterým k nim Timotea poslal, za tím totiž, aby (ve své starostlivosti o ně) seznal jejich stav a tím i účinek, který mělo u nich pronásledování proti nim způsobené.

10. čeho se nedostává víře vaší; poněvadž totiž Pavel pobyl v Thessalonice jen krátký čas, nemohl poučiti je náležitě o všech pravdách křesťanských; i touží proto přijíti k nim, aby podrobnějším poučením jich o pravdách těch doplnil to, čeho se jim v té příčině dosud nedostává.

11. uprav cestu naši k vám, totiž odstraněním těch překážek, pro které posud nemohu k vám přijíti.

abyste byli bez úhony ve svatosti před Bohem a Otcem naším při příchodě Pána našeho Ježíše Krista se všemi svatými jeho. (Amen).

KAPITOLA 4.*

Sv. Pavel varuje před hříchem a vybízí k ctnosti. v. 1.—12.

1 V příčině ostatní tedy, bratři, prosíme vás a napomínáme v Pánu
Ježíši, abyste podle toho vždy více prospívali, jak jste přijali od nás
poučení o tom, kterak máte žíti a Bohu se líbiti, jakož i žijete. 2 Víte
zajisté, která přikázání jsem vám dal skrze Pána Ježíše. 3 To jest totiž
vůle Boží, vaše posvěcení: abyste se zdržovali od smilství, 4 aby každý
z vás dovedl držeti tělo své ve svatosti a ve cti, 5 nikoli v náruživé
žádostivosti, jakož i pohané, kteří neznají Boha, 6 a aby nikdo nezkracoval a nepodváděl v té věci bratra svého, neboť mstitelem toho všeho
jest Pán, jakož jsme vám byli pověděli a osvědčili. 7 Vždyť nepovolal
nás Bůh k nečistotě, nýbrž k posvěcení. 8 Proto kdo tím pohrdá, nepohrdá člověkem, nýbrž Bohem, který dává svatého Ducha svého na nás.
9 O lásce bratrské však nemáme potřebí vám psáti, neboť sami
jste se naučili od Boha milovat se vespolek. 10 Vždyť také to činíte
ke všem bratrům po celé Macedonii. Prosíme vás však, bratři, prospívejte v tom vždy více a vynasnažujte se žíti pokojně a konati své záležitosti a pracovati rukama svýma, jak jsme vám přikázali, 12 byste
žili počestně před těmi, kteří jsou vně, a abyste ničeho cizího nepotřebovali.

O stavu těch, kteří zemrou před Kristovým příchodem k soudu. v. 13—18.*

13 Nechceme však, bratři, abyste byli v nevědomosti o těch, kteří
zesnuli, byste netruchlili (nad nimi) jako ostatní, kteří nemají naděje.

---

* V části druhé, dogmaticko-mravní (4, 1.—5, 22.) sv. Pavel vybízí své čtenáře, aby se chránili hříchu a vedli život ctnostný (v. 1.—12.). Po té je poučuje o příchodě Kristově k soudu, zejména o stavu těch, kteří zemrou před jeho příchodem (v. 13.—18.) a o tom, že doba příchodu toho jest neznáma (5, 1.—11.). Na to připojuje různá napomenutí mravní (5, 19.—22.).

3. vaše posvěcení abyste se posvěcovali či abyste zdržujíce se všeho, co mravně poskvrňuje, zasvětili se životem bezúhonným Bohu.

4. Varuje před nečistotou (smilstvím) vyzývaje, aby každý zachoval čistotu svému stavu povinnou (panickou, manželskou, vdovskou). Každý totiž (ať žije ve stavu svobodném neb v manželství) má tělo své (doslovně: nádobu svou) držeti ve svatosti a ve cti, zdržováním se totiž všeho, co by porušovalo čistotu jeho stavu příslušnou. Někteří však (Wohlenberg, Knabenbauer) rozumějí slovem nádoba ne tělo, nýbrž ženu, manželku, a berouce slovo κτᾶσθαι (ktasthai) z prvním jeho významu „zjednávati si," překládají a vykládají místo toho takto: aby každý z vás dovedl si vzíti manželku ve svatosti (t. j. s myslí svatou, čistou) a ve cti (počestně a šetře povinné slušnosti). Ale neprávem. Připouští sice slovo σκεῦος (nádoba) také význam manželka, ale jen když má u sebe příslušný přívlastek, jako u I. Petr. 3, 7. s nádobou ženskou = s osobou ženskou, manželkou.

6. Slova „aby nikdo nezkracoval a nepodváděl bratra svého" vykládají někteří o nepoctivosti a podvodu v příčině majetkové. S ohledem na v. 7. zdá se však správnějším mínění těch, kteří je vykládají o cizoložství, pokud totiž bližní se jím zkracuje a podvádí v manželském právu svém.

11. Vybízeje tak k životu pokojnému a činnému, kárá nepřímo ty, kteří zneužívajíce lásky a dobročinnosti bohatších křesťanů, oddávali se nečinnosti, ať již z lenosti, ať z nepravé domněnky, že Kristus Pán přijde k soudu v brzku.

12. kteří jsou vně, t. vně církve. Viz Kol. 4, 5.

* V odstavci tomto poučuje, že ti spravedliví, kteří zemrou před příchodem Kristovým k soudu, při jeho příchodě z mrtvých vstanou a ne později, nýbrž

[14] Neboť věříme-li, že Ježíš zemřel a vstal z mrtvých, tak Bůh i ty,
kteří zesnuli skrze Ježíše, přivede (zároveň) s ním. [15] Toto zajisté pra-
víme vám na základě slova Páně: my, kteří žijeme, kteří zůstáváme
ke příchodu Ježíšovu, nepředstihneme těch, kteří zesnuli, [16] neboť Pán
sám sestoupí s nebe s rozkazem, s hlasem archandělovým a s troubou
Boží, a zemřelí v Kristu vstanou nejprve, [17] potom my, kteří
žijeme, kteří zůstáváme, budeme spolu s nimi uchváceni v oblacích
Kristu vstříc do vzduchu; a tak vždycky budeme s Pánem. [18] Proto
potěšujte se vespolek těmito slovy.

KAPITOLA 5.

O tom, že doba Kristova příchodu k soudu jest neznáma. v. 1—11.*

[1] O časech pak a chvílích nepotřebujete, bratři, abychom vám
psali. [2] Neboť sami dobře víte, že den Páně přijde tak jako zloděj
v noci. [3] Když (totiž) budou říkati: „Jest pokoj a bezpečnost," tu náhle
přijde na ně záhuba jako porodní bolesti na ženu těhotnou, a neuniknou.
[4] Vy však, bratři, nejste ve tmě, aby vás ten den zachvátil jako zloděj.

---

zároveň s těmi, kteří tou dobou budou na živu, vyjdou Kristu vstříc a s ním na věky (v blaženosti nebeské) spojeni budou. Činí tak proto, poněvadž (alespoň mnozí) Thessaloničané se domnívali, že Kristus přijde k soudu v brzku a myslíce, že ti, kteří do té chvíle zemrou, budou v příčině věčné oslavy za těmi, kteří budou při jeho příchodě na živu, oddávali se nemírnému smutku při smrti svých známých a báli se, že nedožijí se příchodu toho a utrpí v blaženosti nějakou újmu.

13. Jako ostatní, t. j. jako pohané, kteří nevědí o budoucím z mrtvých vstání.

14. Věta tato není mluvnicky zaokrouhlena. Správněji by bylo takto: „Jako věříme, že Ježíš ... vstal z mrtvých, tak věřme, že Bůh i ty, kteří zesnuli skrze Ježíše (ve víře v Ježíše Krista, v milosti Boží, vzkřísí a) přivede zároveň s ním, aby s ním byli účastni věčné blaženosti." Sv. Pavel však vyjádřil se tak, aby s tím větším důrazem vytknul pravdu, že budeme vzkříšeni z mrtvých.

15. Praví v čase přítomném, „my, kteří žijeme ..." ne že by myslil, že se dožije příchodu Kristova k soudu, nýbrž proto, že se v mysli vpravuje do doby, kdy Pán Ježíš k soudu přijde, a všecky lidi dělí ve dvě třídy, v ty, kteří při příchodě Kristově budou mrtvi, a v ty, kteří v tu dobu budou ještě žíti. Sebe řadí ke třídě druhé jednak proto, že jsa ještě živ k mrtvým čítati se nemohl, jednak aby mluvil jménem neb ve smyslu těch, kteří v onu dobu ještě žíti budou. O tom, zdali také tito zemrou při Kristově příchodě a hned na to vstanou, nezmiňuje se, avšak vyjadřuje se tak, že se zdá, že alespoň někteří z těch spravedlivých, kteří budou při Kristově příchodě ještě na živu, zvláštní dispensí či milostí Boží nezemrou, nýbrž beze smrti přejdou ve stav oslavenců. (Srovn. 1. Kor. 15, 51.).

16. Kristus Pán sestoupí s rozkazem, který dá Bůh Otec neb On sám jako Bohočlověk po vůli Otcově, aby mrtví vstali; sestoupí s hlasem archandělovým, který onen rozkaz prohlásí, a s troubou Boží či za mohutného zvuku podobného zvuku trouby, který po vůli Boží způsobí andělé (Mat. 24, 31, 1, kor. 15, 51). a po kterém mrtví vstanou z mrtvých. Možná však, že všecky tři výrazy (rozkaz, hlas, trouba) znamenají jeden a týž projev vůle Boží, aby mrtví vstali z mrtvých.

* V odstavci 5, 1.—15. sv. Pavel prohlašuje za zbytečnou a nezodpovědnou otázku, v který čas a v kterou chvíli Pán Ježíš přijde k soudu; připomíná to, co byl jim již řekl jsa u nich, že totiž Pán Ježíš přijde z nenadání a proto že nevěřící zastihne nepřipravené a to k jejich záhubě, věřící však že mají stále býti připraveni na jeho příchod a to zejména bdělostí a střízlivostí při živé víře, činné lásce a vytrvalé naději.

3. Smysl jest: Právě tehdy, když lidé nešlechetní budou v nevěře své pokládati se zcela za bezpečny, Pán přijde k soudu; a tu ovšem při svých hříších záhubě věčné neuniknou. (Srovn. Mat. 24, 37.–41.). Slovy „jest pokoj a bezpečnost" naráží na Jer. 6, 14; 8, 11; Ezech. 13, 10.

4.—5. Smysl jest: Vy, Thessaloničtí křesťané, nebojte se, že budete nepřipraveni, byť jste se dožili příchodu Kristova k soudu. Neboť vy nejste ve tmě

5 Neboť vy jste všichni dítky světla a dítky dne; nenáležíme noci,
ani tmě. 6 Nuže tedy, nespěme, jako ostatní, nýbrž bděme a buďme
střízliví. 7 Neboť ti, kdo spí, v noci spí, a ti, kdo se opíjejí, v noci
se opíjejí; 8 my však náležíce dni, buďme střízliví, obleknouce si pancíř
víry a lásky a přilbu naděje ve spásu. 9 Vždyť Bůh neurčil nás ke
hněvu, nýbrž k získání si spásy skrze Pána našeho Ježíše Krista,
10 jenž zemřel za nás, abychom, ať bdíme, ať spíme, žili spolu s ním.
11 Proto potěšujte se vespolek a vzdělávejte jeden druhého, jakož i činíte.

Napomenutí k životu bohumilému; závěrek. v. 12—28.

12 Žádáme však vás, bratři, abyste uznávali ty, kteří pracují mezi
vámi a jsou vašimi představenými v Pánu a vás napomínají, 13 a abyste
si jich vysoce vážili v lásce pro jejich dílo. Mějte pokoj s nimi.
14 Prosíme však vás, bratři, napomínejte nepokojné, povzbuzujte malomyslné, ujímejte se slabých, shovívaví buďte ke všem. 15 Vizte, aby
nikdo neodplácel nikomu zlým za zlé, nýbrž vždycky usilujte o to, co
jest dobré pro vás vespolek i pro všecky. 16 Vždycky se radujte, 17 bez
ustání se modlete, 18 ve všem díky čiňte, neboť jest to vůle Boží
v Kristu Ježíši o vás všech. 19 Ducha neuhášejte, 20 proroctvími nepohrdejte; 21 všecko však zkoušejte, co dobré jest, toho se držte. 22 Od

— v nevěře a hříších, nýbrž jste dítkami světla a dne — osvíceni světlem víry a zjevené pravdy a jak (alespoň o většině z vás), předpokládám, i ve stavu milosti. Třeba tedy jen, abyste v tom stavu vytrvali a proto se neoddávali spánku hříchu, nýbrž bděli a střízliví byli — t. j. abyste dávajíce na sebe pozor a zachovávajíce ve všem dovolenou míru, vedli život čistý a svatý, užívajíce k tomu jako zbroje živé víry, činné lásky a vytrvalé naděje v život věčně blažený

9. Neurčil nás ke hněvu, t. j. k záhubě věčné.

10. ať bdíme, ať spíme, t. j. ať jsme na živu ať mrtví tu dobu, kdy Pán Ježíš přijde k soudu.

13. „abyste si jich vysoce vážili v lásce“ (byste je měli ve vážnosti a lásce); tak podle textu řeckého. Podle latinského by bylo „abyste je měli hojněji v lásce“ Mějte pokoj s nimi (t. j. se svými představenými). Tak podle ℵ, D*, F, G, P Vulgáty a j. Podle B, A, Dc, E, K, L a j. bylo by „mějte pokoj mezi sebou“ t. j. hleďte ať jest pokoj mezi vámi a představenými. Jak vidno, smysl podle obojího čtení jest stejný, jen že při prvním čtení řídí se vyzvání pouze k věřícím (podřízeným), podle čtení druhého však činí se vyzvání jak ku představeným, tak ku podřízeným, aby zachovali mezi sebou pokoj.

14.—15. Napomenutí tato týkají se hlavně církevních představených. Nepokojnými či (dle řeckého textu) nepořádnými míní ty, kteří nedržíce se řádu Bohem stanoveného, ruší pokoj, jmenovitě když zanedbávajíce své povinnosti, oddávají se nečinnosti; slabými pak míní ty, kteří jsou ve víře slabí a snadno berou pohoršení.

16. Vždycky se radujte (v Pánu) t. j. vždy i v utrpení zachovejte mysl radostnou, a to jednak s ohledem na božskou prozřetelnost, která při všem, co dopouští, obmýšlí pro vás dobré, jednak vzhledem k věčné blaženosti, které se vám dostane, vytrváte-li v dobrém.

17. t. j. modlete se často a obracejte při všem počínání svém mysl k Bohu.

18. t. j. nejen ve štěstí, nýbrž i v neštěstí díky čiňte Bohu, nebot Bůh všecko řídí k duševnímu dobru vašemu a mnohdy věci nepříznivé prospívají ke spáse více, než příznivé.

19.—21. Duchem rozumí mimořádné dary Ducha sv., jako jsou dar jazyků, dar divy činiti a j. Těch nemají uhášeti, t. j. překážeti působnosti jejich, buď že by ti, kteří je obdrželi, jich neužívali, aneb že by jiným, kteří je obdrželi, překáželi, aby jich užívati nemohli. Zejména nemají pohrdati proroctvím, dostal-li je někdo darem, totiž konati poučnou a povzbuzující přímluvu z vnuknutí Ducha sv. Aby však někdo nepředstíral neprávem, že takový dar obdržel, aneb k tomu, co z vnuknutí sv. by mluvil, nepřičiňoval sám ze sebe něco nepravého, mají ve světle víry a rozumu milosti Boží osvíceného zkoušeti všecko, co říkají ti, kteří si dar prorocký přičítají, a jen toho, co dobré jest, se přidržeti.

všeliké způsoby zlého se zdržujte. [23] Sám pak Bůh pokoje posvětiž
vás docela, ať váš duch i duše vaše a tělo vaše úplně zachová se bez
úhony ku příchodu Pána našeho Ježíše Krista. [24] Jestiť věrný ten, jenž
vás povolal, jenž to i učiní.
[25] Bratři, modlete se za nás. [26] Pozdravte všecky bratry políbením
svatým. [27] Zapřísahám vás skrze Pána, aby tento list se přečetl všem
(věřícím) bratřím. [28] Milost Pána našeho Ježíše Krista budiž s vámi.
Amen.

O druhém listě sv. Pavla k Thessalonickým.

Neuplynulo dlouho od té doby, kdy sv. Pavel poslal první list svůj Thessalonickým, a již došly ho ještě v Korintě zprávy o tom, jak u nich ten list působil. Zprávy ty byly z části příznivé, z části nepříznivé. Thessaloničtí totiž odložili některé vady, které sv. Pavel byl vytýkal v listě prvém, prospěli v ctnosti a opětně osvědčili se vytrvalými a trpělivými v pronásledování, které je stihlo zase. Poněvadž však sv. Pavel, mluvě v prvém listě svém o příchodě Kristově k soudu, užil první osoby čísla množného a vyzýval ku bdělosti, aby snad nebyli shledáni nepřipraveni, zůstali při svém domnění, že Kristus Pán přijde soudit co nejdříve, a v bludu tom byli utvrzováni podvrženým listem, který kdosi pode jménem Pavlovým rozšířil, a nepravými zjeveními, která různí podvodníci předstírali. Bludem tím byli jedni velice znepokojeni, jiní pak svedeni k nečinnosti, k zanedbávání povinností a k zneužívání dobročinnosti osob zbožných. Proto Pavel, chtěje zjednati v té věci nápravu, poslal jim list druhý; v něm předem chválil víru, lásku a trpělivost Thessalonických a vyvrátil blud o brzkém příchodě Kristově k soudu (k. 1.—2.); na to nabádal je, aby vytrvali v dobrém a varovali se zahálky (3, 1.—66). Ke konci přičiňuje pozdravení vlastní rukou, aby mohli budoucně po písmě jeho rozeznati list jeho pravý od nepravého. Napsal jej v Korintě koncem r. 53. neb počátkem r. 54. List tento osvědčuje jako list Pavlův mimo jiné již nejen Tertullián a Klement Alex., nýbrž i sv. Ireneus, Zlomek Murat., Marcion, ba narážku na něj činí již sv. Polykarp a snad i Učení apošt. (Didache). Proto také nikdo nikdy nepochyboval v církvi o jeho pravosti, a i protestanté uznávali vesměs pravost jeho. Teprve na počátku předešlého století počali někteří rationalističtí protestanté popírati neb v pochybnost uváděti apoštolský původ jeho. Ale nemajíce důvodů vnějších uváděli pouze důvody vnitřní, poukazujíce k tomu, že *a*) list tento podobá se obsahem svým prvnímu listu k Thessal., *b*) že proti obyčeji Pavlovu na konci udává znamení (pozdrav vlastní rukou psaný), po němž by

23. Slovy duch a duše rozumí jednu a touž duši, slovem duch však potud, pokud jest principem života intelektuelního (pokud rozumí, volí), slovem duše pak potud, pokud jest principem života živočišného, smyslového (pokud cítí).
24. t. j. tím, že vás Bůh povolal ke pravé víře, zaslíbil vám i pomoc, abyste podle té víry mohli žíti a ke spáse dospěti. A to, co takto slíbil, jistě učiní, jsa nejvýš věrný.
27. věřícím, doslovně „svatým“, řecky ἁγίοις; slova toho však ve vážnějších rukopisech není, a sotva jest pravé, nýbrž přidáno od opisovatelů. Neboť věřící nazývali se sice brzy bratry, brzy svatými, nikdy však „svatými bratry“.

se poznalo, zda skutečně od něho pochází list, který by snad někdy pod jeho jménem k Thessalonickým se dostal, *c*) že příchod Kristův k soudu klade do daleké budoucnosti, ač v I. Thessal. (4, 15—17; 5, 2—4) označil ho sv. Pavel jako blízký, a *d*) že mluví o antikristu, ač v jiných listech Pavlových o něm žádná zmínka se neděje. — Avšak důvody tyto jsou tak nicotné, že nedokazují pranic proti pravosti tohoto listu. Neboť *a*) jest zcela pochopitelno, že list tento obsahem svým podobá se listu prvému; neboť byl psán nedlouho po listě prvém, tedy v v době, kdy poměry v Thessalonice ještě mnoho se nezměnily a kdy Pavel měl ještě v paměti obsah listu prvého; *b*) bylo zcela přirozeno, že pouze v tomto listě a v žádném jiném neudával znamení, po němž by čtenáři (Thessaloničtí) poznali pravost listu jeho; neboť pouze v Thessalonice po zaslání prvního listu objevil se list Pavlovi podvržený, nikde jinde, *c*) že v 1. Thess. Pavel označil příchod Kristův k soudu jako blízký, tvrdí se neprávem, jakož patrno z toho, co bylo řečeno k I. Thess. 4, 15. pozn.; *d*) z toho však, že v tomto listě jest řeč o antikristovi, ač v jiných listech Pavlových o něm se nemluví, nejde nijak, že byl podvržen; neboť jednak, jako žádný spisovatel novozákonní, tak ani sv. Pavel neměl při žádném listě svém úmyslu ani potřebí napsati veškeré učení zjevené, jednak oni kritikové (popírači pravosti tohoto listu) neshodují se ve výkladě příslušného místa o antikristovi (II. Thess. 2, 3—11) a tak dávajíce na jevo, že mu nerozumějí, sami ukazují, že bezdůvodně kladou jej do doby popavlovské, jakoby jeho autor učení o antikristovi podal na základě Apokalypse Janovy neb ji upravil vzhledem ke prorockým spisům starozákonním.

Druhý list sv. Pavla k Thessalonickým.*

Nadpis a díkučinění.

[1]Pavel a Silvanus a Timoteus církvi Thessalonické v Bohu, Otci našem, a v Pánu Ježíši Kristu: [2]Milost vám a pokoj od Boha, Otce našeho, a od Pána našeho Ježíše Krista.
[3]Děkovati máme Bohu vždycky z vás, bratři jak jest hodno, protože víra vaše náramně vzrůstá a vzájemná láska jednoho každého z vás se rozohňuje, [4]takže i my se honosíme vámi v církvích Božích pro vaši vytrvalost a víru ve všech pronásledováních vašich a souže-

* List tento lze rozděliti v úvod, část věroučnou a mravoučnou. V úvodě (1, 1.—12.) sv. Pavel nadepsav list (v. 1.—2.) děkuje k útěše Thessalonických Bohu za jejich prospěch ve víře i lásce a za vytrvalost, kterou osvědčili v čas pronásledování (v. 3.—4); na to upozorňuje na spravedlivý soud Boží, při kterém dostane se pronásledovatelům věčného trestu, pronásledovaným pak věčné odměny (5.—10.), a ujišťuje svou modlitbou vytrvalou, kterou za ně činí (11.—12.).

3. Víra roste sice hlubším a důkladnějším poznáním zjevených pravd a utvrzováním se ve víře, jakož i životem podle víry a vyznáváním víry; u Thessalonických však, jak patrno z v. 4., záležel vzrůst ten hlavně v nezlomné pevnosti a v nezvratném přesvědčení o pravosti víry Kristovy, od níž nedali se odvrátiti ani zviklati v ní žádným soužením ani pronásledováním. Lásku chválil u nich již v I. Thess. 4., 9.—10.; jevila se zvláště skutky milosrdenství, dobročinností. Ona rozhojnila se u nich hlavně co do rozsahu; roznítila se u všech ke všem.

4. honosíme se vámi, jakožto vaši učitelé, ale ovšem ne v sobě, jako bychom my ten úspěch způsobili, nýbrž v Bohu, který našim pracím žehnal a jemuž za to vždycky děkujeme.

ních, která snášíte; [5] jest to důkazem spravedlivého soudu Božího,
abyste byli učiněni hodni království Božího, pro něž také trpíte: [6] neboť
jest spravedlivo u Boha, aby těm, kteří vás sužují, odplatil soužením,
[7] vám však, kteří jste souženi (aby odplatil) odpočinutím s námi (a to
v den), kdy Pán Ježíš se zjeví s nebe s anděly moci své [8] v plameni
ohnivém, aby potrestal ty, kteří neznají Boha a kteří neposlouchají
evangelia Pána našeho Ježíše Krista; a ti budou potrestáni záhubou
věčnou (odloučeni) od tváře Páně a od slávy moci jeho, [10] v onen
den (totiž), když přijde, aby byl oslaven ve svých svatých a podivným
se ukázal ve všech věřících, neboť se uvěřilo našemu svědectví k vám.
[11] Proto také se modlíme vždycky za vás, aby Bůh náš učinil vás
hodny povolání svého a mocně naplnil veškerou zálibu v dobrém smýšlení
i (všeliký) skutek víry, [12] aby jméno Pána našeho Ježíše Krista
bylo oslaveno ve vás a vy v něm podle milosti Boha našeho a Pána
Ježíše Krista.

KAPITOLA 2.

Sv. Pavel poučuje o příchodě Kristově k soudu.*

[1] Prosíme však vás, bratři, v příčině příchodu Pána našeho Ježíše
Krista a našeho spojení s ním, [2] abyste nedali honem se pomásti na
mysli neb děsiti ani duchem (prorockým) ani slovem ani listem jako
od nás poslaným, jakoby den Páně (již) nastával. [3] Nikdo vás nesveď
nižádným způsobem, neboť (den Páně nenastane), leč prve přijde odpad
a objeví se člověk hříchu, syn záhuby, [4] jenž se protivit a povyšovat
bude proti všemu, co slove bohem aneb čemu se vzdává pocta božská,
takže se posadí ve chrámě Božím a bude si počínati, jako by byl Bo-

5.—8. jest to důkazem (doslovně: jakožto důkaz), t. j. to, že snášíte utrpení pro království Boží, nic neprovinivše, jest důkazem a znamením, že bude jednou spravedlivý soud Boží a to mimo jiné též k tomu konci, abyste byli přijati do věčné blaženosti, neboť božská spravedlnost žádá, aby dobré se odměnilo, zlé pak trestalo; to však neděje se vždy podle zasloužení v životě tomto, musí se to tedy státi v životě budoucím, při soudě posledním. — Zjeví se s anděly moci své, t. j. s anděly, kteří jsou ve službě jeho moci (Srovn. Mat. 16, 27; 24, 30; 25, 31; Mark. 13, 26; Luk. 21, 27). Zjeví se v plameni ohnivém jakožto symbolu slávy, moci a spravedlnosti. Někteří však berou slova ta ve smyslu „s plamenem ohnivým“ a rozumějí o onom ohni, o němž jest řeč 2. Petr. 3, 10. — Těmi, kteří neznají Boha, míní pohany, těmi pak, kteří neposlouchají evangelia, rozumí židy, a to předem ony, kteří křesťany Thessalonické pronásledovali.

10. Slova „neboť se uvěřilo“ vztahují se ke slovům „i ve vás“, jež v myšlenkách předeslati jest takto: „a podivným se ukázal ve všech věřících, i ve vás, neboť se uvěřilo (jste uvěřili) našemu svědectví (či kázání evangelia) k vám proslovenému.

V části prvé, dogmatické (k. 2.) varuje, aby se nedali ničím svésti k domněnce, že poslední soud nastane v brzku (v. 1, 3a), a učí, že prve než Kristus přijde k soudu, nastane jakési obecné odpadání od Boha a objeví se člověk hříchu či antikrist, který se bude stavěti proti každému náboženství i všeliké bohopoctě a s pomocí ďáblovou bude činiti zdánlivé zázraky či věci podivuhodné, a kouti různé jiné pikle, aby jiné svedl; avšak potom rázem bude zahuben od Krista k soudu přicházejícího (3b—12).

3.—5. Člověkem hříchu míní antikrista, t. j. nikoli ďábla, ani nějaký směr od Boha odvrácený, nýbrž člověka, který bude v nevěře vystupovati veřejně nejen proti Kristu, nýbrž i proti každé bohopoctě a sveda mnohé, dá si vzdávati jako bohu poctu vyšší od svých stoupenců. Člověkem hříchu (neb dle některých i nejstarších rukopisů ℵ B člověkem nepravosti, nezákonnosti) nazývá jej pro jeho velikou hříšnost, nezákonnost, jako člověka veskrz hříšného, jenž

hem. [5]Nepamatujete se, že jsem vám to pravil jsa ještě u vás? [6]Také
nyní víte, co (ho) zdržuje, aby se zjevil časem svým; [7]neboť skrytá
bezbožnost (již) působí; jenom dokavad ten, jenž zdržuje, neustoupí
s cesty. [8]A tehdy se objeví onen bezbožník, kteréhož Pán Ježíš zahubí
dechem úst svých a zničí jasem příchodu svého; [9]jeho přítomnost
bude podle působnosti satanovy s veškerou mocí a s divy a zázraky
lživými, [10]a s veškerým podvodem nepravosti pro ty, kteří hynou, a to
proto, že nepojali lásky k pravdě, aby byli spaseni. [11]Ano proto pošle
jim Bůh působnost klamu, aby uvěřili lži, [12]by odsouzeni byli všichni
ti, kteří neuvěřili pravdě, nýbrž zalíbili si v nepravosti.

žádných zákonů nedbá, synem záhuby pak (hebraisticky) nazývá jej ve smyslu člověka věčné záhuby plnou měrou hodného, jemuž záhuba náleží a připadne.

6. Tento verš vykládají jiní jinak. Někteří myslí, že tím, jenž jest zdržován, míní se antikrist, tím pak, co ho zdržuje, nějaká příčina nám neznámá (snad říše římská, snad Nero), kterou jim byl řekl jsa ještě u nich; tedy takto: Co antikrista zdržuje nyní, jest vám známo, neboť jsem vám to pověděl jsa ještě u vás. — Jiní rozumějí tím, jenž zdržuje, antikrista, tím pak, jenž jest zdržován, Krista Pána, a to takto: A nyní, když jsem vám pověděl, že před příchodem Kristovým k soudu, nastane jakési obecné odpadnutí od Boha a objeví se antikrist, víte, co zdržuje příchod Kristův k soudu. Jest to antikrist, jenž dosud se neobjevil. Poněvadž však i ve v. 3. i ve v. 7. jest řeč o zjevení se antikrista (člověka hříchu, bezbožníka), jest zajisté správno také ve v. 6. rozuměti antikrista tím, o jehož zjevení se tu mluví, a tedy i tím, jenž jest zdržován. A poněvadž jest zdržován k tomu konci, aby se neobjevil dříve než časem svým, t. j. časem od Boha mu dopuštěným, není zajisté ten, jenž zdržuje, nikdo jiný, leč Bůh sám. Bůh totiž stanoviv odvěkým úradkem svým den obecného soudu, ustanovil též, že dílem k vytříbení spravedlivých, dílem ku potrestání nespravedlivých a nevěřících dopustí, aby jistou dobu před oním soudem vystoupil antikrist, kterýž by ku podnětu ďáblovu a s pomocí ďáblovou činil věci podivuhodné (domnělé zázraky) i různé pikle a tak svedl mnohé (v. 9.—10.); sám proto zdržuje či brání, aby antikrist nevystoupil dříve leč v době, ve které stanovil dopustit, aby vystoupil. Brání zejména tím, že ač nechtěje rušit svobodnou vůli člověka, dopouští mu ji i zneužívat ke zlému, přece svou prozřetelností (skrze církev, zákon přirozený a jinak) působí, aby nepravost před časem se nerozmohla a zjevně nepůsobila tak, aby z ní vyšel antikrist. Až ustoupí s cesty, t. j. až přestane brániti či až dopustí, nepravost a bezbožnost se rozmůže a veřejně bude jevit činnost svou, a tehdy antikrist se objeví (v. 7, 8.). Nějaký čas nechá ho působit jak k vytříbení spravedlivých, tak ku potrestání zlých (v. 9.—10.), potom však Pán Ježíš zničí, zahubí jej dechem úst svých, t. j. pouhým rozkazem svým a to jasem svého příchodu či hned, jak se objeví jako soudce (v. 8.). Tu tedy nastane i soud. Poněvadž tedy bezbožnost ona posud nejeví své činnosti veřejně, nýbrž jen skrytě (v. 7.), je to pro Thessalonické znamením, že den soudu obecného ještě nenastane. — Ačkoli zde udává se znamení příchodu Kristova k soudu (obecný odpad, antikrist), není odporu mezi tímto výrokem a mezi Thess. 5, 1.—4., kde se praví, že Pán přijde k soudu z nenadání jako zloděj v noci (jak tvrdil Holzmann a j.). Neboť i když odpad onen nastane a antikrist se objeví, zůstane přece neznámo, jak dlouho Bůh nechá ho působiti, a tedy i to, v který den a kterou chvíli Pán k soudu přijde, ať nedíme nic o tom, že pro mnohé nastane příchod Páně k soudu také proto z nenadání, že v těch zjevech, které ať Pán Ježíš (Mat. 24, 23.—31., Mark. 13, 21.—27.; Luk. 21, 25.—28.), ať z jeho zjevení sv. Pavel předpověděl jako znamení blížícího se soudu, nebudou pro pozemskou mysl svou viděti nic jiného nežli mimořádné sice, ale zcela bezvýznamné zjevy přírodní neb jiné, podobně jako před potopou lidé neuznali a nedbali výstražného hlasu, kterým Bůh je varoval skrze Noema.

11. pošle, t. j. dopustí. Smysl jest: Že někteří dají se svésti klamem antikristovým a uvěří nepravdě i zázrakům nepravým, to dopustí na ně Bůh pro jejich nevěru, že totiž nechtěli věřiti pravdě zjevené a zázrakům pravým; a dopustí to k tomu konci, aby zjevil svou spravedlnost, aby totiž tím jasněji vyšlo na jevo, jak spravedlivě jsou (budou) odsouzeni ti, kteří nechtěli věřiti pravdě, souhlasili však s bludem a lží.

[13] My však máme děkovati Bohu vždycky z vás, bratří milovaní od Pána, že Bůh vás vyvolil od počátku ke spáse posvěcením ducha a věrou v pravdu: [14] k tomu také povolal vás skrze evangelium naše, abyste dosáhli slávy Pána našeho Ježíše Krista. [15] Nuže bratři, stůjte (pevně) a zachovávejte podané nauky, kterým jste se naučili ať skrze naši řeč, ať skrze náš list. [16] Sám pak Pán náš Ježíš Kristus a Bůh, Otec náš, který si nás zamiloval a v milosti nám dal útěchu věčnou i naději dobrou, potěš srdce vaše a utvrď (vás) v každém skutku i slově dobrém.

KAPITOLA 3.

Různá povzbuzení, napomenutí a varování; závěrek.

[1] Konečně, bratři, modlete se za nás, aby slovo Páně se rozšiřovalo a oslavilo, jako i u vás, [2] abychom byli osvobozeni od lidí nepravých a zlých, neboť není u všech víry. [3] Věrný pak jest Bůh, jenž vás utvrdí a ochrání od zlého. [4] Důvěřujeme však v Pánu o vás, že to, co vám přikazujeme, také konáte a konati budete. [5] Pán pak řídiž srdce vaše k lásce Boží a k trpělivosti (Ježíše) Krista.

[6] Přikazujeme však vám, bratři, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista, abyste se stranili každého bratra, který se chová nepořádně a ne podle naučení, které obdrželi od nás. [7] Sami zajisté víte, kterak

---

13.—16. Část věroučnou končí díkučiněním Bohu, a vyzváním Thessalonických, aby držíce se vytrvale podaného učení Kristova, působili tak s milostí Boží, kterou jim též vyprošuje.

13. Od počátku, (ἀπ'ἀρχῆς), tak dle vážných rukopisů řeckých (Sinajského, Kembridžského a j.) a dle překladu starolatinského v rukopise Kemdridžském, Palatinském a Brixenském i dle překladu koptického a j. Dle Vulgáty, která má „primitias“ ve shodě s rukopisem Vatikánským a některými mladšími, které mají ἀπαρχήν, bylo by „jako prvotiny“. Čtení toto sotva jest pravé, povstalo as omylem opisovatelů; pokud však se podržuje, dlužno je pojímati ve smyslu „věc milá“ (vyvolil vás jako prvotiny, t. j. jako věc milou), neboť Thessaloničtí nebyli ani mezi Macedoňany vyvoleni a povoláni první do církve.

15. stůjte (pevně) v učení apoštolském a v křesťanském životě vůbec.

16. zamiloval si nás, vydav Syna svého za nás, a vyvoliv i povolav nás ke pravé víře, dal nám útěchu věčnou, která směřujíc k věčnosti u vědomí, že všecky věci napomáhají nám k dobrému, má platnost věcnou, dal nám i naději dobrou, naději totiž statků nejvyšších, slávy a blaženosti věčné.

* V části druhé, mravoučné (3, 1.—15.), doporučuje sebe (i jiné věrozvěsty) jejich modlitbě, by evangelium se šířilo vždy více bez překážky a přinášelo užitek, ujišťováním božské pomoci a ochrany povzbuzuje k důvěře v Boha, sám důvěřuje, že budou s pomocí Boží působiti a přikázání zachovávati (3, 1.—5.); na to je varuje před obcováním s těmi křesťany, kteří proti jeho příkladu i opětnému příkazu vedou život nečinný a nepořádný, zároveň je vyzývaje, by vytrvali v dobrém (v. 6.—15.).

1. Slovo Páně tak dle řeckého textu podobně jako v I. Thess. 1, 8., podle Vulgáty bylo by ve stejném smyslu slovo Boží, slovo totiž či učení, které hlásal a apoštolům přikázal hlásat Pán Ježíš, jenž jest pravý Bůh.

v. 5. Láskou Boží (charitas Dei) lze rozuměti i naši lásku k Bohu i Boží lásku k nám; podobně trpělivostí (Ježíše) Krista lze mysliti i trpělivost, kterou jevil Kristus při svém utrpení, i trpělivost či trpělivé a vytrvalé očekávání příchodu Kristova. Podle toho sv. Pavel vyprošuje jim, buď aby Pán Ježíš řídil srdce jejich tak, aby následovali (napodobovali) Boha v jeho lásce a Krista v jeho trpělivosti, aneb tak, aby měli lásku k Bohu a následovali Krista v jeho trpělivosti, aneb spíše tak, aby měli lásku k Bohu a trpělivě očekávali příchod Kristův.

6. které obdrželi tak dle většiny rukopisů; dle některých rukopisů však (BFG) bylo by „které jste obdrželi“.

máte nás následovati, neboť jsme nebyli nepořádni mezi vámi, [8] ani
jsme nejedli chleba od nikoho darmo, nýbrž v práci a námaze, ve
dne i v noci pracujíce, abychom neobtížili nikoho z vás, [9] ne že by-
chom neměli (k tomu) moci, nýbrž abychom se vám dali za příklad,
byste nás následovali. [10] Vždyť i když jsme byli u vás, přikazovali
jsme vám toto: Nechce-li kdo pracovati, ať nejí. [11] Slyšíme totiž, že
někteří žijí mezi vámi nepořádně, nic nedělajíce, nýbrž všetečně si po-
čínajíce. [12] Takovým přikazujeme a napomínáme v Pánu Ježíši Kristu,
aby pokojně pracujíce, jedli chléb svůj. [13] Vy pak, bratři, neustávejte
dobře činiti. [14] Jestli však někdo neposlouchá slova našeho (daného)
tímto listem, toho poznamenávejte a neobcujte s ním, aby byl zahanben,
[15] avšak nemějte ho jako nepřítele, nýbrž kárejte ho jako bratra.
[16] Sám pak Pán pokoje dej vám pokoj vždycky v každé příčině
na každém místě. Pán (budiž) se všemi vámi. [17] Pozdravení, rukou
mojí, Pavlovou. Toť znamení v každém listě (mém), tak píši. [18] Milost
Pána našeho Ježíše Krista se všemi vámi. Amen.

O prvním listě sv. Pavla k Timoteovi.

Timoteus narodil se pravděpodobně v Lystře, lykaonském městě Malé Asie, a to z otce pohana a matky židovky. (Skutk. 16, 1.—3.) Ke křesťanství byl přiveden od sv. Pavla za prvního jeho pobytu v Lystře. Známostí Písma sv. a ctnostným životem zjednal si záhy pověst velmi dobrou u křesťanů v Lystře a Ikonii. Proto sv. Pavel přišed r. 52. do Lystry po druhé, vyvolil si jej za svého průvodce a spolupracovníka. I provázel ho pak Timoteus na druhé a třetí cestě jeho, konaje mu při tom různé služby a poselství (1. Thess. 2, 1., 2; Skutk. 18, 5; 1. Thess. 3, 6; Skutk. 19, 22; 1. Kor. 4, 17; 16, 10. 11). Také v Římě byl mu po ruce za první vazby jeho (Filip 1, 1; 2, 19; Kolos. 1, 1); ano i sám byl kdesi uvězněn, ale brzy propuštěn (Žid. 13, 23). Když sv. Pavel se vracel ze Španělska, sešel se s ním někde v Italii, ač-li neměl ho s sebou i ve Španělsku, a odešed s ním (a s Titem) na východ, ustanovil ho biskupem v Efesu. Jda pak dále sám do Macedonie, a to, jak se pravdě podobá, nikoli přímo, nýbrž zacházkou skrze některé obce maloasijské, dostal zprávu, že nepraví učitelé velice znepokojují křesťanskou obec v Efesu. Obávaje se proto, aby Timoteus, poměrně ještě mladý, nepřišel do rozpaků, jak si má vésti v nebezpečných okolnostech těch, poslal mu, nejspíše ještě z některého města maloasijského (r. 65) list, ve kterém mu dával návod, jak si má vésti jako vrchní pastýř svěřené obce křesťanské. Proto nazývá se pastýřským, jako i druhý list k Timoteovi a list k Titovi, kteréž obsahují naučení podobná. Dle podání Timoteus zemřel v Efesu smrtí mučednickou za císaře Domitiana neb za Nervy.

List tento znal a ho použil již sv. Klement Řím. (29, 1.), sv. Ignác muč. (k Magnes. 8.) sv. Polykarp (Filipp. 4, 1.) list k Diognetovi (K. 4.); zjevně jmenuje jej neb uvádí jako list sv. Pavla, Zlomek Murat., Ireneus (adv.-haer. 1, 1.; 3. 3. a jinde), Tertullian (de praescript. 6,

16.—18. V závěrku přičiňuje apoštolské požehnání a pozdravení psané vlastní rukou svou. (Ostatní část diktoval.)

25; c. Marcion. 5, 21; de pudic. 14); a Eusebius (3, 3. 25.) čítá je ke knihám, které byly vždy v celé církvi ode všech uznávány za pravé a kanonické. Někteří bludaři, jako Basilides, Valentin, Marcion a j. neuznali ho sice, ale ne proto, že by byli měli dějepisné doklady proti jeho pravosti, nýbrž že obsah jeho čelil proti bludným naukám jejich. Nikdo proto v církvi nepochyboval nikdy o jeho pravosti. Počátkem předešlého století počali někteří protestanté bráti v pochybnost neb popírati jeho pravost, jež pak následovali a následují z protestantů rationalistických také jiní; nemajíce však pro své tvrzení důvodů vnějších, leč že poukazovali k oněm bludařům staré doby, kteří z příčiny dogmatické ho neuznávali, udávali pouze důvody vnitřní, z obsahu neb formy listu, na př. že se nezmiňuje o Efeských, ač Timoteus, jemuž list byl poslán, biskupoval v Efesu. Avšak jiní protestanté zcela správně odmítají neb na pravou míru uvádějí důvody jejich ukazujíce jednak na jejich lichost neb neoprávněnost, jednak na různost osoby, jíž list jest psán, na různost obsahu, o kterém jedná, na různost účelu, k němuž směřuje, neb na různost věku, ve kterém kdo list píše, a tak připomínajíce, že bylo zcela přirozeno, že apoštol dávaje v pozdním věku svém Timoteovi, milovanému svému žáku a spolupracovníku, naučení pastýřská, poněkud jiným slohem psal a nutně některých jiných slov užil, nežli to učinil, když v mladším věku svém psal Galatům, aby proti popíračům apoštolské důstojnosti jeho a šířitelům nepravého učení hájil apošt. důstojnosti své a ukázal, že učení, jakoby obřadní předpisy starozákonní zavazovaly také křesťany, jest nepravé, jakož i že v listě psaném Timoteovi, a nikoli Efeským, nepřihlížel k Efeským, nýbrž k Timoteovi, nehledě ani k tomu, že apoštol charakterisuje bludaře a před nimi varuje, činil to zajisté vzhledem ku poměrům efeským.

První list sv. Pavla k Timoteovi.

KAPITOLA 1.

Nadpis, v. 1.—2.

[1] Pavel, apoštol Ježíše Krista, podle příkazu Boha, spasitele našeho, a Krista Ježíše, naděje naší, [2] Timoteovi, milému synu svému ve víře: Milost, milosrdenství a pokoj od Boha Otce a Krista Ježíše, Pána našeho.

---

* Mimo obvyklý úvod, který podává nadpis (1, 1.—2.) a mimo závěrek (6, 20.—21.) obsahuje list tento části dvě; v první (1, 3.—4., 5.) podává všeobecný návod k tomu, kterak spravovati církevní obec, zejména čeho dbáti při hlásání slova Božího, aby zachoval čistotu víry v boji proti nepravým učitelům (1, 3.—20.), čeho šetřiti při veřejných pobožnostech (2, 1.—15.), a kterých vlastností vyhledávati při těch, které by chtěl vysvětiti (3, 1.—4., 5.); v druhé části (4, 6.—6., 19.) podává zvláštní návod k tomu, kterak si má vésti vzhledem k bludařům (4, 6.—16.), kterak zacházeti s jednotlivými stavy v obci (5, 1.—6., 2.) a přičiňuje pokyny a napomenutí, týkající se Timotea samého (6, 3.—19.).

2. synem svým nazývá Pavel Timotea zajisté proto, že ho přivedl ke pravé víře a pokřtil a tak duchovně zplodil; synem milým (podle textu řeckého doslovně pravým) nazývá ho as proto, že při vykonávání věrozvěstného úřadu následoval Pavla jako dobrý syn dobrého otce svého, hledaje jako Pavel nikoli svého prospěchu, nýbrž spásy duší podle vůle Kristovy.

Poučuje, kterak by zachoval čistotu víry v boji proti nepravým učitelům, v. 3.—20.

3 Jako jda do Macedonie jsem ti přimluvil, abys zůstal v Efesu,
bys jistým lidem přikázal neučit jinak 4 a nezabývat se bájemi a ne-
konečnými rodokmeny, ježto působí spíše hádky, nežli vzdělání Boží
(založené) ve víře (tak přimlouvám ti nyní toto): 5 Cílem kázání jest
láska z čistého srdce a dobrého svědomí a víry nelíčené. 6 Od těchto
věcí někteří pobloudivše obrátili se k prázdným tlachům, 7 chtíce býti
učiteli zákona, ač nerozumějí ani tomu, co praví, ani tomu, co tvrdí.
8 Víme však, že zákon jest dobrý, užívá-li ho kdo náležitě 9 to věda,
že zákon není dán pro spravedlivého, nýbrž pro nespravedlivé a ne-
poddajné, pro bezbožníky a hříšníky, pro nešlechetníky a poskvrněnce,
otcovrahy a matkovrahy, pro vražedníky, 10 smilníky, pro ty, kteří
smilní se stejným pohlavím, pro lidokupce, lháře, křivopřísežníky a co
jiného ještě se příčí zdravému učení, 11 (které jest) podle evangelia

3.—5. učí, že pravé kázání nemá se zabývati jinak než přispívá ku vzdělání, ne naukami nepravými a neužitečnými, jeho cílem pak že jest nejen buditi víru, nýbrž i roznécovati lásku k Bohu a bližnímu. Souvětí ve v. 3.—4. Pavel nedokončil; zakončiti jest je slovy „tak přimlouvám ti nyní toto“ neb „takto“, která jsme dali do závorky). *Jistými lidmi* míní učitele nepravé, židokřesťanské, kteří dle jedněch hlásali sice v soukromém vyučování nauky neužitečné, ba i nebezpečné, ale ne bludné, dle jiných však hlásali nauky bludné, které později byly rozvinuty v gnosticismu. Zalibovali si zvláště *v rodokmenech a bájích*. Rodokmeny těmi jedni rozumějí rodokmeny eonů gnostických; ale o těch nebyl by řekl jen, že neprospívají, nýbrž že škodí, spíše tedy jest jimi rozuměti židovské rodokmeny různých osob, které zhotovovali neb doplňovali dílem na základě Písma sv. neb ústního podání, dílem ze své obrazivosti, *bájemi* pak různé legendy rabínské o osobách starozákonních. Věci ty nepůsobí *vzdělání Boží* (založené) *ve víře*, t. j. vzdělání domu Božího založeného ve víře čili nepřispívají ku vzdělání duší ve víře, kterého žádá Bůh. Podle většiny a to vážnějších rukopisů řeckých bylo by „nepůsobí *zřízení Božího ve víře*“, t. j. neprospívají církvi. Smysl však co do věci jest tentýž.

6. *Od těchto věcí*, t. j. od čistého srdce, čistého svědomí a nelíčené víry odvrátili se někteří, cílem jejich kázání není tedy láska vycházející z řečených tří zdrojů, neučí spasitelným pravdám Kristova učení, nýbrž libují si v nicotném mluvení.

7. *chtíce býti učiteli zákona* totiž mojžíšského, doporučovali tedy zákon mojžíšský jako takový, který vede ke spáse, avšak nemajíce pravého ponětí o jeho významu a závaznosti, vplétali do něho neb z něho vyvozovali různé náhledy nepravé zejména v příčině života a zdokonalování se, ale tak, že sami neměli jasného ponětí ani o tom, co *pravili* — o svých theoriích, ani o tom, co *tvrdili* — o důvodech, o které své theorie opírali.

8.—9. Proti takovým naukám oněch učitelů Pavel uznává sice, že zákon mojžíšský (výraz to Boží vůle) jest sám o sobě dobrý, jako vůbec všecko jest dobré, co pochází od Boha; avšak připojuje, že jest dobrý, *užívá-li ho kdo náležitě* či zákonitě, t. j. přiměřeně jeho povaze a určení. Byl však zákon ten svojí povahou ve svých předpisech obřadních toliko *stínem* či *předobrazem* díla a zřízení Vykupitelova, i nezjednával proto sám sebou odpuštění hříchu a milost; a on byl dán *pro nespravedlivé*, t. j. k tomu, aby v člověku budil vědomí viny a potřeby Vykupitele a tím i tužbu po něm, a nikoli *pro spravedlivé*, t. j. pro ty, kteří již v Kristu ospravedlnění došli, pro křesťany; byl tedy jen vychovatelem či vůdcem ke Kristu (Gal. 3, 24.), a proto když již člověka ke Kristu přivedl, když Kristus přišel a dokonav dílo vykupitelské, ustanovil prostředky, kterými lze dojíti odpuštění hříchu a milosti ke spáse potřebných, *neužívá ho* již náležitě ten, kdo pokládá zachovávání obřadních předpisů jeho za potřebné ke spáse.

10. „*kteří smilní se stejným pohlavím*“, doslovně *mužoložníky* neb samcoložníky t. j. ty jednotlivce mužského pohlaví, kteří s muži neb chlapci páchají smilstvo.

11. Slova „*které jest*“ jsou podle textu latinského. V řeckém textu neodpovídá jim slovo žádné. I jest proto správnější vynechati slova ta a vztaho-

o slávě blahoslaveného Boha, kterým já jsem byl pověřen. [12] Díky
vzdávám tomu, jenž mě posilnil, Kristu Ježíši, Pánu našemu, že mě
uznal za věrného, ustanoviv mě ke službě, [13] ač jsem byl dříve rou-
hačem a pronásledovatelem a násilníkem, ale došel jsem smilování
Božího, poněvadž jsem to činil z nevědomosti v nevěře. [14] A rozhoj-
nila se náramně milost Pána našeho s věrou a láskou, která jest
v Kristu Ježíši. [15] Spolehlivé jest to slovo a hodné všeho přijetí, že
(totiž) Kristus Ježíš přišel na ten svět spasit hříšníky, z nichžto první
jsem já; [16] ale proto jsem došel smilování, aby Kristus Ježíš na mně
(jako) prvním ukázal veškerou shovívavost svoji pro příklad těch, kteří
v něho uvěří, aby dosáhli života věčného [17] Králi pak věků, nesmrtel-
nému, neviditelnému, jedinému Bohu (budiž) čest a sláva na věky
věků. Amen.

[18] Toto kázání svěřuji tobě, synu Timotee, podle proroctví, která
vedla k tobě, abys bojoval v nich boj dobrý, [19] maje víru a dobré svě-
domí, které někteří odvrhše od sebe stroskotali se ve víře; [20] k nim
patří Hymeneus a Alexander, kteréž jsem vydal satanu, aby se naučili
nerouhati se.

---

vati slova následující ke všemu tomu, co jest řečeno od v. 8.—10., a to buď ve smyslu tomto: Co jsem řekl, že zákon mojžíšský jest pro nespravedlivé a nikoli pro spravedlivé, řekl jsem nikoli podle vlastního toliko zdání, nýbrž podle evangelia Kristova, jehož hlásáním byl jsem pověřen, aneb spíše vzhledem k v. 8. ve smyslu: ten pak užívá zákona (Starého) náležitě, kdo ho užívá podle evangelia, jež Pavel hlásá a dle něhož zákon Starý nemohl přivésti ke spáse, nýbrž byl jen vychovatelem a vůdcem ke Kristu. Evangelium nazývá evangeliem o slávě (doslovně ev. slávy) blahoslaveného Boha, poněvadž se v něm hlásají Boží vlastnosti, božská velebnost a sláva, Boží zaslíbení, jimiž můžeme se těšiti a honositi v naději ve slávu věčnou. Čelí tak k tomu, aby ukázal, že hádky o Starém zákoně jsou marné a neužitečné, poněvadž spásy lze dojíti jedině skrze Krista bez zákona Starého.

12.—17. Zmíniv se o svém pověření ku hlásání evangelia, vzpomíná, jako častěji, stavu svého před obrácením se, aby sám na sobě potvrdil a s vděčností uznal, co byl právě řekl, že totiž odpuštění hříchů a milosti dostává se jedině skrze Krista a jeho evangelium. — činil jsem to z nevědomosti v nevěře, t. j. poněvadž jsem z nevědomosti neuznával Ježíše za Vykupitele. Viz Skutk. 26, 9.; 2. Tim. 1, 3.

15. prvním, t. j. největším hříšníkem se nazývá ve své pokoře, nikoli srovnávaje se s hříšníky jinými, nýbrž vzhledem k tomu, kterak dříve proti církvi Kristově a křesťanům brojil, chtěje křesťanství vyhubiti.

16 pro příklad, t. j. k tomu konci, abych byl příkladem či pravzorem těch, kteří v budoucnosti v Krista uvěří a spásy dojdou, a tedy i poučením, že nikdo nemá vzdávati se naděje ve spásu, jestli působě s milostí Boží činí pokání.

18. kázání či hlásání evangelia, jehož hlavním obsahem jest Kristovo vtělení ke spáse lidstva. Svěřil mu je podle proroctví, t. j. podle výpovědi, které křesťané darem prorockým obdaření učinili z vnuknutí Ducha sv. v Efesu před vysvěcením Timotea na biskupa o jeho věrnosti a způsobilosti a které poukazovaly na něho jako na muže, jemuž má býti svěřena vrchní správa duchovní v Efesu a jeho okolí. — abys bojoval v nich, v oněch proroctvích, t. j. abys (ve svém boji proti překážkám spásy) čerpal v nich sílu, vzpomínaje, že jsi byl ustanoven za vrchního pastýře (biskupa) podle vůle Boží zjevně projevené.

20. vydal jsem satanu, viz I. Kor. 5, 5. Hymeneus jest as týž, jenž dle 2. Tim. 2, 17. popíral vzkříšení těla. Alexandr pak totožný s oním, o němž jest řeč ve 2. Tim. 4, 14.

KAPITOLA 2.

Čeho šetřiti při veřejných pobožnostech. v. 1.—15.

1 Napomínám (tě) tedy předem, aby se konaly prosby, modlitby,
přímluvy, děkování za všecky lidi, 2 za krále i za všecky, kteří jsou
v důstojenství, abychom vedli život tichý a pokojný ve vší pobožnosti
a počestnosti; 3 neboť to jest dobré a příjemné před Bohem, Spasitelem
naším, 4 jenž chce, aby všichni lidé byli spaseni a přišli ku poznání
pravdy. 5 Jeden zajisté jest Bůh, jeden též prostředník mezi Bohem
a lidmi, člověk Kristus Ježíš, 6 jenž dal sebe sama ve výkupné za
všecky, svědectví to časem svým, 7 ku kterémuž jsem byl ustanoven
hlasatelem a apoštolem (mluvím pravdu, nelžu), učitelem pohanů ve
víře a pravdě.

8 Chci tedy, aby muži se modlili na všelikém místě, pozvedajíce
ruce čisté bez hněvu a svárlivosti; 9 taktéž i ženy, zdobíce se oděvem
slušným se stydlivostí a cudností, nikoli vrkoči a zlatem, neb perlami
neb rouchem drahým, 10 nýbrž, jak sluší na ženy, které se přiznávají
ku pobožnosti, skrze dobré skutky. 11 Žena uč se v tichosti s veškerou
poddaností; 12 vyučovati však ženě nedopouštím ani panovati nad mu-
žem, nýbrž býti v tichosti. 13 Neboť Adam byl stvořen první, potom
Eva, 14 a Adam nebyl oklamán, žena však byvši oklamána ocitla se
v přestoupení. 15 Avšak bude spasena rozením dítek, setrvá-li ve víře
a lásce a posvěcování se se zdrželivostí.

2, 1.—7. vyzývá, aby veřejné modlitby konaly se za všecky lidi a jejich vrchnosti, a to proto, poněvadž to jest vůle i Boha trojjediného, který chce všecky lidi spasiti (ovšem ne bez jejich spolupůsobení) i Bohočlověka Ježíše Krista, který podle lidské přirozenosti své (spojené s přirozeností božskou) dal výkupné za všecky lidi a tedy všecky lidi vykoupil a všem přístup do nebe otevřel. — To, že Kristus vydal sebe sama za všecky (smrt jeho na kříži), nazývá svědectvím (v. 6.), a to proto, poněvadž konem tím (svou smrtí a zmrtvýchvstáním) Kristus svým časem, t. j. v době od Boha od věčnosti předustanovené osvědčil, že jest vykupitelem všeho lidstva, a poněvadž pravda ta byla a jest hlavním předmětem a obsahem svědectví, které od apoštolů a od církve se vydávalo a vydává o Kristu. Někteří svědectvím rozumějí hlásání o vykoupení všeho lidstva smrtí Kristovou, které se mělo a má konati v době nynější (po Kristu) jakožto v době přiměřené, od Boha k tomu ustanovené. — ku kterémuž totiž svědectví, t. j. k tomu, abych osvědčoval a v známost uváděl pravdu, že Kristus svou smrt na kříži za všecky lidi podstoupil. — byl ustanoven učitelem pohanů, ovšem ne výlučně, nýbrž předem; mohlť i židům kázati, a skutečně také jim kázal. Srovn. Gal. 2, 7. pozn.

8.—9. poučuje, kdo, kde a jak má se modliti při veřejných pobožnostech. Mají se modliti muži i ženy, a to kdekoli se shromáždí ke službám Božím neb k veřejné pobožnosti, mají se modliti s rukama čistýma, t. j. se srdcem čistým; ženy zejména mají zdobiti se spíše ctnostmi, nežli šperky a drahým oděvem. — skrze dobré skutky, t. j. mají se zdobiti ozdobou zjednanou skrze dobré skutky. Místo významu svárlivost připouští řecké slovo také význam pochybnost ve v. 8., ale tento význam nehodí se na tomto místě.

11.—15. Vyučovati však ve shromážděních bohoslužebných žena nemá (I. Kor. 14, 33.—35.), nýbrž toliko vzdělávati se v tichosti či mlčíc, nedotazujíc se ani neprojevujíc pochybností, a v poddanosti, majíc na paměti svou podřízenost pod muže (stanovenou od Boha samého) a to, že přirozeným úkolem jejím (úkolem ženy křesťanské) není působiti v životě veřejném, při veřejných službách Božích, nýbrž pravidelně v životě rodinném jako manželka, matka a vychovatelka dítek podle vůle Kristovy, a že konajíc náležitě úkol ten dojde spásy, ačli setrvávajíc v živé víře a činné lásce křesťanské, bude se snažiti o posvěcení či zdokonalení sebe a při tom bude zdrželiva či střízliva, zdržujíc se všeho přehánění a vší výstřednosti. — Uče tak, neodporuje tomu, co řekl v I. Kor. 7, 7.—8. Neboť zde mluví o ženách vdaných, tam (v I. Kor. 7, 7.—8.) o nevda-

KAPITOLA 3.

Kterých vlastností jest vyhledávati při svěcencích. 3, 1.—4., 5.

1 Spolehlivé jest to slovo: Snaží-li se někdo o biskupství, díla
dobrého si žádá. 2 Biskup tedy má býti bezúhonný, muž jedné man-
želky, střízlivý, obezřelý, vážný, pohostinný, způsobilý vyučovati, 3 ne
pijan, ne rváč, nýbrž mírný, ne svárlivý, ne lakomý, 4 nýbrž takový,
který dům svůj dobře spravuje, drže dítky v poslušnosti s veškerou
počestností; 5 jestli však někdo nedovede spravovati dům svůj, kterak
bude míti péči o církev Boží? — 6 ne novověrce, aby zpyšně neupadl
v soud ďáblův. 7 Musí však také míti dobré svědectví od těch, kteří
jsou vně, aby neupadl v potupu a osidlo ďáblovo.
8 Jáhnové musí taktéž býti počestni a ne obojetni, ne mnoha vínu
oddaní, ne mrzkého zisku chtiví, 9 držíce tajemství víry ve svědomí
čistém. 10 Také tito buďtež nejprve vyzkoušeni, a potom ať spravují
úřad jáhenský, jsou-li bez úhony. 11 Ženy musí taktéž býti počestny,
ne pomlouvačny, střízlivy, věrny ve všem. 12 Jáhnové buďtež muži
jedné manželky, kteří dobře spravují své dítky i své domy. 13 Neboť
ti, kteří dobře spravovali úřad jáhenský, zjednávají si dobrý stupeň
a velikou zmužilost ve víře, která jest v Kristu Ježíši.
14 Toto píši ti v naději, že přijdu k tobě brzy, 15 zdržím-li se však,
abys věděl, jak si máš počínati v domě Božím, kterým jest církev
Boha živého, sloup to a základ pravdy. 16 A bez odporu veliké jest

---

ných. Místo slov „setrvá-li (t. žena) ve víře“ atd., jak překládáme dle Vulgáty, bylo by dle textu řeckého „setrvají-li“, ale smysl tím se nemění; neboť ani dle tohoto znění podmětem k výroku setrvají-li (ἐὰν μείνωσιν) nejsou dítky (τὰ τέκνα), nýbrž ženy, o nichž sice užívá se v části předcházející čísla jednotného (žena, γυνή), ale ve smyslu hromadném (ženy). [Slovem zdrželivost překládáme řecké slovo σωφροσύνη (sofrosyné), které má několik významů: skromnost, způsobnost, cudnost, zdrželivost, střízlivost; tento poslední význam vyjadřuje text latinský slovem sobrietas].

1.—7. Za biskupa nemá vysvětit leč toho, kdo vyniká ctnostmi v životě jak soukromém a rodinném, tak v životě veřejném. — mužem jedné manželky, t. j. ne vícekráte než jednou ženatým. Aby zpyšně, neupadl v soud ďáblův, t. j. aby zpyšně, nebyl podobně odsouzen (pro pýchu), jako ďábel byl odsouzen pro pýchu. O knězích zvláště nemluví nepochybně proto, poněvadž je zahrnuje slovem biskup (episkopos = dozorce, představený), kterého se užívalo také o knězích, podobně jako slova presbyter (starší, kněz) užívalo se také o biskupech. Viz Skutk. ap. 14, 22.

8.—13. Podobně ctnostného života má vyhledávati také při jáhnech, a to tím spíše, poněvadž svědomitým spravováním svého úřadu stávají se hodni stupně vyššího, aby totiž byli vysvěceni na kněze a snad i na biskupa; proto má dříve vyzkoušeti, vyzkoumati vlastnosti a život těch, které by chtěl vysvětiti na jáhny. Ženami ve v. 11 míní jáhenky, jichž úkolem bylo navštěvovati nemocné ženy, poučovati katechumenky a posluhovati kněžím a biskupům při křtu žen. (Viz Řím. 16, 1.)

14.—15. Toto t. j. to, co jsem napsal v Kap. 2. o veřejných pobožnostech, a v Kap. 3, 1.—13. o vlastnostech svěcenců, napsal jsem v naději (ačkoli mám naději) že k tobě přijdu brzy, a to proto, abys věděl, jak si máš počínati, kdybych snad přece přijíti nemohl. Církev Kristovu nazývá sloupem pravdy, poněvadž nosí, udržuje zjevenou pravdu, jako sloup, pilíř nese, udržuje klenbu, a nazývá ji základem pravdy, poněvadž pravda zjevená na ni spočívá bezpečně a jistě, podobně jako dům stojí bezpečně a jistě na základě pevném. Vyjadřuje tak, že církev jest neomylnou nositelkou a zachovávatelkou pravdy zjevené.

16. Slovy Ten, jenž se zjevil atd. krátce vyjadřuje tajemství Kristova vtělení a vykoupení lidstva. Nazývá je tajemstvím pobožnosti či pocty Boží, poněvadž ve víře v tajemství to spočívá zvláště pravá pobožnost, kterou Bůh se uctívá. Syn Boží vtěliv se, byl ospravedlněn v duchu, t. j. prokázán

to tajemství pobožnosti: Ten, jenž se zjevil v těle, byl ospravedlněn v duchu, ukázal se andělům, byl hlásán mezi národy, uvěřen na světě, vzat ve slávě.

KAPITOLA 4.

1 Duch pak zřejmě praví, že v pozdějších časech někteří odpad-
nou od víry, přidržujíce se duchů svůdných a ďábelských nauk 2 (lidí
takových), kteří v pokrytství mluví lež a jsou znamenáni na svém
vlastním svědomí, 3 kteří brání ženiti se a přikazují zdržovati se pokrmů,
které Bůh stvořil, aby jich s děkováním požívali věřící, ti totiž, kteří
poznali pravdu. 4 Neboť všecko, co Bůh stvořil, jest dobré a nic za-
vržitelno, požívá-li se s děkováním; 5 ba ono se posvěcuje slovem
Božím a modlitbou.

Kterak si vésti vzhledem k bludařům. v. 6.—16,

6 Toto-li předkládáš bratrům, budeš dobrým služebníkem Krista
Ježíše, živen jsa slovy víry a dobrého učení, kterého jsi následoval.
7 Světských však a babských bájí se varuj, ale cvič se ke zbožnosti;

---

a potvrzen duchem či božskou přirozeností svou jakožto ten, za koho se vydával, jako Syn Boží a Vykupitel lidstva. Ukázal se andělům sice již při svém vtělení a pozemském působení a smrti, zvláště však při svém oslavení, kdy ukázal se jim zejména též jako jejich pán a velitel. Byl vzat ve slávě při svém nanebevstoupení.

4, 1. Duch, t. j. Duch svatý. Uvádí tu proroctví, které Duch sv. učinil skrze něho (Pavla) aneb skrze jiné osoby darem prorockým obdařené o tom, že někteří odpadnou od pravé víry, a to tím, že se přidrží duchů svůdných či bludařů a ďábelských či z vnuknutí ďáblova vycházejících nauk, které hlásají neb hlásati budou učitelé falešní, bludařští. (Viz 2 Petr. 3, 3; Jud. 18.)

2. jsou znamenáni na svém vlastním svědomí totiž jako lidé zločinní, jež vlastní jejich svědomí odsuzuje.

3.—4. brání ženiti se a přikazují zdržovati se jistých pokrmů, proto totiž, poněvadž pokládají jak manželství tak některé pokrmy a nápoje (maso, víno) za zlé samy o sobě, jakoby pocházely od ducha (principu) zlého. Hlásali tedy bludy, které později byly rozvinuty a v soustavy uvedeny od gnostiků (Saturnina, Marciona, Tatiana, Manichejských a j.). Vzhledem k bludným názorům těm prohlašuje ve 3b.—4., že pokrmy stvořil nikoli duch zlý, nýbrž Bůh, a že vůbec veškeré tvorstvo pochází od Boha a tedy samo o sobě, pokud jest od Boha, dobré jest. Prohlašuje též, že Bůh pokrmy stvořil, aby se požívaly s děkováním od věřících či od těch, kteří poznali pravdu křesťanskou; činí to, ne že by pro nevěřící Bůh oněch pokrmů byl nestvořil, nýbrž že s poděkováním požívají je pouze věřící, nevěřící pak je buď požívají bez děkování, aneb z jakési pověrčivosti zdržují se některých pokrmů vůbec, jakož činili ti, o nichž sv. Pavel mluví. Také to dává na jevo, že požívání pokrmů a nápojů, ač samo o sobě jest smyslné a indiferentní, stává se přece mravně dobrým, požívá-li se s děkováním, t. j. činí-li se za ně díky a chvála Tvůrci, od něhož pocházejí, a stává se mravně zlým, požívá-li se proti svědomí aneb nezřízeně.

5. Myšlenku předešlou stupňuje v tomto smyslu: Nejen že žádná věc, žádný pokrm není sám o sobě (po své přirozenosti) poskvrněný, nýbrž čistý, on posvěcuje se, ve vzláštní vztah k Bohu se uvádí slovem Božím (v Písmě sv. obsaženém a odtud do modlitebních formulí pojatém) a modlitbou (před jeho požíváním vykonanou).

6. Náměstku toto vztahují někteří k 3, 16.—4., 5. (ke všemu, co řekl o tajemství víry, o varování se bludařů a o dobrotě pokrmů), spíše však jest ji vztahovati pouze k 4, 3.—5., k tomu, co řekl, že žádný pokrm není po své přirozenosti poskvrněný, nýbrž čistý, ano že se posvěcuje slovem B. a modlitbou. Tomu-li bude vyučovati a tak varovati před pověrčivostí, bude si (v této věci) počínati správně, jako dobrý služebník Kristův.

7. Srovn. 1, 4; 2. Tim. 2, 23; Tit. 1, 14; 3, 9.

[8] neboť tělesné cvičení jest užitečno k málu, zbožnost užitečna jest ke
všemu, majíc zaslíbení života nynějšího i budoucího. [9] Spolehlivé je to
slovo a hodno všeho přijetí. [10] Vždyť proto se lopotíme a necháváme
se tupiti, poněvadž jsme složili naději svou v Boha živého, jenž jest
spasitelem všech lidí, zvláště věřících. [11] Přikazuj věci tyto a uč jim.
[12] Nikdo nepohrdej tvojí mladostí, nýbrž buď vzorem věřících ve slově,
v obcování, v lásce, ve víře, v čistotě. [13] Dokavad nepřijdu, dbej před-
čítání povzbuzování, poučování. [14] Nezanedbávej milosti, která jest
v tobě, která ti byla dána podle proroctví za vzkládání rukou ducho-
venstva. [15] O to se starej, v tom buď, aby prospěch tvůj byl zjevný
všem. [16] Dej pozor na sebe i na poučování; trvej při tom, neboť to
čině, spasíš i sám sebe i ty, kteří tě poslouchají.

KAPITOLA 5.

Kterak zacházeti s jednotlivými stavy v obci 5, 1.—6., 2.

[1] Na muže staršího se neosopuj, nýbrž přimlouvej mu jako otci,
mladším jako bratrům, [2] ženám starším jako matkám, mladším jako
sestrám ve vší čistotě. [3] Vdovy měj v úctě, ty (totiž), které jsou
vskutku vdovami. [4] Má-li však která vdova dítky neb vnuky, ať oni
se učí nejprve dům svůj chovati v úctě a odpláceti předkům, neboť
to jest příjemné před Bohem. [5] Ta, která jest skutečně vdovou a osa-
mělou, složila svou naději v Boha a trvá na prosbách a modlitbách

---

8. Má zaslíbení života věčného, srovn. žalm 1, 1. Mat. 6, 25.—33, 19, 29; Mark. 10, 30; Luk. 18, 30.

10. Srovn. 2, 4; Tit. 2, 11; Řím. 1, 15; 3, 29, 30; 2. Kor. 5, 19; Gal. 3, 28; Kol. 3, 11. Jest spasitelem všech lidí, poněvadž všecky vykoupil a pro všecky církev ustanovil, aby všichni mohli býti spaseni; je spasitelem zvláště věřících, poněvadž ti z věřících, kteří s milostí Boží spolupůsobí, skutečně ke spáse věčné přijdou a poněvadž věřícím zvláště své milosti udílí, ač dává každému člověku tolik milostí, kolik dostačí, aby do života věčného přijíti mohl.

12. Nikdo nepohrdej tvojí mladostí t. j. tak si počínej a tak žij, aby nikdo nepohrdal tebou pro tvoji mladost (bylo mu tehdy asi 35 roků).

13. předčítání t. knih Písma sv. Starého zákona a těch novozákonních, které již měli.

14. milosti oné totiž, které obdržel při svěcení na biskupa k vykonávání úřadu biskupského. Podle proroctví, srovn. 1, 18; za vzkládání rukou duchovenstva (doslovně staršinstva), světil ho sice na biskupa Pavel sám (z Tim. 1, 6.), avšak staršinstvo, t. j. biskupové a kněží přítomní vzkládali při tom také na něho ruce na význam souhlasu, jakož se děje dosud při svěcení na kněze Viz Skutk. 14, 22; 20, 17.

16. Dej pozor na sebe, abys sám sebe zdokonaloval, pečoval a tak vzorem věřících byl, na poučování, abys jiné náležitě poučoval a vzdělával.

5, 3, 4. Vdovy měj v úctě nejen slovy, nýbrž i péčí o né a přispíváním jim k výživě. Míní tu totiž ony vdovy, které pro svou chudobu a opuštěnost měly dostávati podporu neb výživu z jmění obecního — z darů a obětin věřících. (Srovn Skutk. 6, 1.) Aby však dobročinnosti té se nezneužívalo, mělo podpory té dostávati se pouze takovým vdovám, které vskutku byly vdovami, t. j. tím, co jméno vdova, řecké χήρα chéra, značí totiž (oloupenými, zbavenými muže, pak i členů rodiny i pomoci a tedy) opuštěnými, neboť jak dále praví, o ty, které mají dítky neb vnuky, tito mají se starati. Vulgáta na tomto místě vyjadřuje se nedosti správně; překládáť „discat primum domum suam regere" — „ať se učí (ta vdova) nejprve dům svůj spravovati" místo „discant primum domum suam pie colere" — „ať se učí nejprve dům svůj chovati v úctě".

5. Slovy těmi Pavel dále označuje, které vdovy mají se podporovati, ty totiž, které jsou nejen opuštěny, nýbrž i zbožný život vedou. — Místo způsobů oznamovacích „složila svou naději, trvá na prosbách", které má text řecký, Vulgáta má způsoby rozkazovací „speret, doufej a instet, trvej".

dnem i noci, 6 ta však, která žije v rozkoších, jest za živa mrtva.
7 A toto přikazuj, aby byly bez úhony. 8 Nestará-li se kdo o svoje
a zvláště o domácí své, zapřel víru a jest horší nežli nevěřící.
9 Jako vdova budiž do seznamu zapsána ne méně nežli šedesátiletá,
která byla manželkou jednoho muže 10 a má svědectví v dobrých
skutcích, jestli dítky vychovala, jestli pocestné do domu přijímala,
jestli věřícím nohy umývala, jestli souženým pomáhala, jestli o všeliký
skutek dobrý se vynasnažovala. 11 Mladší vdovy však odmítej, neboť
když zbujní proti Kristu, chtějí se vdávati, 12 uvalujíce tak na sebe soud,
poněvadž první víru zrušily; 13 zároveň však učí se býti též lenivými,
chodíce po domech, ale nejen býti lenivými, nýbrž i klevetnými a vše-
tečnými, mluvíce co nesluší. 14 Chci tedy, aby mladší vdovy se vdá-
valy, dítky rodily, domácnost vedly, žádné příčiny nedávaly protivníkovi
k tupení. 15 Vždyť některé se již obrátily zpět po satanovi. 16 Má-li

---

6. jest za živa mrtva totiž duchovně, pro život v milosti Boží a tím i pro obec křesťanskou, takže obec ta nemá povinnosti starati se o její výživu.

7. ve vší čistotě, tak, aby tvá rozmluva s mladšími ženami nebudila žádného podezření v příčině čistoty.

8. Slova tato řečena jsou k oněm příslušníkům domácnosti, dítkám, vnukům, o nichž byla řeč ve v. 4. S důrazem připomíná se jim, že oni předem mají se starati o své domácí, v první řadě o matky, báby pomoci jejich potřebující. Zapřel víru, t. j. jedná proti tomu, co hlásá a ukládá víra křesťanská; jest horší nežli nevěřící, poněvadž i nevěřící, byť nenáviděl své nepřátele, přece uznává povinnost podporovati potřebné své rodiče a příbuzné, kterou ukládá i zákon přirozený, a poněvadž maje méně jasné poznání o té povinnosti nežli křesťan, má také menší vinu, jedná-li přece proti ní.

9.—16. Mluví alespoň, jak se podobá pravdě, o těch vdovách, které chtěly se oddati službě církevní jako jáhenky (viz 3, 11); neměly se přijmouti a do seznamu jáhenek zapsati, leč měly vlastnosti, které tu vytýká. Někteří vykladači myslí však, že tu dále ještě mluví o vdovách, které měly dostávati podporu veřejnou; ale náhledu tomu brání stanovení roku 60.; neboť mnohdy i mladší vdova potřebuje a zasluhuje podpory veřejné; spíše lze souhlasiti s Knabenbauerem, že sv. apoštol míní tu vdovy, jichž jména se zapisovala do zvláštního seznamu na počest a na památku, jmenovitě jestli se zabývaly a zasloužily sbíráním a rozdělováním almužny neb jiným zaměstnáním, úřadem.

10. jestli věřícím, t. j. křesťanům pocestným přijímajíc je do domu, nohy umývala a tak pokoru osvědčila.

11.—12. odmítej totiž od přijetí za jáhenky (dle některých od veřejné podpory neb spíše od zapsání jména do čestného záznamu). Když zbujní, takže se v nich probudí smyslnost, a to proti Kristu, jemuž stavše se jáhenkami (aneb davše se zapsati do čestného seznamu či katalogu vdov) zavázaly se, že se již vdávati nebudou. Uvalují na sebe soud, t. j. odsouzení, a to proto, že zrušily první víru či slib, který učinily Kristu, přijímajíce úřad jáhenky.

14. Radě, ano ukládaje mladším vdovám, aby se vdaly a konaly povinnosti mateřské i hospodyňské, má na mysli, jak učí souvislost, ony vdovy, které by se zdržeti nemohly neb nechtěly; neodporuje tedy tomu, co byl řekl v I. Kor. 7, 7.—9., nýbrž shoduje se s tím.

15. t. j. jak učí zkušenost, některé z těch vdov mladších, které byly přijaty do seznamu jáhenek (neb vdov) zrušily skutečně svůj slib čistoty vdovské a odvrátily se tak od Krista k satanu, buď že se dopustily smilství, aneb proti slibu svému vstoupily v manželství druhé, a snad i od víry odpadly uzavřevše manželství s pohanem, a tedy ne v Pánu (I. Kor. 7, 39.), poněvadž žádný křesťan pořádný si takové vdovy vzíti nechtěl.

16. Neopakuje tu prostě to, co byl řekl ve v. 4. a 8., nýbrž také na jáhenky (na vdovy v seznamu zapsané) vztahuje to, co byl v oněch verších pověděl. Mají-li tedy rodiče neb blízcí příbuzní takovou dceru, sestru neb neteř, která ovdověvši stala se jáhenkou (učinivši slib čistoty vdovské byla zapsána do čestného seznamu vdov) nemají vrhati péči o její výživu na církevní obec, nýbrž sami ji podporovati, mohou-li. Za slovy „některý věřící“ mají některé rukopisy ještě aneb některá věřící (ἤ πιστή).

některý věřící vdovy, podporuj je, a nebudiž obtěžována církev, aby
mohla podporovati vdovy skutečné.
17 Duchovní, kteří dobře spravují svůj úřad, buďtež uznáváni za
hodny dvojí cti, zvláště ti, kteří se lopotí v slově a učení. 18 Neboť
Písmo praví: „Nezavážeš úst volu mlátícímu" a „Hoden
jest dělník mzdy své." 19 Proti duchovnímu žaloby nepřijímej,
leč na základě dvou nebo tří svědků. 20 Ty, kteří se prohřešují, kárej
přede všemi, aby také ostatní měli bázeň. 21 Zapřísahám tě před Bo-
hem a Kristem Ježíšem a vyvolenými anděly, abys těchto věcí šetřil
bez předsudků, nečině nic podle přízně. 22 Rukou nevzkládej ukvapeně
na nikoho, ani neměj účastenství v hříších cizích. Sebe sama uchovávej
čistým. 23 Nepij již (jen) vody, nýbrž požívej skrovně vína pro svůj
žaludek a časté choroby své. 24 Hříchy některých lidí jsou zcela zjevny,
předcházejíce soud, některých však také následují. 25 Podobně i skutky
dobré (při některých) jsou zcela zjevny, a ty, s kterými to jest jinak,
nemohou zůstati ve skrytě.

KAPITOLA 6.

1 Všichni, kdo jsou pode jhem jako otroci, pokládejte své pány
za hodny veškeré úcty, aby jméno Páně a učení se netupilo. 2 Ti však,

---

17.—20. Dává Timoteovi návod, kterak se má chovati k duchovním, t. j. ke kněžím a biskupům. Slovem duchovní překládáme řecký výraz presbyteros, jehož se užívalo nejen o kněžích, nýbrž i o biskupech (Srovn. Skutk. ap. 13, 6); ovšem zde má na mysli předem kněze.

17 za hodny dvojí cti. Slovem čest míní podobně jako ve v. 3. nejen poctu, vážnost, nýbrž i podporu na výživu. Slovem dvojí vyjadřuje hebraisticky tolik co hojnou. Žádá tedy, aby těm duchovním, kteří svůj úřad zvlášť horlivě spravují, a jmenovitě též jako kazatelé a katecheté působí, nejen větší vážnost se prokazovala, nýbrž dávala se na výživu podpora hojná, hojnější než těm, kteří tak horliví nejsou. Někteří však rozumějí slova ta pouze o větší vážnosti; ale tento výklad nepřiléhá k důvodu ve v. 18. podanému.

18 První výrok jest z 5. Mojž. 25, 4. (I. Kor. 9, 9.), druhý z Luk. 10, 7. (Mat. 10, 10)

21. podle přízně, t. j. stranicky.

22. Rukou nevzkládej, t. j. nevysvěcuj rychle t. nevyšetřiv dříve, zdali ten, jehož chceš vysvětiti, jest toho hoden, aby byl vysvěcen; neměj účastenství v hříších cizích tím totiž, že bys vysvěcoval na jáhna neb na kněze lidi nehodné neb k tomu nezpůsobilé a tak jednak bez nápravy nechával chyby a hříchy, jichž se dopustili v minulosti, jednak spolu zaviňoval ty chyby a hříchy, kterých by v budoucnosti se dopustili jako kněží nehodní.

23. Napomíná tak, aby snad ve snaze uchovat se čistým, bezúhonným, neprováděl askesi na újmu svého zdraví beztak již porušeného.

24.—25. Vraceje se k napomenutí danému ve v. 22., udává důvod, proč si má počínati opatrně při volbě těch, které by chtěl vysvětiti na biskupa, kněze, jáhna, proto totiž, poněvadž hříchy a chyby některých kandidátů jsou skryty, takže soud teprve následují, t. j. přicházejí na jevo teprve po náležitém šetření.

6, 1.—2. vyžaduje, aby otroci prokazovali úctu (čest) spojenou s poslušností povinnou i tehdy pánům svým, když pány jejich jsou pohané; mají-li však za pány bratry, t. j. křesťany, ať nemyslí, že pro to bratrství a rovnost s nimi před Bohem a církví smějí je podceňovati a s menší horlivostí neb věrností jim slou-žiti. Slovy „kteří (t. páni) se vynasnažují dobře činiti" překládáme řecká slova *οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι*, ač slova ta sama o sobě (nehledíc k souvislosti) připouštějí v souhlase s Vulgátou také překlad „kteří jsou účastni dobrodiní". Neboť tento překlad nepřiléhá k souvislosti, ať slovem kteří rozumějí se páni, pokud jsou účastni téhož dobrodiní víry, aneb otroci, pokud požívají dobrodiní laskavého pána; ale ovšem hodí se překlad prvý; neboť sv. Pavel odůvodňuje, proč otroci mají tím spíše ctíti a poslouchati pánů křesťanských.

kteří za pány mají věřící, nepohrdejte jimi proto, že jsou bratry, nýbrž tím ochotněji služte jim, protože to jsou věřící a miláčci (Páně), kteří se vynasnažují dobře činiti. Tomu uč a to přimlouvej.

Zvláštní pokyny a napomenutí pro Timotea samého. 6, 3.—19.

[3] Učí-li někdo jinak a nedrží-li se zdravých slov Pána našeho
Ježíše Krista a toho učení, které jest podle zbožnosti, [4] jest nadutý,
ačkoli ničemu nerozumí, nýbrž stůně na sporné otázky a hádky o slova,
ze kterých povstávají závist, sváry, utrhání, špatná podezření, [5] třenice
lidí na mysli pokažených a pravdy zbavených, kteří se domnívají, že
pobožnost jest pramenem zisku. [6] A vskutku velikým pramenem zisku
jest pobožnost se spokojeností. [7] Nic jsme zajisté nepřinesli na ten
svět; patrno, že také nic nemůžeme odnésti. [8] Majíce pak živobytí
a oděv, spokojíme se s tím. [9] Kdo však chtějí bohatnouti, upadají
v pokušení a v osidlo (ďáblovo) a v mnoho žádostí nerozumných
i škodlivých, které vrhají lidi ve zkázu a záhubu. [10] Neboť kořenem
všeho zla jest chtivost peněz, po nichž někteří bažíce zbloudili od víry
a způsobili si mnoho bolestí.

[11] Ty však, muži Boží, varuj se toho, usiluj však o spravedlnost,
zbožnost, víru, lásku, trpělivost, tichost. [12] Bojuj dobrý boj víry, do-
sáhni života věčného, k němuž jsi byl povolán a učinil krásné vyznání
před mnoha svědky. [13] Přikazuji ti před Bohem, jenž všechno oživuje,
a před Kristem Ježíšem, jenž pod Pontiem Pilátem osvědčil krásné
vyznání, [14] abys zachoval přikázání bez poskvrny, bez úhony až do
příští Pána našeho Ježíše Krista, [15] kteréž svým časem ukáže blahoslavený
a jediný mocnář, král nad králi a pán nad pány, [16] jenž jediný má

3.—16. Vraceje se k tomu, co řekl v 1, 3., napomíná Timotea, aby v boji proti učitelům nepravým, oddaným ziskuchtivostí, nejen spasitelné učení Kristovo hlásal, nýbrž lakoty a ziskuchtivosti se varoval a dbal spokojenosti (uskromnělosti) i nezištnosti.

6. Učiniv ve v. 5. výtku nepravým učitelům, že pokládají pobožnost za pramen zisku (časného), sám nyní, jakoby se opravoval, uznává ji (pobožnost) za pramen zisku, a to veliký, ale ne v tom smyslu, ve kterém to činili oni učitelé, majíce ji pouze jako za řemeslo a prostředek, kterým by si zjednali statky a požitky, nýbrž v tom, že pobožnost *majíc zaslíbení života nynějšího i budoucího jest ke všemu užitečna* (4., 8.) prospívajíc nejen k dosažení života věčného, nýbrž i k tomu, aby člověk také v tomto životě cítil se šťastným a spokojeným. Dodává však slova „se spokojeností,“ neboť pravá pobožnost jest vždycky spojena se spokojeností či uskromnělostí.

7. Viz Job. 1, 21.; Kazatel, 5, 24.

8. spokojíme se s tím. Podle Vulgaty bylo by „spokojme se s tím.“

12. *Bojuj boj víry*, t. j. boj, který víra ukládá, tedy jako křesťan. Vyznáním míní zde nejspíše ono vyznání víry, které Timoteus učinil při svém svěcení na biskupa u přítomnosti všeho duchovenstva (biskupů a kněží) i křesťanské obce. Nazývá je krásným vzhledem k zápalu, s kterým je Timoteus učinil.

13. *osvědčil* či potvrdil ono vyznání, které byl činil slovy i skutky po celý veřejný život svůj, vyznání totiž, že jest Vykupitelem světa, Synem Božím (Mat. 27, 11.; Jan. 18, 33. 37.).

14. přikázání, t. j. učení Kristovo, evangelium. *Až do příští Ježíše Krista*; chce sice říci „až do smrti,“ přece však praví „až do příští Ježíše Krista“ totiž k soudu, aby vzpomínkou na druhý příchod Kristův viditelný vzbudil též vzpomínku na soud a tak tím více povzbudil ho k vytrvání.

16. *Bůh jediný má nesmrtelnost*, totiž sám ze sebe a dokonale; duchové a lidé mají ji pouze potud, pokud Bůh jim ji dal. *Přebývá ve světle nepřístupném*, t. j. jest nejvýš dokonalý a nevystihlý. Světlem míní se božská dokonalost.

nesmrtelnost a přebývá ve světle nepřístupném, jehož nikdo z lidí neviděl, ba ani viděti nemůže, jemuž čest a panování věčné. Amen.
[17] Boháčům toho světa přikazuj, ať se nepyšní ani nevzkládají své naděje v nejisté bohatství, nýbrž v Boha (živého), jenž nám dává všecko bohatě ku požívání, [18] ať činí dobře a bohatnou v dobrých skutcích, ať jsou štědří a sdílní, [19] skládajíce si dobrý základ pro budoucnost, aby dosáhli života pravého.
[20] Timotee, opatruj statek svěřený, chraň se světských řečí planých a sporů lichojmenné vědy, [21] ke kteréž někteří se přiznávajíce, zbloudili ve víře. Milost s tebou. Amen.

O druhém listě sv. Pavla k Timoteovi.

Sv. Pavel, byv uvězněn v Římě po druhé a předvídaje blízkou smrt, přál si, aby Timoteus přišel k němu, by mu mohl dáti ještě jednou přiměřené rady a pokyny i povzbuzení, a to tím spíše, jestli, jak se zdá, Timoteus při stálých útocích bludařských učitelů a vazbě Pavlově poněkud zmalomyslněl a ve své horlivosti ochabnul. Pozval jej proto k sobě zvláštním listem a při té příležitosti napsal mu hned co mu leželo na srdci nejvíce. Povzbuzovalť jej, aby oživě v sobě, milost přijatou svěcením, nestyděl se vydávati svědectví o Kristu, nýbrž zmužile pracoval o rozšíření evangelia, poučoval ho, kterak má vystupovati proti bludařům, a nabádal, by horlivě kázal slovo Boží a vůbec věrně konal úřad sobě svěřený. Na konci vyzýval ho, by přišel k němu s Markem. List ten napsal v Římě as koncem léta r. 66.

Že tento list pochází skutečně od sv. Pavla, ukazují mimo některé narážky na něj, které se shledávají ve spisech sv. Ignáce Muč. a Polykarpa, zřejmá svědectví zlomku Murat., sv. Irenea (adv. haev. 3, 3, 3), Klementa Alex (Strom, 1, 1; Cohort. q.), Tertulliana Scorp. 13), Origena a j., s nimiž se srovnává i to, že mluva a učení tohoto listu jsou příbuzny s mluvou a učením Pavlovým v jiných jeho listech podaným. V předešlém století počali sice někteří protestanté (Baur, Schwegler, Bauer, de Wette a j.) popírati pravost jeho, namítajíce proti němu, a) že obsahuje mnoho výrazův ojedinělých, jichž v (jiných) listech Pavlových neshledáváme, b) že horlí proti bludům, které teprve ve 2. st. hlásali gnostikové, a c) že časové okolnosti ze života Pavlova v tomto listě připomenuté nesrovnávají se s těmi, které se udávají ve Skutcích apošt. a v jiných listech Pavlových (mimo pastýřské), na př., že není u něho nikdo leč Lukáš, že Timoteus má k němu přijíti ještě před zimou a Marka vzíti s sebou (4, 11., 21.) a j. Ale neprávem to namítají proti pravosti listu. Neboť a) bylo zcela přirozeno, ano nutno, aby apoštol mluvě o věcech, o nichž v jiných listech nemluvil, užil výrazů přiměřených, jichž v jiných listech svých neužil a užíti nemohl;

---

17. Slova „živého“ není v textě řeckém.
19. základ totiž zásluh dobrých skutků.
20. Statek svěřený, t. j. evangelium, učení Kristovo, které staví proti vědě lichojmenné a ho vyzývá, by je zachoval čistým.
21. řečí planých tak podle řeckého *κενοφωνία* kenofonia; Vulgata čtouc *καινοφωνία* — kainofonia překládá vocum novitates, novot slov, ač v 2. Tim. 2. 16. správně má vaniloquia — řeči plané.

b) jest nepravda, že bludy, proti nimž horlí, povstaly teprve ve 2. st. Počalyť se již v době apoštolské, jakož patrno z listů ke Kolos. a Efes., ve kterých Pavel také varuje před nimi; ovšem rozvinuty byly až ve 2. st. od gnostiků; c) námitka, že časové okolnosti ze života Pavlova v tomto listě udané nesrovnávají se se Skutky ap. a jinými listy Pavlovými, spočívá na předpokladě, že sv. Pavel z první vazby římské nevyšel, nýbrž v ní (r. 64) usmrcen byl. Avšak předpoklad tento jest nesprávný. Jak naznačují i Pavlovy listy (Filip. 1, 25; 2, 24; Filem. 22; Žid. 13, 23) a jak tu přímo (Eusebius, Jeronym), tu nepřímo (Klement Ř., Zlomek Murat., Theodoret a j.) dosvědčují sv. Otcové a spisovatelé církevní a jak nyní uznávají i protestantští kritikové (Spitta, Steinmetz, Frey, Lietzmann a j.), sv. Pavel byl (po prokázané nevině) z první vazby propuštěn, působil pak až do r. 66. dílem na západě (ve Španělsku), dílem na východě (v Malé Asii), v r. 66. pak přišed do Říma a tam krátký čas působiv, byl uvězněn a r. 67. usmrcen. A teprve v této druhé jeho vazbě staly se ony příhody, které jak svrchu řečeno, v tomto listě se připomínají a v nichž někteří, jak vidno, neprávem shledávají příčinu popírati pravost listu tohoto.

Druhý list sv. Pavla k Timoteovi.

KAPITOLA 1.*

Nadpis. v. 1.—2.

1 Pavel, apoštol Ježíše Krista skrze vůli Boží podle zaslíbení života, který jest v Kristu Ježíši, 2 Timoteovi, milému synu svému: Milost, milosrdenství, pokoj od Boha Otce a Krista Ježíše, Pána našeho.

Povzbuzuje ke zmužilosti v. 3.—1.

3 Díky činím Bohu, jemuž sloužím od svých předků s čistým svědomím, jakož bez ustání vzpomínám na tebe ve svých modlitbách, dnem i nocí, 4 touže tebe uzříti, pamětliv jsa tvých slzí, abych byl naplněn radostí, 5 neboť jsem se rozpomenul na nelíčenou víru, (která jest) v tobě, která nejprve přebývala ve tvé bábě Loidě a v tvé matce Evnice, a jsem přesvědčen, že i v tobě (přebývá).

---

*) Také tento list lze po úvodě (v. 1. 2.) rozděliti ve dvě části; v části prvé povzbuzuje ke zmužilosti a svědomitému spravování svého úřadu (1, 3.—2., 13); v druhé poučuje, kterak si má jako biskup počínati vzhledem k nepravým učitelům (2, 14.—4., 8.) V závěrku (4., 9.—22.) podává zprávu o svém postavení v Římě a zve Timotea k sobě.

3. Nepraví sice výslovně, zač děkuje, jak to činí v jiných listech svých, ale z toho, že bez ustání vzpomíná na Timotea a z v. 5. lze souditi plným právem, že děkuje předem za víru, kterou má Timoteus, jakož i za tu, kterou má jeho bába a matka. Sloužím Bohu s čistým svědomím od svých předků, t. j. jako i předkové moji. Jednalť podle svědomí svého (ovšem bludného) i tehdy, když pronásledoval církev, neboť myslel, že koná povinnost (Skutk. 24, 14.; 26., 9.). Slova „bez ustání vzpomínám . . . dnem i nocí“ řečena jsou s nadsázkou ve smyslu přečasto, kdykoliv se modlím ať ve dne ať v noci. Někteří sice vztahují slova dnem i nocí k v. 4., jako by Pavel dnem i nocí toužil Timotea uzříti, (tak činili jsme i my ve vydání kapesním), správněji však (hleďic k 1. Thessal. 3, 9) jest dlužno vztahovati je k slovům předcházejícím; vzpomíná na něho při svých modlitbách, ať je koná ve dne nebo v noci.

6 Z této příčiny připomínám ti, abys opět rozněcoval milost Boží,
která jest v tobě vzkládáním rukou mých. 7 Vždyť Bůh nedal nám
ducha bojácnosti, nýbrž ducha moci a lásky a střízlivosti. 8 Nestyď
se tedy za svědectví o Pánu našem ani za mne, jeho vězně, nýbrž
spolu trp pro evangelium podle moci Boží, 9 jenž nás vysvobodil
a povolal (svým) povoláním svatým, ne podle našich skutků, nýbrž
podle úradku svého a podle milosti, která nám byla dána v Kristu
Ježíši před věčnými časy, 10 nyní však ve známost přišla příchodem
Spasitele našeho Ježíše Krista, jenž zkaziv smrt, vyvedl na světlo život
a neporušitelnost skrze evangelium, 11 pro kteréž já jsem byl ustanoven
hlasatelem i apoštolem a učitelem (pohanů). 12 Z té příčiny také toto
trpím; ale nestydím se (za to), neboť vím, komu jsem uvěřil, a jsem
přesvědčen, že jest mocen zachovati vklad můj až do onoho dne.
13 Jako vzoru zdravých slov drž se těch, která jsi uslyšel ode mne,
(zůstávaje) ve víře a lásce, které jsou v Kristu Ježíši. 14 Krásný statek
ten opatruj skrze Ducha svatého, jenž přebývá v nás. 15 Víš o tom,

---

6. milost Boží, t. j. moc biskupskou a milost potřebnou k vykonávání biskupského úřadu, kterou jsi obdržel svěcením na biskupa. (1. Tim. 4, 14.) Roznítiti milost tu a tím i oživiti dřívější zápal svůj má ovšem modlitbou, rozjímáním, duchovním cvičením, četbou a pod.

7. ducha střízlivosti či obezřetnosti a ovládání sebe.

8. za svědectví o Pánu našem, t. j. nestyď se svědčiti o Pánu Ježíši či kázati evangelium jeho. Vězně jeho, t. j. pro něho, pro Ježíše Krista.

9.—18. Aby tím spíše roznítil v Timoteovi bývalý zápal, uvádí tři pohnutky, a to nesmírnou lásku a milosrdnost Boží, kterou k nám projevil v Kristu Ježíši (v. 9,—10.), b) svůj vlastní příklad (v. 11.—14.), c) dva protikladné příklady jiných (v. 11.—18.), totiž nehodné jednání některých křesťanů v Asii (v. 11.—14.) a krásný způsob, kterým se k němu zachoval Onesiforos (v. 15.—18.).

9. Slovo svým jest sice podle textu latinského, ale ne podle řeckého; v něm schází. Vysvobodil t. j. vykoupil skrze vtěleného Syna svého; povolal nás totiž ke pravé víře, ke křesťanství, (Řím. 8. 30; 1. Kor. 1, 9; 7, 17.); povolání to zove svatým vzhledem k tomu, že je učinil Bůh nejvýš svatý skrze Ducha svatého. Povolal pak nás nikoli vzhledem k našim zásluhám, nýbrž na základě odvěkého úradku, kterýž byl učinil zcela dobrovolně z lásky, a to účinnou milostí svou, kterou nám dal v Kristu Ježíši již od věčnosti, ne sice ve skutečnosti, nýbrž ve svém úradku, ustanoviv totiž již od věčnosti, že milost tu nám v Kristu dá.

10. Zkazil smrt i věčnou (duševní), podav dostiučinění za hříchy lidstva a zaslouživ milost, aby každý mohl dojíti odpuštění hříchů a spásy věčné, i časnou, pokud zasloužil nám vzkříšení těla k životu věčně blaženému.

11. Slovo pohanů (doslovně národů, kterýžto výraz však zde jakož i na jiných místech znamená národy pohanské) vydání kritická vynechávají jakožto pozdější vložku vzatou z 1. Tim. 2, 7. Činí to jednak vzhledem k rukopisům ℵ* A 17, jednak že na tomto místě souvislost slova toho nevyžaduje jako v 2, 7., snad správně, ač ostatní rukopisy i překlady je mají.

12. t. j. proto, že jsem věrným a neohroženým hlasatelem evangelia . . ., proto trpím tyto okovy a jiné útrapy.

Vím, komu jsem uvěřil, t. j. vím a věděl jsem, že jsem uvěřil pánu nikoli pozemskému, nybrž pánu nebes i země, vím a věděl jsem i to, že ve službě jeho nedostane se mi výhod časných, nýbrž utrpení, avšak já vím též a věděl jsem také to, že má moc, aby zásluhy mých prací a útrap a dobrých skutků jako nějaký vklad u něho uložený uchoval až do dne soudu, kdy mi jej vrátí ve formě věčné odměny.

13. Jako vzoru zdravých slov, t. j. jako vzoru či pravidla spasitelného učení drž se toho učení, které jsi uslyšel ode mne (učení apoštolského).

Statkem (doslovně vkladem) rozumí zde podobně jako v 1. Tim. 6, 20., evangelium či učení Kristovo, jež od Pavla uslyšel a má za pomoci Ducha sv. neporušené zachovati a jiným hlásati.

15. všichni, kteří jsou v Asii, t. j. ne všichni křesťané maloasijští vůbec, nýbrž buď všichni ti z nich, kteří s ním z Asie r. 66. do Říma přišli, aneb spíše všichni ti, kteří po jeho návratu měli do Říma přijíti, aby při vý-

že se odvrátili ode mne všichni, kteří jsou v Asii; patří k nim Fygelus
a Hermogenes. [16] Dejž Pán milosrdenství domu Onesiforovu, neboť on
mě často občerstvil a nestyděl se za mé okovy, [17] nýbrž přišed do
Říma pilně mě hledal a nalezl. [18] Dej mu Pán, aby nalezl milosrden-
ství od Pána v onen den. A jak veliké služby konal v Efesu, ty
víš lépe.

KAPITOLA 2.

Povzbuzuje k svědomitému spravování svěřeného úřadu. v. 1.—13.

[1] Ty tedy, synu můj, posilňuj se v milosti, která jest v Kristu
Ježíši, [2] a co jsi uslyšel ode mne před mnoha svědky, to svěřuj lidem
věrným, kteří budou způsobilí také jiné učiti. [3] Spolu snášej utrpení
jako dobrý bojovník Krista Ježíše. [4] Nikdo, jenž slouží ve vojště, ne-
zapletá se do záležitostí života, aby se zalíbil vojevůdci. [5] Vždyť ani
ten, jenž zápasí o závod, nebývá ověnčen, leč zápasí náležitě. [6] Ten
rolník, jenž se lopotí, má předem bráti užitek. [7] Rozuměj, co pravím.

---

slechu vystoupili jako svědkové vývodní. Vidouce, že jest ve vazbě, zdráhali se ze zbabělosti (jíti do Říma a) svědčiti podle pravdy v jeho prospěch, o jeho nevině, ano oni odvrátili se od něho, přerušili spojení s ním.

17. Z toho, že vyprošuje milosrdenství Božího domu Onesiforovu, rodině jeho, a ne též Onesiforovi samému, a že ve v. 18. prosí, aby Onesiforos nalezl milosrdenství v den soudný, lze souditi, že tou dobou byl již mrtev.

18. Místo všeobecného znění, „jak veliké služby vykonal v Efesu", jak má text řecký, bylo by podle Vulgáty „jak veliké služby vykonal mně v Efesu". Se slovy „ty víš lépe" srovnává se více znění první.

2, 1.—13. Vyzývá, aby zmužilým se ukázal ve svědomitém konání úřadu svého, jmenovitě v péči o to, aby učení Kristovo zachoval čistým, a v neohroženém snášení utrpení (v. 1.—2.). Aby pak tím spíše tak jednal, povzbuzuje ho příkladem vojína a rolníka, kteří musí dříve přičiniti se, než mohou se těšiti z ovoce své námahy (v. 3.—7.), příkladem Kristovým a svým vlastním (v. 8.—10.) a poukazem na budoucí odměnu věrnosti a trest nevěrnosti (v. 11.—13.).

1. Posilňuj se, t. j. ukaž se silným, a to nikoli na základě přirozené síly své, nýbrž v milosti, na základě síly nadpřirozené, jejíž zdrojem jest Kristus Ježíš.

2. Poněvadž v textě řeckém stojí předložka διά = skrze, překládají neb vykládají někteří ve smyslu: „co jsi uslyšel ode mne skrze mnoho svědků, které jsem vyučil", neb „co jsi uslyšel jako věc potvrzenou (osvědčenou) skrze mnohé", aneb „skrze mnoho svědků, které jsem vyslal", aneb svědky rozumějí ty biskupy a kněze, kteří byli přítomni při jeho (Timoteově) vysvěcení na kněze a biskupa. Spíše však srovnává se s významem předložky διά = skrze, pojímají-li se slova skrze mnoho svědků ve smyslu „za osvědčování (potvrzování) mnoha svědků" neb ve smyslu druhého pramene „co jsi uslyšel ode mne a skrze mnoho svědků, kteří Krista slyšeli a z mrtvých vstalého viděli".

3. Spolu (se mnou) snášej utrpení; tak dle řeckého a tak překládati jest zde i latinské labora.

4. Smysl jest: Jako vojín nezabývá se záležitostmi života (řemeslem, živností, obchodem, průmyslem), nýbrž oddává se zcela své službě, tak ani ten, jenž slouží evangeliu, jsa bojovníkem Božím, nemá se dáti zdržeti neb odvrátiti od věrného konání svého úřadu žádnými záležitostmi světskými, a jako bojovník snaží se výhradně o to, aby se zalíbil svému vojevůdci a došel jeho uznání, tak má i bojovník Kristův věrným konáním svého úřadu za všech okolností výhradně o to usilovati, aby se zalíbil svému Pánu, Kristu Ježíši.

5. nebývá ověnčen věncem vítězství. Viz I. Kor. 9, 25, leč zápasil náležitě a tedy též po náležité přípravě.

6. Jako rolník předem, dříve než jiným podává, má sám bráti užitek své práce, tak i Timoteus (a každý věrozvěst a učitel křesťanský) má dříve sám bráti užitek evangelia, učení Kristova, zachováváním totiž jeho příkazův a dobrými mravy, než ten užitek prostředkuje jiným.

Dá ti zajisté Pán porozumění ve všem. [8]Pamatuj na Ježíše Krista, jenž
jsa z potomstva Davidova, vstal z mrtvých podle evangelia mého,
ve kterém snáším útrpení až do vazby jako zločinec; [9]avšak slovo
Boží není přivázáno. [10]Proto všecko snáším pro vyvolence, aby také
oni dosáhli té spásy, která jest v Kristu Ježíši, i se slávou věčnou.
[11]Spolehlivé jest to slovo; neboť jestli jsme s ním zemřeli, budeme s ním
i žíti; [12]jestli s ním trpíme, budeme s ním i kralovati; zapřeme-li ho,
také on nás zapře; [13]jsme-li nevěrni, on zůstává věrným, neboť zapříti
sám sebe nemůže.

Kterak chovati se vzhledem k nepravým učitelům. v. 14.—26.

[14]Ty věci připomínej, zapřísahaje před Pánem. Neveď hádek;
není to k ničemu užitečné, jen ke zkáze posluchačů. [15]Vynasnaž se pilně,
aby ses představil Bohu osvědčena, jako pracovníka, který nemusí se
styděti (za svou práci), který podává náležitě slovo pravdy. [16]Světských
však řečí planých se varuj, neboť budou postupovati vždy k většímu
stupni bezbožnosti [17]a slovo jejich bude míti pastvu jako rakovina;
patří k nim Hymeneus a Filetus, [18]kteří pobloudili v příčině pravdy,
říkajíce, že vzkříšení již se stalo, a podvracují víru některých. [19]Avšak
pevný základ Boží stojí, maje tento nápis: „Pán poznal ty, kteří
jsou jeho" a „Odstup od nepravosti každý, kdo jmenuje
jméno jeho." [20]Ve velikém domě však nejsou toliko nádoby zlaté
a stříbrné, nýbrž i dřevěné a hliněné, a jedny jsou ke cti, jiné k necti.
[21]Očistí-li se tedy kdo řádně od těchto, bude nádobou ke cti, posvě-

---

8. podle evangelia mého, t. j. jakož všudy učím a hlásám. — Pavel dlí sice ve vazbě jako zločinec, ale tím nezabrání se šíření evangelia, slova Božího; neboť slovo to není přivázáno, nýbrž volně tam skrze jiné apoštoly a věrozvěsty, tu i skrze samého Pavla ve vazbě hlásati se může a se hlásá.

14. Místo „Neveď hádek" (řecky: mé logomachej μὴ λογομάχει, lat. Noli contendere verbis) bylo by dle některých rukopisů řeckých a dle překladu syrského, koptického a gotského „abys nevedl hádek" (řecky mé logomachej μὴ λογομαχεῖν).

16. budou postupovati, totiž ti učitelé nepraví, kteří ony řeči plané vedou, věci nicotné pod jménem vědy roztrušují.

17. bude míti (nalezne) pastvu, totiž na zdravých údech církve. Jako rakovina vždy víc se rozlévá, nakazujíc kolem místa zdravá, tak slovo učení jejich nepravé bude se potají rozšiřovati, kazíc pravověrné údy církve. Místo „bude míti pastvu" (podle řeckého) bylo by podle Vulgáty „rozlézá se" ve smyslu ovšem stejném.

19. pevný základ Boží t. j. církev. Smysl jest: Byť bloudili někteří ve víře a odpadali od ní, církev přece jakožto ústav, ve kterém Bůh působí, zůstává a zůstane neotřesena, neboť jak ukazuje nápis či heslo od Boha jí dané, Bůh poznal (a tedy zná) ty, kteří jsou jeho (4, Mojž. 16, 5.), zná a jako svoje uznává a svou milostí účinně chrání ty, kteří k němu příslušejí, a proto nikdo nebude moci mu je vyrvati, neodvrátí-li se sami od něho (Jan 10, 29.), oni však se neodvrátí sami, poněvadž dle druhého hesla (Is. 52, 11; 26, 13.), kdo Pána jmenuje t. j. jej vyznává, k němu se hlásí či opravdovým jeho příslušníkem jest a býti chce, nejen musí všelikých nepravostí, a tedy i těch, ke kterým bludaři svádějí, se varovati a podle učení Kristova žíti, nýbrž skutečně také s pomocí Boží tak jedná.

20.—21. Smysl: Jsou ovšem v církvi vedle křesťanů dobrých, pravověrných, také křesťané špatní, kteří šíří zásady nepravé, pohoršlivý život vedou a jiné svádějí; ale to při svobodné vůli člověka, které Bůh nechce rušiti, není s podivením, podobně jako není podivno, že ve velikém domě jsou nádoby nejen drahocenné, nýbrž i prosté, z nichž jedněch se užívá ke službám a věcem čestným, druhých k nečestným, povržlivým. Avšak od křesťanů špatných jest se očistiti a to řádně, varovati se totiž nejen společnosti jejich, nýbrž i jejich zásad a vší poskvrny se strany jejich a vůbec zachovati se ve víře věrným jak co do svého smýšlení, tak co do svého života. A kdo tak učiní, bude nádobou ke cti,

cenou, užitečnou Pánu, připravenou ke každému skutku dobrému. 22Ji-
nošských žádostí se chraň, usiluj o spravedlnost, víru, lásku, pokoj s těmi,
kteří vzývají Pána z čistého srdce. 23Otázek pošetilých a nevzděláva-
jících se vystříhej věda, že plodí hádky; 24služebník Páně však nemá
se hádati, nýbrž býti přívětivý ke všem, způsobilý vyučovati, trpělivý,
25jenž by s vlídností káral odpůrce (pravdy), zdali by snad Bůh dal
jim někdy (milost) pokání ku poznání pravdy, 62a oni (aby) vystřízlivěli
z osidla ďáblova, byvše od něho zajati, aby konali jeho vůli.

KAPITOLA 3.

Další poučení o tom, kterak si vésti vzhledem k nepravým učitelům a naukám. v. 1.—17.

1Toto pak věz, že v posledních dnech nastanou časy těžké. 2Lidé
totiž budou sobečtí, hrabiví, chlubní, pyšní, rouhaví, rodičů neposlušní,
nevděční, bezbožní, 3nelaskaví, nesmířliví, utrhační, nezdrželiví, ne-
urvalí, dobrému nepřízniví, 4zrádní, lehkomyslní, nadutí, více rozkoší
nežli Boha milovní, 5majíce sice tvářnost pobožnosti, moc její však
zapřevše. A těch se varuj. 6Neboť patří k nim ti, kteří se vluzují do
domů a chytají ženštiny obtížené hříchy, puzené rozličnými chtíči,
7které vždycky se učí a nikdy ku poznání pravdy přijíti nemohou.
8Jako však Jannes a Jambres protivili se Mojžíšovi, tak i tito protiví
se pravdě, lidé to na mysli porušení, v příčině víry neosvědčení. 9Ale
nebudou postupovati dále, neboť jejich nesmyslnost bude zjevna všem,
jako byla i oněch.
10Ty jsi však následoval mého učení, způsobu života, úmyslu,
mé víry, shovívavosti, lásky, trpělivosti, 11mých pronásledování, utrpení,

---

podobati se té nádobě, které se užívá ke službě čestné; Bůh totiž přijme ho ke službě čestné, jakožto toho, jenž jest posvěcen či Bohu oddán, užitečný Pánu či službě a účelům Božím, připraven či hotov konati všeliký skutek dobrý.

22. Jinošskými žádostmi, jak učí souvislost, míní mladistvou prudkost, upřílišněný zápal a přehnanou horlivost vzhledem k jiným, jakož i snahy ctižádostivé a svárlivé.

23. Otázek pošetilých t. j. takových, které nijak nepřispívají ke vzdělání.

26. aby konali jeho vůli doslovně pro jeho vůli = k službě jeho, aby mu sloužili.

1.—9. líčí povahu a zkaženost budoucích bludařů, varuje před nimi a předpovídá, že svého cíle, zkázy církve, nedojdou.

1. v posledních dnech, t. j. v době messiášské, či v době od Krista až do konce světa. V celé té době budou vedle dobrých ctitelů Božích také lidé převrácení. Někteří však míní oněmi dny čas blízký konci světa.

6. lidé ti budou tedy snažiti se předem ženy získati pro své náhledy, aby pak skrze ně mohli tím spíše působiti také v ostatní členy rodiny.

8. Jannes a Jambres (dle Vulgáty Mambres) čarodějové egyptští, kteří dle 2. Mojž. 7, 11. 22. odporovali Mojžíšovi. Jmén jejich však Mojžíš neudává. Pavel udává je nejspíše na základě podání ústního.

10.—17. Připomínaje mu dosavadní věrnost jeho i to, že v tomto životě nejen hlasatelé evangelia, nýbrž i spravedliví vůbec budou pronásledováni, nespravedliví pak vždy k horšímu spěti, povzbuzuje ho, aby proti učitelům oněm pevně vytrval při učení Kristově, moha to tím spíše, poněvadž nabyl přesvědčení o jeho pravosti a zná dokonale Písma svatá.

10. následoval Pavlova úmyslu, maje při svých pracích tentýž úmysl, cíl, přivésti co nejvíce lidí ke Kristu, shovívavosti, mírnosti k odpůrcům, trpělivosti a vytrvalosti v utrpeních a nedostatcích.

11. Srovn. Skutk. 13, 50; 14, 2.—5., 19.—20.

která se mi přihodila v Antiochii, v Ikonii, Lystře, pronásledování, jaká
jsem vytrpěl, a ze všech vytrhl mě Pán. [12] Ale také všichni, kteří chtějí
pobožně žíti v Kristu Ježíši, budou pronásledováni. [13] Špatní lidé však
a podvodníci budou postupovati k horšímu bloudíce a v blud uvádějíce.
[14] Ale ty zůstávej v tom, čemu ses naučil a o čem jsi se přesvědčil,
neboť víš od koho jsi se naučil, [15] a znáš od dětinství Písma svatá,
která tě mohou naučiti ke spáse věrou, (jež jest) v Kristu Ježíši.
[16] Všecko Písmo od Boha vdechnuté jest (také) užitečno k učení, ke
kárání, k napravování, k výchově ve spravedlnosti, [17] aby člověk Boží
byl dokonalý, způsobilý ke každému skutku dobrému.

KAPITOLA 4.

Poslední vyzvání k neohroženému a svědomitému spravování úřadu v. 1.—8.

[1] Zapřísahám tě před Bohem a Kristem Ježíšem, jenž bude sou-
diti živé i mrtvé, skrze příchod jeho a království jeho, [2] hlásej slovo,
naléhej včas i nevčas, usvědčuj, přimlouvej, kárej, (a to) se vší trpě-
livostí a moudrostí učitelskou. [3] Neboť bude čas, kdy zdravého učení
nesnesou, nýbrž nashromaždí si učitelů podle vlastních chtíčů, majíce
šimrání v uších, [4] a (kdy) od pravdy sluch svůj odvrátí a obrátí se
k bájím. [5] Ty však buď střízliv ve všem, snášej zlé, konej dílo evan-
gelisty, naplň službu svou. [6] Neboť já již jsem vydáván v obět a čas
mé smrti nastává. [7] Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru
jsem zachoval; [8] pro budoucnost jest mi uložena koruna spravedlnosti,
kterou mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce, ale nejen mně, nýbrž
i všem těm, kteří milovali příchod jeho.

Závěrek listu. v. 9.—22.

[9] Pospěš, abys brzy přišel ke mně. Neboť Demas mě opustil,
zamilovav tento svět, a odešel do Thessaloniky, [10] Krescens do Galatie,
Titus do Dalmacie. [11] Lukáš jediný jest se mnou. Marka vezmi a přiveď

---

13. Špatnými lidmi míní řečené učitele bludařské.

14. o čem jsi se přesvědčil (přesvědčení nabyl), tak správně podle řeckého epistothés ἐπιστώθης; podle Vulgáty, která čtouc epistevthés ἐπιστεύθης přeložila credita sunt tibi, bylo by „co ti bylo svěřeno". — víš, od koho jsi se naučil t. ode mne, od apoštola, jenž sám (jsem) byl vyučen od Krista samého (Gal. 1, 12.; 1. Kor. 10, 23.) a tedy pravdu čistou poznal a pověděti mohl.

2. hlásej slovo, t. j. Boží; naléhej včas i nevčas, t. j. předstupuj před věřící (a kaž jim), ať jim to jest vhod aneb nevhod.

3. majíce šimrání v uších, t. j. toužíce slyšeti něco nového, příjemného, co by jim lichotilo a hovělo chtíčům a přáním jejich.

5. buď střízliv, t. j. povážliv, obezřetný; řecky νῆφε néfe; slovo to Vulgáta vyjadřuje dvěma výrazy a to vigila (bdi) a sobrius esto (buď střízliv), tento však klade až na konec verše. První překladatel užil as slova vigila, a někdo později přičinil na okraji opravu sobrius esto (buď střízliv) a ta dostala se pak do textu s ponecháním výrazu dřívějšího (vigila). — Konej dílo evangelisty t. j. hlásej evangelium; naplň službu svou t. j. vykonej všecko to, co jako služebník Kristův máš činiti, a k čemu jsi byl povolán.

7. běh, totiž běh života.

8. koruna spravedlnosti, t. j. odměna za spravedlnost či za život spravedlivý. Kteří milovali (totiž) ve svém životě; (dle Vulg. milují) příchod jeho totiž k soudu, tím totiž, že se na něj těšili a k němu ctnostným životem připravovali.

9. Marka, totiž evangelistu Marka.

s sebou, neboť jest mi užitečný k službě. [12] Tychika však jsem poslal
do Efesu. [13] Plášť, který jsem nechal v Troadě u Karpa, přines s sebou,
až přijdeš, též knihy a zvláště pergamen. [14] Kovář Alexander způsobil
mi mnoho zlého. Odplatí mu Pán podle skutků jeho. [15] Před ním chraň
se i ty, neboť velice se protivil slovům našim. [16] Při první mé obraně
nikdo nebyl při mně, nýbrž všichni mě opustili; nebudiž jim to při-
čítáno. [17] Ale Pán byl při mně a posilnil mě, aby skrze mne hlásání
se naplnilo a uslyšeli je všichni národové; i byl jsem vysvobozen
z tlamy lví. [18] A Pán vysvobodí mě od všelikého díla zlého a zachová
mě k nebeskému království svému. Jemu sláva na věky věkův. Amen.
[19] Pozdrav Prisku a Akvilu i dům Onesiforův. [20] Erastus zůstal
v Korintě, Trofima jsem nechal nemocného v Milétě. [21] Pospěš, abys
přišel před zimou. Pozdravují tě Eubulus a Pudens a Linus a Klaudia
i všichni bratři. [22] Pán Ježíš Kristus buď s duchem tvým. Milost s vámi.
Amen.

O listě sv. Pavla k Titovi.

Titus narodil se z rodičů pohanských, nejspíše v Antiochii Syrské, ač různé zprávy staré udávají jako rodiště jeho také Krétu neb Korint neb Ikonii. Ke křesťanství byl přiveden od sv. Pavla; alespoň lze tak souditi z toho, že Pavel nazývá jej milým synem svým. (Tit. 1, 4.) Roku 51. šel se sv. Pavlem do Jerusalema na sněm apoštolský (Gal. 2., 3.), potom působil nejspíše v Galatii. Roku 58. (57?) vykonal Pavlovi důležité služby, byv od něho poslán do Korintu, jednou z Efesu, kdy měl vyzvěděti, jak působil v obci korintské jeho list, po druhé z Macedonie, kdy donesl Korinťanům list druhý. Kde působil potom, není

---

14. způsobil mu mnoho zlého nejspíše tím, že před soudem (v Římě) mluvil proti němu a jeho vývody seslabiti hleděl, či jak praví ve v. 15., protivil se mu.

16. 17. Co míní první obranou, o tom není shody mezi vykladači. Jedni rozumějí první výslech za jeho druhé vazby římské, vykládajíce místo toto v ten rozum, že z těch křesťanů, kteří tehdy byli v Římě, nikdo se nedostavil při prvním jeho výslechu k soudu, aby se ho zastal, ale Bůh že mu přispěl, aby nejen mohl před soudem za přítomnosti lidí z různých národů do Říma přišlých se hájiti a Kristu svědectví vydati (hlásati o něm), nýbrž i z nebezpečenství smrti se dostal, nebyv tehdy před napsáním tohoto listu ještě odsouzen; jiní sotva správně vykládají je o první jeho vazbě, ze které byv po dvou letech propuštěn, skutečně zase k různým národům odešel a jim hlásal. Pravíme „sotva správně“, neboť jednak nebylo příčiny na tomto místě připomínati Timoteovi věc jemu známou, první vazbu svou, jednak výklad ten nepřiléhá k souvislosti, jmenovitě k náhlému přechodu ve v. 18. k onomu vysvobození, jehož se mu dostane, jak (tuše blízkou smrt svou) pevně doufá, přijetím do království nebeského. — z tlamy lví t. j. z nebezpečenství (jisté) smrti. Někteří lvem rozumějí císaře Nerona.

17. Pán mě posilnil, aby skrze mne hlásání se naplnilo, dal mi totiž zmužilost, abych i před nejvyšším soudem císařským v Římě evangelium zvěstoval, ho hájil a tak naplnil vůli Kristovu nésti jméno jeho před pohany a krále (Skutk. 9, 15); neboť svědectví, které vydal Kristu před soudem císařským s neohrožeností apoštolskou vešlo ve známost také pohanům již proto, že do Říma, jakožto hlavního města říše světové a politického i náboženského ústředí pro pohany, přicházeli četní jednotlivci z přerůzných národů.

18. vysvobodí mě od všelikého díla zlého, povoláním mě totiž s tohoto světa k životu věčně blaženému.

známo. Když sv. Pavel, vykonav cestu do Španělska, bral se na východ sešel se s ním kdesi, nepochybně v Italii, a vzav ho s sebou, ustanovil jej biskupem na Krétě a svěřil mu úkol, aby uspořádal tam obce církevní, zejména vysvěcením a ustanovením duchovních správců po osadách. Kterak by si měl při tom vésti, poučil ho zajisté ústně. Aby však naučení jeho zachoval spíše v paměti, poslal mu na další cestě své z některého místa macedonského r. 65. (as v měsíci září nebo říjnu) list a připomínal mu v něm, kterých vlastností má vyhledávati při těch, jež by chtěl vysvětiti na duchovní (biskupy, kněze), a k čemu naváděti jednotlivé stavy věřících jak vzhledem k nim samým, tak vzhledem k pohanské vrchnosti a nekřesťanům vůbec. Na konci pozval jej do Nikopole, kde by se s ním sešel, a podal mu některé zprávy osobní.

V čas druhé vazby Pavlovy v Římě Titus působil v Dalmacii (2. Tim. 4, 10.); odtud vrátil se zase na Kretu a dle podání zemřel tam v Gortyně jako stařec čtyř a devadesátiletý, zachovav ustavičné panictví. Tělo jeho zůstalo v Gortyně do r. 823, kdy bylo přeneseno do Benátek. Tam chová se ve chrámě svatého Marka.

O pravosti tohoto listu platí skoro všecko to, co bylo řečeno o pravosti listů k Timoteovi. Pokud byly učiněny námitky proti ní, spočívají hlavně na nesprávném předpokladě, že sv. Pavel z první vazby římské již nevyšel.

List sv. Pavla k Titovi.

KAPITOLA 1.

Nadpis a pozdrav, v. 1.—4.

1 Pavel, služebník Boží a apoštol Ježíše Krista pro víru vyvolenců
Božích a (pro) poznání pravdy, která jest ke zbožnosti, 2 k naději v život
věčný, který zaslíbil neklamný Bůh před věčnými časy, — 3 ale časem
svým uvedl ve známost slovo své hlásáním, kterým já jsem byl
pověřen podle příkazu Spasitele našeho, Boha, — 4 Titovi, pravému
synu svému podle společné víry: Milost a pokoj od Boha Otce a Krista
Ježíše, Spasitele našeho.

1.—2. apoštol pro víru . . . t. j. poslaný k tomu konci, aby přiváděl ke pravé víře a ku plnému poznání pravdy ty, které Bůh k tomu ve své lásce vyvolil, a to ku poznání pravdy ne kterékoli, nýbrž té, *která jest ke zbožnosti*, t. j. té, která ke zbožnosti, k službě Boží, nejen potřebná jest, nýbrž k ní i vede, ji živí a udržuje, pravdy tedy zjevené. Slova *k naději* (ἐπ' ἐλπίδι, ep' elpidi = na základě naděje, na naději, k naději) patří buď ke slovu *apoštol* ve smyslu „apoštol poslaný také k tomu, *aby přiváděl k naději*“ aneb spíše jsou parallelní s výrazem „ke zbožnosti“ a patří ke slovu *pravdy* ve smyslu „ku poznání pravdy, která vede ke zbožnosti a k naději v život věčný“. Věčný život ten zaslíbil Bůh *před věčnými časy*, t. j. před pradávnými časy. Někteří však rozumějíce slova *před věčnými časy* o věčnosti pojímají slovo *zaslíbil* ve smyslu *ustanovil dáti*. (Od věčnosti ustanovil Bůh dáti život věčný svým věrným).

3. *slovo své*, t. j. pravdu (učení) evangelní, která obsahuje také zaslíbení života věčného.

4. *synem svým podle společné víry* jmenuje Tita, poněvadž ho přivedl ke křesťanství, synem tedy v duchovním smyslu slova. Jmenuje ho synem svým *pravým* (podle Vulgáty *milým*), poněvadž Titus svými ctnostmi a svou horlivostí pro Krista zcela se mu podobal. (Srovn. též Řím. 1, 1. 7; I. Kor. 1, 1.—3.)

Kterých vlastností vyhledávati jest při svěcencích. v. 5.—16.

[5]K tomu jsem tě nechal na Krétě, abys spravil nedostatky a ustanovil po městech duchovní, jak jsem ti byl nařídil, [6]totiž je-li kdo bez úhony, mužem jedné manželky a má dítky věřící, o nichž nejde pověst, že jsou nevázané neb nepoddajné. [7]Neboť biskup má býti bezúhonný jakožto správce Boží, ne samolibý, ne hněvivý, ne pijan, ne rváč, ne mrzkého zisku chtivý, [8]nýbrž pohostinný, dobra milovný, střízlivý, spravedlivý, zbožný, zdrželivý, [9]držící se spolehlivého slova, které jest podle učení, aby mohl i přimlouvati v učení zdravém i usvědčovati odpůrce. [10]Neboť jest mnoho i neposlušníků, tlachalů a podvodníků, zvláště takových, kteří jsou z obřízky; [11]ty dlužno umlčovati, neboť podvracují celé domy, učíce věcem nepříslušným pro mrzký zisk. [12]Pravilť jeden z nich, vlastní jejich prorok: „Kréťané jsou vždycky lháři, zlá zvěř, břicha lenivá“. [13]Svědectví to jest pravdivé. Proto je kárej přísně, aby byli zdraví ve víře, [14]nezabývajíce se židovskými bájemi a příkazy lidí, kteří se odvracejí od pravdy. [15]Všecko jest čisté čistým; poskvrněným však a nevěřícím nic není čisto, nýbrž poskvrněna jest i mysl i svědomí jejich. [16] Vyznávají, že Boha znají, skutky však ho zapírají, jsou ohavní a neposlušní a ke všelikému skutku dobrému nezpůsobilí.

KAPITOLA 2.

K čemu nabádati věřící vzhledem k nim samým. v. 1.—15.

[1]Ty však mluv, co se srovnává se zdravým učením: [2]starci ať jsou střízliví, počestní, rozvážní, zdrávi ve víře, v lásce, v trpělivosti. [3]Stařenky taktéž ať jsou ve svém vnějšku slušny, ne pomlouvačny ani

---

5.—9. Viz 1. Tim. 3, 1.—5. duchovní (řecky a latinsky presbytery), t. j. biskupy i kněze. (Srovn. Skut. 14, 22; 1. Tim. 5, 17.) — aby mohl usvědčovati, totiž z nepravdy, a vyvraceti jejich náhledy nepravé.

10.—16. Udává důvody, proč takových vlastností má vyhledávati při svěcencích, proto totiž, poněvadž jest mnoho svůdců (v. 10.—11.) a poněvadž Kréťané při své povaze snadno dají se svésti (v. 12.—13.), takže jest potřebí s důrazem je varovati a napomínati.

12. Byl to krétský básník Epimenides v 6. stol. před Kr. Pavel nazývá ho prorokem, poněvadž v této věci pověděl pravdu také o vrstevnících jeho a snad i proto, že u pohanů byl pokládán za věštce (Cicero, De Divinatione, 1, 1.).

14. židovskými bájemi, t. j. rabínskými legendami. Viz 1. Tim. 1, 4.

15. Nepraví učitelé tvrdili, že některé pokrmy, nápoje a jiné věci samy o sobě jsou zlé a poskvrňují na duši toho, kdo jich užívá. Proti nim Pavel učí, že všecko, co Bůh stvořil, samo o sobě jest dobré a neposkvrňuje čistých, t. j. těch, kteří očistivše se (věrou a křtem sv.) mají svědomí čisté, jestli jich užívají náležitě, a s dobrým svědomím. Těm však, kteří se poskvrnili na duši (těžkými hříchy, zvláště nevěrou), že všecko jest nečisté, ne sice samo o sobě, nýbrž proto, že oni to poskvrňují, buď že požívají jen jistých pokrmů a nápojů proto pouze, poněvadž je mají za dobré samy o sobě, jiných pak se zdržují proto jen, že je mají za zlé samy o sobě, aneb že z neposlušnosti požívají v ty které dny pokrmy, které církev pro ty dny zakázala, ne že by byly zlé a poskvrňovaly samy o sobě, nýbrž aby věřící tím následovali příklad Kristův, cvičili se ve zdrželivosti a přemáhali zlé náklonnosti. Srovn Řím. 14, 20.

1.—10. Udává, k čemu má nabádati starce, stařeny, mladé ženy a muže, služebníky (otroky).

1. Výzva, aby mluvil, co se srovnává se zdravým učením, vztahuje se také k soukromým hovorům; ani v těch nemá se nic mluviti, co by se nesrovnávalo se zdravým učením Kristovým, s jeho důstojností a původem božským.

2. Stařenky mají býti slušny ve svém vnějšku t. j. nejen v obleku, nýbrž i v chůzi, v řeči, v tváření se a vůbec ve všem obcování svém.

mnoha vínu oddány, učitelkami dobrého, 4 aby nabádaly mladé ženy,
by své muže milovaly, své dítky v lásce měly, 5 byly rozvážny, čistotny,
střízlivy, hospodárny, dobrotivy, svým mužům poddány, aby slovo
Boží se nezlehčovalo. 6 Mladé muže taktéž napomínej, aby byli střízliví.
7 Ve všem prokazuj sám sebe jako vzor dobrých skutků; (prokazuje) v učení neporušenost, vážnost, 8 slovo zdravé, bezúhonné, aby
odpůrce se zastyděl, nemaje co zlého mluviti o nás. 9 Služebníky
(napomínej), ať jsou svým pánům poddáni ve všem, příjemni, neodmlouvající, 10 neokrádající, nýbrž v každé příčině věrnost pravou
osvědčující, aby ve všech věcech byli na ozdobu učení Boha, Spasitele našeho.

11 Ukázala se zajisté milost Boha, Spasitele našeho, všem lidem,
12 učíc nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí,
střízlivě a spravedlivě a pobožně byli živi na tomto světě, 13 očekávajíce
blahou naději a slavný příchod velikého Boha a Spasitele našeho Ježíše
Krista, 14 jenž dal sebe sama za nás, aby nás vykoupil od veliké nepravosti a očistil si lid příjemný, jenž by byl horlitelem dobrých skutků.
15 To mluv a přimlouvej a vytýkej s veškerým důrazem. Nikdo tebou
nepohrdej.

---

5. aby slovo Boží (učení křesťanské) se nezlehčovalo, totiž od pohanů; oni již přirozeným zákonem vedeni uznávali, že muž jest hlavou rodiny. Kdyby tedy viděli, že křesťanské ženy odpírají svým mužům poslušnost, přičítali by to křesťanskému učení a brali by z toho podnět zlehčovati je.

7.—8. prokazuje v učení neporušenost atd., t. j. vykonávaje úřad učitelský (když učíš), osvědčuj neporušený, čistý úmysl, vážnost v řeči, posuncích, přednesu, a podávej slovo či učení Kristovo zdravé, t. j. pravé a bezúhonné či takové, aby nikdo nemohl mu nic vytýkat. — odpůrce, t. j. odpůrce křesťanství.

9. Viz Efes. 6, 5; Kolos. 3, 22; 1. Petr. 2, 18. Čárku klademe se sv. Jeronymem, Ambrosiastrem a j. vzhledem ke Kolos. 3, 22: za slova ve všem, a ne, jak obyčejně se děje, za slovo poddáni, ovšem rozumí se samo sebou, že služebníci mají poddáni býti pánům ve všem, co přikazovati páni mají právo, a tedy co není proti vůli Boží.

11.—15. Odůvodňuje předešlá napomenutí. Má napomínati a povzbuzovati příslušníky všech stavů, poněvadž Kristus všecky lidi vykoupil, všem milost a blaho věčné zasloužil. V důvodě tom však jest i pohnutka, aby věřící oněch napomenutí tím spíše šetřili.

11. Milost Boha, Spasitele našeho, ona totiž, která se zjevila v Kristu a jeho díle. Myslí tu předem na Kristovo vtělení, spolu však i na všecky ony milosti, které Pán Ježíš svým dílem vykupitelským lidstvu zasloužil a jednotlivcům v čase uděluje. — Místo „ukázala se milost Boha, Spasitele našeho, všem lidem“ mají mnohé rukopisy řecké, a to vážné, jakož i překlad syrský a jeden rukopis latinský (Fuldenský) takto: „Ukázala se milost Boží spasitelnou všem lidem“. Místo soteros (Spasitele) mají totiž řecké kodexy ony soterios (spasitelná). Čtení toto zdá se sice býti pravým, avšak smysl zůstává co do věci stejný při jednom i druhém čtení.

13. očekávajíce blahou naději, t. j. předmět blahé naděje, blaženost věčnou. Příchod slávy . . . Ježíše Krista, t. j. jeho slavný příchod k soudu, kdy spravedliví stanou se účastni jeho slávy i podle těla.

14. lid příjemný, doslovně lid vlastnický (zvláštní). Sv. Pavel naráží tu na ona místa starozákonní, ve kterých národ israelský jakožto národ vyvolený nazývá se vlastnictvím Božím nebo lidem vlastnickým, zvláštním (2. Mojž. 19, 5.; 5. Mojž. 7, 6.; 14, 2.).

KAPITOLA 3.

K čemu nabádati věřící vzhledem k pohanské vrchnosti a nekřesťanům vůbec. v. 1.—11.

[1]Připomínej jim, ať vrchnostem a mocnostem se podřizují, jich poslouchají, ke každému skutku dobrému hotovi jsou, [2]ať nikomu neutrhají, ať nejsou svárliví, nýbrž přívětiví, prokazujíce veškerou vlídnost ke všem lidem. [3]Neboť někdy byli jsme i my nerozumní, neposlušni, bludni, sloužíce rozličným chtíčům a rozkošem, žili jsme ve zlobě a závisti, jsouce opovržení hodni, nenávidíce se vespolek. [4]Když však se ukázala dobrota a lidumilnost Boha, Spasitele našeho, [5](tu) nikoli ze skutků (učiněných) ve spravedlnosti, které bychom byli vykonali my, nýbrž podle svého milosrdenství (Bůh) spasil nás skrze koupel znovuzrození a obnovy Ducha svatého, [6]jehož vylil na nás hojně skrze Ježíše Krista, Spasitele našeho, [7]abychom byvše ospravedlněni milostí jeho stali se podle naděje dědici života věčného. [8]Spolehlivé jest to slovo, a chci, abys tyto věci potvrzoval, by se snažili v dobrých skutcích vynikati ti, kteří uvěřili Bohu. Ty věci jsou dobré a užitečné lidem. [9]Pošetilých však otázek a rodokmenů a sporů a hádek o zákon se varuj, neboť jsou neužitečny a marny. [10]Člověka bludaře po jednom a druhém napomenutí se varuj, [11]věda že takový (člověk) jest převrácen a hřeší, sám sebe odsuzuje.

Závěrek listu. v. 12.—15.

[12]Až pošlu k tobě Artema neb Tychika, pospěš přijít ke mně

---

1. vrchnostem a mocnostem, podle některých rukopisů řeckých, které spojku *a* (*καί*) vynechávají, vrchnostenským mocím. Míní vrchnosti světské a to pohanské, neboť tehdy jiné nebylo; ale ovšem napomenutí jeho mají platnost také vzhledem k vrchnostem jiným, křesťanským. Viz 1. Petr. 2, 13.

2. Ke všem lidem, tedy i k nekřesťanům, jež zde předem míní. Viz Filip 4, 5.

3.—7. Udává důvod, proč věřící mají býti mírní, vlídní i k nekřesťanům, proto totiž, poněvadž jimi byli dříve také sami a jen z Boží milosrdnosti, lásky a dobroty bez vlastních zásluh byli spaseni či ze stavu hříšného do stavu milosti uvedeni, a to pro zásluhy Kristovy. (Viz 2, 11.) Koupel znovuzrození a obnovy, t. j. křest, kterým bývá člověk k životu novému, nadpřirozenému povznesen a tak jako znovu zrozen. Znovuzrození to jmenuje znovuzrozením a obnovou Ducha sv., poněvadž jakožto dílo lásky přičítá se Duchu sv., ač je působí Bůh trojjediný a tedy všecky osoby božské. Ze skutků ve spravedlnosti totiž učiněných, (které by učiněny byly ve stavu spravedlnosti či milosti). Srovn. 1. Kor. 6, 11; Efes. 2, 2; 5, 26; Řím. 8, 17; Gal. 4, 7. Skut. 22, 16; 1. Petr. 3, 21; Jan 3, 5.

8. to slovo, t. j. ty věci všecky, které pověděl od v. 4.—7. Ty má potvrzovati či bezpečné svědectví o nich vydávati, jim učiti s důrazem, s plným přesvědčením.

9. Viz 1, 14.; 1. Tim. 4, 7.; 2. Tim. 2, 23.

10. Srovn. Mat. 18, 15.—17. Míní tu nepochybně takové křesťany (as ze židovství obrácené a na Krétu přicestovalé), kteří sice ještě zjevně neodpadli od církve, ale již bludné názory v příčině víry chovali a projevovali. Ty má jednou neb dvakrát (několikráte) napomenouti, na jejich nebezpečný stav upozorniti a snažiti se, aby je na pravou cestu uvedl, a kdyby neposlechli, má přerušiti s nimi veškeré obcování. Oni odsuzují se pak sami, svým totiž svědomím, neboť byvše upozorněni a napomenuti nemohou ničím své pobloudení omluviti.

12. O Artemovi není známo nic. Tychikus jmenuje se v Novém zákoně častěji (Skut. ap. 20, 4; Efes. 6, 21, 22; Kolos. 4, 7, 8; 2. Tim. 4, 12.). Ve své péči o věřící nechce apoštol, aby odešel k němu z Kréty dříve, než dojde k němu zástupce. Nikopolis byla sice také v Cilicii, v Thracii, zde však míní nejspíše Nikopoli epirskou.

do Nikopole; tam totiž umínil jsem si přezimovati. [13] Zákoníka Zenu a Apolla opatři pečlivě (na cestu), aby v ničem neměl nedostatku. [14] Avšak i našinci ať se učí v dobrých skutcích vynikati pro nutné potřeby, aby nebyli neužiteční. [15] Pozdravují tě všichni, kteří jsou se mnou; pozdravuj ty, kteří nás milují ve víře. Milost Boží budiž se všemi vámi. Amen.

O listě sv. Pavla k Filemonovi.

Filemon byl vznešený občan kolosský, kteréhož sv. Pavel nejspíše v Efesu obrátil od pohanství ke křesťanství. V Kolossách měl dům, ve kterém křesťané se shromažďovali ke službám Božím. Jemu utekl otrok Onesimus a přišed do Říma setkal se tam se svatým Pavlem a byl od něho přiveden k víře v Ježíše Krista. Na to poslal ho sv. Pavel k jeho pánu do Koloss s Tychikem, který tam právě šel s listem k Efeským a Kolosským. Aby pak Filemon netrestal ho pro jeho útěk, dal mu k němu list doporučující, ve kterém se přimlouval u Filemona, aby ho přijal laskavě a mu odpustil. Přímluvu svou odůvodňoval poukazováním k tomu, že Onesimus se obrátil a mu v Římě mnohé služby prokázal, že se vrací dobrovolně, a že on (Pavel) sám nahradí mu škodu, kterou mu Onesimus způsobil. Napsal jej v Římě v první vazbě své ke konci roku 63. neb počátkem roku 64. (aneb trvala-li první jeho vazba římská od r. 61—63., koncem roku 62. neb počátkem r. 63.), v téže době, ve které napsal list k Efeským a Kolosským.

Listu tohoto nepřipomínají sice sv. Otcové, zajisté proto, že pro svoji krátkost a soukromý ráz nepřišel jim ještě ve známost, aneb že neměli příležitosti ve svých spisech ho uváděti, aneb že spisy, ve kterých ho užili, se nám nezachovaly. Přijal jej však do svého kánonu již i gnostik Marcion, jmenuje jej jako list Pavlův zlomek Murat., Tertullian, vyskytá se v nejstarších překladech (syrském i starolatinském) a Eusebius čítá jej ke knihám (od počátku) souhlasně uznaným. Někteří sice neuznávali ho pro nepatrný obsah jeho, ježto prý neobsahuje nic vzdělávajícího, nýbrž jest jen listem doporučujícím. Podobně činili a činí od předešlého století také někteří protestanté rationalističtí (Baur, Weizsäcker, Pfleiderer, Jülicher a j.), ale, ať pomlčíme o katolících, jiní protestanté odmítají náhled jejich, uznávajíce s katolíky zcela právem jeho pravost i kánonický ráz (Renan, Ewald, Haupt, Barth, Feine a j.); ano Soden a Feine vidí v něm výmluvné svědectví o Pavlově láskyhodnosti, něžnosti, taktu a dobré mysli, s kterou doporučuje Onesima.

---

13. Zenu jmenuje zákoníkem nejspíše proto, že před svým přistoupením ke křesťanství byl židovským zákoníkem neb učitelem zákona. Apollo jest snad tentýž, o němž jest zmínka ve Skut. ap. 18, 24—28; I. Kor. 1, 12; 3, 4—5, 4, 6; 16, 12. Muži tito nejspíše přinesli tento list Titovi a chtěli brzy nato další cestu konati; na tu cestu měl jim Titus opatřiti věci potřebné.

List sv. apoštola Pavla k Filemonovi.

KAPITOLA JEDINÁ.

Úvod. v. 1—7.

1 Pavel, vězeň Krista Ježíše, a bratr Timoteus Filemonovi, miláč-
kovi a spolupracovníku svému, 2 též (milé) sestře Appii a spolubojov-
níku svému Archippovi a církvi v tvém domě; 3 Milost a pokoj od
Boha, Otce našeho, a Pána Ježíše Krista. 4 Děkuji Bohu svému, vždycky
vzpomínaje na tebe ve svých modlitbách, 5 ježto slyším o tvé lásce
a víře, kterou máš v Pána Ježíše a ke všem věřícím, 6 aby účastenství
víry tvé bylo účinné v poznání všelikého (díla) dobrého, které jest

---

1.—3. Nadpis: vězeň Krista Ježíše, t. j. pro Krista Ježíše. Timoteus bratr, totiž v úřadě, spolupracovník, Filemona jmenuje též spolupracovníkem, nejspíše pro jeho horlivost ve prospěch evangelia v Kolossách; někteří z názvu toho soudí, že byl knězem neb biskupem. Appie sestra (t. j. křesťanka), byla nejspíše manželkou Filemonovou. Archippus dle převládajícího mínění byl jejich synem; ale mínění to jest sotva pravé. Neboť dle Kol. 4, 17. zastával již jakýsi úřad církevní, byl tedy ve věku, ve kterém syn Filemonův tehdy býti nemohl; neboť z v. 9. listu tohoto lze souditi, že Filemon byl značně mladší než-li Pavel, jemuž tehdy bylo kolem 60 r. Spíše zdá se býti s pravdou, že byl biskupem (neb knězem) a jako takový vedl správu v Kolossách v tu dobu, kdy Epafras, biskup tamní, byl v Římě. K církevnímu úřadu jeho poukazuje také výraz spolubojovník. Církví v domě Filemonově míní ony křesťany kolosské, kteří se scházeli v domě jeho ke službám Božím. Viz též Řím. 1, 1. 7.; 1. Kor. 1, 1.—3.

4.—7. Děkuje Bohu za Filemonovu stálost ve víře a lásku k věřícím; hledí tak zároveň nakloniti si ho, aby tím spíše přímluvě jeho vyhověl.

5. t. j. buď „o tvé lásce ke všem věřícím (doslovně svatým) a o víře, kterou máš v Pána Ježíše“, aneb (béře-li se slovo víra ve smyslu věrnost) „o tvé lásce a věrnosti, kterou máš k Pánu Ježíši a ke všem věřícím“, aneb spíše (pokud hledí se k tomu, že řecké slovo *πίστις*, pistis, znamená i víru i věrnost „o tvé lásce a o víře, kterou máš v Pána Ježíše, i o věrnosti, kterou máš k věřícím“.

6. Účastenstvím víry někteří rozumějí účast ve víře s ostatními křesťany, t. j. to, že touž víru vyznává a týchž prostředků spásy užívá jako ostatní křesťané pravověrní. Jiní však po našem soudu správněji rozumějí tím z víry plynoucí účast s jinými a s ní spojenou sdílnost, dobročinnost. Sv. Pavel přeje si, aby toto účastenství víry (dobročinnost Filemonova z víry vycházející) bylo účinným v poznání .... t. j. aby účinně působilo k tomu, by jiní náležitě poznali (řecké epignosis = úplné poznání) všecko dobré, které se děje mezi vámi křesťany vzhledem ke Kristu, aby tedy poznali, jak veliká jest moc víry Kristovy, která k tolika a tak velikým skutkům dobrým vede a sílu dává. Třeba však považiti, že rčení *ἐν ἐπιγνώσει* (en epignósei) lze pojímati též jako hebraismus a tedy místo v poznání překládati poznáním, poznáním tím pak že lze rozuměti poznání Filemonovo, a všelikým dobrem rozuměti všecko to, čeho se nám dostalo Kristovým učením a dílem vykupitelstvím, veškerou pravdu křesťanskou, Boží milost a zaslíbení; podle toho, jak i Knabenbauer za správnější uznává, přál by si Pavel, aby účastenství víry či dobročinnost Filemonova z víry vycházející byla účinnou či stávala se účinnější dokonalým, náležitým poznáním všeho, čeho skrze Krista se nám dostalo a zaslíbeno bylo, a to (vzhledem) ke Kristu či aby dobročinnost ta konala se pro Krista, z lásky k němu, aneb aby se vztahovala ke Kristu, k jeho totiž cti a chvále. Vztahujeme totiž slova (vzhledem) ke Kristu ke slovům aby ... bylo účinné, a nikoli, jak někteří činí, ke slovům víry tvé neb dobrého, které jest mezi vámi. Někteří však poznáním rozumějí poznání činné či praktické, t. j. konání toho, co kdo jako dobré poznal; dle toho Pavel by si byl přál, aby řečené účastenství víry bylo účinným ve vykonávání všelikého skutku dobrého ke cti Krista Ježíše. — účinné řecky *ἐνεργής* energés; Vulgáta četla *ἐναργής* enarges a přeložila evidens, zjevný. Smysl tím co do věci se nemění, neboť je-li řečeným způsobem účinným, jest také zjevným. (Vzhledem) ke Kristu, řecky *εἰς Χριστόν* eis Christon, Vulgáta má in Christo Jesu, v Kristu Ježíši, ve

mezi vámi (vzhledem) ke Kristu Ježíši. 7 Neboť radost velikou jsem
měl a potěchu z tvé lásky, že (totiž) srdce věřících občerstvilo se
skrze tebe, bratře.

Přímluva za Onesima. v. 8.—20.

8 Proto ačkoli mám v Kristu Ježíši plnou svobodu přikazovat tobě,
co náleží, 9 přece pro lásku raději prosím; jsa takový, jako Pavel stařec,
nyní pak i vězeň (pro) Ježíše Krista, 10 prosím tě za svého syna, jehož
jsem zplodil v okovech, za Onesima, 11 jenž někdy byl ti neužitečný,
nyní však tobě i mne (jest) užitečný, jehož ti zase posílám. 12 Ty ho
přijmi jako mé srdce. 13 Rád bych ho byl podržel u sebe, aby místo
tebe posluhoval mi v okovech (které trpím) pro evangelium, 14 avšak
bez tvého souhlasu nechtěl jsem nic učiniti, aby dobrý skutek tvůj
nebyl jako z přinucení, nýbrž dobrovolný. 15 Snad proto odešel od tebe
na krátký čas, abys ho obdržel na věky, 16 ne již jako otroka, nýbrž
více než otroka, jako bratra milého, zvláště mně, a čím více tobě
i v těle i v Pánu. 17 Máš-li mě tedy za účastníka, přijmi ho jako mne;
18 jestli ti v něčem ublížil aneb dluhuje, přičti to mně, 19 já Pavel píši
to svojí rukou, já to zaplatím, ať nedím, tobě, neboť mi dluhuješ i sebe
sama. 20 Ano, bratře, ať mám z tebe ten užitek v Pánu; občerstvi mé
srdce v Kristu.

Závěrek listu. v. 21.—25.

21 Důvěřuje v tvoji poslušnost, píši ti věda, že učiníš i nad to, co
pravím. 22 Zároveň však připrav mi pohostinství, neboť doufám, že

---

spojení s ním. Místo „které jest *mezi vámi*“ (ἐν ὑμῖν) mají některé rukopisy, které jest mezi námi (ἐν ἡμῖν).

7. *Srdce věřících se občerstvilo*, potěšili se totiž, rozradovali se tvou dobročinností, láskou činnou.

9. *jsa takový* totiž, že raději prosím, než bych přikazoval. *Stařec* či starý muž. Poukazuje tak ke svému stáří, aby tím větší moci dodal své přímluvě, naznačuje též, že byl proti Filemonovi značně starší a že tedy vzhledem k tomu, že Pavlovi bylo tehdy asi 60—62, Filemonovi nebylo přes 50 roků. Vulgáta vztahujíc proti znění textu řeckého slovo *talis* takový na Filemona, překládá nesprávně *cum sis talis*, poněvadž jsi takový (jako Pavel stařec) místo *cum sim talis* poněvadž jsem (nebo *jsa*) takový . . . *Za svého syna* v duchovním smyslu slova, jehož jsem zplodil či získal Kristu.

10. Zplodil jsem ho, totiž duchovně přived jej ke Kristu, ke křesťanství.

11. Slovem *užitečný* naráží as na jméno Onesimos, jež značí tolik co užitečný; bude opravdu tím, co značí jeho jméno.

12. doslovně bylo by podle řeckého textu: *Ty přijmi ho, to jest mé srdce* = mého miláčka.

16. *i v těle i v Pánu*, jest totiž spojen s tebou i podle těla, jako tvůj služebník v záležitostech časných, i v Pánu, totiž jako křesťan, vyznávaje touž víru, kterou vyznáváš ty.

17. na *účastníka* téže víry.

18.—19. Slova „já Pavel . . . zaplatím“ jsou řečena jako v závorce, takže patří k sobě „přičti to mně, ať nedím, tobě“. Poněvadž totiž Filemon byl od Pavla přiveden ke křesťanství, stal se jaksi Pavlovým dlužníkem, a na to Pavel narážeje a užívaje obrazu od věcí obchodních, praví, že by mohl škodu od Onesima mu způsobenou v účtech s ním připsati sobě, t. j. odepsati ji jako splátku od toho, co sám dluhuje Pavlovi. *Filemon dluhuje Pavlovi sebe sama*, své totiž obrácení ke Kristu. Praví-li „já to zaplatím“, neříká to jen jako žertem, ač zajisté předpokládá, že Filemon nebude požadovati náhrady; neboť skrze četné přátele své mohl Pavel snadno dáti náhradu, kdyby ji byl Filemon požadoval.

20. t. j. učiň mi tu radost splně moji prosbu.

22 b) t. j. doufám, že pro vaše modlitby Bůh dá, abych byl z vazby propuštěn a mohl k vám přijíti.

modlitbami vašimi budu vám darován. [23]Pozdravuje tě Epafras, můj spoluvězeň v Kristu Ježíši, [24]Marek, Aristarchus, Demas a Lukáš, moji to spolupracovníci. [25]Milost Pána našeho Ježíše Krista budiž s duchem vaším. Amen.

O listě sv. Pavla k židům.

List tento nejmenuje čtenářů, kterým byl určen, jakož se děje v ostatních listech Pavlových, ale má ve svém čele nadpis πρὸς Ἑβραίους (pros hebraiús, k Hebreům), který pochází z dob prastarých a vyskytá se ve všech rukopisech řeckých i v překladech. A dle nadpisu toho byl psán Hebreům, t. j. křesťanům obráceným ze židovství, kteří byli v Palestině, zejména Jerusalemě. Neboť Hebreji sluli židé a křesťané ze židovství, jejichž jazykem mateřským byla hebrejština aneb spíše aramejština (hebrejština v širším smyslu slova), jakož bylo v Palestině. A že udání to jest správné, dokazuje nejen starobylost a obecnost onoho nadpisu, nýbrž i svědectví starých sv. Otců a spisovatelů církevních, na př. Pantaena, Klementa Alexandrijského, Origena, Eusebia, Jeronyma a j., a potvrzují je i důvody vnitřní, zejména obsah listu, který předpokládá čtenáře dokonale znalé Starého zákona a obřadů vykonávaných ve chrámě, a takové, kteří dlouhý čas byli již křesťany a pro víru svou i pronásledování vytrpěli.

Křesťané tito byli v nebezpečenství, že se navrátí k židovství. Způsobilo jim je dílem časté nazírání na velkolepý chrám a na bohoslužbu židovskou na pohled skvělou, proti níž bohoslužba křesťanská zdála se býti chudinkou, dílem pronásledování a přemlouvání židů, kteří je chtěli buď potlačiti neb pohnouti, aby se vrátili k židovství. Nebezpečenství to se zvětšilo, když r. 62. usmrcen byl apoštol sv. Jakub Malý, jenž jakožto biskup jerusalémský v pravé víře je byl utvrzoval a k vytrvalosti povzbuzoval. Sv. Pavel dověděl se o tom v Římě krátce na to, jak byl propuštěn z tamní vazby své. I poslal jim hned (r. 64., dle jiných r. 63.)*) list, ve kterém hleděl oživiti víru jejich a pohnouti je ku stálosti a tak odvrátiti od nich nebezpečenství. K tomu konci ukazoval v něm, že zákon Nový vyniká nad Starý i s ohledem na prostředníka a velekněze i s ohledem na svatostánek a oběti a vyzýval je, aby zůstali věrni Ježíši Kristu i v utrpení, aby byli trpěliví a prospívali v lásce a jiných ctnostech.

Sv. Pavel nejmenuje se sice autorem listu toho, jako se jmenuje v ostatních listech svých, avšak prozrazuje se na konci, když nazývá Timotea milovaným bratrem svým a označuje ho jako průvodce svého. Obsah listu jest zcela přiměřen duchu a snahám sv. Pavla, vyjadřuje zřejmě myšlenky jeho, avšak řeč (řečtina) jeho jest čistší a sloh mnohem uhlazenější nežli v ostatních listech jeho. To však vyloží se snadno, uzná-li se, že sv. Pavel nestilisoval listu toho sám, nýbrž ústně a snad i písemnými poznámkami pověděl některému žáku neb příteli svému, snad Apollovi neb Klementu Římskému, ty myšlenky, které chtěl sděliti s křesťany palestinskými, a ten že k vyzvání jeho sepsal je v list, kterýž pak apoštol přečetl a schváliv jej poslal do Jerusalema.

List k židům.*

KAPITOLA 1.

Úvod. 1, 1.—3.

[1] Druhdy Bůh na mnohokráte a mnoha způsoby mluvil k otcům
(našim) skrze proroky, v těchto však dnech doby poslední mluvil k nám
skrze Syna (svého), [2] kteréhož ustanovil dědicem všech věcí, skrze nějž
i světy učinil, [3] kterýžto jsa výbleskem slávy a výrazem podstaty jeho
a udržuje všecko mocným slovem svým, zasedl na pravici velebnosti
na výsostech, když byl vykonal očistu od hříchů.

Pán Ježíš vyniká nad anděly. 1, 4.—2, 1.—4.*

[4] On stal se tím přednějším nad anděly, čím znamenitější jméno
zdědil nežli oni. [5] Neboť kterému z andělů řekl kdy (Bůh): „Syn můj

---

*) Srovn. Skutky ap. 20, 1. poznam.

*) List tento lze rozděliti ve dvě části; první z nich po krátkém úvodě (1, 1,—3.) dokazuje, že zákon Nový či křesťanství vyniká nad zákon Starý, nad židovství. (1, 4. až 10. 18.), druhá část podává různá napomenutí a povzbuzení plynoucí z té pravdy, že zákon Nový jest dokonalejší nad Starý (10, 9.—13., 23.). V závěrku pak připojuje krátký pozdrav (13, 24.—25).

V úvodě prohlašuje slavnostně ve v. 1., že Bůh mluvil či zjevil se sice již druhdy, t. j. v zákoně Starém, ale jen nedokonale, oznámiv pravdy týkající se vykoupení a spásy lidstva nikoli najednou, nýbrž na mnohokráte či po částech a tedy jen zlomkovitě, (na př. skrze Isaiáše, že Vykupitel se narodí z Panny a zemře za naše hříchy, skrze Micheáše pak, že se narodí v Betlémě) a oznámiv pravdy ty nikoliv jedním, nýbrž mnoha způsoby (ve snu, ve vidění, v obrazech a zjevech vnějších a j.), a to nikoli přímo, nýbrž prostředečně, skrze proroky a v prorocích t. j. mužích, jimž ty ony pravdy některým způsobem oznámil a je pohnul, by je pověděli (ústně neb i písemně) otcům našim, t. j. předkům národa israelského; že však v těchto právě uplynulých dnech doby poslední či messiášské, tedy v zákoně Novém zjevil se dokonale, oznámiv nám, t. j. rozeným židům všecky pravdy, týkající se naší spásy, a to přímo, skrze Syna svého a v Synu svém, jenž jako Bůh jest s Otcem jedné a téže podstaty a skrze nějž a v němž tedy také on (Otec) mluvil, když Syn ten vtěliv se na zemi jako Bohočlověk dlel, a to ne pouze ke svým zřízencům, k apoštolům, nýbrž ke všem, kdo k němu přicházeli.

2.—3. Aby tím více již nyní vytknul přednost novozákonního zjevení před starozákonním, velebí přednosti a důstojnost novozákonního prostředníka, Ježíše Krista, vzhledem k lidské i božské jeho přirozenosti; praví, že Syn Boží (který jako Bůh jest od věčnosti pánem všehomíra, také) jako člověk byl ustanoven dědicem či pánem všech věcí a vykonav svou smrtí na kříži očistu či vykoupení od hříchu, zasedl na pravici velebnosti Boží, t. j. dostal účast v moci a vnější slávě velebnosti božské a tím oslavu lidské přirozenosti své (viz Skutk. ap. 7, 55.), jako Bůh pak že jest stvořitel všeho světa, s Otcem soupodstatný a jemu rovný (výblesk slávy i výraz podstaty jeho) a zachovatel všech věcí (udržuje všecko).

*V části první (1, 4.—10, 18) sv. Pavel chtěje ukázati přednost zákona Nového před Starým srovnává prostředníka a velekněze Nového zákona (Ježíše Krista) s prostředníky (anděly a Mojžíšem) i velekněži Starého zákona a vede důkaz, že novozákonní prostředník a velekněz Ježíš Kristus vyniká i nad prostředníky (1, 4.—4, 13) i nad velekněze starozákonní (4, 14.—10, 18).

I. a) Přednost Kristova před anděly (1, 4.—2., 18.) V poddíle tomto různými výroky ze Starého zákona ukazuje, že Pán Ježíš vyniká nad anděly a) svým původem, ježto jest pravým Synem Božím, jemuž andělé povinni jsou se klaněti (v. 4.—6.), b) svou důstojností, ježto jest králem a tvůrcem a nejvyšším pánem všech věcí, andělé však toliko služební duchové (v. 7.—14.) c) svou předností vykupitelskou, ježto ne andělům, nýbrž jemu bylo svěřeno království messiášské (2, 5.—9.). K vývodům těm připojuje od 2, 10.—18. vysvětlení, proč bylo přiměřeno, aby Syn Boží pro naše spasení se ponížil a nám

jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe?" A opět: „Já mu budu otcem, a on mi bude synem." 6 Ale když opět uvede prvorozence (svého) na svět, řekne: **„Klanějte se mu všichni andělé Boží."**

7 Též o andělích praví: **„Jenž anděly své činíš větry a služebníky své žhoucím ohněm"** 8 o Synu však: **„Trůn Tvůj, o Bože, (trvá) na věky věkův; žezlem pravosti jest žezlo království tvého;** 9 **miluješ spravedlnost a nená-**

---

stal se podoben; mezi důvodem druhým pak a třetím ve 2, 1.–4. vkládá přiměřené povzbuzení k zachovávání předpisů zákona Nového.

4. Znamenitějším jménem rozumí jméno Syn Boží, kteréž přísluší Pánu Ježíši i jako člověku. Jméno to zdědil a tedy právem má i jako člověk; neboť Synem Božím jest nikoliv jako přirozenost neb podstata, nýbrž jako osoba; osobu má však jen jednu, osobu božskou, a ta jest stále osobou Syna Božího, ať si ji myslíme jako nositele božské nebo lidské přirozenosti.

5. Slovy „Syn můj jsi ty" atd. Bůh Otec nazývá v žalmu 2. 7. ústy žalmistovými budoucího Vykupitele svým Synem soupodstatným, a praví, že ho zplodil dnes t. j. od věčnosti; neboť u Boha není žádné minulosti ani budoucnosti, nýbrž pouhé trvání, přítomnost. Zplodil jej ovšem duchovně, tím, že sám sebe od věčnosti co nejdokonaleji poznává a k tomu poznání výraz dává. — Slova: Já mu budu otcem atd. uvedena jsou z 2. Král. 7, 14; ke Kristu vztahují se toliko ve smyslu duchovním; ve smyslu literním vztahují se k Šalamounovi, jenž byl předobrazem Kristovým. Kristus jest Synem Božím přirozeným (podle své přirozenosti, maje odvěkým plozením touž podstatu a přirozenost s Bohem Otcem), Šalomoun však (a celá dynastie Davidova) byl synem Božím v širším smyslu slova, pokud Bůh o něho (a celou dynastii Davidovu) zvláštní, otcovskou péči měl.

6. Když opět uvede, t. j. při druhém příchodu Kristově na konci světa — k soudu všeobecnému. Prvním uvedením na svět rozumí vtělení Syna Božího. — řekne, t. j. prohlásí, totiž Bůh. Klanějtež se mu . . . viz žalm 97, 7.

7.—9. praví (v. 7.) totiž Písmo sv. Slova, jenž činíš anděly atd. jsou ze žalmu 103, 4. podle překladu alexandrijského, s nímž srovnává se i Vulgáta. Jimi sv. Pavel upozorňuje, že andělé jsou duchové služební, jichž Bůh užívá ke své službě jako větru a ohně, a kteří rychle jako vítr a se zápalem konají a oznamují vůli Boží, po případě též jako oheň žhoucí vykonávají trestající spravedlnost jeho. Proti nim jakožto duchům služebným staví ve v. 8.—9. Krista Ježíše jakožto nejvyššího krále; činí to slovy žalmu 44, 7—8. (Trůn tvůj, ó Bože...), jimiž se předpovídá o budoucím Vykupiteli, že bude králem, že království jeho bude věčné, že bude kralovati spravedlivě a dosáhne proto (i jako člověk) blaženosti a oslavy nade všecky účastníky blaha věčného (tedy větší než i andělé). Někteří pojímají výraz ὁ θεός jako vokativ (Bože); při tomto pojímání výrazu toho Vykupitel oslovuje se jako Bůh a tak dává se na jevo, že Vykupitel bude nejen člověkem, nýbrž i Bohem. — Žezlem pravosti jest království tvé, t. j. spravedlivě bude kralování tvé. Pomažeť tě olejem radosti, t. j. učiní tě účastna radosti a oslavy. Míní se tu oslava, které Ježíš Kristus jako člověk došel po svém zmrtvýchvstání a nanebevstoupení. V řeckém textě stojí sice čas minulý „pomazal jsi,", ale ve smyslu času budoucího, neboť uvedená slova žalmu jsou proroctvím o Vykupiteli, které ovšem se již vyplnilo. — Jak řečeno, slova, jenž anděly své" atd. (v. 7.) jsou uvedena dle překladu alexandrijského. Podle textu hebrejského překládají obyčejně takto: „posly svými činíš větry a svými sluhy žhoucí oheň." Pojímají totiž hebr. výraz mal'akim ve významu posel a slova posly, své sluhy na prvním místě položená mají za akkusativy výrokové, slova pak větry, žhoucí oheň, na druhém místě položená za akkusativy předmětové. Poněvadž však sv. Pavel, jenž uváděje ona slova způsobem svrchu daným, zjevně dává na jevo, že tak Bůh pravil v Písmě sv., jako autor inspirovaný nemohl se mýliti, jest zajisté správno souditi, že v tom smyslu podána jsou i v textě hebrejském a že tedy v tom smyslu mají se též překládati, a lze tak souditi i proto, poněvadž v tom smyslu pojímali ona slova nejen překladatelé alexandrijští, nýbrž i vykladači židovští targumisté, Šemothrabba, Jalkut Simeoni (Srovn. Drach, Sainte Bible, Épîtres de s. Paul, s. 713). jakož i nejedni novější theologové katoličtí (Patrizi, Drach, Schegg, Corluy) ba i protestanští (Delitsch), a poněvadž s výkladem tím srovnává

vidíš nepravosti; proto pomaže tě, Bože, Bůh tvůj olejem radosti nad účastníky tvé.“ [10]A opět: „Ty jsi, Hospodine, na počátku založil zemi a dílem rukou tvých jsou nebesa; [11]ona pominou, Ty však zůstaneš a všecka zvetšejí jako roucho, [12]i změníš je jako oděv a změněna budou. Ty však jsi (stále) tentýž, a léta tvá nepřestanou.“ [13]A ke kterému z andělů řekl kdy: „Seď na pravici mé, dokavad nepoložím nepřátel tvých za podnoži noh tvých?“ [14]Nejsou-liž oni všichni služební duchové, posílání jsouce ke službě pro ty, kteří dědictvím obdrží spásu?

KAPITOLA 2.

[1]Proto musíme tím snažněji dbáti toho, co jsme slyšeli, abychom snad někdy nepropadli; [2]neboť jestli slovo vyjádřené skrze anděly bylo

---

se jak slovosled, tak souvislost i místo parallelní žalm. 17, 11. Jest ve v. 3. onoho žalmu akkusativ (slovo oblaky) na prvním místě položený akkus. předmětovým, akkusativ pak (slovo značící vůz) položený na druhém místě akkus. výrokovým; právem tedy lze souditi, že tomu tak jest také ve v. 4. V předešlé části žalmista pod obrazem vítězoslavné jízdy opěvuje, kterak Bůh veškerého tvorstva užívá ke své službě, světla jako roucha, nebes jako dráhy (cesty), oblaků a větrů jako vozu od větrů taženého (hnaného), a nyní ve v. 4. zcela přiměřeně k tomu praví, že Bůh anděly své činí větry a služebníky své žhoucím ohněm, čili že při své jízdě (řízení světa) má též průvod, družinu andělů, kteří ho provázejí jako vítr a jako žhoucí oheň, vykonávajíce jeho vůli s rychlostí větrů a mocí ohně. S tím pak srovnává se i místo parallelní (žalm. 17, 11), kde také se líčí, že Bůh andělů užívá jako větrů: „Vystoupil na cheruby a letěl, na perutech větrných se vznášel.“

10.—12. Slovy žalmu 101, 26 líčí Krista jako věčného a nezměnitelného Stvořitele světa a tak ukazuje na jinou přednost jeho před anděly. Žalm ten v literním smyslu svém vztahuje se sice nikoli k Vykupiteli, nýbrž k Hospodinu, jsa prosbou, aby ten, jenž všecko stvořil a vše zachovává, vysvobodil národ israelský ze zajetí (babylonského) a způsobil, by Jerusalem byl zase vzdělán. Poněvadž však Jerusalem byl předobrazem církve Kristovy, vysvobozeni ze zajetí pak předobrazem vysvobození ze zajetí či z poroby hříchů, vztahují se slova jeho v duchovním smyslu svém k Vykupiteli jakožto k tomu, jenž vysvobodil lidstvo z poroby hříchu a založil církev. — dílem rukou tvých, t. j. dílem tvé všemohoucnosti. Ona (nebesa i země) pominou, nikoliv zcela, ani co do podstaty, nýbrž jen co do vnější formy či tvářnosti své, která se mění a jednou (na konci světa) změněna či zdokonalena bude tak, že dle 2. Petr. 3, 13. nastane po té stránce nové nebe a nová země. Změníš je jako roucho, t. j. jako člověk staré roucho zaměňuje za jiné, tak ty zaměníš jednou nynější tvářnost nebe a země za jinou (jako by sestárly).

13.—14. Slovy žalmu 109, 1. dokazuje, že Vykupitel jest nejvyšší pán, jemuž vše se pokoří; na to staví proti němu anděly jako duchy služebné a tedy nižší než jest On, podobně jako byl slovy jinými učinil již ve v. 7. — Žalm 109. vztahovali k Vykupiteli nejen židé, nýbrž i Pán Ježíš (Mat. 22, 43.—44.) Žalmista vidí v duchu svém budoucího Vykupitele, kterak (vstupuje na nebesa a kterak) Hospodin či Bůh Otec vyzývá jej, aby se posadil po pravici jeho či aby účast vzal v nejvyšší vládě a moci jeho nad světem; ujišťuje ho, že tu vládu podrží po všechen čas, dokavad všichni nepřátelé jeho nebudou úplně pokořeni a mu podrobeni (položeni za podnoží noh jeho). Nepřáteli těmi míní se vše, co překáží spáse člověka: bludy, nevěra, pověra, hřích, světská moc od Boha odvrácená a církvi nepřátelská, zlí duchové, smrt. Praví-li, že bude s ním vládnouti dokavad nepoloží nepřátel jeho za podnoží noh jeho, netvrdí tím že přestane vládnouti a účast míti v moci božské, až nepřátelé ti budou pokořeni, spíše dává na jevo, že potom, až budou pokořeni a mu podrobeni, bude vládnouti tím spíše.

2, 1.—4. Z toho, že prostředník Nového zákona, Ježíš Kristus, jest přednější než prostředníci zákona Starého, andělé, vyvozuje pro své čtenáře, rodilé židy

pevné, takže každé přestoupení a neposlušenství vzalo náležitou odplatu,
3 kterak my unikneme, zanedbáme-li spásy tak veliké, která byvši
s počátku hlásána skrze Pána, utvrzena jest mezi námi od těch, kteří
ho slyšeli, 4 an Bůh spolu (s nimi) osvědčoval (ji) znamením a divy
a různými zázraky i dary Ducha svatého podle vůle své.
5 Vždyť nikoliv andělům poddal Bůh svět budoucí, o kterém mluvíme.
6 Osvědčil však někde kdosi takto: „Co jest člověk, že jsi
naň pamětliv, aneb syn člověka, že ho navštěvuješ?
7 Ponížil jsi ho na krátko pod anděly, slávou a ctí
jsi jej korunoval a ustanovil jsi jej nad díly rukou svých;
8 všecko jsi poddal pod nohy jeho." Tím totiž, že mu poddal
všecko, neponechal ničeho, co by mu poddáno nebylo. Než ale, dosud
nevidíme, že by mu bylo poddáno všecko; 9 avšak patříme na toho, jenž
byl na krátko ponížen pod anděly, na Ježíše, který pro utrpení a smrt
svou byl slávou a ctí korunován, (byv ponížen), aby z milosti Boží
podstoupil smrt za všecky.

---

naučení, že mají bedlivěji zachovávati to, co slyšeli, t. j. zákon Nový či učení Kristovo, než zachovávali (před svým obrácením se ke Kristu) slovo vyjádřené skrze anděly či zákon Starý, mojžíšský, který dle Gal. 3, 19. byl zřízen skrze anděly; mají tak činiti k tomu konci, aby nepropadli, t. j. aby nepřišli v záhubu věčnou.

Zanedbáme-li spásy, t. j. učení Kristova, které jmenuje spásou, poněvadž přivádí ke spáse toho, kdo je zachovává. Utvrzena jest, t. j. učení Kristovo jest od apoštolův a učenníků jeho tak bezpečně osvědčeno mezi námi, že máme pevné přesvědčení o jeho pravosti. Praví „utvrzena jest mezi námi", ne že by se čítal k těm, kteří byli poučeni od apoštolů, a ne od Krista samého, nýbrž že se vyjadřuje po způsobu řečníků, kteří mluví někdy v 1. osobě čísla množného, jakoby se ke svým posluchačům připojovali neb s nimi radu brali.

5. Nikoliv andělům; domysliti se má „nýbrž Kristu" (neb „vtělenému Synu Božímu"). Apoštol totiž chtěje potvrditi naučení dané ve v. 1.—4., upozorňuje na třetí přednost Kristovu před anděly, na tu totiž, že nikoliv andělé, nýbrž Kristus jest ustanoven hlavou světa budoucího či mesiášského, t. j. církve jak bojující na zemi, tak vítězné a oslavené na nebi.

6.—8 a. Slovy žalmu 8, 5.—7. dokazuje, že vtělený Syn Boží stal se skutečně hlavou církve. Uvedená slova ta vztahují se sice v literním smyslu svém k člověku vůbec, vytýkajíce přednost a dobrodiní, jimiž jej Bůh navštívil či obdařil, zejména to, že mu dal důstojnost jen o málo menší nežli andělům, a že ho nejen vyznamenal rozličnými přednostmi (na těle i na duši) před ostatními tvory viditelnými, nýbrž mu dal i vládu nad nimi. Ve smyslu duchovním vztahují se však dle výkladu sv. Pavla ke Kristu, předpovídajíce o něm, že bude sice na krátko (po čas pozemského života svého) ponížen pod anděly (zvláště utrpením a smrtí svou), potom však (po svém vzkříšení a nanebevstoupení) oslaven a účastným učiněn v božské moci a vládě nade vším tvorstvem, tedy i nad anděly a nad církví, jak bojující tak vítěznou. — na krátko odpovídá řeckému *βραχύ τι* (čti: brachy ty), jež značí i „na krátko" i „málo co" něco málo, neb málo. — Praví neurčitě „někde kdosi", ne že by nevěděl, kdo a kde ta slova pověděl, nýbrž že mluví k rodilým židům, kterým to bylo známo.

8b.—9. Vykládá předchozí slova žalmu („všecko jsi poddal" . . .), aby bylo zřejmo, že vskutku dokazují to, co jimi dokázati chtěl, totiž že nikoli andělé, nýbrž Kristus byl hlavou království messiášského; as takto: Tím, že žalmista předpovídaje z vnuknutí Božího o Kristu, pravil, že Hospodin poddal mu všecko, předpověděl, že z veškerého tvorstva viditelného i neviditelného nezůstane žádného, které by mu poddáno nebylo. Dosud ovšem není mu podrobeno všecko, neboť, jak učí zkušenost, mnozí protiví se mu a ho urážejí, na př. nevěrci, hříšníci, avšak přijde doba, kdy poddáno mu bude vskutku všecko. Souditi to lze najisto z toho, že se vyplnila první část uvedeného proroctví; žalmista totiž předpověděl také, že Vykupitel bude na krátko ponížen pod anděly a potom pro své utrpení a smrt slávou a ctí korunován. To stalo se již, jak všichni víme. Stane se tedy zajisté i to, co předpověděl o budoucí vládě nad veškerým tvorstvem.

[10] Slušelo se zajisté na toho, pro něhož jest všecko, a skrze nějž jest všecko, aby ustanoviv přivésti ke slávě mnoho synů, utrpením dokonal původce a vůdce spásy jejich. [11] Neboť ten, jež posvěcuje, a ti, kteří bývají posvěcováni, pocházejí všichni od jednoho; z té příčiny nestydí se nazývati je bratry [12] řka: „Zvěstovati budu jméno tvé bratrům svým; ve shromáždění budu tě velebiti;“ a opět: „Já budu doufati v něho;“ [13] a opět: „Hle já i dítky (mé), které mi dal Bůh.“ [14] Poněvadž tedy dítky byly účastny krve a těla, zúčastnil se jich podobně i on, aby smrtí zkazil toho, jenž měl moc nad smrtí, to jest ďábla, [15] a (aby) vysvobodil ty, kteří strachem před smrtí byli po celý život drženi v porobě. [16] Vždyť nikde neujímá

10.—18. Židé čekali Vykupitele jako mocného krále pozemského, jenž by slavně vládl na věky. Proto horšili se nad učením, že by Vykupitelem byl ten Ježíš, jenž nejen v chudobě žil, nýbrž i trpěl a umřel na kříži; a bylo nebezpečenství, aby k podobnému smýšlení a tím i k odpadnutí od víry Kristovy nesvedli těch židů rodilých, kteří přijali křesťanství. Z té příčiny upozornil Pavel již ve verši předešlém (9.) na to, že trpěl z pouhého milosrdenství Božího, a to pro nás, pro všecky lidi. Aby pak tím více odvrátil veliké pohoršení nad Kristovým utrpením a jeho smrtí, ukazuje nyní, že bylo též ne sice potřebno, ale zcela přiměřeno božské moudrosti a spravedlnosti, aby Bůh pojav úmysl vtělením Syna svého lidstvo vykoupiti a přivésti ke spáse všecky ty, kteří by milosti jeho užili, právě utrpením dokonal, t. j. nejvyšší slávy a blaženosti účastna učinil i původce a vůdce jejich spásy, totiž vtěleného Syna svého. Praví, že se to slušelo či přiměřeno bylo a) proto, poněvadž (po úradku Božím) vzal na sebe přirozenost lidskou a tak stal se naším bratrem, jakož bylo předpověděno již v Starém zákoně; neboť přirozenost lidská jest podrobena utrpení a smrti (v. 11.—14a.); b) že se to slušelo proto, aby právě smrtí překonal ďábla, jenž měl moc nad smrtí (verš 14b.—16.), c) aby byl milosrdným a věrným veleknězem a prostředníkem naším u Boha, jenž by zakusiv sám utrpení a smrt, tím více s námi cítil a ochoten byl nám přispěti (v. 17.—18.).

10. původce a vůdce, slova ta odpovídají jednomu slovu řeckému ἀρχηγός (čti archégos), které znamená i původce i vůdce. Přeložili jsme je oběma těmi výrazy, poněvadž sv. Pavel měl nepochybně na mysli vytknouti i to, že Ježíš jest původcem naší spásy, zaslouživ ji nám svou smrtí na kříži, i to, že nás jako člověk do slávy věčné předešel a svým učením a příkladem ke spáse vede.

11.—14a. Smysl jest: Bylo přiměřeno, aby i ten, jenž posvěcuje, t. j. Vykupitel, i ti, kteří bývají posvěcováni, t. j. vykoupenci, lidé, pocházeli všichni od jednoho praotce (Adama) a měli tedy stejnou přirozenost. Avšak lidé mají přirozenost podrobenou utrpení a smrti, a vskutku mnoho trpí i umírají; bylo tedy přiměřeno, aby i Vykupitel měl přirozenost utrpení a smrti podrobenou, aby trpěl i umřel. A v tom jest (první) příčina, proč Kristus nestyděl se nazývati nás bratry a tedy přijmouti přirozenost lidskou i s její podrobeností utrpení a smrti. Výrazu nestyděl se užívá vzhledem k tomu, že Pán Ježíš není pouze člověkem, nýbrž též Bohem. — Že Vykupitel přijal skutečně přirozenost lidskou, a to v plné shodě se starozákonními předpověďmi, ukazuje třemi výroky ze Starého zákona, v nichž tam ve smyslu literním, tu ve smyslu duchovním Vykupitel buď se nazývá naším bratrem, aneb vyslovuje se tak, jak toliko člověk mohl se vysloviti (budu doufati; dal mi Bůh). Slova „Zvěstovati budu... velebiti“ uvedena jsou ze žalmu 21, 23.; slova „Já budu doufati v něho“ ze žalmu 17, 3.; slova „Hle, já i dítky mé“ atd. z Is. 8, 18. Dítkami ve smyslu literním rozumějí se proročtí žáci Isaiášovi, v duchovním smyslu lidé, kteří v něho uvěřili.

14. Ďábel měl moc nad smrtí potud, pokud svedl lidi k hříchu, pro něž po ustanovení Božím smrt přišla na svět. Moc tu zkazil Vykupitel tím, že podav svou smrtí nekonečné dostiučinění, zasloužil nám nejen odpuštění toho hříchu, pro nějž smrt přišla na svět, nýbrž i slavné z mrtvých vstání.

15. drženi v porobě, t. j. v hrůze smrti. Z té vysvobodil nás tím, že podstoupiv sám smrt a vstav z mrtvých, způsobil, aby spravedlivým byla smrt snazší jednak pro jeho příklad, jednak pro naději ve vzkříšení a proto že se jim stala přechodem do života věčně blaženého.

16. Smysl jest: Proto slušelo se, aby přijal přirozenost lidskou i s jejími

se andělů, nýbrž ujímá se potomstva Abrahamova. [17]Proto měl se ve
všem připodobniti bratrům, aby byl milosrdným a věrným veleknězem
v záležitostech u Boha ku smíření hříchů lidu. [18]Poněvadž totiž sám
trpěl byv zkušen, může pomoci těm, kteří jsou zkoušeni.

KAPITOLA 3.

Pán Ježíš vyniká nad Mojžíše. Jest proto třeba poslouchati ho. 3, 1.—4, 13.*

[1]Proto bratří věřící, účastníci nebeského povolání, [2]pozorujte
apoštola a velekněze našeho vyznání, Ježíše, kterýž jest věren tomu,
jenž ho ustanovil, jakož i Mojžíš (byl věren) v celém domě jeho; [3]neboť
on byl uznán za hodna tím větší slávy než Mojžíš, čím větší čest má
stavitel než dům. [4]Každý totiž dům staví se od někoho, ten však,
jenž postavil všecko, jest Bůh. [5]A Mojžíš byl sice věrný v celém domě
jeho jako služebník k osvědčení toho, co se mělo hlásati, [6]Kristus však
jako Syn nad domem svým; jeho domem jsme my, ačli důvěru
a chloubu naděje zachováme pevně až do konce.
[7]Proto, jak praví Duch svatý: Dnes-li uslyšíte hlas jeho,
[8]nezatvrzujte srdce svého jako v Rozhořčení, jako v den

---

slabostmi vyjma hřích, poněvadž přišel vykoupit lidi a ne anděly. Kdyby byl chtěl ujmouti se andělů (padlých), bylo by se slušelo, aby přijal na sebe přirozenost andělskou.

10. byv zkušen, t. j. zakusiv či podstoupiv utrpení a smrt.

* Ib. Kristova přednost před Mojžíšem (3, 1.—4, 13.). V tomto poddíle ukazuje, že Pán Ježíš vyniká nad Mojžíše, skrze nějž zákon Starý byl prohlášen, a to tím, že jest stavitelem či tvůrcem všeho, tedy i toho domu či národa, k němuž patří i Mojžíš (3, 1.—4.), a že jest Synem Božím a pánem, a to nad vlastním domem, církví, Mojžíš však jen služebníkem v domě cizím (Božím), t. j. v národě vyvoleném, jemuž vůli Boží ohlašoval a jejž jménem Božím a podle vůle Boží vedl a řídil (v. 5—6.). Z toho pak, co tak řekl, vyvozuje na základě žalmu 94, 7.—11. napomenutí, aby se pevně drželi víry v Krista a vyznávali ji horlivě (3, 7.—4., 13).

1. Nazývá je bratry, jakož se křesťané tehdy nazývali častěji (bratři v Kristu), bratry věřícími, doslovně bratry svatými, je nazývá jakož také častěji se nazývali (neb jen svatými) vzhledem k tomu, že k svatosti jsou povoláni, na křtu sv. od hříchův očistěni a posvěceni byli a že jsou údy církve, jejíž známkou též svatost jest. Pána Ježíše zove apoštolem či poslem (vyslancem) našeho vyznání či naší víry, poněvadž byl poslán, aby hlásal učení víry, které se držíme. Veleknězem nazývá jej, poněvadž nás svou obětí na kříži s Bohem smířil, vykoupil, veleknězem našeho vyznání (naší víry) pak buď proti bohoslužbě starozákonní aneb že věrou stáváme se účastni milostí, Kristovou obětí zasloužených.

4. Smysl jest: jako každý dům se staví od někoho, tak má stavitele svého i ten dům či národ, k němuž patří Mojžíš jako jeho část. Stavitelem však či tvůrcem domu toho jest ten, jenž stvořil všecko, totiž Bůh. Ale Kristus Ježíš jest Synem Božím, jenž s Otcem působí a skrze nějž, jak s vrchu řečeno (1. 2.). Otec všecko stvořil; jest tedy i On (Kristus) stavitelem či tvůrcem toho domu či národa, jehož částí Mojžíš jest.

5. K osvědčení t. j. aby oznámil lidu israelskému to, co Bůh chtěl, aby mu oznámil.

6. Důvěru v Krista Ježíše, jakožto původce a zdroj naší spásy; chloubu naděje, t. j. onu naději v blaženost věčnou, která jest příčinou naší chlouby.

7.—11. Slovo proto (v. 7.) souvisí se slovy „hleďte bratři“ atd. (v. 12.). Slova dnes-li... odpočinutí jsou ze žalmu 94, 8.—11. Sv. Pavel přičítá je Duchu sv., poněvadž z jeho vnuknutí byla pověděna; uvádí je, aby upomínkou na výstražný příklad židů na poušti varoval své čtenáře tím mocněji před nevěrou a odpadlictvím, by snad nebyli pro nevěru a neposlušnost podobně vyloučeni

Pokušení na poušti, 9 kde otcové vaši mě pokoušeli,
zkoumali mě, ač viděli má díla 10 po čtyřicet roků.
Proto jsem se rozhněval na pokolení toto a řekl jsem:
„Ustavičně bloudí srdcem.“ Ale oni nedbali cest
mých, 11 takže jsem přisáhl ve hněvu svém: „Nevejdou do mého odpočinutí“, 12 hleďte, bratři, aby snad nebylo
v některém z vás zlého srdce nevěrného, takže by odpadlo od Boha živého,
13 nýbrž povzbuzujte se vespolek každého dne, pokud se říká „dnes“,
aby se nezatvrdil některý z vás klamem hříchu. 14 Neboť jsme se stali
účastníky Kristovými, ačli pevně zachováme počátek bytnosti až do konce,
15 pokud se říká: „Dnes-li uslyšíte hlas jeho, nezatvrzujte
srdce svého, jako v Rozhořčení“. 16 Neboť někteří uslyševše,
rozhořčili se, ale ne všichni ti, kteří vyšli z Egypta pod Mojžíšem. 17 Nuže,
na koho hněval se po čtyřicet roků? Ne-li na ty, kteří zhřešili, jejichž
těla zahynula na poušti? 18 A komu přisáhl, že nevejdou do jeho odpočinutí, leč těm, kteří byli nevěrni? 19 I vidíme, že nemohli vejíti pro
nevěru.

KAPITOLA 4.

1 Bojme se tedy, aby snad někdo z vás přes to, že (ještě) zůstává
zaslíbení o vejití do jeho odpočinutí, nebyl shledán, že ho nedošel. 2 Neboť
i nám byla dána zvěst radostná jako jim, ale jim neprospělo slovo

---

od vejití do země zaslíbené, jako ti židé, kteří v nevěře a neposlušnosti na poušti proti Mojžíšovi i Hospodinu reptali. — *Nezatvrzujte srdce svého* t. j. neodpírejte Boží milosti. Výrazy *Rozhořčení* a *Pokušení* odpovídají slovům *Meribhá* a *Massá* v textě hebrejském. Jsou to vlastní jména oněch míst na poušti v Rafidim (2. Mojž. 17, 1.—7.) a v Kadesu (4. Mojž. 20, 2.—13.), na nichž židé pro nedostatek vody se rozhořčivše, reptali a jakoby zkoumati chtěli co Bůh dovede, ho pokoušeli. Výslovně připomíná sice pouze tato dvě místa, na nichž židé při svém pobytě na poušti reptajíce Boha pokoušeli, ale jak patrno ze slov *„po čtyřicet roků“*, zahrnuje v to také všecky ony případy dřívější i pozdější, ve kterých proti Bohu reptali a ho pokoušeli.

10. Slova *po čtyřicet roků* podle textu hebrejského i překladu alexandrijského a žaltáře gallikánského patří ke slovům *rozhněval jsem se* (hněval jsem se po čtyřicet roků). Taktéž pojímá je i sv. Pavel ve v. 17., ale na tomto místě vztahuje je ke slovům „viděli má díla“. Smysl však co do podstaty se nemění, ježto jedno souvisí s druhým. Poněvadž totiž židé po 40 roků své poutě po poušti proti Bohu reptali, proto Bůh po 40 roků hněval se na ně (dal jim cítiti trestající spravedlnost svou.)

11. *do mého odpočinutí*, t. j. do pokojného držení a užívání země zaslíbené, Palestiny, kteréž bylo předobrazem odpočinutí věčného či blaženosti věčné.

13. *pokud se říká „dnes“*, t. j. pokud trvá pozemský život náš a tím i doba, ve které lze dojíti odpuštění hříchů a činiti skutky pro nebe záslužné. — *Klamem hříchu*, t. j. klamnými lákadly a vnadidly k hříchu.

14.—15. *Stali jsme se účastníky Kristovými*, t. j. na křtu svatém vešli jsme v úzké spojení s Kristem, stavše se údy duchovního těla jeho, církve, a byvše přijati za dítky Boží, stali jsme se jeho spoludědici či dostali jsme právo na věčnou blaženost, a my staneme se účastni té blaženosti skutečně, jestli zachováme až do smrti *počátek bytnosti*, t. j. onu bytnost nadpřirozenou či stav milosti posvěcující, který se v nás započal, když uvěřivše v Krista, byli jsme pokřtěni. Slovy Písma *„Dnes-li uslyšíte“* atd. vykládá, co rozumí slovy *až do konce* (v. 14.) t. j. celou dobu života, až do smrti.

4, 1. *Odpočinutím jeho* (Božím) rozumí se ve smyslu literním odpočinutí v zemi Kanaan, ve smyslu předobrazném odpočinutí v Bohu či věčná blaženost. Zaslíbení o vejití do odpočinutí toho ve smyslu literním vyplnilo se již tehdy, když pod Josuem vešli do země Kanaan ti židé, kteří se neprohřešili na poušti nevěrou a reptáním; ve smyslu předobrazném trvá však zaslíbení to

poslechnuté, poněvadž nebylo spojeno s věrou u těch, kteří je uslyšeli.
[3] Vejdeme totiž do odpočinku ti, kteří jsme uvěřili, jakož byl pravil:
Takže jsem přisáhl ve hněvu svém: „Nevejdou do
mého odpočinutí", a přece díla byla dokonaná od založení světa;
[4] neboť kdesi řekl o sedmém dni takto: „I odpočinul Bůh sedmého
dne ode všeho díla svého", [5] a na tomto místě opět (dí):
„Nevejdou do mého odpočinutí." [6] Poněvadž tedy zůstává,
aby někteří do něho vešli, a ti, jimž radostná zvěst byla dána dříve,
nevešli pro nevěru, [7] stanoví opět jakýsi den, jakési dnes, pravě
u Davida po čase tak dlouhém, jakož bylo řečeno: „Dnes-li uslyšíte
hlas jeho, nezatvrzujte srdce svého." [8] Neboť kdyby
je byl Josue uvedl do odpočinutí, nebyl by potom mluvil o dni jiném.
[9] Nuže, zůstává odpočinek lidu Božímu. [10] Neboť ten, jenž vejde do
odpočinutí odpočine také od skutků svých, jako Bůh od svojich.
[11] Snažme se tedy vejíti do odpočinutí toho, aby nepadl někdo ve
stejném příkladě nevěry; [12] neboť živé jest slovo Boží a účinné a říznější
nad každý meč dvojbřitký; proniká až do rozdělení duše a ducha,
kloubův i morku, a rozeznává myšlenky a úmysly srdce. [13] A není

---

posud, a vzhledem k tomu dí sv. Pavel, že ještě zůstává zaslíbení . . . — Místo „aby snad někdo z vás přes to, že zůstává zaslíbení" lze překládati také „aby snad někdo z vás zanedbávaje (opouštěje) zaslíbení", neboť text řecký i latinský připouští překlad obojí. Avšak vzhledem k v. 6. a 9. sluší dáti přednost překladu svrchu podanému, jakož uznává se nyní většinou. — že nedošel, totiž onoho odpočinutí či věčné blaženosti (doslovně bylo by: že se opozdil neb že přišel pozdě).

3a. Ukazuje na potřebu víry a vysvětluje, proč třeba se báti, aby někdo (nevěrou) nepřipravil se o zaslíbené odpočinutí, podobně jako mnozí ze židů na poušti, proto totiž, poněvadž dle zaslíbení Božího vejdou do jeho zaslíbení pouze ti, kteří uvěří a v té víře vytrvají.

3b.—10. Vysvětluje, že odpočinutím, o němž Bůh mluví v řečeném žalmu (94, 11), skrze Davida a do něhož nepřipouští leč ty, kteří uvěří (věrou činnou), skutečně nemíní se odpočinutí v zemi Kanaan, nýbrž odpočinutí v Bohu či věčná blaženost, a to jednak poukazováním na to, že odpočinutí to bylo dle Písma sv. (1. Mojž. 2, 2.) připraveno již od stvoření světa, jednak upozorněním, že ještě tehdy, když byli židé již dávno vešli do Kanaan, prohlásil Bůh v řečeném žalmu skrze Davida, že ti, kteří neuvěří, do jeho odpočinutí nevejdou, a tedy ti, kteří uvěří, do něho vejdou.

4. kdesi, t. j. v 1. Mojžíš. 2, 2.

7. stanoví opět jakýsi den, totiž dobu messiášskou, aby mohli vejíti do blaženosti věčné ti, kteří by uvěřili.

9. odpočinutí, doslovně sobotování (sabbatismus) t. j. svěcení soboty. Nazývá tak blaženost nebeskou (odpočinek lidu Božímu či pravým ctitelům Božím zaslíbený) jednak proto, že blaženost ta byla oním svěcením (odpočinutím) sobotním předobrazena, jednak že jest účastenstvím v blaženosti Boha samého, naznačené oním odpočinutím, jemuž, jak dí Písmo, oddal se Bůh dne sedmého, dokonav dílo stvořitelské.

10. jenž vejde do odpočinku t. j. do blaženosti věčné, odpočine také od skutků svých t. j. od strastí, útrap, námah, nesnází a p.

12—13. Vyzvav ve v. 11., aby se snažili vejíti do odpočinutí (do blaženosti věčné), udává příčinu, proč se mají o to vynasnažovati, proto totiž, poněvadž slovo Boží, kterým Bůh ať sám, ať skrze posly (zřízence) své slibuje odměnu neb hrozí trestem, jakým jest i to, které ve v. 4. uvedl ze žalmu 94, 11., jest živé a účinné, účinné tak, že proniká i nejvnitřnější útroby člověka, zná, (t. Bůh, jenž ono slovo projevuje) i nejtajnější myšlenky a úmysly, a tedy i to, kdo zasluhuje odměnu, kdo trest. — Místo „před nímž nám (bude činiti) počet" mají dosavadní překlady české „o kterém jest řeč naše", neboť řecký výraz λόγος (logos) znamená i řeč neb slovo i účet (počet). Ale překlad svrchu podaný přiléhá lépe k tomu, co v předchozích větách se praví o Božím slově vše pronikajícím.

žádného tvora neviditelného před ním, ale všecko jest holé a otevřeno před očima toho, před nímž nám (bude činiti) počet.

Pán Ježíš jest veleknězem 4, 14.—5, 10.*

[14] Majíce tedy velekněze velikého, který pronikl nebesa, Ježíše,
Syna Božího, držme se té víry, kterou vyznáváme. [15] Vždyť nemáme
velekněze, jenž by nemohl míti soucit s našimi slabostmi, nýbrž takového, který byl podobně (jako my) zkušen ve všem kromě hříchu.
[16] Přistupujme tedy s důvěrou ke trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a nalezli milost ku pomoci příhodné.

KAPITOLA 5.

[1] Každý totiž velekněz, jsa brán z lidí, ustanovuje se pro lidi
ve věcech, které se vztahují k Bohu, aby přinášel dary a oběti za hříchy,
[2] (a to takový), který by mohl lítost míti nad nevědomými a bloudícími
jsa též sám obklíčen slabostí; [3] a proto má za hříchy obětovati jak za
lid, tak za sebe. [4] A nikdo nebere té důstojnosti sobě sám, nýbrž jsa
povolán od Boha, jakož i Aron. [5] Tak ani Kristus neosobil si sám důstojnosti velekněze, nýbrž (dal mu ji ten), jenž k němu pravil: „Syn
můj jsi ty; já dnes zplodil jsem tebe“, [6] jakož i na jiném
místě dí: „Ty jsi kněz na věky podle řádu Melchisedechova.“ [7] On obětoval za času pozemského života svého s křikem
silným a se slzami prosby a modlitby tomu, jenž mohl jej vysvoboditi

---

* II. Od 4, 14.—10, 18. apoštol povzbudiv své čtenáře k důvěře (4, 14.—16.), srovnává Pána Ježíše s velekněžími starozákonními, a ukazuje, a) že Pán Ježíš jest veleknězem (5, 1.—10.) a to podle řádu Melchisedechova (7, 1.—3.) a b) že velekněžství jeho jest přednější než velekněžství starozákonní (levitické; 7, 4.—10, 18). Od 5, 11.—6, 20. vkládá však jistou výtku a výstrahu i povzbuzení pro čtenáře.

14—16. Chtěje ukázati, že Pán Ježíš jest skutečně veleknězem, vyzývá dříve své čtenáře, aby vidouce, že máme velekněze nejen velikého (vyvýšeného nad anděly a Mojžíše), nýbrž i soucitného s našimi slabostmi, s důvěrou přistupovali ke trůnu milosti t. j. ke svému veleknězi, Kristu Ježíši, a skrze něho k Bohu samému. — Trůnem Božím rozumějí někteří Boha Otce, jiní Pána Ježíše, a to as správněji vzhledem k tomu, že v části předcházející jest řeč o něm. Není proti tomu, že se tam mluví o Kristu jako veleknězi a prostředníku u Boha, neboť mluví se o něm jako o takovém prostředníku a veleknězi, který jest zároveň Synem Božím, Bohem. — ku pomoci příhodné, t. j. abychom dostali milost, která by nám pomohla v čase příhodném, v pokušení, pronásledování a j.

5, 1.—10. Aby dokázal, že Pán Ježíš jest veleknězem, udává dvě vlastnosti či známky pravého velekněze, totiž že podáváním obětí činí dosti za hříchy lidí a je smiřuje s Bohem (v. 1.—3.), a že k té důstojnosti velekněžské povolán byl od Boha (v. 4.), a ukazuje, že ty vlastnosti obě Pán Ježíš vskutku má (v. 5—10.).

5. „Syn můj — zplodil jsem tebe,“ slova ta jsou ze žalm. 2, 7. Uváděje je jako slova toho, jenž k němu pravil, jako slova Boha Otce, nepřímo tím dokazuje, že velekněžství dal mu Bůh Otec; přímo vztahují se slova ta k odvěkému zplození osoby Boha Syna od Boha Otce.

6. Slova „Ty jsi kněz . . .“ jsou ze žalm. 109, 4.

7. za času pozemského života svého, doslovně za času těla svého, t. j. v tom čase, kdy žil na zemi v těle smrtelném. — Obětoval . . . prosby; míní se tu nejspíše ony prosby, které konal Pán Ježíš na kříži, volaje hlasem velikým a zajisté i se slzami k Otci: „Bože můj, proč jsi mne opustil“ a „Otče, v ruce tvé poroučím Ducha svého“. Neboť ona zahrnují v sobě též prosbu, aby byl vysvobozen ze smrti totiž vzkříšením z mrtvých, a prosba byla vskutku vyslyšena.

ze smrti, a byl vyslyšen pro svou uctivost [8] a přes to, že byl Synem Božím, konal poslušnost tím, co vytrpěl, [9] a byv dokonán stal se příčinou věčné spásy všem, kteří ho poslouchají, [10] nazván byv od Boha veleknězem podle řádu Melchisedechova.

Výtka, výstraha a povzbuzení. 5, 11.—6, 20.*

[11] O tom jest nám mluviti mnoho, a to věci těžko vysvětlitelné, poněvadž jste se stali liknavými ku slyšení; [12] neboť majíce vzhledem k času býti učiteli, potřebujete opět, aby vás někdo poučoval o tom, které jsou první počátky učení o Bohu, a stali jste se potřebni mléka a ne pokrmu tuhého. [13] Každý totiž, kdo požívá ještě mléka, je nezkušený ve slově spravedlnosti, neboť jest dítě; ale pro dokonalé jest pokrm tuhý, pro ty, kteří mají mysl návykem vycvičenou k tomu, aby rozeznávala dobré i zlé.

KAPITOLA 6.

[1] Proto pominouce počáteční vyučování o Kristu, přistupme k věcem dokonalejším a nekladme znova základu pokáním ze skutků mrtvých a věrou v Boha, [2] učením o křtech a vzkládání rukou, o zmrtvýchvstání a o soudě věčném. [3] A to učiníme, dopustí-li Bůh.

---

8. konal poslušnost . . ., doslovně bylo by: z toho, co vytrpěl, naučil se poslušnosti. Míní se tu však tak zvané naučení se či poznání praktické ve smyslu vykonávati či osvědčovati poslušnost, takže smysl jest: ačkoliv jakožto Syn Boží mohl se od veškerého utrpení ochrániti, trpěl přece, a to z poslušnosti k Otci.

9. byv dokonán, t. j. obdržev dokonanou či nejvyšší oslavu lidské přirozenosti své. Udává tu též dvojí účinek Kristovy poslušnosti, pro něho oslavu lidské přirozenosti jeho, pro lidstvo spásu (stal se příčinou věčné spásy) smířiv nás s Bohem a zasloužív přístup do nebe i milosti k tomu potřebné. Spásu tu zasloužil sice všem lidem, takže všichni spaseni býti mohou, přece však apoštol praví, že se stal příčinou spásy všem, kteří ho poslouchají, poněvadž spásy té dosáhnou skutečně jenom ti, kteří ho poslouchají, a tedy alespoň v poslední chvíli svého života (použijíce jeho milosti) kajícně k němu se obrátí.

* Od 5, 11.—6, 20. apoštol činí čtenářům svým výtku, že ochábli ve víře, varuje před odpadnutím od víry a dodávaje jim útěchy povzbuzuje k vytrvalosti ve víře. Odchyluje se tak od svého předmětu, aby je přiměl, by s tím větší pozorností sledovali to, co dále říci chce o Kristově velekněžství.

11. O tom, t. j. o Kristově velekněžství.

12. vzhledem k času, t. j. vzhledem k té dlouhé době, po kterou jste křesťany, měli byste již býti ve víře tak pokročilí, abyste mohli v ní vyučovati jiné. Mlékem rozumí první počátky křesťanského učení, jež snadno lze pochopiti, pokrmem tuhým pravdy hlubší a těžší.

13. Slovem spravedlnosti rozumějí jedni učení o spravedlnosti, jiní spravedlnost, která se v Kristu zjevila, jiní (po našem soudě správněji) učení dokonalé t. j. hlubší pravdy zjevené (učení o hlubších pravdách zjevených), podobně jako stravou tuhou.

6. 1—3. Smysl jest: Poněvadž se nehodí, abych poučoval vás ještě o počátečních naukách křesťanských, ježto jste již tak dlouho křesťany, že byste měli sami již poučovati o nich jiné, proto pominu mlčením počáteční vyučování to a budu vykládati pravdy hlubší. — K naukám počátečním čítá pak 1. pokání ze skutků mrtvých či z hříchů, 2. víru v Boha trojjediného, a to víru živou, jež se osvědčuje skutky dobrými, 3. učení o křtech, t. j. učení o křtu svátostném a jeho poměru ke křtu Janovu a k očišťováním židovským, snad i o tom, že je též křest žádosti a křest krve; 4. učení o vzkládání rukou či o svátosti biřmování, 5. o všeobecném zmrtvýchvstání a 6. o soudě obecném, jejž nazývá věčným, poněvadž rozsudek na něm vynesený bude míti platnost věčnou.

4 Neboť jest nemožno, aby ti, kteří jednou byvše osvíceni a okusivše
daru nebeského, stali se účastni Ducha svatého 5 a okusili také dobrého
slova Božího i sil věku budoucího. 6 a (potom) padli, opět se obnovili
ku pokání, (a to proto), poněvadž Syna Božího si znova křižují a v posměch vydávají. 7 Země zajisté, která pije dešť často na ni přicházející
a plodí bylinu příhodnou těm, kteří ji vzdělávají, dostává požehnání
od Boha; 8 vydává-li však trní a hloží, jest zavržitelna a kletbě blízká,
a konec její jest spálení.

9 Nadějeme se však do vás, miláčkové, věcí lepších a blízkých
spáse, ačkoliv tak mluvíme. 10 Neboť Bůh není nespravedliv, aby zapomenul na vaše jednání a na lásku, kterou jste ukázali k jménu jeho
tím, že jste sloužili a sloužíte věřícím. 11 Přejeme si však toužebně,
aby každý z vás jevil touž horlivost vzhledem k plné naději (naší) až
do konce, 12 byste neochabli, nýbrž následovníky byli těch, kteří věrou
a trpělivostí (dědictvím) docházejí zaslíbení. 13 Neboť Bůh čině zaslíbení
Abrahamovi a nemaje nikoho většího, skrze něhož by přísahal, přísáhl
skrze sebe sama 14 řka: „Jistě požehnám ti hojně a rozmnožím
tě velice.“ 15 A tak on trpělivě očekávaje, dosáhl zaslíbení. 16 Lidé
totiž přísahají skrze většího (než jsou sami), a ukončením všech rozepří
jejich, tak, aby věc byla utvrzena, jest přísaha. 17 Proto Bůh, chtěje tím
více ukázati dědicům zaslíbení nezměnitelnost svého úradku, přičinil přísahu, 18 abychom dvěma věcmi nepohnutelnými, v nichž klamati Boha
nelze, měli mocnou útěchu my, kteří jsme se utekli, abychom se chopili
a drželi předložené naděje, 19 kterou máme jako kotvu duše bezpečnou

---

4.—8. Na výstrahu poučuje a na příkladě o neúrodné půdě vysvětluje, že jest nemožno, t. j. mravně nemožno či velmi těžko, aby se obrátili zase pravým pokáním ti, kteří odpadnou od víry Kristovy. — Osvíceni t. světlem víry Kristovy; okusili dobrého slova Božího, t. j. té příjemnosti a útěchy, jichž podává Kristovo učení. — sil věku budoucího, t. j. účinků těch milostí, jichž lze dostati ve věku budoucím či v království messiášském v Kristově. — Syna Božího znova křižují tím totiž, že podobně jako židé, kteří Krista ukřižovali, hlásají k veliké škodě své, že není tím, za koho se vydával, vtěleným Synem Božím, nýbrž podvodníkem hodným smrti.

9.—12. Aby čtenáři nezmalomyslněli tím, co řekl od 4.—8., projevuje nyní k útěše jejich naději, že spásy dojdou; naději tu zakládá na lásce, kterou oni osvědčují k Bohu konáním skutků milosrdenství (doslovně svatým či jiným křesťanům toho potřebným). Zároveň ujišťuje, že mluvil tak tvrdě o odpadlících a půdě neúrodné, ne že by jich (čtenářů) přirovnával již k zemi plodící trní a hloží, nýbrž že si přeje snažně, aby ve víře vytrvali a po příkladě patriarchů došli zaslíbení Božích či blaha věčného.

11. vzhledem k plné naději (naší), doslovně vzhledem k plnosti naděje. Obyčejně sice překládají slovy „k naplnění neb k doplnění naděje“ ve smyslu, že mají vytrvati, aby nabyli naděje úplné. Avšak k souvislosti přiléhá lépe překlad svrchu podaný (mají vytrvati vzhledem k té naději pevné, kterou mají v život věčný ti, kteří setrvají ve víře živé až do konce).

13.—20. ukazuje, že zaslíbení Boží, jsouce nezměnitelná, trvají stále v platnosti (i pro ně).

14. Slova ta jsou volně uvedena z I. Mojž. 22, 17.

17. přičinil . . ., t. j. k zaslíbení, které samo o sobě jest (u Boha) nepohnutelné či nezměnitelné, přičinil přísahu rovněž pevnou a nezměnitelnou, aby tak dvojím způsobem, zaslíbením a přísahou, z nichž každý sám o sobě dává plnou jistotu, ujistil nás co nejvíce, že vyplní, co slíbil, a to k tomu konci, bychom v utrpeních měli mocnou útěchu my, dědicové božských zaslíbení.

18. předložené naděje, t. j. naděje v blaho věčné, kteréž se věrou předkládá před oči naší mysli podobně jako se předkládala před (tělesné) oči závodníků odměna, kterou dostával ten, jenž v závodě zvítězil.

i pevnou a vcházející do vnitřku opony, 20 kamž jako předchůdce pro
nás vešel Ježíš, stav se veleknězem na věky podle řádu Melchisedechova.

KAPITOLA 7.

Pán Ježíš jest veleknězem podle řádu Melchisedechova. v. 1.—3.

1 Tento Melchisedech totiž, král salemský, kněz Boha nejvyššího,
jenž vyšed naproti Abrahamovi, když se vracel od porážky králů, jemu
požehnal, 2 jemuž Abraham i desátky přidělil ze všeho, jenž v překladě
jména svého slove předem král spravedlnosti, potom však i král Sa-
lemu, to jest král pokoje, 3 jenž jest bez otce, bez matky, bez rodo-
kmenu, jenž nemá ani počátku dní ani konce života, avšak připodobněn
jest Synu Božímu, zůstává knězem na věky.

Pán Ježíš vyniká nad kněžstvo levitské. v. 4.—28.*

4 Vizte tedy, jak veliký jest ten, jemuž i desátek dal Abraham z věcí
předních, on, patriarcha. 5 A zajisté ti, kteří ze synů Leviových dostá-
vají kněžství, mají příkaz, aby podle zákona brali desátky od lidu, to
jest od svých bratrů, ačkoliv i oni vyšli z beder Abrahamových; 6 ale
on, jehož rodokmen se neodvozuje od nich, obdržel desátek od Abra-
hama a požehnal tomu, jenž měl zaslíbení. 7 Beze všeho odporu však

---

20. do vnitřku opony; slovy těmi naráží na velesvatyni starozákonní, která byla od svatyně oddělena oponou, míní však nebe, jakožto sídlo Boha samého, které onou velesvatyní bylo předobrazeno. Tvrdí tedy, že naděje naše vniká až do nebe a zakotvuje se v Bohu samém.

1.—3. Vrátiv se již ve v. předešlém (6, 20.) ke svému předmětu, Kristovu velekněžství, ukazuje nyní, že Pán Ježíš jest veleknězem podle řádu Melchisedechova, potud totiž, pokud Melchisedech byl předobrazem jeho, podobaje se mu svým jménem, (ježto jméno Melchisedech znamená krále spravedlnosti či spravedlivého, Pán Ježíš pak jest králem nejvýš spravedlivým a zdrojem spravedlnosti pro nás), svým postavením, (ježto on byl králem Salemu či králem pokoje, Pán Ježíš pak jest nejvyšším králem pokoje, smířiv člověka s Bohem), tím, že byl králem i knězem, a že Písmo sv. nezmiňuje se o jeho otci ani o matce a předcích, ani o počátku a konci jeho života, ač při jiných osobách čelnějších to udává, takže by se dle toho mohlo zdáti, že neměl žádného otce, ani matky, ani předků, že se nenarodil ani nezemřel; neboť Písmo sv. pomlčuje o tom po výkladě Pavlově řízením Božím nikoli proto, že by byl Melchisedech neměl skutečně žádného otce, ani matky, atd., nýbrž aby byl předobrazem budoucího Vykupitele, který skutečně jako člověk nemá otce jako Bůh nemá matky ani předkův a rodokmene a jsa věčný nemá počátku ani konce. (Srovn. 1. Mojž. 14, 17.—20.).

* II, b 1. Aby ukázal přednost Kristova kněžství před starozákonním, srovnává nejprve osobu Melchisedecha, jakožto předobrazu Kristova, s Abrahamem a kněžími levitskými, (v. 4.—10.), potom osobu Krista samého s levitskými kněžími, (v. 11.—28.) a ukazuje, že Pán Ježíš vyniká nad kněze ty i ve svém předobraze i ve své osobě vlastní.

4.—10. Že Melchisedech, Kristův předobraz, a tím i Kristus sám jako velekněz vyniká nad Abrahama a tím nad kněze levitské, od něho pocházející, dokazuje z toho, že Abraham dal Melchisedechovi desátky a přijal od něho požehnání (1. Mojž. 14, 18.—20.); neboť nikoli vyšší nižšímu, nýbrž nižší vyššímu dává desátky, podobně jakož i požehnání přijímá nikoli vyšší od nižšího, nýbrž nižší od vyššího. Při tom upozorňuje na trojí přednost Melchisedechovu před kněží levitickými (starozákonními) jevící se v tom, že a) kněží levitičtí dostávali desátky toliko mocí a dobrodiním zákona, Melchisedech však vzhledem k velekněžství svému (dříve než byl zákon dán v. 4.). b) že kněží levit. umírali a tak pozbývali práva na desátky, o Melchisedechovi však nepraví se v Písmě, že umřel, nýbrž jen, že žije (v. 8.), c) že kněží starozák., kteří dostávali desátky od lidu, sami dali desátky Melchisedechovi ve svém praotci Abrahamovi a skrze něj (v. 9.—10.).

to, co menší jest, žehná se od většího. 8 A tuto dostávají desátky
lidé smrtelní, tam však ten, o němž se vydává svědectví, že žije.
9 A, ať tak dím, skrze Abrahama dal desátek i Levi, jenž desátky
dostával; 10 neboť byl ještě v bedrách otcových, když mu vyšel naproti Melchisedech.

11 Působila-li se tedy dokonalost skrze kněžství levitské, (pod
ním totiž lid obdržel zákon), k čemu ještě bylo potřebí, aby povstával
jiný kněz podle řádu Melchisedechova a nejmenoval se podle řádu
Aronova? 12 Vždyť mění-li se kněžství, mění se tím nutně i zákon.
13 Ten zajisté, o němž toto se praví, patří k jinému pokolení, z něhož
nikdo nesloužil oltáři; 14 neboť jest zjevno, že Pán náš vyšel z Judy,
pokolení to, při němž Mojžíš nemluvil nic o kněžích. 15 A ještě více
jest to zjevno, když podle podobnosti Melchisedechovy povstává kněz
jiný, 16 který se jím stal nikoli podle zákona příkazu tělesného, nýbrž
podle moci života neporušitelného; 17 neboť svědčí: „Ty jsi kněz
na věky podle řádu Melchisedechova.“ 18 A tak zrušuje
se sice příkaz předešlý pro jeho bezmocnost a neužitečnost, 19 (neboť
zákon nepřivedl k dokonalosti ničeho), ale uvádí se lepší naděje, skrze
niž se přibližujeme k Bohu.

20 A pokud to jest nikoli bez přísahy (onino totiž stali se kněžími bez přísahy, 21 tento však s přísahou skrze toho, jenž k němu

---

11.—28. Že osoba velekněze novozákonního, Krista Ježíše, vyniká nad kněžstvo starozákonní, levitské, ukazuje na základě žalmu 109, 4. z toho, že a) kněžstvo levitské byvši jenom na čas, přestalo, Kristus však jest knězem na věky (v. 11.—19.); b) že starozákonní kněží byli zřízeni bez přísahy Boží, Kristus však s přísahou (v. 20.—22.); c) že levitských kněží bylo pro jejich smrtelnost mnoho jedni po druhých, velekněz podle řádu Melchisedechova však jest stále jeden a týž (v. 23.—25.); d) že velekněží levitští jsouce hříšní, měli potřebu obětovati nejen za lid, nýbrž i za sebe, a to denně, poněvadž oběti jejich byly nedokonalé, Kristus však jsa nejvýš svatý a vyvýšený obětoval sebe sama pouze za lid, a to jen jednou, poněvadž obět jeho byla nejvýš dokonalá (v. 26.—28.). — Vede pak v. 11.—19. důvod v tomto smyslu: Kdyby kněžstvo starozákonní (prostředky ovšem, které podal zákon mojžíšský) bylo mělo moc působiti dokonalost, t. j. ospravedlnění a spásu, nebylo by bývalo potřebí, aby vystoupil kněz jiný, ne z potomstva Levi, ne podle řádu Aronova, nýbrž jak předpověděno v žalmu 109, 4., podle řádu Melchisedechova, a aby tak kněžstvo levitské bylo zrušeno. Vždyť takovou změnou kněžstva, jaká se udává řečenými slovy žalmu, aby totiž povstal kněz z jiného pokolení a podle jiného řádu nežli dosud bylo, ruší se nejen kněžstvo levitské, nýbrž i zákon mojžíšský, který ono kněžstvo stanovil (v. 11.—13.). Avšak taková změna stala se skutečně. Patrno jest to z toho, že jak vůbec známo, ten velekněz Ježíš Kristus, k němuž se ona slova žalmu 109. vztahují, není z pokolení Levi, z něhož bylo kněžstvo starozákonní, nýbrž z pokolení Judova, jemuž podle zákona mojžíšského kněžství nepříslušelo (v. 13. až 14.). A ještě více jest to patrno z toho, že velekněz ten, Ježíš Kristus, není podle řádu Aronova, jakým bylo kněžstvo levitské, nýbrž podle podobnosti či řádu Melchisedechova, ne tedy podle zákona mojžíšského, který příkazem svým o kněžích přihlížel k jejich tělesnosti či smrtelnosti a proto též stanovil posloupnost jedněch po druhých, nýbrž, jak svědčí slova žalmu 109, 4., podle moci života neporušitelného, tedy nesmrtelný, věčný, jenž nástupce nepotřebuje (v. 15.—17.). Byl tedy skutečně zrušen zákon mojžíšský i se svým kněžstvím, a to pro svoji bezmocnost, t. j. proto, že nebyl s to, aby sám sebou, svými prostředky, působil dokonalost či ospravedlnění a spásu a že tedy v té příčině byl neužitečný; zároveň však byla uvedena lepší naděje, t. j. zákon Nový (křesťanství), který obsahuje lepší zaslíbení a působě svými prostředky milost, spojuje nás s Bohem. Ve v. 11. řekl raději kněžství levitské nežli zákon mojžíšský, aby upozornil, že levitské kněžství úzce souvisí se zákonem mojžíšským.

20.—22. Důvod jest v tom, že přísahy se neužívá a užívati nemá, leč ve věcech důležitých, Z toho tedy, že kněží levitští stali se kněžími prostě, bez přísahy

pravil: „Přisáhl Hospodin, a nebude toho želet: Ty jsi kněz na věky podle řádu Melchisedechova"), [22] potud Ježíš stal se rukojmím lepší úmluvy. [23] A oněch učiněno jest kněžími mnoho, poněvadž jim smrt bránila, aby nezůstávali, [24] tento však má kněžství nepomíjející, poněvadž zůstává na věky; [25] proto také může dokonale spasiti ty, kteří přistupují k Bohu skrze něho, jsa vždycky živ, aby za ně orodoval.

[26] Takový zajisté příslušel nám velekněz, svatý, nevinný, neposkvrněný, oddělený od hříšníků a vyvýšenější nad nebesa, [27] jenž nemá potřebí každého dne, jako velekněží, konati oběti nejprve za hříchy svoje, potom (za hříchy) lidu; toto učinil najednou, obětovav sebe sama. [28] Neboť zákon ustanovuje za kněze lidi mající nedostatky, ale slovo přísahy pozákonní ustanovuje Syna na věky dokonalého.

KAPITOLA 8.

Kristova přednost před velekněžími starozákonními s ohledem na svatostánek a zákon, k němuž patří, v. 1.—13.

[1] Hlavní však věcí při tom, o čem mluvíme, jest: Takového máme velekněze, který se posadil na pravici trůnu velebnosti v nebesích [2] jakožto bohoslužebník velesvatyně, a to svatostánku pravého, který postavil Hospodin a nikoli člověk. [3] Každý totiž velekněz ustanovuje

---

Boží, velekněz novozákonní však, Kristus, s přísahou, Pavel vede další důvod, že velekněz novozákonní vyniká nad kněžstvo starozákoní, a ovšem Nový zákon nad Starý. Nazývá pak zákon Nový či křesťanství úmluvou lepší, poněvadž má vyšší zaslíbení a větší statky zjednává nežli zákon Starý; zjednávať odpuštění hříchů, milost Boží a vede k blaženosti věčné.

24. dokonale (podle řeckého) a tedy i na věky (jak by bylo podle latinského textu), neboť spása jen tehdy jest dokonalá, když trvá na věky.

26.—28. Odůvodňuje poslední slova svá, proč totiž Kristus může dokonale spasiti a účinně orodovati (prostředkovati mezi Bohem a lidmi), udává další přednost Kristovu před velekněžími starozákonními, totiž jeho svatost a vyvýšenost nad tvory, pro kterou nejen že nemusel obětovati sám za sebe, nýbrž i jediná oběť jeho byla tak dokonalá a takové ceny, že stačila (měrou nadbytnou) na vykoupení a spásu všeho lidstva. (Viz str. 219, pozn.; 3. Mojž. 16, 6.). Tím však nikterak nevyslovuje se proti mši sv. Neboť mše sv. není oběť nová, od oběti kříže rozdílná, kterou by se snad doplňovalo dostiučinění podané na kříži, nýbrž oběť co do podstaty táž, jaká byla na kříži; ta oběť kříže obnovuje se při ní, a to nikoli k tomu konci, aby se podalo Bohu nové dostiučinění aneb zasloužily se lidem nové milosti, nýbrž aby se vzdala Bohu pocta důstojná a přivlastnily se jednotlivcům ty milosti, které Pán Ježíš smrtí svou jednou pro vždy celému lidstvu zasloužil. A sv. Pavel mluví zde pouze o krvavé oběti kříže, a ne o jejím nekrvavém obnovování při mši sv. Pravě (ve v. 27.), že velekněz novozákonní, Pán Ježíš, nemá potřebí každého dne, jako velekněží, konati oběti nejprve za hříchy svoje atd., vyjadřuje tím o velekněžích starozákonních pouze to, že měli potřebu každého dne obětovati za sebe, atd., nikoli však, že skutečně každého dne za sebe i za lid obětovali. Slovem přísahy pozákonní rozumí pevný úradek Boží, kterým Kristus ustanoven byl od věčnosti veleknězem; pozákonním slove proto, poněvadž skrze Davida byl (v žalmu 109.) projeven, když zákon mojžíšský byl již (dávno) dán.

IIb.[2] Od 8. 1.—10., 18. srovnává úřad velekněze novozákonního s úřadem velekněží starozákonních a ukazuje, že Kristus vyniká také svým úřadem nad velekněze starozákonní, a to a) vzhledem ke svatostánku, ve kterém koná úřad svůj (8, 1.—5.); b) vzhledem k zákonu, k němuž přísluší (8, 6.—13), a vzhledem k oběti, kterou podal (9, 1.—10. 18.).

1.—5. Smysl jest: Kristus koná úřad svůj ve svatostánku nebeském, velekněží levitští ve svatostánku pozemském. Ukazuje to takto: Hlavní věcí při Kristově velekněžství jest, že on byv oslaven podle lidské přirozenosti (také)

se k tomu, aby obětoval dary a oběti; proto jest potřebí, aby také on
měl něco, co by obětoval. [4] Kdyby tedy byl na zemi, ani by nebyl
knězem, poněvadž tu jsou (kněží), kteří přinášejí podle zákona dary,
[5] a ti slouží obrazu a nástinu velesvatyně nebeské, jakož bylo zjeveno
Mojžíšovi, když měl vzdělati stánek. Praví totiž: „Hleď, ať uděláš
všecko podle vzoru, který ti byl ukázán na hoře".
[6] Avšak on obdržel tím znamenitější službu kněžskou, čím i vzne-
šenější úmluvy jest prostředníkem, která byla ustanovena na vzneše-
nějších zaslíbeních. [7] Neboť kdyby ona první (úmluva) byla bez úhony,
nehledalo by se místa pro druhou. [8] Vždyť čině jim výtku praví: „Hle,
přijdou dnové, praví Hospodin, a dokonám nad do-
mem israelským i nad domem judským úmluvu
novou, [9] ne podle úmluvy, kterou jsem učinil s otci
jejich v ten den, ve který jsem je vzal za ruku, abych
je vyvedl ze země egyptské; neboť oni nezůstali
v úmluvě mé, a já jsem je opustil, praví Hospodin.
[10] Toto jest totiž úmluva, kterou učiním s domem
israelským po oněch dnech, praví Hospodin: Dám
své zákony v mysl jejich a napíši je v srdce jejich,

---

jako velekněz zasedl v nebesích, pravém to svatostánku Božím, učiněném nikoli od člověka, jako svatostánek mojžíšský, nýbrž od Boha. Velekněz totiž ustanovuje se předem k tomu, aby podával oběti. Poněvadž tedy Pán Ježíš jest veleknězem na věky a jako velekněz zasedl v nebesích, musí také tam jako ve svatostánku obět podávati. (Činí to, ponechav si pět jizev na těle, nekrvavým představováním a připomínáním své oběti kříže.) Na zemi nemohl ani zůstati viditelným způsobem trvale a působiti jako velekněz, neboť tu byli již kněží levitští, kteří podle zákona mojžíšského jediní byli oprávněni obětovat, k nimž však Pán Ježíš nepatřil. Mimo to kněží levitští obětovali jen ve svatostánku, který byl pouze nástinem svatostánku nebeského sdělaným podle vzoru, který Bůh ukázal Mojžíšovi na Sinaji (2. Mojž. 25, 40; Skutk. 7, 44.). Působí tedy Kristus jako velekněz ve svatostánku mnohem vznešenějším nežli velekněží levitští, a vyniká tedy nad ně také v této příčině.

6.—13. Přednost velekněze novozákonního vzhledem k úmluvě či k zákonu, k němuž přísluší. Ukazuje že zákon Nový, ve kterém Pán Ježíš vykonává velekněžský úřad svůj, vyniká lepšími zaslíbeními svými nad zákon Starý, ve kterém působili kněží levitští, a který již podle předpovědi proroka Jeremiáše 31, 31.—34. jakožto nedokonalý měl býti zrušen a nahrazen novým; vzhledem k této přednosti zákona Nového nad Starý vyniká i velekněz novozákonní, Kristus Ježíš, nad velekněze starozákonní.

6. Nová úmluva či Nový zákon (křesťanství), má lepší zaslíbení (nežli Starý), totiž odpuštění hříchů, milost, blaženost věčnou, statky to nebeské, které v zákoně Starém byly toliko nastíněny (7, 22.).

7. Slovy „Kdyby ona první úmluva byla bez úhony" nemíní říci, že zákon Starý o sobě byl zlý, nýbrž že byl nedokonalý, nemoha svými prostředky člověka ospravedlniti, posvětiti a ke spáse přivésti.

8.—12. Slova tato jsou uvedena skoro doslovně z Jerem. 31, 31.—34. — Čině výtku jim, totiž židům, praví totiž prorok Jeremiáš. Domem israelským a domem judským míní se království israelské a judské, ve která se rozdělilo království po smrti Šalomounově. Obojím domem dohromady israelity všecky.

9. Viz 2. Mojž. 19, 5.—6. v den, t. j. v čas; já jsem je opustil doslovně: já jsem jich nedbal.

10. Domem israelským rozumí zde všecky israelity. Dám své zákony v mysl jejich a napíši je ne na desky kamenné, jako byl napsán zákon Starý, nýbrž v srdce jejich tím totiž, že svou milostí budu je povzbuzovat, naklonovat a sílit, aby přikázání má náležitě zachovávali. Budu jim Bohem atd., t. j. budu jim zvláštní měrou propůjčovati své dary a věnovati péči svou a oni budou mě ctíti, mi sloužiti a přikázání má zachovávati se zvláštní horlivostí.

a budu jim Bohem, a oni budou mi lidem. [11] A nikdo
nebude poučovati svého spoluobčana a nikdo
svého bratra říkaje: „„Poznej Hospodina““, neboť
všichni budou mě znáti od maličkého až do velikého
z nich, [12] ježto budu milostiv nepravostem
jejich a na hříchy jejich nebudu již vzpomínati.
[13] Praví li však (smlouvu) „novou“, prohlašuje první za zvetšelou;
ale co vetší a stárne, jest blízko zániku.

KAPITOLA 9.

Kristova přednost před velekněžími starozákonními s ohledem na oběti. 9, 1.—10., 18.*

[1] Měla sice i první (úmluva) příkazy bohoslužebné a svatyni po-
zemskou. [2] Byl totiž zřízen stánek přední, ve kterém byly svícen a stůl
a předkladné chleby: ten slove svatyně. [3] A za druhou oponou byl
stánek zvaný velesvatyně, [4] který obsahoval zlatou kadidelnici a archu
úmluvy, obloženou odevšad zlatem; v té byla zlatá nádoba s mannou
a hůl Aronova vypučelá a desky zákona; [5] nad ní pak byli cherubové
slávy, zastiňujíce slitovnici; o těch věcech mluviti nyní dopodrobna
není na místě. [6] Ale když věci takto jsou upraveny, do předního stánku

11. Praví to nikoli o církvi oslavené v nebesích, jak někteří myslili, nýbrž o církvi bojující na zemi, ovšem ne v tom smyslu, že by v církvi Kristově (v zákoně Novém) nebylo potřebí úřadu učitelského (vždyť sv. Pavel sám přikazoval Timoteovi a Titovi, aby i sami kázali, i jiné k tomu ustanovovali), nýbrž v tom smyslu, že Bůh spolupůsobě s učitelským úřadem církve bude každého člověka svou milostí vnitřně osvěcovat a posilovat, aby mohl pravdu poznati, podle ní žíti a ke spáse spěti, a že bez takovéhoto spolupůsobení Božího učitelský úřad církve nic by nezmohl.

12. Příčina, proč každý bude moci Boha poznati a s ním ve spojení přijíti, bude v tom, že Pán Ježíš učiní dosti za všecky hříchy všeho lidstva, takže Bůh každému odpustí vinu i tresty za hříchy, kdo milosti jeho náležitě užije.

*Předeslav ku snazšímu porozumění svého výkladu krátký popis starozákonního svatostánku (v. 1.—5.) a udav pravidlo, podle něhož kněží obětující do něho vcházeli (v. 6.—7.), ukazuje, že obět Kristova vyniká nad oběti levitské (9, 8.—10., 18.).

1. stánek přední t. j. přední část svatostánku starozákonního.

2. Viz 2. Mojž. 25, 23. 30. 31.; 26, 1; 36, 8. Svícen sedmiramenný ze zlata nejčistšího, stůl zlatem obložený; na něm ve dvou sloupcích předkladné chleby, t. j. dvanáct chlebů nekvašených, které každou sobotu se vyměňovaly za jiné; byly jednak obětí podávanou Bohu jménem dvanácti pokolení, jednak předobrazem nejsvětější svátosti.

3. Viz 2. Mojž. 26, 33.

4. 5. Viz 2. Mojž. 16, 33; 25, 10. 16. 21; 3. Mojž. 16. 12; 4. Mojž. 17, 10; 2. M. 25, 18; 26, 34. Kadidelnice této se užívalo pravděpodobně pouze jednou v roce, v den smíření, archa úmluvy, t. j. truhla ze dřeva akaciového, uvnitř i vně nejčistším zlatem obložená a as uprostřed ozdobená zlatým věncem květinovým, vedoucím kolem. Archu přikrývala slitovnice, zlatá to deska, na jejichž koncích byly dva cherubové, kteří jsouce k sobě obráceni obličejem, zakrývali (zastiňovali) slitovnici křídly svými. Desky zákona chovaly se v ní jakožto svědectví úmluvy, kterou Bůh učinil s národem israelským. — Praví „cherubové slávy“ buď ve smyslu cherubové slavní aneb spíše ve smyslu cherubové slávy (velebnosti) Boží; nazývá je tak as proto, že křídly svými zakrývali slitovnici, nad níž Bůh (sláva, velebnost božská) ve způsobě oblaku světlého se zjevoval.

6. vcházejí, tak dle textu řeckého; dle Vulgáty bylo by vcházeli. Užívá pak apoštol (podle textu řeckého času přítomného (vcházejí) buď že se v mysli vpravuje v onu dobu, ve které bohoslužba levitská (starozákonní) se konala ještě

vcházejí sice kněží vždycky, když konají úkony bohoslužebné, [7] do
druhého však (vchází) jedině velekněz jednou v roce, (a to) ne bez
krve, kterou obětuje za hříchy své i za hříchy lidu.
[8] Tím Duch svatý naznačuje, že ještě není zjevna cesta do velesvatyně, pokud trvá stánek přední, [9] neboť ten jest obrazem doby předmessiášské, podle něhož se obětují dary a oběti, které nemohou ve
svědomí zdokonaliti toho, kdo koná bohoslužbu, jsouce toliko přičiněny
k pokrmům a nápojům [10] a rozličným umýváním jako příkazy tělesné
až do doby nápravy. [11] Kristus však vystoupiv jako velekněz budoucích
statků, skrze větší a dokonalejší stánek, ne rukama udělaný, to jest ne
z tohoto tvorstva, ani [12] skrze krev kozlů neb telat, nýbrž skrze vlastní
krev vešel jednou pro vždy do velesvatyně, zjednav vykoupení věčné.

---

právem, podle zákona, aneb že chce naznačiti, že v době, kdy tento list psal a tedy již bohoslužba křesťanská (novozákonní) se konala, bohoslužba starozákonní ještě nepřestala, nýbrž i dále, ač ne právem, se vykonávala (až přestala úplně zkázou chrámu jerusalemského.)

7. Viz 2. Mojž. 30, 10.; 3. Mojž. 16, 2. 14. 15.

8.—14. Ukazuje, že Kristova obět vyniká nad levitské svou účinností, neboť skrze ni Kristus zasloužil nám vniterné očištění a ospravedlnění, jehož obětmi levitskými nebylo lze dosíci.

8.—10. doby předmesiášské, doslovně doby přítomné, kterou však se míní doba předmesiášská podobně jako dobou nápravy neb dobou budoucí (věkem budoucím) se rozumí doba mesiášská. Smysl jest: Tím, že do velesvatyně nejen lid, nýbrž ani kněží nesměli vstoupiti, leč jen nejvyšší kněz jednou v roce (v den smíření), Duch sv. naznačoval, že ještě není otevřen a ve známost uveden přístup do nebe, pokud trvá stánek přední s řečeným řádem, čili pokud trvá bohoslužebný řád levitský; neboť stánek ten byl obrazem doby předmesiášské, ve které přístup do nebe otevřen nebyl, a přiměřeně té době oběti tehdy podávané neměly moci zjednávati vnitřní očištění a ospravedlnění tomu, kdo bohoslužbu konal, t. j. ani tomu, kdo obětoval, ani tomu neb těm, jichž jménem neb za něž je obětoval; byly toliko přičiněny k pokrmům... až do doby mesiášské jako příkazy tělesné či takové, které se vztahovaly pouze k tělu, ke vnějšku člověka, a proto mohly sice, podobně jako šetření předpisů o pokrmech, nápojích, a rozličných umýváních (3. Mojž. 11, 1.—47; 10, 9; 2 Mojž. 30, 18.—20, Kol. 2, 16), zjednati čistotu vnější, levitskou či zákonnou, ale ne očištění vnitřní, ve svědomí, duševní. — Místo „jsouce pouze přičiněny... do doby nápravy“ někteří překládají takto: „jsouce toliko příkazy tělesnými, které na základě pokrmů... byly uloženy až do času nápravy“. Překlad ten jest přípustný, poněvadž příslušná slova mají obojí význam (býti přičiněn i býti uložen (*k* i na základě), ale při něm jest nutno v mysli doplňovati οὖσαι jsouce, čehož při překladě svrchu podaném třeba není. Jinak zůstává smysl co do věci stejný, leč že při překladě druhém jasněji vyjádřena jest příčina, proč oběti starozákonní nemohly zjednati duševního očištění. Vulgata čtouc δικαιώμασι . . . ἐπικειμένοις (dikaiómasi epikejmenois) místo δικαιώματα . . . ἐπικείμενα (dikaiómata... epikejmena) přeložila justitiis... impositis — kdo koná službu v pokrmích... a v tělesných ospravedlňováních uložených až do času nápravy.

11.—12. Statky budoucími míní statky mesiášské, stánkem dokonalejším nejspíše nebe hvězdné, které nepatří k tomuto tvorstvu pozemskému. Pavel naráží na obřady v den smíření. V ten den totiž (jednou v roce) vcházel velekněz starozákonní skrze svatyni (stánek přední) do velesvatyně s krví telete, které byl obětoval za hříchy své a svého domu, a s krví kozla, kterého obětoval za hříchy lidu, a pokropil jí slitovnici, aby tak zjednal sobě a lidu vnější očištění od hříchů (3. M. 16.). A podobně Kristus vystoupiv na zemi jako velekněz, jenž by zasloužil statky budoucí či mesiášské, vešel také skrze svatyni (stánek přední), ale větší a dokonalejší, totiž skrze nebe hvězdné, do velesvatyně, a to nikoli pozemské, nýbrž do nebeské; a vešel tam jednou pro vždy nikoli skrze krev cizí, ne skrze krev telete a kozla, nýbrž skrze krev vlastní t. j. na základě zásluh a se zásluhami, které si byl zjednal obětováním sebe sama na kříži, a kterými lidstvu zasloužil vykoupení věčné, t. j. takové, které stačí na věky a zjednává statky věčné.

13 Neboť jestli krev kozlů a býků a pokropení popelem z jalovice po-
svěcuje poskvrněné k čistotě tělesné, 14 čím spíše krev Kristova, jenž
skrze Ducha věčného sama sebe obětoval jako obět bezúhonnou Bohu,
očistí svědomí naše od mrtvých skutků, abychom sloužili Bohu živému.
15 A proto jest prostředníkem nové úmluvy (závěti), aby skrze
smrt podstoupenou na vykoupení přestupů (spáchaných) pod první
úmluvou obdrželi zaslíbené dědictví věčné ti, kteří jsou povoláni.
16 Neboť kde (jest) závěť, tam (jest) nutno, aby osvědčena byla smrt

---

13. pokropení popelem z jalovice, t. j. vodou smíšenou s popelem, z jalovice červené, bezvadné, k tahu dosud nevzaté, která za zvláštních obřadů byla zabita a spálena. Jí pokropoval se ten, kdo se poskvrnil levitsky dotknutím se lidské mrtvoly neb kosti neb hrobu, a tak se očisťoval od své poskvrny. Viz 4. Mojž. 19.

14. skrze Ducha věčného, tak dle textu řeckého; dle Vulgaty skrze Ducha svatého. Rozumějí pak duchem věčným někteří ve shodě s Vulgatou Ducha svatého ve smyslu, že Pán Ježíš jako člověk z vnuknutí Ducha sv. se obětoval, jiní však po našem soudu správněji božskou přirozenost Kristovu, kterou pravě stala se obět jeho naprosto bezúhonnou a nekonečně cennou, takže nejen podala nadbytné dostiučinění za hříchy všeho lidstva, nýbrž i milost a přístup do nebe všemu lidstvu zasloužila. — Od mrtvých skutků, t. j. od hříchů, které působí smrt duševní.

15.—24. Aby nikdo nebral pohoršení ze smrti Kristovy, jakož činili židé, poučuje o potřebě smrti jeho. Při tom přihlíží k tomu, že příslušné slovo řecké *διαθηκή* diathéké znamená nejen úmluvu (pořízení umluvené), nýbrž i závěť (pořízení poslední) a to tím spíše, poněvadž zákon Nový, Nová úmluva, má nejen ráz úmluvy, kterou Bůh učinil s lidstvem, nýbrž jistou měrou i ráz závěti, pokud totiž Kristus odkázal nám statky věčné. Vede pak důvod v tomto smyslu: Poněvadž tak velikou moc má krev Kristova, proto Kristus Ježíš stal se prostředníkem Nové úmluvy (Nového testamentu, závěti), aby když by zemřel za hříchy lidstva, dosáhli zaslíbeného dědictví věčného ti, kteří jsou povoláni k pravé víře a povolání toho uposlechli. Nemohli zajisté dosíci dědictví toho, leč Kristus zemřel (skrze smrt jeho). Neboť jako každá závěť stává se pravomocnou teprve po smrti závětcově, takže dříve v dědictví uvázati se nelze, tak i ona závěť či úmluva Nová, kterou Pán Ježíš odkázal nám statky věčné, nabyla moci teprve smrtí jeho, takže nikdo nemohl ono dědictví obdržeti, dokud Kristus nezemřel pro nás (v. 15.—18.). Že tak Bůh chtěl, naznačil sám již v Starém zákoně, tím totiž, že úmluva (zákon Starý), kterou učinil s národem israelským, byla po jeho vůli potvrzena krví obětní (2. Mojž. 24, 8), a že nejen posvěcení svatostánku a jeho nářadí, nýbrž takřka veškeré očišťování levitské podle zákona dělo se krví obětní (v. 19.—22). Jestliže tedy svatostánek, který byl pouze předobrazem svatostánku nebeského byl zasvěcen krví obětní, čím spíše bylo po vůli Boží nutno, aby obětí a to obětí nesmírně dokonalejší, byl očištěn, t. j. zasvěcen svatostánek nebeský, tak totiž aby nebylo lze dostati statků nebeských leč skrze oběť Vykupitelovu (23.—24.). Rozumí-li se obrazem věcí nebeských (v. 23.) velesvatyně, jest věcmi nebeskými rozuměti nebe zobrazené velesvatyní; tu ovšem slovo *καθαρίζειν* (katharidzein) jest bráti ve významu zasvětiti (všecko se zasvěcuje). Hledí-li se však k tomu, že se tu mluví v množném čísle o obrazech (*παραδείγματα* paradejgmata) věcí nebeských a že v části předchozí mluví se nejen o stánku, nýbrž i o jiných zřízeních starozákonních (v. 21. 22.), jest zajisté správnější obrazy věcí nebeských rozuměti veškeré zřízení starozákonní t. j. církev jak bojující tak oslavenou; pak zajisté jest správnější bráti slovo *καθαρίζειν* ve významu jeho vlastním, očišťovati. Kristus zemřel sice za hříchy všech lidí, přece však sv. Pavel připomíná ve v. 15. pouze hříchy spáchané pod Starým zákonem, hříchy israelitů; činí tak proto, poněvadž chce znova také tímto způsobem upozorniti, že oběti starozákonní, levitské, nebyly samy o sobě s to, aby zjednaly vnitřní, duševní očištění, Kristova oběť na kříži však že byla tak účinná, že podala dostiučinění za všecky hříchy spáchané nejen v Novém, nýbrž i v Starém zákoně, takže skrze Krista mohli a mohou býti spaseni všichni lidé, jak ti, kteří žili a žijí po Kristu, tak ti, kteří žili před ním. Vskutku také i před Kristem mohli lidé dosíci odpuštění hříchů a milosti Boží, ale jedině skrze Krista, věrou v budoucího Vykupitele čili pro zásluhy Kristovy (jeho oběti).

toho, kdo závěť učinil. 17 Závěť totiž jest pravomocna (teprve) při
mrtvých; jinak nenabývá moci, pokud žije závětce. 18 Proto ani ta
první úmluva (závěť) nebyla zasvěcena bez krve. 19 Neboť když Mojžíš
ohlásil všemu lidu každé přikázání zákona, vzav krev telat a kozlů
s vodou a vlnou šarlatovou a s yzopem, pokropil jak knihu samu, tak
i veškeren lid 20 řka: „Toto jest krev úmluvy, kterou s vámi
učinil Bůh.“ 21 Také svatostánek a veškeré nářadí bohoslužebné po-
kropil krví podobně.“ 22 A skoro všecko krví se očišťuje podle zákona
a bez vylití krve není odpuštění. 23 Jest tedy nutno, aby obrazy věcí
nebeských těmito se očišťovaly, věci nebeské však samy obětmi lepšími,
nežli jsou tyto. 24 Neboť Kristus Ježíš nevešel do velesvatyně rukama
udělané, která by byla napodobením (velesvatyně) pravé, nýbrž do sa-
mého nebe, aby se ukázal nyní před Bohem za nás, 25 nikoliv, aby
se obětoval častokráte, jako velekněz vchází do velesvatyně každý
rok s krví cizí, 26 sice jinak byl by musil trpěti častokráte od počátku
světa; ale jednou na skonání věků se ukázal, aby shladil hříchy svojí
obětí. 27 A jako jest uloženo lidem jednou umříti, a potom soud, 28 tak
i Kristus byv obětován jednou, aby shladil hříchy mnohých, po druhé
bez hříchu se ukáže těm, kteří ho čekají ke spáse.

KAPITOLA 10.

1 Poněvadž totiž zákon má (toliko) stín budoucích statků, a nikoli
sám obraz těch věcí, nemůže nikdy týmiž obětmi každoročními, které
přinášejí ustavičně, zdokonaliti ty, kteří přistupují, 2 sic jinak byly by
přestaly se přinášeti, poněvadž by neměli již žádného vědomí hříchu
ti, kteří konají službu (Boží), jsouce jednou očištěni. 3 Ale při nich
činí se připomínka hříchů každoročně, 4 neboť jest nemožno, aby krev

---

9, 25.—10. 18. Vraceje se ku předmětu, o němž mluvil ve v. 8.—14. dokazuje účinnost a tím i přednost oběti Kristovy před levitskými také z toho, že jeho jediná oběť stačila (nadbytně) na dostiučinění za všecky hříchy všeho lidstva, levitské však oběti jakkoli často podávané nestačily na ospravedlnění nikoho (v. 25.). Dokazuje to a) z povahy věcí (v. 26.), b) z podobenství Kristovy smrti se smrtí lidí (v. 27. 28.), c) z podstaty obětí levitských a jejich poměru k oběti Kristově (10, 1.—4.), d) ze svědectví Písma sv. (10, 5.—18.).

26. t. j. kdyby jedna oběť Kristova nestačila na vykoupení lidstva a bylo třeba, aby se obětoval vícekráte za hříchy každého období zvláště, byl by musil od počátku světa, t. j. od pádu Adamova, Kristus umříti častokráte, neboť hned od pádu Adamova lidé hřešili. Ale Kristus zemřel za hříchy lidstva jen jednou, teprve nyní na skonání věků, čili v době mesiášské; patrně tedy jediná ta oběť jeho stačila jednou pro vždy a pro všecky.

27.—28., t. j. jako lidé po úradku Božím jenom jednou umírají a potom již neobjevují a neobjeví se v těle živém leč až bude soud, tak i Kristus Ježíš jenom jednou se obětoval za hříchy mnohých, t. j. všech lidí, jichž bylo a jest mnoho, a potom (vstav z mrtvých a vstoupiv na nebesa) neobjeví se již na zemi k životu smrtelnému jako oběť za hříchy, nýbrž bez hříchu t. j. nemaje již trpěti za hříchy lidstva, (poněvadž již za ně dostiučinil) přijde na konec světa jako soudce, aby své věrné učinil věčně blaženy i podle těla. — Slovy „uloženo jest lidem jednou umříti“ vyjadřuje pouze to, co po úradku Božím děje se pravidelně, nehledě k tomu, že někteří mimořádně zemřeli dvakráte (dcera Jairova, mládenec naimský, Lazar), a že, jak lze alespoň s pravděpodobností souditi z 1. Thess. 4, 17. a 2. Kor. 5, 1.—3., někteří z těch, kteří budou žíti při Kristově příchodu k soudu, beze smrti vejdou do blaženosti věčné.

10, 1.—4. Smysl jest: Zákon Starý obsahoval toliko předobraz statků mesiášských, nikoli vlastní jejich podstatu, a pro tento předobrazný svůj ráz nemohl ovšem ani při každoročním podávání týchž obětí smírných zdokonaliti či vniterně ospravedlniti a posvětiti toho, kdo přistupoval obětí ctít Boha, ať to byl

býků a kozlů shladila hříchy. 5 Proto vcházeje na svět praví: „Obětí
(krvavých) ani darů jsi nechtěl, ale tělo připravil jsi mi;
6 oběti zápalné a záhříšné nelíbily se tobě. 7 Tu
jsem řekl: Hle, přicházím, (jakož) v závitku knihy
psáno jest o mně, abych vykonal vůli tvou, Bože.
8 Svrchu pravil: „Obětí krvavých ani darů ani obětí zápalných a záhříšných jsi nechtěl ani sobě nezalíbil", a přece podávají se podle zákona; 9 potom však řekl: „Hle,
přicházím, abych vykonal vůli tvou." (Tak) zrušuje ono
první, aby ustanovil to druhé. 10 V této vůli jsme posvěceni obětováním těla Ježíše Krista jednou provždy. 11 A každý kněz tu stojí
denně, konaje svoji službu a přinášeje častokráte tytéž oběti, jež nikdy
nemohou shladiti hříchy; 12 tento však obětovav jednu obět za hříchy,
posadil se navždy na pravici Boží, 13 od té chvíle očekávaje, až
nepřátelé jeho budou položeni za podnoží noh jeho.
14 Neboť jednou obětí zdokonalil navždy ty, kteří se posvěcují. 15 Svědčí

---

kněz, jenž obět podával, ať jiný, jehož jménem neb za něhož se obět podávala (v. 1.). Že tomu tak, patrno z toho, že by jinak nebylo již třeba podávati oběti smírné za hříchy. Ty však nepřestaly se podávati, ano každého roku v den smíření připomíná a vyznává velekněz hříchy lidu a obětuje za sebe i za ně oběti smírné. Patrně tedy předešlými obětmi hříchy shlazeny nebyly, vnitřního očištění a posvěcení se nedostalo. A to zcela přirozeně; neboť není možno, aby krev býků a kozlů sama o sobě měla nadpřirozenou moc shladiti hříchy (2.—4.).

5.—14. Slova uvedená ve v. 5.—7. ze žalmu 39, 7.—9. v literním smyslu týkají se Davida. Jimi praví on k Bohu, že se mu (Bohu) nelíbí tak oběti starozákonní (jak krvavé tak nekrvavé) jako pokorná poslušnost, kterou Bůh od něho vyžaduje a kterou on (David) mu ochotně chce prokazovat (5.—7.). Poněvadž však David byl Kristovým předobrazem, sv. Pavel přičítá je ve smyslu předobrazném Synu Božímu, kterak on vcházeje na svět svým vtělením, projevuje ochotu, že bude jako Bohočlověk poslušen nebeského Otce svého až k obětování sebe sama za hříchy lidstva, věda, že Otec takové poslušnosti od něho žádá, poněvadž oběti starozákonní jsouce nedokonalé, nestačí, aby učinily dosti za hříchy lidstva a zjednaly milost a spásu. I dovozuje z toho, že na místo obětí starozákonních jakožto nedokonalých a nedostatečných nastoupila jediná obět Kristova jakožto dokonalá a taková, která vniterná ospravedlnění a věčnou spásu všem lidem zjednati může a skutečně zjednává těm, kteří prostředky od Krista ustanovenými zásluhy jeho si přivlastňují a se posvěcují (v. 8.—14.). — tělo připravil jsi mi, tak sv. Pavel uvádí slova žalmistova podle překladu alexandrijského ve smyslu: připravil, dal jsi mi při vtělení tělo, abych je konaje v něm dokonale vůli tvou obětoval pro spásu lidstva. Podle hebrejského textu žalmu (i podle jeho překladu Vulgáty) bylo by: Uši jsi mi probodl (propíchl) t. j. uši (nástroj, kterým člověk přijímá rozkazy, aby je ochotně konal) jsi mi učinil (dal), abych poslouchaje tebe konal dokonale vůli tvou (i tu, podle které mám své tělo obětovati pro spásu lidstva). Jak vidno, podle obojího znění jest smysl stejný, jenže při znění prvním, jak je uvedl sv. Pavel, zřejměji vyjadřují předobrazný smysl slov žalmistových. — V závitku knihy doslovně v hlavě knihy, t. j. v závitku knihy zákona (v Písmě sv.). Pokud totiž psalo se na papyrusu neb na kožených pruzích neb na pergameně, spisy zpravidla nevázaly se v knihy po způsobu našem, nýbrž pergamen neb pruh další se ovíjel kolem tenké hůlky opatřené svrchu knoflíkem neb růžkem. Knoflík ten slul hlavou (hlavicí) a po něm nazývali pak i závitek sám. — Obětí . . . jsi nechtěl, praví tak, ne že by Bůh nebyl jich chtěl vůbec, vždyť sám je přikázal, nýbrž pokud se týká Davida, nebyly mu tak milé jako dokonalá poslušnost jeho vůle, a pokud se týká Krista, že nestačily k vykoupení lidstva, Kristova obět však úplně k tomu stačila. Každý kněz (v. 11.) totiž levitský stojí totiž před Bohem u oltáře. — Od té chvíle očekává (v. t.) t. j. vstoupiv na nebesa, nepřijde již nikdy na svět v těle smrtelném, aby se znova obětoval za hříchy lidstva, nýbrž očekává úplného účinku své oběti jednou podané, úplné totiž poroby všech svých nepřátel. Příčinu toho (proč Kristus nepřijde již se obětovat v těle smrtelném) udává sv. Pavel ve v. 14., onu totiž, že Pán Ježíš jedinou obětí svojí dokonal, zdokonalil t. j. ospra-

nám to však i Duch svatý; neboť když byl řekl: [16] „Toto jest
úmluva, kterou učiním s nimi po oněch dnech," praví
Hospodin, „dám své zákony do srdce jejich a napíši je
v mysli jejich [17] a na hříchy a nepravosti jejich ne-
budu již vzpomínati." [18] Kde však jest odpuštění hříchů, tam
není již oběti záhříšné.

Sv. Pavel povzbuzuje ke stálosti ve víře poukazem na soud a na osvědčenou již vytrvalost v čas pronásledování. v. 19.—39.*

[19] Majíce tedy, bratři, důvěru k vejití do velesvatyně v krvi Kri-
stově, [20] které nám zasvětila jako cestu novou a živou (vedoucí) skrze
oponu, to jest skrze tělo jeho, [21] a (majíce) kněze velikého nad
domem Božím, [22] přistupujme s opravdovým srdcem v plné víře, skro-
peni jsouce na srdci od svědomí zlého a umyti na těle vodou čistou;
[23] držme vyznání své naděje nezvratným, (neboť věrný je ten, jenž za-
slíbil), [24] mějme pozor jedni na druhé, bychom se povzbudili k lásce
a k dobrým skutkům, [25] a neopouštějme shromáždění svého, jakož ně-
kteří mají obyčej, nýbrž napomínejme, a to tím více, čím více spatřu-

---

vedlnil, posvětil ty, kteří prostředky od Krista ustanovenými zásluhy jeho oběti si přivlastňují a se posvěcují, a to navždy, na věky, pokud totiž dostatečnost a moc oběti Kristovy trvá a trvati bude na věky, takže nové oběti pro spásu lidstva nebude potřebí.

16.—17. Slova ta jsou z Jerem. 31, 33. 34. Viz 8, 10.—12.

* V části druhé (10, 19.—13., 17) povzbuzuje ke stálosti ve víře (10, 19.—12, 13) a ku cvičení se v křesťanských ctnostech (12, 14.—13., 17). Své povzbuzení k víře odůvodňuje a) poukazem na přísný soud a těžký trest, který stihne odpadlíky (v. 19.—31.), b) vzpomínkou na vytrvalost, kterou čtenáři v naději ve věčnou odměnu již osvědčili v čas pronásledování (v. 32.—39.), c) poukazem na starozákonní příklady pevné víry (11, 1.—40.), d) na příklad Kristův (12, 1.—3.) a na otcovskou lásku, ze které Bůh dopouští utrpení (12, 4.—13.).

19.—22. Smysl jest: Máme bezpečnou důvěru, naději, že nám jest otevřen přístup do velesvatyně nebeské; důvěra ta zakládá se v krvi Kristově, t. j. v oběti krvavé, kterou Kristus podal za nás na kříži. Tato krev Kristova (Kristus svojí obětí) nám jej zasvětila, otevřela jako cestu novou, které dosud nebylo, a jako cestu živou, která skutečně vede nejen k životu milosti na zemi, nýbrž i k životu věčně blaženému ve velesvatyni nebeské, a to skrze oponu těla Kristova, či skrze smrt jeho obětní, podobně jako cesta stará, která také ne bez krve obětní byla zasvěcena (9, 15.), vedla skrze oponu skutečnou do velesvatyně starozákonního svatostánku, který byl pouhým předobrazem svatostánku nebeského. Máme též nad církví bojující, trpící i oslavenou velekněze na výsost vznešeného, jenž úřad svůj stále vykonává (při mši sv., orodováním, představováním toho, co za nás vytrpěl. Viz 7, 25; Mat. 28, 19. pozn. na str. 176.) A poněvadž máme takovou důvěru a takového velekněze, přistupujme k Bohu s důvěrou, s opravdovým srdcem t. j. se srdcem čistým, prostým všeho pokrytství a vší náklonosti k židovství (úmyslu vrátiti se k židovství). — Poněvadž řeckou náměstku ἥν hén lze vztahovati také ke slovu ὁδόν hodon, cestu, překládají mnozí ve shodě s Vulgátou takto: Majíce důvěru ku vjití . . cestou (cestou to), kterou nám zasvětil novou, neb kteréž (vejití) nám zasvětil, cestou novou . . . Smysl zůstává sice co do věci stejný, ale v řeckém textě jest přirozenější náměstku onu vztahovati k předcházejícímu slovu εἴσοδον ejsodon, a tedy překládati způsobem svrchu podaným. — skropení na srdci, t. j. očištění; vodou čistou či očistnou, t. j. křtem svatým; naráží tu na očistnou vodu z popela jalovičního, o které se zmínil v 9, 13.

23. t. j. zachovejme nezvratně onu důvěru a naději v život věčně blažený, kterou jsme vyznali na křtu sv.

24. abychom se povzbudili, doslovně: ku povzbuzení, za účelem povzbudit se.

25. t. j. nezanedbávejme bohoslužebných shromáždění svých. Spatřujete, že den se blíží, t. j. den soudný; sv. Pavel mluví tak, jakoby den ten

jeme, že den se blíží. [26] Neboť hřešíme-li dobrovolně dosáhše poznání
pravdy, již nezůstává obět za hříchy, [27] nýbrž hrozné jakési očekávání
soudu a žár ohně, který stráví protivníky. [28] Porušil-li kdo
zákon Mojžíšův, bez milosrdenství na základě dvou nebo tří svědků
propadá smrti, [29] čím horšího trestu hodným, zdá se vám, bude uznán
ten, jenž by Syna Božího pošlapal a za poskvrněnou měl krev úmluvy,
kterou byl posvěcen, a Ducha milosti by potupil? [30] Neboť známe
toho, jenž řekl: „Má jest pomsta a já odplatím," a opět: „Souditi bude Pán lid svůj." [31] Hrozné jest upadnouti v ruce Boha
živého.

[32] Rozpomínejte se na předešlé dny, ve kterých byvše osvíceni
přestáli jste veliký boj utrpení, [33] jednak potupami a útisky staveni
jsouce na odiv, jednak stavše se účastníky těch, jimž se takto vedlo.
[34] Vždyť nejen jste se ukázali soucitni s vězni, nýbrž i s radostí jste
snesli odebrání svého majetku vědouce, že máte statek lepší a to
trvalý. [35] Neodmítejte tedy své důvěry, která má velikou odplatu.
[36] Vytrvalosti zajisté jest vám potřebí, abyste vykonávajíce vůli Boží,
obdrželi statek zaslíbený; [37] neboť ještě velmi maličko a přijde
ten, jenž přijíti má a nebude meškati. [38] „Spravedlivý
pak můj živ jest z víry," ale „straní-li se, nemá v něm zalíbení duše má." [39] My však nepatříme k těm, kteří se straní ke
(své) záhubě, nýbrž k těm, kteří mají víru, aby získali život.

KAPITOLA 11.

Sv. Pavel povzbuzuje ke stálosti ve víře příklady starozákonními, v. 1.—40.

[1] Jest pak víra základem věcí, kterých doufáme, přesvědčeností
o věcech neviditelných; [2] pro ni zajisté staří obdrželi (dobré) svědectví.

---

měl v brzku nastati, ne že by o blízkosti dne toho byl přesvědčen, nýbrž že nemaje v té příčině žádného zjevení zvláštního pokládal blízkost jeho za možnou.

26. Jak učí souvislost, těmi, kteří dobrovolně hřeší, rozuměti jest odpadlíky od víry. Opustí-li oni dobrovolně Krista, skrze něhož jedině lze dojíti spásy, není již oběti jiné, která by jim spásu zjednala. Netvrdí tím, že by odpadlíci takoví vůbec nemohli býti spaseni, nýbrž jen, že velice těžko přicházejí ke spáse a to proto, poněvadž stěží činívají pravé pokání, nechtíce působiti s milostí Boží. Viz 6, 4.

27. žár ohně atd. viz Is. 26, 11.

28. Viz 4. Mojž. 15, 30; 35, 30; 5. Mojž. 17, 6; Mat. 18, 16; Jan 8, 17; 2. Kor. 13, 1.

29. t. j. jenž by svým odpadem od víry Syna Božího na výsost potupil, jeho krev, skrze kterou zákon Nový (Nová úmluva) byl potvrzen a on na křtu sv. omilostněn a posvěcen, za krev obyčejnou, veškeré moci prostou, pokládal a tak odmítaje od sebe milost, Ducha sv. potupil.

30. Uvedeno z 5. Mojž. 32, 35.—36. (Řím. 12, 19).

32. byvše osvíceni, totiž světlem pravdy a milosti Kristovy.

37. Srovn. Is. 26, 20; Habak. 2, 3.

38. Habak. 2, 4.

39. Doslovně bylo by: my však nejsme (dítkami) stranění se (oddělování se), nýbrž (dítkami) víry k získání života.

1. Víra jest základem (podstatou) věcí, kterých doufáme, buď v tom smyslu, že věrou držíme již jakousi měrou to, co doufáme, aneb spíše ve smyslu, že naděje spočívá, zakládá se na víře; přesvědčenost či jistota, spočívající na spolehlivém důvodě (na autoritě božské), že zaslíbených statků dojdeme.

[3] Věrou poznáváme, že vesmír je stvořen slovem Božím, aby z věcí
neviditelných povstaly viditelné. [4] Věrou Abel přinesl Bohu lepší obět
nežli Kain a pro ni obdržel svědectví, že jest spravedlivý, neboť Bůh
sám vydal svědectví nad jeho dary, a skrze ni umřev ještě mluví.
[5] Věrou Henoch byl vzat (se země), aby nezemřel; i nenalézali ho,
poněvadž ho vzal Bůh; neboť prve, nežli byl vzat, měl svědectví, že
se zalíbil Bohu. [6] Bez víry však nelze líbiti se Bohu, neboť ten, jenž
přistupuje k Bohu, musí uvěřiti, že (Bůh) jest a odplacuje těm, kteří
ho hledají. [7] Věrou Noe, dostav zjevení o tom, čeho ještě viděti nebylo,
v bázni připravil koráb na záchranu domu svého, a tou odsoudil svět
a stal se dědicem té spravedlnosti, která jest z víry. [8] Věrou uposlechl
Abraham, když byl vyzýván, aby vyšel na místo, které měl dostati
v dědictví; i vyšel nevěda, kam jde. [9] Věrou se ubytoval v zemi zaslíbené
jako v cizí, přebývaje ve stanech s Isákem a Jakobem, spoludědici
to téhož zaslíbení; [10] neboť očekával město pevně založené,
jehož stavitelem a tvůrcem jest Bůh, [11] Věrou i Sára neplodná obdržela
moc státi se matkou, a to mimo čas věku, neboť věřila, že věrný jest
ten, jenž zaslíbil; [12] proto také z jednoho, a to umrtveného (muže)
povstali (potomci) jako hvězdy nebeské co do množství a jako
písek na břehu mořském, ten nesčíslný. [13] Ve víře zemřeli
tito všichni, neobdrževše toho, co bylo zaslíbeno, nýbrž zdaleka (jen)
to spatřivše a pozdravivše a vyznavše, že jsou příchozí a pohostinu
na zemi. [14] Neboť ti, kteří takové věci mluví, dávají na
jevo, že vlasti hledají. [15] A kdyby byli mínili onu, ze které vyšli, byli
by měli vhodný čas navrátiti se; [16] ale oni si žádají (vlasti) lepší, to
jest nebeské. Proto Bůh nestydí se za ně, slouti jejich Bohem, vždyť
jim připravil město. [17] Věrou Abraham obětoval Isáka, jsa zkoušen,
a obětoval to jednorozence, on, jenž byl obdržel zaslíbení, [18] k němuž

---

3. aby z věcí neviditelných atd., t. j. aby to, co bylo od věčnosti v Bohu toliko jako neviditelné idee tvorstva, uskutečnilo se vůlí Boží.

4. Viz 1. Mojž. 4, 4; Mat. 23, 35; 1. Moj. 4, 10. Věrou, t. j. mocí víry. Proto byla obět jeho Bohu milejší, poněvadž měl víru lepší než Kain. K čemu se ta víra vztahovala, známo není, nejspíše k Vykupiteli, tak totiž, že Abel, uvěřiv v zaslíbení dané prvním rodičům v ráji o Vykupiteli, podával svou obět pod dojmem té víry a naděje ve Vykupitele, Kain pak, ač nebyl té víry a naděje zcela prost, přece nevěřil a nedoufal ve Vykupitele tak dokonale jako Abel.

5. Viz 1. Mojž. 5, 24; Sirach 44, 16.

6. hledají, t. j. ho cti, jemu slouží, odplacuje, doslovně stává se (jest) odplatitelem.

7. Viz 1. Mojž. 6, 8, 9. 1.—22; 7, 1; Sir. 44, 17.

8. Když byl vyzýván (volán), tak dle správnějšího čtení řeckého *καλούμενος* jsa vyzýván, volán. Dle tohoto čtení apoštol poukazuje na povolání, které se stalo v Háranu v Mezopotamii (1. Mojž. 12, 1. 4.). Některé rukopisy řecké mladší mají však se členem *ὁ καλούμενος* (ten, jenž byl zván Abrahamem). Dle tohoto zajisté nesprávného čtení, jehož však drží se i Vulgáta, apoštol poukazuje na změnu dřívějšího jména Abram v jméno Abraham.

9. Viz 1. Mojž. 23, 4; 26, 3; 35, 12.

10. město pevně založené (doslovně mající základy) či trvalé, t. j. vlast nebeskou; kterou tak nazývá proti stanům, které základů neměly.

11. Viz 1. Mojž. 17, 19; 21, 2.

12. z muže umrtveného, již starého, sešlého. Viz Řím. 4, 19. — jako hvězdy nebeské atd., naráží na 1. Mojž. 22, 17.

13. z daleka spatřivše, totiž toliko věrou. Vyznavše, že jsou příchozí . . ., naráží na 1. Mojž. 23, 4.

16. Viz 2. Mojž. 3, 6; Mark. 12, 26. 27.

17. Viz 1. Mojž. 22, 1.—13.

18. Viz 1. Mojž. 21, 12.

bylo řečeno: V Isákovi bude ti nazváno potomstvo;
[19] povážilť, že Bůh jest mocen i z mrtvých vzkřísiti; proto ho obdržel
i jako předobraz. [20] Věrou také vzhledem k věcem budoucím Isák po-
žehnal Jakuba a Esaua. [21] Věrou Jakub umíraje požehnal každého
syna Josefova a poklonil se k vrchu berly své. [22] Věrou Josef skonávaje
zmínil se o vyjití synů israelských a učinil nařízení o svých kostech.
[23] Věrou Mojžíš narodiv se byl ukryt po tři měsíce od svých rodičů, po-
něvadž viděli, že dítko jest krásné, a nebáli se rozkazu králova. [24] Věrou
Mojžíš dospěv zřekl se, aby se nazýval synem dcery Faraonovy, [25] a zvolil

---

19. Abraham obdržel zaslíbení, že bude míti četné potomstvo a že v jednom z potomků jeho budou požehnáni všichni národové. A přece, ač teprve u vysokém stáří dostal ze Sáry jen jediného syna, skrze něhož zaslíbení ono mělo se naplňovati, přece hotov byl jej k rozkazu Božímu obětovati v pevné víře, že Bůh vyplní, co slíbil, byť i mrtvého měl vzkřísiti. A pro tuto víru obdržel syna, kterého již v duchu obětoval, nejen zase živého, nýbrž i jako předobraz budoucího Vykupitele, jako předobraz jeho krvavé oběti a vzkříšení.

20. Viz 1. Mojž. 27, 27.—29; 39.—40.

21. Viz 1. Mojž. 48, 15.—16. — Poklonil se k vrchu berly své; tak uvedeno z 1. Mojž. 47, 31. podle překladu alexandrijského učiněného ve 3. stol. př. Kr. (při knihách Mojžíšových); podle nynějšího textu hebrejského, (který podle toho, jak byl ustálen od učenců židovských masoretů mezi 8.—10. stol. po Kr. označením samohlásek, čte řečené slovo mittáh, lůžko, bylo by: poklonil se k hlavě (vrchu) lůžka. Hebreové totiž nepsali samohlásek vyjma důležitější, i bylo proto možno mnohdy čísti a vykládati slova různě. Znění textu biblického drželo se ovšem v paměti a uchovávalo se podáním; přece však některá slova nebyla čtena ode všech stejně, jako zejména také řečené slovo mth, které jedni (překladatelé alexandrijští) četli matteh, jiní (masoreté) mittah. Sv. Pavel přidržel se překladu alexandrijského zajisté proto, že jej pokládal za správný. Co do věci však smysl jest stejný podle obojího textu, totiž, že Jakob dostav ujistění od Josefa, že ho pochová nikoli v Egyptě, nýbrž v Palestině ve hrobě předků jeho, poklonil se a poděkoval Bohu v pevné víře, že potomstvo jeho nezůstane v Egyptě, nýbrž přejdouc do Palestiny, vezme ji v dědičné držení, a tak se vyplní, co jemu a předkům jeho Abrahamovi a Isákovi bylo zaslíbeno o dědičném držení té země. Při tom buď pozvedl se (na lůžku svém) a obrátil se k hlavě lůžka svého (dle textu hebr.), aneb spíše povstav z lůžka opřel se o berlu svou, takže se poklonil směrem k vrcholu své berly. Vulgáta vynechavši předložku, překládá „adoravit fastigium virgae eius“, „poklonil se vrcholu berly jeho“ (Josefovy). Překlad ten není sice přesný, avšak vyjadřuje hlubokou myšlenku, která by ještě více svědčila o víře Jakobově, myšlenku totiž, že on, vida ve svém synu Josefovi předobraz Vykupitelův, poklonil se mu jako předobrazu Vykupitelovu či spíše, že poklonil se Vykupiteli předobrazenému Josefem.

22. Viz 1. Mojž. 50, 23. Učinil nařízení o svých kostech, zavázal totiž své bratry a tím i jejich potomky, aby, až vyjdou z Egypta, vzali s sebou kosti jeho do země zaslíbené (Palestiny).

23. Viz 2. Mojž. 1, 2. 17. Věrou byl ukryt, poněvadž viděli, že dítko jest krásné. Věřili totiž pevně, že Bůh věren svému zaslíbení, lid israelský z Egypta vysvobodí, ano věřili, že i dítko jejich bude zachráněno, tím spíše, poněvadž v tom byli utvrzováni krásou dítka svého. Proto ukryli dítko své přes rozkaz králův, aby každé novorozené dítko mužského pohlaví bylo utraceno. Možná dost však, že se jim dostalo nějakým způsobem i poučení od Boha, že skrze toto dítko jejich vysvobodí lid israelský z Egypta.

24. 25. Chtěl raději trpěti s lidem israelským, nežli jako adoptovaný syn dcery královské zůstati na dvoře královském a požívati tam pocty a různých příjemností dočasných, a to tím spíše, poněvadž požitek tento byl by požitkem z hříchu, neboť přidržeti se egyptského dvora, Egypťanův a tím i jejich bohů, bylo by bývalo zároveň odloučením se od národa vyvoleného i odvrácením se od pravého Boha. — Za bohatství pokládal pohanu Kristovu, pokud totiž v utrpení a pohaně lidu israelského, které s nimi snášeti chtěl, (milostí Boží osvícen) viděl předobraz utrpení a pohany budoucího Vykupitele a měl je za větší bohatství nežli poklady Egypťanů, jichž mohl užíti, poněvadž přihlížel k veliké odměně, které se mu za to dostane jednak vysvobozením lidu z Egypta, jednak, a to hlavně, v nebesích.

si raději trpěti protivenství s lidem Božím, nežli míti dočasný požitek
z hříchu, [26] pokládaje za větší bohatství pohanu Kristovu nežli poklady
Egypťanů, neboť prohlédal k odplatě. [27] Věrou opustil Egypt neboje se
hněvu králova, neboť jakoby takřka viděl toho, jenž jest neviditelný,
nabyl síly. [28] Věrou slavil hod beránka a vylití krve, aby se jich nedotekl
ten, jenž hubil prvorozence. [29] Věrou přešli Rudé moře jako po suché
zemi, Egypťané však pokusivše se o to, byli pohlceni. [30] Věrou padly
zdi Jericha, byvše obcházeny po sedm dní. [31] Věrou nevěstka Rahab
nezahynula s nevěřícími, přijavši vyzvědače s pokojem.
[32] A co mám ještě říci? Vždyť by mi nestačil čas, kdybych měl
vypravovati o Gedeonovi, Barákovi. Samsonovi, Jeftovi, Davidovi, Samuelovi a prorocích, [33] kteří věrou přemohli království, vykonali spravedlnost, dosáhli věcí zaslíbených, zacpaly tlamy lvům, [34] uhasili prudkost
ohně, unikli ostří meče, posilnili se ze slabosti, stali se hrdinami v boji,
zahnali vojska cizích (národů). [35] Ženy obdržely vzkříšením své mrtvé.
Jiní však byli nataženi (na mučidla) nepřijavše vysvobození, aby dosáhli lepšího vzkříšení; [36] jiní zakusili posměchy a bití, ano i okovy
a žaláře; [37] byli kamenováni, rozřezáni, (mučením) zkušeni, mečem
usmrceni; chodili v skopovicích, v kožích kozích, trpíce nedostatek,
jsouce souženi a trápeni; [38] oni, jichž svět nebyl hoden, bloudili v pustinách a v horách a v jeskyních a v rozsedlinách zemských. [39] A ti
všichni, ač (dobré) svědectví obdrželi pro svou víru, nedošli toho, co
bylo zaslíbeno, [40] poněvadž Bůh předřídil pro nás něco lepšího, aby
nepřišli k dokonalosti bez nás.

---

27. 2. Mojž. 2, 15.
28. 2. Mojž. 12, 1.—13. 21.
29. 2. Mojž. 14, 22. 27.
30. Jos. 6, 20.
31. Jos. 2, 11.—12; 6, 17.—23. Jak. 2, 25.
33. přemohli království, říše nepřátelské na př. Soudcové, David; vykonali spravedlnost buď ve smyslu „vykonávali spravedlivě soudcovský úřad sobě svěřený“, jako Samuel, David, aneb ve smyslu „vedli život spravedlivý, zachovávajíce Boží přikázání a vykonávajíce svědomitě úřady sobě svěřené“; dosáhli (za živa) věcí zaslíbených, totiž časných, jako vítězství nad nepřáteli, prospěch země a j., na př. Soudcové, David; zacpali tlamy lvům, na př. Samson, David, Daniel.
34. uhasili prudkost ohně mládenci v peci ohnivé (Dan. 3, 24.; 1. Mak. 2, 59.), unikli ostří meče (1. Král. 18, 11.; 19, 10.; 21, 10.; 3. Král. k. 19., 4. Král. k. 6.), posilnili se ze slabosti, buď že se pozdravili z nemoci (Ezechiáš, 4. Král. 20, 1.—7.), aneb byvše slabí nabyli mimořádné síly (Samson, Soudc. 16, 19.).
35. Ženy obdržely své mrtvé vzkříšeny (3. Král. 17, 17.—23.; 4. Král. 4, 17.—37.); jiní byli nataženi na mučidla a biti (2. Makk. 6, 18.—30.; 7, 1.—41.).
36. týká se zvlášť proroků. (3. Král. 22, 24—27.; Jer. 37, 14.—20.; 38, 6.).
37. byli kamenováni Nabot (3. Král. 21, 13.), Zachariáš, syn Ioiadův (2. Paral 24, 20.—22.; Mat. 23, 35.), podle podání též Jeremiáš; rozřezán podle podání Isaiáš; chodili v skopovicích a kožích kozích, t. j. v obleku chudobném, zejména proroci, nemajíce přístřeší stálého a bezpečného.
39. obdrželi (dobré) svědectví, totiž v Písmě sv. (Taktéž ve v. 2.); nedošli toho, co bylo zaslíbeno, totiž plné spásy messiášské či blaha věčného co do duše i co do těla. Co do duše došli ho sice již, ale ne v době starozákonní, nýbrž messiášské, až Kristus, dokonav dílo vykupitelské, vzal duše jejich z předpeklí s sebou do nebe; co do těla nedošli ho vůbec ještě, neboť po vůli Boží nemají k dokonalosti či k plné spáse messiášské přijíti bez nás, ne dříve nežli světci novozákonní, nýbrž všichni stejně až při všeobecném vzkříšení v den soudný. Pro nás křesťany předřídil něco lepšího tím totiž, že nám dal žíti v době messiášské.

KAPITOLA 12.

Sv. Pavel povzbuzuje ke stálosti ve víře poukazem na příklad Kristův a na otcovskou lásku Boží. v. 1.—13.

[1] Proto i my, majíce kolem sebe tak veliký oblak svědků, odložme
veškeré břímě a hřích (nás) obstupující a běžme s vytrvalostí běh
o závod nám předložený, [2] patříce na vůdce a dokonatele víry, na
Ježíše, jenž pro radost sobě předloženou přestál kříž, nedbaje potupy,
a posadil se na pravici trůnu Božího. [3] Pomyslete přec na toho, jenž
takový odpor proti sobě snesl od hříšníků, abyste neustávali, ochabujíce
na mysli.
[4] Dosud jste neodporovali až do krve ve svém boji proti hříchu,
[5] a zapomenuli jste na napomenutí, které k vám jako k synům mluví
(pravíc): „Synu můj, nepovrhuj kázní Páně, ani ne-
ochabuj, když jsi kárán od něho, [6] neboť koho Pán miluje,
toho kárá; šlehá však každého syna, kterého při-
jímá.“ [7] V kázni vytrvávejte; Bůh se k vám chová jako k synům;
neboť který jest syn, jehož by otec nekáral? [8] Jste-li však bez kázně,
které stali se účastni všichni, jste cizoložňata a ne synové. [9] Mimo to
otcové těla našeho kárali nás, a my jsme je ctili; nepoddáme liž se
mnohem spíše Otci duchů, abychom žili? [10] Vždyť oni kárali nás pro
málo dní podle zdání svého, tento však k tomu, co jest prospěšno,
abychom se stali účastni svatosti jeho. [11] Každá kázeň pro přítomnost
nezdá se býti radostnou, nýbrž smutnou, ale později vydává pokojné

12, 1. veškeré břímě, t. j. nezřízenou péči o věci časné, zlé náklonnosti a vůbec vše, co překáží životu křesťanskému; hřích nás obstupující, t. j. buď zlou žádostivost, kterou máme potlačovati a v tom smyslu odkládati, jak myslí jedni, aneb hřích ve vlastním smyslu slova, který mají pravým pokáním odložiti ti, kteří se ho dopustili, a kterého všichni mají se varovati, jak vykládají jiní, aneb spíše příležitosti ke hříchu (falešné přátele, špatné rádce a j.), které člověka obstupují, aby ho svedly. Svatý Pavel používá tu obrazu od běhu o závod, k němuž závodníci odkládali veškeré břímě i šat, vůbec vše, co by v běhu překáželo, aby tím spíše mohli v běhu vytrvati a dosáhnouti cíle, a vyzývá čtenáře, aby podobně učinili a odložili překážky v životním běhu na dráze víry a ctnosti. Vulgáta vkládajíc předložku, překládá „běžme k uloženému sobě boji“ místo běžme uložený (předložený) sobě boj (zápas, běh o závod).

2.—3. Jako ti, kteří běželi o závod, hleděli k tomu cíli, ke kterému měli doběhnouti, tak i křesťané v životním běhu svém mají patřiti na svůj cíl, na Krista, a to tím spíše, poněvadž on jako Bohočlověk jest v tom i vůdcem, jenž cestu ukazuje, sám se po ní ubírav, i dokonatelem, jenž nejen sám běh ten vítězně dokonal a nejvyšší oslavy lidské přirozenosti své došel, nýbrž i jiným k dokonalosti, k vítěznému dokonání běhu toho a k oslavě věčné pomáhá a je k tomu přivádí.

5.—6. Slova uvedena z Přísl. 3, 11. 12; jsi kárán, příslušné slovo řecké znamená nejen kárati, trestati, nýbrž i vychovávati — kázní vychovávati. Podobně slovo paideia (παιδεία) značí i kázeň i výchovu.

7. V kázni vytrvávejte tak podle Vulgáty, která příslušné slovo řecké hypomenete (ὑπομένετε) pojala ve způsobě rozkazovacím. Ale slovo to může svojí formou býti též způsobem oznamovacím; tu zněl by překlad takto: „ke kázni (a tedy i ke své výchově) vytrváváte (snášíte to)“.

8. kázně stali se účastni všichni, totiž svrchu jmenovaní světci starozákonní; jste cizoložňata a ne synové, t. j. nepoddáváte-li se kázni Boží, jste nepraví a nikoli praví synové Boží.

9 Otci duchů, t. j. tomu, od něhož máme svůj nadpřirozený život duševní, Bohu.

10. t. j. rodiče vychovávali nás kázní pouze pro časný život, Bůh však pro život věčně blažený.

ovoce spravedlivosti těm, kteří skrze ni byli vycvičeni. [12] Proto po-
zdvihněte ochablé ruce a zemdlená kolena (svá) [13] a přímé si učiňte
stezky pro nohy své, aby (úd) chromý se nevymknul, nýbrž uzdravil.

Sv. Pavel napomíná k pokoji a k svatosti. v. 14.—29.

[14] Usilujte o pokoj se všemi a o svatost, bez které nikdo nespatří
Boha, [15] přihlížejíce k tomu, aby nikdo se nepřipravoval o milost Boží,
aby nějaký kořen hořkosti vzrůstaje nepřekážel
a mnozí skrze něj se neposkvrnili, [16] aby nikdo nebyl smilníkem neb
poskvrněncem, jako Esau, jenž za jedno jídlo prodal své prvorozenství.
[17] Neboť vězte, že byl odmítnut také potom, když požehnání zděditi
chtěl; neboť nenalezl místa ke změně smýšlení, ač si jí žádal s pláčem.
[18] Vždyť jste nepřistoupili k hoře hmotné a k ohni rozpálenému, ani
k temnu a mrákotě a bouři, [19] ani ke zvuku trouby a k hlasu slov,
kterýž kdo slyšeli, vyprosili si, aby k nim již nebylo mluveno slovo,
[20] neboť nesnášeli příkazu, „byť i zvíře dotklo se hory,
bude ukamenováno“, [21] a tak hrozný byl ten zjev, že Mojžíš
řekl: „Ulekl jsem se a třesu se,“ [22] nýbrž přistoupili jste k hoře Sionu
a k městu Boha živého, k Jerusalemu nebeskému a k přemnoha tisícům
andělů, shromáždění to slavnostnímu, [23] a k obci prvorozenců, za-

---

13. přímé si učiňte stezky, t. j. kráčejte přímo, čili žijte správně, aby ten křesťan, jenž by ve víře kolísal, od pravé víry nezbloudil, neodpadl, nýbrž se v ní utvrdil.

14. o svatost či o všelikou bezúhonnost života. — Usilujte o pokoj viz Řím. 12, 18.

15. hleďte ... aby kořen hořkosti ..., t. j. hleďte, aby nepovstal někdo mezi vámi, jenž by jako rostlina hořká, jedovatá, nepravým učením neb pohoršlivým životem vás mátl a mnohé od pravé víry neb dobrých mravů odvrátil. Srovn. 5. Mojž. 29, 18.

16. poskvrněncem, t. j. člověkem smýšlení světského, jenž věcmi svatými pohrdá. Esau prodav prvorozenství připravil se tím svou vinou též o zvláštní požehnání a přednosti prvorozenci příslušné. Viz 1. Mojž. 25, 33.—34.

17. nenalezl místa ke změně smýšlení, t. j. nepohnul otce svého, aby změnil smýšlení a dal mu požehnání prvorozenské, které byl dal již Jakobovi. Srovn. 1. Mojž. 27, 37.—40.

18.-24. Své napomenutí ku pokoji a svatosti potvrzuje poukazem na přednější a lepší povahu zákona Nového před povahou zákona Starého. Zákon tento byl pozemský, nedokonalý a vzbuzoval hrůzu, podobně jako i ten způsob, kterým byl na Sinai prohlášen, Nový zákon však jest nebeský, dokonalý, spojuje s nebešťany, a jest zákonem milosti a lásky.

18.—20. k hoře hmotné (doslovně „dotýkatelné“). Naráží tu na způsob, kterým byl dán na Sinaji zákon mojžíšský. Srovn. 2. Mojž. 19, 12. 13. 16. 18. 19. 20, 19.; 5. Mojž. 5, 23.—27.

21. Slova „ulekl jsem se a třesu se“ nejsou zaznamenána v knihách Mojžíšových, ač k nim poukazuje poněkud 5. Mojž. 9, 19; sv. Pavel uvedl je nejspíše na základě ústního podání.

22. Sionem a městem Jerusalemem míní Kristovu církev jak bojující na zemi tak vítěznou na nebi. Zove ji městem Boha živého, poněvadž Bůh ji založil a v ní zvláštním způsobem přebývá; zove již nebeskou nejen s ohledem na církev vítěznou, nýbrž i na církev bojující, pokud totiž a) založena jest od Krista, jenž vyšel s nebe, b) obsahuje a prostředkuje milost a pravdu zjevenou, které jsou od Boha, c) prostředkuje věčné blaho lidstva a k tomu užívá prostředků nadpřirozených a duchovních, které dostala od Boha. — Shromážděním slavnostním (panegyris — πανήγυρις) nazývá anděly vzhledem k tomu, že stále Boha oslavují.

23. Obcí prvorozenců zapsaných v nebesích míní nejspíše ony křesťany spravedlivé na zemi, o nichž Bůh ví, že v milosti jeho vytrvají a zemrou a proto do nebe vzati budou; duchy spravedlivců dokonaných, rozumí ony duše spravedlivců Starého i Nového zákona, které již do nebe přišly.

psaných v nebesích, a k Bohu, soudci všechněch a k duchům spra-
vedlivců dokonaných, [24] a ku prostředníku Nové úmluvy, k Ježíšovi,
a ku krvi pokropení, která mluví lépe nežli Abel. [25] Hleďte, ať neod-
mítáte toho, jenž (tu) mluví; neboť jestli onino neunikli odmítnuvše
toho, jenž mluvil na zemi, čím méně my, kteří se odvracíme od toho,
jenž mluví s nebes, [26] jehož hlas tehdy otřásl zemí, nyní pak zaslíbil
řka: Ještě jednou (a) já otřesu nejen zemí, nýbrž i nebem.
[27] Pravě „ještě jednou", naznačuje proměnu toho, co se otřásá,
jakožto věci, která byla učiněna (na čas), aby zůstalo to, co jest ne-
otřesné. [28] Proto docházejíce království neotřesného, prokazujme vděč-
nost, kterou bychom sloužili Bohu způsobem milým s bázní a ucti-
vostí. [29] Neboť náš Bůh jest oheň sžírající.

KAPITOLA 13.

Napomenutí k různým ctnostem křesťanským. Závěrek listu. v. 1.—25.

[1] Láska bratrská zůstávej mezi vámi. [2] Na hostinnost nezapomí-
nejte, neboť skrze ni někteří nevědouce pohostili anděly. [3] Pamatujte
na vězně jakožto spoluvězňové a na soužené jako ti, kteří sami bydlí
v těle. [4] Manželství budiž ve všem počestné a lože neposkvrněné,
neboť smilníky a cizoložníky souditi bude Bůh. [5] Život váš budiž

---

24. Ku krvi pokropení (podle Vulgaty ku pokropení krví,) t. j. ku krvi Kristově, kterou byl potvrzen Nový zákon, a pro kterou dostává se nám odpuštění a milosti, a která proto volajíc o smilování mluví lépe, nežli krev Abelova, která volala o pomstu (1. Mojž. 4, 10.).

25. toho, jenž (tu) mluví, totiž Boha. Slovem „odmítnuvše" naráží sice na to, co řekl ve v. 19, míní však různá reptání a přestupování zákona mojžíšského, kterých se židé na poušti a později dopustili a proto trestáni byli. Jestli tedy oni neunikli trestu, odmítnuvše svojí neposlušností i odpadáním k modlářství toho, jenž k nim mluvil na zemi (na Sinaji) skrze anděly a skrze Mojžíše, čím méně uniknou trestu ti křesťané, kteří svojí neposlušností, ba i odpadáním od víry odvracují se od Boha, jenž k nim mluví s nebe skrze Syna svého, sedícího na pravici jeho a šířícího pravdu a vůli Boží prostřednictvím apoštolů a jiných, ano čím méně uniknou, poněvadž, jak dále ve v. 26.—27. upozorňuje, zákon Starý byl pouze na čas, Nový však jest na věky.

26. 27. Jeho (Boží) hlas otřásl zemí, když totiž dával zákon na Sinaji. Naráží tím sice na 2. Mojž. 19, 18. (všecka hora byla hrozná, dle hebrejsk. otřásla se), ale míní účinky, které zákon Starý způsobil v dějinách připravované spásy; ty jevily se pouze pro tuto zemi, ježto před Kristem nikdo nepřišel do nebe. Nyní, t. j. vzhledem k nynější době mesiášské zaslíbil Bůh skrze proroka Hagea (2, 7,), že ještě jednou otřese, a to nejen zemí, nýbrž i nebem totiž ustanovením zákona Nového (křesťanstvím), který bude jeviti a již jeví účinky nejen pro zemi, nýbrž i pro nebe, ježto v něm lidé skutečně do nebe přicházejí a někdy i nerozumná příroda bude obnovena (2. Petr. 3, 7.—13; Zjev. 21, 1. 2) Sv. Pavel vykládaje slova prorokova klade důraz na to, že řekl: „ještě jednou" (ne vícekráte); dovozujeť z toho, že zákon nebude otřesen či nahražen jiným, nýbrž zůstane na věky. — Tím, co se otřásá, (věcí otřesnou, pohnutelnou) míní zákon Starý s jeho zřízením; věcí neotřesnou (nepohnutelnou) zákon Nový, království Kristovo.

29. Viz 5. Mojž. 4, 24.

1.—3. napomíná k lásce bratrské a s ní sdruženým ctnostem hostinnosti a soucitnosti i dobročinnosti k těm, kteří pro víru trpí vězení neb soužení; na tyto mají pamatovati jakožto jejich spoluvězňové, t. j. jakožto ti, kteří jsou s nimi spojeni touž páskou co údové téhož duchovního těla Kristova, církve, majíce na paměti, že sami bydlí v těle smrtelném a strasti podrobeném.

4.—6. vyzývá k čistotě a ku spokojenosti prosté všeho lakomství a úzkostlivé starosti o budoucnost. Slova „nezanechám" ... jsou z Jos. 1,5.; slova „Hospodin jest" ... ze žalmu 117, 6.

bez lakomství a mějte dosti na tom, co máte, neboť On sám řekl:
„Nezanechám tě ani neopustím", [6] takže s důvěrou pravíme: „Hospodin jest mi spomocníkem, nebudu se
báti (toho), co mi učiní člověk."
[7] Pamatujte na své představené, kteří k vám mluvili slovo Boží,
patřte na konec života jejich a následujte jejich víru. [8] Ježíš Kristus
(jest) týž včera i dnes i na věky. [9] Naukami různými a cizími sváděti
se nedávejte; neboť dobré jest utvrzovati srdce milostí, ne pokrmy (obětními); ony neprospěly těm, kteří jich požívali. [10] Máme oltář, z něhož
jísti nemají moci ti, kteří slouží stánku. [11] Neboť těla zvířat, jejichžto
krev za hříchy se vnáší do velesvatyně skrze velekněze, spalují se vně ležení. [12] Proto vně brány trpěl i Ježíš, aby posvětil lid
svou krví. [13] Nuže, vyjděme k němu vně ležení, nesouce jeho potupu;
[14] neboť nemáme zde města zůstávajícího, nýbrž vyhledáváme toho
budoucího. [15] Skrze něho tedy přinášejme Bohu vždycky obět chvály,
to jest ovoce rtů velebících jméno jeho. [16] Na dobročinnost však a na
sdílnost nezapomínejte, neboť v takovýchto obětech Bůh má zalíbení.
[17] Poslouchejte svých představených a buďte jim poddáni, neboť oni
bdí (nad vámi) jakožto ti, kteří vydají účet za duše vaše, aby to činili s radostí a ne se vzdechy; neboť toto by vám nebylo užitečno.
[18] Modlete se za nás; neboť důvěřujeme, že máme dobré svědomí,
chtíce ve všem dobře si počínati. [19] A tím více vás prosím, byste to

---

8. vyzývá, aby pamatujíce na zemřelé představené své, následovali stálou a čistou víru jejich.

8.—11. Upozorniv na věčnou nezměnitelnost Kristovu a tím i na nezměnitelnost jeho učení, vyzývá je, aby při tom učení setrvali a nedávali se másti a sváděti všelijakým učením cizím, nepravým. Jak lze souditi z v. 9., naráží tu hlavně na nepravé názory judaistův, pokud oni ještě buď rozeznávali mezi pokrmy čistými (dovolenými) a nečistými (nedovolenými), aneb jakožto věcí ku posvěcení a ku spasení potřebné vyžadovali také zúčastňování se v obětech levitských, požíváním totiž pokrmů z levitských obětí, a způsobem tím je pokoušeli, by se navrátili k židovství. Aby pak tím spíše poslechli řečeného vyzvání, poukazuje a) na to, jak prospěšno jest držeti se křesťanství, a jak neprospěšno vrátiti se k židovství; praví ve v. 9b, že dobré či prospěšné jest utvrzovati se v dobrém a v životě ctnostném milostí (onou totiž, které se nám dostalo skrze Krista), t. j. veškerým křesťanstvím a jeho učením, zřízením, svátostmi, zvláště nejsvětější svátostí oltářní, a že není prospěšno utvrzovati se pokrmy, (oněmi totiž, které pocházejí z obětí levitských), t. j. účastňováním se levitských obětí a obětních hostin, jakož vidno z toho, že (jak učí zkušenost) nikomu neprospěly k utvrzení. Poukazuje b) na to, jak nesrovnatelna jest účast v oběti a obětní hostině novozákonní s účastí v oběti a obětní hostině levitské; my křesťané totiž máme oltář vlastní, na kterém se obětuje obět nejsvětější mše sv., co do podstaty táž s obětí kříže, a z něhož se podává přijímati pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista ku posilnění v životě milosti; a od tohoto přijímání jsou vyloučeni ti, kteří přinášejí oběti levitské neb berou účast v obětních hostinách levitských. Poukazuje c) na předobrazný ráz toho, že v den smíření vnášela se do velesvatyně pouze krev zvířat obětních, těla jejich však se spálila vně ležení (3. Mojž. 16, 27.), později vně Jerusalema; předobrazovalo se tím, že Kristus bude trpěti za nás vně města Jerusalema a že ten, kdo ze židovstva bude chtít dojíti posvěcení a spásy skrze jeho obět, musí z Jerusalema vyjíti k němu, t. j. úplně opustiti židovství a Krista se přidržeti. — Kteří jich požívali (v. 9.), doslovně bylo by: kteří v nich chodí (žijí).

13.—14. Smysl jest: Zanechme úplně židovství a přidržme se dokonale Krista, snášejíce pro něho i potupu, neboť naše pravá vlast není na zemi, nýbrž v nebesích (a Kristus jest k ní cestou i vůdcem).

15. skrze něho, Krista, ne tedy již skrze bohoslužbu mojžíšskou.

17. aby to činili s radostí totiž ono bdění a péči o vás.

18.—25. V závěrku doporučuje se modlitbám svých čtenářů, poukazuje k tomu, že jich (modliteb jejich) není nehoden, ježto při všem počínání svém

učinili, abych tím dříve vám byl navrácen. [20] Bůh pak pokoje, jenž
vzkřísil z mrtvých Pána našeho Ježíše Krista, velikého pastýře ovcí
skrze krev úmluvy věčné, [21] uzpůsobiž vás v každém díle dobrém ke
konání vůle jeho, čině ve vás, co se mu líbí, skrze Ježíše Krista, jemuž
sláva na věky věků. Amen. [22] Prosím vás, bratři, snášejte trpělivě slovo
napomenutí; vždyť také v krátkosti jsem vám psal. [23] Vězte, že náš
bratr Timoteus jest propuštěn; s ním vás uvidím, přijde-li brzy.
[24] Pozdravte všecky své představené a všecky věřící. Pozdravují
vás bratři z Italie. [25] Milost (budiž) se všemi vámi. Amen.

O listech katolických vůbec, o listě sv. Jakuba zvlášť.

Ostatních sedm listů apoštolských, které jsou v kánoně církevním, slovou od starodávna listy katolickými. Proč byly tak nazvány, není známo, nejspíše proto, že byly okružné, určeny nikoli pro jednu osobu neb obec, nýbrž pro všecky obce a věřící celých krajů. Jsou to: list sv. Jakuba, dva listy sv. Petra, tři listy sv. Jana a list sv. Judy. Druhý a třetí list Janův nejsou sice okružnými; poněvadž však pro krátkost jejich nevidělo se vhodným řaditi je v kánoně do oddělení zvláštního, byly připojeny k prvnímu listu téhož autora a po něm nazvány také katolickými. Ve Vulgátě slove katolickým pouze list sv. Jakuba a sv. Judy.

List sv. Jakuba sepsal apoštol Jakub Malý (Menší), syn Alféa (Kleofáše) a jeho manželky Marie, příbuzné to matky Páně, Marie Panny (Jan 19, 25.). Apoštol ten byl pro svoji příbuznost s Pánem Ježíšem nazýván také bratrem Páně (Gal. 1, 19.), podobně jako i bratři jeho Josef, Juda, Šimon (Mat. 13, 55; Mark. 6, 3.). On zůstal po seslání Ducha sv. trvale v Palestině a jakožto biskup jerusalemský spravoval tamní křesťany až do mučednické smrti své. Od své mladosti vedl (dle svědectví Hegesippova) život přísný po způsobu Nasirejských, zachoval ustavičné panictví a byl tak horlivý v modlitbách, že kolena jeho klečením zmozolovatěla a ztvrdla jako kůže velbloudova. Pro tu zbožnost svou a šetření zákona Mojžíšova požíval veliké vážnosti jak u křesťanů ze židovství, tak u židů, a to nejen v Palestině, nýbrž i mimo ni. Bylť nazván spravedlivým od židů, a přes to, že nebyl knězem levitským, směl dle svědectví Hegesippova vcházeti i do svatyně chrámu jejich. (Jeronym, De viris illustr.) Přivedl mnoho židů ke Kristu, ale popudil tím proti sobě velekněze Anána a byl k jeho po-

hledí zachovati svědomí čistě; žádá pak za jejich modlitby zvláště k tomu konci, by k nim mohl opět přijíti, jsa přesvědčen, že by pak ústními přímluvami tím účinněji mohl působiti k tomu, aby odvrátě od nich nebezpečenství odpadu, ve víře je utvrdil a ku stálosti v ní pohnul. Poté sám vyprošuje jim způsobilosti ke všemu dobrému, žádá, by list jeho příznivě přijali (v. 22), připovídá brzký příchod svůj s Timoteem a končí pozdravy a požehnáním apoštolským. List svůj nazývá slovem napomenutí (povzbuzení), ačkoli v něm podává také pravdy věroučné, poněvadž čelí předem k tomu, aby na základě pravd věroučných je napomenul a povzbudil ku stálosti ve víře. Praví, že psal jim krátce, ačkoli napsal list dosti dlouhý, poněvadž chce naznačiti, že při důležitosti předmětu, o němž jedná, a účelu, jehož chce dosíci, zamlouvalo se, aby ještě jiné věci připomenul, jež však mlčením pominul, nechtěje jich unavovati a přetěžovati.

pudu r. 62. usmrcen, byv s cimbuří chrámového svržen, dole kamenován a od jednoho valcháře dotlučen valchářským sochorem. Dle Hegesippa byl pochován na témž místě, kde zemřel; později (v 6. st.) byly ostatky jeho dopraveny do Říma a tam uloženy v kostele dvanácti apoštolů.

Svůj list věnoval dvanácti pokolením, která jsou v rozptýlení, t. j. všem křesťanům ze židovství, kteří žili mimo Palestinu, jmenovitě těm, kteří znali učení sv. Pavla o svobodě křesťanské a o ospravedlňování věrou, nevyloučiv však z kruhu čtenářstva ani židokřesťanů palestinských. Křesťanům těm bylo snášeti různá příkoří od bohatých a mocných nekřesťanů, a oni počali ochabovati a chladnouti v ctnostech křesťanských, jmenovitě v oddanosti k Bohu, v trpělivosti a držení jazyka na uzdě, v posuzování statků pozemských a v konání skutků milosrdenství. Dali se k tomu svésti as oněmi příkořími a snad i tím, že neporozuměli správně Pavlovu učení o křesťanské svobodě a o ospravedlnění věrou, vykládajíce si je v ten rozum, že jsou osvobozeni od zákona vůbec a že pouhá víra bez skutků dobrých ospravedlňuje a vede ke spáse. Proto sv. Jakub dověděv se o tom, napsal jim nejspíše r. 61. v Jerusalemě list, ve kterém je vyzývá, aby zachovajíce trpělivost v utrpení, oddali se zcela Bohu a pamatujíce, že víra bez skutků ke spasení neprospívá, osvědčovali ji skutky dobrými.

Že tento list pochází skutečně od řečeného Jakuba Malého, syna Alfeova, jenž jako příbuzný Páně podle těla také bratrem Páně nazýván byl, ukazuje sám mimo jiné zvláště tím, že v nadpise listu svého představuje se svým čtenářům pouze jako Jakub služebník Boha a Pána Ježíše Krista (1, 1.), a jest přesvedčen, že jim to postačí, aby nejen poznali, kdo jim píše, nýbrž i přijali jeho naučení a napomenutí. Tím totiž dává na srozuměnou, že byl osobou prvním křesťanům dobře známou a požíval u nich veliké vážnosti; neboť Jakub kterýkoli nebyl by mohl přestati na pouhém udání svého jména, chtěje býti poznán a dojíti svým listem nějakého úspěchu. Ale jak bylo již řečeno při Mat. 12, 46. a obšírně dokázáno v Českém slovníku bohovědném (čl. „Bratři Páně“), byli pouze dva Jakubové, kteří vynikali mezi prvními křesťany svojí vážností, Jakub Veliký, syn Zebedeův, a Jakub Malý, syn Alféův či Klopův (= Kleofášův), oba apoštolé. Jakub Zebedeův však zemřel již r. 42., mnohem dříve tedy, nežli náš list byl napsán, nemůže proto býti pokládán za autora právem, jak někteří myslili. Nezbývá tedy leč Jakub Malý, na něhož řečené udání se hodí, a to tím spíše, poněvadž právě on dle svědectví Hegesippova (u Euseb. H. E. 2, 23, 4—18) a j. veliké vážnosti požíval nejen u židokřesťanů, nýbrž i u židů samých. Jeho proto jedině, hledíc k onomu údaji, lze míti právem za autora listu. A že tomu tak skutečně, ukazují nade vši odůvodněnou pochybnost důvody vnější. Neboť *a*) jakési stopy listu Jakubova shledávají se v 1. Petr.. v oné totiž příbuznosti, která se jeví, jak co do výrazu, tak co do myšlenek mezi listem Jakubovým a Petrovým, a která jen tím se vyloží s dostatek, že jeden autor, a to Petr, použil jistou měrou autora druhého, Jakuba. Narážky pak zcela zřejmé a i citáty více méně volné z listu Jakubova vyskytají se již u sv. Klementa Řím., v Pastýři Hermově, v 2. Klementově, jistou měrou též u sv. Justina a Theofila Antioch., jakožto důkaz, že list tento nejen v druhém, nýbrž i v druhé polovici století prvního byl na západě i na východě znám a u veliké vážnosti chován.

Kánon Murat. nezmiňuje se sice o něm, podobně jako ani sv. Cyprián, takže se zdá, že ke konci 2. a počátkem 3. st. ztrácel na vážnosti a vycházel z patrnosti. Že však v poznání a užívání obecném nebylo tomu tak skutečně ani na západě ani na východě, patrno jednak z těch narážek, které naň činí Ireneus, Hippolit, Klement Alex., jenž dle svědectví Eusebiova a Photiova list Jakubův také vyložil ve svém spise „Hypotyposeon", a gnostický spis „Pistis Sofia" z druhé polovice 3. st., jenž v podivném slohu upomíná živě na Jak. 5, 20., i Řehoř Divotvůrce, jednak z toho, že byl přijat do překladu starolatinského i starosyrského (do Pešittá), věc to, pokud se týká překladu Pešittá, velice důležitá s ohledem na to, že některé listy zvané katolické (2. Petr., 2. a 3. Jan., Jud.) do něho pojaty nebyly, a že církevní obec syrská byla od počátku v úzkém spojení s církví palestinskou, kde list Jakubův byl napsán. Vysvítá z toho, že také v těchto (syrských) krajinách list Jakubův byl záhy nejen znám, nýbrž i v kánonické vážnosti chován. Pokud tedy kde ho neuznali neb ve svých spisech nevzpomenuli, bylo to odchylkou od smýšlení obecného a mělo příčinu možná již v tom, že byl určen předem obcím židokřesťanským, které čím dál více mizely, splývajíce v jedno s obcemi pohanokřesťanskými, hlavně však as v tom, že působením apokryfů někteří počali nesprávně rozeznávati mezi Jakubem apoštolem a Jakubem, bratrem Páně, neapoštolem, a vykládajíce si podání o původě listu v ten rozum, že pochází od Jakuba, bratra Páně, neapoštola, upírali mu apoštolský původ a tím i kánonickou vážnost, jakož i v tom, že při neurčitém věnování tohoto listu (dvanácteru pokolení, která jsou v rozptýlení) nevěděli, ke které obci církevní mají se obrátiti, aby pokud byli v nejistotě o té věci, nabyli o ní jistoty, a též v tom, že někteří nesprávně věc pojímajíce, viděli v něm odpor s učením Pavlovým o ospravedlňování, u některých jednotlivců pak zajisté i v tom, že neměli podnětu, aby ho ve svých spisech užili, aneb že snad skutečně ho ještě neznali.

Že však žádný z tehdejších spisovatelů (1. a 2. st.), ba někteří ani ve 3. st. užívajíce listu Jakubova, nejmenovali jeho autora, nijak nepřekvapuje, neboť v tehdejší době neudávali zhusta jmen ani jiných autorův, užívajíce spisů jejich, a činíme tak mnohdy sami, zvláště uvádíme-li výpovědi známé autorů známých. Tím však pravý autor listu nevycházel z paměti, nýbrž podáním udržoval se v dobrém vědomí nejen tam, kam byl zaslán nejprve, nýbrž i v těch obcích, které jej obdržely s náležitým ujištěním o jeho původci ať od prvního příjemce ať od jiných. A jen tam, kde takového ujištění nedostali, leč snad potud, pokud pochází od Jakuba, bratra Páně, nevěděli, kterému Jakubovi mají jej přičítati aneb v kterém smyslu výraz b r a t r P á n ě pojímati, zvláště když některé apokryfy počaly výraz bratři Páně vykládati nesprávně o synech Josefových z prvního manželství jeho.

b) První, jenž ve spisech nám zachovaných označil autora jménem, a to Jakubem, apoštolem a bratrem Páně, byl Origenes († 254), svědek poměrně mladý, ale velice důležitý a vážný proto, poněvadž na svých cestách po Italii, Řecku, Malé Asii, Palestině a Arabii měl příležitost seznati náležitě, jaké a jak zajištěné měli kde poznání o původě listu Jakubova. Po něm jmenují autora v Alexandrii a Egyptě sv. Athanasius, Didymus, překlad koptický a ethiopský, v Palestině a Malé Asii Cyrill Jerusal., Marek poustevník, Hesichius Jerusal., v Africe prokonsulární

sv. Augustin, Pelagius, v Italii sv. Jeronym, Rufin, Gelasius, v Gallii Hilarius, Arnobius mladší, semipelagián Faustus.

Eusebius Caesar. měl sice list Jakubův také za kánonický, a to za list Jakuba bratra Páně, rozumněje však bratry Páně syny Josefovy z prvního manželství jeho, pokládal za autora jeho nikoliv apoštola Jakuba, syna Alfeova, nýbrž syna Josefova, jehož sice měl také za apoštola téže vážnosti, kterou mělo dvanáct apoštolů prvotních, jenž však prý teprve později, po seslání Ducha sv., byl vřazen do sboru apoštolského jako sv. Pavel. Podobně soudil též palestinský rodák Epifanius. Jejich autoritou pak dali se strhnouti na východě také jiní, a to počtem čím dál větším, až mínění to stalo se v církvi řecké skoro všeobecným, ač i tam podání původní mnohdy prosvítalo. Na západě však, nehledíc k některým odchylkám zcela řídkým, podání původní nijak se nezatemnilo ani neseslabilo, spíše se utvrdilo. Byltˇ tu list Jakubův vůbec uznáván a uváděn jako list Jakubův, a to zpravidla jako list Jakuba apoštola neb Jakuba apoštola, bratra Páně; i sněm Tridentský uvádí jej tak.

Přes to však že tolik důvodů svědčí pro apoštola Jakuba, syna Alfeova, jakožto autora listu tohoto, přece od doby Lutherovy nejedni, a v době nynější exegeté rationalističtí vůbec, mu jej upírají, tvrdíce, že pochází od některého autora neznámého z doby poapoštolské aneb alespoň z doby, kdy Jakub Alfeovec byl již mrtev, aneb že to jest spis původu židovského z doby předkřesťanské.

Avšak, jak v Časopise katolického duchovenstva z r. 1917 obšírně jsme ukázali, důvody, pro které své tvrzení uvádějí, (na př. že list tento jest pouhou snůškou jednotlivých průpovědí beze všeho plánu a beze vší souvislosti, že jest v neshodě se sv. Pavlem v učení o ospravedlňování věrou, že autor jeho použil listu Petrova, psaného až po smrti Jakubově, že se nenazývá ani apoštolem ani bratrem Páně, nýbrž pouze služebníkem Boha a Pána našeho Ježíše Krista, a j.) dílem spočívají na nepravdě neb nesprávném výkladě těch oněch míst v listě, dílem jsou zcela nicotné, takže pranic nedokazují proti údajům, které se vyskytují o autoru v listě samém a které o něm podávají svědkové nejstarší. I nelze proto pochybovati s důvodem ani poněkud dostatečným o tom, že skutečně tento Jakub, syn Alfeův, jenž pro svou příbuznost s Pannou Marií a tím i s Pánem Ježíšem se nazývá bratrem Páně, a nikdo jiný to byl, jenž tento list napsal.

List sv. Jakuba.

KAPITOLA 1.*

Nadpis; napomenutí k vytrvalosti v čas pokušení a k modlitbě za moudrost. v. 1.—8.

1 Jakub, služebník Boha a Pána (našeho) Ježíše Krista, (vzkazuje) pozdravení dvanácteru pokolení, která jsou v rozptýlení.

* Mimo nadpis (v. 1.) a napomenutí závěrečná (5, 7—20.) lze v listě tomto rozeznávati části dvě, všeobecnou (1, 2.—27.) a zvláštní, (2, 1—5, 6). V části obecné apoštol napomenuv k vytrvalosti v čas pokušení (1, 2.—4.) a k modlitbě za praktickou moudrost životní (1, 5.—8.) vyzývá čtenáře, aby odřeknouce se světa, oddali se Bohu, pamatujíce, že časné statky jsou pomíjející (1, 9.—12.),

[2] Za čirou radost to mějte, bratři moji, když upadnete v rozličná
pokušení, [3] vědouce, že zkoušení vaší víry působí vytrvalost; [4] vytrvalost
však buď v díle dokonalá, abyste byli dokonalí a celí, v ničem pozadu
nezůstávajíce. [5] Postrádá-li někdo z vás moudrosti, žádej (jí) od
Boha, jenž dává všem prostě a neomlouvá, a bude mu dáno. [6] Žádej
však ve víře, nic nepochybuje; neboť kdo pochybuje, podobá se vlně
mořské, která větrem se čeří a zmítá; [7] jen ať se nedomnívá člověk
takový, že dostane něco od Pána, [8] muž to dvojí mysli, nestálý na
všech cestách svých.

[9] Chlub se pak bratr ponížený svojí vznešeností; [10] bohatec (ať
se chlubí) svojí ponížeností, ježto pomine jako květ trávy. [11] Neboť
slunce vzejde s žárem a usuší trávu, a květ její opadne a krása tvářnosti
její zanikne; tak i bohatý uvadne na svých cestách. [12] Blahoslavený
člověk, jenž vytrvá v pokušení, neboť když bude zkušen, obdrží
korunu života, kterou Bůh zaslíbil těm, kteří ho milují. [13] Nikdo jsa
pokoušen neříkej: „Od Boha jsem pokoušen“, neboť Bůh nemůže býti
pokoušen ke zlému, sám pak nepokouší nikoho. [14] Ale každý bývá

---

vyhovování zlé žádostivosti vede ke hříchu a k smrti duševní, věčné (1, 13.—15. od Boha však že pochází každý dar dobrý, jmenovitě též znovuzrození k nadpřirozenému životu v milosti (1. 16.—18.). Zároveň napomíná, aby chtíce se Bohu oddati skutečně, (v duchu pravé moudrosti) slýchali ochotně slovo Boží a se varovali zhoubného vlivu toho světa (1, 19.—21.), avšak ať nepřestávají na poslouchání slova toho, nýbrž ať je též zachovávají, zejména pak ať mají jazyk na uzdě, konají skutky milosrdenství a zachovají se čistými od zhoubného vlivu toho světa (1, 22.—27.).

1. dvanácteru pokolení . . . v rozptýlení, t. j. křesťanům obráceným ze židovství, kteří jsou rozptýleni mezi pohany.

2. za čirou radost, t. j. za věc čistě radostnou; když upadnete v pokušení, t. j. v takové okolnosti, kterými víra a důvěra v Boha bere se na zkoušku, na př. různé útrapy, příkoří, pronásledování, zneuznání, odstrkování, nemoc a pod. Okolnosti takové mají po vůli Boží člověka zkusiti, dáti mu příležitost, aby osvědčil svou víru a důvěru v Boha a vytříbil svoji ctnost.

3. Místo „zkoušení vaší víry“ lze též překládati ve smyslu skoro stejném „pravost (osvědčenost) vaší víry, t. j, vaše víra, je-li pravá (osvědčená), působí vytrvalost či stálost.“

4. Doslovně: Vytrvalost však měj dílo dokonalé, t. j. buď v díle dokonalá, tak aby to, co činí, činila úplně; to se stane, když věřící křesťan za všech okolností zůstane prost vší netrpělivosti, nespokojenosti i pochybnosti o božské prozřetelnosti a v plné oddanosti do vůle Boží zachová mírnost a lásku i k nepřátelům.

9.—11. bratr ponížený, t. j. křesťan, jenž žije v bídných okolnostech vnějších, ať v chudobě a nedostatku, ať v nevážnosti a v příkořích pro víru činěných; on chlubiž se radostně svou vznešeností, t. j. tím, že jsa v pravé víře, jest údem duchovního těla Kristova (církve), přijatým dítkem Božím a dědicem věčné spásy; bohatcem rozumějí mnozí bohatého křesťana, jenž by se měl honositi svojí ponížeností, t. j. prý pokořovati se při svých slabostech a u vědomí, že u Boha nemá přednosti před chudým. Správněji však jest bohatcem rozuměti bohatce vůbec, jmenovitě bohatce nekřesťanského, poníženosti pak pomíjejícnost a slova ať se chlubí, která dlužno domysliti z předešlého, bráti ve smyslu ironickém, ve smyslu „nechej, ať se chlubí bohatec svojí pomíjejícností.“ Sv. Jakub chce tak tím mocněji povzbuditi křesťanské své čtenáře, aby nedbajíce na službu světa, na statky časné a vnější lesk, tím ochotněji oddali se službě Boží, vidouce, jak statky a sláva toho světa jsou pomíjející.

12. jenž vytrvá, t. j. statečně přetrpí pokušení, v nichž vytrvá Bohu věrným; obdrží korunu života, t. j. život věčně blažený. Život ten nazývá korunou narážeje na korunu či věnec který dostávali vítězové v závodech.

13. jsa pokoušen, t. j. lákán ke zlému.

14. Viz Job 5, 17.

pokoušen jsa lákán a vnaděn od své (vlastní) žádosti; [15] potom žádost
počavši, rodí hřích; hřích pak byv dokonán, plodí smrt. [16] Nemylte se
(tedy), milovaní bratři moji; [17] všecko dání dobré a každý dar dokonalý
jest s hůry, sestupuje od Otce světel, u něhož není proměny, ani
z obratu zastínění. [18] Dobrovolně (zajisté) zplodil nás slovem pravdy,
abychom byli jakousi prvotinou tvorstva jeho. [19] Víte to, milovaní
bratři moji.
Budiž však každý člověk rychlý ke slyšení, ale zdlouhavý k mluvení, zdlouhavý ke hněvu, [20] neboť hněv člověka nekoná spravedlnosti
Boží. [21] Proto odvrhnouce všecku nečistotu a všechen pozůstatek špatnosti,
ujměte v tichosti vštípené slovo, které může spasiti duše vaše. [22] Buďte
však činiteli slova a ne posluchači toliko, oklamávajíce sami sebe.
[23] Neboť je-li někdo posluchačem slova, a ne činitelem, ten se podobá
člověku, jenž patří na přirozenou tvářnost svou v zrcadle; [24] on totiž
na sebe popatří a odejde, a hned zapomene, jaký byl. [25] Kdo však

---

15. žádost zlá (žádost něčeho zlého) sama o sobě není hříšnou; stává se však hříšnou, jak počne, t. j. jakmile člověk si ji zalíbí, k ní svolí. Dlužno proto ihned ji potlačiti, jakmile ji člověk zpozoruje.

17. Od Otce světel, t. j. od tvůrce a zachovatele těles nebeských, slunce, měsíce, hvězd, jenž tedy jest všemohoucí, dobrotivý a nade všecka světla i duchovní povýšený a tedy též nejvýš svatý a dokonalý; u něhož není... z obratu zastínění, jest nezměnitelný; sv. Jakub naráží tu as na proměny a zatmívání se, které povstávají vycházením, obíháním a zapadáním těles nebeských. Chce tak poukazem na božskou svatost, moudrost, všemohoucnost a dobrotivost i neproměnlivost potvrditi, co řekl dříve, že totiž Bůh nejen nemůže ani sám upadnouti do tmy, do pokušení, ani jiného ve tmu, v pokušení k hříchu uváděti, nýbrž jen dobré působiti, dobré dary dávati.

18 zplodil či znovuzrodil nás duchovně k životu nadpřirozenému, a to slovem pravdy evangelní či učením Kristovým, působiv totiž svou milostí a prozřetelností k tomu, že jsme (čtenáři totiž, s nimiž Jakub se shrnuje), učení to uslyšeli, uvěřili a věrou tou ku přijetí křtu pohnuti byli. Jakousi prvotinou tvorstva Božího zove je vzhledem k tomu, že byli prvními tvory v Kristu znovuzrozenými, byvše dříve než jiní na křtu sv. v Kristu jako noví tvorové znovuzrozeni a posvěceni.

19. rychlý ke slyšení, t. j. ochotný poslouchati slovo Boží s pozorností.

20. nekoná spravedlnosti Boží, t. j. toho, co jest spravedlivo před Bohem.

21. všecku nečistotu totiž mravní, hřích, zlé náklonnosti; pozůstatek špatnosti (zloby), tak jest zde překládati slovo perisseia (περισσεία), a nikoli slovy příliš nost neb hojnost zlosti (Srovn. Mark. 8, 8. slova perissevmata klasmatón (περισσεύματα κλασμάτων) = pozůstatky drobtů. Ujměte vštípené slovo; jako totiž símě musí nejen se zasíti, nýbrž i ujmouti se, aby mohlo růsti a přinésti užitek, tak i slovo Boží, símě to duchovní, musí nejen kázáním se vštípiti, nýbrž i dobrou vůlí člověka se ujmouti, má-li přinésti užitek pro jeho spásu.

23. na přirozenou tvářnost svou, doslovně: na tvářnost (obličej) svého narození, své bytnosti.

24. 25. Slova v. 24. patří ještě ke členu porovnávacímu ve smyslu tomto: podobá se člověku, jenž patří... popatří a odejde a zapomene. Do zrcadla totiž dívá se člověk, aby seznal, co by měl opraviti na svém vnějšku. Neučiní-li však potřebné úpravy hned před zrcadlem, nýbrž odejde-li po své práci, zapomene na to, co měl upraviti, a neopraví nic, zrcadlo mu neprospělo. Takovému člověku podobá se, kdo slovo Boží (zákon svobody či učení evangelní s jeho předpisy mravními) slyší sice, ale nezachovává. Neboť čím jest zrcadlo vzhledem k tělu, tím do jisté míry jest slovo Boží pro duši. Má-li prospěti k mravnímu zdokonalení a tím i ke spáse, musí člověk nejen slyšeti je, zhlížeti se v něm, nýbrž i vytrvati při něm, užiti ho totiž, upraviti mravní život svůj podle něho. Učiní-li tak, bude blahoslavený ve svém konání, t. j. konaje slovo či zákon Boží, dosáhne již v tomto životě vnitřní blaženosti a uspokojenosti, plného pak blaha v životě budoucím.

pohlédne v dokonalý zákon svobody a při něm vytrvá, nejsa poslu-
chačem zapomínavým, nýbrž činitelem díla, ten bude blahoslavený ve
svém konání. [26] Domnívá-li se pak někdo, že jest nábožný, ale nedrží
na uzdě svého jazyka, nýbrž klame srdce své, toho nábožnost jest
bez užitku. [27] Nábožnost čistá a neposkvrněná před Bohem a Otcem
jest tato: Navštěvovati sirotky i vdovy v soužení jejich a zachovati se
neposkvrněným od toho světa.

KAPITOLA 2.

O potřebě zachovati se neposkvrněným od toho světa. v. 1.—13.*

[1] Bratři, nemějte víry ve slávu Pána našeho Ježíše Krista (ve spo-
jení) se strannictvím. [2] Neboť jestliže by vešel do vašeho shromáždění
muž se zlatým prstenem v rouše nádherném a vešel by též chudák
v rouše ošumělém, [3] a jestliže byste pohlédli na toho, jenž jest oblečen
v roucho nádherné a řekli byste mu: „Ty posaď se pěkně tuto“,
a chudákovi byste řekli: „Ty stůj tamo aneb se posaď u mého pod-
noží“, [4] zdaliž jste nepřišli v pochybnost sami u sebe a nestali se
soudci s myšlenkami zlými? [5] Poslechněte, milovaní bratři moji. Nevy-
volil Bůh chudých pro tento svět za bohatce ve víře a dědice království,
které zaslíbil těm, kteří ho milují? [6] Ale vy jste zneuctili chudého. Ne-
jsou-liž to boháči, kteří vás mocí utiskují, a opět oni, kteří vás tahají
k soudům? [7] Nejsou to oni, jižto se rouhají krásnému jménu, které

26.—27. Udávaje zde, čeho žádá pravá nábožnost či služba Boží (a tím i pravá moudrost), ohlašuje tak i předmět části následující, zvláštní.

* V části zvláštní (2, 1.—5, 6.) pojednává o třech hlavních požadavcích, pravé nábožnosti (moudrosti), a to postupem opačným tomu, kterým je udal ve v. 26. 27., promlouvaje 1. o potřebě a) zachovati se neposkvrněným od zhoubného vlivu toho světa (2, 1.—13.), b) konati skutky milosrdenství (2, 14.—26.), c) držeti jazyk na uzdě (3, 1.—12.), a 2. o chybách, kterých v té příčině jest se varovati (3, 13.—5, 6.).

1—13. Pojednávaje o tom, co řekl na konci 1, 27. slovy „zachovati se neposkvrněným od tohoto světa“, poučuje, že křesťan nemá posuzovati bližního a s ním zacházeti podle okolností časných, podle vnějšího postavení, bohatství a moci jeho, jak to činívá svět, nýbrž podle příkazu lásky, jak toho žádá křesťanská víra neb pravá moudrost nebeská.

1. Nemějte víry (ve spojení) se strannictvím, t. j. nespojujte své víry se strannictvím. Řecká slova μὴ ἔχετε (mé echete) lze překládati také otázkou: Nemáte-li víry... (se strannictvím?). Jmenuje pak víru ve slávu Pána Ježíše, aby poukazem na Krista oslaveného tím spíše zdržel čtenáře své od nepravého posuzování a oceňování věcí časných.

4. t. j. zdali takovým jednáním neukazujete, že jste v příčině své víry přišli sami u sebe v pochybnost, neboť vy ceníte člověka podle věcí časných, vnějších, ač víra učí, že vnější velikost a bohatství před Bohem ceny nemají. — Místo „zdali jste nepřišli v pochybnost“ překládají mnozí ve shodě s Vulgátou „zdali nesoudíte“? (nerozeznáváte). Ačkoli však příslušné slovo řecké samo o sobě význam ten má také, na tomto místě hledíc k souvislosti a k 1, 6. význam ten mu podkládati není správno. Zdali jste se nestali soudci s myšlenkami zlými, t j. soudci majícími myšlenky zlé, soudci, kteří soudí podle zásad nepravých.

5. Srovn. I. Kor. 1, 26.—28.; Luk 12, 21. Apoštol hledí tu ke zkušenosti, že do církve spíše vstupovali chudí nežli bohatí.

6. zneuctili jste chudého, totiž jestli jste pohrdali chudým proto, že jest chudý, bohatého pak měli ve vážnosti jen pro jeho bohatství, a jednání to bylo tím pošetilejší, poněvadž zpravidla bývají to boháči, kteří vás křesťany různým způsobem utiskují. Boháči těmi míní nekřesťanské, a to židovské boháče.

7. krásnému jménu, totiž jménu Ježíš; které bylo vzýváno nad vámi; slovy vzývati něčí jméno ve Starém zákoně se vyjadřovalo

bylo vzýváno nad vámi? [8] Jestli však plníte královský zákon (který
zní) podle Písma: „Milovati budeš bližního svého jako sebe
samého“, dobře činíte, ale [9] jste-li stranničtí, děláte hřích a jste usvěd-
čováni zákonem jakožto přestupníci. [10] Neboť kdo by celý zákon zachoval,
prohřešil by se však v jednom, provinil se proti všem. [11] Vždyť ten,
jenž řekl: „Nesesmilníš“, řekl také: „Nezabiješ“. Jestli tedy ne-
smilníš, ale zabíjíš, stal jsi se přestupníkem zákona. [12] Tak mluvte
a tak čiňte jakožto ti, kteří budou souzeni podle zákona svobody.
[13] Neboť soud (jest) bez milosrdenství tomu, kdo neučinil milosrdenství;
milosrdenství však se honosí nad soud.

O povinnosti konati skutky milosrdenství. v. 14.—26.

[14] Co prospěje, bratří moji, praví-li kdo, že má víru, skutků však
nemá? Může ho víra spasiti? [15] A kdyby bratr neb sestra byli nazí
a měli nedostatek denní výživy, [16] někdo z vás pak by jim řekl:
„Jděte v pokoji, ohřívejte se a nasycujte se,“ avšak nedali byste jim
věcí tělu potřebných, co to prospěje? [17] Tak i víra, nemá-li skutků,
jest mrtvá sama v sobě. [18] Ale někdo řekne: „Ty máš víru, a já mám
skutky. Ukaž mi svou víru bez skutků, a já ti ukáži ze svých skutků
víru svou. [19] Ty věříš, že jeden jest Bůh? Dobře činíš: i zlí duchové
věří, ale třesou se.“
[20] Chceš však seznati, člověče prázdný, že víra bez skutků jest
mrtvá? [21] Zdaliž otec náš Abraham nebyl ospravedlněn ze skutků,

---

že ten, nad nímž jméno něčí se vzývá, zasvěcuje se ve vlastnictví a službu toho, čí jméno se nad ním vzývá; lid, nad nímž se vzývalo jméno Hospodinovo, lid israelský, stal se vlastnictvím, lidem Božím, nazýval se po Bohu. Sv. Pavel užívaje těch slov, přihlíží k úkonu křestnímu, při němž člověk vzýváním jména Ježíšova zasvěcuje se ve vlastnictví a službu Ježíšovu a stávaje se jeho vlastnictvím dostává i jméno po něm, christianus, Kristovec t. j. příslušník Kristův či křesťan (Srovn. Skutk. 15, 17.).

8. Přikázání lásky k bližnímu jmenuje se královským jednak pro jeho vznešenost, jednak proto, že pochází od krále nejvyššího, od Boha. Slova „který zní“ nejsou v textě ani latinském, ani řeckém, ale v mysli dlužno je doplniti.

9. jste usvědčováni zákonem, totiž řečeným přikázáním lásky k bližnímu.

10. provinil by se proti všem, potud totiž, pokud všecka přikázání, jsouce výrazem jedné a téže vůle Boží, spolu souvisí, jeden celek tvoří.

12. Slovo tak vztahují obyčejně ke slovům následujícím ve smyslu: tak mluvte a tak čiňte, jak sluší na ty, kteří budou souzeni podle zákona Kristova (křesťanského, viz 1, 25.). Lze však vztahovati je, a to snad správněji k předcházejícímu příkazu lásky ve smyslu tomto: Tak, t. j. řídíce se příkazem lásky mluvte a čiňte, neboť budete souzeni podle zákona Kristova, ke kterému patří též přikázání lásky.

17. Víra bez skutků jest mrtvá sama v sobě, t. j. s ohledem na ni samu, na její působivost; může sice býti v někom, ale nemůže mu prospěti.

18.—19. Sv. Jakub uvádí jaksi dramaticky slova kohosi třetího, jenž odpovídá tomu, který nemaje skutků honosil se ve v. 14., že má víru. Tento třetí vyzývá ho jaksi ironicky, by ukázal svou víru bez skutků, on že ukáže mu ze svých skutků víru svoji, jsa přesvědčen, že člověk ten nemůže prokázati své víry, nemaje skutků dobrých, sám však že snadno prokáže víru svou ze skutků svých. Zároveň poukazem na duchy zlé ukazuje způsobem na výsost mocným a jasným, že víra bez skutků dobrých nejen neprospívá, nýbrž spíše ještě k většímu odsouzení přivádí.

21.—24. Ospravedlněním nemíní zde sv. Jakub tak zvaného ospravedlnění prvního, kterým člověk z pouhé lásky Boží pro zásluhy Kristovy (neb vzhledem k těm zásluhám) bývá od hříchů očištěn a posvěcen, a tak ze stavu nemilosti ve stav milosti Boží uveden — o té zmínil se krátce v 1, 18. — nýbrž míní tak

přines jako obět syna svého Izáka na oltář? [22] Vidíš, že víra spolu-
působila se skutky jeho a že ze skutků víra se dokonala. [23] I naplnilo
se Písmo řkoucí: „Uvěřil Abraham Bohu, a bylo mu to po-
čteno ke spravedlnosti“ a „byl nazván přítelem Božím.“
[24] Vidíte, že člověk bývá ospravedlňován ze skutků a ne z víry toliko?
[25] A podobně i Rahab, nevěstka, nebyla-liž ospravedlněna ze skutků,
přijavši posly a propustivši je cestou jinou? [26] Neboť jako tělo bez
ducha jest mrtvé, tak jest i víra bez skutku mrtvá.

KAPITOLA 3.

O povinnosti držeti jazyk na uzdě. v. 1.—12.

[1] Nebývejte mnoho učiteli, bratři moji, vědouce, že (tak) odnesete
soud těžší, [2] neboť namnoze (bezt. k) klesáme všichni. Jestli kdo neklesá
ve slově, jest to muž dokonalý, mocen držeti na uzdě také celé tělo.
[3] Dáváme-li však koňům uzdy do huby, aby nám byli povolni, řídíme
též celé tělo jejich. [4] Hle, i lodi, ačkoli jsou tak veliké a prudkými
větry bývají hnány, řídí se přemalým veslem, kamkoli chce tlak toho,
jenž je řídí; [5] tak i jazyk je sice úd malý, ale velikými věcmi se ho-

---

zvané ospravedlnění druhé, kterým v člověku již ospravedlněném posvěcující milost Boží se udržuje a rozmnožuje. Proto pravě, že Abraham byl ospravedlněn ze skutků, a že vůbec člověk (dospělý) bývá ospravedlňován ze skutků, a ne z víry toliko, nemíní skutků vykonaných před dosažením ospravedlnění prvního (skutků přirozeně dobrých), nýbrž skutky vykonané ve stavu milosti, skutky vykonané z poslušnosti k Bohu za spolupůsobení víry, skutky tedy z víry vycházející a s věrou spojené, jakož sám dává na jevo slovy „víra spolupůsobila se skutky jeho“ a „člověk bývá ospravedlňován ze skutků, a ne z víry toliko“ (ne z pouhé víry). I neodporuje tedy sv. Pavlovi, dle něhož víra byla počtena Abrahamovi ke spravedlnosti. Neboť sv. Pavel nemíní víry pouhé, nýbrž víru činnou, která se projevuje skutky. (Srovn. Gal. 5, 6; Řím. 4, 1.—5.) Slova „Uvěřil Abraham...“ jsou z 1. Mojž. 15, 6; uvedena též v Řím. 4, 3; Gal. 3, 6. Přítelem Božím nazván v 2. Paral. 20, 7.

25. Viz Jos. 2 1.—26; Žid. 11, 31. Také zde Jakub míní tak zvané ospravedlnění druhé, (rozmnožení milosti Boží skutkem milosrdenství), předpokládaje, že Rahabě prvního ospravedlnění (odpuštění hříchů a milosti Boží) dostalo se dříve již, a to věrou v pravého Boha (spojenou s kajícností), kterou byla pojala při zprávě o tom, co Bůh učinil israelitům, vysvobodiv je z Egypta a pomáhaje jim na cestě jejich.

1.—12. Apoštol rozváděje to, co byl řekl v 1., 16. (též v 1, 19. slovy „budiž každý zdlouhavý k mluvení“), poučuje o potřebě držeti jazyk na uzdě, a to jednak poukazem na přísnější soud, který si snadno připraví člověk, jenž jazyk na uzdě nedrží, jednak upozorněním, že jazyk, ač jest malý, přece jest velmi mocný a nebezpečný, moha způsobiti veliké věci, a to nejen dobré, nýbrž i zlé.

1. Nebývejte mnoho učiteli. Doslovně bylo by „nebývejte mnozí učiteli“. Slova ta vykládají sice obyčejně v ten rozum, jakoby sv. Jakub varoval své čtenáře, by se neoddávali u velikém počtu úřadu učitelskému. Poněvadž však, ať o jiném pomlčíme, sv. Jakub v celém listě svém nedává ani slovem na jevo, že by u čtenářů jeho vyskytovala se nesmírná snaha a honba po řečeném úřadě, jest správnější pojímati slovo *πολλοὶ* (polloi, mnozí) příslovkově a překládati „nebývejte mnoho učiteli“, t. j. nevystupujte vůbec mnoho jako učitelé, chtíce totiž jiné při každé příležitosti poučovati, pro každou maličkost kárati a své názory jim vtírati. Nevystupuje tedy proti snaze přijímati na sebe úřad učitelský neb kazatelský, nýbrž proti nepravé horlivosti u některých jeho čtenářů se jevící, při každé příležitosti jiné poučovat a mistrovat. Místo odnesete (podle Vulgáty) bylo by podle řeckého textu „odneseme“.

2. t. j. Soud přísný beztak nás očekává, poněvadž namnoze t. j. často klesáme všichni; přísnější však soud odneseme, budeme-li vystupovati mnoho jako učiteli, karateli jiných, nedržíce jazyk na uzdě.

nosí. Hle, jak malý oheň jak veliký les zapálí! [6] Tak i jazyk jest ohněm; souhrnem nepravosti stává se mezi údy našimi jazyk, jenž poskvrňuje celé tělo a zapaluje běh života a jest rozpalován od pekla.
[7] Neboť každá přirozenost zvířat a ptáků i plazů a zvěrů vodních zkrocuje se a zkrotila se přirozeností lidskou, [8] jazyka však žádný člověk nemůže zkrotiti; jest on zlem nepokojným, pln jedu smrtivého. [9] Jím velebíme Pána a Otce, a jím zlořečíme lidem, stvořeným podle obrazu Božího. [10] Z týchž úst vychází dobrořečení i zlořečení. Nemá se to tak díti, bratři moji. [11] Vydává-liž pramen týmž otvorem (vodu) sladkou i hořkou? [12] Může, bratři moji, fíkový strom nésti hrozny aneb vinný kmen fíky? Tak nemůže ani plamen slaný dávati vodu sladkou.

O chybách čelících proti požadavkům pravé moudrosti životní. 3, 13,—4, 12.*

[13] Kdo jest moudrý a rozumný mezi vámi? Ukaž na dobrém životě skutky své v tichosti (která náleží) moudrosti. [14] Máte-li však hořkou řevnivost a sobectví ve svém srdci, nechlubte se a nelžete proti pravdě. [15] To není moudrost, přicházející shůry, nýbrž pozemská, smyslná, ďábelská, [16] neboť kde řevnivost a sobectví, tam rozbroj a všeliký skutek zlý. [17] Moudrost shůry však jest předem čistotná, potom pokojná, mírná, povolná, plná milosrdenství a dobrého ovoce, prostá pochybnosti, nepokrytecká. [18] Ovoce spravedlivosti pak rozsévá se v pokoji těm, kteří působí pokoj.

---

6. Mnozí vztahujíce (podobně jako Vulgáta) slova „souhrnem" (doslovně: světem) nepravosti k větě předchozí, překládají takto: tak i jazyk jest ohněm, světem (veškerostí) nepravosti. Jazyk postavuje se (jest postaven) mezi našimi údy (co ten), kterýž znečišťuje celé tělo . . .

9. Jím velebíme Pána, tak as správněji podle nejstarších rukopisů řeckých, (Bůh se tak označuje podle vlády (moci) a podle dobrotivosti své). Podle Vulgáty bylo by: Jím velebíme Boha . . .

* Apoštol podav ve v. 13. a 14. krátký přehled toho, co byl od 1, 14.—3, 12. pověděl o požadavcích pravé nábožnosti či moudrosti životní, odsuzuje chyby čelící proti těm požadavkům, odmítaje nejprve (3, 15.—18) řevnivost a sobectví čelící proti povinnosti držeti jazyk na uzdě, potom (4, 1.—3.) lakotu, která jest proti skutkům milosrdenství, a (ve 4, 4.—8.) přátelství se světem i s jeho vládcem ďáblem, které čelí proti povinnosti zachovati se neposkvrněným od tohoto světa. K tomu přičiňuje napomenutí, aby očistíce se od světských žádostí, v pokoře podřizovali se Bohu a zdržujíce se nelaskavého posuzování jiných, ponechávali veliký soud Bohu (4, 8b,—12.)

14. sobectví, nikoli sváry. Srovn. Filip, 1, 17. pozn. Nechlubte se a nelžete proti pravdě, tím totiž, že byste předstírali moudrost; neboť člověk opravdově moudrý jest pokojný, trpělivý, sdílný, a nikoli řevnivý, sobecký. Tento smysl mají řečená slova jak podle textu řeckého, tak podle latinského, pojímají-li se ve způsobě rozkazovacím. Ale příslušná slova řecká lze pojímati též jako otázku: zda nechlubíte se a nelžete proti pravdě? (pokud totiž řevnivost a sobectví, jež se jeví v mistrování jiných, nesrovnává se s pravou moudrostí). Poněvadž předchází věta podmínečná, zdá se, že takto pojímati a překládati toto místo jest správnější.

17. Za slovem pokojná mělo by podle Vulgáty tištěné státi ještě „k dobrým věcem přivolující" (bonis consentiens), ale slova ta scházejí nejen v textě řeckém, nýbrž i v rukopisech latinských, a jsou toliko jiným překladem řeckého evpeithés εὐπειθής vedle překladu povolná, a byvše as přičiněna prve na okraji některého rukopisu, dostala se odtud omylem do textu tištěného.

18. Ovoce spravedlnosti, t. j. ovoce, které záleží ve spravedlivosti či ospravedlnění druhém (rozmnožení posvěcující milosti Boží). Tohoto ovoce dostává se těm rozsévačům či činitelům slova Božího, kteří působí pokoj, t. j. smířlivým, a to v pokoji, t. j. tam a tehdy, kde a když vládne pokoj, a ne rozbroj.

KAPITOLA 4.

1 Odkud (vznikají) boje a půtky mezi vámi? Ne-li odtud, od vašich
chtíčů, které bojují ve vašich údech? 2 Žádáte a nemáte; zabíjíte a závidíte, a nemůžete dosíci; potýkáte se a bojujete, a nemáte, poněvadž
neprosíte; 3 prosíte, a nedostáváte, protože špatně prosíte, abyste (to)
promarnili ve svých chtíčích. 4 Cizoložníci, nevíte-li, že přátelství s tímto
světem jest nepřátelstvím s Bohem? Kdo tedy chce býti přítelem toho
světa, stává se nepřítelem Božím. 5 Aneb-li se domníváte, že Písmo nadarmo praví: Řevnivě touží po duchu, jejž ubytoval v nás? 6 Větší
však dává milost; proto praví: „Bůh se pyšným protiví, ale
pokorným dává milost.“ 7 Poddejte se tedy Bohu; odpírejte
však ďáblu, a on uteče od vás. 8 Přibližte se k Bohu, a (on) přiblíží
se k vám. Očisťte ruce své, hříšníci, a posvěťte své srdce vy, kteří jste
dvojí mysli. 9 Bědujte a kvilte a plačte; smích váš obrať se v nářek,
a radost vaše v zármutek. 10 Pokořte se před Pánem, a povýší vás.

---

2. 3. Žádáte si totiž statků pozemských nemírně a bezohledně, a nemáte jich, poněvadž Bůh takové snahy vaše maří. Zabíjíte totiž ve svém nitru závistí a hněvem [podle slov „Maličkého usmrcuje závist“ (Job. 5, 2.) a „Kdo se hněvá na bratra svého, vražedník jest.“ 1. Jan. 3, 15.] Závidíte pak a se hněváte a řevníte proti těm, kteří mají statky, po nichž toužíte, aneb jsou v cestě nezřízeným a bezohledným snahám vašim; a nemůžete dosíci totiž toho, čeho žádá vaše hněvná závist a řevnivost. Z toho pak, že toho nemůžete dosíci, vznikají hádky a sváry mezi vámi (potýkáte se a bojujete), ale ani tak nemáte, nedosahujete toho, čeho si žádáte, a to proto, poněvadž při smyslných žádostech svých od Boha se odvracíte a neprosíte, alespoň ne tak, jak byste prositi měli; (někteří totiž) prosíte sice, a přece nedostáváte toho, zač prosíte; to děje se proto, že špatně prosíte, žádajíce si jen věcí časných, a to nikoli, abyste měli z čeho zachovati život svůj, nýbrž abyste měli z čeho ukojiti smyslné žádosti své.

4. Cizoložníci, t. j. Bohu nevěrní.

5. Řevnivě touží po duchu; to místo překládá i vykládá se různě, podle toho, zda-li řecké slovo πνεῦμα, pnevma, které svojí formou může býti pádem prvním i čtvrtým, pokládají za podmět (touží duch) nebo za předmět (touží po duchu), a zdali slovem tím rozumějí Ducha Božího, Ducha sv., aneb ducha lidského. Vulgáta a s ním mnozí vykladači pokládají je za podmět, překládajíce takto: žádá (totiž nás či touží po nás) Duch svatý, jenž přebývá ve vás (čte-li se podle mladších rukopisů i s Vulgátou κατῴκησεν ἐν ὑμῖν — katókese en hymín) aneb jejž ubytoval v nás (čte-li se podle starých rukopisů správněji κατῴκισεν ἐν ἡμῖν, katókise en hémín). Poněvadž však v následující větě podmětem jest Bůh a také v předcházející větě mluví se o Bohu (o nepřátelství s Bohem), jest zajisté správnější jakožto podmět mysliti slovo Bůh, slovo pnevma pak míti za předmět, rozuměti je o duchu lidském a překládati (jak svrchu) takto: touží totiž Bůh po duchu našem, jejž ubytoval (vštípil) v nás, t. j. Bůh, jenž ducha lidského stvořil k obrazu svému a jej s naším tělem spojil v jednu osobnost, lidskou, touží po duchu našem, po nás, t. j. miluje nás jakožto své vlastnictví, a to řevnivě, nemoha snésti bez trestání, jestli duch ten hříchem se mu odcizuje neb odvádí. Slova ta (řevnivě . . . v nás) nejsou v Písmě sv. doslovně, co do smyslu však vyskytují se v něm na různých místech. (2. Mojž. 20, 5; 34, 14. 15. Žalm 37, 1; Zach. 8, 2. a jinde).

6. t. j. Bůh touží ovšem po naší duši, po nás, a chce, abychom se mu zcela oddali. Požadavek ten nemá však nikoho zarážeti, jakoby byl veliký, neboť čím větší jest požadavek ten podle našeho zdání, tím větší milost dává Bůh, abychom mohli jej splniti. Slova Písma uvedena jsou z Přísl. 3, 34. Rovněž 1. Petr. 5, 5.

8b.—12. Zakončuje tuto stať vyzváním, ve kterém zahrnuje všecky předešlé požadavky, vyzváním totiž, aby se očistili od světských žádostí, pokořili se před Bohem a upustili od nelaskavého posuzování bližního. — kteří jste mysli dvojí, t. j. kteří jste rozděleni mezi Bohem, chtíce se zalíbiti i Bohu i světu. — kdo soudí bratra svého (v. 11.) nelaskavě jej posuzuje, odsuzuje, neb tajné chyby jeho na odiv stavě (viz Mat. 7, 1—5).

[11] Neutrhujte jeden druhému, bratři. Kdo utrhá bratru aneb soudí bratra
svého, utrhá zákonu a soudí zákon. Soudíš-li však zákon, nejsi činitelem
zákona, nýbrž soudcem. [12] Jeden jest zákonodárce a soudce, jenž může
zahubiti i spasiti; ty pak, kdo jsi, že soudíš bližního?

Sv. Jakub odsuzuje mysl pozemskou, v. 4, 13.—17.

[13] Nuže vy, kteří říkáte: Dnes nebo zítra půjdeme do toho města
a pobudeme tam rok a budeme obchodovati a těžiti, [14] kteří přece ne-
víte, co bude zítra! [15] Neboť jaký jest život váš! Parou jest, která na
krátko se ukazuje a potom mizí; místo abyste říkali: Bude-li Pán chtíti,
i živi budeme, i to neb ono učiníme. [16] Vy však se chlubíte v pýše
své. Každá chlouba taková jest zlá. [17] Kdo tedy zná činiti dobré, a nečiní,
tomu jest to hříchem.

KAPITOLA 5.

Sv. Jakub odsuzuje bujnost a tvrdost boháčů a dává napomenutí zá-
věrečná, v. 1.—20.

[1] Nuže, boháči, zaplačte s kvílením nad bídami svými, které na
vás přijdou. [2] Bohatství vaše shnilo a roucha vaše prožrána jsou od
molů. [3] Zlato a stříbro vaše zrezavělo a rez jejich bude na svědectví
proti vám a stráví jako oheň tělo vaše. Nahromadili jste si poklady
ve dnech posledních. [4] Hle, zadržená mzda dělníků, kteří požali pole
vaše, křičí od vás, a volání těch, kteří žali, vešlo v uši Pána zástupů.
[5] Hýřili jste na zemi a rozkošili; vykrmili jste srdce své v den zabíjení.
[6] Odsoudili jste a zabili jste spravedlivého; nevzpírá se vám.

---

15. Méně vhodně spojují někteří (s Vulgátou) slova „i živi budeme“ s předvětím takto: „bude-li Pán chtíti a budeme-li živi, to neb ono učiníme.“ — Parou jest, tak dle Vulgáty; dle řeckého textu parou jste.

16. v pýše své, t. j. proto, že jste pyšní a vypínaví.

1.—6. Poukazem na odsuzující soud Boží odsuzuje jednání těch, kteří nabyvše bohatství i způsobem nespravedlivým, v ně spoléhají, ho zneužívají a k chudým tvrdě a nespravedlivě se mají. Užívaje časů minulých „shnilo, prožrána jsou, zrezavělo,“ představuje věci budoucí, jakoby se byly již staly. — Rez jejich bude na svědectví proti vám (v. 3.), t. j. bude svědčiti i o vaší nespravedlnosti a bezcitnosti k bližnímu i o tom, že propadáte záhubě, jako bohatství vaše upadlo ve zkázu. Nahromadili jste si pokladů, v řeckém textě jest pouze jedno slovo (ethesaurisate — ἐϑησαυρίσατε), které znamená „hromaditi poklady“, Vulgáta však podkládá mu jen význam „hromaditi“ a doplňuje jako předmět iram, hněv; co do věci jest to správno potud, pokud hromadění, o kterém tu jest řeč, předpokládá převrácené a nezřízené bažení po věcech pozemských, které ovšem jest předmětem hněvu či trestající spravedlnosti Boží. Dny posledními míní dobu messiášskou jakožto poslední období v řízení spásy, ale tak, že hledí zároveň k poslednímu soudu, který na konci období toho nastane. Pravě tedy, že hromadí poklady v posledních dnech, vytýká tím jejich netečnost a bezstarostnost v příčině spásy, ježto místo aby si hromadili poklady nepomíjející, hromadí si měrou nezřízenou poklady pomíjející, přes to, že již nastalo poslední období spásy, po kterém nastane již soud.

4. zadržená mzda křičí od vás, chtíc takřka jíti od vás tam, kam patří, k dělníkům.

5. vykrmili jste srdce své, t. j. ukojili jste a ukojujete své žádosti smyslné, a to ještě v den zabíjení, t. j. když soud Boží takřka již vám nastává.

6. t. j. ve své tvrdosti a bezohledné násilnosti nejen jste odsuzovali nevinné, nýbrž je i usmrcovali, na smrt vydávali; ale oni nevzpírali a nevzpírají se, nýbrž snášeli a snášejí to v tichosti. Spravedlivého v čísle jednotném řečeno jest hromadně místo spravedlivé.

[7] Nuže, bratři, vytrvejte trpělivě až do příchodu Páně. Hle, rolník
očekává drahocenného plodu zemského, jsa trpěliv, až obdrží (plod)
ranný i pozdní. [8] Trpěliví buďte i vy, posilňtě srdcí svých, neboť příchod
Páně se přiblížil. [9] Nevzdychejte, bratři, jeden proti druhému, abyste
nebyli souzeni. Hle, soudce stojí přede dveřmi. [10] Za příklad snášení
zlého a trpělivosti vezměte si, bratři, proroky, kteří mluvili ve jménu
Páně. [11] Hle, blahoslavíme ty, kteří vytrvali trpělivě; o trpělivosti Jobově
jste uslyšeli a konec od Pána jste viděli, že totiž Pán jest velmi slitovný a milosrdný. [12] Přede všemi věcmi však, bratři moji, nepřisáhejte,
ani nebem ani zemí ani kterou přísahou jinou, ale budiž řeč vaše „ano,
ano“, a „ne, ne“, abyste neupadli pod soud.
[13] Strádá-li někdo z vás, modli se; je-li někdo mysli dobré, pěj
chválu. [14] Stůně-li kdo z vás, povolej k sobě kněží církve, a (ti) ať se
modlí nad ním, mažíce ho olejem ve jménu Páně, [15] a modlitba víry
uzdraví nemocného, a polehčí mu Pán, a je-li v hříších, budou mu
odpuštěny.
[16] Vyznávejte se tedy jedni druhým z hříchů svých a modlete se
za sebe vespolek, abyste byli uzdraveni; mnoho může modlitba spra-

---

7.—11. Povzbuzuje k vytrvalé trpělivosti (i v čas utrpení), poukazuje na příklad rolníkův, prorokův i Jobův a na příští odměnu.

7. až obdržíťe (plod) ranný i pozdní. Předmět k slovu obdrží schází v četných rukopisech, i nejstarším (vatikánském), taktéž ve Vulgátě; některé rukopisy doplňují slovo déšť (ὑετόν = pluviam), jiné (a to i sinajský a latinský rukopis korbejský) doplňují slovo plod či úrodu (καρπόν, fructum). Tento doplněk přiléhá vhodně k souvislosti; jest tedy zajisté správný.

8. t. j. přiblížil se příchod Páně k soudu, aby totiž odměnil dobré a potrestal zlé.

9. Nevzdychejte t. j. nestěžujte si, nežalujte jeden proti druhému jsouce příliš citliví k slabostem a chybám bližního svého. (Srovn. Mat. 7, 1.)

11. konec od Pána jste viděli, t. j. víte, jaký konec učinil Pán jeho (Jobovu) utrpení.

12. Slovy těmi nezakazuje přísahy vůbec, nýbrž slovy Kristovými (Mat. 5, 35.—37.) buď zavrhuje přísahání lehkovážné, aneb spíše (hledíc k souvislosti) vystupuje proti onomu nezpůsobu, kterým člověk v rozhorlení a nevoli přísahou něco (soukromě) ujišťuje, aby hájil osobního práva svého. — abyste neupadli pod soud totiž odsuzující čili abyste nebyli odsouzeni.

13.—18. Vyzývá, aby se modlili v žalosti i v radosti (v. 13.) a aby užívali církevních prostředků milosti, svátosti posledního pomazání (v. 14. 15.) a pokání (v. 16.) a na příkladě Eliášově ukazuje, jak mocná jest modlitba úsilovná (v. 17. 18.).

14. Množným číslem kněží vytýká třídu či kategorii ve smyslu jednoho z kněží církevních. Ve jménu Páně, t. j. z rozkazu Páně či proto, že to Pán Ježíš ustanovil.

15. Modlitba víry, t. j. modlitba, kterou kněz koná právě tehdy, když nemocného maže olejem, a tak svátost posledního pomazání uděluje. Jmenuje se modlitbou víry, poněvadž celý ten úkon (modlitba a pomazání) koná se po rozkazu Páně a ve víře v pomoc Boží. Modlitba ta uzdraví nemocného totiž duševně, od tak zvaných pozůstatků hříchů (jakými jsou náklonnost ke zlému a slabost k dobrému), mnohdy však i tělesně od nemoci, prospívá-li to ke spáse duše; polehčí (podle řeckého: pozvedne) mu Pán, rozmnoží totiž jeho víru, posilní jeho naději, roznítí lásku jeho, dá mu trpělivost a statečnost, a tak poskytne mu úlevu a posilu, aby nemoc svoji trpělivě snášel a pokušení překonal. Je-li v hříších, budou mu odpuštěny (podle řeck. bude mu odpuštěno), a to nejen všední, nýbrž i těžké hříchy, jestli již nemůže se zpovídati z nich, a přece vzbudil nad nimi alespoň nedokonalou lítost nadpřirozenou.

16. Vyznávejte se tedy jedni druhým z hříchů svých; slova tato vykládají mnozí o nesvátostném vyznání z hříchů. Poněvadž však sv. Jakub užívaje spojky tedy, praví slova ta jako závěrek z toho, co byl řekl ve verši předešlém, jest zajisté správnějším výklad, dle něhož Jakub nejen předpokládá, že nemocný povolav kněze církevního, aby se nad ním modlil, maže ho ve jménu

vedlivého usilovná. 17 Eliáš byl člověk podrobený utrpením jako my,
a prosil modlitbou, aby nepršelo na zemi; i nepršelo po tři roky a šest
měsíců. 18 A opět se modlil; i vydalo nebe déšť a země dala úrodu
svou. 19 Bratři moji, jestliže by kdo mezi vámi zbloudil od pravdy
a někdo by ho obrátil, 20 věz, že kdo odvrátí hříšníka od bludné cesty
jeho, vysvobodí duši jeho od smrti a přikryje množství hříchů.

O prvním listě sv. Petra.

Spisovatelem tohoto i následujícího listu jest svatý Petr, původně Šimonem zvaný. Narodil se v galilejském městečku Betsaidě na severozápadním břehu Jezera Genesaretského, a to z otce Jana či Jonáše. Do škol rabínských nechodil, jakož patrno z toho, že velerada viděla v něm člověka neučeného (Skutk. 4, 13.), nabyl však vzdělání obecného, jakého bylo lze dosíci v domě otcovském a v synagogách. Oženiv se usadil se v Kafarnaum i s tchyní svojí a provozoval tam se svým bratrem Ondřejem živnost rybářskou, koupiv neb najav si tam dům s ním společně (Mark. 2, 29.). Když Jan Křtitel započal připravovati na Vykupitele, oba bratři odešli k němu do krajiny jordanské. Ondřej stal se učenníkem jeho; zdali též Petr, není jisto, ale když Ondřej seznav jednak ze svědectví Janova, jednak vlastní rozmluvou s Kristem, že Ježíš jest Vykupitelem, nejen sám se ho přidržel, nýbrž přivedl k němu i Petra. A Pán Ježíš pohleděv naň, dal mu, či spíše slíbil mu dáti jméno Kefas, t. j. Petr (skála), místo dosavadního jména Šimon (Jan 1, 42.). Po té zůstal Petr u Krista po delší čas. Šel s ním do Kány galilejské, kde byl svědkem prvního zázraku jeho, a provázel ho odtud do Kafarnaa, do Jerusalema na slavnost velikonoční, a do ostatního Judska (Jan 1, 29.—3, 22.). Když však Pán Ježíš opustiv as v prosinci Judsko, přišel přes Samařsko znova do Galilee, Petr vrátil se s jeho souhlasem ke svému zaměstnání podobně, jakož učinil i bratr jeho Ondřej a ostatní učenníci, které Pán Ježíš tehdy měl. Ale zanedlouho byl při zázračném zahrnutí ryb opět povolán od Krista i s bratrem svým (Mat. 4, 18.—22., Mark. 1. 16.—20.) a zůstav potom u něho již trvale, byl při volbě apoštolů vřazen na prvním místě do sboru apoštolského. I přilnul k němu pevnou věrou a vroucí láskou tak, že byl hotov za něho i umříti: Vyznalť: „Pane, ke komu půjdeme?

Páně, také vyznání z hříchů kněži tomu učinil, nýbrž i z toho uzavírá vyzvání ke zdravým věřícím, aby ve jménu Páně také se vyznávali ze hříchů svých kněžím církevním, by dosáhli odpuštění, a že tedy mluví o vyznání svátostném, o zpovědi. Dle toho jedni, t. j. ti věřící, kteří prohřešivše se chtějí dosíci odpuštění hříchů, ať to jsou nekněží ať kněží, mají vyznávati se z hříchů svých druhým, t. j. těm, kteří mají moc i právo jménem Božím hříchy odpouštěti, tedy kněžím k tomu zřízeným. — Abyste byli uzdraveni (předem od neduhů duchovních, ale i tělesných), tak podle řeckého textu; podle Vulgáty bylo by „abyste byli spaseni“. Modlitba usilovná, t. j. taková, která se koná s myslí sebranou, vroucně, vytrvale, s odhodlaností působiti s Boží milostí.

17. podrobený utrpením jako my, t. j. člověk podobného stavu i rázu, podobných slabostí či takový jako my jsme.

20 vysvobodí duši jeho od smrti, totiž věčné, a přikryje množství hříchů, t. j. přivede ho k tomu, aby čině pravé pokání, dosáhl odpuštění hříchů svých.

Ty máš slova života věčného" (Jan 6, 69.), „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého" (Mat. 16, 16.), „Život svůj dám za tebe" (Jan 13, 37.). Při utrpení Kristově popřel sice, že jest učenníkem Kristovým, ale učinil to nikoli, že by byl přestal v něho věřiti, nýbrž že byv rozrušen tím, co se dělo, bál se vyznati své příslušenství k němu, že jest jeho stoupencem; ale byv pohnut milostí Boží ihned vzbudil dokonalou lítost nad činem svým a dosáhnuv odpuštění, přilnul k němu tím vroucněji a byl vskutku hotov položiti za něho i život svůj. Pán Ježíš pak vyznamenával jej před ostatními apoštoly, dávaje tak na jevo, že vyvolil ho k úřadu nad jiné vyššímu. Nejen učinil ho svědkem činů, ke kterým nepřipouštěl žádného apoštola jiného mimo Jakuba a Jana, (vzkříšení dcery Jairovy, svého proměnění na hoře, své úzkosti v zahradě Getsemanské), nejen pouze jemu dal nové jméno, pouze za něho platil daň chrámovou (Mat. 17, 26.), za něho zvlášť se modlil (Luk. 22. 32.), vstav z mrtvých jemu zvlášť se ukázal (Luk. 24, 34.), jemu jedinému způsob smrti předpověděl (Jan 21, 18.—19.), nýbrž i jemu jedinému též řekl: „Ty jsi Petr, t. j. skála, a na té skále vzdělám církev svou…, a tobě dám klíče království nebeského" (Mat. 16., 18, 19.) a „Pasiž beránky mé, pasiž ovce mé" (Jan 21, 15.—17.), a tak mu nejvyšší úřad (primát) v církvi nejen slíbil, nybrž i svěřil.

Když pak Pán Ježíš vstoupil na nebesa, vedl si ihned, jako hlava církve a jevil horlivou činnost apoštolskou, jakož vyličují Skutky apoštolské v kap. 1.—5., 8.—12. a 15. Dalť mimo jiné podnět k tomu, aby ze svědků života Kristova zvolen byl jiný apoštol na místo zrádného Jidáše; po seslání Ducha sv. ihned první kázal o Kristu židům užaslým, první též z apoštolů učinil zázrak, uzdraviv chromého od narození, první s Janem trpěl pro Krista vězení a vydal mu před veleradou svědectví; první přijal do církve i pohany (Kornelia a dům jeho; Skutk. 10.) a jako vrchní pastýř církve visitoval či přehlížel křesťanské obce palestinské a přišed při té příležitosti až do Antiochie, syrské, zřídil tam dle svědectví Eusebiova sídlo biskupské. Přišed zase do Jerusalema, byl tam r. 42 po smrti sv. Jakuba Vel. od Heroda Agrippy I. uvězněn, aby po velikonocích byl usmrcen, byv však od anděla vysvobozen (Skutk 12.), odebral se nejspíše za pomoci Korneliovy do Říma, a to přes Antiochii, kde ustanovil Evodia biskupem na místo sebe V Římě nejen založil obec křesťanskou, nýbrž i zřídil sídlo biskupské [1]), na kterém vytrval až do své smrti, ovšem ne tak, že by

[1]) Mnozí protestanté chtíce popříti, že římský biskup jest nástupcem sv. Petra a jako takový hlavou církve, popírali, že Petr v Římě pobyl a tam biskupské sídlo založil (Velenus, Flaccius Illyr, Baur, Mayerhoff, de Wette a j.). Ale neprávem. Neboť ať nehledíme ani ke svědectví, které sv. Petr sám dává o svém pobytě římském, když v 1. Petr. 5, 13. označuje Babylon jako místo, kde první list svůj napsal, a jak při tomto verši níže bude ukázáno, Babylonem tím rozumí Řím, že sv. Petr vskutku do Říma přišel, tam působil, sídlo biskupské založil a smrtí mučednickou zemřel, dosvědčují přečetní svědkové hodnověrní od doby nejstarší, již i žáci apoštolští. Svědčíť o jeho pobytě v Římě sv. Ignác muč. (ve svém listě k Řím. 4), Papiáš (u Euseb H. E. 2, 14, 6), sv. Ireneus (Adv. haer. 3, 1.). O jeho smrti mučednické v Římě svědčí již sv. Klement Řím. (k. 6.), Caius Řím. (u Euseb. H. E. 2, 25), Tertullián (Adv. Marcion. 4, 5, 2), Origenes (u Euseb. H. E. 3, 1) a j. Také to dosvědčuje místní podání římské, jmenovitě confessio či hrob sv. Petra ve Vatikáně, místo umučení jeho, kostel sv. Pudentiány vystavěný, jak dí podání, na místě, kde měl dům římský senátor Pudens, jenž sv. Petra přijal pohostinnu do domu svého

byl dlel v Římě nepřetržitě, nýbrž konal odtud také různé cesty apoštolské. Zejména odešel do Palestiny, ne-li dříve, jistě r. 50., kdy císař

---

a od něho i se svou rodinou pokřtíti se dal, jakož i různé nápisy a vyobrazení v katakombách připomínající neb zobrazující sv. Petra a vykopávky, které r. 1915 učinil v kostele sv. Šebastiána Antonín de Waal, a které ukazují s pravděpodobností na to, že tam byly dočasně uloženy ostatky sv. Petra i Pavla. Uznávají proto i četní protestanté, že Petr do Říma přišel a tam mučednickou smrtí zemřel; jsou to zejména ze starších Scaliger, Usher, Pearson, Cave, z novějších Mynster, Bertholdt, Bleek, Olshausen, Credner, Gieseler, Wieseler, Guericke, Meyer, Hilgenfeld, Lange, Schaff, Delitzsch, Mangold, Seyerlen, Möller, Wiesinger, Schott, Harnack, Grisar, Beyschlag, Wohlenberg, Zahn, Lietzmann.

Kladouce však příchod jeho do Říma až na konec jeho života, popírají, jako i jiní protestanté, že by tam byl církevní obec založil a zřídiv sídlo biskupské jako biskup římský zemřel, tak že by římští biskupové byli jeho nástupci, a to tím spíše, poněvadž nejstarší spisovatelé církevní zakladatelem církve římské nejmenují Petra samotného, nýbrž Petra a Pavla zároveň. Jsou však na omylu v té věci. Neboť ze Skutk. apošt. 12, 1—7. jest nepochybno, že to bylo za Heroda Agrippy I. (41 —44), a to, (jak jsme ukázali v Úvodě do Písma sv. N. Z. dílu II. č. I., str 29—31.) r. 42. když Petr, byv od Heroda Agrippy I. uvězněn a od anděla vysvobozen, odebral se, jak dí sv. Lukáš, na jiné místo. Jiným místem tím však alespoň s pravděpodobností rovnající se skoro jistotě rozuměli Řím. Neboť ať nehledíme k tomu, že výrazem „odebrati se na jiné místo“ již prorok Ezechiel (12, 3—13) rozuměl Babylon, Babylonem pak že již v době apoštolské symbolicky nazýval se Řím (1. Petr. 5, 13), že Petr přišel do Říma na počátku panování císaře Klaudia (41—54), dosvědčují nejen Origenes a Jeronym (De viris illustr. 1.), nýbrž i Eusebius (H. E. 2, 14, 15), jenž o málo dále (2, 15) dovolává se pro svou výpověď svědectví Klementa Alex., ano i Papiášova, Jeronym pak na řečeném místě, jakož i jeho a syrský překlad Eusebiova Chronicon udávají přímo druhý rok panování císaře Klaudia t. j. 42. jakožto rok, ve kterém Petr přišel do Říma (po prvé). Arménský překlad řečeného Chronicon klade sice odchod Petrův do Říma do 3. roku panování císaře Caia Caliguly, t. j. do r. 39., ale sám prozrazuje, že učinil chybu, neboť k r. 2. panování císaře Klaudia, t. j. k r. 42. poznamenává, že tehdy stal se Evodius biskupem antiochijským (nástupcem Petrovým v tamním biskupství). Přišed však Petr r. 42. do Říma, neodpočíval, nýbrž kázal evangelium, nejprve židům, potom i pohanům, a tak stal se zakladatelem římské obce církevní.

Nejstarší spisovatelé (Klement Řím., Ignác muč. a zvláště Ireneus, Dionysius Korint. a Caius Řím.) mluví sice ne pouze o Petrovi, nýbrž o Petrovi a Pavlovi jako o zakladatelích církve římské, třeba však uvážiti, že Pavel přišel do Říma teprve r. 62. (neb 61.), církevní obec trvala však již před r. 50, jakož patrno nejen z Pavlova listu k Římanům psaného r. 58 (57?), nýbrž i z výnosu Klaudiova z r. 50., kterým byli z Říma vypovězeni všichni židé a s nimi též židokřesťané pro spory, které vedli mezi sebou o Kristu (Suetonius, Vita Claudii 25, 4), věc to, kterou potvrzují i Skutky ap. 18, 2. Jest proto na jevě, že spisovatelé nejstarší mluvíce nejen o Petrovi, nýbrž i o Pavlovi jakožto zakladatelích církve římské, myslili předem na Petra jako na vlastního zakladatele církevní obce římské, na sv. Pavla pak jen potud, pokud on také jako apoštol později v Římě kázal, církev tam již založenou rozšiřuje, a to as proto, poněvadž již tehdy bylo obyčejem uváděti tyto apoštoly spolu, nejspíše ze snahy zdůrazniti přednost obce římské a ukázati Ebionitům a jiným odpůrcům Pavlovým, že Petr a Pavel nejen nebyli proti sobě, nýbrž i spolu v témže místě působili. Ale nejen že Petr v Římě založil obec křesťanskou, on zřídil tam též sídlo biskupské a spravovav tamní obec jako biskup až do své smrti, skutečně jako biskup římský zemřel. Dosvědčuje to veškeré podání církevní, dle něhož římští papežové se pokládali a pokládáni byli za nástupce sv. Petra; dosvědčuje to zřejmě sv. Cyprián (ep. 59. ad Cornel.) a sv. Jeronym (De vir. ill.), jakož i nejstarší záznamy římských papežů (Liberiův, Eusebiův, Niceforův, Liber pontificalis), dosvědčuje to i ta vážnost, kterou křesťanské obce již od časů apoštolských projevovaly k římskému papeži (na př. když křesťanská obec korintská ve svých sporech obrátila se nikoli do Efesu k apoštolu Janovi, ač tam měla blíže, nýbrž do Říma k papeži Klementovi); též místní podání římské, zejména sella gestatoria či nosné sedadlo sv. Petra ve Vatikáně, cathedra či stolice sv. Petra v kryptě pohřebiště Ostrianského.

Klaudius vypověděl z Říma všecky rozené židy pro hádky, jež měli mezi sebou židé s židokřesťany o Kristu, a byl r. 51. přítomen účinně církevnímu sněmu jerusalemskému. (Skutk. 15.) Brzy na to přišel do Antiochie syrské a setkav se tam s Pavlem i s Barnabášem, přijal od Pavla výtku, kterou mu učinil veřejně pro jistou nedůslednost dobře sice míněnou, ale velice povážlivou (Gal 2, 11.—21.). Kam se potom odebral, není známo, nejspíše do různých krajů maloasijských a odtud snad přes Korint do Říma zároveň se svatým Markem, jenž tam napsal evangelium. Později odešel opět, jakož lze souditi z toho, že sv. Pavel nezmiňuje se o něm ve svém listě k Římanům psaném r. 58. (57?), ale koncem r. 63. byl v Římě zase a napsal tam první list svůj. R. 66. byl v Korintě a působil tam nějaký čas krátký se sv. Pavlem, s nímž se tam setkal. Alespoň lze tak souditi z listu, který korintský biskup Dionysius napsal r. 170. Římanům. Přišed pak i s Pavlem do Říma, byl tam i s ním uvězněn a dne 29. června r. 67. usmrcen, byv ukřižován, a to hlavou dolů, jakož sám si byl vyžádal, pokládaje se za nehodna, aby zemřel na kříži týmž způsobem, kterým Pán Ježíš.

Oba své listy napsal křesťanům v Pontu, Galatii, Kappadocii, prokonsulární Asii a Bithynii, kteří většinou byli obráceni z pohanství. Křesťanům těm činili pohané (i židé) mnoho příkoří pro jejich víru, ano hrozilo jim i zjevné pronásledování; proto oni nevědouce, kterak srovnati utrpení své s prozřetelností Boha vševědoucího, přišli do pokušení, aby odpadli od víry. O věci té dověděl se sv. Petr v Římě nejspíše od Sily (Silvána), jenž, jak se zdá, byl od sv. Pavla ustanoven vrchním pastýřem v řečených krajích a nepochybně proto do Říma přišel, aby bývalému učiteli svému Pavlovi podal zprávu o stavu svěřených obcí a požádal ho o radu, ale nezastihnuv ho již v Římě, utekl se k Petrovi tam právě meškajícímu. A Petr pohnut zprávou jeho napsal ihned první list svůj oněm křesťanům, aby je potěšil v utrpení a utvrdil ve víře i naději křesťanské a tím je povzbudil, aby vytrvali v životě křesťanském, byť měli proto i utrpení snášeti. Proto upozornil je v něm, že dostalo se jim skrze Krista dobrodiní, které převyšuje veškeré statky pozemské, a vyzývaje, aby se ukázali toho hodnými životem opravdu křesťanským, dal k tomu konci naučení i obecná, týkající se všech, i zvláštní, týkající se jednotlivých stavů. Zároveň poučoval je, kterak si mají počínati v utrpení. List psán jest v Římě před vypuknutím pronásledování Neronova v tom čase, kdy sv. Pavel byv propuštěn z první římské vazby své, odebral se již do Španěl, Marek však ještě v Římě trval, tedy buď v době od druhé polovice r. 63. do první polovice r. 64. včetně, trvala-li totiž vazba Pavlova od 61,—63., aneb spíše, trvala-li vazba ta od r. 62.—64., ke konci r. 63. neb počátkem r. 64. v Římě, kterýž sv. apoštol jmenuje Babylonem. *)

---

*) Že tento list pochází skutečně od apoštola sv. Petra, jest nade vši pochybnost odůvodněnou jisto. Neboť co se týká důvodů vnitřních, autor sám nejen se představuje svým čtenářům jako Petr, apoštol Ježíše Krista, on také staví se proti čtenářům svým jakožto těm, kteří Krista neviděli (1, 6) a nejen nepřímo — častým vzpomínáním Kristova utrpení a vzkříšení i jeho účinků (1, 18. 19; 2, 21; 3, 18; 4, 1. 13), jakož i živým líčením toho, jak Pán Ježíš počínal si při svém utrpení (2, 21—24), — nýbrž i přímo zřejmým prohlášením (4, 1) dává na jevo, že byl svědkem Kristova utrpení a vzkříšeni, častěji také upotřebuje neb uvádí výpovědi Kristovy způsobem na evangeliích nezávislým; prozra-

První list sv. Petra apoštola*.

KAPITOLA I.

Nadpis s pozdravem a díky, v. 1.—12.

1 Petr, apoštol Ježíše Krista, vyvoleným poutníkům, rozptýleným
po Pontu, Galatii, Kappadocii, Asii a Bithynii, 2 (vyvoleným) podle

---

zuje tedy, že patřil k trvalým průvodcům, učeníkům Kristovým, jímž Petr skutečně byl. On též vyjadřuje se formou konkretní, užívaje vhodných obrazů, porovnání a přívlastkův ozdobovacích a s důrazem vytýká hned na počátku Kristovo vzkříšení jako základ naší naděje ve vzkříšení a věčnou blaženost (1, 3. 4.), předkládá obraz Krista jakožto kamene úhelného, upozorňuje na Kristův pobyt v předpeklí, na jeho oslavu, příchod k soudu i na to, že Kristus souditi bude živé i mrtvé; upomíná tedy formou i obsahem na řeči Petrovy, které sv. Lukáš zaznamenal ve Skut. apošt. Také se jeví býti mužem povahy vroucí, pevné a vážné a spolu tak mírné a plné pokory a lásky ke Kristu a k věřícím, jakým se ukazuje Petr v evangeliích a ve Skut. apošt., a uznává požehnanou činnost věrozvěstů působících mezi pohany i rovnoprávnost a rovnocennost pohanokřesťanů ve věcech spásy (1, 3—12; 2, 3—10), jako to činí Petr ve Skut. ap. 15, 17—11; 10, 34. 35; 11, 17; Gal. 2, 7—9. 12); právem proto lze souditi, že autorem tohoto listu není žádný podvrhovatel, jenž by byl pod jménem apoštola Pavla vystoupil podvodně, nýbrž skutečně apoštol Petr sám, a to tím spíše, pováží-li se, že jako doručitele listu používá Silvána či Sily (5, 12), jenž i dle Skutk. ap. 15, 32. byl Petrovi znám a od sněmu jerusalemského do Antiochie poslán, a že vyřizuje pozdrav od Marka (5, 13), jehož matku Petr znal již ode dávna (Skutk. 12, 12) a jenž i dle Klementa Alex. a dle Eusebia dovolávajícího se Papiáše i Klementa Alex. provázel sv. Petra do Říma. A že tomu tak bylo skutečně, že Petr apoštol skutečně jest autorem tohoto listu, to jako věc nepochybnou potvrzují též

b) důvody vnější. Neboť nejen že v celé starobylosti křesťanské nebylo nikoho, jenž by byl v pochybnost vzal pravost 1. listu Petrova, list tento připomíná již 2. Petr. 3, 1. a užívají ho i sv. Otcové apoštolští a křesťanští apologeté 2. stol. buď že na něj narážejí aneb z něho uvádějí některá místa více méně doslovně jako výpověď autoritativní. Jsou to zejména apoštolští žáci Klement, Ignác, Polykarp a Papiáš; jest to list Barnabášův, Učení dvanácti apoštolů či Didache, list k Diognetovi, Pastýř Hermův, list církevní obce lyonské a viennenské, ano i gnostický bludař Basilides. Neudává sice žádný z nich jména autorova, avšak narážejíce naň a užívajíce ho jako listu vážnosti autoritativní, dosvědčují, že list tento již v druhém, ba již koncem prvního století nejen byl, nýbrž i vážnosti kánonické požíval.

Výslovně pak přičítají tento list Petrovi v Alexandrii Klement Alex. a Origenes, v Africe prokonsulární Tertullián a sv. Cyprián, v Italii překlad starolatinský, v Gallii Ireneus, v Malé Asii Firmilián, biskup v Caesarei Kappadocké, v Syrii překlad Pešíttá. Taktéž činí Eusebius, jenž jej čítá ke spisům souhlasně za kánonické uznaným, jakož i, ať pomlčíme o jiných, kánon Mommsenův, Cyrilla Jerus., Řehoře Naz., kteří jej uvádějí mezi spisy kánonickými pode jménem Petrovým. Poněvadž tedy nejen vnitřní důvody, nýbrž i tolik věrohodných svědků z doby nejstarší osvědčuje pravost listu tohoto, jest patrno, jak bezprávně někteří protestanté rationalističtí (Cludius, Schwegler, Baur a Jülicher a někteří jiní) počali v předešlém století v pochybnost bráti pravost jeho, zvláště pováží-li se, jak prázdné a nicotné důvody uváděli pro své mínění, na př. že list tento nepodává tolik zpráv o Kristu a jeho učení, kolik bylo by se nadíti od stálého průvodce a apoštola Kristova i hlavy církve, jakým byl Petr, aneb že se nezmiňuje o Pavlovi, ač psán jest čtenářům, mezi nimiž Pavel působil, a to v Římě, kde Pavel pobyl ten čas neb před tou dobou, kdy byl napsán. Vždyť přece, ať pomlčíme o jiném, jako žádný spisovatel Nového zákona, tak ani Petr neměl v úmyslu ve svém listě přihlížeti k tomu, co si bude v 19. neb 20. století přáti ten onen rationalista německý, nýbrž k potřebám svých čtenářů, a jen tolik napsati, kolik řízen jsa milostí Boží uznal za dobré, aby potřebám a přáním oněch čtenářů vyhověl, pro nějž list svůj napsal.

* V listě tomto lze mimo úvod, jenž obsahuje nadpis s pozdravem a díky (1, 1—12), a mimo závěrek (5, 12—14) rozeznávati části dvě: obecnou (1, 13—2, 10)

předvědění Boha Otce v posvěcení Duchem ku poslušenství a skropení
krví Ježíše Krista: Milost vám a pokoj buď rozmnožen!
3 Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž podle
velikého milosrdenství svého nás znovuzrodil k živé naději z mrtvých-
vstáním Ježíše Krista, 4 k dědictví neporušitelnému a neposkvrněnému
a nevadnoucímu, uchovanému v nebesích pro vás, 5 kteří jste mocí
Boží chráněni skrze víru ke spáse připravené (k tomu), aby se zjevila
v čase posledním, 6 ve kterém budete plesati, nyní na krátko, třeba-li,
se zarmoutivše v rozličných pokušeních, 7 aby zkoušení vaší víry,
(jsouc) dražší nad zlato, které (ač pomíjející jest, přece) ohněm se
zkušuje, bylo shledáno k (vaší) chvále a slávě a cti při zjevení se
Ježíše Krista; 8 jej milujete, ač jste ho neviděli; v něho věříte, ač naň
nyní nepatříte, věříce pak budete plesati radostí nevýslovnou a osla-
venou, 9 poněvadž dosáhnete cíle své víry, (totiž) spásy duše. 10 O spáse
té zkoumali a zpytovali proroci, kteří prorokovali o milosti pro vás

---

a zvláštní (5, 11—5, 11). Prvá část obsahuje obecná, druhá zvláštní napomenutí k životu křesťanskému mezi pohany, zejména v čas pronásledování.

1—2. V nadpise označuje své čtenáře, a to tak, že ku povzbuzení a útěše jejich upozorňuje na milostivý poměr božských osob k duším věřících, totiž na prozřetelnost Boha Otce, jenž podle předvědění či odvěkého úradku svého je ku pravé víře vyvolil a přivedl, ke smírné oběti vtěleného Syna Božího, jenž jim a všem milost a spásu zasloužil, a na posvěcování Duchem svatým, jenž je na křtu sv. znovuzrodil a svou milostí posvěcující s Bohem spojil, jakož i na to, že pozemský život náš jest toliko poutí do pravé vlasti nebeské, ač i na této zemi dostává se mu hojných milostí. Nazývá čtenáře své vyvolenými poutníky rozptýlenými, poněvadž byli ku pravé víře od Boha vyvoleni a přivedeni, poněvadž pravá vlast jejich a všech nás není na zemi, nýbrž na nebi, k němuž putujeme tímto životem, a poněvadž byli rozptýleni mezi pohany a židy. — Ku poslušenství totiž víry, t. j. k tomu, aby věřili, co Bůh zjevil, a činili, co Bůh přikazuje, Ke skropení krví Ježíše Krista, t. j. k tomu, aby byli přijati do té úmluvy, která byla potvrzena Kristovou obětí na kříži, a aby měli účast v těch milostech, které nám Pán Ježíš svou smrtí zasloužil, totiž v omilostnění (smíření s Bohem), posvěcení a blaženosti věčné. Viz ještě Řím. 1, 1. 7; 1. Kor. 1, 1. 2.

3.—12. Díky. Aby tím spíše povzbudil čtenáře své k životu křesťanskému, k vytrvalosti ve víře a k trpělivosti v utrpení a pronásledování, děkuje Bohu za to, že byli zrozeni k dědictví nebeskému, a ukazuje, jak vznešené jest vykupitelské dílo Kristovo, a jaké štěstí býti křesťanem.

3. Viz 2. Kor. 1, 3; Efes. 1, 3. Znovuzrodil nás totiž na křtu sv. k životu nadpřirozenému, milostí svou nás od hříchův očistiv a posvětiv a tak uzpůsobiv, abychom mohli konati skutky pro nebe záslužné, jakož i dav nám právo na život věčně blažený, pokud milost tu zachováme, tak abychom mohli míti živou naději, že se nám dostane dědictví neporušitelného či věčné blaženosti.

4.—5. t. j. to dědictví či věčná blaženost, ke které jste znovuzrozeni, jest nejen vznešená, jsouc neporušitelná a neposkvrněná i nevadnoucí, nýbrž i bezpečná a jistá, ježto jednak uchována jest v nebesích u Boha, jemuž ji nikdo nemůže odníti, jednak Bůh vás chrání svojí mocí skrze víru vaši, takže ani vám za žádných protivenství a překážek nemůže býti vyrvána, pokud sami od své víry živé neupustíte. Blaženost ta jest nyní jaksi zahalena, neboť ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo . . ., co Bůh připravil těm, kteří ho milují (1. Kor. 2, 9.); ve značné míře odhalí se po smrti těm duším, které přijdou do nebe, úplně však odhalí či zjeví se až v čase posledním, v den soudný, kdy dostane se jí spravedlivým nejen na duši, nýbrž i na těle.

6.—9. Tehdy budou plesati radostí nevýslovnou, ačkoli nyní mnohdy se zarmucují při různých strastech a útrapách, které Bůh na ně dopouští, aby měli příležitost osvědčiti svoji víru (a vytříbiti ctnost svoji) podobně jako zlato dává se do ohně, nikoli aby se zkazilo, nýbrž aby se zkusilo a potom ve větším lesku se ukázalo. — Při zjevení se Ježíše Krista, t. j. při jeho příchodu k soudu. Slova „ač pomíjející jest“ scházejí v latinském překladě.

10.—12. Aby tím více je přesvědčil o veliké ceně křesťanské víry a povzbudil, by při ní vytrvali, poučuje, že hlásáním evangelia dostalo se jim spásy

(určené), [11] zpytujíce, na který neb jaký čas ukazoval Duch Kristův
v nich (mluvící), předpovídaje o Kristových utrpeních a potomních
oslavách; [12] jim bylo zjeveno, že nikoli sobě, nýbrž vám přisluhovali
těmi věcmi, které vám byly nyní zvěstovány skrze ty, kteří vám kázali
evangelium v Duchu svatém s nebe poslaném, a do nichž nahlédnouti
andělé touží.

Obecná napomenutí k životu křesťanskému. 1, 13.—2, 10.

[13] Proto podpásajíce si bedra mysli své a jsouce střízliví, dokonale
obraťte naději svou na tu milost, která se vám podá při zjevení se
Ježíše Krista; [14] jako dítky poslušné nepřizpůsobujte se již dřívějším
chtíčům (které jste měli) ve své nevědomosti, [15] nýbrž podle toho
Svatého, jenž vás povolal, buďte i vy svatí ve všem obcování svém,
[16] ježto psáno jest: „Svatí buďte, neboť já svatý jsem".
[17] A jestli jako otce vzýváte toho, jenž soudí nestranně podle skutků
jednoho každého, v bázni žijte po čas (pozemského) pobytu svého,
[18] vědouce, že nikoli porušitelnými věcmi, zlatem neb stříbrem, jste byli
vykoupeni ze svého nicotného života, přijatého podáním otcovským,
[19] nýbrž drahou krví Krista jakožto Beránka neúhonného a neposkvr-
něného, [20] jenž byl předvěděn před ustanovením světa, zjevil se však

---

tak veliké, že nejen proroci o ní rozjímali, po ní toužíce, nýbrž i andělé si přejí do ní vniknouti, ne že by o ní nevěděli, nýbrž aby tím jasněji seznali zejména rozličné ty způsoby a cesty, kterými Bůh jednotlivce ke spáse vede a přivádí; spásou totiž nemíní zde spásy dokonalé či blaženosti věčné, jako ve v. 9., nýbrž spásu messiášskou vůbec či ve smyslu širším, pokud Kristovým vtělením se počala a v den soudný se dovrší, a pokud v tomto životě se uděluje posvěcující milostí, v životě budoucím pak blažeností věčnou. — Z toho, co Duch Kristův (v. 11.), t. j. Duch sv. prorokům zjevil, hleděli úvahami poznati čas, kdy Vykupitel a spása přijde, aneb alespoň jakost či okolnosti a poměry toho času, kdy přijde; a když o tom uvažovali, bylo jim zjeveno (v. 12.), že nepřisluhovali sobě..., t. j. že zaslíbení messiášská, která jim byla dána, aby je sdělovali jiným, nevyplní se za života jejich, nýbrž za života jiných, za života křesťanů, a tedy i za vás (za života čtenářů Petrových).

13.—21. napomíná své čtenáře, aby přiměřeně k svému znovuzrození k životu nadpřirozenému a dědictví tak vznešenému vedli život svatý (v 13.—15.), pamatujíce, že Bůh jest nejen nejvýš svatý a nejvýš dobrotivý otec, nýbrž i nejvýš spravedlivý soudce (v. 16. 17.), a že jsou vykoupeni předrahou krví Ježíše Krista (v. 18.—21.).

13.—14. t. j. seberte mysl svou a buďte rozvážliví, abyste byli schopni a hotovi překonávat všeliké překážky spásy, a tak připraveni obraťte svou naději na věčnou blaženost, které se vám dostane při příchodě Ježíše Krista; v té naději pak veďte si jako dítky poslušnosti, t. j. jak se sluší na křesťany, kteří byli přijati za dítky Boží, a proto nevyhovujte již takovým chtíčům zlým, jaké jste měli ve své nevědomosti, když jste pravého Boha neznali, nýbrž připodobňujte se svatým životem tomu, jenž vás ku pravé víře povolal, Bohu nejsvětějšímu.

16. Uvedeno z 3. Mojž. 11, 44; (19, 2; 20, 7.).

17. žijte v bázni, totiž v bázni synovské, která z lásky k Bohu se bojí něco činiti, čím by Bůh byl uražen.

18. ze svého nicotného života..., t. j. z porušeného a nedůstojného způsobu života, jaký vedli dříve po návodě a příkladě svých předků.

20. t. j. Bůh od věčnosti předvěděl a ustanovil, aby Kristus, vtělený Syn Boží, v čase na svět přišel a lidstvo vykoupil, a Kristus zjevil se skutečně v době poslední, t. j. v době messiášské či křesťanské, která slove poslední, poněvadž jest posledním obdobím v rozvoji království Božího na zemi (viz Žid. 1, 1.); na jejím počátku zjevil se Kristus po prvé, aby lidstvo vykoupil, na jejím konci zjeví se po druhé, aby svět soudil. Zjevil se pak pro všecky lidi, a tedy i pro čtenáře (pro vás). Viz Ef. 1, 27.

v době poslední pro vás, [21] kteří skrze něho věříte v Boha, jenž ho
vzkřísil z mrtvých a dal mu slávu, takže víra vaše jest také nadějí
v Boha. [22] Očisťte duše své poslušností pravdy k nepokryté lásce
bratrské a milujte se vespolek upřímně ze srdce čistého, [23] vždyť jste
znovuzrozeni nikoli ze semene porušitelného, nýbrž neporušitelného,
slovem Božím živým, a to zůstávajícím (na věky), [24] neboť „všeliké
tělo jest jako tráva a všeliká sláva jeho jako květ travní;
tráva uschne, a květ její opadne, [25] ale slovo Páně zůstává
na věky“. A to je to slovo, které vám bylo hlásáno v evangeliu.

KAPITOLA 2.

[1] Odložíce tedy veškerou zlobu a všecku lesť i pokrytství, a závist
a všecko utrhání, [2] jakožto dítky novorozené požadujte mléka duchov-
ního, čistého, abyste jím vyrostli ke spáse, [3] ježto jste okusili, jak
dobrotivý jest Pán. [4] K němu přistupujíce, kameni to živému, jenž byl
od lidí zavržen, od Boha však vyvolen a poctěn, [5] také sami jako
kameny živé se (na něm) vzdělávāte v dům duchovní, v kněžstvo
svaté, abyste podávali duchovní oběti příjemné Bohu skrze Ježíše

---

21. dal mu slávu, srovn. Filip. 2, 9—11. takže víra vaše jest také nadějí v Boha, t. j. právě proto, že Bůh, v něhož věříte, Krista jako člověka vzkřísil a oslavil, jest vaše víra v Boha zároveň nadějí, t. j. pohnutkou a potvrzením naděje vaší, že Bůh také vás vzkřísí a oslaví. — (Text řecký připouští sice také tento překlad; takže víra vaše i naděje jest k Bohu neb v Bohu, jakož pojímá i Vulgáta, avšak při tomto smyslu spíše by byl náměstku vaše položil až za slovo naděje, ať nedíme nic o tom, že při tomto výkladě opakovala by se tu myšlenka vyslovená již ve v 21. slovy „skrze něho věříte v Boha“, a slovo naděje jevilo by se jako pouhý přívěsek ke slovům víra vaše, ač právě na ně sv. Petr (hledíc k souvislosti) zvláštní váhu klade.

1, 22.—2, 1. napomíná čtenáře, aby chovali k sobě vespolek činnou lásku bratrskou a upustili od nepravostí, které se příčí lásce, a své napomenutí odůvodňuje poukazem na duchovní znovuzrození (na křtu sv.), kterým všichni se stali dítkami téhož Otce nebeského a vespolek bratry, a které je nejen uschopňuje, nýbrž i zavazuje k lásce vzájemné (1. Jan. 4, 7; 5, 1.).

22. poslušností pravdy, t. j. uznáváním a zachováváním učení křesťanského a těch prostředků spásy, které obsahuje.

23. Vedle překladu „slovem Božím živým a zůstávajícím“ text řecký připouští ve shodě s Vulgátou také překlad tento: „slovem Boha živého a zůstávajícího“, avšak souvislost, zejména v. 25. ukazuje, abychom překládali způsobem prvým. Slovem Božím rozumí zde, jakož i ve v. 25. (i Jak. 1, 18. slovem pravdy) evangelium či učení Kristovo s veškerým jeho zřízením a se všemi milostmi, jimiž člověk duchovně bývá znovuzrozen a dítkem Božím se stává. Nazývá je slovem živým, poněvadž vychází od Boha věčně živého a vlévá duším život nový, nepřestávající, život milosti a slávy. Nazývá je slovem zůstávajícím (semenem neporušitelným), poněvadž se nemění, nezůstává nevyplněným, nýbrž stojí pevně, trvá na věky a v těch, kteří jím a skrze ně bývají znovuzrozeni, působí účinky trvalé.

24. Viz Sirach, 14, 18; Is. 40. 6; Jak. 1, 10. Všeliké tělo, t. j. všichni lidé.

2.—3. Vyzývá, aby toužili po čistém mléku či pokrmu duševním, t. j. po čisté pravdě křesťanské a aby silou její prospívali v životě křesťanském a spěli k dokonalosti, a to k tomu konci, aby dosáhli spásy a blaženosti věčné; aby pak tím spíše tak učinili, upozorňuje na dobrotivost Kristovu, kterou byli již často okusili, zejména, když milostí jeho a pravdou křesťanskou nabyli posily proti pokušením, útěchy v utrpení a pronásledování, odpuštění hříchů, pomoci k dobrému.

4.—5. od Boha vyvolen, t. jako Vykupitel všeho lidstva a základ církve od Boha ustanoven a svým zmrtvýchvstáním a oslavením osvědčen; poctěn (v poctě) t. povznesením na pravici Boha Otce a vůbec oslavou jeho člověčenství. Místo od Boha, jak jsme přeložili podle Vulgáty, bylo by podle nejstarších rukopisů řeckých u Boha (παρὰ θεῷ = před Bohem či v úradku Božím.

Krista. [6] Proto v Písmě stojí: „Hle, já položím na Sionu kámen úhelný, vyvolený, ctěný, a kdo v něj uvěří, nebude zahanben“. [7] Vám tedy, kdo věříte, jest ctí, těm však, kteří nevěří, jest „kamenem, který stavitelé zavrhli; právě ten stal se kamenem úhelným, [8] a (to) kamenem nárazu a skalou pádu“; oni narážejí, slovu nevěříce; k tomu též jsou ustanoveni. [9] Vy však jste rodem vyvoleným, královským kněžstvem, národem svatým, lidem vlastnickým, abyste zvěstovali vznešené vlastnosti toho, jenž z temnosti vás povolal ku podivnému světlu svému, [10] kteří

Vzhledem k tomu však, že úradek na Kristu se již vyplnil, jest správno též překládati od Boha. — Slovo οἰκοδομεῖσθε (oikodomeisthe) i latinské superaedificamini může svojí formou býti i způsobem oznamovacím (vzděláváte) i rozkazovacím (vzdělávejte). Poněvadž však tato věta (souvětí) ve v. 4. připojuje se k v. 3. jak podle řeckého, tak podle latinského textu náměstkou vztažnou (eis hon, εἰς ὅν, ad quem = k němuž), a poněvadž ve v. 6.—10. jsou způsoby oznamovací, jest správnější překládati zde způsobem oznamovacím (se vzděláváte), ač mnozí vykladači překládají způsobem rozkazovacím (ku kterémuž přistupujíce ... vzdělávejte se). Sv. Petr tedy potvrzuje a zdůrazňuje zde předešlé napomenutí svoje poukazem na to, že věřící, budou-li ke Kristu jakožto k živému kameni úhelnímu přistupovat, t. j. cvičením se v ctnostech a vůbec prospíváním ve svatosti a životě křesťanském vždy se mu připodobňovat a s ním se spojovat, sami také budou kameny živými (pokud totiž majíce v sobě nadpřirozený život milosti Boží, s milostí tou budou působiti), a jako kamení živé ve spojení s Kristem se vzdělávati, vcházejíce totiž vždy v užší spojení s Kristem, prospívajíce ve ctnostech i v zásluhách dobrých skutků a nabývajíce rozmnožení posvěcující milosti Boží. Budou pak se vzdělávati v dům duchovní a v kněžstvo svaté, jednak potud, pokud všichni věřící tvoří s Kristem jednu velikou stavbu duchovní či jeden organismus (církev), ve kterém všichni mají přinášeti Bohu oběti dobrých skutků, jednak potud, pokud každý sám má býti domem či chrámem, ve kterém by Bůh sídlil skrze Ducha svého, a každý též jakožto kněz v nevlastním smyslu slova toho podávati Bohu oběti vroucích modliteb a dobrých skutků, kteréž by ve spojení s Kristem a pro jeho zásluhy nabyly ceny nadpřirozené a byly Bohu příjemnými, pro nebe záslužnými. — Místo „vzdělávati se v kněžstvo svaté“ (tak dle Vulgáty) bylo by dle textu řeckého ke kněžstvu svatému. Smysl zůstává ovšem stejný, jen že takto vyjadřuje se zřejměji účel, k němuž se vzdělávají.

6.—8. Slova „Hle, já položím . . . nebude zahanben“ jsou uvedena volně z Is. 28, 16. (Řím. 9, 33), a to na důkaz, že Kristus Pán jest skutečně vyvoleným kamenem ctěným či čestným, a že věřící připojujíce se k němu vskutku se vzdělávají v duchovní stavbu a v kněžstvo svaté, jehož oběti jsou Bohu milé, jakož řečeno ve v. 4. 5., a že tak vskutku vyrůstají k věčné spáse, jak řečeno ve v. 2. Z posledních slov prorockých (kdo v něj uvěří, nebude zahanben) ve spojení se slovy žalmu 117, 32. (kámen, který ... úhelným) a se slovy Is. 8, 14. (kamenem nárazu a skalou pádu) pak dovozuje, že Kristus Pán jest kamenem úhelným pro věřící i nevěřící, ale věřícím ke spáse, nevěřícím k záhubě, a to způsobem tímto. Dle uvedených slov prorockých kdo věří, nebude zahanben, nýbrž poctěn, oslaven. Vy věříte; vám tedy dostane se cti (zde na zemi udělením Boží milosti, v životě budoucím spásou, blažeností věčnou); pro ty však, kteří nevěří, platí to, co Písmo sv. praví slovy: „Kámen, který stavitelé zavrhli, právě ten stal se kamenem úhelným, a (to) kamenem nárazu a skalou pádu“; oni narážejí na Krista svojí nevěrou (nevěříce slovu evangelia) a padají v záhubu (srovn. Mat. 21, 41.—45. pozn.), neboť Bůh sám ustanovil, aby nevěřící zahynuli, neobrátí-li se včas (k tomu, t. j. aby narazili a zahynuli, nevěrci jsou od Boha ustanoveni pro svou nevěru).

9.—10. Proti nevěřícím vytýká velikou důstojnost křesťanů věřících jakožto novozákonního lidu vyvoleného, a to oněmi jmény čestnými, kterými v knihách starozákonních lid israelský byl nazýván; jmenuje je totiž rodem vyvoleným (Is. 43, 20.), pokud z nevěřících byli ku pravé víře vyvoleni a přivedeni; královským kněžstvem (2. Mojž. 19, 6.), poněvadž jsou králi i kněžími, ovšem v nevlastním smyslu těchto slov, králi potud, pokud křesťanskou důstojností svou vynikají nad národy nekřesťanské a jsou povoláni i uzpůsobeni, aby panovali sami nad sebou a jiným svítili světlem pravdy a dobrého příkladu, jakož i aby

jste někdy byli ne lidem, nyní však jste lidem Božím, kteří jste
(někdy) byli bez milosrdenství, nyní však jste milosrdenství
došli.

Zvláštní napomenutí k životu křesťanskému mezi pohany.

a) Kterak si vésti vůbec mezi pohany. 2, 11.—3, 12.

11 Miláčkové, napomínám vás, abyste jakožto cizinci a poutníci
zdržovali se tělesných žádostí, ježto ony bojují proti duši; 12 veďte
život dobrý mezi pohany, aby v tom, v čem vám nyní utrhají jako
zločincům, pro dobré skutky vaše, pozorujíce je, velebili Boha v den
navštívení.
13 Poddáni buďte všelikému zřízení lidskému pro Boha, buďto
králi jako (pánu) nejvyššímu, 14 aneb vladařům jakožto těm, kteří jsou
posláni od něho ku potrestání zločinců a k pochvale dobrých; 15 neboť
tak jest vůle Boží, abyste dobře činíce umlčovali nevědomost lidí ne-
rozumných; 16 jako svobodní, a ne jako lidé, kteří svobodu mají za
zástěru zloby, nýbrž jako služebníci Boží. 17 Všecky ctěte, bratrstvo
milujte, Boha se bojte, krále v uctivosti mějte.
18 Služebníci, poddáni buďte ve vší bázni pánům, nejen dobrým
a mírným, nýbrž i zlým. 19 To zajisté jest milost, jestli někdo ze svě-
domitosti k Bohu snáší útrapy, trpě nespravedlivě. 20 Neboť jaká jest to
sláva, jestliže prohřešujíce se rány snášíte? Ale jestli dobře číníce trpíte
a (to) snášíte, to jest milost u Boha. 21 Neboť k tomu jste povoláni,
ježto i Kristus trpěl za vás, zůstavuje vám příklad, abyste následovali
šlépějí jeho. 22 On hříchu neučinil, aniž se nalezla lesť

---

kralovali s Kristem v království nebeském; kněžími pak potud, pokud se Bohu zasvětili a mu oběti vroucích modliteb a dobrých skutků podávají; národem svatým (2. Mojž. 19, 6.), pokud oddělivše se od světa hříšného, tvoří společnost Bohu zasvěcenou a ctnosti oddanou; lidem vlastnickým či získaným neb zvláštním (Mal. 3, 17., Is. 43, 21.), pokud byvše vykoupeni smrtí vtěleného Syna Božího a na křtu sv. v Kristu znovuzrozeni, zvláštním způsobem jako vlastnictví patří Bohu a jsou povinni mu sloužiti. Důstojnost ta byla dána věřícím za tím účelem, aby slovem i skutkem hlásali světu vznešené vlastnosti Boží (Is. 43, 21.), jmenovitě ty, které se jeví ve vykupitelském díle Kristově, milosrdenství, svatost, spravedlnost, moc, moudrost. — z temnosti, t. j. z pohanství, které bylo v temnosti bludu; k podivnému světlu svému, t. j. k náboženství křesťanskému, kteréž svým (od Krista přijatým) učením a Boží milostí podává věřícím pravé poznání Boha, cestu ke spáse jim ukazuje a je uzpůsobuje, aby po ní kráčeli. — Srov. Os. 1, 6. 9; 2, 3 25; Řím. 9, 25.

* V části druhé (2, 11.—5, 11.) podává napomenutí zvláštní, jak si mají vésti jednotliví stavové mezi pohany vůbec (2, 11.—3, 12.), jak zvláště v čas pronásledování (3, 13.—4, 19.) a jak jmenovitě představení a podřízení (5, 1.—5, 11.).

11.—12. Napomenutí povšechné, aby přemáhajíce zlé náklonnosti a žádosti a vedouce život ctnostný, tak nejen umlčovali pomluvy nekřesťanů, nýbrž i podnět dávali nevěřícím ku přijetí křesťanství. V den navštívení, t. j. v dobu, ve kterou pohané milostí Boží osvícení pravdu křesťanskou by poznali a přijali.

13—17. Napomíná poddané, aby poslušni byli vrchností, a to proto, poněvadž toho žádá Bůh. — Králem vzhledem ke svým čtenářům míní císaře římského, bratrstvem (v. 17.) bratry v Kristu či křesťany.

18.—25. Napomenutí k služebným. Srovn. Efes. 6, 5.—8.; Kol. 3, 22.—24.; Tit. 2, 9.

19. to jest milost buď ve smyslu to jest milé Bohu, aneb ve smyslu: to jest důkazem, že jste v milosti u Boha, a že milost jeho pomáhá vám účinně.

21. za vás, tak dle textu řeckého; dle Vulgáty bylo by za nás.

22. Viz Is. 53, 9.

v ústech jeho; [23] když mu spílali, nesplílal v odvetu; když trpěl,
nehrozil, nýbrž odevzdával (se) tomu, jenž soudí spravedlivě. [24] On
vznesl naše hříchy sám na svém těle na dřevo, abychom od-
umrouce hříchům, žili spravedlnosti; jeho zsinalostí byli jste
uzdraveni. [25] Neboť byli jste jako ovce bloudící, ale nyní jste se
obrátili ku pastýři a biskupu duší svých.

KAPITOLA 3.

[1] Podobně ženy buďtež poddány svým mužům, aby i nevěří-li
někteří slovu, životem svých manželek byli beze slova získáni, [2] zpo-
zorujíce čistý život váš v bázni. [3] Jejich ozdoba nebudiž vnější, (způ-
sobená) splétáním vlasů a obkládáním se zlatem neb oblékáním si
roucha, [4] nýbrž člověk skrytý, srdce, (oděný) neporušitelností ducha
mírného a tichého, jenž jest drahocenný před Bohem. [5] Neboť tak někdy
i svaté ženy doufající v Boha se zdobily, podřizujíce se mužům svým,
[6] jako Sára poslouchala Abrahama, nazývajíc ho pánem, jejížto
dítkami jste se staly, pokud dobře činíte a se nebojíte žádného postrachu.
[7] Podobně muži, žijte rozumně se svými ženami jakožto s pohlavím
slabším, prokazujíce jim vážnost jakožto spoluđědičkám milosti života,
aby modlitby vaše neměly překážky.

---

23. nýbrž (spíše) odevzdal (se) tomu, jenž soudí spravedlivě, t. j. Bohu; tak dle textu řeckého, podle něhož sv. Petr naráží as na Jan 8, 50., Pán Ježíš konaje jako Bohočlověk dílo vykupitelské nesplácel zlým za zlé, nýbrž odevzdával sebe a věc svou Bohu Otci, soudci nejvýš spravedlivému. Podle Vulgáty však bylo by: odevzdával (vydával) se tomu, jenž ho soudil nespravedlivě, totiž Pilátovi.

24. Srovn. Is. 53, 12. 5; Řím. 3, 24. 25.

25. Naráží na podobenství o ztracené ovci Jan 10, 11. 14; Krista nazývá biskupem (t. j. dozorcem, strážcem) duší vzhledem k činnosti jeho ochranné a autoritativní, kterou bdí o spásu duší a ke všemu, k dobrému i ke zlému, přihlíží.

3, 1.—7. Napomenutí k manželkám. Mají se podřizovati svým mužům, aby je ctnostným životem získaly pravé víře, jsou-li dosud v nevěře. Nemají zdobiti svého těla drahými rouchy, nýbrž své srdce, svou duši ctnostmi.

1. nevěří-li slovu, totiž slovu evangelnímu; beze slova, t. j. bez (dalšího) poučování ústního.

2. v bázni, t. j. buď v bázni Boží, aneb spíše ve smyslu s vážností a ostýchavostí k mužům.

3.—4. Člověk skrytý, srdce, t. j. člověk vnitřní, po své stránce vyšší, duševní, tedy vnitřní smýšlení a cítění. Apoštol proti ozdobě vnější, záležející v nádherném rouchu a různých šperkách staví ozdobu vnitřní, týkající se smýšlení, cítění a vůbec vnitřního života člověkova a ukázav, že tato vnitřní ozdoba záleží v neporušitelnosti ducha mírného a tichého či v neporušitelné, milostí Boží živené mírnosti a tichosti, vyzývá ženy, aby dbaly nikoli oné vnější, nýbrž této vnitřní ozdoby, ježto ona má cenu nejen před lidmi, nýbrž i před Bohem.

6. nazývajíc ho pánem, viz 1. Mojž. 18, 12. Ženy pohanské staly se duchovními dítkami Sářinými, přijavše pravou víru, křesťanství, a ony se osvědčují dítkami jejími, pokud činí dobře, žijíce podle své víry, a pokud žádnými hrozbami ani útrapami nedají se od své víry odvrátit.

7. se svými ženami jakožto pohlavím slabším, doslovně: s nádobou ženskou jakožto (nádobou) slabší; tak nazývá ženu jakožto tvora Božího, a to slabšího, nežli jest muž. — milosti života totiž věčně blaženého. — aby modlitby vaše neměly překážky, aby totiž nepovstaly mezi vámi (manžely) různice, které by byly na překážku jak společným modlitbám vašim, tak vyslyšení proseb jednoho každého z vás.

*

[8] Konečně všichni buďte jednomyslní, soucitní, bratrů milovní,
milosrdní, pokorní; [9] neodplacujte zlým za zlé, ani spíláním za spílání,
nýbrž naopak žehnejte, ježto jste povoláni k tomu, abyste požehnání
obdrželi dědictvím. [10] Neboť kdo chce milovati život a viděti
dobré dny, zdržuj jazyk svůj od zlého a rty své od toho,
aby nemluvily lstivě; [11] odvrať se od zlého a čiň dobré;
hledej pokoje a sháněj se po něm, [12] neboť oči Páně
(jsou obráceny) na spravedlivé a uši jeho ke prosbám
jejich, ale hněv Páně proti těm, kteří činí zlé.

b) Kterak si vésti v čas pronásledování, 3, 13.—4, 19.

[13] A kdo jest, jenž by vám uškodil, budete-li horliteli o dobré?
[14] Ano byste i trpěli pro spravedlnost, jste blahoslaveni. Postrachu
jejich však se nebojte ani nelekejte; [15] ale Krista Pána oslavujte ve
svých srdcích, jsouce vždy hotovi k obraně proti každému, kdo žádá
od vás počet z naděje vaší, [16] avšak s tichostí a báznί, majíce svědomí
dobré, aby ti, kteří tupí dobrý váš život v Kristu, zahanbeni byli v tom,
v čem vám utrhají (jako zločincům). [17] Neboť lépe jest, abyste (bude-li
to chtíti vůle Boží) trpěli dobře činíce, nežli zlé činíce. [18] Vždyť i Kristus
zemřel jednou za hříchy naše, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás
přivedl k Bohu, byv usmrcen sice podle těla, ale oživen podle ducha.
[19] V něm přišed hlásal také těm duchům, kteří byli ve vězení; [20] ti někdy

8.—9. čtenáře své napomíná, aby majíce k sobě vespolek lásku činnou, neodpláceli zlým za zlé, nýbrž spíše všem žehnali, by sami též stali se účastni požehnání či blaha věčného, k němuž jsou povoláni. Srovn. Přísl. 17, 13; Řím. 12, 17; 1. Thess. 5, 15.

10.—12. Uvedeno ze žalm. 33, 13.

13.—22. napomíná věřící, aby v čas utrpení a pronásledování předem zachovali svědomí dobré a beze strachu vydávali svědectví své víře a naději v život věčný, pamatujíce, že jest lépe trpěti nevinně nežli s vinou a že trpíce nevinně připodobňují se Pánu Ježíši.

14. Srovn. Mat. 5, 10.

16. Srovn. 2, 12. Is. 8, 12.

18.—22. Aby tím spíše byli hotovi trpěti jako křesťané nevinně, pro spravedlnost, upozorňuje na utrpení Kristovo a některé blahodatné účinky jeho. Kristus, ač nevinný a spravedlivý, trpěl dobrovolně za hříchy naše jednou, bylo tedy utrpení jeho pomíjející, a přece mělo takovou moc, že Kristus jím nejen dostiučinil za hříchy všech lidí, nýbrž i oslavu věčnou zasloužil sobě i nám. Zemřelť za hříchy naše, aby nás přivedl k Bohu, dáme-li se od něho vésti (v. 18.), a pohltil smrt, abychom se stali dědici života věčného (v. 22.); vstav pak z mrtvých vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boží a jsou mu poddáni i andělé; lidská přirozenost jeho oslavena. Podobně pomíjející jsou i ta utrpení, která trpíme i my nevinně, pro spravedlnost; trpíme je také jen jednou, jen v životě tomto, a i ona mají moc velikou, rozmnožujíce naše zásluhy a přispívajíce k naší oslavě věčné. Slovy „byv usmrcen podle těla, ale oživen podle ducha“ (v. 18.) vykládá předchozí slova „zemřel jednou“; Kristus Pán totiž trpěl a zemřel jen jednou, neboť byv usmrcen podle těla či podle lidské přirozenosti své, jakou byla ve stavu svého ponížení, byl oživen podle ducha či podle duše své s božstvím spojené a oslavené, pokud totiž duše jeho jsouc s božstvím spojena a oslavena nejen nezemřela, nýbrž i stala se (při vzkříšení) principem života jeho nového, i podle těla oslaveného a nepomíjejícího, takže již neumírá a neumře více. (Srovn. 1. Kor. 15, 44.) Tělem totiž rozumí zde lidskou přirozenost Kristovu ve stavu jejího ponížení, duchem pak jeho duši s božstvím spojenou a oslavenou.

19.—20. V něm, t. j. v duchu či v duši své s božstvím spojené a oslavené, ale od těla oddělené, přišel Pán Ježíš po své smrti (před svým zmrtvýchvstáním) k duším zemřelých a také jim hlásal, že dílo vykupitelské jest již vykonáno. Duše ty byly ve vězení, t. j. v podsvětí či v říši zemřelých, která

byli nevěřící, když božská shovívavost čekala ve dnech Noemových za
stavby korábu, ve kterém bylo zachráněno několik, to jest osm osob,
skrze vodu, [21] podobně jako i vás nyní protiobrazně zachraňuje křest,
jenž není odložením nečistoty tělesné, nýbrž vyžádáním dobrého svědomí
na Bohu, (a to) skrze vzkříšení Ježíše Krista, [22] jenž jest na pravici
Boží; on (pohltiv smrt, abychom se stali dědici života věčného) přišel
do nebe, kde jsou mu poddáni andělé i mocnosti a síly.

KAPITOLA 4.

[1] Poněvadž tedy Kristus za nás vytrpěl podle těla, ozbrojte se i vy
touž myšlenkou; neboť kdo vytrpěl podle těla, upustil od hříchů, [2] tak

---

tehdy se dělila ve tři části: předpeklí, očistec a peklo. Kristova duše vstoupila sice (alespoň pravděpodobně) jen do předpeklí, místa to, kde byly duše oněch lidí spravedlivých neb kajícníků, kteří zemřeli před Kristovou smrtí a časné tresty za svá provinění si již vytrpěli zde neb v očistci, a pouze tam podala radostnou zvěst o dokonaném vykoupení a o tom, že vezme je s sebou do nebe; ale zvěst ta pronikla i do očistce a do pekla s účinkem ovšem nestejným, tam k úlevě a radosti, do pekla ke zděšení nad tím, že moc pekla jest zlomena. Kázal pak řečeným způsobem všem duším v podsvětí, i duším těch, kteří nevěřili výstražným slovům Noemovým, když stavěl koráb, z nichž však přece někteří alespoň při nastávající potopě opravdovou lítostí nad svými hříchy a věrou i nadějí ve Vykupitele byli proniknuti a tím od věčné záhuby zachráněni. Věc tuto vytýká sv. Petr zvláště, aby tím zřetelněji upozornil na velikou moc Kristova utrpení a vykupitelského díla vůbec; neboť židé myslili, že všichni ti, kteří při potopě zahynuli, byli od blaha messiášského na věčné časy vyloučeni. Podsvětí (předpeklí, očistec, peklo) nazývá vězením, poněvadž tam duše byly, a pokud se týká, jsou vyloučeny od života jak pozemského, tak nebeského. — V korábě bylo zachráněno osm osob, totiž Noe a jeho manželka, jejich tři synové (Sem, Chám, Jafet) a jejich manželky. — K d y ž b o ž s k á s h o v í v a v o s t č e k a l a, tak správně podle textu řeckého i některých rukopisů latinských; dle Vulgáty Klementské (tištěné) bylo by „k d y ž b o ž s k o u s h o v í v a v o s t o č e k á v a l i“. — Slova „s k r z e v o d u byli zachráněni“ jsou řečena buď ve smyslu místním (zachráněni byli tím, že pluli v arše s k r z e v o d u na místo záchrany, kde archa po odpadnutí vody stanula), aneb spíše ve smyslu nástroje neb prostředku (byli zachráněni skrze vodu, t. j. vodou, tak totiž, že vodou byla nesena archa, do které se utekli).

21. To, že vodou (skrze vodu) byli v arše zachráněni, bylo předobrazem sv. křtu, při němž člověk vodou a slovem Božím bývá od hříchu prvotního (i všech před křtem spáchaných hříchův) očištěn a v Kristu k životu věčnému znovuzrozen, posvěcen a tak zachráněn, spasen. Nazývá křest v y ž á d á n í m d o b r é h o s v ě d o m í nejspíše vzhledem k tužbě a žádosti, s kterou ke křtu byli přistoupili, a vzhledem k tomu, čeho na křtu nabyli.

22. Slov položených v závorce není v žádném rukopise řeckém ani v starém překladě syrském, vyskytají se však u sv. Augustina (ep. 164, 10) a ve všech rukopisech Vulgáty (překladu Jeronymovského) vyjma rukopis Fuldenský. Že do Vulgáty dostala se překladem z nějaké předlohy řecké, lze právem souditi z příčestí přítomného času d e g l u t i e n s ve smyslu příčestí času minulého. Upomínají na 1. Kor. 15, 54: „P o h l c e n a j e s t s m r t v e v í t ě z s t v í“.

1.—6. napomíná, aby odumrouce hříchům nevedli život hříšný, jak činili před přijetím křesťanství, ani se nedali k tomu strhnouti příkořím a pronásledováním se strany pohanů, pamatujíce, že pohané budou se zodpovídati ze svého jednání před soudcem nejvýš spravedlivým, Pánem Ježíšem, jenž bude soudit živé i mrtvé.

1. Kristus vytrpěl, umřel podle těla čili podle lidské přirozenosti své, jak byla ve svém ponížení, takže již nežije ve stavu ponížení; proto chtíce se mu připodobniti, buďte i vy pronikli tou myšlenkou, že davše se pokřtíti, také jste zemřeli s ním podle těla, t. j podle zlé žádostivosti (či podle své přirozenosti, jak byla před křtem ovládána zlou žádostivostí), tak abyste nežili více podle žádostivosti zlé, ne hříchům, nýbrž podle vůle Boží, ctnosti. Neboť kdo na křtu sv. podle těla s Kristem vytrpěl, umřel, ten pokládá se za člověka podle těla (podle

aby zbývající čas v těle již nežil chtíčům lidským, nýbrž vůli Boží.
[3] Dosti jest zajisté na tom, že jste v čase minulém vykonali vůli pohanů, vedše život v chlipnostech, v chtíčích, v pijanství, obžerství, opilství a v ohavném modlářství. [4] Proto se diví rouhajíce se, že s nimi neběháte k témuž výlevu hýřivosti. [5] Oni vydají počet tomu, jenž jest pohotově soudit živé i mrtvé, [6] neboť k tomu (konci) byla i mrtvým přinesena blahá zvěst, aby sice odsouzeni byli jako lidé podle těla, žili však jako Bůh podle ducha.
[7] Všemu se přiblížil konec. Proto buďte opatrní a bděte na modlitbách. [8] Především mějte vytrvalou lásku k sobě vespolek, neboť láska přikrývá množství hříchů; [9] (buďte) pohostinští jedni k druhým bez reptání. [10] Posluhujte si vespolek každý podle milosti, kterou obdržel, jako dobří správcové rozličné milosti Boží; [11] mluví-li kdo, (mluv) jako slova Boží; přisluhuje-li kdo, (přisluhuj) jako z moci, kterou Bůh uděluje, aby ve všem byl oslaven Bůh skrze Ježíše Krista, jemuž jest sláva a vláda na věky věků, amen.
[12] Miláčkové, nedivte se tomu soužení, které na vás přichází ke zkušení, jakoby se vám přiházelo něco nového, [13] nýbrž majíce účast

---

žádostivosti) mrtvého, a proto nehoví již zlé žádostivosti, nežije hříchům. (Srovn. Řím. 6, 3.—13; Kol. 2, 12; 3; 1.—3.)

4. t. j. právě proto, že takovýto život dříve sami jste vedli, pohané diví se, že nyní jste se tak změnili a již s nimi se nesúčastňujete v modlářství a různých rozkoších; ale místo aby o té změně uvažovali a s pomocí Boží také poznali a uznali pravdu křesťanskou, někteří z nich se rouhají vám, t. j. tupí vás a pomlouvajíce různá příkoří činí.

5. Aby takovými pomluvami a příkořími křesťané nedali se zmásti a ve své víře zviklati, zvláště když viděli, že pohané při svých výstřednostech zůstávají bez trestu, upozorňuje na budoucí soud, před nějž všichni, i pohané, budou postaveni, a to jak živí či ti, kteří v příchodě Kristově k soudu budou živi, tak mrtví či ti, kteří zemrou před jeho příchodem k soudu.

6. Slovy těmito potvrzuje, že Pán Ježíš bude skutečně souditi živé i mrtvé. Jako totiž na zemi podal živým blahou zvěst o dokonaném vykoupení a o tom, že do nebe přijdou ti, kteří se ho věrně přidrží, aby tím ukázal mimo jiné také to, že jest soudcem živých, tak podal také blahou zvěst tu i mrtvým v podsvětí, aby ukázal, že jest také soudcem mrtvých, a že tedy způsobí, aby ti, kteří s toho světa odešli ve stavu milosti, žili podle těla jako Bůh, t. j. věčně blaženě, ačkoli podle těla byli odsouzeni k smrti a zemřeli podobně jako všichni lidé pro hřích Adamův k smrti jsou odsouzeni a umírají. (Srovn. 3, 19., 20.)

7.—9. napomíná, aby vzhledem k budoucímu soudu byli bdělí, oddávali se modlitbám a cvičili se ve veliké ctnosti, zvláště v lásce vzájemné.

8. Láska přikrývá množství hříchů. Řeč jest o lásce k bližnímu, a proto smysl buď: „Láska přehlíží a odpouští různé poklesky bližního“ (Srovn. Přísl. 10, 10.), aneb spíše tento: „Láska zjednává modlitbami bližnímu pomoc k tomu, aby čině pravé pokání dosáhl odpuštění hříchů. (Srovn. Jak. 5, 20.)

10.—11. Obrací se k těm, kteří byli obdařeni mimořádnými milostmi duchovními, zvláště k těm, kteří měli dar vyučovati a konati skutky milosrdenství, a vyzývá, aby také těch užívali ve službě lásky k bližnímu, nikoli jako vlastníci těch milostí podle vůle vlastní, nýbrž jako správcové darů od Boha svěřených a proto podle jeho vůle, totiž k duševnímu blahu bližních. — mluví-li kdo totiž darem moudrosti, rozumu neb darem prorockým, darem jazyků neb výkladu, mluv jako slova Boží, t. j. s takovou vážností, opravdovostí a uctivostí, jaká přísluší slovu Božímu, ukazuje tak, že Bůh jest dárcem těch darů; posluhuje-li kdo totiž darem zázračně uzdravovati neb nemocné ošetřovati, o chudé péči vésti, církevní služby konati a pod., čiň to jako z moci od Boha přijaté, t. j. u vědomí, že to nečiníš mocí svojí, nýbrž mocí od Boha udělenou, a proto pokorně, nesobecky, nezištně.

13. při zjevu slávy (velebnosti) jeho, t. j. v den soudný. Srovn. Mat. 25, 31.

v utrpeních Kristových, radujte se, abyste také při zjevu slávy jeho se
zaradovali s plesáním. [14] Jste-li tupeni pro jméno Kristovo, blahoslaveni
jste, neboť duch slávy a moci a (tedy) Duch Boží spočívá na
vás. [15] Nikdo totiž netrp jako vrah neb zloděj neb zločinec, ani jako
člověk, jenž se vměšuje do věcí cizích; [16] trpí-li však kdo jako křesťan,
nestyď se, nýbrž (spíše) oslavuj Boha v tom jméně, [17] neboť jest čas,
aby se počal soud od domu Božího; jestli však nejprve od nás, jaký
bude konec těch, kteří nevěří evangeliu Božímu? [18] A jestli spravedlivý
stěží se zachraňuje, kde se ocitne bezbožník a hříšník? [19] Protož i ti,
kteří trpí podle vůle Boží, poroučejte své duše věrnému Stvořiteli
dobrými skutky.

KAPITOLA 5.

c) Zvláštní napomenutí k představeným a podřízeným v církvi. v. 1.—11.

[1] Starších tedy, kteří jsou mezi vámi, napomínám já spolustarší
a svědek utrpení Kristových a (proto i) účastník budoucí té slávy, která
se zjeví: [2] Paste stádce Boží, které jest u vás, přihlížejíce k němu
nikoli z přinucení, nýbrž dobrovolně podle vůle Boží, ani s mrzkou
ziskuchtivostí, nýbrž ochotně, [3] ani jako lidé, kteří vládnou pánovitě
nad úděly, nýbrž jako ti, kteří jsou vzory stádci; [4] a když se ukáže
arcipastýř, obdržíte nevadnoucí korunu slávy. [5] Podobně vy, mladší,
buďte poddáni starším.

Všichni však oblecte se v pokoru, neboť Bůh se pyšným
protiví, ale pokorným dává milost. [6] Pokořte se tedy pod
mocnou ruku Boží, aby vás povýšil v čas navštívení, [7] složíce veškerou
svou starost na něj, neboť on má péči o vás. [8] Střízliví buďte a bděte,
neboť protivník váš ďábel obchází jako lev řvoucí hledaje, koho by
pohltil. [9] Jemu odpírejte silni ve víře, vědouce, že totéž utrpení děje

---

14. Srovn. Mat. 5, 11.

15. Nikdo totiž; tak podle řeckého textu; podle Vulgáty bylo by „nikdo však".

17. t. j. nyní v době messiášské jest čas soudu, čas rozlišování a tříbení duchů; po vůli Boží soud ten počal a počíná se od domu Božího, od údů církve, a to různými útrapami, které Bůh na věřící dopouštěl a dopouští, aby trestal jejich provinění a tříbil a cvičil jejich ctnost, neboť bylo a jest přiměřeno, aby předem ti byli nejen za své přestupky káráni, nýbrž i od světa odvracováni a v ctnosti cvičeni, kteří dostali větší milosti. V soudě tom pak se pokračuje v životě církve a celých národů i jednotlivců a pokračovati bude až do skonání světa, kdy se ukončí úplným oddělením spravedlivých od nespravedlivých a uvedením oněch do věčného blaha, těchto pak do věčné záhuby.

1.—3. představené církevních obcí napomíná, aby pečlivě spravovali věřící duchovní správě jejich svěřené, a aby předcházeli je dobrým příkladem. — Staršími (presbytery) míní představené církevních obcí, biskupy a kněze. Srovn. Skutk. 14, 21; 1. Tim. 5, 17. — sláva, která se zjeví, totiž při Kristově příchodě k soudu.

3. nad úděly, t. j. nad obcemi duchovní své správě svěřenými.

4. arcipastýř, t. j. Pán Ježíš.

5. mladší, t. j. laikové či nekněží. — Slova „Bůh se pyšným . . ." jsou z Přísl. 3, 34. Rovněž v Jak. 4, 6. Aby povýšil vás v čas navštívení, t. j. aby vás oslavil slávou věčnou v čas svého příchodu k soudu.

9. odpírejte silni ve víře, t. j. tou silou a pevností, kterou víra dává a jedině dáti může.

se bratrstvu vašemu na světě. 10 Bůh pak všeliké milosti, jenž vás
povolal k věčné slávě své v Kristu Ježíši, po krátkém utrpení sám vás
zdokonalí, utvrdí a upevní. 11 Jemu (buď) sláva a panování na věky
věků, amen!

Závěrek listu, v. 12.—14.

12 Po Silvánovi, bratru to věrném, jakož soudím, psal jsem vám
krátce, abych (vás) napomenul a (vám) osvědčil, že to jest pravá milost Boží, ve které stojíte. 13 Pozdravuje vás spoluvyvolená obec, která
jest v Babyloně, a Marek, můj syn. 14 Pozdravte se vespolek políbe-
ním svatým. Milost vám všem, kteří jste v Kristu Ježíši. Amen.

O druhém listě sv. Petra.

List tento psal sv. Petr týmž křesťanům v Malé Asii, kterým zaslal list svůj první. Pohnut byl k tomu zprávou o novém nebezpečenství, které hrozilo oněm křesťanům. U nich totiž přestalo sice utrpení,

---

10. jenž vás povolal; tak podle textu řeckého; podle Vulgáty bylo by „jenž nás povolal".

12. Silván jest as totožný se Silou v I. a II. Thess. 1, 1. Slovy „Po Silvánovi (skrze Silvána) psal jsem vám" Petr neoznačuje Silvána jako překladatele listu jeho, který by byl složil sám v aramejštině; neboť řečtina i sloh jeho ukazuje, že text náš řecký není překladem z aramejštiny, nýbrž originálem. Ale ani jako pouhého pisatele neb koncipienta ho nemínil tím označiti, jak někteří tvrdili; sic bylo by nevysvětlitelno, proč od něho pozdravu nevyřizuje, ač jej vyslovil od Marka. Znamená však výraz *διά τινος γράφειν* (psáti skze někoho) také poslati po někom list (psáti po někom) a v tomto smyslu užívali ho s jakousi oblibou sv. Otcové apoštolští Ignác a Polykarp, ano i sv. Lukáš či spíše apoštolé sami na sněmě jerusalemském ve svém listě k antiochijským křesťanům (Skutk. 15, 23), jakož i někteří opisovatelé v rukopisních podpisech na konci listu k Řím. neb k Efes. (*δὰ Φοίβης, διὰ Τυχίκου*); i jest proto zcela pravděpodobno, že v tom smyslu užil ho také sv. Petr, napsav *ἔγραψα διὰ Συλβάνου*, psal jsem skrze Silvána, a to tím spíše, poněvadž Silván zcela také pravděpodobně to byl, jenž přišed z Malé Asie do Říma, Petrovi podal zprávu o stavu křesťanských obcí maloasijských, a proto také nejvíce se hodil k tomu, aby jim list od Petra donesl, a poněvadž při tomto pojímání věcí nejsnáze se vyloží, proč Petr od Silvána pozdravu nevyslovuje, ač jej vyřídil od Marka. Náhledu tomuto nejsou na překážku slova „jakož soudím" *ὡς λογίζομαι*, jakoby snad Petr dával jimi na jevo, že není dosti přesvědčen o spolehlivosti Silvánově a tedy nemohl ho užíti jako doručitele listu. Neboť slova ta nepatří ke slovům (skrze Silvána) „bratra to věrného", nýbrž ke slovům „psal jsem vám krátce". A byť se vztahovala ke slovům „bratra věrného", nevadila by; neboť výraz *λογίζεσθαι* souditi, domnívati se, znamená také býti přesvědčen (Řím. 3, 28; 8, 18; Žid. 13, 19). A že Petr byl přesvědčen o spolehlivosti Silvánově, patrno z toho, že ho již z Jerusalema znal jako muže předního mezi bratry (křesťany) a že mu v souhlase s apoštoly a staršími svěřil jisté poselství k antiochijským křesťanům (Skutk. 15, 22). — Praví „psal jsem vám krátce", ač list jest dosti dlouhý. Praví tak vzhledem k důležitosti předmětu a účelu svého listu, která dle mínění jeho by vyžadovala listu delšího. — to je ta pravá milost Boží . . ., t. j. ta víra křesťanská, kterou jste přijali, jest pravou, skutečnou milostí od Boha danou.

13. v Babyloně, t. j. v Římě, který se někdy nazýval Babylonem, poněvadž se mu podobal velikou modloslužbou, mravní zkažeností, podmaněním si národů a tím, že se naň hodila mnohá místa starozákonní, která byla řečena o Babyloně. — Marek totiž evangelista, jehož Petr nazývá svým synem v duchovním smyslu, poněvadž jej poučil, pokřtil, a tak Kristu zplodil. Srovn. 1. Kor. 16, 20.

k jehož trpělivému snášení Petr naváděl je v listě prvém, ale přišli k nim bludaři, kteří popírajíce Boží prozřetelnost, soud a věčnou odplatu a učíce, že křesťané jsou svobodni od zákona vůbec, nejen sami páchali různé neřesti, nýbrž sváděli k nim i jiné. Zneužívali k tomu i učení sv. Pavla o křesťanské svobodě, nesprávně je vykládajíce. Petr dostal o tom zprávu, a proto, chtěje utvrditi ony křesťany ve víře a posilniti proti bludařům, napsal jim list druhý a v něm je vyzýval, aby pamatujíce na dobrodiní, kterých se jim dostalo ve křesťanství, prospívali v ctnostech a tak si pojistili přístup do blaženosti věčné; potom ukázal jim povahu a trestuhodnost bludařských učitelů a vyvrátil pochybnosti v příčině Kristova příchodu k soudu a odplaty věčné. Psal jej v Římě nedlouho před svou smrtí, a to buď koncem r. 66 neb počátkem roku 67.

Pro pravost tohoto listu nemáme sice tolik svědků z prvních tří století, kolik pro I. list Petrův, přece však tolik, kolik stačí, aby pravost jeho prokázala se nade vši oprávněnou pochybnost, zvláště přihlédne-li se také k důvodům vnitřním. Neboť 1. na tento list činí narážky již sv. Klement Řím., Pastýř Hermův, Didaché či Učení dvanácti apoštolů, list Barnabášův, sv. Justin, Ireneus, Theofil, Klement Alex. pak dle svědectví Eusebiova (H. E. 6, 14) a Photiova vyložil jej zároveň s ostatními listy (zvanými) katolickými; počátkem 3. st. uvádí z něho Origenes některá místa (1, 2; 1, 4) výslovně jako slova Petrova; též Firmilián, Origenův žák, poukazuje k němu jako k listu Petrovu, Eusebius pak řadí jej sice k listům popíraným či takovým, které nebyly sice ode všech, přece však od mnohých obcí uznávány za kánonické, sám však jest přesvědčen i o jeho pravosti i o kánonickém rázu jeho; totéž přesvědčení měl sv. Athanasius, Cyrill Jerusl. a j. jakož i církevní sněmy v Laodicei (361), v Římě 375), v Hippo (397) a od té doby celá církev, a to tím spíše, poněvadž 2. pravost listu tohoto potvrzují též důvody vnitřní. Jeho autor představuje se svým čtenářům jako S i m e o n (= Šimon) P e t r s l u ž e b n í k a a p o š t o l J e ž í š e K r i s t a. A že to činí skutečně apoštol Petr sám, a nikoli nějaký podvrhovatel, jenž by pod jménem apoštola Petra svůj list odeslal, ukazuje dosti zřejmě sám, když Pavla nazývá m i l o v a n ý m b r a t r e m (t. j. spoluapoštolem) svým (3, 15), když sděluje, že mu Pán Ježíš předpověděl blízkou smrt (1, 14); že tento list jest druhý, který zasílá svým čtenářům, a že jako svědek Kristova proměnění na hoře slyšel slova Boha Otce: „T e n t o j e s t S y n m ů j m i l ý“ atd. Neboť svědky proměnění toho byli pouze tři apoštolé, Petr, Jakub Vel., Jan. Na Jakuba však tu nelze mysliti, neboť on byl již dávno mrtev, když tento list byl psán; na Jana také ne, neboť jeho sloh liší se podstatně od slohu listu tohoto; nezbývá, než abychom oním svědkem a tedy i autorem tohoto listu nerozuměli jiného leč sv. Petra, a to tím spíše, poněvadž i povaha jeho jakožto muže plného vroucí lásky ke Kristu, jenž s vážností a horlivostí v pravdě apoštolskou vystupuje a horlí pro čistotu víry a mravů s řečí mocnou, horoucí, názornou, srovnává se úplně s povahou Petrovou, jak se jeví v evangeliích a ve Skut. ap. i v 1. Petr. Pravda ovšem jest, že sloh kap. 2. liší se od slohu Petrova, ale to pochází odtud, že v ní použil listu Judova, ne sice ho opisuje, nýbrž tak, že přečet ho dříve, obsah jeho si zapamatoval a z něho tolik, kolik uznal pro svůj účel za vhodné, samostatně podal. Pravda i to, že, jak řečeno, z prvních století křesťan-

ských nemáme pro něj tolik svědectví, kolik pro list Petrův první. Ale ať pomlčíme o tom, že jich máme přece tolik, kolik stačí, aby pravost jeho byla prokázána, nedostatek onen vyloží se mimo jiné tím, že list byl sepsán pro několik obcí maloasijských od sebe vzdálených nedlouho před smrtí sv. Petra v době bouřlivé, kdy ještě zuřilo pronásledování Neronovo; neboť jakožto list okružný dostal se k některým z adresovaných obcí zajisté až po smrti sv. Petra, a již ta okolnost byla s to, aby vzbudila u nich podezření, že list ten není pravý. Mimo to neudává se v něm osoba, po které byl poslán prvním čtenářům; nemohly proto obce jiné dostavše list do rukou, dopátrati se vždy hned, kterým obcím byl přinesen nejprve, a proto také ne přesvědčiti se, zda ten list jest vskutku od Petra. Pochybnosti ty zvětšily se ještě, když pozorujíce formu, seznali, že sloh jeho, jmenovitě sloh kapitoly druhé liší se od slohu Petrova. Mimo to list jest krátký a čele toliko proti jistému směru bludařskému (proti antinomistům či libertinům, volnomyšlenkářům) nepodával křesťanským spisovatelům beztak nečetným příležitosti, aby se ho ve svých spisech dovolávali; zůstal proto také z této příčiny mnohým obcím křesťanským s počátku neznám a uplynula delší doba, než ho nejen poznali, nýbrž i náležité osvědčení dostali, že skutečně pochází od Petra, zvláště uváží-li se, s jakou úzkostlivostí bděli nad tím, aby nebyla přijata do kánonu žádná kniha, pokud by nebyla bezpečně osvědčena, že pochází skutečně od apoštolů. Namítají-li popírači jeho pravosti (někteří protestanté), že obsahuje učení a názory, jaké byly teprve v době poapoštolské, horlí proti bludařům, kteří povstali také teprve v době poapoštolské, a používá spisů, které byly napsány teprve po roce 70, činí to proti pravdě. Neboť jak obšírně ukázal Henkel v Bibl. Studien, 1904 spisem „Der 2. Brief des Apostelfürsten Petrus geprüft auf seine Echtheit", učení v listě tomto obsažené srovnává se skutečně s učením doby apoštolské, bludařský směr, proti němuž čelí, jevil se skutečně i dle některých listů Pavlových již v době apoštolské nejen v krajích maloasijských, nýbrž i jinde, a při jeho sepsání nebylo použito žádného spisu, který by byl napsán až po r. 70.

Druhý list sv. Petra apoštola.

KAPITOLA 1.

Nadpis a povzbuzení k ctnostnému životu, v. 1.—21.

1 Šimon Petr, služebník a apoštol Ježíše Krista, těm, kteří s námi
dosáhli téže víry drahocenné skrze spravedlnost Boha našeho a Spasitele Ježíše Krista: 2 Milost vám a pokoj buď rozmnožen v poznání
Boha a Ježíše Krista, Pána našeho.

1.—2. Úvod. V něm podává nadpis a pozdravení, a to tak, že zároveň naznačuje obsah a účel listu, tím totiž, že upozorňuje na velebnost Kristovu jakožto Boha, Vykupitele a Pána našeho, jakož i na drahocennost křesťanské víry a na to, že v poznání pravého Boha a Ježíše Krista jest zdroj milosti a pokoje pro duši. — Skrze spravedlnost, t. j. skrze milost vykupitelského díla Kristova, kterým on, nejvýš svatý a spravedlivý, učinil dosti božské spravedlnosti za hříchy všeho lidstva a umožnil, abychom došli vniterného ospravedlnění a posvěcení. Poznáním Boha a Ježíše Krista míní (dokonalé) poznání víry křesťanské (veškerých pravd křesťanských).

[3] Vždyť přece všecko, co (náleží) k životu a zbožnosti, jeho božská moc nám darovala skrze poznání toho, jenž nás povolal vlastní slávou a silou, [4] kterými nám dal převeliké a drahocenné dary zaslíbené, abyste se stali skrze ně účastni božské přirozenosti, uniknouce té zkáze, která jest ve světě skrze zlou žádostivost. [5] A právě proto vynaložíce veškerou píli přičiňte ve své víře účinnost, v účinnosti poznání, [6] v poznání sebevládu, v sebevládě trpělivost, v trpělivosti zbožnost, [7] ve zbožnosti lásku bratrskou, v lásce bratrské lásku. [8] Neboť jestli tyto věci u vás jsou a se rozhojňují, neudělají vás nečinnými ani neplodnými pro poznání Pána našeho Ježíše Krista. [9] Při kom totiž těchto věcí není, jest slepý, krátkozraký, ježto zapomněl na očistění od starých hříchů svých. [10] Proto bratři, vynasnažte se tím více, abyste dobrými skutky upevnili své povolání a vyvolení, neboť číníce to, nikdy nepadnete. [11] Takto zajisté poskytne se vám bohatě vchod do

---

3.—21. První část listu; v ní vyzývá čtenáře, aby pamatujíce na dobrodiní, kterých se jim dostalo v křesťanství, prospívali v ctnostech a spějíce tak k dokonalosti pojistili si přístup do věčné blaženosti (v. 3.—15.), zároveň ukazuje, na jak pevném základě spočívá jejich víra v druhý příchod Kristův (v. 16.—21.).

3.—4. Slova náleží (přispívá) není v textě ani řeckém ani latinském; jest si je však přimysliti. Životem míní nadpřirozený život v milosti Boží, zbožností projevování toho života konáním povinností k Bohu, k sobě a k bližnímu, dary zaslíbenými milosti a dary messiášské v Starém zákoně zaslíbené. Smysl jest: Božská moc Kristova dala křesťanům vše, co náleží k životu nadpřirozenému a jeho osvědčování, neboť je povolala ku pravé víře (k evangeliu) a učinila je účastny božské přirozenosti. (Účast ta záleží v tom, že věřící bývají povznášeni posvěcující milostí Boží k životu, který přesahuje veliké síly přirozené, k životu nadpřirozenému, který nejen rozdílný jest od života světa tohoto, nýbrž i zvláštní měrou se podobá životu božskému. Záležíť život božský v naprostém poznání a chtění.) A hle, vérou nabýváme účasti v poznání božském, poznávajíce zjevené pravdy božské; láskou zúčastňujeme se v milování Božím a milostí posvěcující stáváme se schopni, abychom nejen konali skutky nadpřirozeně dobré, kterými bychom si zasloužili život věčně blažený, nýbrž i jednou Boha tváří v tvář patřili či dokonale poznávali a ho požívali. Místo správného čtení „kterými" totiž vlastní slávou a silou, bylo by dle Vulgáty „jímž" neb „skrze nějž", totiž Ježíše Krista.

5.—7. Vyzývá, aby k obdrženým milostem a darům z vděčnosti přičinili život ctnostný, a to tak, aby jedna ctnost na druhé, všecky pak na víře se zakládaly a z ní vycházely. Jmenuje pouze osm ctností, poněvadž ty právě jsou základem života křesťanského. — Účinností míní působnost či energii mravní, s kterou křesťan jest hotov vždy a za všech okolností činiti dobré a varovati se zlého; poznáním míní poznání praktické či křesťanskou opatrnost, povážlivost a obezřetnost, kterým křesťan jistě a jasně poznává, co má činiti, čeho se varovati a kterých prostředků užiti, aby jednání jeho spělo ke cti a chvále Boží a k jeho i k bližního spáse; o zbožnosti viz v. 3. pozn.: láskou míní božskou ctnost lásky, kterou křesťan Boha nade všecko pro jeho dokonalost a dobrotu, sebe pak a bližního pro Boha miluje.

8. t. j. budete-li v uvedených ctnostech prospívati, dospějete čím dál k lepšímu a jasnějšímu poznání Ježíše Krista i jeho učení, křesťanství.

9. Aby je tím více povzbudil k životu ctnostnému, ukazuje, do jakého stavu duchovní slepoty, krátkozrakosti a zapomětlivosti upadá ten, kdo řečených ctností nedbá. — Krátkozraký hledí jen na věci, které má na blízko před sebou, věcí vzdálenějších, vyšších, nepozoruje. — na očištění od starých hříchů, ono totiž, kterého se mu dostalo na křtu sv.

10. aby upevnili své povolání a vyvolení, totiž ku pravé víře, ke křesťanství. Nikdy nepadnete, totiž v nevěru a věčnou záhubu (neodpadnou od křesťanství ani nepřijdou o věčnou spásu).

11. t. j. dá se bohatou měrou a tedy nevýslovná blaženost věčná. Vchodem do království rozumí účast ve věčné blaženosti.

věčného království Pána našeho a Spasitele, Ježíše Krista. [12] Proto
hodlám stále vám připomínati ty věci, ačkoli je znáte a jste utvrzeni
v té pravdě, kterou jste přijali. [13] Mám však za povinnost, pokud jsem
v tomto stánku, povzbuzovati vás připomínáním, [14] věda, že rychle
přijde odložení stánku mého, jakož i Pán náš, Ježíš Kristus, mi oznámil.
[15] I vynasnažím se, abyste také po mé smrti v každé době měli
(možnost) na ty věci se rozpomínati.

[16] Neboť příchod a moc Pána našeho, Ježíše Krista, oznámili jsme
vám, nikoli vymudrovaných bájí následovavše, nýbrž byvše nazírateli
na jeho velebnost. [17] Obdržel zajisté od Boha Otce čest i slávu, když
se stal k němu takovýto hlas od velikolepé slávy: „Tento jest
Syn můj milý, v němž jsem si zalíbil. (Jeho poslouchejte.“)
[18] A tento hlas s nebe přišlý my jsme uslyšeli, když jsme
byli s ním na hoře svaté. [19] Také máme pevnější slovo prorocké, a vy
dobře činíte, dbáte-li ho jako svíce svítící na místě temném, až den
rozbřeskne a dennice vzejde v srdcích vašich, [20] to předem majíce na
vědomí, že žádné proroctví Písma nespočívá na výkladě vlastním;
[21] neboť nikoli z vůle lidské stalo se kdy proroctví, nýbrž Duchem
svatým nadchnuti mluvili svatí lidé Boží.

KAPITOLA 2.

Výstraha před bludaři.*

[1] Byli však i nepraví proroci v lidu (israelském), jakož i mezi
vámi budou nepraví učitelé, kteří uvedou sekty záhubné, popírajíce
i toho Pána, jenž je vykoupil, a (tak) přivedou na sebe rychlou záhubu.

12.—14. Poněvadž jenom ti mohou doufati, že se uchrání pádu a při Kristově příchodě k soudu vejdou do věčné blaženosti, kteří ctnostným životem a dobrými skutky utvrdí své povolání ke křesťanství, pokládá autor za povinnost apoštolského úřadu svého s důrazem jim opět a opět připomínati ty věci, potřebu a povinnost vésti život ctnostný a konati skutky dobré, ačkoli ví, že to znají a v pravdě křesťanské utvrzeni jsou. Pokládá to za svou povinnost jednak vzhledem k blízké smrti své, jednak vzhledem k nebezpečenství se strany nepravých, antinomistických učitelů, jakož naznačuje ve v. 16.

14. Slovy „jakož i Pán ... mi oznámil“ naráží as na zjevení nedávno mu dané o blízké jeho smrti, a nikoli na onu předpověď, kterou mu Pán Ježíš dle Jan. 21, 18. 19. předpověděl způsob smrti.

15. vynasnažím se totiž v tomto listě.

16.—21. Udává příčinu, proč s takovým důrazem jim připomíná potřebu a povinnost života ctnostného, křesťanského, a chce, aby též sami si to připomínali také po jeho smrti, proto totiž, poněvadž jest zcela jisto, že Pán Ježíš přijde k soudu; spočíváť ta jistota na spolehlivosti slova apoštolského a prorockého.

17. Obdržel při svém proměnění na hoře čest a slávu (oslavu) jednak proměnou samou, jednak svědectvím Boha Otce (viz Mat. 17, 1.–5.).

19. t. j. mimo slovo apoštolské založené na vlastním nazírání máme též slovo prorocké či proroctví starozákonní, která jsou pro nás křesťany slovem pevnějším nežli byla pro lid starozákonní, a to proto, poněvadž veliká část jejich se již vyplnila na Kristu a na křesťanství a poněvadž náplní tou jsou důkazem, že pravé jest slovo prorocké, a že vyplní se také ona část, která se týká druhého příchodu Kristova (k soudu).

20. na výkladě vlastním, t. j. na vlastním výmyslu těch oněch proroků.

21. nadchnuti; doslovně podle řeckého bylo by: jsouce unášeni (puzeni).

* Druhá část listu. Apoštol varuje v ní před bludařskými učiteli, tak zvanými antinomisty či protizákoníky, poukazem na jich trestuhodnost (v. 1.—9.), vylíčením neřestného života jejich (v. 10.—19.) a poučením, jak nebezpečné a nečestné jest odpadlictví (v. 20.—22.).

[2] A mnozí budou následovati jejich prostopášnosti; a pro ně cesta
pravdy bude se tupiti. [3] V lakotě pak budou těžiti z vás řečmi na
podvod vymyšlenými; pro ně soud od dávna nezahálí a záhuba jejich
nedřímá.
[4] Neboť jestli Bůh prohřešivších se andělů neušetřil, nýbrž strhnuv
je do pekla vydal (k mučení) vazbám temnosti, aby byli chováni
k soudu, [5] a (jestli) starého světa neušetřil, nýbrž (jen) Noema, hla-
satele pravdy, zachoval sama osmého, když byl uvedl potopu na svět
bezbožníků, [6] a (jestli) města Sodomu a Gomorru obrátiv v popel od-
soudil ke zkáze, vystaviv je za předobraz bezbožníků budoucích,
[7] a vysvobodil spravedlivého Lota, těžce trpícího chlípným životem ne-
šlechetníků, — [8] neboť spravedlivec ten přebývaje mezi nimi, zrakem
i sluchem trápil den ode dne duši svou nad šlechetnými skutky (jejich).
[9] Umíť Pán nábožné z pokušení vytrhovati, nespravedlivé pak v trestu
ke dni soudu uchovávati, [10] zvláště však ty, kteří za tělem chodí v žá-
dosti poskvrny a pohrdají panstvem; smělci ti samolibí nebojí se
tupiti mocností, a přece (ani) andělé, [11] ač silou i mocí jsou větší, ne-
vynášejí proti nim u Pána soudu potupného. [12] Tito však jako ne-

2. pro ně t. j. pro ty mnohé, kteří se dají svésti, aby následovali prostopášnosti a výstřednosti řečených učitelů, cesta pravdy či víra Kristova (křesťanství) bude se tupiti, totiž od židů a pohanů, kteří vidouce u křesťanů ohavné výstřednosti a neřesti, budou tupiti křesťanství, jakoby ono takové neřesti dovolovalo. Míní pak prostopášnostmi zvláště neřesti smilné. (Srovn. 2, 14; 1. Tim. 6, 1; Tit. 2, 5; Jak. 2, 7. — v této kapitole v. 10, 14. 18.).

3. budou totiž ve své lakotě bombastickými či nadutými řečmi vychvalovati a doporučovati svou moudrost antinomistickou učíce, že křesťan není vázán žádným zákonem, nýbrž v každé příčině svoboden (volný), a nejen si dají za to platiti, nýbrž i usilovati budou dostati je na svou stranu, aby pak je vykořistili ke svým účelům lakotným (i jiným). (Viz v. 13, 14; Jud. 16; Tit 1, 11.) — Pro ně soud . . . nezahálí . . ., t. j. takové neřestníky od starodávna stíhá soud či trest Boží a záhuba jako předobraz a předzvěst toho, že ani tito neřestní učitelé trestu neujdou.

4.—6. Souvětí tomuto schází závětí, které však lze snadno doplniti takto: neušetří zajisté ani řečených učitelů neřestných a nepravých. Třemi příklady potvrzuje to, co byl řekl, že pro takové hříšníky soud Boží od starodávna nezahálí. Slov „k mučení" v řeckém textě není, leč jen zavinutě ve slovech „strhnuv je do pekla"; vazbám temnosti t. j. vazbám či poutům pekelným. Srovn. Job. 4, 17; 1. Mojž. 7, 1.; 7 19, 25; Jud. 6, 7.

10. t. j. zvláště ty, kteří jsou oddáni smyslnosti a vyhovují nečistým žádostem těla. Panstvem, t. j. pánem, kterým pohrdají, míní Pána Ježíše (Srovn. Jud. 8.), mocnostmi pak, jež tupí, míní dle výkladů jedněch církevní představené, dle jiných anděly dobré, dle jiných (po našem soudě vzhledem k Jud. 8. správně) anděly zlé, mocnosti pekelné. Pohrdali pak Pánem (panstvem) a tupili mocnosti pekelné nejspíše tím, že nevěříce v božskou a vykupitelskou velebnost Kristovu ani v jsoucnost duchů zlých, posmívali se učení, že je Kristus Pán z poroby ďáblovy vykoupil a že pohrdáním a neřestným životem opět v porobu tu upadají. — Místo „nebojí se tupiti mocností", jak jsme přeložili podle textu řeckého, bylo by dle Vulgaty „nebojí se uváděti sekty tupíce" (rouhajíce se). V starších rukopisech latinských však není slova „introducere" (uváděti), nýbrž sectas non metuunt blasphemantes" („nebojí se sekty tupíce" tupiti). Povstala tedy odlišnost tím, že latinský překladatel slovo *δόξα* (doksa) pojal ve významu mínění a vzhledem k 2, 1. přeložil slovem secta, a ne slovem glorias neb majestates (slávy neb velebnosti, mocnosti), jak na tomto místě slušelo přeložiti.

11. Srovn. Jud. 9. Dle Vulgáty „nevynášejí proti sobě soudu potupného", t. j. jedni (dobří) proti druhým (zlým, padlým), takže smysl v celku zůstává týž, jen že podán jest méně jasně.

12. Přirovnává ony učitele k nerozumným zvířatům proto, že nedbajíce Boha ani zákona mravního vedou život bytosti rozumné nedůstojný a že nejsouce si vědomi záhuby, do které kračejí, mnohdy hynou náhle, podobně jako zvířata,

**rozumná zvířata, která jsou určena jakožto bytosti smyslné k lovu
a záhubě, tupíce to, čeho neznají, také zahynou záhubou jejich
13 a vezmou (tak) odplatu nepravosti; za rozkoš mají hýření dne, ja-
kožto skvrny a ohavy hýří na svých podvodech hodujíce s vámi; 14 oči
mají plny cizoložnice a neukojny v hříchu, lákajíce k sobě duše ne-
utvrzené; srdce mají vycvičené v lakomosti; kletbě propadlí jsou,
15 ježto opustivše cestu přímou zbloudili, následovavše cestu Balaama,
syna Bosorova, jenž si zamiloval mzdu nepravosti, 16 obdržel však po-
kárání pro svůj přečin; hovádko němé, promluvivši hlasem lidským,
zabránilo nesmyslnosti prorokově. 17 Jsou to studnice bezvodné, mlhové
mraky hnané vichřicí, jimž mrákota temnosti jest uchována; 18 neboť
vedouce naduté řeči marnosti, svádějí v žádostech těla chlipnostmi ty,**

---

z nichž málokteré zajde smrtí přirozenou, nýbrž náhle na lovu zachváceni bývají — k lovu a záhubě ve smyslu trpném: aby byla lovena (chytána) a hubena.

13.—14. Viz Jud. 12. Tři způsoby nepravosti jejich zvláště vytýká, hýřivostí smilnost, podvodnou lakotu. — hýření dne, t. j. krátké, časné za rozkoš mají hýření, jak je den přináší, hýření krátké, časné, nestarajíce se o to, jak bude potom, o budoucnost. — Hýří na svých podvodech hodujíce s vámi, pokud totiž nadutým doporučováním nepravé filosofie své budou hleděti mezi vás se dostati, za podání své moudrosti časné výhody (plat, pokrmy, účast v hostinách lásky) bráti a na základě takových výhod a na vaše útraty vůbec dobře se míti i hýřiti.

14. oči plny cizoložnice (tak podle textu řeckého, podle Vulgaty: plny cizoložství) t. j. tak velice jsou oddáni cizoložství, že jest to viděti jim na očích. Praví však plny cizoložnice a ne plny cizoložství, jak má Vulgáta, aby naznačil co nejvýrazněji velikost a prudkost jejich vášně. Tak jsou oddáni smilství, že jim stále tane na mysli nějaká cizoložnice a že nemohou takřka ani podívati se na ženu, aby v nich nepovstala žádost smyslná. Kolik takových učitelů řádí zle ve formě knih a časopisů některých. — duše neutvrzené totiž ve víře.

15. cestu přímou, t j. pravou víru, křesťanství. Balaam, syn Bosorův (Beorův) byl pohanský věštec z mesopotámského města Pethoru, jenž poznal Hospodina jako pravého Boha a jehož Bůh použil, aby skrze něj vyslovil požehnání lidu israelskému a proroctví o budoucím Vykupiteli, jenž však z lakomosti chtěl ku přání moabského krále Baláka za plat národu israelskému zlořečiti, ale od Boha skrze anděla od toho zdržen byl. (4. Mojž. 22.) Cestou Balaamovou tedy rozumí lakomost (a smýšlení od Boha odvácené). Jako Balaam z lakomosti byl hotov opustiti poznanou pravdu a hověti mrzké ziskuchtivosti, tak bludaři řečení z lakoty opustili poznanou pravdu křesťanskou a nastoupili na cestu ziskuchtivosti šeredné. — Mzda nepravosti, t. j. plat, který král Balák mu slíbil dáti, bude-li israelitům zlořečiti.

16. obdržel pokárání tím totiž, že němé zvíře (oslice) mocí božskou (zázračně) promluvivši řečí lidskou, vytklo mu k zahanbení jeho nerozumnost jeho jednání.

17. Nepravé ony učitele přirovnává ke studnicím bezvodným, poněvadž (jako nepraví učitelé vůbec) slibují sice pravé poznání, avšak slibu svého nesplňují ani splniti nemohou; k mlhovým mrakům hnaným vichřicí přirovnává je pro nekalost a nestálost jejich učení, jakož i pro vášně, kterými bývají hnáni. (Srovn. Jud. 12.) Mrákota temnosti, t. j. trest pekelný, věčný.

18. svádějí ty, kteří sotva unikají lidem žijícím v pobloużení (pohanství a v životě nemravném), t. j. svádějí ty, kteří nedávno z pohanství se obrátili ke křesťanství a tedy ještě nejsou utvrzeni ve víře a ctnosti; svádějí v žádostech těla chlipnostmi (ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις) t. j. jsouce sami ovládáni žádostmi těla a oddáni chlipnosti hledí chlipnostmi, zhýralostmi zlákati, svésti jiné. — Někteří však překládají řečená slova řecká takto: žádostmi těla, chlipnostmi ve smyslu: lákají, svádějí jiné, tím že v nich hledí vzbuditi žádosti těla a přiměti je k tomu, aby jim vyhověli chlipnými skutky. — Vulgáta čtla místo ἀσελγείαις (dativ) ἀσελγείας (genetiv) = v žádostech těla chlipného.

19. otroky zkázy jmenuje ony učitele vzhledem k tomu, že oddavše se hříšně pomíjejícím věcem tohoto světa, propadají fysické i mravní zkáze a tím i věčné záhubě.

kteří sotva unikají (lidem) žijícím v poblouzení; [19] slibují jim svobodu,
ač sami jsou otroky zkázy, neboť od koho kdo jest přemožen, toho
stal se i otrokem. [20] Jestli totiž unikše poskvrnám toho světa v po-
znání Pána našeho a Spasitele Ježíše Krista, dávají se těmito opět za-
plésti a přemoci, staly se jim poslední věci horšími nežli (byly) první.
[21] Lépe zajisté bylo by jim, aby nebyli poznali cesty spravedlnosti,
nežli aby poznavše ji odvrátili se od svatého příkazu, který jim byl
podán. [22] Přihodilo se jim to, co praví přísloví pravdivé: „Pes vrátil
se ke svému vývratku“ a „Svině se vykoupala do kaliště bláta“.

KAPITOLA 3.

Vyvrácení pochybností a závěrek listu. v. 1.—18.*

[1] Toto jest již druhý list, miláčkové, který vám píši, povzbuzuje
v nich připomínáním čistou mysl vaši, [2] abyste byli pamětlivi slov
předpověděných od svatých proroků i příkazu svých apoštolů (daného)
od Pána a Spasitele, [3] to předem majíce na vědomí, že v posledku
dnů přijdou s posměchem posměvači, kteří podle vlastních chtíčů budou
žíti [4] a říkati: Kde jest zaslíbený příchod jeho? Vždyť od té doby, kdy
otcové zesnuli, všecko zůstává tak od počátku stvoření? [5] Zapomínají
zajisté úmyslně na to, že nebesa byla od dávna i země, povstavše
z vody a skrze vodu slovem Božím, [6] skrze něž tehdejší svět byv
vodou potopen zahynul, [7] a že nynější nebesa i země týmž slovem
Božím jsou uloženy, pro oheň jsouce uchovávány ke dni soudu a zá-

22. do kaliště bláta, t. j. vykoupavši se šla opět se válet do kaliště bláta. Srovn. Přísl. 26, 11.

* Část třetí (v. 1.—13.); v ní vyvrací pochybnosti vzbuzované od nepravých učitelů v příčině příchodu Kristova k soudu a konce nynější tvářnosti světa.

1.—2. Nejprve vyzývá, aby byli pamětlivi proroctví starozákonních, z nichž velká část se již vyplnila a která svědčí o moci a druhém příchodě Kristově (k soudu. Srovn. 1, 12.), jakož i aby pamatovali na příkaz, t. j. učení, které apoštolé hlásali obdrževše je od Krista. — čistou mysl vaši t. j. mysl dosud neposkvrněnou nepravými naukami a skutky oněch bludařů.

3.–4. Upozorňuje, kterak učitelé nepraví hledí posměchem zviklati víru v příchod Kristův k soudu a konec světa, poukazujíce na to, že ve světě všecko trvá při starém již od smrti praotců ba, již od počátku světa, a potrvá tedy tak i dále. (Srovn. 1. Tim. 4, 1; 2. Tim. 3, 1; Jud. 18.) — V posledku dnů či v poslední době, t. j. v době messiášské. (Srovn. Žid. 1. 2.). kde jest zaslíbený příchod jeho? (doslovně: kde jest zaslíbení příchodu jeho?) t. j. nikde není ani známky toho, že by se zaslíbení takové mělo vyplniti; není tedy žádného takového zaslíbení a vaše víra v ně jest klamná, bláhová. Otci (v. 4.) míní nejspíše praotce národa israelského.

5.—7. Vyvrací tvrzení, že od počátku světa všecko zůstává při starém, beze změny, a to poukazem na potopu, kterou tvářnost země a jejího ovzduší nesmírnou změnu vzala, které však oni učitelé úmyslně si nevšímali.

5. Nebesy nemíní ani zde ani ve v. 7. nebe hvězdného neb sídla svatých, nýbrž ovzduší. Nebe či ovzduší to a země povstaly (vyvstaly, vystoupily) slovem Božím, a to z vody a skrze vodu či vodou, pokud totiž mocí Boží oddělily se vody od země suché, takže země z vody vystoupila (1. Mojž. 1, 9. 10.), a pokud již dříve učiněna byla obloha a odděleny vody, které byly pod oblohou, od těch, které byly nad oblohou. (1. Mojž. 1, 6. 7.) Nesprávně vykládají někteří toto místo o povstání nebes a země z vody jakožto pralátky, ze které nebesa a země byly sestaveny a upraveny:

6. tehdejší svět, t. j. země se svým ovzduším, potopou zahynul, pokud totiž přestala ona tvářnost, kterou svět ten měl před potopou, a nastala tvářnost taková, jakou měl na počátku tvorby světové, kdy vody pokrývaly zemi.

7. nynější nebesa i země, t. j. ona tvářnost země a jejího ovzduší, která trvá od potopy, jsouc uchována mocí božskou až do dne soudného, kdy

huby lidí bezbožných. [8] Na toto jedno však nezapomínejte, miláčkové,
že jeden den u Pána jest jako tisíc roků a tisíc roků jako den jeden.
[9] Pán nezdržuje zaslíbení (svého), jakož někteří to mají za zdržování,
nýbrž shovívá pro vás nechtěje, aby kteří zahynuli, nýbrž aby všichni
se obrátili ku pokání. [10] Přijde však den Páně jako zloděj, a v něm
nebesa s velikým hukotem pominou, základy pak žárem se rozpustí
a země i díla, která jsou na ní, shoří. [11] Poněvadž tedy to všecko se
rozpustí, jakými máte býti ve svatém obcování a v bohabojnosti, [12] oče-
kávajíce a uspěšujíce příchod dne Páně, pro který nebesa ohněm se
rozpustí a základy žárem se roztaví! [13] Nová však nebesa a novou zemi
očekáváme podle zaslíbení jeho, ve kterých spravedlnost přebývá.
[14] Proto, miláčkové, očekávajíce těch věcí vynasnažte se, abyste
neposkvrněni a neúhonni byli nalezeni před ním v pokoji, [15] a shovívavost
Pána našeho pokládejte za spásu, jakož i milovaný náš bratr Pavel
napsal vám podle moudrosti jemu dané, [16] (podobně) jako (psal) také
ve všech listech svých, když v nich mluvil o těchto věcech; (ovšem)
některé věci jsou v nich těžko srozumitelné, kteréž lidé nevědomí
a neutvrzení překrucují, tak jako i ostatní Písma, ke své vlastní záhubě.

---

bude strávena, změněna ohněm, podobně jako ona tvářnost země, jaká byla před potopou, strávena, změněna byla vodou.

8.—9. Vyvrací tvrzení, že všecko zůstává při starém od smrti otců (v. 4.), jakoby z toho, že již dlouhý čas uplynul od té doby, kdy byl zaslíben příchod Páně k soudu, bylo lze souditi právem, že příchodu toho vůbec nebude. Vyvrací to poučením, že Bůh jest vyvýšen nad všechen čas, takže k němu se nevztahuje žádná míra časová, a že to, co nepraví učitelé nazývají zdržováním či odkládáním příchodu Páně k soudu, není známkou, že zaslíbený příchod ten vůbec nenastane, nýbrž projevem božské shovívavosti a dobroty, ze které dává hříšníkům čas ku pokání, nechtěje aby zahynuli, nýbrž aby učiníce pokání spaseni byli.

10.—13. S důrazem prohlašuje, že den Páně — příchod Kristův k soudu a s ním spojená proměna nynější tvářnosti světové — nastane zcela jistě, a to náhle (jako zloděj,) a vzhledem k tomu vyzývá své čtenáře, aby vedli život ctnostný a tak příchod onoho dne uspíšili. — Nebesa (v. 10.), t. j. ovzduší pominou či změnu vezmou, a to s velikým hukotem či s velikou rychlostí hučící. Základy (živly) rozuměli někteří živly světové podle starého názoru, a to buď všecky čtyři (oheň, vzduch, vodu, zemi), aneb alespoň některé z nich (vodu, zemi), jiní tělesa nebeská, jiní jakési nižší bytosti duchové neb pračásti nedílné či atomy; spíše však rozumí jimi sv. Petr pevné základní součásti zemské, kterými země a věci na ní nabývají pevnosti a trvalosti, a o těch praví, že se rozpustí žárem, takže pak i země i věci na ní shoří, ovšem ne tak, aby stráveny byly úplně, nýbrž aby jen to se strávilo, co by se nehodilo pro ty poměry, které nastanou po vzkříšení, ostatní pak aby se vytříbilo, zdokonalilo a upravilo tak, jak by bylo poměrům těm přiměřeno. Vezmou sice tehdy velikou změnu také tělesa nebeská, jakož jde na jevo z Is. 30, 26; Mat. 24, 29; Luk. 21, 25. 26., avšak o těch sv. Petr alespoň, jak se podobá pravdě, zde nemluví, nýbrž, jak vzhledem k 3, 5. 6. lze souditi, jenom to v příčině té vyjadřuje, že při Kristově příchodu k soudu nynější tvářnost země a jejího ovzduší vezme velikou změnu ohněm, podobně jako při potopě změnila se vodou, takže potom nové nebe a nová země nastane (v. 13.)

12. Svatým životem věřící uspěšují příchod dne Páně, neboť čím více jich činí pravé pokání a vede život ctnostný, tím dříve naplní se počet vyvolených a odpadne příčina, pro kterou dle v. 9. Pán ve své shovívavosti se svým příchodem k soudu prodlévá.

13. Jak ukazuje souvislost, také zde alespoň pravděpodobně rozumí nebesy ovzduší a mluví jen o té změně, kterou vezme země se svým ovzduším, ač, jak řečeno, také nebeská tělesa proměnu k lepšímu vezmou, byť snad ne právě ohněm. (Srovn. Is. 65, 17; 66, 22; 1. Kor. 7, 31; Řím. 8, 19—21.)

14.—18. Závěrek; v něm vyzývá, aby vedli život bezúhonný a svědomitě užívali ke spáse času daného, jakož je i sv. Pavel vyzýval ve svém listě (míní nejspíše list sv. Pavla k Efeským); jakož psal také ve všech listech svých na př. Řím. 3, 20. 28; 4, 15; 5, 20; 7, 1.—7.; 1. Kor. 15, 56; Gal. 2, 16; 3, 10. a j.

17 Vy tedy, miláčkové, vědouce to napřed, chraňte se, abyste dajíce se strhnouti bludem bezbožníků, nevypadli ze své pevnosti. 18 Rosťte však v milosti a v poznání Pána našeho a Spasitele, Ježíše Krista. Jemu sláva i nyní i na den věčnosti. Amen.

O prvním listě sv. Jana apoštola.

Autor listu tohoto neudává svého jména, ale označuje se jako očitý svědek života Kristova a jeví takovou příbuznost jak v myšlenkách a ve směru, tak v řeči a slohu s autorem evangelia čtvrtého, že nelze než uznati, že spisovatelem tohoto listu nebyl nikdo jiný nežli evangelista sv. Jan. A že správný jest ten úsudek, dosvědčuje veškeré podání církevní, které vždycky přičítalo list ten Janovi. Znaliť jej a ho použili již Janovi žáci Papiáš a Polykarp, jako list Janův uvádí jej neb jmenuje Zlomek Murat., Ireneus, Klement Alex. Tertullián a j., Eusebius pak jej řadí ke spisům souhlasně za kánonické uznaným.

Ani neudává autor, komu věnoval neb napsal svůj list. Poněvadž však se v něm obrací proti lidem, kteří nešetříce přikázání ani mravnosti, popírali vykupitelskou a božskou důstojnost Kristovu neb jeho člověčenství pravé, a tak přihlíží k týmž bludařům, k nimž přihlíží také ve svém evangeliu, a poněvadž své čtenáře oslovuje něžně, jako otec dítky své a takové, kteří již delší dobu jsou křesťany, lze právem souditi, že čtenářům těm byl dobře znám a že to byli titíž křesťané, kterým věnoval své evangelium, totiž křesťané maloasijští, jichžto vrchní správu vedl sv. Jan.

Co pohnulo sv. Jana, aby napsal tento list, neudává sice také. Ale list jeho souvisí tak úzce s evangeliem čtvrtým, že se jeví jako průvodní list k němu nebo jako část jeho praktická. I lze proto souditi, že k sepsání toho přivedla ho táž pohnutka, která ho přiměla, aby napsal evangelium, totiž prosby přátel a biskupů maloasijských, které k němu učinili vzhledem k bludům tehdy po Malé Asii šířeným. Napsav proto evangelium, připojil k němu brzy na to ještě list jakožto část jeho praktickou a složil v něm se stálým ohledem na řečené bludy různé úvahy o láskyplném spojení s Bohem, a to na základě tří pravd vyslovených v evangeliu jeho, že totiž Bůh jest světlo, že těm, kteří věří ve jméno jeho, dal moc státi se dítkami Božími, a že z pouhé lásky dal Syna svého za nás. Učinil to za tím účelem, aby oživil ve svých čtenářích víru, že skrze Krista, Vykupitele a vtěleného Syna Božího, přišli ve spojení s Bohem, a aby je přiměl, by věrou v Krista a ctnostným životem hleděli v tom spojení se udržeti a k dokonalosti spěti. (1, 4; 5, 13.)

První list sv. Jana apoštola.*)

KAPITOLA 1.

Úvod, v. 1.—4.

1 Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme viděli svýma
očima, co jsme prohlédli a ruce naše ohmataly, o Slově života —
2 a Život se zjevil, a my jsme viděli a svědčíme a zvěstujeme vám
Život věčný, kterýž byl u Otce a zjevil se nám, — 3 co jsme viděli
a slyšeli, zvěstujeme také vám, abyste i vy měli společenství s námi;
ale naše společenství jest také s Otcem a Synem jeho, Ježíšem Kristem.
4 A toto vám píšeme, (abyste se radovali a) aby radost vaše byla úplná.

Vyzývá čtenáře, aby chodili ve světle, 1, 5.—2, 11.**)

5 A toto jest ta zvěst, kterou jsme slyšeli od něho a vám zvěstu-
jeme, že Bůh je světlo a tmy v něm není žádné. 6 Řekneme-li, že máme
s ním společenství a chodíme-li (při tom) ve tmě, lžeme a nečiníme
pravdy. 7 Chodíme-li však ve světle, jako jest ve světle On, máme

---

*) V listě tomto lze mimo úvod (1, 1.—4.) a závěrek (5, 13.—21.) rozeznávati části tři, a to dle oněch tří pravd v evangeliu čtvrtém vyslovených, na jichž základě, jak svrchu řečeno, uvažuje o spojení s Bohem. V úvodě prohlašuje, že o Slově života či o věčném a v čase vtěleném Synu Božím hlásá jako bývalý svědek jeho očitý, a to k tomu konci, aby věřící měli úzké spojení s Bohem Otcem i Synem.

1.—3 Souvětí ve v. 1. započaté přerušuje slovy, která jako v závorce podává ve v. 2., vrací se však k němu opět ve v. 3., a to tak, že slova „co jsme slyšeli, co jsme viděli" z 1. verše opakuje a souvětí to zakončuje. Slova „co jsme viděli, co jsme slyšeli" vztahují se k tomu, co Jan a ostatní apoštolé při Kristu postřehli za jeho veřejného života až do jeho smrti, slova „co jsme prohlédli a ruce naše ohmataly", vztahují se k tomu, co učinili, když Pán Ježíš vstav z mrtvých se jim ukázal (Luk. 24, 39.—43.; Jan 20, 20. 25.—28.). Slova „o Slově života" patří také jako doplněk (předmět) ke slovesu „zvěstujeme" (zvěstujeme vám o Slově života, t. j. o Synu Božím (Srovn. Jan 1, 1.—13.). Nazývá jej také Životem, poněvadž Syn Boží jest zdrojem a udržovatelem veškerého života, fysického i duchovního, přirozeného i nadřirozeného. Zvěstuje pak o něm svým čtenářům za tím účelem, aby ve víře v něho také oni měli společenství či spojení životní s nimi, s apoštoly, a tím i s Bohem Otcem a Synem, ježto společenstvím s apoštoly přicházejí též ve spojení s Otcem i Synem, tak aby i oni byli v Otci i Synu věrou a láskou, Otec pak a Syn v nich svou milostí. (Srovn. Jan. 14, 20.) — místo „ale naše společenství jest" bylo by podle Vulgáty „a aby naše společenství bylo".

4. Píše tedy list tento za tím účelem, aby slovy jeho povzbuzeni hleděli ctnostným životem a činnou láskou k Bohu a k bližnímu přicházeti vždy v užší spojení s Bohem, by v tom spojení požívali radosti plné. — Slov „abyste se radovali" není ani v textě řeckém ani v některých rukopisech latinských.

**) V části první (1, 5.—2, 29.) uvažuje o spojení s Bohem na základě pravdy „Bůh jest světlo". (Jan. 1, 4.) Poněvadž Bůh jest světlo či naprostá pravda, svatost a dokonalost, jakož i zdroj veškeré svatosti i dokonalosti, máme i my, chtíce s ním býti ve spojení, choditi ve světle, t. j. podle světla pravdy od něho zjevené vésti život svatý a spěti k dokonalosti (1, 5.—2, 11. jakož i varovati se všeho, co by tomu bylo na překážku, zejména lásky k tomu světu a obcování s nepravými učiteli (2, 12.—29.).

5. od něho, t. j. od Krista. Tmy v něm není, t. j. žádné nedokonalosti není v něm.

6. Chodíme-li ve tmě, t. j. vedeme-li život hříšný (Efes. 5, 10; Řím. 13, 11,—13.), nečiníme pravdy zjevené pravidlem svého jednání, neřídíme se pravdou od Krista zjevenou. Praví to s ohledem na ty bludaře, kteří se honosili, že jsou s Bohem ve spojení a v lásce, vedli však život hříšný.

7. t. j. vedeme-li život ctnostný podle pravdy zjevené, máme láskyplné spojení nejen s Bohem, nýbrž i vespolek. Že při ctnostném životě jsme spojeni také

společenství vespolek, a krev Ježíše Krista, Syna jeho, očišťuje nás od
všelikého hříchu. [8] Řekneme-li, že hříchu nemáme, sami sebe klameme,
a pravdy v nás není.
[9] Jestli vyznáváme hříchy své, (Bůh) jest věrný a spravedlivý,
aby odpustil nám hříchy naše a očistil nás od všeliké nepravosti. [10] Řek-
neme-li, že jsme nezhřešili, činíme jej lhářem, a slova jeho v nás není.

KAPITOLA 2.

[1] Dítky moje, toto vám píši, abyste nezhřešili. A zhřeší-li někdo,
máme přímluvce u Otce, (totiž) Ježíše Krista, spravedlivého, [2] a on jest
obětí smírnou za hříchy naše, ale nejen za hříchy naše, nýbrž i (za
hříchy) celého světa.
[3] A po tom poznáváme, že jsme ho poznali, zachováváme-li při-
kázání jeho. [4] Kdo praví, že ho zná, a přikázání jeho nezachovává, jest
lhář, a v tom pravdy není; [5] kdo však zachovává slovo jeho, v tom jest
opravdu láska k Bohu dokonalá. Po tom poznáváme, že jsme v něm.
[6] Kdo praví, že v něm zůstává, má též sám žíti, jako žil On. [7] Miláčkové,
nikoli nové přikázání píši vám, nýbrž přikázání staré, které jste měli
od počátku: starým přikázáním jest to slovo, které jste uslyšeli. [8] Jinak
zase píši vám přikázání nové, což jest pravdivé vzhledem k němu

---

s Bohem, výslovně nepraví, ale vzhledem k v. 3. předpokládá; vytýká však zvláště společenství křesťanů vespolek, poněvadž bylo ohroženo od bludařů. Krev Ježíše Krista očišťuje nás od všelikého hříchu, t. j. pro smrt Kristovu lze každému dojíti odpuštění všech hříchů, které spáchal. Upozorňuje na to jednak proto, že nikdo, ani spravedlivý člověk, neuchrání se všeho hříchu, jednak vzhledem k těm, kteří davše se od bludařů svésti, potom hřích svůj uznávají a s kajícností se do církve vracejí. Ukazuje tak i na potřebu očišťovati se od hříchů, i na to, že ani při největších hříších člověk nemá ztráceti naději v odpuštění, činí-li pokání.

8. Odmítá námitku těch, kteří říkali, že hříchu nemají.

9. Jestli vyznáváme hříchy své předem ovšem před Bohem tím, že své hříchy poznáváme a kajícně uznáváme, potom i před těmi, kteří po ustanovení Kristově mají moc hříchy odpouštěti, věrný jest Bůh, aby odpustil nám hříchy, neboť on slíbil, že kajícím hříšníkům odpustí (Jer. 31, 31; Mich. 7, 18; Luk. 7, 37; 18, 9; Jan. 20, 23.), a proto ve své věrnosti slib svůj splní zcela jistě, a je též nejvýš spravedlivý, a proto s ohledem na dostiučinění, které Kristus podal na kříži za hříchy všeho lidstva, přijímá upřímné vyznání a pravou lítost naši jaksi jako vyrovnání neb usmíření křivdy a urážky jemu hříchem učiněné.

10. činíme jej lhářem, t. j. viníme ho ze lži, ježto on (Bůh) v Písmě sv. opět a opět prohlásil, že žádný člověk není bez hříchu. (Žalm 13, 3; Is. 33, 6; Přísl. 20, 9; Řím. 3, 10.)

3.—11. učí, že ten chodí ve světle, kdo přesně zachovává přikázání Boží, zvláště přikázání lásky k Bohu. Přihlíží při tom opět k oněm bludařům, kteří se honosili věrou (pravým poznáním Boha) a láskou k Bohu, ale nedbali mravnosti ani lásky k bližnímu. 4. 5. Srovn. Jan. 14, 15. 21. 23. 24; 15, 20.

7. od počátku, t. j. již od té doby, kdy jste přijali křesťanství, pokud totiž hned, jak jste se stali křesťany, měli jste Kristovo učení, jehož hlavním obsahem vedle víry jest láska.

8. t. j. přikázání lásky, které jsem nazval starým vzhledem k tomu, že je máte již od počátku, po jiné stránce nazývám též novým, a to právem i vzhledem ke Kristu, jenž sám je nazval novým (Jan. 13, 34.) pro novou normu, kterou vytknul lásce k bližnímu, chtěje, abychom milovali každého, i nepřítele (Mat. 5, 44. 45.), a to láskou podobnou, jakou on miloval nás, i vzhledem k vám, ježto tma nevěry, bludu a hříchu světlem evangelním vždy více pomíjí, a pravé světlo víry a lásky křesťanské či spíše Kristus sám jako světlo pravé, t. j. jakožto zdroj pravdy a ctnosti a pravého blaha již svítí v různých krajích světa římského, jmenovitě též u vás.

i vzhledem k vám, neboť tma pomíjí, a světlo pravé již svítí. [9] Kdo praví,
že jest ve světle, a bratra svého nenávidí, jest ve tmě až dosavad.
[10] Kdo miluje bratra svého, zůstává ve světle, a pohoršení v něm není.
[11] Kdo však nenávidí bratra svého, jest ve tmě a chodí ve tmě a neví,
kam jde, neboť tma oslepila oči jeho.

Varuje před láskou k tomu světu a před obcováním s nepravými učiteli, v. 12.—29.*

[12] Píši vám, dítky, poněvadž hříchy se vám odpustily pro jméno
jeho; [13] píši vám, otcové, poněvadž jste poznali toho, jenž jest od po-
čátku; píši vám, mladíci, poněvadž jste přemohli zloboha. [14] Psal jsem
vám, dítky, poněvadž jste poznali Otce; psal jsem vám, otcové, po-
něvadž jste poznali toho, jenž jest od počátku; psal jsem, mladíci, po-
něvadž jste silní a slovo Boží zůstává ve vás a přemohli jste zloboha.
[15] Nemilujte (toho) světa ani těch věcí, které jsou ve světě. Miluje-li
kdo svět, není v něm lásky Otcovy, [16] neboť všecko, co jest ve světě,
žádost těla a žádost očí a pýcha života, není z Otce, nýbrž jest to ze

---

9.—10. t. j. kdo praví, že jest ve světle pravdy křesťanské a tedy i ve spojení s Bohem, a při tom svého bratra, t. j. spolukřesťana, nenávidí, není ve skutečném spojení s Bohem, nýbrž, ač jest údem církve (království světla), trvá přece ještě ve tmě hříchu, jest křesťanem jen podle jména.

10. p o h o r š e n í v n ě m n e n í předem pro něho samého, neboť při pravé lásce k bližnímu spočívající na lásce k Bohu křesťan poznává své povinnosti k bližnímu, a proto jsa trpělivý k jeho slabostem, nepřichází z rovnováhy vida jeho vady (1. Kor. 13, 4.—7.), a přemáhaje sobectví, přemáhá snadno i různá pokušení, která se v životě společenském vyskytají.

11. t. j. jako ten, jenž cestuje za tmy, snadno sejde s cesty pravé a neví, kam až se dostane, tak i ten, kdo trvá a žije v zaviněné neznalosti svých povinností k bližnímu, snadno sejde s pravé cesty v příčině mravní a neví, kam až v zločinnosti dospěje (na př. Kain). To jen jisto, že působí mnoho zlého jak jiným, tak sobě, sobě pak nejen pro tento život, nýbrž, včas-li se neobrátí, i pro věčnost.

* Připomenuv svým čtenářům to dobré, kterého se jim dostalo v křesťanství (v. 12.—14.), varuje před tím, co překáží, aby nechodili ve světle (svatosti), zejména před láskou k světu (v. 15.—17.) a před obcováním s učiteli nepravými, protikřesťanskými (v. 18.—29.).

12.—14. Slovem d í t k y oslovuje všecky křesťanské čtenáře své, slovem o t c o v é pak zvláště starší, slovem mladíci zvláště mladší z nich, slovem p í š i poukazuje na tento list, slovem p s a l j s e m na své evangelium. Píšeť jim tento list vzhledem k tomu, že již dávno dosáhli v Kristu odpuštění hříchů, nabyli poznání náboženského a ve mladších členech svých přemohli ďábla (zloboha), jenž různými pokušeními, zvláště skrze nepravé učitele, usiloval je svésti; neboť doufá, že náležitě pochopí a ocení také ta napomenutí, která jim dává v tomto listě, podobně jako i evangelium psal jim vzhledem k tomu, že pravdu křesťanskou již znali a zachovávali, a tedy ne proto, aby je teprve ku pravému poznání (Krista a jeho vykupitelské i božské důstojnosti) přivedl, nýbrž aby je v poznání tom utvrdil.

15. S v ě t e m rozumí zde souhrn všeho toho, co v člověku budí zlou žádost a ho ke zlému svádí, ať to jsou lidé nebo věci. Křesťan smí sice užívati různých věcí ve světě, pokud se to srovnává s vůlí Boží, neb spěje ke cti Boží a ke spáse duší, a l e m i l o v a t i j e p r o n ě s a m y, oddati se jim tak, jakoby v nich záležel cíl jeho životní, takže by byl hotov k vůli nim neb pro ně přestoupit vůli Boží, rozhodně ovšem nemá, a kdo tak činí, v t o m n e n í l á s k y O t c o v y, nemá lásky k Otci, k Bohu. (Srovn. Mat. 6, 24; Jak. 4, 4.)

16. ž á d o s t t ě l a, t. j. žádost, kterou má tělo, smyslnost, po nedovoleném ukojení, a která čelíc proti střídmosti a čistotě, svádí k opilství, obžerství, smilství; ž á d o s t o č í, t. j. žádost, která má sídlo v očích a žádá měrou nezřízenou statků pozemských (bohatství, nádhery) neb kochati se patřením na věci nedovolené, smilné; p ý c h a ž i v o t a, t. j. nezřízená žádost lidské cti a slávy. Poněvadž však řecké slovo *ἀλαζονία* (aladzonia) znamená ne tak p ý c h u, jako c h l o u b u, a slovo

světa. [17] A svět pomíjí i žádost jeho; kdo však činí vůli Boží, zůstává
na věky.
[18] Dítky, jest hodina poslední, a jakož jste uslyšeli, že antikrist
přijde, tak nyní (vskutku) antikristů mnoho povstalo; z toho poznáváme,
že jest hodina poslední. [19] Z nás vyšli, ale nebyli z nás, neboť kdyby
byli bývali z nás, byli by zůstali s námi; avšak (stalo se to), aby se
na nich ukázalo, že nejsou všichni z nás. [20] Ale vy máte pomazání od
Světce a znáte všecko. [21] Nepsal jsem proto, že byste pravdy neznali,
nýbrž že ji znáte a (víte), že žádná lež není z pravdy. [22] Kdo jest
lhář, ne-li ten, kdo popírá, že Ježíš jest Kristem? To jest antikrist,
kdo popírá Otce a Syna. [23] Kdokoli popírá Syna, nemá ani Otce; kdo
vyznává Syna, má také Otce. [24] A vy — co jste uslyšeli od počátku,
zůstaň ve vás; zůstane-li ve vás, co jste uslyšeli od počátku, zůstanete
také vy v Synu i v Otci. [25] A toto je to zaslíbení, které On nám za-
slíbil, život věčný.
[26] Toto jsem vám napsal o těch, kteří vás svádějí. [27] A vy, —
to pomazání, které jste dostali od něho, zůstává ve vás, a (proto) ne-
potřebujete, aby vás kdo učil, nýbrž jako to pomazání jeho vás po-
učuje o všem, tak jest to také pravda a není to lež; a jako vás po-

---

βίος (bios) znamená nejen život, nýbrž i pozemské statky, a tento význam na tomto místě více se zamlouvá vzhledem k 3, 17., jest správnější překládati místo „pýcha života“ slovy „chlouba statky pozemskými“ a rozuměti je o chlubném a zpupném způsobě života spočívajícím na statcích pozemských, a tedy i o nezřízené a nepřiměřené nádheře, přepychu. Podle Vulgáty, která vkládá slovo est (jest) bylo by: jest žádost těla... Smysl však co do věci nemění se tím.

17. zůstává na věky, t. j. bude žíti na věky blaženě v nebesích.

18. Hodinou poslední míní poslední dobu před Kristovým příchodem k soudu. Kdy Pán Ježíš přijde k soudu, nezjevil, nýbrž pravil, že o dni a hodině příchodu toho neví nikdo, ani andělé. (Mat. 24, 36.) Poněvadž však jakožto vzdálenější znamení, která budou předcházeti před příchodem jeho, Pán Ježíš udal mimo jiné také vystoupení nepravých učitelů, kteří budou jiné sváděti (Mat. 24, 23. 24.), a poněvadž tehdy již dosti nepravých učitelů vystoupilo, sv. Jan soudil z toho, že nastala již poslední doba před posledním soudem, netvrdil však, že soud sám již brzy nastane. Antikristy či protikristy míní odpadlé křesťany (židokřesťany), kteří popírali, že Pán Ježíš jest Kristem či Vykupitelem a Synem Božím.

19. t. j. byli křesťany, ale ne opravdovými, sic kdyby byli křesťany pravými a jako takoví poznali cenu těch statků duchovních, kterých lze dojíti v církvi, nebyli by od ní odpadli pro pomíjející statky pozemské. Bůh dopustil odpad jejich, aby se ukázalo, že nebyli křesťany pravými, a že nejsou jimi ani všichni ti, kteří zevně (podle jména) k církvi příslušejí.

20. pomazání, t. j. Ducha sv. s jeho dary, které obdrželi při sv. biřmování; od Světce, t. j. od Krista Pána; znáte všecko, totiž všecku pravdu křesťanskou, takže s pomocí Ducha sv. můžete pravé křesťany od bludařských rozeznati. Nejstarší rukopisy řecké však mají „znáte všichni“, totiž pravdu křesťanskou.

23. t. j. kdo popírá, že Pán Ježíš jest Vykupitelem (Kristem) a Synem Božím, popírá tím i Boha Otce a přestává býti ve spojení nejen se Synem, nýbrž i s Otcem (Srovn. Jan. 5, 23; 14, 6; 15, 23.)

24. t. j. vytrvejte s věrou živou v tom učení, které jste uslyšeli hned tehdy, jak se vám počalo kázati evangelium, jmenovitě v tom, co se vám hlásalo o Kristově velebnosti jako Vykupitele a Syna Božího; učiníte-li tak, zůstanete v láskyplném spojení se Synem a skrze něho i s Bohem Otcem. (Srovn. 1, 1.—3. pozn. Jan. 14, 20.)

27. od něho, t. j. od Krista. Smysl jest: Duch sv., kterého jste obdrželi ve sv. biřmování, zůstává, jakož doufám, se svými dary ve vás, a proto nepotřebujete, aby vás kdo poučoval o tom, jak si máte počínati vzhledem k bludařům protikristovým; neboť on vás uzpůsobil, abyste prohlédli lež jejich a uchovali se ve víře pravé. — Místo „zůstává“ bylo by dle Vulgáty „zůstávej.“

učilo, (tak) zůstávejte v něm. [28] A nyní, dítky, zůstávejte v něm, aby-
chom, když se zjeví, měli důvěru a nebyli zahanbeni od něho při jeho
příchodě.

Vyzývá své čtenáře, aby jakožto dítky Boží se posvěcovali a hříchů se varovali, v. 2, 29.—3, 10a.*

[29] Víte-li, že jest spravedlivý, vězte, že každý, kdo činí spravedl-
nost, z něho jest zrozen.

KAPITOLA 3.

[1] Vizte, jakou lásku Otec nám prokázal, abychom dítkami Božími
sluli; a (my) jsme jimi. Proto svět nás nezná, ježto nepoznal jeho.
[2] Miláčkové, nyní jsme dítkami Božími, a ještě se neukázalo, co bu-
deme. Víme (však), že když se to ukáže, budeme podobni jemu,
neboť budeme ho viděti tak, jak jest. [3] A každý, kdo má tuto naději
v něho, posvěcuje se, jakož i On jest svatý. [4] Každý, kdo činí hřích,
činí také nezákonnost, a hřích jest nezákonnost. [5] A víte, že On se
zjevil, aby sňal hříchy naše, a hříchu v něm není. [6] Žádný, kdo v něm
zůstává, nehřeší, a žádný, kdo hřeší, neuzřel ho aniž ho poznal.
[7] Dítky, nikdo vás nesváděj. Kdo činí spravedlnost, jest spra-
vedlivý, jakož i On je spravedlivý; [8] kdo činí hřích, jest z ďábla, neboť

---

28. t. j. zůstaňte s Kristem ve spojení živou věrou a činnou láskou, abychom, až přijde k soudu, nebyli zahanbeni tím, že bychom byli navždy odloučeni od něho a odsouzeni k mukám věčným.

* V části druhé (2, 39.—4, 6.) uvažuje o spojení s Bohem na základě pravdy „Kristus dal moc státi se dítkami Božími těm, kteří věří ve jméno jeho". (Jan 1. 12.). Poněvadž totiž čtenáři jeho (jakož i my) stali se na křtu sv. dítkami Božími, dítkami toho, jenž jest spravedlivý či naprosto dokonalý, a dostali naději na spojení s ním věčně blažené, mají jakožto dítky Boží konati spravedlnost či zachováváním přikázání spěti k dokonalosti, by se co nejvíce Bohu připodobnili (2, 29.—3, 3.). Zejména mají se posvěcovati a hříchů varovati (3, 4.—10a.), bližního milovati a v Krista věřiti (v. 10b.—24.) a nepravých učitelů se varovati (4, 1.—6.).

29. Jest spravedlivý či naprosto dokonalý, totiž Bůh. Jest z něho (z Boha) zrozen, t. j. dítkem Božím.

3, 1.—2. A (my) jsme jimi, tak správně podle textu řeckého; podle Vulgáty bylo by: „abychom dítkami Božími sluli a byli." Proto svět nás nezná... t. j. poněvadž dítkami Božími skutečně jsme, proto svět převrácený nás nezná, neuznává jako dítky Boží; příčina jest v tom, že nepoznal jeho, Boha. (Svět pohanský nepoznal ho vůbec jako Boha pravého, nevěřící pak svět židovský nepoznal ho jako laskavého Otce, jenž z pouhé lásky poslal Syna svého na svět, aby nás vykoupil.) Proto však, že svět nás neuznává, netřeba se rmoutiti, neboť dítkami Božími (přijatými) jsme skutečně již nyní v životě tomto; ovšem neukázalo se ještě, co budeme, jak nesmírná blaženost a sláva nás čeká v životě budoucím; to však víme najisto, že až se ukáže to, co budeme (při Kristově příchodě k soudu), budeme zvláštní měrou podobni Bohu, ano účastni jeho přirozenosti (2. Petr. 1. 4.), ježto budeme ho viděti nikoli jen jako v zrcadle (1. Kor. 13, 12.), nýbrž přímo tak, jak jest, t. j. budeme ho nejen dokonale znáti, nýbrž i požívati a v slávě i blaženosti jeho účast míti.

4. činí nezákonnost, t. j. přestupuje zákon Boží.

6. t. j. kdo věrou a láskou zůstává ve spojení s Kristem, nehřeší (pokud v tom spojení zůstává); a kdo hřeší veda život hříšný, neuzřel ho očima duševníma ani nepoznal ho (věrou) náležitě jakožto toho, jenž sám jsa bez hříchu, z pouhé lásky a milosrdnosti vydal se na smrt kříže, aby shladil hřích, a tedy ani nevešel s ním ve spojení pravé; neboť takové poznání a spojení s Kristem jest nesrovnatelno s životem hříšným.

8. jest z ďábla, t. j. podobá se ďáblovi ve svém smýšlení a jednání. Ďábel hřeší od počátku, t. j. buď od počátku pokolení lidského, aneb ve smyslu „učinil počátek v hřešení, či byl první, jenž zhřešil". (Srovn. Jan 8, 44.)

ďábel hřeší od počátku. K tomu se ukázal Syn Boží, aby zkazil díla
ďáblova. [9] Žádný, kdo se zrodil z Boha, nečiní hříchu, neboť símě jeho
zůstává v něm; a on nemůže hřešiti, poněvadž z Boha se zrodil. [10] Po
té věci jsou zjevny dítky Boží a dítky ďáblovy.

Vyzývá, aby milovali bližního a věřili v Krista Ježíše, v. 10b—24.

[10b] Žádný, kdo nečiní spravedlnosti, není z Boha, taktéž kdo nemiluje bratra svého, [11] neboť to jest ta zvěst, kterou jste uslyšeli od
počátku, abychom se milovali vespolek, [12] ne jako Kain, jenž byl ze
zloboha a zabil bratra svého. A proč ho zabil? Poněvadž skutky
jeho byly zlé, (skutky) pak bratra jeho spravedlivé.
[13] Nedivte se, bratři, jestliže svět vás nenávidí. [14] My víme, že
jsme přešli ze smrti do života, neboť milujeme bratry; kdo nemiluje,
zůstává ve smrti. [15] Každý, kdo nenávidí bratra svého, jest vražedník;
a víte, že žádný vražedník nemá života věčného v sobě zůstávajícího.
[16] Z toho jsme poznali lásku (Boží), že On položil svůj život za
nás; také my máme za bratry život položiti. [17] Kdo však má statek
toho světa a vidí bratra svého, an trpí nouzi, a zavře před ním srdce
své, kterak láska Boží zůstává v něm? [18] Dítky, nemilujme slovem,
ani jazykem, nýbrž skutkem a v pravdě. [19] A po tom poznáme, že jsme
z pravdy a (tím) upokojíme srdce své před ním, [20] ať srdce naše obviňuje nás z čehokoli, neboť Bůh jest větší nežli srdce naše, a ví
všecko.

---

9. t. j. žádný kdo se zrodil z Boha na křtu sv., nečiní hříchu, a to proto, poněvadž v něm zůstává símě posvěcující milosti Boží, kterou na křtu sv. obdržel, která v nejsvětější Svátosti oltářní a ve sv. biřmování se rozmnožuje a posiluje a která v mravní povahu jeho blahodatně působí; ba on nemůže hřešiti, ne že by nemohl hřešiti vůbec, nýbrž že zrodiv se z Boha, stal se v Kristu takřka novým tvorem a jako takový v posvěcující milosti zvláštní ochraně se těší, pokud sám se o ni nepřipraví.

14. 15. Přešli jsme ze smrti, t. j. ze stavu hříšného do života či do stavu milosti Boží. (Jan 5, 24.) Kdo nemiluje, t. j. nenávidí bratra či bližního svého, zůstává ve smrti duševní, ve stavu nemilosti, neboť každý, kdo nenávidí bratra svého, jest ve svém srdci, ve svém smýšlení vražedník, a víte, že žádný vražedník nemá v sobě trvale života věčného, t. j života nadpřirozeného v posvěcující milosti Boží, který vede k životu věčně blaženému.

16.—18. ukazuje, že po příkladě Kristově máme milovati bližního láskou čistou, činnou, obětavou. — Máme život položiti za bratra, tehdy totiž, když toho žádá zvláštní potřeba, jmenovitě spása duše (na př. při nakažlivých nemocech kněz, lékař, milosrdní bratří a milosrdné sestry, opatrovníci). — Slova Boží (*ϑεοῦ*, Dei) není v textě řeckém; ve Vulgátě jest. Smysl tedy podle textu řeckého jest: Po tom, že Kristus položil svůj život za nás, poznali jsme povahu a podstatu pravé lásky, poznali, kam až ve své obětavosti dochází.

19.—22. upozorňuje na užitečnost lásky k bližnímu; láska ta jest totiž známkou, že jsme hodnými dítkami Božími, a tedy s ním ve spojení, budí důvěru v Boha a zjednává vyslyšení proseb.

19.—20. t. j. po tom, že máme činnou lásku k bližnímu, poznáme, že jsme z pravdy, t. j. z Boha, pravdy to věčné, a že tedy jsme jeho dítkami a s ním ve spojení; tím vědomím také, že máme lásku k bližnímu, upokojíme srdce své před Bohem, ať nás obviňuje z čehokoli, v těch případech totiž, ve kterých by nás svědomí (srdce) naše naplňovalo úzkostí v příčině hříchů spáchaných a již pokáním smytých, jako bychom snad nebyli učinili pokání náležité; u vědomí lásky té upokojujeme v případech takových srdce či svědomí své před Bohem (ve svých rozjímáních), poněvadž Bůh jest větší (soudce) nežli srdce, svědomí naše, a to soudce vševědoucí, jenž znaje všecko, zná nejen naše poklesky, nýbrž i naše pokání a naši lásku k bližnímu založenou na

[21] Miláčkové, neobviňuje-li nás srdce naše, máme důvěru k Bohu
[22] a začkoli budeme prositi, obdržíme od něho, ježto zachováváme přikázání jeho a činíme, co mu jest milé.

[23] A toto jest přikázání jeho, abychom věřili jménu Syna jeho, Ježíše Krista, a milovali se vespolek, jakož nám dal přikázání. [24] A kdo
zachová přikázání jeho, zůstává v něm; a z toho poznáváme, že v nás zůstává, z Ducha, kterého nám dal.

KAPITOLA 4.

Vyzývá, aby jakožto dítky Boží varovali se nepravých učitelů. v. 1.—6.

[1] Miláčkové, nevěřte duchu každému, nýbrž zkoumejte duchy, jsou-li
z Boha, neboť mnoho nepravých proroků vyšlo na svět. [2] Po tomto
poznávejte Ducha Božího: Veliký duch, jenž vyznává Ježíše Krista
přišlého v těle, jest z Boha, [3] a žádný duch, jenž nevyznává Ježíše,
z Boha není, a to jest (duch) antikristův, o němž jste slyšeli, že přijde,
a nyní jest již na světě. [4] Vy jste z Boha, dítky, a přemohli jste je,
neboť větší je ten, jenž jest ve vás, nežli ten, jenž jest ve světě. [5] Oni
jsou ze světa; proto mluví ze světa, a svět je poslouchá. [6] My jsme
z Boha; kdo zná Boha, slyší nás; kdo není z Boha, neslyší nás. Z toho
poznáváme Ducha pravdy a ducha bludu.

---

lásce k němu, a vida opravdovost toho, slitovává se nad námi. Sv. Jan přihlíží tu nepochybně zvláště k těm, kteří davše se svésti od bludařů, nějaký čas řídili se sice jejich zásadami nepravými, potom však s kajícností se obrátili, ale přes upřímné pokání své ve svém nitru znepokojováni byli pro předešlé poklesky své. Jejich nová horlivost a činná láska k bližnímu má jim býti útěchou a znamením, že jsou skutečně zase ve stavu milosti a s Bohem ve spojení.

21.—22. Přihlíží zvláště k těm, kteří nedavše se porušiti od bludařů, zůstali v pravé víře a lásce k Bohu i k bližnímu.

23. abychom věřili jménu Ježíše Krista, t. j. abychom věřili, že Ježíš Kristus jest Vykupitelem a Synem Božím (Jan 13, 34. 35; 15, 17.) Podle Vulgáty bylo by „ve jménu Ježíše Krista".

24. t. j. kdo zachovává přikázání Boží, zůstává ve spojení s Bohem; že tomu tak, poznává z Ducha sv., kterého obdržel, neboť bez jeho pomoci nemohl by přikázání Boží náležitě zachovávati.

4, 1. duchu každému, t. j. každému, kdo k vám přichází a se nabízí jako učitel a vůdce. Srovn. 1. Thess. 5, 21.

2. Podle Vulgáty bylo by: „Po tomto poznává se Duch Boží." Jest z Boha, t. j. dítkem Božím, s Bohem ve spojení, Duchem sv. naplněn.

3. Podle Vulgáty bylo by: „A to jest antikrist" místo „duch antikristův" (smýšlení snahy antikristovy).

4. Přemohli jste je totiž nepravé proroky (v. 1.). Podle Vulgáty bylo by: „Přemohli jste jej", totiž antikrista, jenž (jeho duch, smýšlení) jest již přítomen v nepravých prorocích. Jak vidno, smysl zůstává co do věci týž. Přemohli jste je nikoli přirozenou silou svojí, nýbrž proto, že Bůh, jenž skrze Ducha svého jest ve vás, jest větší a mocnější nežli ďábel, jenž jest ve světě lidí převrácených a vás skrze ony proroky či učitele nepravé chce svésti.

5. Oni učitelé nepraví jsou ze světa, t. j. z lidí zlých, převrácených, a proto mluví ze světa, t. j. věci světské, srovnávající se s duchem lidí zlých, a svět lidí zlých a smyslných poslouchá je se zálibou.

6. My apoštolé (a vůbec věrozvěstové a učitelé praví) jsme z Boha, a proto mluvíme z Boha, pravdu totiž Bohem zjevenou. Z toho, zdali kdo slyší nás a církevní učitele vůbec, poznáváme, zdali v něm jest Duch pravdy (Jan 14, 17; 15, 26, 16, 13; 1 Kor. 2, 12), čili zdali jest proniknut a řízen Duchem sv., aneb zdali v něm jest duch bludu, čili zdali se řídí a vésti dává ďáblem, jenž jest otcem lži a bludu (Jan. 8, 44.)

Vyzývá k lásce k Bohu i k bližnímu. v. 7.—21.*

7 Miláčkové, milujme se vespolek, neboť láska jest z Boha, a každý
kdo miluje, z Boha se zrodil a zná Boha. 8 Kdo nemiluje, nepoznal
Boha, neboť Bůh jest láska. 9 V tom se ukázala na nás láska Boží,
že Bůh poslal Syna svého jednorozeného na svět, abychom byli živi
skrze něho. 10 V tom jest láska, ne že bychom my byli milovali Boha,
nýbrž že On (prve) miloval nás a poslal Syna svého jako obět smírnou
za hříchy naše. 11 Miláčkové, jestliže takto Bůh nás miloval, i my
máme milovati se vespolek.

12 Boha nikdo nikdy neviděl. Milujeme-li se vespolek, Bůh v nás
zůstává a láska k němu jest v nás dokonalá. 13 Z toho poznáváme,
že v něm zůstáváme a on v nás, že nám dal z Ducha svého. 14 A my
jsme viděli a svědčíme, že Otec poslal Syna svého jako Spasitele světa.
15 Kdokoli vyznává, že Ježíš jest Syn Boží, Bůh zůstává v něm a on
v Bohu. 16 A my jsme poznali a uvěřili v lásku, kterou Bůh má k nám.
Bůh jest láska, a kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh v něm.
17 V tom jest dokonalá naše láska (k Bohu), abychom měli důvěru
v den soudný, ježto tak jako jest On, jsme i my na tomto světě.
18 Bázně není v lásce, nýbrž láska dokonalá ven vyhání bázeň, neboť
bázeň má trápení; kdo však se bojí, není dokonalý v lásce.

---

* V části třetí (4, 7.—5, 12.), uvažuje o spojení s Bohem na základě pravdy „Bůh jest láska“. Poněvadž totiž Bůh jest láska, jenž z pouhé lásky vydal za nás Syna svého, máme i my, chtíce s ním zůstati ve spojení, míti lásku činnou k Bohu i bližnímu (4, 7.—21.), a poněvadž zdrojem a silou lásky té jest víra v Ježíše Krista založená na bezpečném svědectví souhlasném, máme též víru v Ježíše Krista nezlomně zachovat. (5, 1.—12.)

9. Srovn. Jan 3, 16. Abychom byli živi skrze něho, totiž životem milosti posvěcující zde na zemi a životem věčně blaženým v nebi.

10. Srovn. 2, 2; Řím 8, 9; 1. Tim. 1, 15; Tit. 3, 4.

12. t. j. Ačkoli jest Bůh neviditelný, trváme přece s ním ve spojení, chováme-li (pro Boha) opravdovou lásku činnou k sobě vespolek; neboť on zůstává pak v nás skrze Ducha svého svou milostí, a láskou, a naše láska k němu dosahuje nejvyššího stupně dokonalosti.

13. dal nám z Ducha svého, t. j. učinil nás účastny Ducha sv. a jeho darů. Viz 3, 24; 1, 3.

16. t. j. my křesťané pravověrní poznali jsme tu lásku, kterou Bůh má k nám a uvěřili jsme v ni, a tak nabyli jsme pevnéno přesvědčení o ní. Míní tu onu lásku, ve které Bůh poslal Syna svého, aby nás vykoupil (v. 9.).

17. Výraz k Bohu v řeckém textě není, ani v četných rukopisech latinských. Ve Vulgátě ano. Jest to pozdější vložka jako vysvětlivka. Slovem naše (naše láska) překládáme řecký výraz μεθ' ἡμῶν = s námi, mezi námi. Neboť láska, která jest mezi námi vespolek, jest láska naše. Míní se pak tu láska naše k Bohu a z ní vycházející láska k bližnímu. Smysl jest: v tom, že zůstáváme v Bohu (věrou a láskou) a Bůh v nás (svou milostí), jest dokonalá či přišla dokonalosti naše láska k Bohu a z ní vycházející láska k bližnímu, a to k tomu konci, abychom v den soudný měli nikoli bázeň, nýbrž radostnou důvěru, zakládající se na tom, že na tomto světě jsme co do lásky čisté, činné, obětavé tak, jak on, jako Kristus, čili že co do lásky podobáme se Pánu Ježíši, jenž z pouhé lásky za nás na kříži zemřel, v nejsvětější Svátosti se nám za pokrm dává k výživě duševní (abychom ve stavu milosti se udrželi a v něm prospívali) a v nebesích jako Bohočlověk za nás oroduje.

18. t. j. bázně otrocké není při lásce dokonalé, neboť láska dokonalá vylučuje bázeň otrockou. Pojímá sice někdy i nejhorlivějšího křesťana bázeň v příčině spásy (Filip. 2, 12; 2. Kor. 7, 5.), avšak při něm láska dokonalá nejen nedopustí, aby bázeň ta uhostila se v něm trvale nebo horlivost jeho ochabla, nýbrž i povzbudí ho k větší ještě horlivosti.

[19] My tedy milujme Boha, neboť on první miloval nás. [20] Řekne-li
někdo „Miluji Boha“ a nenávidí-li bratra svého, jest lhář; neboť kdo
nemiluje bratra svého, kterého vidí, kterak může milovati Boha, jehož
nevidí? [21] A toto přikázání máme od Boha, aby ten, kdo miluje Boha,
miloval též bratra svého.

KAPITOLA 5.

Vyzývá k víře v Ježíše Krista jakožto zdroji a síle lásky, v. 1.—12.

[1] Každý, kdo věří, že Ježíš jest Kristus, z Boha se zrodil, a každý,
kdo miluje roditele, miluje i toho, kdo se z něho zrodil. [2] Po tom po-
znáváme, že milujeme dítky Boží, když milujeme Boha a konáme při-
kázání jeho. [3] Neboť to jest láska k Bohu, abychom zachovávali při-
kázání jeho; a přikázání jeho nejsou těžká, [4] neboť všecko, co se
zrodilo z Boha, přemáhá svět, a to jest vítězství, které přemáhá svět,
víra naše. [5] Kdo jest však, jenž přemáhá svět, leč ten, kdo věří, že
Ježíš jest Syn Boží?
[6] To je ten, jenž přišel skrze vodu a krev, Ježíš Kristus; ne pouze
vodou, nýbrž vodou a krví. Také Duch jest to, jenž vydává svědectví,

---

19. My tedy milujme Boha, tak podle překladu latinského. Text řecký v němž (podle nejstarších rukopisů slovo οὖν (ún, tedy) schází, připouští také tento překlad: my milujeme (totiž my křesťané pravověrní).

20. Sv. Jan přihlíží tu zvláště k oněm učitelům nepravým, kteří uznávali sice povinnost lásky k Bohu, avšak lásky k bližnímu nedbali (Srovn. 1, 6. 8. 10; 2, 4. 9. 11; 3, 6. 8. 15). Poučuje, že láska k Bohu nerozlučně souvisí s láskou k bližnímu.

21. od Boha skrze Krista. Srovn. Jan. 13, 34; Mat. 22, 37—40; Luk. 10, 27; Efes. 5, 2.

5, 1. Slovy „každý kdo věří, že Ježíš jest Kristus či Vykupitel zaslíbený, a tedy i Syn Boží, z Boha se zrodil“, upozorňuje na to, že víra v Ježíše Krista jakožto Vykupitele a Syna Božího jest nutnou podmínkou, aby dospělý člověk (nekřesťan) na křtu sv. z Boha se zrodil, přijatým dítkem Božím se stal. — Smysl slov „každý, kdo miluje“ atd. jest: Jako ten, kdo miluje otce, miluje i dítko jeho, tak i ten, kdo opravdově miluje Boha, miluje také ty, které Bůh na křtu sv. přijal za dítky své, totiž své spolukřesťany.

3.—4. t. j. přikázání Boží zachovávati není těžko opravdovému křesťanu, neboť každý, kdo na křtu sv. z Boha se zrodil, každý křesťan pravý může s těmi milostmi, které obdržel na křtu sv. (a též v jiných svátostech dostává), překonati všecka pokušení a obtíže, které mu svět a žádost jeho činí, a skutečně je překonává, jestli oněch milostí užívá, a tím vítězstvím či mocí vítěznou, kterou přemáhá svět i žádost jeho, jest naše víra, kterou jsme vešli ve spojení s Kristem a skrze něho s Bohem.

6.—12. Uváděje troje svědectví souhlasné, ukazuje, na jak pevném základě spočívá naše víra v Ježíše Krista jakožto Vykupitele světa a Syna Božího.

6. Slovy „přišel (veřejně vystoupil jako Vykupitel) skrze vodu“ naráží na svědectví, které Bůh Otec vydal Pánu Ježíši na počátku jeho veřejného života při jeho křtu v Jordaně slovy „Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo“; slovy pak „a skrze krev“ naráží na svědectví, které Pán Ježíš sám vydal krvavou smrtí svou na kříži. Poněvadž totiž smrt tu podstoupil právě tak, jak bylo předpověděno v zákoně Starém, osvědčil jí, že jest oním Vykupitelem, jenž byl v Starém zákoně zaslíben, a tedy i Synem Božím. Mimo svědectví však, která řečeným způsobem vydal mu Bůh Otec a Syn, vydává mu je také Duch sv., a to viditelným sestoupením na apoštoly, udílením darů mimořádných apoštolům a různým křesťanům, zázraky, které skrze ně činil a j. (Srovn. Jan 15, 26.). On vydává a může vydávati svědectví pravé, poněvadž jest pravda naprostá (Jan, 14. 17; 15. 26; 16. 13.). — Místo „neboť (ὅτι) Duch jest pravda“ má Vulgáta „quoniam Christus est veritas“ (že Kristus jest pravda) vyjadřujíc tak nikoli příčinu, nýbrž předmět svědectví Ducha sv. Ale čtení to ač co do věci správné (Jan 14, 6), nesrovnávajíc se s rukopisy řeckými, sotva jest původní.

neboť Duch jest pravda. [7] Jsou zajisté tři, kteří vydávají svědectví na
nebi, Otec, Slovo a Duch svatý; a tito tři jedno jsou; [8] a tři jsou,
kteří vydávají svědectví na zemi, Duch a voda a krev, a tito tři v jedno
jsou. [9] Přijímáme-li svědectví lidské, svědectví Boží jest větší, neboť
toto jest svědectví Boží, že vydal svědectví o Synu svém. [10] Kdo věří
v Syna Božího, má svědectví Boží v sobě; kdo nevěří Bohu, učinil
ho lhářem, neboť neuvěřil ve svědectví, které Bůh vydal o Synu svém.
[11] A toto je to svědectví: že Bůh nám dal život věčný, a tento život
jest v Synu jeho. [12] Kdo má Syna, má život; kdo nemá Syna (Božího),
nemá života.

Závěrek listu. v. 13.—21.

[13] Toto jsem vám napsal, abyste věděli, že máte život věčný,
(vám), kteří věříte ve jméno Syna Božího. [14] A v tom záleží důvěra,
kterou máme k němu, že nás slyší, prosíme-li zač podle vůle jeho.
[15] A víme-li, že nás slyší, začkoli prosíme, víme, že máme ty věci, kte-
rých jsme na něm žádali. [16] Vidí-li kdo bratra svého, an hřeší nikoli

7. 8. Slova „na nebi . . . na zemi“ scházejí skoro ve všech rukopisech řeckých, jakož i v starých překladech, a to i v dosti četných rukopisech latinských. (Viz o tom poznam dodatečný na konci tohoto listu). Vyjadřují zřejmě pravdu také na jiných místech v Novém zákoně vyslovenou, totiž že jest jeden Bůh ve třech osobách. — Slovy „svědectví vydávají Duch a voda a krev“ míní ona svědectví daná od Otce, Syna a Ducha sv., na něž narážel ve v. 6. Tito tři jsou svým svědectvím v jedno, t. j. souhlasně vydávají svědectví o Ježíši jakožto Vykupiteli a Synu Božím. Klade váhu na číslo tři, poněvadž dle zákona mojžíšského (5. Mojž. 19, 15; 2. Kor. 13, 1.) dvou neb tří svědků souhlasných bylo třeba, aby nějaká pravda osvědčila se náležitě a právoplatně.

10. má řečené svědectví Boží o Ježíši Kristu v sobě, t. j. přijal je do rozumu i vůle a učinil je pravidlem svého smýšlení i jednání. Učinil (dle Vulgáty činí) ho lhářem, t. j. viní ho ze lži. Viz 1, 10.

12. Slova Božího (Dei) není v textě latinském, v řeckém ano (τοῦ ϑεοῦ).

13.—21. V závěrku udává, za kterým účelem list tento napsal (v. 13.), upozorňuje znova na užitek víry v Ježíše Krista (v. 14.—17.) a na to, že jakožto dítky Boží mohou a mají se uchovati od hříchu (v 18.—21.).

13. list tento napsal tedy za tím účelem, aby oživil ve svých čtenářích vědomí, že věrou v Ježíše Krista mají život věčný, počáteční totiž či v posvěcující milosti Boží již v tomto životě.

14.—16. upozorňuje, že křesťané opravdoví, kteří majíce v sobě počátečně život věčný či posvěcující milost Boží, jsou s Bohem ve spojení věrou živou a láskou činnou, mohou ve svých modlitbách obraceti se k Bohu s důvěrou, že vyslyšeny budou prosby jejich, pokud je budou konati podle vůle Boží, a to i ty, které vysílají za spolukřesťany, kteří se sice prohřešili, ale ne k smrti, t. j. těžce sice, ale ne tak, aby odmítajíce svévolně pokání, vrhali se v záhubu věčnou. Těmi totiž, kteří hřeší k smrti či záhubě věčné, míní alespoň pravděpodobně ty, kteří s plným rozmyslem a zcela svobodně od Krista a jeho církve se odloučili, a tak přerušili veškeré spojení s tím, skrze nějž jedině lze dojíti spásy. Za ty nebrání sice ale ani nepraví, t. j. nepřikazuje, aby se modlili, a to proto, poněvadž za ně nemohou se modliti s důvěrou plnou, že budou vyslyšeni, neboť při lidech takových musil by Bůh mnohdy mocí zlomiti jejich odpor (a tedy zrušiti svobodnou vůli jejich), aby činili pokání; a toho Bůh, nechtěje bráti člověku svobodu, kterou mu dal, nikdy nečiní. — Podle vůle Boží modlí se ten, kdo se modlí s pevnou věrou v Ježíše Krista a pro jeho zásluhy a potud, pokud předmět prosby jeho bude Bohu příjemný, jakož i s pevnou důvěrou, vroucně a vytrvale (Jan, 14, 13). — Víme, že máme ty věci, t. j. tak jsme přesvědčeni, že obdržíme to, zač podle vůle Boží jako dítky jeho prosíme, jako bychom to již měli. — Místo „bude prositi a dá mu“ (život milosti, totiž buď sám tím, že mu jej na Bohu vyprosí, anebo spíše Bůh), jak mají i některé latinské rukopisy, bylo by podle Vulgáty tištěné a některých rukopisů latinských „pros, bude mu dán život.“

k smrti, bude prositi, a dá mu život, tomu totiž, kdo nehřeší k smrti.
Jest hřích k smrti; za ten, nepravím, aby kdo prosil. 17 Každá nepra-
vost jest hříchem, ale jest hřích, který není k smrti.
18 Víme, že nikdo, jenž jest zrozen z Boha, nehřeší, nýbrž kdo se
zrodil z Boha, zachovává se, a zloboh ho nezachvacuje. 19 Víme, že
jsme z Boha, a celý svět leží ve zlobohu. 20 A víme, že Syn Boží
přišel a dal nám mysl, abychom poznali pravého Boha; a my jsme
v pravém (Bohu), v jeho Synu, Ježíši Kristu; to jest pravý Bůh a život
věčný. 21 Dítky, uchovejte se od model. Amen.

---

17. t. j. každá nepravost či každé nepravé jednání neb každé (vědomé a dobrovolné) přestoupení zákona Božího jest hříchem, ale ne každý hřích vede k smrti či záhubě věčné, ten totiž ne, který jest buď všední aneb těžký sice, ale pravým pokáním smyt. Podle Vulgáty bylo by kladně „a jest hřích k smrti", ale celkový smysl se tím nemění, smysl totiž, že jedny hříchy vedou k smrti věčné, jiné nikoli; k smrti vedou ty hříchy těžké, v nichž člověk zůstává nekajícně až do tělesné smrti své.

18—19. vyjadřuje myšlenku již v 3, 6.—10. vyslovenou, že totiž se nesrovnává se zrozencem z Boha (s přijatým dítkem Božím), aby hřešil (neb alespoň v hříchu trval), poněvadž obdržel moc vítěznou, aby se mohl od hříchu ochrániti (aneb zhřešiv přece z hříchu povstati). — Místo „kdo se zrodil z Boha, zachovává se" totiž čistým od hříchu a od světa, bylo by dle Vulgáty „zrození z Boha zachovává ho" ve smyslu stejném, že totiž pomocí těch milostí, kterých se zrozenci z Boha, křesťanu, dostává, může a má se od hříchu uchovati. Celý svět leží ve zlobohu, t. j. v ďáblu, pokud totiž trvá bezstarostně v hříších a tím i jako v objetí, v moci ďáblově.

20. Srovn. 4, 7.—9.; 4, 14.—15. Místo „my jsme v pravém Bohu," s ním totiž ve spojení, bylo by podle Vulgáty „abychom byli v pravém Bohu." Souřadujeť ona větu tuto méně vhodně s větou předcházející.

Poznam dodatečný k 5, 7.—8. (Úryvek Janovský, comma Joanneum). Jak již svrchu bylo napověděno, slova „na nebi... na zemi" ve 5, 7.—8., zvaná Comma Joanneum (ú. J.), úryvek Janovský (Janův), scházejí ve všech zachovaných rukopisech řeckých vyjma čtyři velmi pozdní, jakož i ve všech rukopisech překladu syrského, ethiopského i koptického, též v rukopisech překladu arménského starších 12. st., ano i ve více než 50 rukopisech překladu latinského, a to i v nejstarších (Fuldenském ze 6., Amiatinském z 8. st.), a ty četné rukopisy latinské, které je mají, nepodávají jich stejně, nýbrž jedny, a to právě starší, kladou napřed svědectví pozemské a potom nebeské, jiné mají napřed svědectví nebeské a po něm pozemské, jiné podávají je ve formě srovnávací: Tři jsou, kteří vydávají svědectví na zemi... jako i na nebi jsou tři... Mimo to ze sv. Otců východních (řeckých a syrských) nevzpomíná *ú. J-a* před 12. st nikdo, z latinských nikdo před 5. st., pouze africký spisovatel sv. Cyprian použil ho ve spise De unitate ecclesiae slovy: „Pán praví: Já a Otec jedno jsme, a opět o Otci a Synu i Duchu sv. jest napsáno: A tito tři jedno jsou." A snad již před ním i Tertullián slovy, že ti tři (Otec, Syn a Duch sv.) jedno jsou (qui tres unum sint). Avšak ani toho kritikové neuznávají tvrdíce, že Tertullián v řečeném výroce ani nenaráží na *ú. J.*, nýbrž pouze vyjadřuje pravdu o soupodstatnosti tří osob božských, Cyprián pak že necituje verše 7. (svědectví nebeské), nýbrž v. 8. (svědectví pozemské) allegoricky je vykládaje. Zřejmě vyskytá se *ú. J.* po prvé u bludaře Priscilliána r. 384 ve vyznání, které předložil synodě Saragoské, ale nikoli ve formě správné, nýbrž bludařské, totiž: „Tria sunt quae testimonium dicunt... et haec tria in unum sunt, et tria sunt, quae testimonium dicunt in coelo, pater verbum et spiritus, et haec tria unum sunt in Christo." Ve formě pravověrné uvádějí jej jako výpověď Janovu teprve r. 484 biskupové afričtí a sousedních ostrovů počtem 461 na sněmě karthaginském ve vyznání víry, které zaslali vandalskému králi Hunerichovi. Později uvedli je Pseudo-Vigilius, Fulgentius Rupský a j. Všeobecně pak byl *ú. J.* v církvi latinské uznáván v době od 9.—16. stol. Ale již v 16. st. počali někteří pozastavovati se nad řečeným nedostatkem svědků pro pravost *ú-u J-a* i stavěli se proti ní, později též jiní; v době nejnovější pak vyslovili se proti ní více méně rozhodně skoro všichni kritikové nejen protestantští, nýbrž i katoličtí, ač jiní nejen katolíci, nýbrž i protestanté (Bengel, Sander, Besser a j.) uznávají úryvek ten za pravý, vyvracujíce námitky popíračů

a uváděj́ice důvody různé pro jeho pravost. A jsou vážné jak důvody popíračů, tak protidůvody zastanců jeho pravosti, takže jest těžko říci, na které straně jest pravda přes to, že kongregace inkvisiční k otázce, zdali lze s jistotou popírati neb v pochybnosti míti řečený úryvek Janův, odpověděla dne 13. ledna 1897 záporně, a to za souhlasu papeže Lva XIII. ze dne 15. ledna téhož roku, neboť odpověď ta nebyvši dána od nejvyšší hlavy církve autoritativně (ex cathedra) a neobsahujíc vzhledem k dané otázce nic jiného nežli to, že nelze s jistotou popírati neb v pochybnost bráti pravost *ú-u J-a*, ani není neomylné, ani nebrání dalšímu šetření o pravosti řečeného úryvku. Avšak hledíce k důvodům jedněch a ku protidůvodům druhých, jako nesouhlasíme s tvrzením těch oněch zastanců pravosti, že by dogmatické důvody vyžadovaly, aby se uznala pravost *ú-u J-a* a tedy ani s výtkou, že by ten, kdo popírá neb v pochybnost béře pravost *ú-u J-a* jednal proti neomylnosti církve (Drach, Hetzenauer), spíše uznáváme vážnost důvodů, které popírači vedou pro svůj náhled z nedostatku svědectví vnějších, zejména co se týká rukopisů a spisovatelů řeckých a starých překladů východních, tak ani nestavíme se na popírací stanovisko jejich (popíračů), neboť nezdá se nám, že by uvedená svědectví latinských Otcův a spisovatelů byla beze vší váhy. Připouštíme sice, ač netvrdíme, že Tertullián na řečeném místě necituje *ú-u J-a*, ba na něj ani nenaráží; že by však sv. Cyprián slovy svrchu uvedenými neuváděl 1. Jan 5, 7. (z *ú-u J-a*), nýbrž pouze allegoricky vykládal verš 8. (svědectví pozemské), verše 7. neznaje, pokládáme za nepravdu; neboť ať nehledíme k tomu, že v době jeho allegorický výklad ten verše 8. byl neznámý, sv. Cyprián sám nejen ani slovem nenaznačuje, že by podával výklad allegorický, nýbrž spíše tím, že ke Kristovým slovům v Písmě zaznamenaným „Já a Otec jedno jsme" připojuje slova „A tito tři jedno jsou" s předchozí poznámkou „et iterum de Patre et Filio et Spiritu sancto scriptum est (a opět o Otci a Synu a Duchu sv. psáno jest) dává na jevo, že slova „a tito tři jedno jsou" (et hi tres unum sunt) jsou právě tak napsána v Písmě sv., jako slova „Já a Otec jedno jsme" (Ego et Pater unum sumus) a tedy že nevykládá allegoricky, nýbrž cituje slova Písma. Pravda ovšem jest, že slova „et hi tres unum sunt" vyskytují se, alespoň podle znění latinského, také ve v. 8. při svědectví pozemském; že však sv. Cyprián nemyslil na v. 8., na svědectví pozemské, dává sám na jevo pravě, že ta slova jsou napsána o Otci a Synu a Duchu; neboť ve v. 8., při svědectví pozemském, sv. Jan nenapsal jich o třech božských osobách. — Co však se týká vyznání, které afričtí a okolní biskupové ze sněmu karthaginského r. 484 zaslali arianskému králi Hunerichovi, pokládáme rozhodně za nepravdu, že by biskupové ti pojali do něho *ú. J.* neprávem jako text biblický z nějaké předlohy již hotové, ať španělské ať jiné (africké), do níž by se byl dostal omylem z některé bible již porušené, tak totiž, že by vysvětlivka, přičiněná na okraji k v. 8. jako výklad allegorický, vložena byla při pozdějších opisech do textu. Neboť jest pravděnepodobno již to, aby vložka taková v době ne více než stoleté vnikla do tak četných opisů a to s účinkem takovým, že by nejen po Španělsku, nýbrž i v Africe a okolních ostrovech staré znění zatlačila a jako pravý text Jana apoštola byla uznána, zvláště kdyby byla, jak myslí Künstle, nejprve od Priscilliána ve formě bludařské sestavena a potom teprve ve formu pravověrnou upravena; pravdě nepodobno však tím více, aby padělek ten uznalo za pravý text Janův také přes půl páta sta biskupův afrických, kteří přece aspoň po veliké části měli nebo znali také starší exempláře a věděli, zda-li ono místo bylo v nich neb ne A nejen pravdě nepodobno, nýbrž i neuvěřitelno jest nám, aby všecko to (vepisování vložky nepravé do textu, šíření a užívání jí jako textu biblického) dělo se tak hladce, že by nikdo nebyl protestoval proti tomu, zvláště uváží-li se, jak byli tehdy v té příčině citliví a jak se horšili pro ty opravy, které sv. Jeronym učinil v posvátném textě odlišné od znění, jak je byli navykli slýchati při službách Božích. Nenamítal-li však nikdo ničeho proti uvádění *ú-u J-a* jakožto textu Janova, zejména ani proti jeho užití ve vyznání podaném od afrických biskupův arianskému králi Hunerichovi, jest to zajisté známkou patrnou, že *ú. J.* tehdy v latinském textě svém měli, a to nejen ve Španělích, nýbrž zejména též v Africe, kde latinský překlad pravděpodobně povstal; a jestliže soudíc z toho, co svrchu jsme řekli, užil ho jako textu biblického také sv. Cyprián (z. 251), bylo v něm také již v první polovici 3., a tedy nepochybně hned od počátku t. j. od druhé polovice 2. st., kdy list Janův byl do latiny přeložen; neboť není pravděpodobno, že by *ú. J.*, byl-li by nepravý, dostal se do překladu toho, sotva byl učiněn. Byl-li však v překladě latinském hned od počátku, byl zajisté také v tom rukopise řeckém, z něhož překlad byl pořízen. Rukopis tento však byl mnohem starší, prvopisu apoštolskému bližší a proto zajisté i správnější, nežli nejstarší nám zachované rukopisy řecké. Byl-li tedy

O druhém listě sv. Jana.

Ani při druhém a třetím listě sv. Jana autor neudává jména svého, nýbrž nazývá se pouze starším, věda, že pod tímto jménem jest znám v dalekém okolí. Ale myšlenky, které vyjadřuje, láska, kterou dýše, jakož i mluva a sloh jeho poukazují k tomu, že nepsal jich nikdo jiný, nežli ten, jenž napsal evangelium čtvrté a první list sv. Jana, totiž evangelista sv. Jan. Pravdu toho dosvědčují svědkové vnější, o druhém listě již sv. Ireneus, Kánon Muratorův, Klement Alex.; o třetím pak (alespoň velice pravděpodobno) již oba svědkové posledně jmenovaní. Narážka na druhý Janův (v. 10.), shledává se již u sv. Ignáce Muč. (v listě ke Smyrnenským (4, 1.), na třetí list (v. 12.) již u Papiáše. Pokud však nejstarší sv. Otcové jich nepřipomínají a ty ony obce v prvních třech stoletích do kánonu jich nepřijaly, příčina toho byla v tom, že listy jsou krátké, věnované, ne-li oba, jak se domnívali, alespoň 3. Jan. osobám soukromým, a vyjma 2. Jan, 10. neobsahují skoro ničeho, proč by při službách Božích byly předčítány neb od spisovatelů citovány. Nepřišly proto také dosti dlouho ve známost širší a tedy ani do kánonu, zvláště poněvadž spisovatel sám se nazval v nich pouze presbyteros, starším, a tak budil myšlenku, jakoby nebyl apoštolem.

Psán pak jest druhý list sv. Jana jakési Elektě Kyrii, vyvolené paní a jejím dítkám, pod kterýmžto jménem někteří rozumějí jakousi paní jménem Elekta neb Kyrie, žijící se svými

---

ú. J. v tom rukopise, ze kterého starolatinský překlad byl učiněn, byl nepochybně i v prvopise apoštolském a jest proto pravý. Že byl vynechán v tolika rukopisech řeckých a mlčením pominut od sv. Otců a církevních spisovatelů nejen řeckých, syrských a armenských, nýbrž i předních spisovatelů latinských, stalo se nejspíše s ohledem na bludaře antitrinitářské (protitrojičnické). Někdy totiž pravověrci sami vynechávali ona místa biblická, o nichž se obávali, že by jich bludaři zneužili pro bludnou nauku svou. *Ú-u J-a* však mohli snadno zneužíti oni bludaři antitrinitářští 2. a 3. st., kteří Otce, Syna a Ducha sv. neměli za tři různé osoby soupodstatné, nýbrž za různá jména neb různé vztahy osoby jedné, Boha jednoosobného (Patripassiáni, modalisté). Možná tedy, že právě s ohledem na ně, z obavy, aby nezneužili úryvku Janova, spisovatelé pravověrní ve 3. st. nejen neuváděli ho ve svých spisech proti nim, nýbrž i vynechávali jej v nově pořízených rukopisech svých, podle těch pak že byly zase učiněny nové opisy řecké a snad i použito jich ať přímo, ať nepřímo při vzdělání neb po opravování starých překladů východních. Tomu-li tak, vysvětlí se, kterak přišlo, že se nezachovaly kodexy s *ú-em J-ým*, tím totiž, že z prvních tří století nezachoval se až na nepatrné zlomky vůbec žádný řecký kodex novozákonní, a tedy ani takový, který by *ú-J.* měl, vysvětlí se také to, že *ú-J.* schází právě v těch starších rukopisech latinských, které byly napsány neb opraveny v Římě neb v okolí jeho, tím totiž, že řečený blud antitrinitářský byl z Malé Asie také do Říma přenesen a tam dále rozváděn, a že tam právě byl latinský text poopraven také s ohledem na rukopisy řecké, z nichž mnohé as již *ú-u J-a* neměly; ano vysvětlí se i to, že *ú. J.* není podán stejně v těch rukopisech latinských, které jej obsahují, tím totiž, že ti, kteří měli přesvědčení o pravosti úryvku Janova, dostavše v majetek rukopisy bez něho, aneb pořizujíce si rukopisy nové, *ú. J.* vepsali v oněch na okraj, v těchto do textu, jen že jedni podali je doslovně, jiní volně ve formě porovnání, jedni před svědectvím pozemským, jiní po něm. Než ať stalo se tak či onak, to pokládáme za jisté vzhledem k tomu, co řečeno, že přes veškerou vážnost důvodů, které se uvádějí proti pravosti *ú-u J-a,* nelze ho právem popírati s tou určitostí, s kterou to činí skoro všichni již i katoličtí kritikové; neboť jsou důvody, které nejen brání tomu, nýbrž i ukazují pravost úryvku toho aspoň jako dosti pravděpodobnou. (Více o tom viz můj článek „Comma Joanneum“ v „Českém slovníku bohovědném“, díl III., str. 131—136.)

dítkami v některém městě maloasijském, jiní, a to as správněji, nějakou obec křesťanskou a její členy věřící v Malé Asii. Obec (neb paní) ta byla se svými věřícími (dítkami svými) v nebezpečenství, že působením bludařů odchýlí se od cesty pravé i ve víře i v lásce své; proto sv. Jan napsal jí list, ve kterém jí doporučoval skutky lásky, varoval před bludaři a slíbil, že sám přijde do města jejího a poučí jí obšírněji. Psal jej nepochybně v Efesu v posledním desítiletí prvního století.

Druhý list sv. Jana apoštola.

KAPITOLA JEDINÁ.

Úvod, povzbuzení a varování, závěrek.

1 (Já) starší vyvolené paní a dítkám jejím, které já miluji vpravdě
a nejen já, nýbrž i všichni ti, kteří poznali pravdu,2 (a to) pro pravdu,
která v nás zůstává a na věky s námi bude: 3 Budiž s vámi milost,
milosrdenství a pokoj od Boha Otce a od Ježíše Krista, Syna Otcova,
v pravdě a lásce.
4 Zaradoval jsem se velice, že jsem shledal mezi dítkami tvými
takové, kteří žijí v pravdě, jakož jsme dostali přikázání od Otce.
5 A nyní, prosím tě, paní, ne jako bych ti psal přikázání nové, nýbrž
to, které jsme měli od počátku, abychom se milovali vespolek. 6 A toto
jest láska, abychom žili podle přikázání jeho. Toto je to přikázání, jak
jste je slyšeli od počátku, abyste žili v ní.
7 Neboť mnoho svůdců vyšlo na svět, kteří nevyznávají Ježíše
Krista přišlého v těle; to jsou svůdci a antikristové. 8 Mějte se na pozoru, abyste neztratili toho, čeho jste se dopracovali, nýbrž abyste do-

---

1.—3. Úvod obsahuje věnování a pozdrav. Věnuje jej vyvolené paní, t. j. obci Páně či obci křesťanské, která byla vyvolena ku pravé víře. Ti, kteří myslí, že list byl věnován nějaké paní, mají z příslušných slov řeckých (elektra kyria) jedno neb druhé za vlastní jméno a překládají buď vyvolené Kyrii neb Elektě paní. Miluji v pravdě, t. j opravdově pro pravdu, t. j. proto, že pravdu (víru) křesťanskou přejali a podle ní žijí. Všichni, kteří poznali pravdu křesťanskou, t. j. všichni praví křesťané. Místo „budiž s vámi" mají nejstarší rukopisy řecké i latinské „bude s námi".

4.—5. Vyjádřiv radost nad tím, že mnozí údové oslovené obce křesťanské žijí podle své víry, povzbuzuje, aby zachovávali přikázání lásky jakožto souhrn všech přikázání Božích. Jakož jsme dostali přikázání od Otce, totiž skrze Syna (viz Jan. 13, 34; 1. Jan. 3, 23.).

6. t. j. v tom záleží obsah a podstata křesťanské lásky, abychom zachovávali přikázání Boží, a jak jste slyšeli již tehdy, když jste přijali křesťanství (od počátku), přikázání ta všecka obsažena jsou v jednom přikázání, abyste žili v ní, v lásce (k Bohu a k bližnímu).

7.—11. Varuje před antikristy či těmi, kteří popírali, že Ježíš jest Vykupitelem a Synem Božím.

7. to jsou svůdci a antikristové, tak co do smyslu. Doslovně bylo by v čísle jednotném ale ve smyslu hromadném „to jest svůdce a antikrist". Přišlého v těle viz 1. Jan. 4, 2.

8. abyste neztratili, t. j. abyste od víry neodpadli a tím nepřipravili se o nebeskou odplatu za všecky zásluhy, které byste si zjednali zbožností a dobrými skutky.

stali odplatu plnou. [9] Nikdo, jenž přestupuje a nezůstává v učení Kri-
stově, nemá Boha; kdo zůstává v učení, ten má Otce i Syna. [10] Při-
chází-li kdo k vám a nepřináší-li tohoto učení, nepřijímejte ho do domu,
ani ho nepozdravujte. [11] Neboť kdo ho pozdravuje, zúčastňuje se v jeho
skutcích zlých.
[12] Ačkoli mám mnoho psáti vám, nechci (to učiniti) papírem
a inkoustem, nýbrž doufám, že k vám přijdu a ústy k ústům mluviti
budu, aby radost vaše byla úplná. [13] Pozdravují tě dítky tvé sestry
vyvolené.

O třetím listě sv. Jana.

List tento sv. Jan věnoval jakémusi Gaiovi. Muž ten vynikal zbožností a pohostinností, jmenovitě k příchozím věrozvěstům od Jana doporučeným neb poslaným, aby jménem jeho přehlíželi církevní obce maloasijské. Ale jakýsi Diotrefes, jenž byl nejspíše biskupem v té obci, ve které Gaius bydlel, nejen sám nepřijímal příchozích věrozvěstů, nýbrž i jiné od pohostinosti zdržoval, ba i z církve vylučoval ty, kteří je přijímali přece, a to hlavně proto, že ve své ctižádosti nechtěl uznati nad sebou autoritu Janovu. Rušil tak sám klidný rozvoj církevní obce té. Sv. Jan, dověděv se o tom od věrozvěstů od Gaia pohostěných, napsal a při opětné cestě jejich do obce Gaiovy po nich poslal list, ve kterém chválil Gaiovu pohostinost, odsuzoval jednání Diotrefovo a doporučoval jakéhosi Demetria. Chtěl tak povzbudit Gaia, aby vytrval ve šlechetných snahách svých, a nejen jeho, nýbrž i jiné křesťany té obce, neboť ačkoli list ten věnován jest pouze Gaiovi, platil zajisté obsahem svým celé obci. Psán jest nejspíše také v Efesu v posledním desítiletí prvního století. Důležitý jest tím, že vrhá světlo na stav křesťanských obcí maloasijských na konci prvního století a schvaluje podporu missií jakožto čin záslužný.

9. Nikdo, jenž přestupuje totiž meze učení Kristova a tedy od pravé víry odstupuje (recedit, jak má Vulgáta), nemá Boha, t. j. není (v milostivém spojení s Bohem. (1. Jan. 2, 23.)

10.—11. Přichází-li kdo totiž jako učitel. Apoštol velí, aby nepropůjčovali pohostinství bludařským učitelům ani jich nepozdravovali, t. j. důvěrně, přátelsky s nimi neobcovali, a to pro nebezpečenství, které z takového obcování s bludařskými učiteli povstávalo, aby nebyli svedeni od pravé víry své. Kdo je pozdravuje, či přátelsky s nimi obcuje, jistou měrou souhlasí s nepravými naukami a zásadami jejich a tak súčastňuje se v jejich skutcích zlých.

12.—13. Závěrek listu. Místo radost vaše mají některé i nejstarší rukopisy řecké radost naše (ἡμῶν, hémón). Dítkami sestry její míní věřící té obce křesťanské, ve které tento list napsal. Jsou-li však přece v pravdě ti, dle nichž list tento byl poslán nějaké paní, jest pojímati slova sestra a dítky ve vlastním smyslu jejich.

Třetí list sv. Jana apoštola.

KAPITOLA JEDINÁ.

Úvod, povzbuzení, stížnost do Diotrefa, doporučení Demetria, závěrek.

1 (Já) starší milému Gaiovi, kteréhož miluji v pravdě. 2 Miláčku,
modlím se, abys měl se dobře v každé příčině a byl zdráv, jako se
má dobře duše tvá.

3 Zaradoval jsem se velice, když bratři přicházeli a vydávali svědectví o tvé pravdě, kterak ty v pravdě žiješ. 4 Větší radosti nemám
nad to, abych slyšel, že moje dítky žijí v pravdě. 5 Miláčku, věrně
činíš, cokoli děláš pro bratry, a to přespolní. 6 Oni vydali svědectví
o tvé lásce před církví, a ty dobře učiníš, doprovodíš-li je tak, jakož
jest důstojno Boha, 7 neboť pro jeho jméno vyšli nepřijímajíce ničeho
od pohanů; 8 máme tedy my přijímati takové, abychom byli (jejich)
spolupracovníky pro pravdu.

9 Byl bych psal církvi, ale Diotrefes, jenž ctižádostivě panuje nad
nimi, nás nepřijímá. 10 Proto, přijdu-li, připomenu (mu) jeho skutky,
které činí tlachaje špatnými slovy proti nám, a nepřestávaje na tom,
nejen sám bratrů nepřijímá, nýbrž brání i těm, kteří chtějí (je přijmouti),
a z církve je vylučuje. 11 Miláčku, nenásleduj zlého, nýbrž toho, co
dobré jest. Kdo činí dobře, z Boha jest, kdo činí zle, neviděl Boha.

1.—2. Úvod záleží ve věnování a vyprošování blaha (blahopřání). Slovy „jako se má dobře duše tvá“ vydává pěkné svědectví jeho zbožnosti, ctnosti a vůbec dobrému stavu jeho duše. V pravdě (v. 1.), t. j. opravdově, upřímně.

3.—8. Povzbuzuje Gaia, aby vytrval ve šlechetných snahách svých, a to tím, že chválí život jeho vpravdě křesťanský (v. 3.—4), jakož i jeho pohostinost vzhledem k věrozvěstům (v. 5.) a mu doporučuje pohostinost tu i nadále (v. 6., 7.) poukazuje na její záslužnost (v. 8.). — Vydávali svědectví o tvé pravdě, t. j. o tom, že žiješ podle pravdy křesťanské, či že vedeš život opravdově křesťanský.

5. činíš věrně, t. j. přiměřeně pravdě (víře) křesťanské.

6. Slovem doprovoditi míní nejen čestný doprovod na kus cesty, nýbrž i, a to hlavně, opatření potřebnými věcmi na cestu (Srovn. Skutk. 15, 3; 20, 38; 21, 5.) Jakož je důstojno Boha, v jehož službě jsou, tedy uctivě a pečlivě.

7. Věrozvěstove ti kázajíce pohanům nepřijímali od nich ničeho ke své výživě, aby jich tím neodstrašili od přijetí Kristova učení, které hlásali. Srovn. 2. Kor. 11, 7.—12; 12, 13.

8. podporováním věrozvěstů (missií, modlitbou a obětmi hmotnými) zúčastňujeme se tedy jejich díla a tím i zásluh jejich. Srovn. Mat. 10, 40.—42.

9. Byl bych psal, tak podle Vulgáty, překladu syrského a některých mladších rukopisů řeckých; dle tohoto znění nepsal obci té listu skutečně. Nejstarší rukopisy řecké však mají ἔγραψα (egrapsa = psal jsem); a čtení to jest asi správné. Dle něho sv. Jan poslal již té obci list, adressovav aneb dav jej dodati Diotrefovi, jakožto představenému, biskupu jejímu. Doporučoval v něm nejspíše podporu věrozvěstů. Ale Diotrefes jej zadržel, a proto sv. Jan psal na to Gaiovi. List ten, byl-li skutečně zaslán, ztratil se, takže se nezachoval ani v opise ani v překladě, byv as zničen od Diotrefa samého. Nechť však správné jest čtení „byl bych psal“ nebo „psal jsem“, to jest jisto podle obojího čtení, že sv. Jan tento (třetí) list proto nepsal obci samé, nýbrž Gaiovi, ač měl na mysli obec celou, poněvadž představený její Diotrefes, neuznávaje nad sebou autority Janovy, nebyl by obsahu jeho s věřícími obce své sdělil ani sám od své zaujatosti upustil. — Jenž ctižádostivě panuje nad nimi (nad věřícími své obce) doslovně bylo by: jenž si libuje v prvenství (v tom, že jest první, v panování). Nás nepřijímá, t. j. neuznává naší autority.

11. Z Boha jest, t. j. hodným dítkem Božím, s Bohem ve spojení. Neviděl Boha, t. j. nepoznal ho náležitě, není s ním v milostivém spojení.

[12] Demetriovi vydává se svědectví ode všech i od pravdy samé;
ale i my vydáváme (mu) svědectví, a víš, že svědectví naše jest pravdivé,
[13] Mnoho bych měl ti psáti, ale nechci ti psáti inkoustem a pérem.
[14] doufám však, že brzy tě uvidím a budeme mluviti ústy k ústům.
[15] Pokoj tobě. Pozdravují tě přátelé. Pozdravuj přátele zejména.

O listě sv. Judy.

Autorem listu tohoto byl apoštol Juda příjmím Tadeus neb Lebeus, syn Alfea a jeho manželky Marie,[1]) jenž pro svou příbuznost s Pánem Ježíšem býval nazýván bratrem Páně podobně jako bratři jeho Jakub Malý, Šimon a Josef (Mat. 13, 55.). Kde působil opustiv Palestinu, nelze přesně vytknouti, neboť staré zprávy rozcházejí se v té věci; nejvíce však podobá se pravdě, že kázal v Arabii, Syrii, Mesopotamii a Persii, a že vraceje se odtud, byl usmrcen v Berytě.

Pro koho psal svůj list, neudává sám, leč jen všeobecně; někteří myslí, že psal jej pro křesťany maloasijské, pro tytéž, pro které psal sv. Petr; správněji však as soudí jiní, tvrdíce, že poslal jej křesťanům palestinským; poukazujeť k tomu mimo jiné již ta okolnost, že sv. Juda uznal za dobré, aby se ve svém listě představil svým čtenářům jako bratr Jakuba, — toho Jakuba Malého, jenž jako biskup jerusalemský vrchní správu vedl nad křesťany palestinskými a zvláště u nich veliké vážnosti požíval. U křesťanů těch byly po smrti sv. Jakuba poměry velice neutěšené. Mimo jiné zaviňovali je různí bludaři ze židokřesťanů,

[1]) Autor listu tohoto představuje se svým čtenářům jako „Juda služebník Ježíše Krista, bratr Jakubův", a jest přesvědčen, že čtenáři ti poznají z toho, který Juda jim píše. Takového přesvědčení však nemohl míti Juda kterýkoli, ani bratr kteréhokoli Jakuba, nýbrž jen Juda vůbec známý a bratr Jakuba jim dobře známého a takové vážnosti požívajícího, že bylo vhodno poukázati ku příbuznosti s ním. Takovým však v době apoštolské, kdy byl sepsán tento list, nebyl nikdo jiný, leč jen Juda apoštol, syn Alfea a jeho manželky Marie, příbuzné Panny Marie, jenž podle sv. Luk. 6, 16. a Skutk. ap. 1, 13. ve sboru apoštolském měl skutečně bratra Jakuba a též Tadeem (Tadeášem) neb Lebeem se nazýval. (Mat. 10, 3.). On tedy jest autorem toho listu. A že tomu tak, potvrzuje sám sv. Petr tím, že listu jeho užívá ve 2 listě svém a tak na jevo dává, že koncem r. 66. neb počátkem r. 67., kdy on svůj list napsal, list Judův již trval, a tedy vskutku z té doby pochází, do které se klade. Zřejmě pak dosvědčují to Zlomek Murat., Tertullián, Klement Alex. a j., kteří list tento výslovně přičítají Judovi neb apoštolu Judovi. Z Otců apoštolských nevzpomíná ba ani na něj nenaráží nikdo, některé obce pak nepřijaly ho s počátku do svého kánonu, takže Eusebius řadí jej mezi knihy popírané, ale mnohým známé. Avšak věc ta vysvětlí se snadno, uváží-li se, že v nadpise svém nebyl věnován ani obcím ani osobám určitým, nýbrž křesťanům vůbec, a že, jak dle svědectví sv. Jeronyma se domnívali, bylo užito v něm svědectví z apokryfní knihy Henochovy. Poněvadž totiž nebyl nadepsán určité obci ani osobě, nebylo po delší dobu žádného zvláštního svědectví, ba ani zřejmého a šíře známého svědka pro apoštolský původ jeho vyjma tam, kde byl od doručitele listu odevzdán. Když tedy list ten dostal se v opise jako list apoštolský do krajin vzdálených od místa, do něhož byl od apoštola původně poslán, nemohli se věřící v krajích těch přesvědčiti, že to jest list vskutku apoštolský, ba nevěděli ani, ke které obci mají se obrátiti, aby nabyli o té věci jistoty. Nepřijali ho proto při své úzkostlivosti do kánonu, zvláště když zkoumajíce obsah jeho nalezli jakési, ovšem jen domnělé nesrovnalosti, zejména to, že uvádí svědectví z knihy Henochovy; myslilť ovšem neprávem, že apoštola jest nedůstojno, aby uváděl slova z knihy apokryfní. A uplynula delší doba, než nabyli bezpečného svědectví, že vskutku jest to spis apoštolský, spis apoštola Judy.

kteří tam šířili podobné bludy, jaké byly šířeny v oněch krajích maloasijských, kterým psal sv. Petr; zejména popírali božskou a vykupitelskou velebnost Ježíše Krista a hovíce různým neřestem, sváděli k nim i jiné. Sv. Juda dověděl se o tom někde na východě a těžce nesa, že tak se pustoší církevní obec, kterou byl spravoval bratr jeho, poslal křesťanům oněm list, ve kterém vyličuje povahu oněch bludařů, ukazuje trestuhodnost jejich a vyzývá čtenáře, aby vytrvali ve víře apoštolské a měli se na pozoru před bludaři. List ten psán jest kolem r. 65.

List sv. Judy apoštola.*

KAPITOLA JEDINA.

Úvod. v. 1.—4.

1 Juda, služebník Ježíše Krista, bratr Jakubův, povolancům v Bohu
Otci milovaným a Kristu Ježíši zachovaným: 2 Milosrdenství a pokoj
i láska buďtež vám rozmnoženy.
3 Miláčkové, vynakládaje veškerou píli vám psáti o společné spáse
naší, mám za nutné písemně vás napomenouti, abyste bojovali za víru
jednou (pro vždy) věřícím podanou. 4 Neboť se vloudili jacísi lidé,
kteří dávno jsou napřed naznačeni k tomu soudu, bezbožníci to, kteří
milost Boha našeho zaměňují za prostopášnost a zapírají jediného
vládce a Pána našeho Ježíše Krista.

Obrňuje proti bludařům. 8.—16.*

5 Připomenouti však chci vám, kteří (to) všecko jednou (pro vždy)
víte, že Ježíš vysvobodiv lid z Egypta, po druhé zahubil ty, kteří ne-

---

* V listě tomto lze mimo úvod (v. 1.—4.) a závěrek (v. 24.—25.) rozeznávati dvě části. V úvodě podává nadpis (v. 1.—2.) a pohnutku i účel, proč a k čemu byl napsán (v. 3.—4.).

1.—2. bratr Jakubův (Jakuba Malého či Menšího). Viz Skutk. 1, 13. a „O listě sv. Jakuba“ na str. 236. Povolancům (ku pravé víře), t. j věřícím, křesťanům, kteří jsou milováni v Bohu Otci, t. j. od Boha a ve spojení s ním, a Kristu Ježíši zachováni, totiž ve pravé víře přes všecko nebezpečenství, které jim hrozilo a hrozí od bludařů. Viz též Řím. 1, 1. 7; I. Kor. 1, 1. 2; 1. Petr. 1, 1. 2. Vyprošuje jim na Bohu, aby vždy hojněji stávali se účastni milosrdenství jeho či Boží milosti, jakož i pokoje s ním, s Bohem, té blaženosti vnitřní, kterou pociťuje duše s Bohem smířená, jakož i lásky Boží.

3.—4. Pohnutka a účel spisu. Pohnutkou k němu bylo nebezpečenství hrozící čistotě jejich víry se strany bludařů, účelem pak bylo obrniti je proti bludařům a povzbuditi, aby ve své víře vytrvali. Písemně vás napomenouti doslovně bylo by napsati vám napomínaje. — Věřícím (křesťanům), doslovně „svatým“.

4. Bezbožníky těmi míní nepochybně stoupence Šimona čaroděje (Skutk. ap. 8, 18.), Menandrovi a Mikulášovi (Zjev. 2, 6.). Oni byli dávno již napřed naznačeni k soudu, t. j. již v Starém zákoně bylo předobrazeno, jak přísný trest stihne bezbožníky ty, a to tresty, které stihly hříšníky ve v. 5.—11. jmenované.

* V části první (v. 5.—16.) obrňuje své čtenáře k boji proti bludařům vetřelým, a to tím, že upozorniv na trest, kterým Bůh na židech, padlých andělích a obyvatelích města Sodomy a Gomorry stihl nevěru, pýchu a prostopášnost (v. 5.—7.), ukazuje na bezbožnost a trestuhodnost vetřelých bludařů (v. 8.—13.), a učí, že je proto stihne trest, jaký byl již Henoch předpověděl bezbožníkům (v. 14.—16.).

5. Místo slova Ježíš mají některé rukopisy Pán (κύριος). Slovo Ježíš bylo as napsáno původně, ale ovšem sv. Juda nemínil tím ani Josua, jak někteří myslili, ani Ježíše Krista jakožto vtěleného Syna Božího, nýbrž Ježíše jedině jako

uvěřili, [6] a že anděly, kteří neuchovali svého knížectví, nýbrž opustili
své obydlí, k soudu velikého dne uchoval věčnými vazbami pod tem-
ností, [7] jakož i Sodoma a Gomorra i města okolní, která podobným
způsobem smilnila a za jiným tělem odešla, leží před námi jako pří-
klad (výstražný), trpíce trest ohně věčného. [8] Podobně zajisté i tito ve
svém snění tělo poskvrňují, panstvem pohrdají, mocnosti tupí. [9] Když
archanděl Michael maje spor s ďáblem přel se s ním o tělo Mojžíšovo,
neosmělil se vynésti soudu potupného, nýbrž řekl: „Přikaž tobě Bůh“,
[11] tito však tupí, čeho neznají, a co způsobem přirozeným jako neroz-
umná zvířata znají, v tom berou zkázu. [11] Běda jim, že se dali cestou
Kainovou a za plat se vrhli do bludu Balaamova a zahynuli zpurností
Koreovou! [12] Jsou to skvrny při vašich hodech lásky, ježto spolu ho-
dují bez bázně sami sebe pasouce, mraky bezvodné větry (sem i tam)
přeháněné, stromy v podzimu, bez plodů, dvakrát umrlé, z kořen vy-

---

Boha, t. j. Syna Božího, ještě nevtěleného, podobně jako sv. Pavel v 1. Kor. 10, 4. Po druhé zahubil, t. j. zakročiv po prvé je osvobodil, zakročiv po druhé (jindy) zahubil (4. Mojž. 14, 37.).

6. Neuchovali knížectví svého; knížectvím tím míní dle jedněch prvotný stav neporušenosti a svatosti, dle jiných důstojnost a vznešenost, dle jiných (vzhledem k větě následující správněji) nebeský jejich úděl a pobyt. Velikým dnem rozumí den soudný, slovy pod temností tolik, co v pekle (nejhlubším). Srovn. 2. Petr. 2, 4.

7. Města okolní, totiž Adama a Seboim, smilnila podobným způsobem jako Sodoma a Gomorra; odešla za jiným (cizím) tělem, t. j. páchala s jinými smilstvo proti přirozenosti; taktéž Segor, ale ten byl na přímluvu Lotovu zachován. Viz 1. Mojž. 19; 2. Petr. 2, 6.

8. Tito, t. j. bludaři ve v. 4. označení; ve svém snění (blouznění; doslovně sníce), slova toho ve Vulgátě není; panstvem, t. j. Pánem Ježíšem; mocnosti, t. j. anděly zlé. Viz 2. Petr. 2, 10. pozn.

9. Smysl jest: Ani archanděl Michael při vší moci a vznešenosti své neosmělil se ve svém sporu s ďáblem potupiti ho, nýbrž ponechal soud Bohu, jak opovážliví jsou tedy řečení bludaři, slabí to lidé, když oni s posměchem tupí mocnosti pekelné, jakoby žádné moci neměly! Sv. Juda připomíná tu staré podání židovské čtenářům jeho dobře známé, které doplňujíc biblickou zprávu o pohřbení těla Mojžíšova Bohem samým (5. Mojž. 34, 5. 6.), dávalo na jevo, že Bůh to učinil skrze archanděla Michaela, a sdělovalo, že při tom nastal spor mezi Michaelem a ďáblem o tělo Mojžíšovo. Co dalo příčinu k tomu sporu, sv. Juda nepraví, mínění vykladačů pak se rozcházejí, nejspíše to, že Michael chtěl po vůli Boží pochovati tělo ve skrytě, aby židé, nevědouce o něm, nemohli mu vzdávati poctu pověrčivou a tak neupadli v modlářství, ďábel však chtěje lid tím spíše svésti, usiloval pohřbíti je na místě všem známém. Ale zajisté ani podání to, ani sv. Juda je připomínaje, nemínili říci, že by takový spor byl vskutku nastal, nýbrž jen po způsobě Job. 1, 6.—12. vyjádřiti básnicky myšlenku, že ďábel těžce nesl, že tělo Mojžíšovo bylo po vůli Boží pochováno na místě všemu lidu neznámém, poněvadž viděl, že se mu tím zkazil plán svésti lid ku pověrčivému a modlářskému uctívání tělesných ostatků Mojžíšových.

10. Tupí, čeho neznají, totiž Krista Pána a mocnosti pekelné. Srovn. v. 8. Co znají způsobem přirozeným jako nerozumná zvířata, t. j. pouze svými smysly, v tom berou zkázu; poněvadž totiž oddávajíce se zcela smyslnosti, věcí pouze smysly poznaných užívají měrou nezřízenou, upadají tak v časnou i věčnou zkázu.

11. dali se cestou Kainovou, pokud nepravým učením a špatným příkladem zabíjeli duchovně své bratry, křesťany, uvádějíce je do těžkých hříchů (Srovn. 1. Mojž. 4, 8.); vrhli se do bludu Balaamova, pokud z lakoty opustili cestu pravou, aby získali peníze a vůbec časný prospěch (4. Mojž. 22; 2. Petr. 2, 15.); zahynuli mravně (a nepolepší-li se, zahynou i na věky) zpupností Koreovou, pokud totiž zprotivili se církvi, podobně jako Kore proti Mojžíšovi a Aronovi (4. Mojž. 16, 32.).

12.—13. O hodech lásky viz str. 69. Dvakrát umrlé, t. j. nejen neplodné, nýbrž i uschlé. Srovn. 2. Petr. 2, 17.—18.

vrácené; 13 bouřlivé vlny mořské, které vypěnují své hanebnosti; hvězdy
bludné, jimž mrákota temnosti uchována jest na věky. 14 Předpověděl
však také o nich sedmý (patriarcha) od Adama, Henoch, řka: „Hle,
pán přichází se svatými tisíci svými, 15 aby vykonal soud nade všemi
a potrestal všecky bezbožníky za všecky skutky jejich bezbožné, které
páchali bezbožně, i za všecky příkré řeči, které mluvili proti němu bez-
božní hříšníci.“ 16 Jsou to reptalové (se svým osudem) nespokojeni,
ačkoli žijí podle svých žádostí, a ústa jejich mluví věci nadutě ač
(jinak) pochlebují pro zisk.

Povzbuzení k vytrvalosti ve víře. Závěrek listu. v. 17—25.*

17 Vy však, miláčkové, pamatujte na slova předpověděná od apo-
štolů Pána našeho Ježíše Krista, že vám pravili: 18 V posledku času
přijdou posměvači, kteří budou žíti podle svých chtíčů v bezbožnostech.
19 Jsou to ti, kteří činí roztržky, (lidé) živočišní, Ducha nemající. 20 Vy
však, miláčkové, vzdělávejte se na přesvaté víře své, modlete se
v Duchu svatém, 12 zachovejte se v lásce Boží, očekávajíce milosrdenství
Pána našeho Ježíše Krista k životu věčnému. 22 A jedny usvědčujte
v pochybnostech, 23 jiné zachraňujte vytrhujíce je z ohně, nad jinými
se slitovávejte v bázni, majíce v ošklivosti i šat tělem poskvrněný.

14.—15. Slova ta jsou uvedena nejspíše na základě ústního podání židovského, a nikoli z apokryfní knihy Henochovy; do té spíše dostala se slova podobná také z podání ústního. — Nespokojení (se svým osudem), doslovně bylo by „stěžující si do svého osudu“.

* V části druhé (v. 17.—23.) připomenuv, že i dle předpovědí apoštolů přijdou bludaři bezbožní, povzbuzuje, aby vytrvalíce ve víře své vzdělávali se na jejím základě (v. 17.—21.), a poučuje, kterak mají se chovati k těm, kteří menší neb větší měrou podléhají zhoubnému vlivu bludařů (v. 22.—23.).

18. V posledku času, t. j. v době messiášské. Srovn. Žid. 1, 1; 1. Petr. 1, 20. V bezbožnostech, tak podle Vulgáty; podle řeckého textu bylo by „bezbožnosti“ ve smyslu: budou žíti podle chtíčů, které v nich roznécuje bezbožnost čili zlá žádostivost.

19. Ti, kteří činí roztržky (doslovně: ti, kteří odlučují neb oddělují); tak podle textu řeckého i některých rukopisů latinských; podle Vulgáty tištěné a několika rukopisů řeckých bylo by „kteří sebe odděluji (odlučují) totiž od ostatních věřících. Smysl však jest týž při tom i onom čtení. Živočišní (duševní), t. j. ti, kteří dávají se vésti toliko nižší stránkou duše své, pokud totiž jest principem života živočišného, smyslného, tedy lidé smyslní, smyslnosti oddaní; Ducha nemající, t. j. ti, kteří Ducha sv. nemají, jím se neřídí.

21. Očekávajíce milosrdenství ono totiž, které se projeví při druhém příchodě Kristově; neboť příchod ten bude sice pro bludařské učitele odpadlíky a nekající hříšníky přísným soudem k věčnému zavržení, pro věřící vsak a spravedlivé milosrdenstvím vedoucím k životu věčně blaženému.

22.—23. Smysl jest: Ty, kteří podléhajíce vlivu nepravých učitelů, jsou v pochybnostech o své víře, jmenovitě o tom, mají-li při ní zůstati aneb se přidržeti oněch učitelů bludařských, usvědčujte, t. j. přiměřenými důvody přesvědčujte o pravosti víry Kristovy i o nepravosti učení oněch učitelů a o tom, jak nesprávno a nebezpečno by bylo pravou víru svou opustiti a bludařů se přidržeti; ty však, kteří jsou již poněkud zachváceni zhoubným ohněm učení bludařského (ale dosud k odpadu od víry do bludu strženi nebyli), zachraňujte pro spásu, vytrhujíce je z ohně bludného učení a tím i z nebezpečenství ohně věčného poučováním, varováním, domluvami a j.; nad těmi pak, kteří již odpadli, avšak litujíce činu svého s kajícností se vracejí, se slitovávejte, přijímajíce je zase s láskou mezi sebe, ale čiňte to s bázní a opatrností, abyste při záchranné činnosti té sami nebyli porušeni, a proto mějte v ošklivosti i šat tělem poskvrněný, t. j. i to, co na vnějšku (na způsobech a chování) jiných (od bludařů nakažených) jest poskvrněno, nehodno. — Připomínáme ještě, že příslušná slova řecká ve v. 22. znamenají nejen usvědčovati, nýbrž i ká-

[24] Tomu pak, jenž mocen zachovati vás bez poklesku a postaviti před svoji velebnost neposkvrněny s plesáním (při příchodě Pána našeho Ježíše Krista), [25] jedinému Bohu, spasiteli našemu, skrze Ježíše Krista, Pána našeho (jest) sláva, velebnost, vláda a moc přede vším věkem i nyní i na všecky věky. Amen.

O zjevení sv. Jana či Apokalypsi.

Zjevení sv. Jana jest jediná kniha prorocká Nového zákona. Slove tak proto, poněvadž obsahuje zjevení o budoucích osudech církve, které bylo dáno apoštolu Janovi ve vidění na ostrově Patmu.

Spisovatelem jejím byl apoštol sv. Jan. Projevuje to sám jistou měrou, tím totiž, že spisovatel knihy této jmenuje se prostě Janem a jest přesvědčen, že čtenáři její, křesťané maloasijští, budou věděti, od kterého Jana spis ten pochází, jakož i tím, že vystupuje s takovou vážností, dávaje (ovšem jménem Kristovým) důrazná napomenutí a pokárání a hroze tresty i biskupům, jak mohla činiti jedině osoba jim nadřízená. Neboť tak dává na jevo, že byl u svých čtenářů nejen dobře znám, nýbrž u nich i plné vážnosti jako vrchní pastýř neb metropolita požíval. To však nehodí se na žádného jiného Jana z posledních desítiletí prvního století, kdy spis ten povstal, leč jen na Jana apoštola, a lze tím méně mysliti právem na jiného, poněvadž spisovatel praví o sobě, že byl (ve vyhnanství) na ostrově Patmu pro slovo Boží a pro svědectví o Ježíši Kristu (1, 9.), neboť veškeré podání, pokud o té věci mluví, sděluje jednomyslně, že právě Jan apoštol to byl, jenž pro víru svou byl poslán do vyhnanství na Patmos. Zřejmě pak dosvědčuje to mimo jiné sv. Justin ve své rozmluvě s Tryfonem (k. 81.), kterou sice napsal nejspíše až po r. 150 po Kr., ale měl již kolem r. 130—135, a to v Efesu, tedy tam, kde apoštol Jan působil i zemřel a kam řečený spis (Apokalypsi) také zaslal, a v době, kdy Janovi vrstevníci ještě žili a ho (Justina) bezpečně mohli poučiti o tom, zdali spis ten pochází skutečně od Jana apoštola neb od jiného. O něco později dosvědčil to sv. Ireneus, Zlomek Muratorův, Melito, biskup sardský a j.

Napsal ji na ostrově Patmu v posledních letech panování císaře Domitiána, nejspíše r. 95., a věnoval ji sedmi obcím maloasijským ve vidění zejména vytknutým, totiž efeské, smyrenské, pergamské, thyatirské, sardské, filadelfské a laodicejské (1, 11).

Pohnutkou k tomu byl mu dle 1, 11. výslovný rozkaz Kristův, aby napsal zjevení mu dané. Co však Krista pohnulo, aby zjevení to dal, není známo; nejspíše však učinil to vzhledem ku pronásledování, která již na církev přišla a ještě přijíti měla, a vzhledem ke snahám

---

rati, trestati, a nejen býti v pochybnostech, pochybovati, nýbrž i rozeznávati, rozsuzovati, souditi, a že Vulgáta držíc se významů kárati (trestati) a souditi překládá „arguite iudicatos“ (kárejte neb trestejte posouzené či po předchozím soudě, rozeznání), slova ta pak že někteří vykládají o lidech již zcela od bludařů zkažených, jakoby ty měli po předchozím soudě pokárati. Ale překlad a výklad ten nezamlouvá se již proto, poněvadž v textě řeckém jest příslušné slovo v příčestí času přítomného, takže při významu souditi nemělo by se překládat iudicatos (posouzené, po předchozím soudě), nýbrž qui iudicantur neb quos iudicatis (ty, kteří jsou souzeni, které soudíte).

škoditi církvi nepravým učením, kteréž nejen nevěrci, nýbrž i bludaři jevili a kteréž, věděl, že i v budoucnosti jeviti se budou; neboť jak ona pronásledování, tak i tyto snahy podvratné budily zajisté u mnoha křesťanů horlivých úzkost, jak církev v tom nebezpečenství obstojí a své poslání vykoná.

Účelem pak, za kterým Kristus to zjevení dal, bylo jednak poučiti křesťany o konečném vítězství a oslavení církve jeho, jednak potěšiti a k vytrvalosti povzbuditi je v různých útrapách a pronásledováních.

Po vnější formě své jest zjevení sv. Jana listem zaslaným od Jana sedmi obcím maloasijským svrchu řečeným, ve kterém po krátkém úvodě vyličuje sedmero vidění o přítomném stavě obcí oněch i o budoucích osudech církve. Vzhledem k těmto viděním lze v ní mimo úvod (1, 1.—20.) a závěrek (22, 6—21.), ve kterých zejména jeví se forma listovní, rozeznávati co do formy sedm částí, a to a) vidění sedmi listů (k. 2—3.), b) vidění sedmi pečetí (4, 1.—8, 1.), c) vidění sedmi trub (8, 2.—11, 19.), d) vidění tří nepřátel království Božího znázorněných drakem, šelmou mořskou a šelmou pozemskou a jejich zhoubné působnosti (k. 12.—14.), a) vidění sedmi misek hněvu Božího (k. 15.—16.), f) vidění záhuby nepřátel království Božího (k. 17.—20.), g) vidění nového Jerusalema (21, 1.—22, 5.). Vidění sedmi trub jeví se jako rozvoj toho, co se událo po otevření sedmé pečeti, podobně jako i vidění tří nepřátel a další představují se jako rozvoj toho, co se stalo po zatroubení anděla sedmého a krátce nastíněno bylo v. 11, 15.—19.

Co do věci, t. j. vzhledem k významu těchto vidění rozdělují Apokalypsi nejvíce dle toho, zdali vidí v ní předpověděny celé dějiny církve v postupu chronologickém, aneb toliko příhody její za prvních století jejího trvání, aneb jen dějiny posledních století jejích. Příčina různosti té jest v tom, že budoucí osudy církve jsou v oněch viděních ukázány pouze tajemnými obrazy, z nichž sice lze poznati bez obtíže budoucnost v hlavních rysech jejích, ne však v podrobnostech. Kdo tedy vykládá jednotlivé obrazy do podrobností, sejde snadno na bezcestí. Nesouhlasíme však ani s těmi, kteří vykládají Zjevení sv. Jana pouze o prvních neb jen o posledních stoletích církve, ani s těmi, dle nichž Zjevení to obsahuje celé dějiny církve v postupu chronologickém, neboť výklady ty nesrovnávají se po našem soudě se zněním a duchem i účelem jeho, nýbrž v souhlase se Sušilem a jinými vykladači vztahujeme obsah její k veškerému pozemskému trvání církve (od dob Janových) bez ohledu na chronologii, vidouce v ní proroctví o vnitřních i vnějších stavech a bojích, které církev po čas pozemského trvání svého projde, a o vítězstvích a oslavě konečné, jichž se jí dostane, či spíše proroctví o soudech, které Kristus bude vykonávati jak nad církví svou, tak nad jejími nepřáteli, jakož i o vítězství, jehož dobude dobro nad zlem, zejména při viditelném příchodě Kristově k soudu.

Rozeznáváme proto co do věci mimo úvod (k. 1.) a závěrek (22, 6.—21.) čtyři hlavní části: první podává proroctví o vnitřních stavech, které církev za pozemského trvání svého prodělá až do posledního soudu, spolu s vyzváním k věřícím, aby byli připraveni na Kristův příchod k soudu. Děje se to ve vidění sedmi listů pod obrazem skutečných poměrů, jaké byly v sedmi jmenovaných obcích maloasijských (k. 2. 3.).

Část druhá, přihlížejíc zvláště ke vnějšímu rozvoji církve, představuje různá utrpení a navštívení, která Bůh v různých dobách sešle, neb dopustí, aby potrestal neb ku pokání pohnul nespravedlivé a dal spravedlivým příležitost svoji ctnost osvědčit a vytříbit a zásluhy si rozmnožit (4, 1.—11, 14.), a připojuje krátký nástin toho, kterak Pán Ježíš, vykonaje soud nad nepřáteli svými a církve, ujme plnou vládu nad světem. (11, 15.—19.).

Třetí část, rozváděíjc to, co bylo nastíněno v. 11, 15.—19., ukazuje na tři nepřátele církve a jejich zhoubné působení (k. 12. 13. 17.), jakož i na soudy, které budou nad nimi vykonány, a na dočasné porážky (14, 6.—20; 15, 5.—16, 21.) i konečnou záhubu, která je stihne (18, 1.—20. 3. 8.—10.), poukazujíc zároveň na ochranu a odměnu, kterou Bůh poskytuje svým věrným v čas utrpení (14, 1.—5.; 15, 1.—4.; 20, 4.—7.) a připojujíc vidění o viditelném příchodě Kristově, o vzkříšení z mrtvých, obecném soudě a zavržení zlých (20, 11.—15.).

Čtvrtá část představuje obnovu přírody a věčné kralování Kristovo se svatými či budoucí oslavu církve (21, 1.—22, 5.).

Jak důležitá a užitečná jest kniha tato, patrno z důležitých pravd v ní obsažených. Poučujeť o Bohu a jeho vlastnostech, o božství Kristově, o andělích dobrých i zlých, o církvi, o věčnosti nebeských radostí i pekelných muk. Zvláště v jasném světle jeví se v ní božská prozřetelnost, která bdí nad církví Kristovou, ji řídí a chrání, bezpráví jí učiněná trestá, která dopouští i utrpení na věrné údy její, ale neopouští jich, nýbrž v čas pomáhá a i ta utrpení, která dopouští, obrací k dobrému, k tomu, aby vytříbili svou ctnost a rozmnožili svoje zásluhy.

Převhodně proto položena jest řízením Božím na konec knih biblických. Jestiť ona posledním kamenem na velkolepé stavbě Písma sv., které se jeví jako celek na výsost ladný. V ostatních knihách ukazuje se nejprve, kterak lidstvo, vypadši z prvotního stavu nevinnosti, obdrželo zaslíbení, že bude vykoupeno; na to líčí se, kterak vykoupení to bylo připravováno a přes veškeré překážky se strany lidstva vykonáno, kterak založením církve postaráno, aby všem lidem mohly se přivlastňovati účinky vykoupení, a kterak církev v prvních dobách úkol svůj skutečně vykonávala. A v této knize prorocké naznačuje se, kterak církev také v budoucích dobách bude konati svěřený úkol svůj a kterak přes všecky překážky povede a přivede ke spáse a blaženosti věčné ty, kteří budou dobré vůle a dají se od ní vésti. Tak zároveň staví se v ní ve světle zvláště jasném nevýslovná ona láska a dobrota a milosrdnost a moudrost i moc Boha našeho, která budí úžas a úctu a lásku i důvěru, a vyzývá, aby člověk konaje vůli jeho působil všemi silami k jeho cti a chvále a tak posvěcuje a zdokonaluje sebe sama již nyní družil se k nebešťanům volajícím: Hoden jsi, Pane a Bože náš, přijmouti slávu a čest i moc na věky věků. (Zjev. 4, 11.).

Apokalypse čili Zjevení sv. Jana apoštola.

KAPITOLA 1.

Úvod.*

1 Zjevení Ježíše Krista, které mu dal Bůh, aby ukázal služebníkům
svým, co musí státi se v brzku; a on naznačil to skrze anděla svého,
poslav ho služebníku svému Janovi, 2 a ten osvědčuje jakožto slovo Boží
a svědectví Ježíše Krista všecko, co byl viděl. 3 Blahoslavený, kdo čte
a kdo poslouchají slova proroctví toho a zachovávají, co v něm jest
napsáno, neboť čas jest blízko.
4 Jan sedmi církvím v Asii: Milost vám a pokoj od toho, jenž
jest a jenž byl a jenž přijde, a od sedmi duchů, kteří jsou před

---

* Úvod (1, 1.—20.) obsahuje obšírný nadpis, věnování a pozdrav, ohlášení předmětu, rozkaz psáti.

1.—3. Nadpis; dle něho jest spis tento zjevením či odhalením věcí budoucích, a to oním, jehož původcem jest Ježíš Kristus, ano Bůh sám; neboť jak sv. Jan pro větší důraz dodává, Pán Ježíš sám obdržel je od Boha, a to nejen jako člověk (nač sv. Jan tuto předem myslí), nýbrž i jako Bůh, pokud totiž jakožto Syn Boží jest od Boha Otce od věčnosti zplozen a tímto zplozením obdržel jak božskou podstatu a moc, tak i božskou vědoucnost. Obdržel pak Ježíš Kristus toto zjevení k tomu konci, aby ukázal služebníkům či vyznavačům svým, co musí státi se v brzku, ne že by se mělo v brzku vyplniti všecko, co bylo Janovi zjeveno, nýbrž že v brzku mělo se počíti vyplňovati to, co bylo zjeveno, takže některé z těch věcí vyplnily se nedlouho na to, kdy zjevení bylo dáno. Pravě, že věci ty musí se státi, netvrdí tím, že by lidská vůle nebyla svobodna, nýbrž vyjadřuje jednak jistotu, že se ty věci stanou, jednak nevyhnutelnost, s kterou bude odměněno dobro a potrestáno zlo, které dle daného vysvětlení bude vykonáno od lidí svobodně. Věci ty Kristus Janovi naznačil, t. j. různými obrazy a znameními představil, a to nikoli osobně, nýbrž skrze anděla, jejž byl k němu poslal. Který anděl to byl, není známo, ač sv. autor, užívaje (v řeckém textě) členu, myslil zajisté na anděla určitého. Aby apoštol upozornil na vznešenost a důležitost zjevení mu daného a tak pohnul k šetření toho, k čemu zjevení ono vybízí, praví ve v. 2. sám o sobě: „a ten osvědčuje" či ručí za to, že všecko, co ve vidění viděl a slyšel, jest původu božského a jako takové osvědčeno od Krista samého. (V řeckém textě stojí sice aorist osvědčil, ἐμαρτύρησεν, ale jest to aorist listovní, jejž dlužno přeložiti časem přítomným). Aby pak tím spíše účelu toho dosáhl, blahoslaví či za hodna věčné blaženosti prohlašuje toho, kdo čtením neb posloucháním zjedná si známost Apokalypse a bude zachovávati předpisy v ní obsažené; neboť ačkoliv Apokalypse jest knihou prorockou, obsahuje přece též, zvláště v listech daných obcím maloasijským, četná naučení a různé předpisy čelící k tomu, aby křesťan ničím, ani pronásledováním, nedal se odvésti od víry v Krista a od života vpravdě křesťanského. Slovy čas blízko jest opakuje jinými slovy to, co již řekl ve v. 1., totiž že v brzku počne se vyplňovati to, co v Apokalypsi jest předpověděno, zejména tedy i to, že po předchozím soudě (který u jednotlivců nastane hned po smrti jejich) dobří budou odměněni a zlí potrestáni.

4.—6. Věnování a pozdrav. Sv. Jan věnuje Apokalypsi sedmi obcím církevním v Asii, t. j. v Asii prokonsulární (v Malé Asii), k níž patřily Mysie, Lydie, Frygie a Karie. Věnuje ji pouze sedmi obcím, ač není pochybnosti, že v době, kdy Apokalypse byla sepsána, byly v Asii ještě jiné obce křesťanské; (činí tak zajisté proto, poněvadž pouze ty mu byly ve vidění vytknuty, a to vzhledem k tomu, že číslo sedm znamená veškerost) jakožto typ či obraz veškeré církve bojující. Ač tedy výslovně věnování svědčí pouze sedmi obcím, jest přece to, co v Apokalypsi se obsahuje, řečeno všem obcím církve Kristovy všech věků. Viz v. 11. O pozdravě Milost a pokoj viz Řím. 1, 7; 1. Kor. 1, 3. Od toho, jenž jest . . . přijde, t. j. od Boha (trojjediného). Slovy „od sedmi duchů" vyjadřuje nejspíše zosobněním božskou všemohoucnost, označuje jimi Boha jakožto všemohoucího, jako slovy „jenž jest, jenž byl, jenž přijde" (bude) označuje ho jako bytost naprostou, věčnou, nezměnitelnou. Zosobňuje pak

**trůnem jeho, 5 a od Ježíše Krista, jenž jest svědek věrný, prvorozenec
mrtvých a kníže králů pozemských, jenž nás miluje a nás obmyl od
hříchů našich krví svou 6 a učinil nás královstvím, kněžími Bohu
a Otci svému; jemu sláva i vláda na věky věků. Amen**
**7 Hle, přichází s oblaky a uzří ho každé oko i ti, kteří ho zbodli
a budou kvíliti nad ním všecka pokolení země, amen (ano). 8 Já jsem alfa
a omega (počátek a konec), praví Pán Bůh, ten, jenž jest a jenž byl
a jenž přijde, (jenž jest) všemohoucí.**

---

všemohoucnost tu jako duchy, poněvadž Bůh jest duch a jako takový působí duchovně, a zosobňuje ji jako sedm duchů jednak proto, poněvadž číslo sedm jsouc číslem posvátným naznačuje vhodně, že božské úradky směřují k našemu posvěcení, jednak proto, poněvadž číslo to jsouc složeno ze čtyř (jež značí veškerost) a ze tří označuje prostředky božské všemohoucnosti i jako všeobecné či vhodné k tomu, aby pomohly ve všech potřebách, i jako takové, které pocházejí od Boha trojjediného.

5. Žádá však čtenářům svým milosti a pokoje také od Ježíše Krista jako Bohočlověka, neboť On nám milost a pokoj zasloužil a všecko dobré přichází od Boha skrze něj. Kristus nazývá se *svědkem věrným* po výtce, t. j. takovým, na nějž lze spolehnouti, neboť byl poslán od Boha samého, aby zvěstoval lidem pravdy spasitelné a veškerá pravda zjevená spočívá na svědectví Ježíše Krista, že on jest Synem Božím a Vykupitelem lidstva; pravdu tu pak Kristus potvrdil nejen četnými zázraky, nýbrž i smrtí svou a potvrzuje ji též v četných mučednících. *Prvorozencem mrtvých* zove jej, poněvadž první vstal z mrtvých, aby již nezemřel, a jest příčinou budoucího zmrtvýchvstání našeho k životu věčnému; *knížetem králů* pozemských ho jmenuje, poněvadž jest mu i jako člověku dána největší moc na nebi i na zemi. *Obmyl nás od hříchů našich krví svou*, podstoupiv totiž smrt na kříži, aby nám zasloužil odpuštění hříchů. —

6. *Učinil nás královstvím*, t. j. sborem kralujícím a *kněžími* Bohu a Otci *svému*; slovy těmi vyjadřuje myšlenku, že všichni věřící jsou králi i kněžími, podobně jako ji sv. Petr vyjádřil slovy „vy jste královské kněžstvo“. Viz o tom 1. Petr. 2, 9. pozn.

7.—8. Ohlašuje *předmět* zjevení (Apokalypse); předmětem jest: Kristus přijde soudit všecky lidi, věřící i nevěřící. Že míní příchod k soudu, dává na jevo slovy „přijde (Kristus) s oblaky“, t. j. v průvodu oblaků, neboť oblaky jsou obrazem velebnosti božské, jmenovitě té, která se jeví při soudu, příchod pak v oblacích neb s oblaky obrazem příchodu Božího k soudu. Nemíní však pouze soudu posledního, nýbrž i ten, který Kristus stále (většinou skrytě) vykonává jak nad věřícími, tak nad nevěřícími, jakož byl řekl před Kaifášem: Od tohoto času uzříte Syna člověka seděti na pravici Boží a přicházeti v oblacích nebeských. Mat. 26, 64. Slova „*Uzří jej . . ., kteří ho zbodli*“ jsou volně uvedena ze Zach. 12, 10. Zachariáš předpovídá jimi budoucí obrácení se židů k Vykupiteli pravě, že (přijde čas, kdy) židé (s kajícností a s důvěrou) pohlédnou na toho, kterého byli zbodli (usmrtivše jej). Sv. Jan však obrací slova ta na všecky lidi, jmenovitě na hříšníky nekající, kteří budou zoufalstvím naplněni, až uzří přicházeti k soudu Krista Pána, jehož zbodli duševně, urazivše jej těžkými hříchy. I dává tak na jevo, že všichni lidé, dobří i zlí, uvidí Krista přicházeti k soudu, ale ovšem ne všichni se stejným pocitem; jedni budou patřiti naň s radostnou důvěrou, *jiní* se zoufalstvím. Že se tak stane, potvrzuje slovem *amen* (ano, stane se) a ve v. 8. svědectvím božským.

8. Pán Ježíš nazývá se *alfa a omega* (či jak bychom my řekli A a Ž), t. j. počátek a konec či první a poslední, podobně jakož i ve 22, 13. Nazývá se alfa *počátkem* či *prvním*, poněvadž skrze něj jest všecko stvořeno, poněvadž jest zdrojem všeho života a světla pro tvorstvo a poněvadž jest obnovitelem všeho tvorstva, zakladatelem a hlavou církve. A slove též omega či koncem neb posledním (v. 18.), poněvadž všecko bude postaveno před jeho soud, všichni nepřátelé jeho budou mu podrobeni, spravedliví skrze něj dojdou slavného vzkříšení, poněvadž všecko, i sebe sama, podrobí nebeskému Otci a poněvadž jako Bůh jest cílem všeho. Slova počátek a konec, která jsme dali do závorky, nejsou as původní, nýbrž dostala se sem z 21, 6., alespoň v rukopisech nejstarších jich není, ač ve Vulgátě jsou.

9 Já Jan, váš bratr a spoluúčastník v soužení a v kralování a v tr-
pělivosti Ježíše Krista, byl jsem na ostrově jménem Patmu pro slovo
Boží a pro svědectví o Ježíšovi. 10 Přišel jsem u vytržení ducha v den
Páně a uslyšel jsem za sebou hlas veliký jako (hlas) trouby, 11 jenž
pravil: Co vidíš, napiš do knihy a pošli sedmi církvím (v Asii), do
Efesu a do Smyrny a do Pergamu a do Tyatiry a do Sard a do Fila-
delfie a do Laodicee. 12 I obrátil jsem se, abych se díval po hlase,
který se mnou mluvil, a když jsem se obrátil, uzřel jsem sedm svícnů
zlatých 13 a uprostřed svícnů kohosi, jenž byl podoben Synu člověka,
oblečen v řízu a opásán na prsou pásem zlatým; 14 hlava a vlasy jeho
byly bílé jako vlna bílá (a) jako sníh, a oči jeho jako plamen ohně;
15 a nohy jeho podobny žhavému kovu, jako v rozpálené peci, a hlas

---

9.—20. V odstavci tomto sv. Jan sděluje i rozkaz, který mu byl dán, aby zjevení obdržené napsal, i vidění, ve kterém rozkaz ten mu byl dán.

9. Jako ve v. 1. a 4., tak i zde autor nazývá se prostě Janem, jsa přesvědčen, že mu jako apoštolu není třeba označovati přesněji svoji osobu, aby čtenáři věděli, který Jan se tu míní. Přičiňuje však slova „bratr váš“, ač jako představený a učitel jejich mohl se zváti otcem jejich; činí to jednak proto, že tehdy věřící vůbec nazývali se vespolek bratři, jednak z pokory a proto, aby si je více naklonil. Zove se však i jejich spoluúčastníkem v Kristově soužení a v kralování a v trpělivosti, poněvadž podobně jako oni snáší utrpení pro Krista a ve spojení s Kristem, a poněvadž jak on, tak i čtenáři jeho mají jistou účast v Kristově oslavě a budou ji míti plnou měrou v životě budoucím, ačli tu na zemi budou míti účast také v trpělivosti jeho, osvědčujíce totiž při svém utrpení trpělivost ve spojení s Ježíšem Kristem, jako to činil sv. Jan. Smysl zůstává co do věci týž, čte-li se v Ježíši (Kristu) místo Ježíše Krista. — Byl ve vyhnanství na Patmu, malém to ostrově v moři Egejském jihozápadně od Efesu, a to pro slovo Boží a pro svědectví o Ježíšovi, t. j. proto, že statečně hlásal a vyznával Krista a jeho učení.

10.—11. Toho času, kdy dlel ve vyhnanství na Patmu, přišel jedné neděle do vytržení mysli (exstase) t. j. do takového stavu duševního, při kterém, ač bděl, všecky smysly jeho vnější staly se (podobně jako ve spaní) nevnímavými pro věci, které se děly kolem, a veškerá pozorost jeho vnitřní upiata byla jedině na ty pochody neb zjevy duševní, které se děly v duši jeho působením božským, jako ve snu za odpočívání smyslů vnějších upiata bývá na to, co se děje v duši příčinou (až na zvláštní výjimky) přirozenou. V exstasi té slyšel za sebou mohutný hlas, podobný mohutností svou hlasu trouby, ale hlas článkovaný, artikulovaný, který mu velel, aby napsal v knihu, co uvidí (a uslyší), a ji poslal sedmi řečeným obcím. Výrazu „v Asii“ není v řeckém textě ani v některých rukopisech latinských, jest však ve Vulgátě; dostal se sem nejspíše z v. 4.

12.—13. Sedm svícnů zlatých znamená sedm řečených obcí maloasijských jakož i celou církev, neboť číslo sedm znamená zároveň veškerost. Uprostřed mezi svícny Jan zočil Krista Ježíše, jenž sám nazýval se zhusta Synem člověka. Nazývá ho podobným Synu člověka, poněvadž Pán Ježíš, ač jest pravým člověkem, není přece člověkem pouhým, nýbrž také Bohem. Stál uprostřed mezi svícny na znamení, že jest ochráncem a soudcem církve. Oděn byl v řízu dlouhou, jakou nosili kněží a králové, neboť jest nejvyšším knězem a králem a jako takový i soudcem; opásán byl pásem zlatým, který znamená také důstojnost nejen kněžskou, nýbrž i, a to předem (jakožto pás zlatý) královskou, s kterou jest spojena moc soudcovská. Byl opásán jím na prsou, sídle to citů, aby naznačil, že vykonávaje soudcovský úřad, nedá se strhnouti citem, nýbrž jedná podle práva a spravedlnosti.

14.—15. Hlava a vlasy či vlasy hlavy jeho byly bílé jako vlna bílá a jako sníh, a to nikoli že by byly znamením stáří či věčnosti, jako v Dan. 7, 9., nýbrž na znamení Kristovy velebnosti a slávy. Oči jeho svítily jako plamen ohně, značíce tak i vševědoucnost i rozhodnost trestající spravedlnosti Kristovy. Nohy jeho byly jako v peci rozpálené podobny kovu žhavému na znamení, že mocí neodolatelnou potlačí své nepřátele; hlas jeho byl mohutný jako hlas či hukot veliké vody, znamenaje tím jednak daleko široko rozléhající se hlas evangelia, jednak sílu, s kterou evangelium zvítězí nad mocí nepřátelskou, od Boha odvrácenou.

jeho (byl mohutný) jako hukot veliké vody. [16] A měl ve své pravici
sedm hvězd, a z úst jeho vycházel meč dvojbřitký, a obličej jeho byl
jako když slunce svítí ve své síle.
[17] A když jsem ho uviděl, padl jsem k nohám jeho jako mrtvý.
I položil pravici svou na mne a řekl: Neboj se, já jsem první a po-
slední [18] a živý; a byl jsem mrtev a hle, jsem živ na věky věků,
a mám klíče od smrti a od místa zemřelých. [19] Napiš tedy, co jsi
viděl a co jest a co se stane potom, [20] tajemství sedmi hvězd, které
jsi viděl na mé pravici, a sedmi svícnů zlatých; sedm hvězd jsou andělé
sedmi církví a sedm svícnů jest sedm církví.

I. Vidění sedmi listův. 2, 1.—3, 22.*

KAPITOLA 2.

Listy andělu efeskému, smyrenskému, pergamskému a tyatirskému.

[1] Andělu církve efeské napiš: Toto praví ten, jenž drží sedm
hvězd ve své pravici, jenž chodí uprostřed sedmi svícnů zlatých:

---

16. Sedm hvězd značí (jak patrno z v. 20.) anděly, t. j. představené či biskupy řečených sedmi obcí maloasijských, ale též představené církve vůbec. Držel je ve své pravici, aby naznačil, že má neobmezenou moc i chrániti je proti moci nepřátelské i trestati ty, kdo by toho zasloužili. Také svou lásku k církvi dal tím na jevo, ale lásku, nikoli slepou, hotov jsa též trestati, když by toho bylo třeba, jakož ukázal také tím, že z úst jeho vycházel meč dvojbřitký, znamení to všemohoucí moci soudcovské a trestající, kterou Kristus má nad vnitřními i vnějšími nepřáteli církve své. Tím však, že dal meči vycházeti z úst a tak již pouhému slovu svému přičítal všemohoucí onu působivost, ukázal i na božskou moc svou; neboť pouze Bůh může pouhým slovem jeviti takovou působivost. Tvář jeho byla jako slunce, když svítí v moci své či jako když svit slunce ničím není kalen; znázornila se tím nejvyšší velebnost a sláva Kristova, která přesahuje slávu a moc všech tvorů, jako lesk slunce převyšuje lesk hvězd i měsíce.

17. Já jsem první a poslední, t. j. Bůh. Viz v. 8.

18. Jsem živý ve smyslu oživující, t. j. zdrojem a dárcem a udržovatelem veškerého života. Mám klíče od smrti a od místa zemřelých, t. j. mám moc nad smrtí i nad místem zemřelých (podsvětím), mohu tedy nejen chrániti své věrné od smrti, nýbrž i k životu přivésti ty, které již smrt zachvátila a místo zemřelých přijalo.

20. Má tedy vypsati tajemství či skryté věci, t. j. přítomný i budoucí stav sedmi hvězd... a sedmi svícnů; jak sám vykládá, hvězdami rozumí anděly, t. j. představené řečených sedmi obcí, jakož i veškeré církve vůbec (dle některých vykladačů míní jimi strážné anděly oněch obcí), svícny pak míní obce ty samy, jakož i církev veškerou.

* Od 2, 1.—2, 22. vyličuje vidění sedmi listů, které měl napsati a poslati představeným (biskupům) sedmi obcí maloasijských, ne každé po jednom, nýbrž každé všecky jakožto součást celého spisu. Všecky listy ty mají stejnou osnovu. Počínají rozkazem, který byl dán Janovi, aby psal; k vyzvání tomu připojují opis či titul Krista Pána přiměřený obsahu listu, na to podávají vlastní předmět jeho, vyličujíce nejprve stav biskupův (a tím i jeho obce) a vyzývajíce podle stavu toho vyzvání buď ku pokání neb k vytrvalosti, jakož i předpověď o budoucích osudech jeho; na konec pak činí přípověď o vítězi s předchozí neb následující formulí: Kdo má ucho, poslyš. Představení církve nazývají se andělé (poslové) jednak proto, že již v Starém zákoně nazývali se tak kněží a proroci, jednak proto, že mají poslání od Boha jako andělé, a že vedou aneb alespoň vésti mají věřící na cestě spásy, jako andělé. Cirkevní obce pak slovou svícny, poněvaž mají svítiti jiným v temnotě toho světa i pravdou zjevenou i příkladem života ctnostného. Pokud příslušných sedm obcí jest obrazem celé církve, předpovídá se v těchto listech, že v církvi budou vždy podobné poměry, jaké byly v oněch obcích, poměry totiž, ve kterých bude třeba i chvály a útěchy a povzbuzení, i na-

[2] Znám skutky tvé i práci a trpělivost tvou a to, že nemůžeš snésti
zlých a zkusil jsi těch, kteří praví, že jsou apoštoly, nejsouce jimi,
a shledal jsi je jako lháře, [3] a že máš trpělivost a snášel jsi pro jméno
mé, a neustal jsi. [4] Ale mám proti tobě, žes opustil lásku první. [5] Po-
mni tedy, odkud jsi vypadl, a čiň pokání a konej skutky první, ne-li,
přijdu na tebe a pohnu svícnem tvým s místa jeho, jestli neučiníš
pokání. [6] Ale to máš, že nenávidíš skutků Mikulášovců, které také já

---

pomínání a hrozby a pokárání. Spolu však zahrnuje se v nich vyzvání ke všem obcím církevním, aby byly připraveny na Kristův příchod k soudu.

1.—7. První list určen jest biskupu města Efesu, kteréž bývalo hlavním městem Jonie a vynikalo obchodem i uměním, nyní však jest na jeho místě nepatrná vesnice mohamedánská, jménem Ajasluk. Biskupem byl tam tehdy buď sv. Timoteus (viz str. 180) aneb jeho nástupce Onesimos, jehož sv. Ignác mučedník chválí jako muže lásky nevýslovné a doporučuje za vzor křesťanům efeským. Týká-li se tedy výtka ve v. 4. obsažená jednoho z nich, jest to upozorněním, že i světci mohou chybiti v tomto životě a povzbuzením k opatrnosti. Jest však pravděpodobno, že chyba tuto (a v jiných listech) vytknutá nebyla osobní chybou příslušného biskupa, nýbrž chybou té obce církevní, ve které byl biskupem, a že jen proto se kárá na biskupu, poněvadž rozkvět neb klesání obce bývá podobně chválou neb hanbou biskupa samého, jako zvedenost neb nezvedenost dítek bývá ke cti neb k necti rodičů.

1. Ten, jenž drží..., t. j. Kristus.

2.—3. Biskupu tomu Kristus velí předem vysloviti chválu za jeho činy záslužné, a to a) za skutky jeho dobré, zejména, jak patrno z v. 6., za jeho námahy proti učitelům bludařským, b) za jeho práci, které se podjímal s velikou horlivostí při zastávání úřadu svého, jmenovitě poučováním jiných, c) za jeho trpělivost či vytrvalost v pracích a v životě ctnostném, d) za to, že nemůže snésti (strpěti) zlých a proto se přičiňuje, aby je pohnul ku pokání a polepšení, zachovávaje ovšem milosrdenství a trpělivost se slabostmi těch hříšníků, kteří mají dobrou vůli se polepšiti, e) za to, že nepřijal slepě učení bludného, nýbrž zkusil ty (Mikulášovce a jiné), kteří říkali, že jsou apoštoly nejsouce jimi, a shledav, že jsou lháři, učiteli bludařskými, odhalil je jako takové, aby je učinil neškodnými, f) za to, že má trpělivost ve snášení svízelů a útrap i protivenství a že mnoho snášel a dosud snáší trpělivě pro jméno Kristovo či proto, že věren zůstává víře Kristově a ji veřejně vyznává.

4.—5. Vytýká mu, že ochabnul v prvotním zápalu (v první lásce), ne že by to bylo již těžkým hříchem, nýbrž že to jest nebezpečno pro budoucnost, a napomíná ho a v osobě jeho též, a to hlavně, církevní obec efeskou, aby rozpomena se na prvotní stav lásky své a mladistvého zápalu, který druhdy jevil ve službě Boží, činil pokání, t. j. aby změnil nynější chladnější smýšlení své a oživě prvotní lásku a horlivost svou, činil skutky první, slouže totiž Bohu tak horlivě, jako byl činil dříve. A hrozí, neposlechne-li, že přijde na něj a za trest pohne svícnem jeho, t. j. dopustí, aby v církvi efeské zanikla víra Kristova a tamní církev sama. Praví-li, že pohne svícnem víry jeho s místa jeho, naznačuje, že dopustí-li Bůh, aby pravá víra v některém kraji zanikla, působí k tomu, aby na jiném místě se ujala a prospívala. Čím hrozil, stalo se. Již dávno zanikla církevní obec efeská, a to nikoli vinou jejích biskupů, podobně jako i mnoho jiných církevních obcí zaniklo vinou lidu, který pro hříchy své ztratil víru přes to, že měl biskupy dobré.

6. Na potěšenou opakuje chválu, kterou již vyslovil (v. 2.) v příčině vystupování proti bludařům, aby tím spíše Efeské získal a pohnul ku pokání. Mikulášovci rozumějí jedni bludařskou sektu, která hověla hrubému smilství, zneuživši jistého neopatrného, ale dobře míněného výroku asketického, který prý učinil jáhen Mikuláš (že totiž má se těla zneužívati), jiní (pojímajíce jméno Mikulášovců ve smyslu obrazném, rozumějí snad správněji jakýsi směr zhoubný, který byl od některých nešlechetníků přijat a šířen a který zvláště tím se jevil, že popíral Kristovo božství, schvaloval nezákonnost a hověl smilství. Poukazují k tomu, že jméno Mikuláš (Νικόλαος) jsouc překladem slova בִּלְעָם (odvozeného od בָּלַע — pohlcení, zničení, a עַם — lid), podle etymologie své značí zhoubce lidu a upomíná na Balaama, jenž dal Madianitům radu pro israelity zhoubnou a v pravdě ďábelskou, aby totiž s nimi páchali smilství ku poctě svého bůžka Peora. Za správnější máme náhled tento proto, poněvadž také jméno Jezabel ve 2, 20,

nenávidím. [7] Kdo má ucho, poslyš, co Duch praví církvím: Tomu,
kdo zvítězí, dám jísti se stromu života, který jest v ráji Boha mého.
[8] A andělu církve smyrenské napiš: Toto praví ten, jenž jest první
a poslední, jenž byl mrtev a ožil: [9] Znám tvé soužení a tvou chudobu,
(ale jsi bohat) i rouhání se strany těch, kteří praví, že jsou židé, ale
nejsou jimi, nýbrž lidem satanovým. [10] Nic se neboj toho, co budeš
trpěti. Hle, ďábel uvrhne některé z vás do vězení, abyste byli zkušeni,
a budete míti soužení po deset dní. Buď věrný až do smrti, a dám ti
korunu života. [11] Kdo má ucho, poslyš, co Duch praví církvím: Kdo
zvítězí, neutrpí škody od smrti druhé.
[12] A andělu církve pergamské napiš: Toto praví ten, jenž má meč
dvojbřitký: [13] Vím, kde bydlíš, tam kde jest trůn satanův, a držíš se
jména mého a nezapřel jsi víry mé ani ve dnech, ve kterých (žil)
Antipas, svědek můj věrný, jenž byl usmrcen u vás, kde satan přebývá.
[14] Ale mám proti tobě (něco) málo, (totiž) že tam máš některé, kteří

---

a i jméno Balaam, ve v. 14. přichází ve smyslu obrazném, takže není příčiny, proč by jméno Mikuláš, jsouc vlastně překladem jména Balaam, nemělo se bráti v témže smyslu, ve kterém se béře jméno Balaam, a to tím méně, pováží-li se že ve v. 2. nemluví se o jednom, nýbrž o více apoštolech nepravých.

7. dá mu jísti se stromu života, t. j. dá mu požívati blažené nesmrtelnosti čili věčné blaženosti.

8.—11. Druhý list určen jest biskupu ve Smyrně nyní Ismir zvané od Turků. Za prvních císařů římských vynikala obchodem a uměním: nyní má na 250.000 obyvatelů, z nichž většina jsou křesťané různých vyznání. Jest zase sídlem arcibiskupským. V době, kdy sv. Jan psal Apokalypsi, byl tam biskupem as již sv. Polykarp, žák sv. Jana. On a biskup filadelfský jsou jediní, jimž Kristus velí vyslovit pouze chválu a povzbuzení k setrvání.

9. Uznává soužení jeho (i jeho diecese), které vystál nejspíše tím, že viděl, kterak diecese jeho trpí pronásledováním, snad že vniklo až tam pronásledování Domitiánovo; uznává i chudobu jeho, do které upadl nejspíše oním pronásledováním jak on tak i věřící jemu podřízení. Ale přes to soužení a tu chudobu nevzal škody duševní, nýbrž byl i s diecesí svou bohat Boží milostí a zásluhami dobrých skutků. Uznává také rouhání, kterého k veliké bolesti jeho se dopouštěli židé popíráním křesťanské pravdy, urážením Krista a zajisté i spiláním jeho vyznavačům. O židech těch praví, že se nazývají židy nejsouce jimi; neboť jméno žid (Judaeus) bylo jménem lidu Hospodinova, ctitelů pravého Boha; i nehodilo se tedy pro ty, kteří zavrhnuvše Vykupitele, jehož byl i Mojžíš předpověděl, postavili se tvrdošíjně proti tomu, jenž jej poslal, proti Bohu.

10. Předpovídá nová utrpení; ďábel uvrhne některé do vězení, t. j. na popud ďábelský učiní to pohané způsobíce pronásledování křesťanů; stane se to, aby byli zkušeni; ďábel totiž dá k tomu podnět s tím úmyslem, aby strhnul některé křesťany k odpadu od víry, a Bůh dopustí pronásledování to, aby jim dal příležitost osvědčit a vytříbit ctnost svou a tím i rozmnožit své zásluhy pro život věčný. Po deset dní, t. j. krátký čas.

11. Kdo zvítězí nade vším, co by ho mohlo odvrátiti od Krista a cnosti, neutrpí škody od smrti druhé, t. j. od smrti či záhuby věčné, nýbrž dosáhne věčné blaženosti.

12.—17. Třetí list určen jest biskupu v Pergamu, městě to Velké Mysie, nyní Bergama zvaném, které vynikalo znamenitou knihovnou, výrobou pergamenu a chrámem bůžka Aeskulapa; nyní má as 20.000 obyvatelů polou tureckých, polou křesťanských. Kdo tam byl biskupem v době Janově, není známo, prý sv. Karpus.

13. Trůnem čili sídlem satanovým nazývá se Pergamon nejspíše proto, že byl sídlem největšího pronásledování křesťanů maloasijských, pokud totiž tam sídlily osoby mocného vlivu. Neboť satan byl označen již ve v. 10. jakožto vlastní původce pronásledování a jeví se takovým také v. 13, 2. Antipas dle jedněch byl biskupem pergamským, jenž prý za pronásledování Domitiánova byl v Pergamu usmrcen nedlouho před tím, kdy byl psán list tento, dle jiných (as správněji) jest to zde jménem symbolickým a značí křesťany jakožto ty, proti nimž každý brojil a kteří nedlouho před sepsáním tohoto spisu byli krutě pronásledováni.

14. Ačkoli biskup pergamský s církví svojí osvědčil věrnost a stálost u víře

se drží učení Balaamova, jenž učil Balaka údělati pohoršení před syny
israelskými, aby jedli (věci obětované modlám) a smilnili; [15] tak máš
i ty některé, kteří se drží učení Mikulášovců podobně. [16] Učiň tedy
pokání; ne-li, přijdu na tebe brzy a budu bojovati s nimi mečem úst
svých. [17] Kdo má ucho, poslyš, co Duch praví církvím: Tomu, kdo
zvítězí, dám mannu skrytou a dám mu kamének bílý a na kaménku
napsané jméno nové, jehož nikdo nezná leč ten, kdo jej přijímá.
[18] A andělu církve tyatirské napiš: Toto praví Syn Boží, jenž má
oči jako plamen ohně, a nohy jeho jsou podobny kovu žhavému;
[19] Znám tvé skutky, i tvou lásku a víru a službu a trpělivost i to, že
posledních skutků tvých jest více nežli prvních. [20] Ale mám proti tobě,

---

i v nejkrutějším pronásledování, není zcela bez vady. Vytýká se mu, že má a tedy také trpí ty, kteří se drží učení Balaamova, jenž navedl moabského krále Balaka, aby pomocí dcer moabských a madiánských svedl israelity k modlářství Peorovu, t. j. ku smilství, páchanému na čest bůžka Peora. (4. Mojž. 31. 16; 24, 1.—2.) Rozumí pak vyznavači učení Balaamova tytéž učitele bludařské (a směr nepravý), které ve v. 6. nazval mikulášovci. Oni hleděli zhoubným směrem dosíci mezi křesťany podobného účinku, jaký Balaam obmýšlel učiniti mezi israelity, totiž svésti je k modlářství (by účastnice se obětních hodů pohanských jedli z věcí obětovaných modlám) a ke smilství. — Slov „věci obětované modlám" ve Vulgatě není, v řeckém textě jsou.

16. Vyzývá biskupa a s ním i celou obec jeho, aby činili pokání t. j. aby změníce dosavadní nerozhodnost svou, vystoupili rázně proti Balaamitům, jednak úsilovnou snahou o jejich polepšení, jednak vyloučením jich z církve, kdyby se polepšiti nechtěli; a hrozí, že, neposlechnou-li, přijde brzy sám jako soudce na ně, na biskupa (na tebe) a jeho obec, a potrestá je.

17. Pod obrazem manny a bílého kaménku slibuje věčnou blaženost tomu, kdo zvítězí nad překážkami spásy. Znamenát manna Ježíše Krista (Jan, 6, 31.—33.), s nímž kdo vejde ve spojení věčné, stává se účasten blaha věčného. Skrytou nazývá mannu tu, poněvadž blaženost věčná jest nevýslovná (1. Kor. 2, 9.). Bílým kaménkem (drahokamem) značí také blaženost věčnou. Naráží tu nejspíše na drahokamy, které byly upevněny na efodu (náramenníku) starozákonního velekněze jakožto symbol oslavy, k níž národ israelský byl povolán jako zvláštní majetek Boží. Praví-li tedy, že vítěz obdrží kamének (drahokam) v nebi, tvrdí tím, že dosáhne onoho určení, které se naznačovalo drahokamy na rouše veleknězském, t. j. blaženosti věčné, k níž poukazuje i barva jeho bílá jakožto barva radosti a slávy. Nové jméno na něm napsané značí nový stav, ve kterém žijí oslavenci nebeští.

18.—29. Čtvrtý list určen jest biskupu v Tyatiře (v Lydii), nynějším to Akhisáru ve vilajetu aidinském. Ve 3. stol. rozmohli se tam bludaři Alogové a Montanisté, později oživěla zase víra katolická; kdy zanikla, není známo; v nynějším Akhisaru jest as 10.000 obyvatelů z dvou třetin tureckých, ostatní jsou Řekové.

18. Srovn. 1, 14.—15. Kristus označuje se tu jako ten, který má oči jako plamen ohně t. j. jasné, pronikavé, vševidoucí, nohy pak podobné chalkolibanonu či kovu rozžhavenému do běla, takže potíravé moci jeho neodolá žádná moc nepřátelská. Označuje se tak ku postrachu hříšníků a k útěše spravedlivých; proniká a vidí vše, dobré i zlé, i vnitřní smýšlení člověka a tajné činy jeho, a dle zásluhy neb viny odplatí každému. Upozorňuje na to zcela vhodně biskupa i věřící tyatirské, kteří vynikali sice dobročinností, ale příliš shovívaví byli k bludařským učitelům, aby je povzbudil, by se nebáli vystoupiti rázně proti nim, ale ovšem aby se strachovali přílišnou shovívavostí k nim uvaliti na sebe hněv Páně.

19. Uznává jeho skutky dobré, a to zejména jeho lásku k Bohu i k bližnímu živou víru, službu, t. j. horlivost, kterou jeví ve vykonávání své služby čili biskupského úřadu svého, aneb, jak někteří vykládají, horlivost v přisluhování jiným, jmenovitě chudým a nemocným, jakož i trpělivost či vytrvalost, kterou má při té službě, a pokrok v řečených ctnostech, který vykazuje v době poslední, t. j. v době, kdy bylo dáno toto zjevení.

20. Vytýká biskupovi, že nechává Jesabelu, nebráně jejím snahám podvratným. Jesabel jest jméno manželky israelského krále Achaba, která pronásle-

že necháváš ženu Jesabelu, která se vydává za prorokyni, a ona učí
a svádí mé služebníky, aby smilnili a jedli věci obětované modlám.
21 A dal jsem jí čas, aby učinila pokání, ale nechce se káti ze smilství
svého. 22 Hle, uvrhnu ji na lože a ty, kteří s ní cizoloží, v soužení veliké,
neučiní-li pokání ze svých skutků; 23 a dítky její usmrtím, a všecky
církve seznají, že já jsem ten, jenž zpytuje ledví a srdce, a dám
vám každému podle skutků vašich.
24 Vám pak pravím, těm ostatním v Tyatiře, kteří nemají toho
učení, kteří nepoznali, jak říkají, hlubokostí satanových: Nevložím na
vás jiného břemene; 25 ale toho, které máte, se držte, dokavad nepřijdu.
26 A kdo zvítězí a bude zachovávati skutky mé až do konce, tomu
dám moc nad pohany, 27 a bude je spravovati berlou železnou a jako
nádobu hrnčířskou je roztříští, 28 jakož i já jsem přijal od Otce svého,

---

sledovala proroky (3. Král. 18, 4. 13.) a zaváděla modloslužbu spojujíc s ní čarodějství (3. Král. 21, 25.—26; 4. Král. 9, 22.). Zde označuje se jménem tím symbolicky buď nějaká žena jména neznámého, která tehdy v Tyatiře bludným učením tamní křesťany sváděla, aneb spíše značí se jim nepravý (pohanský) směr, který se vtíral do církve Kristovy. Vydává se za prorokyni pokud totiž žena ta či spíše zástupci řečeného směru (falešní učitelé, Mikulášovci) spojovali s modloslužbou čarodějství, číníce působením ducha zlého některé věci podivuhodné, jimiž mohli svésti leckohos, a pokud pod jménem tím hleděli dosíci větší autority. Biskup tyatirský nechával je, a přece učili bludně a tak sváděli služebníky Kristovy, pravé věřící, ku smilství a ku požívání věcí obětovaných modlám, t. j. jak se zdá, nikoli k tomu, aby odpadli k pohanství (vždyť k tomu byl by biskup snad přece nemlčel), nýbrž k tomu, aby přijali zásady nepravé, pohanské.

21. ze smilství, t. j. ze své nevěrnosti k pravému Bohu a z těch hříchů, které z nevěrnosti (odpadlictví) jejich plynuly jako ze svého pramene.

22. Poněvadž nepraví učitelé Jezabelou označení nechtějí činiti pokání, potrestá je. Uvrhneť je na lože, na lůžko bolesti, nemocných, a nejen je, nýbrž i všecky ty stihne soužením náramným, kteří s Jezabelou cizoloží t. j. ty, kteří následují oněch špatných učitelů, odpadajíce od Boha. Připojuje však Pán, že to učiní jen tehdy, neučiní-li pokání, vyjadřuje tak velikou touhu po spáse duší.

23. Aby tím spíše pohnul vinníky ku pokání, opětně hrozí těm, kteří se přidržují zhoubného směru Mikulášovců, a to s důrazem větším hroze jim smrtí. Nazývaje je dítkami Jesabelinými naráží na zavraždění dítek Jesabeliných, které nařídil Jehu (4. Král. 10, 6.—10.). Jenž zpytuje . . . viz žalm 7, 10; Jerem. 11, 20; 17, 10. Podle Vulgáty bylo by „jednomu každému z vás podle skutků jeho. Co do věci smysl zůstává týž.

24. Slova „vám pak pravím“ Vulgáta klade ještě do v. 23. a před slovo těm vkládá ve v. 24. spojku *a*, která není v rukopisech řeckých, ani v některých latinských. Pán Ježíš obrací se tu k ostatním Tyatiřanům, jichž dosud neoslovil, totiž k tamním pravověrcům, a těší je, že neuvalí na ně jiného břemene či zákona, než jest zákon křesťanský, a tak je obrňuje proti bludařům, kteří prohlašujíce zákon křesťanský za zastaralý podobně jako zákon Starý, hleděli je svésti ke svým bludům. Hlubokostmi nazývali bludaři (Mikulášovci) nepravé nauky své tvrdíce, že jimi otvírají hlubokosti moudrosti a poznání. Sv. Jan však či spíše Pán Ježíš sám nazývá je hlubokostmi satanovými, aby vyjádřil svou ošklivost nad jejich učením.

26.—27. Pod obrazem vlády nad pohany slibuje věčnou blaženost tomu, kdo zvítězí nad překážkami spásy, zejména nad duchem pohanským, který vzhledem k souvislosti má předem na mysli. Kdo bude zachovávati skutky mé, t. j. kdo povede život křesťanský podle mého (Kristova) příkladu. Berlou železnou rozumí se vláda pevná, nezlomná, taktéž slovy roztříští. Užívá tu týchž slov, kterých v žalmu 2, 9. užito jest o neobmezené vládě Kristově, ne že by svatí v nebi měli moc s Kristem rovnou, nýbrž moc jemu podobnou, účast v kralování Kristově. (Berla, hůl, jest znamením moci; berla královská, berla biskupská. Její zkrácením povstalo žezlo.)

28. Dám mu hvězdu jitřní, t. j. účast ve své moci a slavném panování. Že hvězdou jitřní (jitřenkou) nerozumí ani Pána Ježíše, ani anděla strážného, jak

a dám mu hvězdu jitřní. 29 Kdo má ucho, poslyš, co Duch praví
církvím.

KAPITOLA 3.

Listy andělu či biskupu sardskému, filadelfijskému a laodicejskému.

1 A andělu církve sardské napiš: Toto praví ten, jenž má sedm
duchů Božích a sedm hvězd: Znám tvé skutky, že máš jméno, jakobys
žil, a jsi mrtev. 2 Probuď se a utvrď ostatek, jenž jest na umření;
neboť neshledávám skutků tvých dovršenými před Bohem svým. 3 Proto
pomni, kterak jsi přijal a uslyšel, a zachovávej to a učiň pokání. Nebudeš-li
tedy bdíti, přijdu na tebe jako zloděj a nezvíš, kterou hodinu
přijdu na tebe. 4 Avšak máš v Sardech několik (málo) jmen, která neposkvrnila
roucha svého; a (ti) budou choditi se mnou v rouše bílém,
neboť jsou (toho) hodni. 5 Kdo zvítězí takto, bude oblečen v roucho
bílé a nevymaži jména jeho z knihy života a vyznám jméno jeho před
Otcem svým i před anděly jeho. 6 Kdo má ucho, poslyš, co Duch
praví církvím.
7 A andělu církve filadelfijské napiš: Toto praví ten svatý, ten
opravdový, jenž má klíč Davidův, jenž otvírá, a nikdo nezavře, zavírá,
a nikdo neotevře: 8 Znám tvé skutky; hle, dal jsem před tebou dveře

---

někteří vykládali, nýbrž moc a slavné panování Kristovo, v němž věrní ctitelé jeho budou míti účast, patrno i ze souvislosti i z toho, že také na jiných místech označuje se v Apokalypsi hvězdou Kristova moc a vláda. Užívaje výrazu toho, naráží snad Pán Ježíš na tvrzení Mikulášovců, že svým stoupencům zjednávají nové světlo či jitřenku vyššího poznání, a ujišťuje tak své věrné, že jim dá jitřenku pravou, ne vymyšlenou.

1.—6. List biskupu sardskému. Sardy byly hlavním městem starověké Lydie východně od Efesu; obyvatelstvo jeho bylo pověstno životem rozmařilým, rozkošnickým, necudným, a od života toho nedalo se odvrátiti po většině ani křesťanstvím; proto biskupu a církevní obci činí Pán Ježíš ostřejší výtky než kterémukoli jinému. Nyní jest na jeho místě turecká vesnice zvaná Sart neb Tartar Köny.

1. Viz 1, 4.—16. Pán Ježíš označuje se jako ten, jenž má sedm duchů Božích či všemohoucnost a sedm hvězd či veškerenstvo církevních obcí, a tak udává, že jest Bohem všemohoucím, jenž má v ruce t. j. ve své moci veškerou církev, takže běda bude tomu, kdo v milosti jeho se neudrží, blaze pak tomu, kdo s milostí jeho bude působiti. Pro skutky na oko chvalné měl biskup jméno, že žije, pověst biskupa dobrého a jeho podřízení pověst křesťanů pravých, ve skutečnosti však (před Bohem) byl mrtev duševně a jeho podřízení jen křesťany podle jména a skutků vnějších, ne však podle ducha a smýšlení vnitřního.

2.—3. Ještě však biskup může zachovati sebe i jiné, třeba však, aby byl bdělý a ve víře i v životě křesťanském utvrzoval ostatek, t. j. podřízené věřící, kteří by jinak zemřeli či zahynuli duševně a na věky. Praví, že neshledává skutky jeho dovršenými či dokonalými před Bohem, ač řekl dříve, že jest mrtev; úmyslně tak užívá výrazu mírnějšího, aby tím spíše ho povzbudil. K tomu konci také ho vyzývá, aby považil, jaký jest rozdíl mezi nynějším jeho stavem duševním, mravním a mezi tím, ve kterém byl, když s opravdovou radostí přijímal a poslouchal učení Kristovo z úst kněze neb biskupa.

4. K útěše jeho Pán Ježíš uvádí, že přece není u něho všecko špatné, ježto má ve svém městě alespoň několik jmen či jednotlivců, kteří zůstali Kristu věrni, neposkvrnivše těžkými hříchy roucha či stavu nevinnosti a milosti Boží. Ti budou choditi s Kristem v rouše bílém, t. j. požívati s ním blaha věčného.

5. Opět slibuje věčnou blaženost tomu, kdo zvítězí nad překážkami spásy, ať se staví v cestu kdekoli. Knihou života míní božskou védoucnost či úradek Boží, kterým určil k životu věčnému ty, o nichž ví, že se připodobní obrazu jeho Syna (že zemrou v jeho milosti).

7.—13. List biskupu ve Filadelfii na východní hranici Lydie; město bylo založeno v létech 159—138 před Kr. od pergamského krále Attaly II. Filadelfa, utrpělo mnoho několikerým zemětřesením, ale vždy zase obnoveno. Roku 1390 dobyl ho sultán Bajazet; nyní slove Alašehr ve vilajetu aidínském, má as 15.000

otevřené, kterých nikdo nemůže zavříti, neboť malou máš moc a přece
zachoval jsi slovo mé a nezapřel jsi jména mého. [9] Hle, dám ti některé
z lidu satanova, z těch, kteří praví, že jsou židé, a nejsou jimi, nýbrž
lžou; hle, učiním, aby přišli a poklonili se před nohama tvýma, a poznají,
že já jsem zamiloval tebe. [10] Poněvadž jsi zachoval slovo trpělivosti
mé, i já tě zachovám od hodiny pokušení, která přijde na celý okrsek
zemský, aby zkusila obyvatele země. [11] Hle, přijdu brzy; drž, co máš,
aby nikdo nevzal tvé koruny. [12] Kdo zvítězí, toho učiním sloupem
v chrámě Boha mého a ven nevyjde již. A napíši na něj jméno města
Boha svého, nového to Jerusalema, který sestupuje s nebe od Boha
mého, i jméno mé nové. [13] Kdo má ucho, poslyš, co Duch praví církvím.
[14] A andělu církve laodicejské napiš: Toto praví Amen, svědek
věrný a opravdový, počátek tvorstva Božího: [15] Znám tvé skutky, že
nejsi ani studený, ani horký. Ó bys byl studený aneb horký; [16] takto

---

obyvatelů, dílem tureckých, dílem řeckých. Dle Konstitucí apoštolských byl tam v době Janově biskupem Demetrius.

7. Ten opravdový, t. j. ten, jenž má opravdové, na nikom nezávislé trvání, tedy věčný; má klíč Davidův, t. j. neobmezenou moc nad královstvím messiášským, takže komu on svou milost dá, tomu nikdo neuškodí, koho on vezme v nemilost, tomu nikdo neprospěje.

8. Kristus Pán chválí biskupa i církev filadelfijskou pro jejich skutky dobré (konané ve stavu milosti) a proto, že drží se jeho slova či učení a že nezapřeli jména jeho či své víry v Krista, ačkoli mají moc malou, jsouce chudobni a slabí proti mocným židům a pohanům. Dal před ním dveře otevřené do svého království..., t. j. přijal je do svého království, a nikdo nebude moci je vyloučiti z něho (ačli sami se nestanou nevěrni); praví to as vzhledem k židům, kteří jedině sebe pokládali za dítky Boží oprávněné ke království messiášskému.

9.—10. Za odměnu věrnosti slibuje obrácení židů, kteří je pronásledují, a ochranu v utrpení. Praví, že jsou židé... viz 2, 9. pozn. Učiní, aby přišli a poklonili se mu, aby totiž poznajíce a uznajíce pravdivost učení Kristova, křesťanství, přijali je a biskupa filadelfského jako svého biskupa uznali a ctili. Trpělivostí Kristovou, kterou zachovali, rozumí se rozkaz Kristův, aby byli trpěliví či vytrvalí v dobrém i v čas utrpení a milujíce i nepřátele, odpouštěli jim a za ně se modlili.

11. drž, co máš, t. j. vytrvej věrně při své víře a ctnostném životě.

12. Tomu, kdo zvítězí nad překážkami spásy, slibuje blaženost věčnou pod různými obrazy; praví totiž, že ho učiní sloupem ve chrámě Božím, t. j. ozdobou nebes, čili že mu dá sídlo v nebesích, a to trvale, neboť ven již nevyjde z nebes; napíše na něj jméno Boží i jméno města Boha svého, t. j. uzná ho za dítko Boží podle milosti a za občana nebes a jako takového jej prohlásí neb znatelným učiní; také svoje jméno napíše na něj, a to nové, t. j. ono, které mu jest dáno po dokonaném vykoupení, jméno totiž, že i jako Bohočlověk jest králem nebe i země. Napíše je tím, že ho učiní účastna oné moci a vlády a slávy, která mu jest dána jako Bohočlověku. Novým Jerusalemem míní nebe.

14.—22. List biskupu (a církevní obci) v Laodicei, bývalém to městě Veliké Frygie na řece Lyku; někdy slulo Diospolis neb i Rhoas, ale Antiochus II., král syrský (267 až 247 před Kr.), přestavěl je a po své manželce Laodice nazval Laodiceí. Rozkvetla velice obchodem, utrpěla zemětřesením r. 62, nyní jest v rozvalinách, tam kde nyní jest turecká vesnice Eskahissar.

14. Pán Ježíš nazývá se Amen (pravda) jakožto pravdomluvný takže ke všemu, co mluví, lze říci „Amen" (= jest to pravda, tak jest); počátkem tvorstva zove se, poněvadž jest zdrojem všeho tvorstva, ježto všecko skrze něho učiněno a tedy jemu známo jest.

15. Studeností míní stav v nemilosti, horkostí stav v posvěcující milosti Boží. Vlažnost jest netečnost v příčině pokroku mravního; připouští různé stupně. Nejnebezpečnějším jest ten stupeň, ve kterém člověk vědomě trvá ve hříších těžkých a staví se býti zbožným, neboť v stavu tom činí tíže pokání nežli ten, kdo zjevnými hříchy těžkými odvrátil se od Boha a konání vůle jeho. A tento stupeň vlažnosti Pán Ježíš míní zde, vytýkaje biskupu i církvi laodicej-

však, poněvadž jsi vlažný, a nejsi ani horký, ani studený, vyvrhnu
tě z úst svých, [17] neboť pravíš: Jsem bohat, ano zbohatnul jsem a ničeho
nepotřebuji; a nevíš, že jsi nešťastník a ubožák, chudý a slepý a nahý;
[18] radím ti koupit si ode mne zlato ohněm zkušené, abys zbohatnul,
a roucha bílá, abys oblekl se a neukázala se hanba tvé nahoty, a masť
oční ku pomazání očí svých, abys viděl. [19] Já kárám a trestám ty,
které miluji; buď tedy horlivý a učiň pokání. [20] Hle, stojím u dveří
a tluku; jestliže kdo uslyší hlas můj a dveře (mi) otevře, vejdu k němu
a budu večeřeti s ním a on se mnou. [21] Kdo zvítězí, tomu dám seděti
s sebou na trůně mém, jakož i já jsem zvítězil a posadil jsem se s Otcem
svým na trůně jeho. [22] Kdo má ucho, poslyš, co Duch praví církvím.

2. Vidění sedmi pečetí. 4, 1.—8, 1.*

KAPITOLA 4.

Nebeský soudní dvůr. v. 1.—11.

[1] Potom jsem uviděl, a hle, dveře otevřeny v nebi, a hlas první,
který jsem byl uslyšel, an mluví se mnou jako hlas trouby, pravil:

---

ské, že jest mezi nimi mnoho takových, kteří se stavěli zbožnými, nejsouce jimi. A poněvadž, jak řečeno, v takovém stavu člověk tíže činí pokání, nežli hříšník zjevný, dodává: Kéž bys byl studený neb horký, touže tak, aby biskup i obec jeho byli buď dobří neb zjevně od Boha odvráceni, ježto by pak spíše poznali a uznali politování hodný stav svůj a činili pokání. Vyvrhne jej z úst svých, t. j. zavrhne od sebe církevní obec laodicejskou tím, že dopustí, aby křesťanství tam zaniklo.

17. Příčina řečené výtky byla tedy v tom, že církev laodicejská, která as měla členy většinou bohaté, pokládala se za bohatou také v příčině duševní, a myslíc, že sama si dostačuje, necítila potřeby milosti Boží, vskutku však byla bídná a ubohá, nevědomky sice, ale nevědomostí zaviněnou; zejména byla chudá na skutky záslužné, a slepá, pokud totiž hleděla jen na vnější správnost a vědění, a nikoli též na vnitřní hodnotu svých skutků a na poznání věcí božských, a nahá, pokud nejen měla úplný nedostatek skutků záslužných, nýbrž i byla v nebezpečenství, že bude zahanbena při soudě obecném.

18. Aby se řečeného nedostatku zbavil, má si ke svému obohacení koupiti čili vyprositi od Krista zlato v ohni zkušené (čisté), t. j. víru pevnou, v ohni utrpení osvědčenou, k zakrytí hanby koupiti si bílá roucha, t. j. ctnosti a dobré skutky a k vyléčení slepoty masť oční, t. j. pravé poznání sebe sama, jehož se dostává za pomoci Boží zpytováním svědomí a lítostí. Nepřikazuje však, nýbrž pouze radí mu, aby si ty věci koupil, neboť při vší péči, kterou Pán má o spásu duší, neruší lidské svobody.

19. Udává pohnutku, ze které ho pokáral, pohnutku lásky. Neboť koho Bůh miluje, toho kárá a trestá, aby ho v ctnosti vytříbil a pro nebe vychoval. Káráním vytýká trestající účel (ráz) kázně, trestáním (παιδεύειν) výchovný její účel (ráz). Dvojímu účelu tomu má člověk vyhověti horlivostí, při které by se nelekal ani odporu a posměchu se strany světa, ani utrpení a pronásledování, a pokáním či vždy více postupující změnou a nápravou svého smýšlení a jednání. Proto Pán dále vyzývá: Buď horlivý a čiň pokání.

20. Aby tím spíše pohnul ku pokání biskupa i obec jeho, ukazuje, jak velice touží po jejich polepšení; Kristus stojí, když čeká na pokání; stojí u dveří srdce, t. j. u svobodné vůle člověka a tluče tu dobrým vnuknutím a hlasem svědomí, tu kázáním, utrpením, dobrodiním. Kdo mu otevře vůli svou, souhlase s ním a maje ochotu konat skutky dobré, k tomu vejde svou milostí a bude večeřeti s ním a on s Kristem, tím totiž, že (již tu na zemi) bude míti zalíbení jeden v druhém, člověk v Kristu, Kristus v duši jemu oddané.

21. Vítězi nad překážkami spásy bude dáno seděti s Kristem na trůně, t. j. účast v jeho kralování čili blaženost věčná; Kristus posadil se s Otcem na trůně, t. j. obdržel i jako Bohočlověk účast ve vládě a slávě Otcově.

* Jan vylíčiv vidění sedmi listů, která zahrnují vyzvání ke všem obcím církevním, aby byly připraveny na Kristův příchod k soudu, představuje v tomto

Vystup sem a ukáži tobě, co musí se státi potom. [2] A hned přišel
jsem u vytržení mysli. A hle, trůn stál v nebi, a na trůně někdo seděl.
[3] A ten, jenž seděl, byl podoben na pohled jaspisu a sardisu, a duha
byla kolem trůnu podobná na pohled smaragdu. [4] A kolem trůnu byly
dvacet čtyři trůny a na těch trůnech (viděl jsem) dvacet čtyři starce,
ani sedí oblečeni v roucha bílá a mají koruny zlaté na hlavách svých.
[5] A z trůnu vycházely blesky a hřmění a hromobití, a sedm lamp ho-
řelo před trůnem; jest to sedm duchů Božích. [6] A před trůnem (bylo)

---

vidění různá navštívení (předchozí soudy) Boží, která Bůh časem sešle, aby ku pokání pohnúl neb potrestal hříšníky, spolu však i příležitost dal spravedlivým osvědčit a vytříbit svoji ctnost. Upomíná tedy předešlá a tato část na Mat. 24, 4.—13., kde Pán Ježíš prve než udal znamení, která budou předcházeti neviditelný jeho příchod k soudu nad Jerusalemem a viditelný příchod k soudu obecnému, vyzval apoštoly, aby se nedali svésti, a jako příčinu, proč se mají míti na pozoru, udal veliká nebezpečenství, která jim v té příčině nastanou jak od falešných proroků, tak z pohrom válečných a živelních a jiných. Prve však než představuje soudy ty, líčí nebeský soudní dvůr či shromáždění, které viděl u vytržení mysli v nebi a ve kterém vše ukazuje na soud, jenž má býti vykonán ve prospěch církve.

1. hlas první, ten totiž, který byl uslyšel dle 1, 10, t. j. hlas Kristův.

2.—3. Někdo, t. j. Bůh seděl na trůně jakožto soudce. Třemi drahokamy, zejména jejich barvami, a duhou, značí se ony vlastnosti božské, které jsou zvláště důležity při vykonávání Božího soudu nad světem; jaspisem totiž (křišťálovým či běloskvoucím, jaký zde se míní vzhledem k 21, 11.) značí se božská svatost a velebnost, před níž zlému jest se třásti, k níž však spravedlivý hledí s důvěrou, sardisem či karneolem, jenž jest barvy masové, krvavé, plamenné, značí se trestající spravedlnost božská, duhou pak a tou barvou smaragdovou či zelenou, která se tu při ní zvláště vytýká, božská milosrdnost a milost, s kterou Bůh po předchozí nemilosti obrací se k hříšníkům, činí-li pokání.

4. Starci znamenají zástupce církve či spíše zástupce všech světců Starého i Nového zákona; jsou oblečeni v roucha bílá, t. j. běloskvoucí, symboly to jejich svatosti a oslavy (Mat. 13, 43.); oslavu tu značí i koruny, které mají na hlavě. Počet 24 upomíná na 12 patriarchů, z nichž vyšel vyvolený lid starozákonní, a 12 apoštolů, z nichž jako patriarchů vyšel vyvolený lid novozákonní, křesťané. Jmenují se hned po Bohu jakožto přisedící soudu, poněvadž běží o soud, který se má konati ve prospěch církve.

5. Zjevy tyto uvádějí se jako předzvěsti nastávajícího soudu Božího. Počtem svým 10 upomínají na deset ran egyptských; první tři (blesky, hřměni, hromobití) vycházejí z trůnu Božího na znamení, že přicházejí z vůle Boží; uvádějí se jako předzvěsti Božího soudu, poněvadž budí hrůzu a tak se hodí, aby věštily blížící se soud, jenž bude hrozný pro nespravedlivé. Sedmi duchy míní se božská všemohoucnost (1, 4.); označuje se lampami či pochodněmi, poněvadž se tu naráží na potrestání hříšníků, oheň pak značí rozhodnost trestající spravedlnosti.

6.—8a. Mořem skleněným podobným křišťálu označuje se jednak hlubokost, nesmírnost a nevystižitelnost soudů Božích, jednak jejich čistota, jasnost a spravedlnost. Čtyři živočichové byli uprostřed trůnu a kolem trůnu, byli totiž pod trůnem, jenž na nich spočíval, ale tak, že hlavy jejich zespod trůnu vyčnívaly. Rozuměti jest jimi cheruby, ale nikoli onen zvláštní kůr andělský, z něhož Bůh postavil strážce ku branám rajským (1. Mojž. 3, 24), nýbrž podobně jako u Ezech. 1, 5., bytosti ideálné, neskutečné, jakožto zástupce neb symboly veškerého tvorstva i všech sil stvořených. Představuje-li se tedy Bůh jakožto ten, jenž sedí na trůně, spočívajícím na cherubech, naznačuje se tím jakožto Pán všeho tvorstva podobně jako starozákonním rčením „Bůh sedí nad cheruby“ (Žalm 79, 2.). Jmenují se 4 živočichové, poněvadž tvorstvo jest rozšířeno na všech čtyřech stranách světových. Každý z nich jest pln očí z předu i v zadu, aby se naznačilo, že tvorové a síly přírodní vůbec nejsou slepí, bezúčelní, nýbrž působí ve službě Boží prozřetelnosti a účelně a že tedy jeví se v nich nesmírná moudrost božská, a to v každém i nejnepatrnějším tvoru. Touto účelností jsou tvorové stálým chvalozpěvem, kterým se oslavuje božská moudrost, moc a dobrota, a to všichni, zvláště pak tvorové rozumní, kteří svou vůli srovnávají s vůlí Boží. Všichni ti cherubové tvoří jeden celek, jak patrno z Ezech. 1; vskutku také veškerenstvo tvorstva tvoří spolu ladný celek, který hlásá chválu Boží. Každý ze živočichů oněch má tělo lidské a jen obličej mají tři z nich zvi-

jako moře sklenné, podobné křišťálu a uprostřed trůnu i kolem trůnu
čtvero živočichů plných očí z předu i v zadu. [7] A živočich první (byl)
podoben lvu a druhý živočich podoben teleti a třetí živočich měl
tvářnost jako lidskou a čtvrtý živočich byl podoben orlu letícímu. [8] A ti
čtyři živočichové měli každý šest křídel a vně kolem i uvnitř byli
plni očí a bez ustání dnem i nocí říkali: Svatý, svatý, svatý Pán
Bůh všemohoucí, jenž byl a jenž jest a jenž přijde. [9] A když ti živo-
čichové vzdávali slávu a čest a díky tomu, jenž seděl na trůně a jenž
žije na věky věků, [10] dvacet čtyři starci padali před tím, jenž seděl
na trůně a klaněli se tomu, jenž žije na věky věků, a skládali koruny
své před trůnem říkajíce: [11] „Hoden jsi, Pane a Bože náš, přijmouti
slávu a čest i moc, neboť ty jsi stvořil všecky věci a z vůle tvé byly
a stvořeny jsou.“

KAPITOLA 5.

Beránkovi odevzdává se kniha sedmi pečeťmi uzavřená. v. 1.—14.

[1] I uviděl jsem na pravici toho, jenž seděl na trůně, knihu popsanou
uvnitř i vně a zapečetěnou sedmi pečeťmi. [2] A uzřel jsem anděla silného,
an provolává hlasem velikým: Kdo jest hoden otevříti knihu a rozlámati
její pečeti? [3] A nikdo ani na nebi ani na zemi ani pod zemí nemohl
knihu otevříti ani do ní nahlédnouti. [4] I plakal jsem velice, že nikdo
nebyl shledán hodným, aby knihu otevřel, ani aby se díval do ní.
[5] Ale jeden ze starců mi řekl: Neplač, hle zvítězil lev z pokolení Ju-

---

řecí; neboť člověk jest nejpřednější tvor viditelný, a bylo proto přiměřeno, aby při zastoupení všeho tvorstva nejvíce vynikla jeho bytost, a to tím spíše, poněvadž tu běží o soud Boží, který se týká předem člověka a jen nepřímo tvorstva nerozumného. Cherub s tváří lví zastupuje zvířata divoká, s tváří telecí dobytek a vůbec zvířata krotká, s tváří lidskou tvorstvo rozumné, s tváři orlí ptactvo a tvorstvo létavé.

8b.—11. Vyličuje činnost cherubů, tvorstva. Ono velebí neustále svým zřízením a svou účelností Boha jakožto bytost nejvýš svatou, všemohoucí a věčnou a tím i jako svého tvůrce a zachovatele; k jejich chvále pak připojují se 24 starci jakožto zástupci církve, která velebí jej nejen svou povahou a svým zřízením směřujícím ke spáse lidstva, nýbrž i svými modlitbami, obětmi a j., zkrátka vnitřní i vnější poctou Boží.

* Vylíčiv soudní dvůr nebeský, vypisuje dále, kterak Beránkovi, Kristu Bohočlověku, byla podána kniha sedmi pečeťmi uzavřená, a kterak Beránek vzav knihu, byl veleben od cherubů i starců a andělů a po té oslavován od veškerého tvorstva i ten, jenž seděl na trůně, i Beránek.

1. Uviděl knihu formy závitkové, která pro bohatý obsah svůj proti obyčeji byla popsána vnitř i vně či na svrchní i spodní straně své. Knihou tou rozumí se souhrn skrytých úradků Božích, a to, jak učí souvislost, oněch, které se týkají Božích soudů nad světem ve prospěch církve. Pečeťmi značí se jejich nepoznatelnost, pokud jich nezjeví Bůh sám. Odstraněním pečeti jedné naznačuje se tedy, že Bůh část svých úradků zjevuje.

2. Smysl otázky andělovy jest: Kdo jest s to mezi tvory, aby mohl nahlédnouti do skrytých úradků Božích, jmenovitě též do toho, proč Bůh dopouští církev pronásledovati od moci světské a jiných nepřátel, a kdo z tvorů má tolik zásluh, aby mohl pro ně žádati na Bohu lepšího stavu pro církev a doufati, že žádost jeho se vyplní?

5. Lvem z pokolení Judova míní se Pán Ježíš. Slove lvem vzhledem k vítězství, jehož dobyl nad ďáblem, peklem a světem; lvem z pokolení Judova a kořenem Davidovým či výhonem z kořene Davidova proto, že podle člověčenství svého vyšel z pokolení Judova, a to z rodu Davidova. On zvítězil (svou smrtí) nad ďáblem, peklem a světem i smrtí k tomu konci, aby otevřel knihu a rozlomil 7 pečetí, t. j. aby vykupitelským dílem svým dosáhl toho, by také jako člověk zasvěcen byl do úradků Božích a měl od Boha

dova, kořen Davidův, aby otevřel knihu i sedm pečetí jejích. [6] I spatřil
jsem uprostřed mezi trůnem a čtyřmi živočichy a mezi starci Beránka,
an stojí jako zabitý, maje sedm rohů a sedm očí, to jest sedm duchů
Božích poslaných na všecku zemi. [7] I přišel a vzal knihu z pravice
toho, jenž seděl na trůně.

[8] A když vzal tu knihu, čtyři živočichové a dvacet čtyři starci
padli před Beránkem, majíce každý citeru a misky zlaté, plné věcí
vonných (jsou to modlitby svatých) [9] a zpívali píseň novou říkajíce:
Hoden jsi, (Pane), vzíti knihu a otevříti pečeti její, neboť jsi byl zabit
a vykoupil jsi krví svou pro Boha (lidi) z každého pokolení a jazyka
a lidu i národa [10] a učinil jsi je Bohu našemu královstvím a kněžími,
a budou kralovati na zemi. [11] I uviděl jsem a uslyšel hlas mnoha andělů
kolem trůnu a živočichů a starců; počet jejich byl tisíce tisíců; [12] a ti
volali hlasem velikým: Hoden jest Beránek, ten, jenž byl zabit, aby
vzal moc a bohatství a moudrost i sílu a čest a slávu i chválu.

[13] A veškeré tvorstvo, které jest na nebi i na zemi a pod zemí
i na moři, a co jest v nich, všecky jsem uslyšel praviti: Tomu, jenž
sedí na trůně, a Beránkovi chvála a čest i sláva a moc na věky věků.
[14] A čtyři živočichové pravili: Amen. A (dvacet čtyři) starci padli (na
svou tvář) a klaněli se (tomu, jenž žije na věky věků).

---

plnou moc nad osudy světa toho. On tedy jedině může rozřešiti záhady světové. On též zavede lepší časy církvi v době Janově (a jindy) pronásledované.

6. Spatřil Beránka, t. j. Bohočlověka Pána Ježíše (Jan 1, 29.), an stojí uprostřed mezi trůnem a živočichy s jedné a mezi 24 starci s druhé strany, na význam, že jest prostředníkem mezi Bohem a lidstvem, zastoupeným 24 starci, kteří jakožto zástupci církve zastupovali též lidstvo celé, poněvadž církev jest k tomu, aby všecky přijala do lůna svého. Nebyl mrtev, nýbrž živ, ale stál jako zabitý, t. j. tak, že měl známky svého utrpení, ponechav si na oslaveném těle svém pět jizev či ran, na rukou, nohou a v boku, a to mimo jiné k tomu konci, aby jimi představoval Otci ustavičně, co za nás trpěl, a tak i v nebi nekrvavě svou obět obnovoval. Měl sedm rohů, znamení to moci a síly své, též sedm očí, t. j. duchů Božích, jimiž se naznačuje také jeho moc. (Srovn. 1, 4.) Praví-li se o duších těch, že jsou posláni na všecku zemi, tvrdí se tím, že moc a síla Beránkova jest všude přítomna a činna; vytýká se tedy tím i božství Kristovo.

7. Knihu úradků Božích o soudech nad světem přijal z pravice toho, jenž seděl na trůně; ukazuje se tak, že plná moc nad světem nepřísluší Beránkovi bytečně, jakoby patřila k jeho lidské přirozenosti a podstatě, nýbrž že jako člověk obdržel ji od Boha pro to dílo, které jako Bohočlověk vykonati měl a vykonal.

8.—12. Líče chválu, kterou živočichové, starci a andělé vzdávají radostně Beránkovi, když obdržel knihu a tedy i moc a vládu nad světem, ukazuje, že veškeré tvorstvo, jmenovitě tvorstvo vykoupené má příčinu radovati se nad mocí a vládou Kristovou, neboť jest zárukou, že soudové nad zlými vypadnou ve prospěch církve.

9. Slova lidi není v textě řeckém, ale jest si je domysliti. Vulgáta klade místo něho náměstku nás, podobně jako i ve v. 10. po slově učinil jsi a překládá pak budeme kralovati místo budou kralovati; co do věci ovšem smysl tím se nemění. Slovo Pane jest sice podle Vulgáty, v textě řeckém však schází.

10. Viz 1, 6; 1. Petr 2, 9 pozn.

11. tisíce tisíců; podle řeckého textu bylo by desetitisíce desetitisíců a tisíce tisíců, tedy na milliony.

14 Slov položených v závorkách v starších rukopisech není.

KAPITOLA 6.

Beránek otvírá prvních šest pečetí. v. 1.—17.*

[1] I uviděl jsem, když Beránek otevřel první ze sedmi pečetí,
a uslyšel jsem jednoho ze čtyř živočichů, an praví jako hlasem hromovým: Pojď (a viz) [2] I uviděl jsem, a hle, kůň bílý, a ten, jenž seděl
na něm, měl luk, a byla mu dána koruna, a vyšel vítězně, aby zvítězil.
[3] A když otevřel pečeť druhou, uslyšel jsem druhého živočicha, an
praví: Pojď a viz. [4] I vyšel jiný kůň, červený, a tomu, jenž seděl na
něm, bylo dáno, aby odňal pokoj se země, a aby (lidé) zabíjeli se
vespolek; a byl mu dán meč veliký. [5] A když otevřel pečeť třetí, uslyšel
jsem třetího živočicha, an praví: Pojď a viz. I uviděl jsem, a hle kůň
černý, a ten, jenž seděl na něm, měl váhy ve své ruce. [6] A uslyšel
jsem jako hlas uprostřed čtyř živočichů, an praví: Mírka pšenice za
denár a tři mírky ječmene za denár, ale vínu a oleji neuškoď. [7] A když
otevřel pečeť čtvrtou, uslyšel jsem hlas čtvrtého živočicha, an praví:
Pojď a viz. [8] I viděl jsem, hle kůň plavý, a jméno toho, jenž seděl
na něm, bylo smrt, a místo zemřelých šlo s ním, a byla mu dána
moc nad čtvrtinou země, aby (ji) usmrtil mečem a hladem i smrtí
a šelmami zemskými.

---

* Ukázav v kapitole předešlé, že vláda nad církví a tedy i ochrana její dána jest Beránkovi, představuje již různá navštívení či předchozí soudy Boží, které Bůh v různých dobách sešle, jednak aby nevěřící a hříšníky potrestal neb ku pokání pohnul, jednak aby spravedlivým dal příležitost se osvědčit a zásluhy si rozmnožit.

1. Slov „a viz" není v starších rukopisech.

2. Jezdcem na bílém koni většina vykladatelů rozumí Pána Ježíše (vzhledem k 19, 11.), někteří pak míní nepřátele a pronásledovatele církve. Spíše však jezdec ten znamená Kristovo evangelium, které podle slov Kristových vítězně bude hlásáno po celé zemi (Mat. 24, 14.), Krista pak potud, pokud on to jest, jenž v evangeliu vítězí. Jezdec ten měl luk na znamení, že má si podmanit svět; na hlavu dána mu koruna či věnec vítězný na význam, že postup jeho bude vítězný. Vyšel *vítězně, aby vítězil*, t. j. aby dobýval vítězství za vítězstvím, přiváděje pod svůj prapor, k pravé víře, lidi ze všech národů. Vítězství to bude ovšem pro svět dobrodiním, ale svět bude přece se mu brániti a i z těch, kteří uvěří, nebudou mnozí vždy žíti tak, jak na křesťany sluší, a proto přijdou z vůle Boží různá navštívení či soudy Boží, válka, drahota, mor a různé pohromy živelné, jakož se ukazuje výjevy, které nastávají, když se otevře pečeť druhá, třetí, čtvrtá a pátá. A zjevy ty budou se opakovati v dějinách častěji; lidé budou se vzpírati proti evangeliu, proti církvi a tím i proti Kristu, ale vždy vyjde evangelium, Kristus jako vítěz a církev oslavena.

4. Jezdcem tímto (podobně jako ve v. 5, 8.) značí se anděl dobrý, jenž se objevuje ve službě Boží jako vykonavatel soudů a trestů Božích. Přináší různice, války, krveprolití.

5.–6. Tento jezdec přináší drahotu, která obyčejně následuje po válkách; v ruce má váhy jakožto znamení drahoty, neboť v čas hladu chléb se neměří od oka, nýbrž se váží. *Mírka*, t. j. něco přes jeden litr, *denár*, t. j. as 75—80 h (předválečných), byl obvyklou mzdou denní. *Vína a oleje* jezdec má ušetřiti, jednak aby lidé, vidouce, že pouze ty věci jsou poškozeny, které jsou k výživě, tím spíše uznali v nedostatku tom soud Boží, jednak že nedostatek nemá dostoupiti výše největší, ježto olej a víno mohou se prodati a koupiti si pokrmy.

8. Kůň jest barvy plavé, běložluté, která značí smrt. Jezdec sám slove smrtí, neboť jest to anděl (dobrý), jenž jako vykonavatel soudů Božích přináší smrt, a to různými způsoby, zejména mečem či válkami, hladem, který po válkách povstává, velikou úmrtností, která povstává z hladu, a dravými zvířaty, která se usazují a rozmnožují v krajích válkou spustošených a vylidněných.

9.—10. Jako Pán Ježíš mezi navštíveními, která přijdou a pro která věřícím třeba se míti na pozoru, aby nebyli svedeni, jmenoval také pronásledování

9 A když otevřel pečeť pátou, uzřel jsem pod oltářem duše těch,
kteří byli zabiti pro slovo Boží a pro svědectví, které měli. 10 I zvolali
hlasem velikým řkouce: Až dokavad, Pane, svatý a opravdový, nesoudíš
a nemstíš krve naší nad dobyvateli země? 11 I bylo jim dáno každému
roucho bílé a řeklo se jim, aby odpočinuli ještě čas krátký, až se
naplní (co do počtu) spoluslužebníci a bratři jejich, kteří mají býti
usmrceni, jako i oni. 12 A uviděl jsem, když otevřel pečeť šestou; a hle
zemětřesení veliké nastalo, slunce zčernalo jako šat žíněný a měsíc stal
se celý jako krev, 13 a hvězdy nebeské spadly na zemi, jako strom
fíkový shazuje nedozralky své, když se klátí větrem velikým, 14 a nebe
uniklo jako kniha svinutá a každá hora i každý ostrov se pohnuly
s místa svého. 15 A králové pozemští a velmoži a tisícníci i boháči
a siláci a každý nevolník i svobodník ukryli se v jeskyních a ve ska-

---

a krveprolití svých věrných (Mat. 24, 9.), tak děje se i zde. Ukazuje se Janovi, že (mimo pronásledování již nastalá) vzejdou ještě jiná, až se naplní počet mučedníků Bohem stanovený. Viděl totiž duše, t. j. nejspíše krev (jakožto viditelné znamení duší) těch, kteří byli *zabiti pro slovo Boží a pro svědectví které měli*, t. j. pro svoji víru a proto, že svou víru slovy i skutky osvědčovali, vyznávali. Viděl je pod oltářem; představovalo se mu tedy mučednictví pro Krista postoupené jako oběť Bohu podaná. Mučedníci prosili Boha, *aby soudil a pomstil krev jejich* či aby soudil a potrestal svět, lidi zlé, za to, že prolili krev jejich; činí to, ne že by měli nenávist k nepřátelům, nýbrž že jsou prodchnuti láskou ku právu a spravedlnosti a přejí si, aby pravda a spravedlnost zvítězily nad nepravdou a nespravedlností, aby přestala říše hříchů a nastalo slavné vzkříšení.

11. V odpovědi dává se světcům ujištění, že žádost jejich bude vyslyšena, ale k větší radosti jejich připojují se slova, že počet jejich bude rozmnožen jinými, kteří také slouží Bohu a tedy jejich spoluslužebníci a bratři jsou; zatím však mají sami přestávati na té oslavě věčné, které se jim dostalo. Oslava ta naznačuje se bílým rouchem, které jim bylo dáno, a odpočinutím (od strastí a námah pozemských), jehož ve spojení s Bohem požívají a požívati budou až do vzkříšení, kdy stanou se účastni blaha věčného i podle těla. *Časem krátkým* míní se doba, po které dostane se světcům toho, zač žádají, nejprve sice jen částečně, tím totiž, že přestane pronásledování a církev dobude vítězství, z něhož se světci budou radovati, potom úplně, totiž při slavném vzkříšení z mrtvých.

12.—13. Co se zde praví o děsných zjevech v přírodě, jedni pojímají doslovně a vykládají o bližších znameních, která budou předcházeti Kristův příchod k soudu, pokládajíce to za parallelní s Mat. 24, 29., jiní však po našem soudě správněji pojímají to jako obrazné vylíčení strašných soudů, kterými Bůh stihne svět ještě před koncem světa a soudem obecným. Podle tohoto výkladu *zemětřesením* rozumí se potírající moc božská, která působí veliké proměny mezi národy a říšemi, ale ovšem nepopírá se tím, že před soudným dnem a jindy nenastanou zemětřesení skutečná jakožto jeden z prostředků, kterých ona moc božská používá. *Zatměním slunce i měsíce* pak značí se všeobecný smutek, který se zvyšuje obrazem zrudlého měsíce; neboť ačkoli barva ta znamená krev, přece také, jakož i zde, značí smutek, a to vzhledem k tomu, že to, co při zatmění měsíce lze viděti, bývá zrudlé. Hvězdy, které budou padati, značí knížata a panovníky světské, nebesa pak veškeren stav knížecí a panovnický, s něhož mnozí spadnou na zem, t. j. ze své důstojnosti a moci do stavu slabosti a malomocnosti.

14. Také zde jsou výrazy vzaty po našem a jiných soudě ve smyslu obrazném; nebem značí se stav knížecí, jeho ustupováním jako kniha svinutá (svíjená) sesazení knížat s trůnů jejich, neboť zavine-li se kniha závitková (závitek), nelze čísti v ní, obsah její jakoby zmizel. Hory a ostrovy znamenají jednotlivé říše; nazývají se ostrovy vzhledem k tomu, že každá (říše) stojí o sobě, horami vzhledem k tomu, že nad jiné vynikají a je ovládají.

15.—16. Co bylo řečeno ve v. 12.—14. řečí obraznou, nyní praví se bez obrazu, alespoň pokud se týká jednajících osob. Výrazy však, které vytýkají jejich bázeň, jsou vzaty obrazně o veliké jejich hrůze a zoufalosti, ale pokud se vztahují k soudu poslednímu, lze jim rozuměti doslovně.

lách horských [16] a pravili k horám a skalám: Padněte na nás a ukryjte
nás před tím, jenž sedí na trůně, a před hněvem Beránkovým, [17] neboť
přišel den ten veliký hněvu jejich, a kdo bude moci ostáti?

KAPITOLA 7.

Ochrana spravedlivých v čas utrpení a budoucí oslava jejich v nebesích.

v. 1.—17.

[1] Potom jsem uviděl čtyři anděly, ani stojí na čtyřech úhlech země
a drží čtyři větry zemské, aby nevály na zem ani na moře ani na
který strom. [2] A uviděl jsem jiného anděla, an vystupuje od východu
slunce maje pečeť Boha živého, a ten zvolal hlasem velikým ke čtyřem
andělům, jimž bylo dáno škoditi zemi a moři, [3] řka: Neškoďte zemi
ani moři, ani stromům, dokavad nepoznamenáme služebníků Boha našeho
na čelech jejich. [4] I uslyšel jsem počet znamenaných, sto čtyřicet čtyři
tisíce znamenaných, ze všeho pokolení synů israelských: [5] z pokolení
Judova dvanáct tisíc znamenaných, z pokolení Rubenova dvanáct tisíc,
z pokolení Gadova dvanáct tisíc, [6] z pokolení Aserova dvanáct tisíc,
z pokolení Neftalimova dvanáct tisíc, z pokolení Manassesova dvanáct
tisíc, [7] z pokolení Simeonova dvanáct tisíc, z pokolení Leviova dvanáct
tisíc, z pokolení Isacharova dvanáct tisíc, [8] z pokolení Zabulonova
dvanáct tisíc, z pokolení Josefova dvanáct tisíc, z pokolení Benjaminova
dvanáct tisíc znamenaných.

1.—8. Ukazuje, kterak Bůh chrání věrné služebníky své v čas obecného navštívení.

1. Andělé tito jsou andělé dobří jakožto vykonavatelé soudů Božích znázorněných čtyřmi větry; jsou na čtyřech úhlech země, která se představuje jako veliká plocha čtyřhranná, jednak jako pozorovatelé toho, co se děje na zemi, jednak jako ochránci církve; proto nesmějí propustiti větry či soudy a navštívení Boží, dokavad není poznamenán, zabezpečen počet věrných, podobně jako druhdy nesměli zkaziti Sodomu, dokud nevybavili Lota z místa záhuby. Zemí ukazuje se i na místo, kde má se konati soud, totiž na zemi, i na povahu těch, na nichž soud má se vykonati, totiž na těch, kteří jsou smýšlení pozemského, od Boha odvráceného; mořem míní se moře národů, stromy králové a velmoži pozemští. Ukazuje se tu tedy, že Bůh pečuje o své věrné a mnohdy i po delší dobu šetří zlých k vůli dobrým.

2.—3. Jiným andělem tímto jedni rozumějí některého anděla vyššího řádu, jiní, a to snad větším právem, Krista samého; ukazujeť na Krista i ta autorita, s kterou velí čtyřem andělům řečeným, i to, že se líčí jako ten, jenž přichází od východu; neboť tohoto obrazu užívá se o Kristu také jinde v Písmě sv., na př. Luk. 1, 78; andělem pak či poslem Božím k lidstvu po výtce nazývá se již u Malach. 3, 1. Pečetí Boha živého má poznamenati na čele věrné služebníky Boží. Poznamenáním tím naznačuje se zvláštní ochrana, kterou Bůh ustanovil v čas obecného utrpení chránit své věrné, ty, které na křtu přijal za své dítky a kteří žijí tak, jak na dítky Boží sluší.

4. Znamenanými rozumějí se všichni světci Starého i Nového zákona, kteří kdy žili neb žíti budou a blaženosti věčné dosáhnou. Jmenuje jich 144.000, ne že by jich jen tolik bylo, nýbrž že klade počet určitý, a to veliký, aby naznačil počet neurčitý, a to nesmírně veliký. Byli pak vyvolenci vybráni ze všech pokolení, aby se naznačilo, že Bůh má všude své miláčky jemu oddané a že nehledí na osoby.

5.—8. Dvanácti pokoleními, která se tu vyčítají, v literním smyslu míní se dvanáct pokolení israelských, ve smyslu duchovním však veškerá církev. Pokolení ta nejmenují se pořádkem obvyklým, pokolení Danovo pak nejmenuje se vůbec a místo Efraima jmenuje se Josef, jehož syn Manasses byl uveden již před ním. Děje se to as proto, aby se naznačilo, jednak že Bůh v řízení osudů lidských a v udílení svých milostí jest zcela svobodný a nevyzpytatelný, jednak že odpadlictví od víry pravé a zatvrzelý odpor proti církvi vylučuje od spásy; neboť pokolení

9 Potom jsem uviděl zástup veliký, jehož spočítati nikdo nemohl,
ze všech národů a pokolení a kmenů i jazyků, ani stojí před trůnem
a před Beránkem oděni v roucha bílá a mají palmy v rukou svých;
10 a volali hlasem velikým řkouce: Spása Bohu našemu, jenž sedí na
trůně, a Beránkovi. 11 A všichni andělé stáli kolem trůnu a starců a čtyř
živočichů; i padli před trůnem na své tváře a klaněli se Bohu 12 řkouce:
Amen, chvála, moudrost, sláva, dík a čest i moc a síla Bohu našemu
na věky věků, amen.
13 I promluvil jeden ze starců a řekl ke mně: kdo jsou a odkud
přišli tito, kteří jsou oblečeni v roucha bílá? 14 A řekl jsem jemu:
Pane můj, ty to víš. I řekl mi: To jsou ti, kteří přišli z velikého sou-
žení a umyli roucha svá a zbílili je v krvi Beránkově. 15 Proto jsou
před trůnem Božím a slouží mu dnem i nocí v chrámě jeho, a ten,
jenž sedí na trůně, bude přebývati nad nimi. 16 Nebudou již lačněti
ani žízněti, a nebude bíti na ně slunce aniž jaké horko,
17 neboť Beránek, který jest uprostřed trůnu, bude je pásti a dovede
je ku prameni vod živých, a Bůh setře všelikou slzu s očí
jejich.

Efraimovo postavilo se v čelo odporu proti domu Davidovu za Roboama, pokolení Danovo pak bylo první, které po dobytí země zaslíbené zavedlo mezi sebou modloslužbu. Slovo znamenaných opakuje se podle Vulgáty při každém pokolení, podle řeckého toliko při prvním a posledním.

9.—17. V tomto výjevu obrací se pozornost ke blaženému stavu oslavenců v životě věčném. Děje se to ku potěše a povzbuzení spravedlivých, a to tím spíše, poněvadž spravedliví na zemi nebudou ochráněni ode všech pohrom v čas utrpení obecného. Nevypisuje se tu však skutečný stav nebešťanů, nýbrž vyličuje se jakási slavnost děkovací konaná v nebesích, aby pod obrazem té slavnosti vyjádřila se pravda, že světci v nebesích jsou nevýslovně blaženi.

9. Jako svrchu počtem 144.000, tak nyní slovy „zástup veliký, jehož spočítati nikdo nemohl", naznačuje, že veliký bude počet těch, kteří dosáhnou blaha věčného přes všecky překážky, které se jim stavěly v cestu, a to ze všech národů a kmenů i pokolení; stojí před trůnem, t. j. jsou v oblažujícím spojení s Bohem a Vykupitelem; jsou oblečeni v roucha bílá na význam své oslavy a blaženosti, v rukou mají palmy jednak na znamení vděčné mysli své, jednak, a to hlavně, jakožto symbol vítězství, jehož dobyli nad překážkami spásy.

10. Spása Bohu našemu, t. j. Bůh jest zdroj a dárce spásy, od něho jest ta blaženost, které všichni požíváme.

13. Táže se tak v úmyslu Jana poučit.

14. Ty to víš, t. j. já to nevím, ty však to víš, a toužím, bys mi to pověděl. — Soužením míní nejspíše ona navštívení a ony soudy, které byly v kap. 6. naznačeny pod obrazem pečetí (a o nichž Pán Ježíš mluvil u Mat. 24, 5.—12). Z nichž přišli světci, nejen nedavše se v nich svésti, nýbrž i umyvše a zbílivše roucha svá, očistivše se totiž od hříchů a ozdobivše se ctnostmi, a to v krvi Beránkově, t. j. pro zásluhy Kristovy.

15. Jsou před trůnem Božím, t. j. patří na Boha či dokonale ho poznávají a požívají, slouží mu dnem i nocí, t. j. jsouce s ním stále v oblažujícím spojení konají ochotně vůli jeho (chválíce a velebíce ho a mu děkujíce), Bůh bude přebývati (doslovně: stan míti) nad nimi, t. j. bude jim ochranou.

16 t. j. budou prosti všech nedostatků, bolestí, nepříjemností a vlivů škodných. (Srovn. Is. 49, 10.)

17. bude je pásti a dovede je ku prameni vod živých, t. j. ukojí úplně veškeré tužby jejich. Jsou to slova, která u Is. 49, 10. pravil Hospodin. Zde přičítá je Beránkovi, poněvadž Beránek, Pán Ježíš, jest nejen člověkem, nýbrž i Bohem. Setře všelikou slzu jejich (Is. 25, 8.), t. j. odstraní od nich navždy vše, co by je zarmucovalo.

KAPITOLA 8.

1 A když otevřel pečeť sedmou, nastalo ticho v nebi as půl hodiny.

3. Vidění sedmi andělů se sedmi troubami. 8, 2.—11. 19.*

a) První čtyři andělé zatroubí jeden po druhém; účinky toho. 8, 2—13.

2 I uviděl jsem těch sedm andělů, kteří stojí před Bohem, a bylo
jim dáno sedm trub. 3 A jiný anděl přišel a postavil se k oltáři s ka-
ditelnicí zlatou; a bylo mu dáno mnoho věcí vonných, aby je dal
k modlitbám všech věřících na oltář zlatý, který jest před trůnem Bo-
žím. 4 I vystoupil dým věcí vonných k modlitbám věřících z ruky
andělovy před Boha. 5 A tu anděl vzal kaditelnici a naplniv ji ohněm
s oltáře svrhl (jej) na zem; i nastalo hřímání a hromobití a blýskání
a zemětřeni veliké. 6 A těch sedm andělů, kteří měli sedm trub, při-
pravili se, aby zatroubili.

7 I zatroubil anděl první, a nastalo krupobití a oheň smíšený
s krví, a bylo (to) vrženo na zem, a třetina země shořela, a třetina
stromů shořela, a všecka tráva zelená shořela.

8 I zatroubil druhý anděl a (něco) jako hora veliká, ohněm planoucí,
bylo vrženo do moře, a třetina moře obrátila se v krev, 9 i zemřela
třetina tvorstva, které žilo v moři, a třetina lodí vzala zkázu.

8, 1. Tichem, které nyní nastalo, jedni rozumějí umlčení či plnou porážku nepřátel církve, jiní výraz úžasu a vděčnosti, kterým jsou naplněni nebešťané nad vítězstvím církve a pravdy, jiní as nejsprávněji ticho podobné tichu před bouří jakožto předzvěst nových soudů a navštívení Božích, oněch totiž, která ve vidění následujícím se představují pod obrazem trub a těch zjevů, které následují, když se na ně zatroubí.

* Také v tomto vidění (které však souvisí s předcházejícím jakožto zjev nastalý po otevření pečeti sedmé) představují se různá navštívení a různé soudy Boží, které Bůh v různých dobách před Kristovým příchodem k soudu sešle, aby potrestal neb ku pokání pohnul nespravedlivé a nevěřící, spolu však i aby příležitost dal spravedlivým vytříbiti své ctnosti a rozmnožiti své zásluhy. Navštívení a soudy ty záležejí hlavně ve hrůzách válečných zvláště velikých.

2. Míní se andělé vyššího řádu, dle mínění některých ti, o nichž jest řeč v Tob. 12, 15., a z nichž byl též Rafael. Bylo jim dáno sedm trub (polnic), t. j. byli pověřeni úkolem vykonat soudy a navštívení Boží na nespravedlivých a na nepřátelích církve. Pokud někteří anděly těmi rozumějí ve smyslu přeneseném také biskupy, kněze a učitele církevní, vykládají slova ta o poslání kázat evangelium.

3. Andělem tímto míní se snad Michael; dáno mu bylo mnoho věcí vonných, t. j. přímluv veškeré církve jak bojující a trpící, tak zvláště církve vítězné, aby je zároveň se svojí přímluvou dal k modlitbám věřících (doslovně: svatých) či aby jimi podporoval modlitby a prosby, které věřící k Bohu vysílají. Vyjadřuje se tak pravda nejen o obcování svatých, nýbrž i o tom, že také andělé přimlouvají se za nás Míní se pak zde zvláště prosby za ochranu církve proti jejím pronásledovatelům a nepřátelům, jakož i za rozkvět její.

4.—5. t. j. řečené modlitby jsou vyslyšeny; Bůh pomůže, a to tím, že vykoná soudy a tresty na nepřátelích a pronásledovatelích církve. Oheň s nebe vržený jest znamením Božího hněvu či trestající spravedlnosti Boží, řečené zjevy přírodní (hřímání, hromobití) jsou předzvěstmi nastávajících soudů Božích.

7. Slova tato někteří vykládají doslovně o pohromách živelných, spíše však jsou řečena obrazně o pohromách válečných. Ony zahubí třetinu, t. j. velikou část země či lidí pozemsky smýšlejících, smyslnosti oddaných, a to i stromů i trávy, t. j. jak z velmožů, tak z lidu obecného.

8.—9. Mořem míní se moře národů, loďmi města a dědiny, předmětem podobným veliké hoře ohněm hořící výbojná moc světská, která dopuštěním neb ří-

[10] A třetí anděl zatroubil; i spadla s nebe hvězda veliká hoříc
jako pochodeň, a padla na třetinu řek a na prameny vod. [11] A jméno
hvězdy té slove Peluněk. I stala se třetina vod peluňkem, a mnoho
lidí zemřelo od vod, neboť zhořkly.
[12] A čtvrtý anděl zatroubil; i byla udeřena třetina slunce a třetina
měsíce a třetina hvězd, aby třetina jich se zatměla a třetina dne nesvítila
a podobně i noci. [13] A uviděl i uslyšel jsem jednoho orla, an praví
hlasem velikým: Běda, běda, běda obyvatelům země pro ostatní hlasy
trubní tří andělů, kteří mají troubiti.

KAPITOLA 9.

b) Pátý a šestý anděl zatroubí. v. 1—21.

[1] I zatroubil anděl pátý; a uviděl jsem hvězdu, která spadla
s nebe na zem, a té byl dán klíč od jícnu propasti. [2] I otevřela jícen
propasti, a tu vystoupil kouř z jícnu jako kouř peci veliké, a zatmělo
se slunce i povětří dýmem jícnovým [3] A z kouře vyšly na zem kobylky
a těm byla dána moc, jak ji mají štírové zemští, [4] a bylo jim řečeno,
aby neškodily trávě zemské ani žádné zeleni ani žádnému stromu, leč
toliko lidem, kteří nemají znamení Božího na svém čele. [5] A bylo jim
dáno, aby jich nezabíjely, nýbrž aby je trápily po pět měsíců; i bylo
trápení jejich jako trápení od štíra, když uštkne člověka. [6] A v těch
dnech lidé budou hledati smrti a nenaleznou jí, a budou si přáti umříti,
ale smrt uteče od nich.

---

zením Božím se vrhne mezi národy Bohu a církvi nepřátelské a způsobí mezi nimi veliké krveprolití, smrt mnohých a zkázu četných měst a dědin (Hunové, Vandalové a j.).

10.—11. Hvězda značí panovníka výbojného (dle některých ďábla samého). Jeho pád s nebe naznačuje jednak nenadálé objevení se jeho, jednak to, že vystoupí vlivem nebeským, řízením Božím. Řeky a prameny, znamení to úrody a blahobytu, zhořknou na význam, že tou válkou, kterou zdvihne onen panovník výbojný, mnozí o své bohatství přijdou, jiní ho toliko s hořkostí budou moci užívati.

12. Zatměním třetiny slunce, měsíce i hvězd míní se chmurné a trudné časy, jaké bývají zvláště v dobách válečných. Ten, jenž udeří, ty časy sešle, jest Bůh.

9, 1. Hvězdou s nebe padlou někteří rozumějí ďábla, jiní původce sekt bludařských, někteří i anděla dobrého. Ale výklady ty nepřiléhají k souvislosti; spíše jest jí také rozuměti panovníka (či spíše panovníky), jenž řízením Božím nenadále vystoupí, vpadne mezi národy a jim zhoubu způsobí, jakož značí též symbolické jméno jeho hebrejské Abaddon či zhouba a řecké Apollyón či zhoubce (v. 11.). On obdrží klíč od jícnu propasti pekelné, t. j. obdrží od Boha schopnosti a moc vnější spolu s dopuštěním, aby mohl jich užiti i v duchu pekelném.

2. Otevřela jícen propasti, t. j. panovník neb panovníci hvězdou tou označení zneužijíce schopností svých a moci své, povolí vlivu ducha zlého a stanou se mnohým příčinou záhuby. Kouř z jícnu vytupující jest znamením ducha, smýšlení pekelného, jmenovitě hněvivého, nenávistného a podvratného; zatmění slunce a povětří znamením trudných, zlých časů, které na delší dobu nastanou, když onen duch pekelný na zemi se rozmůže.

3.—6. t. j. ti, kteří připustí u sebe vliv řečeného kouře jícnového (smýšlení nenávistného, podvratného) a v něm takřka jako ve zkaženém ovzduší žíti budou, pokazí se tak, že budou jako kobylky škodné jiným ke škodě a ke zkáze, a Bůh, jenž užívá někdy i zlých ku potrestání jiných nespravedlivců, užije jich, aby skrze ně, jmenovitě v taženích válečných, potrestal ty, kteří nemají znamení Boha živého, t. j. lidi zlé, Bohu a církvi nepřátelské, a to uvalením velikých útrap po pět měsíců, t. j. po dobu sice dlouhou, ale omezenou.

[7] A co do podoby kobylky ty podobaly se koňům připraveným
k válce, a na hlavách jejich byly jako koruny podobné zlatu a obličeje
jejich jako obličeje lidské, [8] a měly žíně jako vlasy ženské, a zuby
jejich byly jako lví, [9] a měly pancíře jako pancíře železné, a šramot
křídel jejich byl jako šramot vozů s mnoha koňmi běžícími do války.
[10] A měly ocasy podobné štírům, též žihadla, a v ocasech jejich byla
moc jejich škoditi lidem po pět měsíců.
[11] Králem nad sebou měly anděla propasti, jemuž jméno bylo po
hebrejsku Abaddon, po řecku Apollyon. [12] Bída jedna pominula, a hle,
ještě dvě bídy přijdou potom.
[13] I zatroubil anděl šestý; a uslyšel jsem jeden hlas ze čtyř rohů
oltáře zlatého, který jest před Bohem, [14] an praví k andělu šestému,
jenž měl troubu: Odvaž ty čtyři anděly, kteří jsou přivázáni při veliké
řece Eufratu. [15] I byli odvázáni ti čtyři andělé, kteří byli připraveni na
hodinu a den a měsíc a rok, aby usmrtili třetinu lidí. [16] A počet vojsk
jízdných byl dvě stě millionů; uslyšel jsem počet jejich.
[17] A takto jsem uviděl koně u vidění a ty, kteří na nich seděli:
měli pancíře ohnivé a hyacintové a žluté jako síra, a hlavy koňů byly
jako lví, a z úst jejich vycházel oheň a kouř a síra [18] Těmito třemi
ranami byla zabita třetina lidí, ohněm a kouřem a sirou, které vycházely
z úst jejich. [19] Neboť moc koňů jest v jejich ústech a v jejich ocasech;
jejich ocasy jsou totiž podobny hadům majíce hlavy, a těmi škodí. [20] Ale

7.—11. Popisuje kobylky ty, dává na jevo, že jimi nemíní kobylek skutečných, nýbrž vojska připravená k boji, a to vojska mocná (mají koruny jako zlaté), divoká (mají vlasy dlouhé, jakých u vzdělaných národů muži nenosí), krutá (mají zuby jako lvové), nepřemožitelná (mají pancíře železné), hrozná (šramot jejich křídel jako šramot vozů), která budou škoditi nejen pustošením, nýbrž i šířením nakažlivých nemocí (mají ocasy podobné štírům, a v nich moc škoditi).

11. Podle Vulgáty bylo by ještě: latinsky slul Exterminans (Zhoubce).

13.—21. Také v tomto výjevu představují se hrůzy a strasti válečné, a to mnohem krutější, než byly předešlé; Bůh sešle je, aby jednak potrestal, jednak ku pokání pohnul svět nevěřící za jeho hříchy a odpor proti němu i proti církvi, ale přes to vše nebudou činiti pokání.

13.—16. Hlas vychází z oltáře, kam byly vstoupily před Boha prosby věřících za ochranu církve (8, 3); naznačuje se tak, že prosby ty byly vyslyšeny. Volá ke čtyřem andělům, vykonavatelům soudů Božích, kteří se představují jako vůdcové velikých vojsk, skrze něž Bůh potrestá mocnosti a lidi jemu a církvi nepřátelské. Byli uvázáni, t. j. drženi Boží vůlí, poněvadž Bůh dává hříšníkům čas ku pokání. Počtem čtyři naznačuje as všeobecnost řečených soudů (konati se budou nad nespravedlivými všech čtyř úhlů světa), krajinou pak při Eufratě značí se vůbec krajiny, snad na východě, odkud ona vojska vytáhnou; značí se tak vzhledem k tomu, že právě z krajin eufratských přicházeli mocní nepřátelé na israelity (Is. 7, 20; 8; 7; Jer. 46, 10). Byvše uvolněni vůlí Boží, vytáhli, vytáhnou proti těm, nad nimiž Bůh chce neb bude chtíti soud vykonati, t. j. jak patrno z v. 21.—22. proti lidem a mocnostem od něho odvráceným a proti němu i církvi čelícím, a to nikoli najednou, ani ve válce jedné, nýbrž, jak jde na jevo z počtu vojsk (v. 16.), v dobách různých a válkách četných, a zahubí třetinu, t. j. veliký počet lidu pozemsky smýšlejícího.

17.—19. Vyličuje se děsné vzezření vojsk oněch, aby tím jasněji se naznačila velikost válečných hrůz, které nastanou. Barva ohnivá značí oheň válečný, hyacintová či tmavomodrá kouř způsobený ohněm a pustošením válečným, sírnatě žlutá traplivý ráz války, hlavy lví neodolatelnost, dravost a pustošivost, ocasy s hlavami hadům podobné lstivost, škodlivost a záhubnost.

20. ze skutků rukou svých, t. j. z modlářství svého, které co do věci označuje se jako klanění se duchům zlým (též v 1. Kor. 10, 20.—21.), po stránce vnější pak jako klanění se modlám (obrazům, sochám). Míní pak veškeren způsob modlářství, který se kdy objevuje v dějinách lidstva, tedy i ten, kterým kdo zbožňuje, se klaní zlatu, stříbru (bohatství) neb osobám a jiným

ostatní lidé, kteří nebyli zabiti těmito ranami, neučinili pokání ze skutků rukou svých, aby se neklaněli duchům zlým a modlám zlatým a stříbrným a měděným a kameným a dřevěným, které nemohou ani viděti ani slyšeti ani choditi,
21 a neučinili pokání ze svých vražd ani ze svých čárů ani ze smilství svého ani ze svých krádeží.

KAPITOLA 10.

Anděl dává Janovi knihu, aby ji pozřel v. 1.—11.*

1 I uzřel jsem jiného anděla silného, an sestupuje s nebe přioděn oblakem, a duha byla na hlavě jeho, a obličej jeho byl jako slunce, a nohy jeho jako sloupy ohnivé.
2 V ruce měl knížku otevřenou. I postavil pravou nohu na moře, levou pak na zem
3 a zvolal hlasem velikým, jako když lev řve; a když byl zvolal, sedm hromů promluvilo hlasy svými.
4 A když těch sedm hromů domluvilo, chtěl jsem psáti, ale uslyšel jsem hlas s nebe, an praví: Zapečeť to, co sedm hromů mluvilo, a nepiš toho.
5 A ten anděl, jehož jsem byl uzřel státi na moři i na zemi, pozvedl pravou ruku svou k nebi
6 a přisáhl při tom, jenž živ jest na věky věkův a jenž stvořil nebe i to, co jest v něm, a zemi i to, co jest na ní, a moře i to, co jest v něm: Již nebude času,
7 nýbrž ve dnech hlasu anděla sedmého, když zatroubí, dokoná

věcem, které si učinil bohem svým neb bohy svými. Čarami míní pověrečné prostředky bližnímu na zdraví uškoditi neb ho se světa sprovoditi.

*) Prve ještě, než zatroubí anděl sedmý, Jan dostane rovněž u vidění knížku obsahu prorockého, aby ji pozřel či obsah její seznal a si zapamatoval (1.—11.). K čemu se vztahuje obsah ten, ukazuje v. 11, 1.—13.

1. Andělem tímto někteří rozumějí anděla skutečného, jiní Pána Ježíše, jmenovitě s ohledem na slávu, s kterou vystupuje. Náhledu tomuto není sice na odpor, že anděl ten ve v. 6. přisáhl *při tom, jenž jest na věky*, neboť způsobem tím mohl i Kristus přisahati, ne sice jako Bůh, nýbrž *jako člověk*. Ale to zdá se svědčiti proti náhledu tomu, že ve v. 4. brání Janovi jistou část zjevení napsati *hlas s nebe odlišný od hlasu řečeného anděla*, jest to však jen zdání; neboť vzhledem k tomu, že Janův úmysl onu část napsati spočívá zajisté na Kristově rozkaze mu daném hned u vidění počátečném (1, 11.), zdá se, že tím, jenž mu tam brání psáti onu část, není nikdo jiný, než Kristus Pán. Není-li však oním andělem Kristus, jest to některý anděl řádu vyššího, jenž vystupuje jako zástupce Kristův, a proto celým zjevem svým ukazuje na slávu Kristovu. Jest oděn oblakem na význam velebnosti a soudcovské moci Kristovy, jehož soudy ohlašuje, na hlavě má duhu jakožto znamení milosrdenství, obličej jasný jako slunce na znamení velebnosti a slávy jeho, nohy jako sloupy ohnivé na znamení potíravé a neodolatelné moci, kterou Kristus všecky nepřátele své potře a všecko sobě podrobí.

2. *V ruce měl otevřenou knížku*, která soudíc z hořkého účinku jejího (v. 10) byla obsahu hořkého, bolestivého, udávajíc ještě soudy jiné, a to hledíc k 11, 13., soudy vztahující se k církvi, k nehodným údům jejím. Nohu pravou postavil na moře, levou na zemi, naznačuje tak, že Kristus podrobí pod svou moc veškeré moře národů, i těch lidí, kteří jsou smýšlení pozemského.

3. *Zvolal hlasem velikým* i aby pohnul hříšníky ku pokání, i aby s důrazem pohrozil nekajícím hříšníkům a odpůrcům i pronásledovatelům církve. Možná, že veliký hlas ten značí též mohutný hlas evangelia, jenž pronikne ke všem národům. Co řekl anděl ten (jako zástupce Kristův), potvrzuje sedmerý hrom, t. j. Bůh trojjediný, jenž slove sedmerým hromem nejspíše vzhledem k žalmu 28, kde hrom jakožto hlas Boží zaznívá sedmkráte.

4. Jak řečeno, jest to nejspíše hlas Kristův. *Zapečeť*, t. j. zachovej na čas v tajnosti to, co Bůh mluvil hromem sedmerým.

6.—7. *již nebude času*, t. j. jakmile vyplní se ty věci, které byly naznačeny troubením prvních šesti andělů, Bůh nebude již prodlévati, nýbrž vyplní to, co značí troubením anděla sedmého, přijde totiž Kristus k soudu obecnému

se tajemství Boží, jakož byl zvěstoval služebníkům svým, prorokům.
8 A ten hlas, který jsem byl uslyšel s nebe, opět mluvil se mnou a pravil:
Jdi a vezmi knížku, která jest otevřena v ruce anděla stojícího na moři
i na zemi. 9 I odešel jsem k andělu a řekl jsem mu, aby mi dal knížku;
a on mi řekl: Vezmi a pozři ji; a učiní hořko v břiše tvém, ale v ústech
tvých bude sladko jako med. 10 I vzal jsem knížku z ruky andělovy
a pozřel jsem ji; a bylo sladko v ústech mých jako med, ale když
jsem ji snědl, bylo mi hořko v břiše mém. 11 I řekl mi: Musíš opět
prorokovati proti národům a kmenům a jazykům i mnoha králům.

KAPITOLA 11.

Měření chrámu; dva svědkové. v. 1.—14.

1 I byla mi dána třtina podobná holi a řeklo se mi: Vstaň a změř
chrám Boží i oltář a ty, kteří se v něm klanějí, 2 ale vnější předsíň
chrámovou vyjmi a neměř jí, neboť byla dána pohanům, a budou
šlapati po městě svatém čtyřicet dva měsíce.
3 A dám dvěma svědkům svým (dar prorocký) a budou proro-
kovati tisíc dvě stě šedesát dnů oblečeni v žínice. 4 To jsou ty dvě

---

a dokoná se tajemství, t. j. dovršeno bude Kristovo království, dovršeno dílo jeho vykupitelské (věčné oblažení spravedlivých i podle těla, obnova tvorstva).

8.—14. Z těchto slov vysvítá nejen obsah knížky (dokonání tajemství či dovršení království Kristova), nýbrž i to, že rozkaz svrchu daný, aby nepsal či aby věci řečené zachoval v tajnosti, vztahoval se toliko k mlčení dočasnému. Má knížku pozříti, t. j. dokonale si osvojiti (v paměť vštípiti) obsah její, to, co jest v 11, 1.—13., totiž předpověď pomoci a ochrany, kterou Bůh bude poskytovati svým věrným i v době největšího pronásledování a ponížení církve.

1.—2. Chrámem míní se církev Kristova, společnost pravověrných věřících, vlastní budovou chrámovou a oltářem naznačuje se to, co patří ku podstatě církve, její učení, oběť mše sv. a sv. svátosti, jakož i její zřízení, pokud pochází od Krista neb z jeho vůle od apoštolů; těmi, kteří se v něm klanějí, míní se opravdoví věřící, kteří své víry se drží a podle ní smýšlejí a žijí. Předsíní naznačuje se to, co nepatří ku podstatě církve (vnější lesk, bohatsví, moc a vláda světská), jakož i údové její povrchní. Měřením značí se podobně jako znamenáním v kap. 7. zvláštní ochrana, kterou Bůh ustanovil chránit a zachovat podstatu své církve a opravdové věřící, vyjmutím z něho vyjmutí z té ochrany. Naznačuje se tedy zde, že Bůh i v největším pronásledování ochrání a zachová podstatu své církve a opravdové věřící, takže církev žádnou mocí stvořenou nebude vyhlazena a po všecky časy bude míti větší neb menší počet údů věrných, kteří podle své víry smýšleti a žíti budou. — Čtyřicet dva měsíce ($3^1/_2$ roku), t. j. nějaký čas omezený.

3.—13. Dvěma ědky těmito rozumějí četní a to i nejstarší vykladači Henocha a Eliáše, kteř ,yvše vzati s tohoto světa beze smrti (1. Mojž. 5, 24; Žid. 11, 5; 4. Král. 2, 11 na konec světa opět se objeví a pod zvláštní ochranou Boží budou jistý č svědčiti o Kristu a kázati pokání (a to dle mínění jedněch pouze židům, dle mínění druhých lidstvu vůbec), potom však budou usmrceni, ale v brzku vzkříšeni a do nebe vzati budou. Někteří z nich (od 13. st.) myslili na Mojžíše, nikoli na Henocha. Jiní však počtem méně četní rozumějí oněmi svědky osoby nikoli skutečné, nýbrž ideální, pravíce, že se jimi označují všichni ti, které Kristus Pán v dobách utrpení církve a jmenovitě ke konci světa nynějšího pošle s dary mimořádnými, aby o něm svědčili a ku pokání vybízeli. Dle tohoto, po našem soudě správnějšího výkladu, dává se tu tedy ujištění, že takoví svědkové nebudou scházeti ani v dobách největšího ponížení církve a sesvětštění údů jejích. Počet dvou svědků jest pak volen as vzhledem k Mojžíšovi, jenž proměnil vodu nilskou v krev, a vzhledem k Eliášovi, jenž svou prosbou zavřel nebe, aby nepršelo, jakož i proto, aby se naznačilo, že takový svědek nikdy nezůstane osamocen.

4. Nazývá je olivami a svícny vzhledem k Zach. 4., poněvadž slovem i skutkem budou zjednávati útěchu, prostředkovati milost Boží a osvěcovati světlem pravdy.

olivy a ty dva svícny, které stojí před Pánem země. [5] A chce-li jim kdo
ublížiti, oheň vyjde z úst jejich a stráví nepřátele jejich; ano, chce-li
jim kdo ublížiti, takto musí býti usmrcen. [6] Tito mají moc zavříti nebe,
aby dešť nepadal po dni proroctví jejich, a mají moc nad vodami
obraceti je v krev a bíti zemi všelikou ranou, kolikrátkoli by chtěli.
[7] A když dokonají svědectví své, zdvihne válku proti nim šelma, která
vystupuje z propasti, a přemůže je a usmrtí je. [8] A těla jejich budou
ležeti na ulicích velikého města, které duchovně slove Sodoma a Egypt,
kde i Pán jejich byl ukřižován. [9] I budou patřiti na těla jejich (lidé)
z kmenů a pokolení a jazyků i národů po tři a půl dne a nenechají
pochovati těla jejich do hrobu. [10] A obyvatelé země budou se radovati
nad nimi a veseliti se a posílati si dary navzájem, poněvadž ti dva
proroci trápili obyvatele země.

[11] Ale po třech a půl dni duch životní od Boha vešel do nich;
i postavili se na nohy své, a bázeň veliká padla na ty, kteří je vi-
děli. [12] A uslyšeli hlas veliký s nebe, an k nim praví: Vstupte sem.
I vystoupili na nebe v oblace, a spatřili je nepřátelé jejich. [13] A v tu
hodinu nastalo zemětřesení veliké; i padl desátý díl města a sedm tisíc
lidí bylo usmrceno v tom zemětřesení, ale ostatní se zalekli a vzdali
čest Bohu nebeskému. [14] Bída druhá pominula, a hle, bída třetí přijde brzy.

c) Anděl sedmý zatroubí. v. 15.—19.

[15] I zatroubil anděl sedmý; a hlasy mohutné ozvaly se v nebi
říkouce: Království toho světa dostalo se Hospodinu našemu a Poma-

---

5., 6. Narážeje na dějiny Eliášovy, k jehož slovům oheň s nebe zahubil dva důstojníky vyslané od Achaze, aby ho zatknuli (4. Král. 1, 9.—12.), a na jehož prosbu nepršelo půl čtvrta roku (3. Krá. 18, 41.—45.; Jak. 5, 17.—18.), jakož i na Mojžíše, jenž vodu obrátil v krev (2. Mojž. 7, 14.—25.) a jiné rány uvedl na zem egyptskou, ukazuje na mimořádnou ochranu, kterou Bůh bude ony svědky chrániti po určitou dobu, a na neobyčejné zjevy, kterými bude skrze ně vydávati svědectví o pravosti církve a nabádati ku pokání.

7.—12. Když svědkové ti určitý čas stráví ve svém úřadě, dopustí Bůh na ně pronásledování, takže budou usmrceni a ještě po své smrti veřejně potupeni k nemalé radosti lidí zlých a pozemsky smýšlejících (7.—10.). Dopustí to však k tomu konci, aby je potom tím více oslavil (11.—12.). Šelmou míní se světská moc od Boha odvrácená (kap. 13, 1. až 10.), velikým městem pak Jerusalem jakožto obraz církve Kristovy; míní se však církev pokleslá, t. j. ti údové církve, kteří k ní patří jen podle jména, ne však dle svého smýšlení a jednání; proto nazývá je jmény symbolickými, Sodoma pro jejich mravní spustlost a Egypt pro jejich odpor proti učení a věrným opravdovým údům církve. Po tři a půl dne, t. j. po čas krátký. Svědkové ti trápili je totiž svým příkladem, učením a vybízením ku pokání, jehož lidé smyslní činiti nechtěli. Vzkříšením oněch svědků (v. 11.) rozumí se vzkříšení duchovní, pokud totiž mučedníci ti nejen vzati jsou (neb vzati budou) do nebe (podle duše své), nýbrž i na zemi docházejí oslavy, zvláště když jsou prohlášeni za svaté.

13. Ukazuje na pohromy, které stihnou nepřátele a nehodné údy církve jednak jako trest, jednak jako výstraha a vyzvání ku pokání, jakož i na to, že mnozí vyzvání toho neuposlechnou.

15.—19. Naznačuje se tu v krátkosti, kterak (po mnoha soudech předchozích) Kristus přijde k soudu poslednímu a ujme plnou vládu nad světem, a to tím, že podává se chvalozpěv, kterým nebešťané, nejprve světci vůbec, potom zvláště zástupci církve, s plesáním děkují Bohu za to, že již již započne vítězné, věčné kralování Boha trojjediného a Krista jako Bohočlověka, kdy dobří obdrží odměnu v nebi, zlí pak upadnou ve věčnou záhubu. Děje ty představují se u vidění jako hotové, ve skutečnosti však nastanou až při posledním soudě.

15. Slova „amen" není v textě řeckém. Dostalo se království ..., t. j. Bůh trojjediný a s ním Kristus jako Bohočlověk ujme plnou vládu nad svě-

zanému jeho, a bude kralovati na věky věků (amen). [16] A ti dvacet
čtyři starci, kteří před Bohem sedí na trůnech svých, padli na své
tváře a poklonili se Bohu řkouce: [17] „Děkujeme tobě, pane Bože vše-
mohoucí, jenž jsi a jenž jsi byl, že jsi ujal moc svou velikou a vy-
stoupil jako král. [18] Rozhněvaliť se pohané, a přišel hněv tvůj i čas
soudu mrtvých, abys dal odplatu služebníkům svým, prorokům a světcům,
i těm, kteří ctí jméno tvoje, malým a velikým, a abys zkazil ty, kteří
kazí zemi.“ [19] I otevřel se chrám Boží na nebi, a ukázala se archa
úmluvy jeho ve chrámě jeho, a nastalo blýskání a hřímání a hromobití
a krupobití veliké.

4. Vidění tří nepřátel církve. 12, 1.—14, 20.

KAPITOLA 12.

Drak v boji proti ženě.

[1] I ukázalo se veliké znamení v nebi: Žena oděná sluncem a měsíc
pod nohama jejíma, a na hlavě její koruna z dvanácti hvězd. [2] A jsouc

---

tem, tím totiž, že pokoří a navždy zavrhne zlé a oslaví, na věky oblaží i co do těla dobré.

16. dvacet čtyři starci viz 4, 4. pozn.

17. Po slovech „jenž jsi byl“ Vulgáta s několika mladšími rukopisy vkládá slova et qui venturus est „a jenž přijde“, kteráž však nejsou původní.

18. Pohany míní se zde lidé zlí, od Boha odpadlí. Oni se rozhněvali..., t. j. jejich zloba a odpor proti Bohu a církvi se dovrší, a proto přijde na ně hněv či trestající spravedlnost Boží, den soudný. Čas soudu mrtvých či z mrtvých vstalých, t. j. doba posledního soudu, před který mrtví vstanouce z mrtvých budou postaveni. (Doslovně bylo by: čas, aby mrtví byli souzeni.) Služebníky Božími podobně jako i těmi, kteří ctí jméno Boží, míní spravedlivé; dělí je jednak ve proroky či učitele křesťanské a světce či ostatní spravedlivce, jednak malé a veliké, snad dle menšího neb většího stupně dokonalosti, ačli, jak někteří sotva správně myslí, malými nerozumí podřízené, velikými pak nadřízené.

19. Chrámem někteří rozumějí církev, správněji však jest jím rozuměti věčnou blaženost dovršenou po vzkříšení těla, archou úmluvy pak jakožto trůnem Božím viditelné znamení toho, že Bůh vyplní svá zaslíbení, dle nichž dílem vykupitelským uvede lidstvo v oblažující spojení s sebou samým. Otevřením chrámu toho a ukázáním se archy úmluvy naznačuje se tedy dovršení díla vykupitelského uvedením ve věčně oblažující spojení s Bohem a udělením věčného blaha i podle těla; blýskáním pak a ostatními zjevy přírodními svrchu jmenovanými značí se zde konečný soud nad zlými. Co takto krátce naznačeno ve stati této, rozvádí se a zřetelněji naznačuje ve viděních následujících. Představují se v nich nepřátelé církve (drak, šelma mořská a šelma pozemská), jejich zhoubné působení i porážka, a budoucí oslava církve vítězné.

* Od 12, 1.—14., 20. líčí vidění čtvrté, vidění tří nepřátel církve, totiž satana, od Boha odvrácené moci světské a moudrosti pozemské, protibožské, kteréž viděl pod obrazem draka, šelmy mořské a šelmy pozemské, a z nichž dva poslední jsou ve službě nepřítele prvního, satana. V kapitole této (12.) líčí nepřítele prvního, boj satanův proti církvi zobrazené ženou.

1. Znamením rozumí se zjev zázračný, převýznamný a předůležitý; vidí je v nebi, kam dle 4, 1. byl u vidění vtržen, ač obsah zjevu vztahuje se k dějům, které se vykonávají na zemi; ženou míní se církev Kristova na zemi (bojující), sluncem Kristus jakožto zdroj pravdy, ctnosti a z toho pocházející blaženosti; jím jest žena, církev, oděna, ozářena, neboť jsouc od Krista založena a řízena, hlásá pravé učení jeho, prostředkuje milost jeho a vede k ctnosti a té blaženosti, kterou Kristus nám zasloužil. Pod nohama má měsíc, jenž nemaje světla vlastního a jsa podroben různým obměnám vnějším, jest obrazem proměnlivosti a moudrosti pozemské; tím se naznačuje, že církev, nepodléhajíc bludům ani změnám ve svém učení a odvádějíc od věcí časných k věčným, jest vyvýšena nad proměnlivost a lesk pozemský. Dvanácti hvězdami rozuměti jest

těhotná křičela v bolestech a mukách porodních.
[3] I ukázalo se jiné znamení v nebi; hle, drak veliký, rudý, se sedmi hlavami a deseti rohy, a na hlavách jeho sedm korun,
[4] a ocas jeho stáhl (za sebou) třetinu hvězd nebeských a hodil je na zemi. A drak ten stál před ženou mající poroditi, aby pohltil dítko její, jak by je porodila.
[5] I porodila syna, (dítko) pohlaví mužského, jenž měl **spravovati všecky národy berlou železnou**, a to dítko její bylo vzato k Bohu a k trůnu jeho.
[6] A žena utekla na poušť, kde měla místo připravené od Boha, aby ji tam živili po tisíc dvě stě šedesát dnů.

---

nejspíše veškerenstvo lidu Božího, jehož zástupci a vůdci byli před Kristem patriarchové, po Kristu apoštolové. Koruna z nich poukazuje k vítězství, jehož církev se dodělá nad svými nepřáteli.

Pokud Panna Maria jakožto matka Vykupitelova jest též matkou duchovní všech vykoupenců, jmenovitě těch, kteří křtem sv. jsou obrozeni, lze slova tato (v. 1.) obraceti také na ni, a církev sv. vskutku činí tak. Jako matka Spasitelova jest i ona oděna, ozářena Kristem, jako královna nebes má pod nohama měsíc, obraz to tvorstva nebeského i pozemského, jemuž jest v čele, a má korunu dvanácti hvězd, korunu slávy a vítězství z dvanácti předností, kterých se jí dostalo neposkvrněným početím, andělským pozdravem, zastíněním Duchem sv., početím vtěleného Syna Božího, porodem jeho, pevnou věrou, pokorou, skromností a jinými ctnostmi, kterými vynikla. Ovšem o ní neplatí to, co jest řečeno ve v. 2. o bolestech porodních, leč opět jen ve smyslu duchovním, neboť ona porodila Pána Ježíše bez bolestí, ač ne bez bolestí duševních, ne bez zármutku nad tvrdostí těch, kteří odepřeli pohostinství, a těch, kteří potom hledali bezživotí dítěte.

2. Církev totiž stále rodí, získávajíc bez ustání nové dítky, nové údy, za velikých útrap a protivenství.

3. Drakem rozumí se satan, barvou rudou jednak krev mučedníků, která se prolila a prolévá k jeho podnětu, jednak (jakožto barvou ohně) pekelná muka satanova a andělů jeho. Sedmi hlavami značí se nejspíše nesmírná lstivost satanova (dle mínění některých sedm hlavních hříchů), deseti rohy veliká moc jeho a snad i souhrn prostředků, kterých užívá proti církvi a spáse člověka, korunami pak vláda (vliv), kterou s dopuštěním Božím sám neb skrze jiné vykonává nad světem.

4.—5. Dle některých vykladačů naráží se tu na veliký počet andělů, jež Lucifer (satan) strhl s sebou ku pádu; spíše však ukazuje se tu na veliký počet věřících ze všech stavů a národů, které satan po čas pozemského trvání církve všelikými prostředky na zem, t. j. do věčné záhuby za sebou strhl a strhne. Drak stál (ve vidění Janově) před ženou; kdykoli totiž běží o to, aby církev jednotlivce neb i celé národy ke Kristu obrátila a tak mu je duchovně zrodila, satan dychtí různým způsobem zabrániti tomu, a nemůže-li, hledí alespoň nové to dítko, nové údy církve, zahubiti buď svedením jich ke bludům neb pronásledováním neb jinak.

5. Místo toto někteří vykládají o Panně Marii a Pánu Ježíši. Správnější však jest (hledíc k souvislosti) také zde rozuměti ženou církev a jejím dítkem všecky ty, které církev v různých dobách Kristu zrodí. Dítko to jest mužského pohlaví; značí se tím mužská síla, s kterou, byť ne všichni, přece mnozí z údů církve konají ctnost a přemáhají překážky spásy. Praví se o něm, že bude spravovati všecky národy berlou železnou (žezlem železným), právě tak, jako se dí v žalmu 2, 9. o Vykupiteli; neboť křesťanství rozšíří se mezi všemi národy a ti, kteří podle něho budou žíti, obdrží v nebi moc podobnou (nikoli rovnou), jakou má Kristus jakožto Bohočlověk. Dítko to bylo vzato (u vidění) k Bohu na význam, že věrné dítky církve (křesťané opravdoví) jsou nejen povzneseny k životu nadpřirozenému, nýbrž i utvrzeny v něm a milostí Boží chráněny a tak vytrženy z moci ďáblovy jistou měrou již zde na zemi (pokud se drží církve), plnou měrou pak v nebesích.

6. Útěkem ženy na poušť naznačují se pronásledování, která v různých dobách s dopuštěním Božím církvi povstanou, zachováním ženy na poušti značí se božská ochrana, kterou Bůh zachovává církev i v čas pronásledování, dobou dvou tisíc šedesáti dnů či půl čtvrta roku, kterou žena stráví na poušti, dočasnost pronásledování.

7 I nastal boj (veliký) v nebi. Michael a andělé jeho bojovali
s drakem. A bojoval drak i andělé jeho, 8 ale nepřemohli, ani se ne-
nalezlo již místo jejich v nebi. 9 I byl svržen drak ten veliký, had ten
starý, jenž slove ďáblem a satanem, jenž svádí celý okrsek (zemský);
byl svržen na zem, a andělé jeho byli svrženi s ním. 10 A uslyšel jsem
hlas veliký v nebi, an praví: Nyní stala se spása a síla a království
Boha našeho i moc Pomazaného jeho, neboť byl svržen žalobník bratrů
našich, jenž žaloval na ně před Bohem naším dnem i nocí. 11 a oni
zvítězili nad ním pro krev Beránkovu a pro slovo svědectví svého
a nemilovali života svého až k smrti. 12 Proto veselte se, nebesa, a kdo

---

7.—9. Místo toto vykládají nestejně. Vzhledem k souvislosti však zdá se býti nejsprávnějším, že nyní (od v. 7.) rozvádí a vykládá se dalším obrazem to, co bylo řečeno ve v. 5. a 6., a to zejména poučením, že boj ten vzešel o *dítko*, o něž ďábel usiloval, t. j. o křesťany pravověrné, a koná se *v nebi* t. j. nikoli v sídle svatých a blahoslavenců, nýbrž v církvi, království to nebeském na zemi. Výjevem tedy zde naznačeným nepředstavuje se onen boj, který dle Jud. 9. povstal v nebi po pádě andělů, nýbrž (ovšem s jakousi narážkou na ten boj v nebi) předobrazuje se boj, který po dobu pozemského trvání církve se vede o věrné křesťany, boj to, ve kterém andělé dobří s Michaelem v čele budou usilovati a usilují, aby věrné údy církve pro Boha a spásu zachovali, satan pak a jeho družina se snaží, aby tomu zabránili a co největší počet křesťanů v záhubu uvrhli. Tento boj však vedl se v církvi od počátku a vede se stále i nyní, a není správno vztahovati jej pouze ku počáteční neb jen ke konečné době pozemského trvání církve. Při tom lze zcela dobře s Galloisem anděly, kteří bojují s Michaelem, rozuměti nejen anděly ve vlastním slova smyslu, nýbrž i biskupy a kněze věrné, ano i všecky ty, kteří se vynasnažují o zachování pravého ducha křesťanského v mysli věřících, podobně jako družinou drakovou (satanovou) lze rozuměti také lidi, kteří dílo Kristovo kazí a jiné od pravého křesťanství odvádějí. V boji tom však *drak a andělé jeho nepřemohli a nenalezlo se již místa v nebi*; jako totiž Lucifer se svými přívrženci nezvítězil v tom boji, který dle Jud. 9. nastal v nebi po pádě jejich, nýbrž byl svržen s nimi do pekla, tak nezvítězí ani v tom boji, který s dopuštěním Božím povede proti církvi, nýbrž *bude svržen na zem*, t. j. bude pokořen, tím totiž, že alespoň při veliké většině úmyslu svého nedosáhne a na konec světa (t. j. na konci nynější tvářnosti světové) bude zbaven veškerého toho vlivu ve tvorstvo, který mu byl ponechán i po dokonaném vykoupení Kristovou smrtí na kříži jednak k oslavě Boží, jednak ku potrestání zlých neb ku prospěchu dobrých (aby totiž přemáhajíce jeho nástrahy a útoky osvědčili a vytříbili svou ctnost a rozmnožili své zásluhy). Vyloučením z nebe a svržením na zem naznačuje se tedy porážka a pokoření, kteréž v různých obdobích bývají jen částečné (ač vzhledem k jednotlivým přívržencům jeho úplné), na konci světa však budou úplné a obecné. — Ďábla nazývá *hadem tím starým*, poněvadž té podoby užil již ku svedení Evy a poněvadž také Bůh vzhledem k této podobě vyslovil kletbu nad ním. On *svádí celý svět*, vskutku však svede jen ty, kteří se svésti dají.

10.—12a. Ukazuje se tu na radost, jakou mají nebešťané nad každou porážkou, kterou ďábel utrpí ve svém boji proti církvi, jmenovitě nad porážkou úplnou a konečnou, kterou utrpí na konci světa. Byl sice ďábel poražen již smrtí Kristovou na kříži a již tím zjednána byla záchrana, spása, ale toliko objektivně, subjektivně však děje se stále při jednotlivcích, až na konci světa bude dokonána úplně. Smysl těchto veršů jest: *nyní*, když poražen jest drak, satan, jenž proti lidstvu vystupoval, věřící obviňoval a jejich zásluhy snižoval a vůbec spáse lidí překážky činil, nyní trojjediný Bůh *vykonal spásu* či záchranu lidstva, nyní ukázal svou *sílu* a zřídil a utvrdil své *království*, nyní Kristus jako Bohočlověk jeví svou *moc* nade vším na nebi i na zemi. Jednotlivci pak docílili vítězství nad ďáblem nikoli jedině mocí božskou, nýbrž i spolupůsobením svým, tím totiž, že jednak *byli obmyti krví Beránkovou* nabyvše odpuštění a očištění pro zásluhy, které Kristus zjednal svou smrtí na kříži, jednak tím, že učení Kristovo slovem i skutkem vyznávali a to tak, že *nemilovali života svého až k smrti* t. j. byli hotovi pro víru svou i život obětovati a někteří jej skutečně obětovali.

12b. Ďábel roztrpčen porážkou jak onou, kterou mu učinil Kristus svou smrtí na kříži, podav božské spravedlnosti dostiučinění za hříchy všeho lidstva

v nich přebýváte. Běda zemi a moři, neboť ďábel sestoupil k vám se zlostí velikou, věda, že má času málo.
13 A když drak viděl, že jest svržen na zem,. pronásledoval tu
ženu, která porodila (dítko) pohlaví mužského. 14 Ale ženě byla dána
dvě křídla orla toho velikého, aby letěla na poušť na místo své, kde
jest živena po čas a po časy a po půl času vzdáli od hada. 15 I vy-
chrlil had ze své tlamy po ženě vodu jako proud, aby ji utopil. 16 Ale
země přispěla ženě; otevřela ústa svá a pohltila proud, který byl drak
vychrlil ze své tlamy. 17 I rozzlobil se drak na ženu a odešel, aby bo-
joval s ostatními z pokolení jejího, kteří zachovávají přikázání Boží
a mají svědectví Ježíšovo. 18 A postavil se na písku mořském.

KAPITOLA 13.

Šelma mořská a šelma pozemská. v. 1.—18.

1 I uviděl jsem z moře vystupovati šelmu, která měla sedm hlav a deset rohů, a na rozích jejích (bylo) deset korun a na hlavách jejích

---

a zaslouživ mu přístup do nebe (vykoupením objektivním), tak každou jinou, kterou utrpí v boji proti církvi skutečnou záchranou a subjektivní spásou jednotlivců, sestupuje na zem a moře t. j. obrací se tím zuřivěji proti lidem mysli pozemské v moři národů nepokojných a proti Bohu odbojných, aby co nejvíce jich uvrhl v záhubu v čase tom poměrně proti věčnosti krátkém, po který jest mu dopuštěn vliv na ně (1. Petr. 5, 8). Vzhledem k tomu projevuje se nad nimi soustrasť slovem „běda".

13.—14. t. j. když se ďáblu nepodaří svésti věrné křesťany a zejména, když jednotlivec neb církev dodělá se větších úspěchů ve věcech spásy, působí pronásledování proti ní, jak naznačeno již ve v. 6. Ale církev stojí pod zvláštní ochranou Ježíše Krista, jenž podle zaslíbení svého (Mat. 16, 18) nedá jí zahynouti. Orlem totiž tím velikým míní se Kristus Pán a dvěma křídly zvláštní jeho ochrana. Těmi křídly žena uletěla na poušť t. j. pod řečenou ochranou církev poddá se utrpení a pronásledování, která s dopuštěním Božím na ni přijdou, a Bůh živí t. j. ochrání a zachová ji po čas a po časy a po půl času či po půl čtvrta roku t. j. po celou tu dobu, po kterou dopustí pronásledování (11, 2), a to vzdáli od hada t. j. tak, že pronásledování ku podnětu satanovu způsobená jí neublíží.

15. t. j. ďábel, kterého nyní jmenuje hadem pro jeho lstivost, chtěje církev zahubit, způsobí jí pronásledování, a to skrze proudy různých národů, které proti ní popudí; národové ti jsou (budou) puzeni proti církvi lstí ďáblovou, ale oni nepozorujíce toho myslí, že jednají samostatně z popudu vlastního.

16. Ale země sama t. j. nějaká moc světská, pozemsky smýšlející, přispěje církvi ku pomoci spozorujíc, že ono nepřátelsví proti církvi čelí také proti ní. Užíváť Bůh i světské moci, aby zkazil úmysly a snahy světa čelící proti církvi, na př. když (v Starém zákoně) skrze Peršany vysvobodil ze zajetí lid israelský, aneb když skrze Napoleona I. přispěl církvi proti revoluci.

17. Ďábel totiž po čas pozemského trvání církve neustává ve svém nepřátelství proti ní, ale byv odražen na jedné straně, v jednom národě, od jedněch dítek církve, obrací (obrátí) se ve své zlobě na jinou stranu, proti jinému národu a jiným dítkám jejím, kde ještě pronásledování nebylo. — mají svědectví Ježíšovo, t. j. drží se evangelia, jeho učení, svou víru slovem i skutkem vyznávají.

18. t. j. pozoroval moře národů, aby si v nich vyhlédl ty, proti nimž by svými útoky se obrátil. Podle některých rukopisů bylo by „postavil jsem se" neb spíše „postaven jsem byl". Dle toho byl by Jan sám o sobě tu pověděl, že ve vidění byl postaven na břeh mořský, aby odtud pozoroval nový výjev, totiž ten, o němž jest řeč v 13, 1.—8.

1. Šelmou tou jedni rozumějí říši římskou, jiní jednotlivé panovníky římské, jiní antikrista. Uváží-li se však, že zjev tuto vylíčený byl představen Janovi u vidění s patrným ohledem na Dan. 7, 3.—8., kde Daniel ve snách spatřil z moře vycházeti čtyři šelmy rozdílné, lva, medvěda, třetí jako levharda, čtvrtou podoby

jména rouhavá. [2] A ta šelma, kterou jsem viděl, byla podobna levhartovi, a nohy její (byly) jako (nohy) medvědí a její tlama jako (tlama) lví. I dal jí drak svou sílu i trůn svůj i moc velikou. [3] A jednu z jejích hlav (jsem viděl) jako zbitou na smrt, ale smrtná rána její byla zahojena. I podivila se celá země za šelmou, [4] a poklonili se draku, jenž dal tu moc šelmě, také poklonili se šelmě řkouce: Kdo jest podoben šelmě a kdo může s ní bojovati?

[5] A byla jí dána ústa, aby mluvila věci veliké a rouhání, a byla jí dána moc působiti po čtyřicet dva měsíce. [6] I otevřela ústa svá k rouhání se Bohu, aby se rouhala jménu jeho a stánku jeho i těm,

---

strašlivé, a že ty šelmy znamenaly mocnosti světské, pravému Bohu nepřátelské, totiž babylonskou, medoperskou, macedonskou a římskou, zdá se býti pravdě podobnějším, že šelmou tou jest rozuměti světskou moc Bohu nepřátelskou vůbec, a to v různých jejích obměnách a formách, ve kterých se kdy objeví a proti Bohu, Kristu a církvi jeho bude vystupovat. Ona vystupuje z moře národů (nepokojných), a to vždycky, když se podaří ďáblovi získati pro sebe nějakou moc světskou. (Moře totiž jsouc stále nepokojné, v pohybu, vhodně znamená zde i jinde častěji národy, kteří ve své pýše, sobectví a bezbožnosti žijí mezi sebou v nepokoji.) R o h y šelmy té značí moc, k o r u n y důstojnost královskou, h l a v y as velikou chytrost, s kterou moc ta bude vystupovati, j m é n a r o u h a v á její odpor proti Bohu.

2. Vnějškem svým ukazuje šelma jednak na velikou krutost a divokost, jednak na smyslné snahy oné moci světské. Celková totiž podoba její l e v h a r t o v a značí dravost a svou skvrnitostí poskvrnu mravní, n o h y m e d v ě d í naznačují útočivost, t l a m a l v í krutost a hrůzu, kterou vzbuzuje.

Drak (satan) vystupuje tu jako kníže toho světa; jsa neviditelný zjednává si v šelmě viditelného zástupce svého a opatřuje ho k tomu silou a mocí, pokud Bůh to připouští. S i l o u míní se mohutnost hmotná (počet přívrženců, bohatství a pod.), t r ů n e m (kteréžto slovo ve Vulgátě schází) panství světské, vliv nad světem; proto trůn drakův jest i trůnem šelminým.

3.—4. Šelma představuje se ve vidění jako taková, která dříve než ji Jan spatřil, nejen smrtnou ránu dostala, nýbrž i z ní již vyhojena byla. Rány té dostalo se jí smrtí a vzkříšením Ježíše Krista, a to jako zástupci drakovu, jemuž vlastně rána patřila. Byla to tedy velmoc světská v oné formě, v jaké byla na jevišti světovém v době Kristovy smrti, t. j. pohanská velmoc římská. Smrtnou ránu utrpěla smrtí Kristovou potud, pokud mimořádné zjevy, které se staly při smrti Páně, jakožto svědectví o vyšší jeho bytosti, přišly ve známost také pohanům a vzbudily v nich tušení, že vláda pohanství zanikne. Ale r á n a t a s e z a h o j i l a, ona moc pohanská trvala totiž i po smrti Kristově dále, jakoby se nic nebylo stalo, ba ona vystupujíc proti křesťanům, zdánlivě mohutněla nad křesťany, takže se zdálo, jakoby pohanství křesťanstvím nejen nebylo utrpělo, nýbrž i se vzpružilo, a to křesťanům obráceným z pohanství ku pokušení, pohanům pak ku povzbuzení, aby při svých bludech zůstali. A věc ta způsobila takový dojem, že c e l á z e m ě s e p o d i v i l a z a š e l m o u, t. j. všichni lidé pozemsky smýšlející v úžasu následovali nejen draka (modlářstvím mu sloužíce), nýbrž i šelmu, velmoc pohanskou, vypovídajíce o ní věci, které přísluší jedině Bohu, zejména, že jest nepřemožitelna.

5.—6. B y l o j í d á n o t. j. dopuštěno od Boha m l u v i t i v ě c i v e l i k é či zpupné a pyšné, i r o u h á n í (ať upíráním Bohu toho, co mu patří, na př. spravedlnosti, ať přičítáním mu toho, co mu nepatří, na př. nespravedlnosti, ať prokazováním tvorstvu toho, co patří Bohu, na př. pocty božské, modlářstvím), a to po čtyřicet dva měsíce t. j. na čas. A šelma světská moc protibožská, rouhala se a i v budoucnosti rouhati se bude s dopuštěním Božím i B o h u, popírajíc zejména jeho jsoucnost, i j m é n u j e h o t. j. Bohu, pokud se zjevil, jeho zjevení, i stánku či církvi jeho, ve kterých Bůh přebývá způsobem zvláštním, jmenovitě v nejsvětější svátosti; rouhala se i t ě m, k t e ř í j s o u v n e b i t. j. živým, opravdovým údům církve, kteří se jí drží, stav milosti Boží zachovati hledí, a ovšem i těm, kteří již požívají slávy věčné. (Pravě několikráte, že j í b y l o d á n o t. j. dopuštěno od Boha to ono činiti, naznačuje k důvěře a potěše věřících, že Bůh neopustí svých věrných v čas utrpení, nýbrž k dobrému je obrátí, ježto vše, co Bůh činí neb dopouští, činí a dopouští k dobru svých věrných.)

kteří přebývají v nebi. [7] A bylo jí dáno vésti válku se světci a přemoci je, a byla jí dána moc nad každým pokolením a kmenem i jazykem a národem. [8] I klaněli se jí všichni obyvatelé země, jichž jména nejsou napsána v životné knize Beránka, toho zabitého, od počátku světa. [9] Má-li kdo ucho, poslyš: [10] Odvede-li kdo do zajetí, do zajetí půjde; zabije-li kdo mečem, musí mečem býti zabit. Tu jest (na místě) trpělivost a víra svatých.

[11] A uviděl jsem jinou šelmu, ana vystupuje ze země; měla dva rohy podobné beránkovým a mluvila jako drak. [12] Veškerou moc šelmy první prováděla před tváří její a měla zemi i obyvatele její k tomu, aby se klaněli šelmě prvé, jejíž rána smrtná se zahojila. [13] I činila divy veliké, takže způsobila, aby i oheň s nebe sestoupil na zem před lidmi. [14] A sváděla ty, kteří přebývají na zemi, skrze divy, které bylo

---

7.—8. Protibožské moci světské bude tedy dopuštěno od Boha, aby proti křesťanům válčila vítězně, a to v nejširším slova smyslu, tedy nejen zbraní hmotnou, nýbrž i duchovní (sliby, hrozbami, přemlouváním), a bude ji dopuštěno, aby tak nabyla moci a vlády po celé zemi mezi všemi národy. Ale právě z toho, že se to stane s dopuštěním Božím, jest vidno, že také to bude ku prospěchu církve. Lidé zlí, jichžto jména nejsou napsána v Beránkově knize života, budou sice ji (a tím i ďábla) ctíti poctou nepříslušnou a stavěti se proti Bohu pravému (zbožňovalť některé císaře římské a stavěli jim chrámy, a v jisté formě provádí se modlářství mezi odpůrci Boha a církve v době každé), avšak opravdoví křesťané raději umrou, nežli by se pravému Bohu a Kristu zpronevěřili. O knize života viz 3, 5. Slova „od počátku světa" vztahují někteří s Vulgátou ke slovu „zabitému" ve smyslu jenž od věčnosti byl ustanoven k tomu, aby se za nás obětoval, vzhledem k 17, 8. jest však správnější vztahovati je ke slovu napsána ve smyslu „o nichž Bůh již od věčnosti ví, že v hříších zemrou a proto spaseni nebudou."

9.—10. K útěše křesťanů pravých upozorňuje na to, že pronásledovatelé jejich budou stiženi trestem, a tedy jejich pronásledování vezme konec.

11. Šelmou touto míní se prorok falešný (16, 13; 19, 20; 20, 10), t. j. protibožská moudrost světská; ona vystupuje ze země, jest totiž smýšlení pozemského a bere se za cíli pozemskými; slove šelmou, zvířetem, poněvadž jest prosta ducha vyššího, majíc na mysli cíle smyslné, pozemské; má jen dva rohy, a to beránkovy, t. j. malé, skoro skryté, na význam, že má moc menší a že ji vykonává skoro skrytě, předstírajíc lásku a snahu o blaho a štěstí lidstva, které však nemá, neboť ve skutečnosti mluví a ovšem i jedná jako drak, t. j. lstivě, podvodně, bezbožně, hlásajíc nenávist proti Kristu a církvi jeho.

12. Šelma tato, od Boha odvrácená moudrost světská, provádí veškerou moc šelmy prvé, a to před tváří její, činí totiž v jistém smyslu totéž, co dělá protibožská moc světská (šelma prvá), a to v její službě, pokud totiž nejen hájí, ospravedlňuje a velebí její jednání Bohu i církvi nepřátelské, nýbrž pro ně i ovzduší mezi lidem připravuje a veřejné mínění zjednává. Zejména měla a bude míti zemi a obyvatele její t. j. lidi pozemsky smýšlející k tomu, aby se klaněli šelmě prvé t. j. aby nedbajíce Boha uznávali svrchovanost a neobmezenost protibožské moci světské.

13., 14. Jak Pán Ježíš předpověděl, že vystoupí nepraví učitelé a (s pomocí ďáblovou) budou činiti (falešné) divy a zázraky, aby svedli, kdyby bylo možno, i vyvolené (Mat. 24, 24; Mark. 13, 22), tak i Jan viděl ve vidění svém, jak šelma druhá (moudrost protibožská) bude konati divy t. j. nikoli zázraky skutečné či věci takové, které by přesahovaly všecky síly přírodní, stvořené, a jen mocí božskou mohly se vykonati, nýbrž věci podivuhodné, které sice budou přesahovati vědění a síly člověka, ale ne všecky síly stvořené, pokud totiž budou se konati s pomocí ďáblovou, (ač lze tu mysliti i na takové věci podivuhodné, které spočívají na vyšší známosti sil přírodních se strany člověka), pokud moudrost protibožská k nim poukazuje, aby popřela Boha a zjevení jeho. Pravě, že způsobí, aby i oheň s nebe sestoupil, naráží na Eliáše, k jehož prosbám oheň s nebe spadl na oběť jeho (3. Král. 18, 38). Bude pak ta šelma sváděti ty, kteří přebývají na zemi t. j. ty, kteří odvracejí mysl svou od Boha k věcem pozemským, a to zcela pochopitelně; neboť jako právě ti nejspíše věří pověrám,

jí dáno činiti před šelmou říkajíc obyvatelům země, aby učinili obraz
té šelmy, která má ránu od meče a ožila. [15] A bylo jí dáno uděliti
ducha obrazu té šelmy, aby obraz šelmy také mluvil a způsobil, by
zabiti byli všichni, kteří by se neklaněli obrazu šelmy. [16] I působila
k tomu, aby všichni, malí i velicí, bohatí i chudí, svobodníci i nevolníci učinili si znamení na pravé ruce své neb na čele svém, [17] a aby
nikdo nemohl koupiti neb prodati, leč kdo by měl znamení, buď jméno
šelmy neb číslo jména jeho. [18] Tu jest moudrost (na místě). Kdo má
rozum, sečti číslo šelmy, neboť jest to číslo člověka, a číslo jeho jest
šest set šedesát šest.

KAPITOLA 14.

Ochrana a odměna věrných ctitelů Beránkových. v. 1.—5.*

[1] I uviděl jsem, a hle, Beránek stál na hoře Sionu a s ním sto
čtyřicet čtyři tisíce těch, kteří měli jméno jeho i jméno Otce jeho na-

---

kteří upírají víru ve zjevení, tak také ti nejspíše dají se chytiti zázraky zdánlivými, kteří popírají možnost zázraků skutečných. Zejména bude též sváděti k tomu, aby si učinili obraz šelmy prvé (moci světské, protibožské). A v pohanské říši římské činili si skutečně obrazy takové, a to i duševně, utvořivše si ve své mysli o státní moci představy veliké, jakoby to byl Bůh, i smyslné, utvořivše si skutečné obrazy některých panovníků, aby jim vzdávali poctu božskou. Duševně dělo a děje se to později také jinde.

15. Také bylo dopuštěno šelmě té uděliti ducha obrazu šelmy prvé, moci protibožské, ne sice ve vlastním slova smyslu, nýbrž v tom, aby tu podvodně, tam působením zlého ducha vyloudila z obrazu toho výpovědi neb některá slova, jakož se připomíná v pohanství (Juno Moneta), při mermerismu a spiritismu, aneb tak, že by vpravila lidem velikou představu o něm, takže by lidé, jako by byl živ a mocen, žádali a čekali od něho něčeho, co může dáti pouze Bůh.

16., 17. Také výminečných zákonů domůže se šelma ta proti pravým ctitelům Božím. Způsobilať a způsobí, aby všem bez rozdílu dalo se znamení, a jen ten směl kupovati neb prodávati, kdo by je měl. Znamením tím nemíní znaku viditelného, nýbrž znamení neviditelné, vnitřní smýšlení; předpovídá totiž, že ona šelma (moudrost protibožská) bude působiti k tomu, aby všichni bez rozdílu byli smýšlení stejného, proti Bohu a církvi zaujatého, a aby to smýšlení projevovali jak veřejným přiznáváním se k zásadám oné šelmy prvé (znamení na čele), tak svým jednáním (znamení na ruce), ba aby přední činnost svou obětovali oné šelmě (znamení na ruce pravé), ovšem že potom budou si dávati také nějaká znamení vnější. — Výminečné zákony proti křesťanům, proti církvi dal již císař Julián; v nejnovější době stalo se to ve Francii, v Portugalsku a jinde. Staví se liberálními a humanními i ke zločincům, ale ke katolíkům jsou bezohlednými i ukrutnými.

18. Slova „tu jest moudrost" (na místě) patří k stati předcházející. Jimi upozorňuje, že jest třeba moudrosti (pravé) k tomu, aby člověk nedal se svésti onou moudrostí světskou, Bohu nepřátelskou, a jejími zásadami nepravými. Moudrosti té ovšem křesťan nabývá od Boha, prosí-li za ni, jakož sv. Jakub připomíná výslovně (1, 5). — Udávaje číslo šelmy 666 míní tím as nějaké jméno, jehož písmeny, jsouce brány jakožto značky hodnot číselných, dávají číslo 666. Které jméno to jest, nelze říci ani s pravděpodobností; neboť ať hledí se k abecedě kterékoli (řecké, římské, hebrejské), vždy lze udati veliký počet jmén, jichž písmena podle číselných hodnot svých dávají řečené číslo.

* Líče další vidění, opětně (jako v 7, 9—17), upozorňuje k útěše věřících na ochranu, kterou Beránek, Pán Ježíš, poskytuje svým věrným v čas pronásledování, a na odměnu, kterou jim dá v nebesích.

1. Sionem (Jerusalemem) označuje dle výkladu jedněch nebe, dle jiných církev neb Jerusalem pozemský; spíše však jest jím rozuměti církev vůbec, tedy i bojující i vítěznou; stojíť Beránek uprostřed obou, v bojující jako vůdce, obrance a strážce, ve vítězné jako král vítězný, jenž své věrné odměňuje a s nimi se raduje. Těmi, kteří byli s ním, někteří rozumějí vzhledem k v. 4. panice a panny, dovozujíce z toho zároveň nejen přednost panictví před stavem manžel-

psáno na čelech svých. [2] A uslyšel jsem hlas s nebe jako hukot mnoha
vod a jako rachot velikého hromu, a ten hlas, který jsem uslyšel, byl
jako (hlas) citerních pěvců, kteří hrají na své citery. [3] I zpívali (jako)
píseň novou před trůnem a před čtyřmi živočichy a před starci, a nikdo
nemohl se naučiti té písni, leč oni sto čtyřicet čtyři tisíce, kteří jsou
vykoupeni ze země. [4] To jsou ti, kteří se neposkvrnili s ženami, neboť
jsou panici; ti jsou to, kteří následují Beránka, kamkoli jde. Oni byli
koupeni z lidí jako prvotiny pro Boha a pro Beránka [5] a v ústech
jejich lež se nenalezla, neboť jsou bez poskvrny.

Ohlašuje příští soud a porážku šelmy a jejích ctitelů. v. 6.—20.*

[6] A uviděl jsem jiného anděla, an letí uprostřed nebe a má evangelium věčné, aby je zvěstoval obyvatelům země, a to každému národu

ským, nýbrž i to, že se jim dostane odměny nad jiné zvláštní (sv. Cyprián, Augustin, Jeronym, Bisping, Rohling, Gallois, Drach a j.), jiní však myslí, že se jimi označují podobně jako v. 7, 4. vyvolenci vůbec, i ti, kteří jsou již v nebi, i ti, kteří tam ještě přijdou, ač slova volena jsou tak, aby se zároveň vyjádřilo, že stav panický má přednost před manželským. Náhled tento pokládáme za správnější jednak proto, poněvadž se nezdá, že by těmito tisíci směli se rozuměti jiní nežli v 7, 4., jednak že také jinde v Písmě sv. (na př. 2. Kor. 11, 2) pannami rozumějí se svatí vůbec pro svoji čistotu duše, s kterou Bohu sloužili a s kterou přicházejí vstříc Kristu odplatiteli, když přichází z tohoto světa je odvolat. Praví-li se ve v. 4., že se neposkvrnili s ženami, nevytýká se tím nic jiného, nežli jejich svatost a bezúhonnost vnitřní, kterou ovšem projevovali také skutky. Na čele měli napsáno jméno Beránkovo i jméno Otce jeho na znamení, že jsou trvalými vyznavači a ctiteli Ježíše Krista i Boha Otce a že proto Pán Ježíš i Otec je uznává za své (Mat 10, 32).

2.—3. Slyšel hlas či zpěv tak silný a plný, že co do síly podobal se hukotu mnoha vod a rachotu hromu, co do líbeznosti zpěvu citerních pěvců, kteří zpívají hrajíce na citeru. Byl to zpěv těch, kteří byli s Beránkem. Zpívali píseň novou, které mimo ně nikdo nemohl se naučiti ji zazpívati. Rozumějí-li se pěvci těmi pouze světci v nebi, jest písní tou pouze onen chvalozpěv, kterým svatí v nebi Boha oslavují, děkujíce mu za oslavu a blaženost, které se jim dostalo milostí jeho; rozumíme-li však jimi vyvolence vůbec, i pokud jsou ještě na zemi, i pokud jsou již v nebi, lze mysliti onou písní i tu oslavu, kterou praví křesťané na zemi Bohu vzdávají živým vyznáváním své víry a věrným konáním vůle jeho, i ten chvalozpěv, kterým světci oslavují Boha Otce v nebesích. Chvalozpěv ten nemůže ovšem nikdo pěti mimo ony vyvolence, jakož o svatých v nebi jest patrno, o vyvolencích pak na zemi ještě žijících vidno z toho, že k tomu, aby kdo mohl opravdově Bohu sloužiti a ho oslavovati, jest třeba být s Kristem ve spojení jeho milostí. (Slova jako, které jsme dali do závorky v řeckém textě není).

4. Následují Beránka, kamkoli jde, t. j. následovali a následují vůle jeho již na zemi, konajíce přikázání jeho a užívajíce prostředků, které on ustanovil ke spáse, a následují a následovati budou jeho vůle v nebi, jsouce účastni jeho blaženosti. Oni jsou koupeni či účinně vykoupeni drahou krví Kristovou z lidí t. j. ze všech národů, a to jako prvotiny pro Boha a pro Beránka, t. j. jakožto vyvolenci Boží, kteří se Bohu zasvětili, od něho posvěceni byli a proto jsou hodni, aby byli v čele veškerého tvorstva pozemského.

5. K slovům „jsou bez poskvrny“ Vulgáta doplňuje slova „ante thronum Dei“, před trůnem Božím, jichž není v textě řeckém.

* Ukazuje na soud a na tresty, které stihnou šelmu mořskou a její ctitele; činí to i k další utěše spravedlivých i na výstrahu zlým.

6., 7. Uprostřed nebe, t. j. v zenitu; evangelium věčné, t. j. božský úradek od věčnosti pojatý a pro celou věčnost platný, že totiž jen v synovské bázni a v službě Bohu jest spása a že dobré zvítězí nad zlem. Úradek ten jest evangeliem či zvěstí radostnou pro všecky dobré, jmenovitě pro ty, kteří skupili se kolem Beránka věrou pevnou a živou; jest však i výstrahou pro ty, kteří se dali ve službu šelmě; neboť jestli lidé ukazují na svá práva a jich se domáhají a hájí, má též Bůh svá práva nezadajná, a to naprostá, a ačkoli nyní dopouští, aby jich lidé nedbali, a ve své shovívavosti mlčí mnohdy k jich porušo-

i pokolení a jazyku i kmenu, 7 volaje hlasem velikým: Bojte se Boha
a vzdejte mu čest, neboť přišla hodina soudu jeho, a pokloňte se tomu,
jenž stvořil nebe i zemi a moře i prameny vod.
8 A jiný anděl, druhý, následoval řka: Padl, padl Babylon ten ve-
liký, jenž hněvným vínem smilství svého napájel všecky národy. 9 A jiný
anděl, třetí, následoval po nich volaje hlasem velikým: Bude-li kdo
klaněti se šelmě a obrazu jejímu a přijme-li znamení na čelo své neb
na ruku svou, 10 bude také píti z vína hněvu Božího, které bude smí-
šeno čisté v kalichu prchlivosti jeho, a bude trápen ohněm a sírou
před anděly svatými a před Beránkem. 11 A dým trápení jejich bude
vystupovati na věky věků, a nebudou míti odpočinku ve dne ani v noci
ti, kteří se klaněli šelmě a obrazu jejímu a kteří přijmou znamení jména
jejího. 12 Tu jest (na místě) trpělivost věřících, kteří zachovávají při-
kázání Boží a víru Ježíšovu. 13 I uslyšel jsem hlas s nebe, an praví

---

vání, přijde přece doba, kdy bude také vyhledávati práv svých, a běda tomu, kdo jich neuzná včas. Pravě „bojte se Boha", anděl staví bázeň Boží proti bázni před šelmou ve smyslu „bojte se nikoli šelmy, protibožské moci světské, nýbrž Boha, svého to tvůrce a soudce." Soudem míní sice také soud obecný, předem však ten soud, který Bůh opět a opět vykonává, když různým způsobem trestá zlé.

8. Slovy, která upomínají na Is. 21, 9., ohlašuje soud nad Babylonem, jímž jedni rozumějí Řím pohanský jakožto představitele pohanské říše římské, jiní světskou moc v jejím vrcholu, neb antikrista, neb hlavní město říše protibožské na konci světa, neb Řím, pokud by se stal ke konci světa hlavním městem říše novopohanské. Spíše však označuje se jím podobně, jako šelmou mořskou, také moc světská, protibožská a proticirkevní, ale jmenuje se Babylonem, poněvadž se myslí předem na tu říši, která byla v době Janově na jevišti světovém, na říši římskou, jejížto představitelem byl pohanský Řím, mnohdy Babylonem zvaný (1. Petr. 5, 12), a poněvadž jméno to hodilo se na všecky obměny protibožské moci světské. Donucovaliť v Babyloně (na Eufratě) věrné ctitele Boží k modlářství a pronásledovali ty, kteří klaněť se modlám nechtěli. — Minulým časem padl naznačuje se jistota pádu řečeného Babylona. Padne jistě, a to proto, poněvadž hněvným vínem smilství svého napájel všecky národy t. j., poněvadž jsa oddán modlářství a sváděje k modlářství a k odpadu od Boha také jiné, uvalil na sebe hněv či trestající spravedlnost Boží. Smilstvím totiž míní se zde modlářství neb vůbec odpad od Boha a svádění k odpadu tomu. Víno hněvné či víno hněvu jest hněv či trestající spravedlnost Boží (Is. 18. 6; Jer. 51, 7.). Také však možno vínem hněvným rozuměti zlou žádostivost, pokud rozněcuje vášně a žádosti zlé.

9.—11. Ohlašuje porážku a pád následovníků a ctitelů šelmy mořské (moci protibožské). Smysl jest: všichni, kteří se budou kořiti moci protikřesťanské a následovati ji v protikřesťanském a protibožském smýšlení jejím, (budou také píti z vína hněvu Božího) zakusí na sobě hněv Boží, budou potrestáni, a to přísně, neboť budou píti víno to čisté, nesmíšené s vodou milosrdenství Božího, ale smíšené s různými příměsky trest zvyšujícími. (Naráží na obyčej míchati do vína věcí, kterými se opojnost jeho zvyšovala). Zakusí hněv ten před anděly a před Beránkem, neboť oni byli jim k ochraně a ku spáse, lidé ti však odmítli podávanou jejich pomoc a milost. Ohněm a sirou naráží as na zkázu Sodomy a Gomorry a naznačuje jimi muka pekelná (19, 20; 20, 10.). — Dýmem trápení na věky vystupujícím a zbavením všeho odpočinku značí věčnost těch muk.

12. Upozorňuje, kterak třeba trpělivosti a vytrvalosti pravým ctitelům Božím (doslovně: svatým), aby také v dobách utrpení a pronásledování zůstali Bohu věrni.

13. Povzbuzuje věrné ctitele Boží k vytrvalosti upozorněním na věčné trvání blaženosti nebeské: ti totiž, kteří v Pánu umírají, jsou blahoslaveni hned od té chvíle, jak umrou, ježto zásluhy dobrých skutků provázejí je na věčnost, a byť museli nějaký čas pobýti v očistci, mají přece i tam oblažující jistotu, že do nebe přijdou. Slova andělova potvrzuje sám Duch sv. slovem Ano (ano, jsou blahoslavení) a naznačuje jistou měrou, v čem blaženost jejich bude záležeti,

(ke mně): Napiš: Blahoslavení mrtví, kteří v Pánu umírají, od té chvíle. Ano, praví Duch, ať odpočinou od svých námah, neboť skutky jejich jdou s nimi.

[14] A uviděl jsem, a hle, oblak bělosvětlý, a na oblaku seděl někdo, jenž byl podoben Synu člověka; měl na hlavě korunu zlatou a ve své ruce srp ostrý. [15] A jiný anděl vyšel z chrámu volaje hlasem velikým na toho, jenž seděl na oblaku: Pusť srp svůj a žni, neboť přišla hodina, aby se žalo, poněvadž uschla žeň pozemská. [16] I pustil ten, jenž seděl na oblaku, srp svůj na zem, a země byla požata.

[17] A jiný anděl vyšel z chrámu nebeského a měl také srp ostrý. [18] A jiný anděl vyšel z oltáře maje moc nad ohněm, a zvolal hlasem velikým na toho, jenž měl srp ostrý: Pusť srp svůj ostrý a seber hrozny vinice pozemské, neboť uzrály bobule její. [19] I pustil anděl srp svůj na zem a obral vinici pozemskou a vrhl do velikého lisu hněvu Božího. [20] A ten lis byl stlačen vně města, a vyšla krev z lisu až po uzdy koní za tisíc šest set honů.

---

v tom totiž, že odpočinou navždy od svých námah, od svých útrap a bolestí a všeho, co by kalilo blaženost jejich, a to proto, poněvadž skutky, t. j. zásluhy dobrých skutků jejich půjdou s nimi, aby byly odměněny.

14.—20. Předpovídá soud nad zlými (nad ctiteli šelmy) pod obrazem žně a vinobraní.

14. Andělem tímto někteří rozumějí anděla jakožto zástupce Kristova, jiní člověka jakožto vykonavatele soudu Božího nad říší římskou, jiní Krista Pána, a to po našem soudě správně. Neboť na něho jediné lze nejvhodněji vztahovati to, co se tu vypovídá o tom andělu, že totiž seděl na oblaku (Dan. 7, 13. Mat. 24, 30), měl korunu zlatou jakožto znamení vlády a vítězství nad nepřáteli (věnec zlatý), a to že se nazývá podobným Synu člověka jako v 1, 13. a Dan. 7, 13. Není proti tomu, že se jmenuje andělem jiným, neboť slovy těmi vytýká se pouze to, že vystupuje jiná osobnost, ani nevadí, že ve v. 15. anděl mu dává rozkaz, neboť rozkaz ten dává mu nikoli jménem svým, nýbrž oznamuje mu jako člověku (Bohočlověku) vůli Boží, hodinu soudu, o které dle Mark. 13, 32. (Mark. 24, 36. pozn.) neví ani Syn člověka, k tomu totiž, aby o tom poučil jiné. Seděl pak na oblaku na znamení soudu, který se hotovil vykonávat. Světlost oblaku ukazuje na jeho velebnost a slávu, srp jakožto nástroj žně na jeho moc soudcovskou,

15. Uschlou či zralou žní pozemskou (zralým obilím) míní lidi zlé, ku potrestání zralé, a myslí nejen na potrestání při posledním soudě, nýbrž i na to, které vůbec se děje různým způsobem v dobách různých nad zlými. Žeň ta dozrála, t. j. dovršila se zloba jejich. — Jiný anděl vyšel z chrámu, totiž nebeského; nebe totiž představuje se mu jako chrám. Anděl ten slove jiným buď vzhledem k v. 6., 8., 9., aneb vzhledem k v. 14., pokud totiž také Syn člověka nazývá se andělem (poslem, poslaným), aneb spíše proto, že anděl patří zde toliko k vidění a nenaznačuje se jím nic jiného nežli to, že Pán Ježíš jako člověk přijímá rozkazy od Otce.

17—20. Předpovídá soud nad zlými pod obrazem vinobraní. Anděl vyšel se srpem jako vykonavatel soudu Božího, a to ve službě Krista Ježíše, jemuž jest dán veškeren soud (Jan 5, 22); a jiný anděl vyšel z oltáře nebeského, z toho zajisté, o kterém byla řeč v 6, 9. a pod kterým duše mučedníků volaly o pomstu, naznačuje tak, že volání jejich jest vyslyšeno, a nastala doba, aby krev jejich byla pomstěna, odpůrci církve potrestáni. Měl moc nad ohněm hněvu Božího, pokud totiž byla mu dána, aby vykonal trest. Je také ve službě Kristově. Vinicí označuje sice veškeré lidstvo, od něhož čekají se skutky dobré, přihlíží však jen ke zlým, k hroznům shnilým, jakož patrno jednak ze slov lis hněvu Božího (v. 19.), jednak z toho, že dvakráte připomíná se tu země (vinice pozemská) jako obraz smýšlení pozemského. Uřezané hrozny (shnilé) vrhl do lisu hněvu Božího, t. j. nespravedlivým dal cítit hněv (trestající spravedlnost) Boží tresty na ně dopadlými, časnými, neb i věčnými, pokud by totiž ve svém odporu proti Bohu a církvi setrvali zatvrzele. Trestů těch však neuložil jim anděl, nýbrž Kristus jakožto ten, jemuž byl dán veškeren soud; proto nepraví, že anděl

5. Vidění sedmi misek hněvu Božího. k 15.—16.*

KAPITOLA 15.

Příprava k vylití misek hněvu Božího. v. 1.—8.

1 A uviděl jsem jiné znamení v nebi, veliké a podivné, sedm
andělů s posledními sedmi ranami; v nich totiž byl dokonán hněv Boží.
2 A uviděl jsem jako moře sklenné, smíšené s ohněm, a ty, kteří
zvítězili nad šelmou a jejím obrazem i nad číslem jména jejího, ani
stojí při moři sklenném s citerami Božími 3 a zpívají píseň Mojžíše,
služebníka Božího, a píseň Beránkovu řkouce: Veliké a podivné jsou
skutky tvé, Pane Bože všemohoucí; spravedlivé a pravé jsou cesty
tvoje, králi národů. 4 Kdo nebude se báti tebe, Pane, a nebude velebiti

---

tlačil lis, nýbrž že lis byl tlačen (šlapán) totiž od Krista. Při slovech „vyšla krev po uzdy koní“ . . . přechází od obrazu vinobraní a lisování k obrazu války; mnohé zajisté z těch soudů, které se tu označily, děly a díti se budou válkami. Krevní moře to rozšířilo se na 16.000 honů, t. j. do všech čtyř stran světových. Ukazuje se tak velikost a rozsah trestů. Číslo 16.000 povstalo násobením čísla 4, které značí svět, čtyři světové strany, sebou samým a tisícem.)

* Pod obrazem vylití misek hněvu Božího představuje soudy Boží nad Babylonem či protibožskou mocí světskou, a to tak, že jako úvodem nejprve podává titul neb obsah vidění toho (15, 1.), a vítězný chvalozpěv těch, kteří nad šelmou zvítězili, ukazuje tím opět na ochranu a odměnu, které se dostává věrným ctitelům Beránkovým (v. 2.—4.), potom líčí vystoupení sedmi andělů se sedmi miskami hněvu Božího (v. 5.—8.), a to, kterak jeden anděl po druhém misku hněvu toho vylévá.

1. Znamení, t. j. obraz věcí budoucích. Andělé jakožto vykonavatelé soudů Božích mají zasaditi sedm ran posledních; zove je posledními vzhledem k tomu, že po nich na tomto světě nepřijdou jiné, nýbrž jak budou vykonány, naplněn bude hněv Boží, nastane pád nepřátel úplný, soud poslední. Ale rány ty začaly se vykonávati již za dob Janových a budou se konati až ke konci světa. Počtem sedm totiž, jakožto počtem, který značí povšechnost, celek, naznačuje se alespoň, jak se zdá, nikoli, že by jich bylo jen sedm, nýbrž jejich veškerost i to, že Bůh všech andělů ke svým soudům může použiti.

2. O tom, co znamená moře sklenné, jsou různá mínění. Vykládají je o pokání, o Písmě sv., o křehkosti tohoto života, o vrátkosti pohanstva, o velebnosti a nevystižitelnosti bytosti božské. Ale jako v 4, 6., tak i zde k souvislosti nejvíce přiléhá výklad, dle něhož moře sklenné znamená nesmírnost, nevystihlost a spolu i bezúhonnost a čistotu soudů Božích (viz 4, 6. pozn.); jsouc smíšeno s ohněm značí zápal, žár hněvu Božího (trestající spravedlnosti Boží) proti nepřátelům jeho království (církve). Při moři tom, t. j. na břehu jeho a tedy v bezpečnosti byli ti, kteří zvítězili nad šelmou či světskou mocí protibožskou, nedavše se od ní strhnouti k odpadu od Boha a od Krista, i nad obrazem jejím, t. j. nad předsudky a všelikým míněním, které lidé světští si učinili o její svrchovanosti, jakoby nad ni nebylo, a nad číslem jména jejího, t. j. nad přítomným nátlakem a útiskem, který působí představitel moci světské tu kterou dobu právě panující. Měli citery Boží, t. j. takové, které byly určeny, zasvěceny ke chvále Boží.

3.—4. Stojíce při řečeném moři patřili zajisté na porážku nepřátel církve a zapěli píseň Mojžíšovou, t. j. takovou, která ne co do formy, nýbrž co do vítězoslavného obsahu svého podobala se oné písni, kterou Mojžíš zapěl s lidem, když přešed moře Rudé stál s lidem na břehu mořském a patřil na záhubu tonoucích nepřátel. Také Beránkovou slove ona píseň, a to proto, že se vztahuje k oslavě Beránka, jenž překonav ďábla vede nás k vítězství nad nepřáteli spásy. Velebí pak písní svojí velikost a podivnost soudů Božích, která právě v tom se jeví, že Bůh pomáhaje svým věrným působí, aby slabost (jejich) vítězila nad zdánlivou všemohoucností (nad protibožskou mocí světskou, která s dočasným úspěchem se staví proti církvi a věřícím). — Kdo nebude se báti tebe bázní nikoli otrockou, nýbrž takovou, která zahrnuje alespoň počáteční lásku; neboť kdo žádné lásky k Bohu nemá, neoslavuje ho. Pří-

jména tvého? Neboť ty jediný jsi svatý, vždyť všichni národové přijdou
a pokloní se před tebou, poněvadž soudy tvoje přišly na jevo.
[5] A potom jsem uviděl, i otevřel se chrám stánku svědectví v nebi,
[6] a sedm andělů vyšlo z chrámů se sedmi ranami, oblečeni v čisté
roucho lněné, běloskvoucí a přepásáni na prsou pásy zlatými. [7] A jeden
ze čtyř živočichů dal sedmi andělům sedm misek zlatých, plných hněvu
Boha živého na věky věkův. [8] I naplnil se chrám dýmem od velebnosti
Boží a od moci jeho, a nikdo nemohl vejíti do chrámu, dokavad se
nevykonalo sedm ran těch sedmi andělů.

KAPITOLA 16.

Andělé vylévají sedm misek hněvu Božího. v. 1.—21.

[1] I uslyšel jsem hlas veliký z chrámu, an praví sedmi andělům:
Jděte a vylijte sedm misek hněvu Božího na zem. [2] I odešel první
a vylil misku svou na zem, a povstaly vředy kruté a bolestivé na li-
dech, kteří měli znamení šelmy, a na těch, kteří se klaněli obrazu je-
jímu. [3] A druhý anděl vylil svou misku na moře; i nastala krev jako
mrtvého, a pomřela všecka bytost živá v moři. [4] A třetí anděl vylil
svou misku na řeky a na prameny vod; i povstala krev. [5] A uslyšel
jsem anděla vod, an praví: Spravedlivý jsi, Pane, jenž jsi a jenž jsi

---

čina, proč tak Boha velebí, jest v tom, že Bůh jest svatý, či ve svém působení srovnává se se svou svatostí a řádem mravním a ve svém jednání s lidmi veden jest láskou. Že jest svatý, dokazuje z toho, že všichni národové k němu přijdou a se mu pokloní v přesvědčení, že on jediný může a chce vyhověti potřebám jejich; a poznati to budou moci, poněvadž soudy jeho přišly, t. j. přijdou na jevo, ukáže se, že Bůh vyhledává spásy duší i při soudech, které vykonává.

5.—7. Nebe představuje se tu jako chrám stánkový (podoby stánkové), ve kterém se chová svědectví, t. j. věčný zákon Boží, dle něhož tvorstvo rozumné spravuje a soudí. Z chrámu toho, z nebe vyšli andělé jakožto vykonavatelé soudů Božích. Proto obdrželi každý po misce plné hněvu Božího, aby jej vylili na zem (16, 1.) či aby vykonali tresty nad lidmi smýšlení pozemského. Obdrželi je od jednoho ze čtyř živočichů (zástupců to veškerého tvorstva), na nichž trůn Boží spočívá (4, 6.), na význam, že s trůnu Božího, od Boha stanoveny jsou ty rány a tresty, které mají vykonati.

8. Slovy „naplnil se chrám dýmem od velebnosti a moci Boží" ukazuje se nejen na nesmírnost velebnosti Boží, nýbrž i na velikost hněvu jeho, t. j. na velikost trestů, které trestající spravedlnost Boží sešle; slovy „nikdo nemohl vejíti do chrámu" . . . naznačuje se, že trestající spravedlnost Boží působí hrůzu i ve spravedlivých.

16, 1. Ve vidění uslyšel hlas Boží z chrámu, t. j. s nebe: vylijte sedm misek . . ., t. j. vykonejte zasloužené tresty na zem, t. j. na lidech na zemi bydlících a pozemsky smýšlejících.

2. Rána tato, jakož i všecky následující upomínají na rány egyptské. Poněvadž se představují ve vidění jako symboly, netřeba bráti je doslovně, alespoň ne všecky, nýbrž jen jako obrazy velikých ran a pohrom, které stihnou svým časem nepřátele Boží a církve, a to také nejen jako trest, nýbrž i jako vyzvání, aby se polepšili. O znamení šelmy a jejím obraze viz 13, 13.—17. pozn.

3. vylil misku na moře národů od Boha odvrácených; krev jako mrtvého, t. j. zabitého ve válce. Pomřela všecka bytost živá v moři jest řečeno hyperbolicky, s nadsázkou ve smyslu „mnoho jich pomře", totiž tou bídou a hladem, které nastanou po válkách.

4. Řeky a prameny vod znamenají zdroje a prameny štěstí a blahobytu; ty promění se v krev, stanou se zdrojem, příčinou bojů a krveprolití.

5.—6. Anděl vod, t. j. veškerost andělů, kteří jsou postaveni nad prameny blahobytu, chválí po třetí ráně to, co Bůh usoudil vykonati na lidech proti

byl, svatý, že jsi to usoudil, [6] neboť prolili krev věřících i proroků,
a dal jsi jim píti krev. Hodni jsou toho. [7] A uslyšel jsem oltář, an
praví: Ano, Pane Bože všemohoucí, pravé jsou a spravedlivé soudy
tvé. [8] A čtvrtý anděl vylil svou misku na slunce; i bylo mu dáno rozpáliti lidi ohněm, [9] a lidé byli rozpáleni vedrem velikým; i rouhali se
jménu Boha, jenž má moc nad těmito ranami, a neučinili pokání, aby
mu vzdali chválu. [10] A pátý anděl vylil svou misku na trůn šelmy;
i zatmělo se království její, a (lidé) se kousali na svých jazycích pro
bolest [11] a rouhali se Bohu nebeskému pro své bolesti a pro své vředy,
ale nečinili pokání ze svých skutků.
[12] A šestý anděl vylil svou misku na velikou tu řeku Eufrat;
i vyschla voda její, aby se připravila cesta králům od východu slunce.
[13] A viděl jsem z úst drakových a z úst šelmy a z úst nepravého
proroka vycházeti tři duchy nečisté jako žáby. [14] Jsou to totiž duchové
zloduchů, kteří činí divy; oni vycházejí na krále celého okrsku zemského, aby je shromáždili k válce v den veliký Boha všemohoucího.
— [15] Hle, přicházím jako zloděj; blahoslavený jest, kdo bdí a zacho-

---

němu se stavících, že totiž proměnil prameny blahobytu v krev; neboť oni to zasloužili svým jednáním protibožským, jmenovitě proléváním krve věřících (doslovně světců) a proroků či učitelů křesťanských. Dal jim píti krev, t. j. uvrhne je v tíseň a bídu (které nastanou hrůzami válečnými).

7. I ten oltář, pod nímž duše mučedníků volaly o pomstu (6, 9. 10), jeví radost nad tím, že vyslyšeny jsou prosby jejich, aby byli potrestáni nepřátelé církve. Místo správného „uslyšel jsem oltář“ bylo by dle Vulgáty: uslyšel jsem jiného od oltáře.

8.—9. Jako v předešlých verších země a moře bere se ve smyslu obrazném, tak zde i slunce; zejména pal (žár) jeho značí trápení toho života, vylití misky na slunce rozmnožení těch útrap a bolestí. Oheň jest obrazem hněvu Božího či spravedlnosti jeho.

10.—11. Trůn značí vládu té které moci od Boha odvrácené, tma stav neblahý, úpadek.

12. Eufrat značí zde překážku (vůli Boží), která posud bránila, aby nepřátelé církve nemohli plnou měrou vystoupiti proti ní; vysušení jeho znamená odstranění té překážky (dopuštění Boží). Odstranění to jest sice zdánlivě ve prospěch nepřátel („králů od východu“), ale, jak ukazuje v. 16., konec výpravy jejich proti církvi bude přece jen jejich záhuba (budouť shromážděni v Harmagedonu, na hoře záhuby). Neprávem myslí tu někteří pouze na Atillu vzhledem k říši římské; rozumějíť se zajisté také vlády věků pozdějších, kterým Bůh dopustil nebo dopustí vystupovati proti církvi i vítězně, kteréž však konečně přece zanikly neb zaniknou neb porážku utrpí.

13.—14. Z úst drakových a z úst šelmy mořské i proroka nepravého viděl vycházeti duchy nečisté jakožto znamení, jakým duchem prodchnuti a vedeni jsou oni králové, pro něž Eufrat vyschl. Byliť to duchové zloduchů či demonů, kteří vycházeli na ony krále neb vlády, aby v nich vzbudili smýšlení proticírkevní, protibožské. Vycházeli nejen z tlamy drakovy (satanovy), jenž jakožto kníže toho světa (Jan 14, 30.) staví se vůbec proti Kristu, aby uhájil proti němu své vlády nad světem, nýbrž i z tlamy šelmy mořské či světské moci protibožské a z úst protibožského proroka, jak jmenuje šelmu pozemskou či světskou moudrost protibožskou; neboť tito jsou hlavní zřízenci neb prostředníci drakovi, a tentýž duch, který jest v drakovi, proniká i je; přijali ho od draka. Jmenováním všech tří upozorňují se pravověrci na velikost nebezpečenství, které jim hrozí přímo neb nepřímo od ďábla. Z tohoto vlivu ducha zlého vysvětliti lze mnohé zjevy v dějinách, zejména záští a nenávist mnohých proti církvi, ničení církevních památek, soch, kostelů a j. Dnem velikým Boha všemohoucího míní se den soudu Božího nad nimi. Byť vítězili dočasně nad církví, konec bude veliký den Boží, veliká porážka jich.

15. Poněvadž shluknutí se nepřátel proti církvi (i Boží soudy nad nimi) bývá také těžkou zkouškou pro věřící, sv. Jan přerušuje líčení své a jako v zá-

vává roucha svá, aby nechodil nahý, a aby neviděli hanby jeho. —
[16] I shromáždil je na místo, které po hebrejsku slove Harmagedon.
[17] A sedmý anděl vylil svou misku na vzduch; i vyšel hlas veliký
z chrámu od trůnu a pravil: Stalo se. [18] A nastalo blýskání a hřímání
a hromobití; i zemětřesení stalo se veliké, jakého nebylo nikdy, co lidé
byli na zemi; takové zemětřesení, tak veliké. [19] A roztrhlo se město to
veliké ve tři části, a města pohanská padla, a Babylon ten veliký přišel
na paměť před Bohem, aby mu dal kalich vína prchlivého hněvu svého.
[20] A všeliký ostrov utekl, a hory nebyly nalezeny. [21] Také kroupy veliké
jako centy padaly s nebe na lidi, a lidé rouhali se Bohu pro ránu
krupobití, neboť jest to rána velmi veliká.

6. Vidění záhuby tří nepřátel církve* 17, 1.—20, 15. a) Pád Babylona. 17, 1.—19, 10.

KAPITOLA 17.

Líčí povahu a trestuhodnost Babylona. v. 1.—18.

[1] I přišel jeden z těch sedmi andělů, kteří měli sedm misek, a mluvil
se mnou řka: Pojď, ukážu ti soud nad nevěstkou tou velikou, která
sedí na mnoha vodách, [2] s kterou králové pozemští smilnili a jejíž
vínem smilným opojili se obyvatelé země. [3] A dovedl mě v duchu na

věrce obrací se k pravověrcům s výstrahou a napomenutím, aby bděli a vedli život ctnostný, by snad při nastalé zkoušce neukázali se nahými, t. j. slabými ve víře a špatnými v příčině mravní, a aby nebyli potrestáni. Přicházíť Pán náhle nejen když odvolává s toho světa, nýbrž i když dopouští zkoušky.

16. Harmagedon, t. j. hora Magedon; na místě tom, t. j. v údolí magedonském v pokolení Manasses, utrpěli porážku velikou králové kananejští od Báráka (Soudc. 5, 9.) a Israelité od Egypťanů (4 Kr. 23, 29); proto sv. Jan užívá jména toho obrazně o záhubě. Slovy „shromáždil je Bůh na místo Harmagedon“ chce tedy říci, že Bůh způsobí jim úplnou porážku, záhubu.

17. Stalo se totiž všecko to, co bylo nařízeno ve v. 1.

18. Srovn. 11, 19.

19.—20. Městem tím velikým, podobně jako i Babylonem míní protibožskou moc světskou, která jest právě na jevišti světovém (14, 8); jejím roztržením úplnou porážku její, městy pohanskými jednotlivé obce a společnosti od Boha odvrácené, proticírkevní, ostrovy a horami jednotlivé říše protibožské. Zove je ostrovy vzhledem k jejich rozsáhlosti, horami vzhledem k jejich vládě a moci; jejich utíkáním značí se jejich slabost proti Bohu (moc jejich utíká, mizí proti moci božské).

* Vidění toto souvisí s předešlým, neboť jeden z těch andělů, o nichž byla řeč při vidění předešlém, vystupuje a činí zjevení Janovi. Vidí pak nejprve zkázu Babylona (17, 1.—19, 10.), potom záhubu ostatních nepřátel (19, 11.—20, 15.). Zkázu Babylona (příslušné moci světské, protibožské) vyličuje tak, že nejprve ukazuje na jeho povahu a trestuhodnost (k. 17.), potom představuje jeho pád (k. 18.) a připojuje chvalozpěv blahoslavenců (19, 1.—10.).

1. Nevěstkou, která dle v. 5. měla jméno Babylon, rozumějí podobně jako ve 14, 8. a 16, 19., jedni pohanskou říši římskou, pohanský Řím, jiní říši protikřesťanskou, neb zpohanštělý Řím na konci světa. Vzhledem k tomu však, co bylo řečeno při 14, 8., pokládáme za správné, že také zde Babylonem, nevěstkou, rozuměti jest vůbec světskou moc od Boha odvrácenou, protikřesťanskou; ale že nazývá se Babylonem, poněvadž předem se myslí na Řím pohanský, mnohdy Babylonem zvaný, a že to jméno se hodí na všecky obměny protibožské moci světské. Nevěstkou zove se pro její převrácenost a neřesti. Sedí na vodách, t. j. vládne nad mnoha národy.

2. t. j. byli s ní ve spojení, a dali se jí ovládati.

3. Na poušť uvádí Jana ve vidění na význam zpustošení, které stihne moc protibožskou. Nelíčí však hned zpustošení toho, nýbrž dříve pod obrazem

poušť. I uzřel jsem ženu, ana sedí na šelmě šarlatové, plné jmen rouhavých, se sedmi hlavami a deseti rohy. 4 A ta žena byla oděna nachem a šarlatem a ozdobena zlatem a drahokamem i perlami, majíc ve své ruce kalich zlatý, plný ohavnosti a nečistoty svého smilství 5 a na čele svém napsané jméno: „Tajemství; Babylon ten veliký, matka smilství a ohavností zemských.“

6 A uviděl jsem tu ženu, ana jest opojena krví věřících a krví mučedníků Ježíšových. I podivil jsem se velice spatřiv ji. 7 A anděl mi řekl: Proč se divíš? Já ti povím tajemství té ženy i té šelmy, která ji nese, která má sedm hlav a deset rohů 8 Šelma, kterou jsi uzřel, byla a není, a ona vystoupí z propasti a půjde v záhubu. I budou se diviti obyvatelé země, jichžto jména nejsou napsána v knize života od ustanovení světa, když uzří šelmu, že byla a není (a opět tu bude). 9 Tu jest na místě rozum, který má moudrost. Sedm hlav jest sedm hor, na nichž žena sedí, 10 a sedm králů jest to; pět jich padlo, jeden jest nyní a jiný ještě nepřišel, a když přijde, musí zůstati (jen) malou chvíli. 11 A tou šelmou, která byla a není, jest i ten osmý; on jest také z těch

---

ženy sedící na šelmě vyličuje stav protibožské moci světské, ve kterém bude v čas odsouzení svého. Ona sedí na šelmě, má totiž právě v držení vládu, jest na jevišti světovém, vládu tu však vykonává na šelmě barvy šarlatové, t. j. s krutostí a krvežíznivostí, prolévajíc i krev mučedníků (v. 6.), a jest plna jmen rouhavých, plna odporu a zlosti proti Bohu. (Srovn. též 13, 1.)

4. Byla oděna a ozdobena nádherně na význam velikého bohatství a veliké moci; v ruce měla kalich plný ohavností na znamení, že své moci a svého bohatství zneužívá k věcem nepravým, proti Bohu a církvi.

5. Na čele měla jméno, jakož mívaly nevěstky; naznačuje se tím, že povaha její, odvrácenost od Boha, není tajemstvím, nýbrž vůbec známa. Nese pak jméno tajemství, Babylon atd.; ačkoli totiž povaha protibožské moci není neznáma, jest přece tajemstvím to, že taková říše protikřesťanská vystupuje a trvá ještě tolik roků po dokonaném již díle vykupitelském, kterým ďáblova moc byla zlomena.

6.—8. Jan spatřiv ženu tu podivil se nejspíše proto, že teprve nyní uzřel ji, a to na šelmě, ač šelmu spatřil již dříve (13, 1.—4.), snad i proto, že nevěděl, v kterém poměru jest žena k šelmě. Anděl proto vysvětluje mu tajemství, t. j. to, co mu bylo tajemným, podivuhodným; praví, že šelma ta, moc od Boha odvrácená, již byla, již dávno před Kristem povstala a v různých obměnách trvala, ale již není, nikoli, že by jí nebylo vůbec, ani že by již nejevila žádné činnosti, nýbrž že není již v bývalé síle své, ježto moc a síla její byla zlomena Kristovou smrtí na kříži, jakož vyjádřeno v 13, 3. smrtelnou ranou, kterou utrpěla; vystoupí však zase, bude totiž s dopuštěním Božím opět vystupovati s mocí a rozhodností a úsilovností větší proti církvi a tím i proti Kristu a Bohu. Byloť, pokud se týká říše římské, pronásledování v ní také za časů Janových; on sám stal se jeho obětí, avšak v pozdějších létech bylo mnohem prudší, jmenovitě za Diokleciána; a podobně dělo se a bude se díti také při jiných obměnách protibožské moci světské, ale i ony přišly neb přijdou svým časem v záhubu, ztratí svou moc úplně.

10a. t. j. k tomu, aby člověk věřící nedal se svésti od moci protibožské, jest třeba rozumu, a to takového, který má moudrost, moudrost totiž praktickou, kterou nejen zná vůli Boží, nýbrž ji též zachovává, ji se řídí. Slov „a (opět) tu bude“ není ve Vulgátě.

10b.—11. Podle výkladu anděla samého sedm hlav šelminých značí sedm králů, které nazývá také horami vzhledem k vynikající moci jejich. Poněvadž však svrchu (17, 3.) řekl, že žena sedí na šelmě, nyní pak, že sedí na horách či hlavách sedmi, jest na jevě, že výrazy sedm hlav, sedm hor a sedm králů jsou stejnoznačné se šelmou a že tedy značí totéž, co ona šelma, totiž od Boha odvrácenou moc světskou v různých jejích fásích či obměnách. Není proto správno králi rozuměti jednotlivé krále, nýbrž říše světové, a to protikřesťanské, proticírkevní, ženou pak, která sedí na všech, t. j. vládne všemi, rozuměti jest dočasného držitele

**sedmi a jde v záhubu. 12 A deset rohů, které jsi viděl, jest deset králů,
kteří království dosud neujali, ale jako králové obdrží moc se šelmou
na jednu hodinu. 13 Ti mají jednu mysl a dávají sílu a moc svou šelmě.
14 Ti budou bojovati s Beránkem, ale Beránek je přemůže, neboť on
jest pán nad pány a král nad králi, a s ním jsou ti, kteří jsou povoláni
a vyvoleni a věrní.**

**15 I řekl mi: Vody, které jsi viděl, kde nevěstka sedí, jsou (kme-
nové a) zástupové a národové a jazykové. 16 A těch deset rohů které
jsi viděl, i šelma, ti budou nenáviděti nevěstku, i zpustoší ji a svléknou
do naha a budou jísti maso její a spálí ji ohněm, 17 neboť Bůh dal
v srdce jejich, aby učinili úradek jeho a aby dali království své šelmě,
dokavad by se nedokonala slova Boží. 18 A ta žena, kterou jsi viděl,
město jest to veliké, které má království nad králi země.**

---

té moci (v době, ke které se vztahuje předpověď), jenž tedy sedí na šelmě, t. j. vládne v duchu jejím, v duchu moci od Boha odvrácené. Co praví o těch králích, že jich pět padlo, jeden jest, jiný ještě nepřišel, a že tou šelmou jest i ten osmý, vykládá se sice přerůzně, podle toho, zda v Apokalypsi vidí předpověď jen počátečných neb jen konečných dějin církve, aneb předpověď života a osudů církve vůbec po celou dobu pozemského trvání jejího, a zdali slovem jest (jeden jest) rozumějí dobu Janovu, kdy se mu zjevení dostalo, neb dobu pozdější. Pokládáme však za nejsprávnější, že číslem sedm jakožto číslem všeobecnosti označuje se souhrn všech protibožských a proticírkevních říší světských, číslem pak osm (v. 11.) že poukazuje se k tomu, že těch protibožských říší bude více nežli sedm, ale že i ty ostatní budou ze sedmi, t. j. téhož smýšlení, jako všecky říše oním číslem všeobecnosti zahrnuté. Při tom ovšem možno pěti králi padlými rozuměti oněch pět říší světových, které již před Kristem stavěly se proti národu vyvolenému a proti poctě Boha pravého (egyptskou, assyrskou, babylonskou, perskou, řecko-macedonskou), šestým králem pak, (který jest) říši římskou, a sedmým souhrn všech dalších říší protikřesťanských. Praví-li o nich, že jen malou chvíli musí zůstati, jen krátký čas panovati, nevadí to náhledu tomu, neboť vzhledem k mluvě biblické a k věčnosti lze oním výrazem (malou chvíli) rozuměti celou dobu až do konce světa.

12.—14. Desíti rohy rozumí nejspíše souhrn vladařů a králů podřízených, kteří proti dočasným držitelům velmoci božské povstanou, ji ku pádu přivedou a potom sami na hodinu, t. j. na čas poměrně krátký vládu míti budou. Jsou též na šelmě, na její hlavě, neboť jsou stejného smýšlení s ní; vespolek mají jednu mysl, totiž proticírkevní, dávají sílu a moc svou šelmě, t. j. pomáhají, působíce v duchu proticírkevním a budou bojovati s ní s počátku také proti Beránkovi, Kristu Ježíši, ale budou přemoženi od něho, jedni tím, že v něho uvěří a tak se mu poddají dobrovolně vérou, jiní budou pokořeni mocí jeho. (Místo „se šelmou“ má Vulgáta „po šelmě“.)

15. Žena či dočasný držitel moci protibožské, sedí nad vodami, t. j. vládne nad národy. Slovům „lidstva a“ neodpovídá ve Vulgátě slovo žádné.

16. Místo „i šelma“ = „se šelmou“ mají některé rukopisy a Vulgáta „na šelmě“ ve smyslu stejném, totiž že oni vladaři a králové podřízení budou vládnouti v duchu té šelmy, v duchu církvi nepřátelském; oni budou nenáviděti nevěstku a zpustoší ji . . ., vystoupí totiž nepřátelsky proti dočasnému držiteli protibožské velmoci světské, porazí ho a zbaví bohatství a moci jeho; učiní to z vnuknutí Božího (Bůh sám to dá v srdce jejich), užije jich totiž jako svého nástroje ku provedení úradku svého, ku potrestání oné moci církvi nepřátelské; nebudou to tedy ctitelé Kristovi, kteří vystoupí proti oné velmoci, nýbrž její vlastní dosavadní přátelé a stoupenci.

18. Srovn. v. 1. 3.; 14, 8 ; 16, 19.

KAPITOLA 18.

Vyličuje záhubu Babylona, v. 1.—24.

1 Potom jsem uviděl jiného anděla, an sestupuje s nebe a má
moc velikou, a země se osvítila od slávy jeho. 2 I vykřikl hlasem ve-
likým řka: Padl, padl Babylon, ten veliký, a stal se obydlím duchů
zlých a vězením všelikého ducha nečistého, i vazbou všeho ptactva ne-
čistého a odporného, 3 neboť z hněvného vína smilství jeho pili všichni
národové, a králové zemští smilnili s ním, a kupci zemští zbohatli
z mohutného rozkošnictví jeho.
4 A uslyšel jsem jiný hlas s nebe, an praví: Vyjděte z něho, lide
můj, abyste se nezúčastnili v hříších jeho a nedostali z ran jeho,
5 neboť hříchy jeho dostihly až k nebi a Bůh se rozpomenul na ne-
pravosti jeho. 6 Odplaťte mu, jakož i on činil, a dejte (mu) dvojnásobně
podle skutků jeho; v kalich, ve který naléval, nalejte mu dvojnásobně.

1.—3. Anděl ohlašuje pád Babylona v předešlých kapitolách předpověděný jako již hotový a udává příčiny jeho.

1. Andělem jiným někteři, poukazujíce k veliké moci a slávě jeho, rozumějí Krista Pána, jiní archanděla Michaela, spíše však míní se jím vůbec některý anděl vyššího řádu, nevíme, který, ale rozhodně anděl jiný, než ten, o němž jest řeč v 17, 1. Slávou a velikou mocí jeho neznačí se as nic jiného, nežli že to byl anděl řádu vyššího; ti, kteří andělem oním rozumějí Krista, vykládají slávu jeho o světle jeho evangelia. Avšak i o andělu vyššího řádu lze říci, že má velikou moc a že země se osvítila od slávy jeho, jmenovitě hledí-li se k tomu, že bylo přiměřeno, aby anděl vyššího řádu oznámil pád nepřítele církve a tím i vítězství církve, a že světlem, jímž osvítil zemi, může se naznačovati také osvícení země (lidstva) světlem učení Kristova, které by anděl ten ohlašoval právě oznámením pádu Babylona.

2. Anděl ohlašuje pád Babylona, říše protibožské, již jako minulý, neboť ve vidění bylo to již hotovo; ale je to tak zvaný minulý čas prorocký, položený místo času budoucího. Slovy stal se příbytkem a vězením (pobytem) volným i nuceným) duchů zlých neb nečistých naznačuje se plné zpustošení řečené říše, neboť jako příbytek duchů zlých a nečistých označují se v Písmě sv. opět a opět pouště jakožto místa, na kterých jest zvláště patrna kletba Boží pro hřích prvního člověka vyslovená a která mrtvem a pustotou svojí jsou obrazem vnitřního stavu duchů nečistých, kteří odvrátivše se od prazdroje a střediska života nadpřirozeného jsou pro věčnou blaženost mrtvi a nejen sami v záhubě trvají, nýbrž i jiným záhubu působí. Nečisté a odporné ptactvo jest obrazem duchů nečistých.

3. Příčina pádu toho tak děsného byla (bude) v tom, že ona říše hněvným vínem smilství svého napájela všecky národy a skutečně všichni pili z něho, prohřešili se s ní, davše se od ní svésti k nevěře. Srovn. 14, 8.)

4.—19. Co předešlý anděl pověděl krátce, to podrobně vyličuje anděl jiný, t. j. buď anděl vyššího řádu mluvící jménem Kristovým, aneb spíše Kristus sám, neboť nazývá věřící lidem svým. Vyličuje pak pád Babylona tím, že nejprve vyzývá věřící, aby vyšli z Babylona (v. 4, 5.), potom káže vykonavatelům soudu Božího, aby trest vykonali (v. 6, 7a.), udává příčiny toho (7b.—8.) a líčí nářek králů i kupců a plavců nad jeho pádem (v. 9.—19.), a vyzvav oslavence k radosti nad tím (v. 20), znázorňuje pád ten ještě způsobem symbolickým.

4.—5. Vyzývaje věřící k útěku, udává i jistotu pádu Babylona či protibožské říše světské, i to, že pečuje a pečovati bude o své věrné; nemíní však, aby skutečně z té říše utekli, nýbrž aby se varovali, by nebyli od ní svedeni od Boha a od ctnosti k nevěře a k nemravnosti. (Srovn. Jer. 51, 6; Mat. 24, 16.) Ti, kteří Babylonem rozumějí hlavní město říše světové od Boha odvrácené za antikrista vykládají doslovně o skutečném vyjití z toho města.

6.—7a. Podobnými slovy, jakými někdy byli vyzváni vykonavatelé soudu Božího nad Babylonem Eufratským (Jer. 50, 29.), vyzývá též vykonavatele soudu Božího nad Babylonem předobrazeným, a chce, aby mu odplatili dvojnásobně podle skutků jeho, ve smyslu, aby velmi přísný trest vykonali nad ním,

7 Kolik se oslavoval a rozkošil, tolik mu dejte muk a zármutku. Poněvadž praví ve svém srdci: „Sedím jako královna a vdovou nejsem
a zármutku neuzřím“, 8 proto v jeden den přijdou rány jeho, smrt
a zármutek i hlad, a bude spálen ohněm, neboť silný jest Pán Bůh, jenž
ho bude souditi.
9 I budou plakati a kvíliti nad ním králové pozemští, kteří s ním
smilnili a rozkošili, když uzří dým požáru jeho, 10 stojíce z dáli pro
strach před mukami jeho a říkajíce: Běda, běda, město to veliké, Babylone, město to silné, že v jedné hodině přišel soud tvůj.
11 Také kupci pozemští budou plakati a se rmoutiti nad ním, poněvadž zboží jejich nikdo již nebude kupovati, 12 zboží zlata a stříbra
a drahokamů a perel i kmentu a nachu a hedvábí a šarlatu, i všelikého
dřeva thujového a všelikého nářadí ze slonové kosti a všelikého nářadí
ze dřeva drahého i z mědi a železa a mramoru, 13 též skořice a amomu
a věcí vonných a masti a kadidla, i vína a oleje, běle a pšenice, skotů
a ovec, koní a vozů i otroků a duší lidských; 14 také ovoce, po kterém
toužila duše tvá, odešlo od tebe, a všecko, co jest cenné a skvostné,
ztratilo se pro tebe a již nikdy se to nenalezne. 15 Kupci těchto věcí, kteří
z něho zbohatli, zdaleka budou státi pro strach před jeho mukami, plačíce
a truchlíce 16 a říkajíce: Běda, běda, město to veliké, které bylo oděno
kmentem i nachem a šarlatem a ozdobeno zlatem i drahým kamením
a perlami, 17 neboť v jedné hodině zpustošilo se tak veliké bohatství!
A každý kormidelník a každý plavec pobřežní i lodníci a všichni,
kteří pracují na moři, postavili se zdaleka 18 a vykřikli vidouce kouř
požáru jeho a pravili: Které (město) jest podobno tomuto městu
velikému? 19 I posypali prachem hlavu svou a vykřikli plačíce a kvílíce
a řkouce: Běda, běda, město to veliké, ve kterém všichni, kdo měli lodi
na moři, zbohatli z jeho bohatství, neboť v jediné hodině bylo zpustošeno!
20 Raduj se nad ním nebe a světci i apoštolé a proroci, neboť
Bůh vykonal soud za vás nad ním.

---

poněvadž veliké bylo provinění jeho. Srovn. Jer. 16, 18.). Lze však *dvojnásobný trest* vyložiti také vzhledem ke dvojímu provinění jeho, že totiž pohrdše Bohem *oslavovali sebe a žili hýřivě* (v. 7.).

7b.—8. Udává příčinu, proč tak veliký trest přijde na Babylon, a to náhle; přijde trest veliký, poněvadž na útraty jiných velice se vyvyšoval (oslavoval) a hýřil; přijde náhle, poněvadž spoléhaje na svou moc, cítí se zcela bezpečným. Ukáže se tak moc jeho slabou proti moci Boží. (Srovn. Is. 47, 8.).

9.—19. líčí zármutek a nářek těch, kteří byli ve spojení s Babylonem, králů, kupců, lodníků; (králů pozemských, t. j. pozemsky smýšlejících, dle některých vykladačů králové představují pýchu, kupci lakotu, lodníci rozpustilost); naříkají, poněvadž přestal pramen jejich zisku, prospěchu, králové nad ztrátou moci, kupci nad ztrátou bohatství, lodníci nad zkázou velikosti Babylona, z něhož těžili.

10. *Stojíce z dálí*, slova ta jsou řečena obrazně, aby se vyjádřila jednak velikost trestu, jednak beznadějnost pomoci.

12. *Thuja*, rostlina, strom to jehličnatý z čeledi cypřišovitých.

13. *Amom*, tropická rostlina, jejíž plodů vonných užívá se v lékařství a voňavkářství. *Dušemi lidskými* míní se zde také otroci, jmenovitě ti, jichž se užívalo ku pracím duševním.

17. *plavec pobřežní*, doslovně bylo by podle řeckého textu, „kdo plave na místo“ (ὁ ἐπὶ τόπον πλέων); ale výraz ten znamená též plavce pobřežního. Překlad latinský měl as původně „qui in *locum* navigat“ (kdo pluje na místo), ale nepochybně přehlédnutím opisovatelovým dostalo se záhy do něho (i do Vulgáty tištěné) „qui in *lacum* navigat“ (kdo pluje po jezeře).

20. *Nebem* rozumí sídlo církve i vítězné i bojující, *svatými* nejen oslavence nebeské, nýbrž i věrné údy církve bojující; z těch vytýká zvláště apoštoly a proroky, jimiž rozumí jak proroky starozákonní, tak učitele křesťanské.

[21] I zdvihl jeden silný anděl kámen jako žernov veliký a vrhl jej
do moře řka: Takto s prudkostí bude vržen Babylon, město to veliké,
a nebude již nalezen. [22] A hlas pěvců citerních a zpěváků i pištců
a trubačů neuslyší se již v tobě, a žádný řemeslník kteréhokoli ře-
mesla nenalezne se již v tobě, a zvuk mlýna neuslyší se již v tobě,
[23] a světlo lampy nezasvítí již v tobě, a hlas ženichův a nevěstin ne-
uslyší se již v tobě, neboť kupci tvoji byli velmoži pozemští, neboť
tvými kouzly byli svedeni všichni národové. [24] A nalezla se v něm
krev proroků a světců a všech těch, kteří byli usmrceni na zemi.

KAPITOLA 19.

Chvalozpěv oslavenců nad pádem Babylona, nad ujetím vlády Bohem a nad svatbou Beránkovou. v. 1.—10.

[1] Potom jsem uslyšel jako veliký hlas mnoha zástupů v nebi,
ani praví: Alleluja, spása a sláva i moc jest Boha našeho, [2] neboť
pravé jsou a spravedlivé soudy jeho, ježto vykonal soud nad nevěstkou
tou velikou, která pokazila zemi smilstvím svým, a pomstil krev slu-
žebníků svých z rukou jejích. [3] A opět řekli: „Alleluja," A dým její
vystupuje na věky věků. [4] I padli dvacet čtyři starci a čtyři živočichové
a poklonili se Bohu, jenž seděl na trůně, říkajíce: Amen, alleluja.

21.—24. Slova tato upomínají na Jer. 51, 63.—64. a narážejí na Mat. 18, 6. Anděl hodil kámen s prudkostí, aby se zarazil do dna mořského a již se nenalezl, na znamení nenapravitelné záhuby Babylona, pohanského Říma, i té zkázy konečné, která stihne protibožskou moc světskou; přestane tam všecka radost (v. 22a.), všechen obchod a život společenský (v. 22b.), i všeliké veselí svatební (v. 23a.), a to jednak pro přílišnou nádheru a hýřivost, jakožto příčiny vedlejší (byliť kupci jeho velmoži pozemští, t. j. vedli obchod s lidmi bohatými a mocnými, ježto kupci menší nemohli jí vyhověti), jednak pro zhoubný vliv svůj na jiné jakožto příčinu hlavní (byliť všichni národové svedeni jeho kouzly a čáry, t. j. přepychem, špatným příkladem, přetvářkou a jak ukazuje v 24., i krutou politikou svou, proléváním krve věrných údů církve). Příslušné slovo řecké znamená nejen kouzla, čáry, nýbrž i užívání léků neb jedů, aneb i otravování; Vulgáta držíc se významu tohoto, překládá veneficiis (otravováním tvojím byli svedeni národové). Pokud slova tato (v. 21.—24.) vztahují se ku pádu pohanského Říma a jiných říší protibožských, neplatí doslovně ve všem, nýbrž značí toliko porážky jejich dočasné více méně úplné, v plném smyslu však platí o porážce konečné na konci světa, kdy veškerá moc protibožská bude poražena navždy docela. Pěvci citerní, t. j. ti, kteří zpívali při hře na citeru; zpěváků, kteří zpívali bez průvodu hudby, pištci a trubači, kteří hráli beze zpěvu. Řecké slovo μουσικός (musikos) znamená sice také hudebníka, zde však zpěváka.

1.—10. Jakožto zakončení výjevu předešlého představuje se Janovi, kterak světci (k vyzvání 18, 20.) zapěli chvalozpěv nad pádem Babylona (v. 1.—4.), a jako přechod k výjevu následujícímu vyličuje se radost, kterou věrní služebníci Kristovi projevili nad tím, že Bůh ujal věčnou vládu a nastala svatba Beránkova a tím i konečná záhuba všech nepřátel Kristových a jeho církve (v. 5.—10.).

1. spása, t. j. osvobození od nepřátel.

2. Soudy Boží jsou pravé či pravdivé, t. j. v plné shodě s jeho úradkem o tom, aby pravda a dobro zvítězilo nad nepravdou a zlem. Vykonal soud, t. j. potrestal. Slovy „pokazila zemi smilstvím svým" vyjadřuje totéž, co v 18, 23. slovy „tvými kouzly byli svedeni všichni národové".

3. Pro důležitost děje opakují, jak se zdá, nejen slovo alleluja, nýbrž celý chvalozpěv předešlý. Slova „a dým ... věků" nepatří již k chvalozpěvu, nýbrž k dalšímu líčení Janovu.

4. O starcích a živočiších těchto viz 4, 4.—6. Velebíce Boha za osvobození země, která byla pokažena od nevěstky, potvrzují chválu, kterou světci vzdali před tím Bohu.

5 A vyšel hlas s trůnu, jenž pravil: Chvalte Boha našeho všichni služebníci jeho a kdo se ho bojíte, malí i velicí. 6 I uslyšel jsem jako hlas zástupu četného a jako hukot veliké vody a jako hřmění silného hromobití, které pravilo: Aleluja, neboť ujal království Pán Bůh náš všemohoucí. 7 Radujme se a plesejme a vzdejme mu chválu, neboť přišla svatba Beránkova a nevěsta jeho se připravila, 8 A bylo jí dáno, aby se oblékla v jemné plátno běloskvoucí, čisté. Jemným plátnem totiž jsou spravedlivé skutky světců. 9 I řekl mi: Napiš: Blahoslavení jsou ti, kteří jsou povoláni k svatební hostině Beránkově. A řekl mi: To jsou pravdivá slova Boží. 10 I padl jsem k nohám jeho, abych se mu poklonil. Ale (on) mi řekl: Hleď ať toho nečiníš; jsem spoluslužebník tvůj i bratří tvých, kteří mají svědectví o Ježíšovi. Bohu se klaněj. Svědectví o Ježíšovi totiž jest duch prorocký.

5.—10. Byl to nejspíše hlas Krista jako člověka.

6. Uposlechnuvše vyzvání, chválili Boha (u vidění) hlasem tak mohutným, že silou svou podobal se hukotu mnoha vod a velikému hromobití; chválili ho proto, že ujal království či vládu, pokud totiž nedopustil (nedopustí), aby zlí překáželi jeho vyznavačům jej oslavovat. Bůh sice drží stále všecko ve své moci, ale moci té nevykonává vždy skutkem, pokud totiž před posledním soudem dopouští zlým zneužívat vůle jejich proti poctě Boží. Ujímá pak vládu částečně již nyní, pokud totiž vykonav soud nad těmi oněmi nepřáteli církve, jim právě překazil, aby proti církvi vystupovati nemohli, ač zase jindy jiným neb i týmž opět to dopouští; úplně však ujme vládu tu na konci světa, kdy nedopustí již nikdy více vystupovat proti oslavencům Božím. Proto lze slova ta vztahovati i k těm porážkám neb záhubám, které již přivedl pohanskému Římu a jiným mocnostem protibožským, i k té porážce a záhubě konečné, která se vykoná na konci světa nad veškerou protibožskou mocí světskou.

7. Také proto chválili Boha, že již přišla svatba Beránkova a nevěsta jeho se připravila. Svatbou tou rozumí se spojení Krista s církví vítěznou ve slávě věčné (podobně jako ve Velepísni opěvuje se spojení Krista s církví bojující na zemi). Svatba ta sice ještě nenastala, ale přišla, t. j. přiblížila se, nastane pak, až všichni nepřátelé jeho budou přemoženi. Kristus Pán nazývá se tu Beránkem, poněvadž obětní smrtí svou zasloužil nám onu hostinu svatební či blaženost věčnou. Nevěsta jeho, církev, se připravila, k tomu totiž, aby ženicha náležitě přijala. V čem ta příprava záleží, ukazuje podobenství o desíti pannách (Mat. 25.), v tom totiž, aby údové její měli nejen hořící lampy posvěcující milosti Boží, nýbrž i v nádobách olej dobrých skutků.

8. Nevěstě bylo dáno milostí Boží, aby se oblékla v kment, t. j. v skutky záslužné. Ukazuje tak, že skutky záslužné může člověk činiti jedině s milostí Boží, t. j. za přispění milosti pomáhající ve stavu milosti posvěcující.

9. Blahoslavenými nazývá zde anděl ty, kteří jsou povoláni, nikoli ke snídani či k těm milostem, jichž lze nabýti v církvi na zemi, nýbrž k svatební hostině, t. j. ke blaženosti věčné. Velí napsati slova ta pro jejich důležitost.

10. Slova tato vykládají různě, podle toho, jakou poctu, myslí, že Jan chtěl andělovi vzdáti, co rozumějí Janovými bratry a zda ve slovech svědectví Ježíše genetiv Ježíše mají za podmětný (svědectví Ježíšovo či to, které Ježíš vydal), aneb za předmětný (svědectví o Ježíši, které vydávali apoštolové a jiní). Pokládáme za správný výklad tento: Jan padl ve vidění před andělem, aby se poklonil, poněvadž pokládaje ho za Boha, chtěl mu vzdáti poctu božskou, pocty té však anděl ovšem nepřijal, poučiv Jana, že není Bohem, nýbrž služebníkem Božím jako on a ostatní apoštolové (a věřící, kteří se nazývali vespolek bratry). Vyzvav ho pak, aby se klaněl Bohu, vykládá slova „kteří mají svědectví o Ježíšovi“ slovy „svědectví o Ježíšovi totiž jest duch prorocký“, t. j. Duch prorocký byl mně, podobně jako i tobě dán k tomu, abychom vydávali svědectví o Ježíšovi (aneb rozumějí-li se bratry všichni věřící: Všichni, kteří věří v Krista a ho vyznávají, mají v jistém smyslu ducha prorockého, pokud totiž znají jisté věci budoucí, zejména to, že Kristus přijde soudit a odplatí každému podle skutků jeho).

b) Konečná porážka šelmy a jejího proroka i stoupenců jejich v. 11.—21.

[11] A uviděl jsem nebe otevřené, a hle, kůň bílý a ten, jenž na
něm sedí, slove Věrný a Pravdivý a se spravedlností soudí a bojuje.
[12] Oči jeho jako plamen ohně a na hlavě jeho mnoho věnců: má jméno
napsané, jehož nikdo nezná, leč on sám, [13] a jest oděn v roucho krví
zbarvené; jméno jeho zove se Slovo Boží. [14] A vojska nebeská jela
za ním na bílých koních, oblečena v jemné plátno, bílé, čisté. [15] A z úst
jeho vychází meč (na obě strany) ostrý, aby jím bil pohany. A on
bude je spravovati berlou železnou a on tlačí lis vína prchlivého
hněvu Boha všemohoucího. [16] Na rouchu, a to na bedru svém, má
napsáno: Král nad králi a pán nad pány.
[17] A uviděl jsem jednoho anděla, an stojí ve slunci, a ten vykřikl
hlasem velikým řka všem ptákům, kteří lítali uprostřed na nebi: Pojďte,
shromažďte se k veliké hostině Boží, [18] abyste pojedli těla králů, těla
tisíciníků a těla siláků, těla koní a těch, kteří na nich sedí, a těla všech,
svobodníků i nevolníků, malých i velikých.
[19] A uviděl jsem šelmu a krále pozemské i vojska jejich shro-
mážděná, aby vedla válku s tím, jenž seděl na koni, a s vojskem jeho.
[20] I byla jata šelma a s ní ten prorok nepravý, jenž byl činil před ní

11.—12. Jezdcem na bílém koni jest Kristus. (Srovn. 6, 2; 1, 14, 15.) Oči jeho jsou jako plamen ohně, značíce tak i vševědoucnost i rozhodnost trestající spravedlnosti jeho (4, 16); má mnoho věnců, diademů, jakožto král nad králi a vítěz nade všemi. Slovy „má jméno napsané, jehož nikdo nezná," nemíní se jméno Slovo, aniž které jiné, nýbrž vyjadřuje se jimi (alespoň pravděpodobně) Kristova nevystihlost. Poznávať se toliko ze zjevení a jen potud, pokud se zjevil, jakož sám řekl u Mat. 11, 27.

13. Byl oděn rouchem krví zbarveným nejspíše na znamení, že krev svou za nás prolil a skrze krev svou vítězí.

14. Vojsky těmito míní se dle výkladu většiny exegetů andělé, kteří také dle Mat. 16, 27; 25, 31. budou v průvodě Kristově při jeho příchodě k soudu. Jsou také na bílých koních a v rouše bílém na znamení jejich svatosti a toho, že mají účast v Kristově slávě a ho provázejí k vítězství.

15. O meči vycházejícím z úst jeho viz 1, 16. Mečem tím, soudním výrokem svým, bude bíti pohany (národy), zůstanou-li ve svém odporu proti němu, a bude je spravovati berlou železnou (žezlem železným), t. j. pevně, mocí neodolatelnou, ale též přísně vzhledem k těm, kteří se mu protiví, jakož jasněji vyjadřuje se obrazem dalším, že tlačí lis vína prchlivosti hněvu Božího, t. j. dává cítiti trestající spravedlnost svou. — Slova „na obě strany" (v závorce) dána jsou podle Vulgáty (ex utraque parte). V textě řeckém neodpovídá jim žádné slovo.

16. Na rouchu, a to na straně, na které se nosí meč, tedy zevně a zjevně jest napsáno to jméno na význam, že všem i těm, kteří ho dosud neuznávali, stane se zjevným, že jest králem a pánem nejvyšším a nade všemi (ač někteří přijdou k tomu poznání pozdě, teprve při soudě).

17.—18. Anděl stojí na slunci, aby po celém světě byl viditelný a hlas jeho slyšitelný a zve veškeré ptactvo k hodům, které mu Bůh připravil z těl jeho nepřátel; ohlašuje se tak úplná porážka všech nepřátel Božích; neboť proti Bohu nikdo neodolá.

19.—20. Ohlásiv tak již předem Kristovo vítězství a plnou porážku a záhubu jeho nepřátel, ukazuje na jejich boj proti Kristu. Na jedné straně jsou králové pozemští (tak zvaní jednak proti Kristu, králi nebeskému, jednak pro pozemské smýšlení své); jsou pod nejvyšším vedením šelmy, která značí protibožskou moc světskou vůbec; tím se naznačuje, že všichni jsou proniknuti smýšlením převráceným, protibožským, ale jinak jednotlivá vojska mají každé pána svého, neboť až na onu jednotu ve svém smýšlení protikřesťanském a protibožském jsou mezi sebou rozděleni. Na druhé straně jest Kristus se svým vojskem jediným, vespolek a s ním spojeným, sjednoceným. Boje samého nelíčí, nýbrž hned porážku, vhodně tak naznačuje snadnost, s kterou Kristus své nepřátele překoná. Jetím či uchopením šelmy a proroka falešného značí se úplná porážka jak protibožské moci

divy, kterými svedl ty, kteří přijali znamení šelmy a kteří se klaněli obrazu jejímu; ti oba byli vrženi za živa do jezera ohnivého, hořícího sirou. [21] A ostatní byli zabiti mečem, vyšlým z úst toho, jenž seděl na koni; a všichni ptáci nasytili se těly jejich.

KAPITOLA 20.

Porážka drakova. v. 1.—10.

[1] A uviděl jsem anděla, an sestupuje s nebe, maje klíč od propasti
a řetěz veliký v ruce své. [2] I uchopil draka, hada starého, jenžto
jest ďábel a satan, a svázav ho na tisíc roků, [3] uvrhl jej do propasti
a zavřel i zapečetil nad ním, aby nesváděl již národů, dokavad by se
nenaplnilo tisíc roků. Potom musí býti rozvázán na krátký čas.
[4] A uviděl jsem trůny; i posadili se na nich, a byl jim dán soud,
též duše těch, kteří byli sťati pro svědectví Ježíšovo a pro slovo Boží,

---

světské, tak od Boha odvrácené moudrosti pozemské (světské) v jejich představitelích či repraesentantech; vržením za živa do jezera ohnivého, velikost trestů, která je stihne, zůstanou-li ve svém odporu proti Kristu; jezerem hořícím sirou značí se peklo.

21. Ostatní totiž z těch, kteří byli jmenováni ve v. 18. přívrženci a stoupenci protibožské moci světské a moudrosti od Boha odvrácené.

1.—3. Drakova porážka dočasná a neúplná. Andělem někteří rozumějí anděla skutečného, jmenovitě archanděla Michaele, jenž by jednal jménem Kristovým jako jeho zástupce, jiní, snad správněji Krista samého. Klíčem od propasti pekelné značí se moc nad peklem, řetězem božský úradek obmezití vliv a moc ďáblovu, svázáním a uvržením do propasti obmezení moci ďáblovy, a to, aby nesváděl národů, t. j. potud, pokud by nemohl sváděti k odpadu od křesťanství celé národy, ne tedy tak, aby nemohl vůbec nikoho sváděti. Obmezení to bude na tisíc roků, t. j. dobu sice dlouhou, ale neurčitě velikou, neboť počet tisíc roků byl as položen místo čísla neurčitého, ač někteří berou jej doslovně, mínice jím dobu od r. 453 do r. 1453, či od smrti Attily, posledního to představitele pohanské velmoci, až do obsazení Cařihradu od Turků, kdy tak zvanou renaissancí duch pohanský počal se opět oživovati (jak vykládá Tiefenthal), aneb na dobu od r. 800 až 1800, či od zřízení svaté říše římské do té doby, kdy císař František I. zřekl se titulu císaře římského (1806) a kdy duch nevěry zatemnil iden státu křesťanského (jak vykládá Rohling). Potom musí býti rozvázán totiž po úradku Božím.

4.—6. Vzkříšení první a kralování tisícileté. Viděl trůny totiž v nebi. Posadili se na nich (u vidění) zajisté nikoli anděle, ani apoštolé, ani všichni věřící, jak někteří myslí, nýbrž podobně jako v 4, 3.—4. přísedící dvacet čtyři starci jakožto znstupci církve. Přísedícím těm byl dán od Boha soud, t. j. moc souditi. Souditi měli duše mučedníků, kteří byli sťati pro svědectví Ježíšovo či proto, že víru Ježíšovu vyznávali a podle ní žili, jakož i duše vyznavačů, kteří sice nebyli umučeni pro víru svou, avšak neklaněli se šelmě, nýbrž zůstavše víře své věrni, vyznávali ji slovem i skutkem a vůbec životem svým. Výsledek soudu byl ten, že duše ty žijí s Kristem, totiž životem na výsost blaženým již před vzkříšením těla, a kralují s ním, požívajíce moci přispěti věřícím na zemi svou přímluvou, za kterou věřící je žádají. Stav ten či spíše uvedení do toho stavu nazývá vzkříšením (mravním) vzhledem k tomu, že světci ti jaksi ožili u věřících na zemi, jsouce od nich ctěni a vzýváni, a zove jej vzkříšením prvním na rozdíl od vzkříšení těla, jakožto vzkříšení druhého, kterého se dostane všem zemřelým před posledním soudem. Praví, že budou žíti a kralovati s Kristem po tisíc roků či po tu dobu, pokud satan bude upoután, ve své moci obmezen, ne že by jen tisíc roků měla trvati blaženost jejich — vždyť blaženost nebeská dle učení Kristova nepřestává nikdy a jak se udává v 14, 13., počíná se hned po smrti, jestli časné tresty byly již vytrpěny neb odpuštěny — nýbrž proto mluví o tisíciletí, aby potěšil a povzbudil ty věřící na zemi, kteří žili před počátkem tisíciletého kralování a se obávali, že zemrou-li před ním, nebudou míti účasti v kralování tom, ani ve slávě církve a jejím klidu a štěstí, které bude požívati pod nejvyšší vládou Kristovou po tu dobu, kdy satan

i těch, kteří se neklaněli šelmě ani obrazu jejímu, ani nepřijali znamení
na čelo neb na ruku svou; a (ti) žili a kralovali s Kristem po tisíc
roků. [5] Ostatní mrtví neožili, dokavad by se nenaplnilo tisíc roků. To
jest vzkříšení první. [6] Blahoslavený a svatý je ten, kdo má účast ve
vzkříšení prvním; nad nimi smrt druhá moci nemá, nýbrž budou kněžími Božími a Kristovými a budou s ním kralovati po tisíc roků.
[7] A když se naplní těch tisíc roků, satan bude puštěn ze své
vazby; i vyjde, aby sváděl národy, kteří jsou na čtyřech úhlech země,
Goga to a Magoga, a aby shromáždil je k válce; počet jejich (jest)
jako písek mořský. [8] A vyšli na šíř země a obklíčili tábor světců a město
milé. [9] I sestoupil oheň od Boha s nebe a strávil je, [10] a ďábel, jenž
je sváděl, byl vržen do jezera ohnivého a sirnatého, kde jest i šelma
a prorok nepravý, a budou trápeni ve dne i v noci na věky věků.

Vzkříšení těla a soud poslední. v. 11.—25.

[11] Také jsem uviděl trůn veliký, bílý, a toho, jenž na něm seděl;
před jeho obličejem utekla země i nebe a nenalezlo se pro ně místo.
[12] A uzřel jsem mrtvé, veliké i malé, ani stojí před trůnem; i otevřely

---

bude upoután. Tisíciletým kralováním míní se tedy zde stav celkového pokoje a míru církve, kdy církev prosta jsouc pronásledování volně se rozvíjí, kdy Kristus neviditelně kraluje v srdcích věřících, kteří ho jako svého Spasitele a Pána nejvyššího ctí a poslouchají, kdy i duše světců trvajíce s ním v nebi ve spojení nejužším mají účast nejen v jeho blaženosti, nýbrž i v jeho kralování, jsouce také od věřících na zemi ctěni a vzýváni. (Nesprávně však vykládali někteří v době staré kralování to tak, jakoby před vzkříšením všeobecným měli vstáti pouze spravedliví z mrtvých a vládnouti na zemi po tisíc roků v radostech s Kristem viditelně mezi nimi přítomným, načež by teprv nastalo vzkříšení všeobecné (Papiáš Justin, Nepos, později i sv. Ambrož), jakož i někteří v době nové, kteří rozuměli jím obnovený stav rajský, stav to původní nevinnosti, nesmrtelnosti a věčného trvání pokolení lidského na zemi po antikristu).

5. Ostatními míní nespravedlivé, kteří zemřeli v těžkém hříchu: ti neožili, t. j. nežijí s Kristem ve spojení způsobem řečeným.

6. Smrt druhá, t. j. věčná či zavržení do pekla.

7.—10. Drakova porážka konečná a úplná. Po uplynutí doby označené číslem tisíc roků, satan bude puštěn ze své vazby, bude mu totiž k vytříbení spravedlivých a ku potrestání zlých zase dopuštěno od Boha sváděti celé národy k odpadu od Boha k nevěře; a on svede skutečně všecky národy země, ne sice všecky jednotlivce jejich, neboť praví vyznavači Kristovi budou v každé době, nýbrž ty z nich, kteří s jakousi narážkou na Ezech, kap. 38. 39. označují se jmény symbolickými Gog a Magog, znamenajícími nepřátele království Božího, tedy ty z nich, kteří nedbajíce vůle Boží a učení církve, přerušili tak již živé spojení s Bohem a církví; a nejen svede je k nevěře a odpadu od křesťanství, nýbrž i shromáždí, popudí je k boji proti církvi v počtu tak velikém, že bude lze přirovnati je k písku mořskému. Ale, jak řečeno ve v. 3, bude to jen na čas poměrně krátký. Když boj dostoupí vrchole a míra božské shovívavosti se dovrší, Bůh zasáhne přímo a zahubí všecky odpůrce své, ďábla pak svrhne navždy do jezera ohnivého či do pekla tak, aby nikdy již nemohl odtud vycházeti a jeho věrným škoditi. (Srovn. 2. Thess. 2, 6, pozn. Tábor světců, t. j. církev s věrnými údy jejími).

11. Trůn veliký a bílý ukazuje na nesmírnost, velebnost a vládu toho, jenž na něm sedí, totiž Boha trojjediného, aneb spíše (vzhledem k Mat. 25, 31.). Krista Bohočlověka. Utíkáním země i nebe jednak se značí pomíjejícnost a proměnlivost jejich proti božské věčnosti a neproměnlivosti, jednak se ukazuje, že nynější tvářnost světová pomine a nastane jiná, dokonalejší, jakož se praví ve 21, 1. a 2. Petr 3, 7.

12. Uzřel mrtvé, t. j. z mrtvých vstalé, a to i veliké či vznešené, učené, bohaté, i malé či prosté, neučené, chudé; neboť všichni mrtví, ať zemřeli neb zemrou smrtí jakoukoli a kdekoli, vstanou z mrtvých a postavíce se před trůn, před soudnou stolicí Kristovu, budou souzeni a vezmou odplatu každý podle

se knihy, též jiná kniha byla otevřena, to jest (kniha) života, a mrtvi
byli souzeni z toho, co bylo napsáno v knihách, podle skutků svých.
[13] Moře totiž vydalo mrtvé, kteří byli v něm, a smrt i místo zemřelých
vydaly (své) mrtvé, kteří byli v nich, a (ti) byli souzeni každý podle
skutků svých. [14] A smrt i místo zemřelých byly uvrženy do jezera
ohnivého. To jest smrt druhá, jezero ohnivé. [15] A kdo nebyl nalezen
zapsán v knize života, byl uvržen do jezera ohnivého.

7. Vidění obnovené přírody a nového Jerusalema i věčného kralování Kristova se svatými. 21. 1.—22, 5.

KAPITOLA 21.

Nové nebe, nová země, nový Jerusalem. v. 1.—8.

[1] A uviděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první
země pominuly, a moře již není. [2] Také jsem uviděl město svaté, Je-
rusalem nový, an sestupuje s nebe od Boha jsa připraven jako nevěsta
ozdobená pro muže svého. [3] A uslyšel jsem hlas veliký s nebe, an
praví: Hle stánek Boží s lidmi a přebývati bude s nimi, a oni budou
jeho lidem, a on, Bůh, s nimi bude jejich Bohem; [4] a (Bůh) setře vše-
likou slzu s očí jejich, a smrti nebude již; ani zármutku, ani křiku,
ani bolesti nebude již, neboť první věci pominuly. [5] I řekl ten, jenž
seděl na trůně: Hle, obnovuji všecko. A řekl mi: Napiš (to), neboť
tato slova jsou spolehlivá a pravdivá. [6] A řekl mi: Stalo se. Já jsem
alfa a omega, počátek a konec. Já dám žíznivému z pramene vody

---

skutků svých. Knihami míní se božská (Kristova) vědoucnost činů lidských, jich otevřením připomenutí každému či uvědomění činů jeho. O knize života, která obsahuje pouze jména těch, kteří s tělem oslaveným vejdou do nebe, viz 3, 5. pozn.

13. Potvrzuje a vysvětluje slova předešlá, kterak totiž mrtví mohli se postaviti před trůn; mohli to učiniti, poněvadž moře národů a smrt i místo zemřelých je vydaly čili poněvadž vstali (vstanou) z mrtvých.

14. t. j. smrt a místo zemřelých přestane, lidé vstanouce z mrtvých nebudou již umírati. Slova „jezero ohnivé“ ve Vulgátě scházejí.

15. t. j. všichni nespravedliví, kteří zemřeli v těžkém hříchu, přijdo do pekla.

21, 1. Obnova veškeré přírody. Srovn. 2. Petr. 3, 13. Is. 65, 1; 66, 22. Mořem jedni rozumějí moře národů, lidí nepokojných, zlých, jiní, snad správněji, moře ve vlastním smyslu slova.

2. Jerusalemem novým míní se církev oslavená a dovršena po vzkříšení. Viděl ji sestupovati s nebe, neboť jednak s nebe, od Boha, pochází veškerá milost ke spáse potřebná, jednak mnoho svatých jest již v nebi podle duše své. Viděl ji připravenou, ozdobenou totiž ctnostmi jejich údů a těmi přednostmi, o nichž mluví ve v. 9.

3. 4. Ukazuje na přeúzké a nejvýš oblažující spojení s Bohem, v jakém spravedliví po vzkříšení trvati budou. Pominuly věci první, t. j. předešlý stav utrpení a strastí, v jakém byli za života pozemského. Uslyšel jsem s nebe tak as správněji dle rukopisů jedněch. Dle Vulgáty bylo by „s trůnu“.

5. Bůh (Kristus) sám potvrzuje, že on to jest, jenž všecku tu obnovu způsobí. A poněvadž věc ta jest velice důležitá a potěšná, někdo jiný, snad některý z přísedících, vyzval Jana, aby to napsal jakožto věc zcela jistou a pravdivou.

6. Opětně potvrzuje Bůh (Kristus), že řečená obnova se stala, t. j. se stane, a ujišťuje, že těm, kdo po spáse žízní či s toužebností ji hledají opravdově, zdarma dá vody živé, t. j. i milosti ke spáse potřebné, i spásu, blaženost věčnou samu. Srovn. Is. 55, 1; Jan. 4, 14; 7, 38. Alfa a omega viz 1, 8.

živé zadarmo. [7] Kdo zvítězí, obdrží to, a (já) budu mu Bohem, a on bude mi synem. [8] Bázlivci však a nevěrci a ohavníci a vrazi i smilníci a čarodějníci a modláři a všichni lháři budou míti díl v jezeře hořícím ohněm a sírou; to je smrt druhá.

Popis nového Jerusalema. 21, 9.—27.

[9] I přišel jeden z těch sedmi andělů, kteří měli sedm misek plných sedmi ran posledních, a mluvil se mnou řka: Pojď, ukáži ti nevěstu, manželku Beránkovu. [10] I odvedl mě v duchu na horu velikou a vysokou, a ukázal mi město svaté, Jerusalem, ano sestupuje s nebe od Boha, [11] majíc velebnost božskou. Lesk jeho byl podoben kameni nejdražšímu, jako kameni jaspisovému, jasnému jako křišťál. [12] Mělo hradbu velikou a vysokou s dvanácti branami a na branách dvanáct andělů a jména napsaná, totiž jména dvanácti pokolení synů israelských; [13] od východu tři brány, od severu tři brány, od jihu tři brány, a od západu tři brány. [14] A hradba městská měla dvanáct základů a na nich dvanácte jmen dvanácti apoštolů Beránkových.

[15] A ten jenž mluvil se mnou, měl jakožto míru třtinu zlatou, aby změřil město i brány a hradby jeho. [16] Jest pak to město položeno ve čtverhranu, a délka jeho jest tak veliká jako šířka. I změřil město třtinou na dvanáct tisíc honů, a délka i šířka a výška jeho jsou stejné. [17] Také změřil hradbu jeho stočtyřicetčtyři lokty; míra to lidská, které

---

7. Prohlašuje, že řečené obnovy a oblažujícího spojení s Bohem (a Kristem) stane se účasten pouze ten, kdo zvítězí totiž nad nepřáteli, překážkami spásy.

8. Bázlivci míní zvláště ty, kteří z obavy před pronásledováním neb nepříjemnostmi se strany světa víry své nevyznávají, neb jí i zapírají, od ní odpadají, ohavníky zvláště ty, kteří porušují čistotu způsobem protipřirozeným, lháři zvláště nepravé učitele, kteří pravdu božskou zaměňují za lež.

9. Srovn. 15, 1; 17, 1. Církev nazývá i nevěstou i manželkou Beránkovou, nevěstou vzhledem k lásce, kterou jest spojena s Kristem, nebeským to ženichem svým, manželkou vzhledem k tomu, že milostí Kristovou stále nové údy rodí na křtu svatém.

10. Na horu velikou a vysokou odvedl Jana, aby tak již naznačil, že církev Kristova (po vzkříšení) nesmírně bude vyvýšena a oslavena. V duchu, t. j. ve vidění. Město Jerusalem viz v. 2.

11. majíc velebnost (slávu) božskou, t. j. těšíc se v nesmírné míře božské blahovůli a lásce. Velebností či slávou Boží míní se totiž blahovolná a na výsost oblažující přítomnost Boží, jako již v Starém zákoně sloup oblakový (sláva Hospodinova) spočívající nad slitovnicí mezi cheruby ve velesvatyni byl viditelným znamením milostivé přítomnosti božské.

12.—14. Vysokou hradbou, branami a anděly, jakožto strážci nad nimi stojícími, jakož i základy značí se plná bezpečnost církve oslavené (světců po vzkříšení), neboť všichni nepřátelé budou potřeni a odstraněno bude vše, co by škodilo. Číslem dvanáct jakožto číslem všeobecnosti a rozložením bran na čtyřech stranách světových naznačuje se všeobecnost církve, jmenovitě to, že do nebe mohou přijíti všichni lidé všech národů, jmény dvanácti pokolení israelských (ve smyslu novozákonním, viz Řím. 9, 6.—13. pozn.) ukazuje, že ač do nebe mohou přijíti všichni lidé, ve skutečnosti přijde tam pouze lid Boží, lid vyvolený, t. j. spravedliví či ti, kteří vyšli s toho světa v posvěcující milosti Boží. Jmény apoštolů napsanými na základech ukazuje se, že církev Kristova jest vzdělána na základě apoštolském, jest apoštolská.

15.—17. Měří město jednak na znamení, že všecko děje se v něm podle věčného řádu, jednak, aby upozorně na velikost jeho ukázal, že v nebi jest místo pro všecky spravedlivé, a to v plné shodě s výpovědí Kristovou: „V domě Otce mého jest příbytků mnoho“ (Jan. 14, 2.). Měřilať jedna strana 12.000 honů čili 22.000 km (1 hon = 185 m). Pravě, že hradba měřila 144 lokty, t. j. 75·6 m, míní tloušťku její, neboť o délce, šířce a výšce mluvil již ve v. 16. Čtverhranem, a to rovnostranným, ve kterém město bylo položeno, jakož i jeho podobou krychlovou

užil anděl. [18] Stavba hradby jeho byla z jaspisu, město pak samo bylo
čisté zlato, podobné čistému sklu. [19] Základy hradby městské byly ozdo-
beny všelikým drahokamem; základ první byl z jaspisu, druhý ze sa-
fíru, třetí z chalcedonu, čtvrtý ze smaragdu, [20] pátý ze sardonyxu,
šestý ze sardisu, sedmý z chrysolitu, osmý z berylu, devatý z topasu,
desátý z chrysoprasu, jedenáctý z hyacintu, dvanáctý z ametystu. [21] A dva-
náct bran (bylo) dvanáct perel; jedna každá brána byla z jedné perly,
a náměstí města bylo čisté zlato jako průhledné sklo.
[22] Chrámu jsem v něm neviděl, neboť Pán Bůh všemohoucí jest
chrámem jeho, a Beránek. [23] A to město nepotřebuje slunce ani měsíce,
aby mu svítily, neboť velebnost Boží je osvítila, a svící jeho jest Be-
ránek. [24] I budou choditi národové ve světle jeho a králové země při-
nesou slávu a čest svou do něho. [25] A brány jeho nebudou se zavírati
za dne, neboť noci tam nebude; [26] a přinesou do něho slávu a čest
národů. [27] A nevejde do něho nic poskvrněného, ani kdo páše ohavnost
a lež, leč jen ti, kteří jsou napsáni v Beránkově knize života.

KAPITOLA 22.

Věčné kralování Kristovo se svatými. v. 1.—5.

[1] I ukázal mi proud vody životné, běloskvoucí jako křišťál, který
vycházel z trůnu Božího a Beránkova. [2] Uprostřed náměstí jeho a po

---

značí se jeho dokonalost. — *které užil anděl*; doslovně bylo by „která jest andělova“.

18.—21. Vyličuje, jak vzácného staviva bylo použito ke stavbě, totiž zlata, drahokamů a perel; tím naznačuje se i velikost slávy a blaženosti nebeské, i dokonalost, ctnosti a zásluhy těch, kteří jí požívají. *Hradba* byla jedině z jaspisu, *základy* však z různých drahokamů na znamení, že blaženost věčna jest co do podstaty jedna, ač vyrůstá ze ctností různých. Drahokamy ty pokládají někteří vykladači též za symboly jednotlivých ctností a apoštolů; *jaspis*, jímž někteří rozumějí zde diamant, znamená prý pevnost, rozhodnost, důvěru a sv. Petra, *safír* barvy blankytné mysl nebeskou, stálost a sv. Ondřeje neb i sv. Pavla, *chalcedon* zamodralý (se stínováním barev jiných) vážnost láskyplnou a sv. Jakuba Vel., *smaragd* zelený (mimo naději též) svěží lásku a sv. Jana evang., *sardonyx* barvy bílé s pruhy červenými prostomyslnost a sv. Filipa, *sardis* (sarder) či karneol žlutě červený mučednictví a sv. Bartoloměje, chrysolit žlutě zelený obrácení se k životu novému a sv. Matouše, *beryl* zelený do žluta pevnou víru po předchozí nevěře a sv. Tomáše, *topas* zlatožlutý čistotu a upřímnost a sv. Jakuba Mal., *chrysopras* jablečně zelený přirozenost milostí Boží zušlechtěnou a sv. Judu Tadeáše, *hyacint* hnědožlutéčervený, diamantově lesklý vytrvalou horlivost a sv. Šimona, *ametyst* fialový skromnost a sv. Matěje.

22.—27. Aby ještě jasněji znázornil blaženost věčnou, popisuje věčné město vzhledem k jeho chrámu, osvětlení, bohatství a obyvatelům. *Chrámem* bude tam sám Bůh a Beránek, s nimiž světci budou stále ve spojení na výsost oblažujícím; od Boha též skrze Beránka Ježíše Krista bude tam bez ustání přicházeti *světlo* plného poznání pravdy a požívání blaha věčného; k tomu přistoupí *bohatství* (*sláva a čest*), které králové a národové sami za pomoci Boží přinesou, totiž vše, co již na zemi má cenu opravdovou, zejména ctnosti a zásluhy dobrých skutků, jakož i to, že *obyvateli* města toho, účastníky věčné blaženosti, budou jenom světci, takže nic nepravého nebude kaliti blaho jejich. Pravě, že národové budou choditi ve světle jeho (města nebeského) a králové tam přinesou svou slávu a čest, ukazuje též na to, že ze všech národů, a to i velmoži a králové, do církve vstoupí, a pokud v milosti Boží s toho světa vyjdou, blaženosti věčné dosáhnou. *Nezavíráním bran* značí se též plná bezpečnost a vzdálenost všeho fysického i mravního zla. *Ohavnost*, *lež* viz v. 8. (Srovn. Is. 60, 19.—21.; 3, 5.—11.)

1.—5. Dále líčí věčnou blaženost. *Proudem vody životné* a *stromem života* značí se blaženost věčná, která *vychází z trůnu Božího a Berán-*

obou stranách proudu byl strom života, který přinášel dvanáctero plodů, vydávaje každého měsíce plod svůj, a listí stromu toho (slouží) k vy-
léčení národů. [3] A nebude již kletby žádné; ale trůn Boží a Beránkův bude v něm, a služebníci jeho budou mu sloužiti a [4] budou patřiti na
jeho tvář, a jméno jeho bude na čelech jejich. [5] A noci nebude již,
ani nebudou potřebovati světla svíčkového a světla slunečného, neboť Pán Bůh je bude osvěcovati a budou kralovati na věky věkův.

Závěrek. v. 6.—22.*

[6] I řekl mi: Tato slova jsou (zcela) spolehlivá a pravdivá, a Pán Bůh duchů prorockých poslal anděla svého, aby ukázal služebníkům
jeho, co se má státi v brzku. [7] A hle, přijdu brzy. Blahoslavený, kdo
ostříhá prorockých slov knihy této. [8] A já, Jan, jsem ten, jenž jsem slyšel a viděl tyto věci. A když jsem je uslyšel a uviděl, padl jsem,
abych se poklonil před nohama anděla, jenž mi to ukázal. [9] Ale (on)
řekl mi: Hleď, ať toho nečiníš; jsem spoluslužebník tvůj i bratří tvých
proroků a těch, kteří ostříhají slov knihy této. Bohu se klaněj. [10] I řekl
mi: Nezapečeťuj prorockých slov knihy této, neboť čas blízko jest.
[11] Kdo škodí, uškoď ještě; kdo jest poskvrněn, poskvrň se ještě a kdo
jest spravedlivý, ospravedlniž se ještě, kdo svatý, posvěť se ještě. [12] Hle,
přijdu brzy a odplata moje se mnou, abych odplatil každému podle
skutků jeho. [13] Já jsem alfa a omega, první a poslední, počátek a konec.
[14] Blahoslavení, kdo umývají roucha svá (v krvi Beránkově), aby měli

---

kova, t. j. od Boha pro zásluhy Ježíše Krista. Přinášením plodů každého měsíce naznačuje se hojnost a nepřetržitost její, listím pak sloužícím k vyléčení to, že tam nebude nic bolestivého a zarmucujícího.

3. Nebude tam kletby či vyloučení; neboť nic nečistého, kletby a vyloučení hodného nedostane se do nebe, a ti, kteří jsouce ve stavu milosti se tam dostanou, budou mu, Bohu a Beránkovi, sloužiti, ochotně a přesně vůli jeho vykonávati, ve svatosti neochabovati; nikdo proto z nich nebude z nebe vyloučen. Mluví pouze o jednom trůně Božím i Beránkově a praví „budou mu sloužiti" místo jim vzhledem k tomu, že „Otec a Syn jedno", jedné podstaty jsou. Služba Bohu a Beránkovi jest radostná a čestná.

4. budou patřiti na jeho tvář, t. j. budou Boha dokonale poznávati a ho požívati; jméno jeho bude na čelech jejich, t. j. budou plnorodými občany nebes a spoluúčastníky slávy Boží.

5. Srovn. 21, 25.

* V závěrku potvrzuje se, že proroctví v Apokalypsi obsažené jest pravé a počne se v brzku vyplňovati (v. 6.—16.), vyjadřuje se tužba po příchodě Ježíšově a hrozba těm, kteří by ve knize té něco měnili (v. 17.—20.) a končí vyprošováním milosti Kristovy (v. 21.). Potvrzuje pak dané proroctví anděl jménem Kristovým (v. 6, 7.), Jan sám (v. 8.—9.) a Pán Ježíš (v. 10.—16.).

6. co se má státi v brzku viz 1, 1.

7. Hle, přijdu brzy totiž k soudu. Praví to sice anděl, ale jménem Kristovým. Viz 3, 11.

8.—9. Viz 19, 10. Těch, kteří ostříhají (zachovávají) slov knihy této, t. j. věrných křesťanů.

10.—12. t. j. nezatajuj, nýbrž uveřejni obsah proroctví tohoto, neboť se počne v brzku vyplňovati, jak to, co předpověděno jest o útocích proti církvi, tak to, co jest řečeno o jejím konečném vítězství, potrestání zlých a odměně dobrých; i jest proto třeba i k útěše i k výstraze věřících, aby znali proroctví to. Kdo by však přece nechtěl dbáti výstrahy tu podávané, ani užiti Boží milosti, ať dále páše hříchy a se poskvrňuje, ale ať pomní, že Pán přijde k soudu, ho najde a podle skutků jeho mu odplatí, jej potrestá. Jak patrno, slova v. 11. jsou řečena sice ironicky, ale obsahují výstrahu tím mocnější.

13. Viz 1, 8. pozn.

14. Viz 7, 14. pozn. Některé rukopisy, jmenovitě řecké, mají „blahoslavení, kteří konají (zachovávají) přikázání Boží". Slova „v krvi Beránkově", která

právo ke stromu života a vešli branami do města. [15] Vně budou psi
a čarodějníci a smilníci a vrahové i modláři a každý, kdo miluje a činí
lež. [16] Já, Ježíš, poslal jsem anděla svého, abych vám osvědčil věci tyto
v církvích. Já jsem kořen a rod Davidův, hvězda jasná a jitřní.
[17] A duch i nevěsta praví: Přijď. A kdo slyší, řekni: Přijď. A kdo
žízní, přijdiž, a kdo chce, naber vody životné zadarmo.
[18] Osvědčuji pak já každému, kdo slyší prorocká slova knihy této:
Jestliže by někdo přidal k těmto věcem, Bůh přidá na něho ran na-
psaných v knize této; [19] a jestliže by kdo odňal od slov knihy pro-
roctví tohoto, Bůh odejme díl jeho od stromu života a z města svatého,
z toho, co napsáno jest v knize této. [20] Ten, jenž osvědčuje tyto věci,
praví: Ano, přijdu brzy. Amen, přijď Pane Ježíši.
[21] Milost Pána našeho Ježíše Krista (buď) se všemi vámi. Amen.

---

má Vulgáta, sotva jsou původní, spíše se dostala sem ze 7, 14. Aby měli právo ke stromu života atd., t. j. aby měli účast v blaženosti věčné.

15. Srovn. 21, 8. 27. Ti, kteří zemrou v těžkém hříchu, budou vně blaženosti věčné, a to v pekle. Jmenuje pouze sedm tříd lidí neřestných, ale zahrnuje jimi také ostatní. Psy, jakožto obrazem nestoudnosti a nečistoty označují se lidé nestoudní a špinavě podlí, čarodejníky pak lidé, pro něž žádný prostředek není tak nízký a tak špinavý, aby nebyli hotovi tajně ho užíti ke svému zisku neb ku škodě bližního; kdo miluje lež, t. j. kdo má zalíbení ve lži, jmenovitě v učení nepravém, bludném, jakož i kdo má zalíbení ve zlém vůbec; kdo činí lež, t. j. kdo vědomě drží se učení nepravého, jakož i kdo vůbec páše zlé (a v něm trvá). Srovn. Jan. 3, 20. 21: „kdo činí zlé, nenávidí světla, kdo však činí pravdu, jde ke světlu.“

16. V církvích (církevních obcích), totiž v obcích v 1, 11. jmenovaných; dle některých rukopisů bylo by „s ohledem na církve, neb pro církve.“ „Já jsem kořen Davidův,“ viz o tom 5, 5. Jasnou hvězdou jitřní (jitřenkou) nazývá se s ohledem na mocné a slavné panování své. Srovn. 2, 28.

17. Duch, t. j. Duch sv., jenž církev řídí a ji posvěcuje, ve věřících zbožné a vroucí vzdechy a tužby budí. Srovn. Řím. 8, 26. pozn. Nevěsta, t. j. církev svatá, kterou sv. Jan přijímaje zjevení jako její prostředník zastupuje, jsa při tom zároveň prostředníkem Ducha sv. Jan tedy jakožto Duchem sv. nadchnutý prostředník církve vyjadřuje tu jménem církve tužbu, aby ženich její, Kristus Ježíš, přišel, t. j. co možná brzy vyplnil to, co mu byl zjevil o slavném panování svém a o říši své; spolu přeje si, aby každý, kdo by uslyšel projev té tužby, s ním souhlasil, a to tím spíše, poněvadž každý, kdo žízní či po věčné spáse touží, zadarmo ji dostati může, ač-li jen s milostí Boží spolupůsobí.

18.—19. Podobný příkaz v 5. Mojž. 4, 2.

20. tyto věci, t. j. všecko to, co Janovi bylo zjeveno a v Apokalypsi podáno. Kristus odcházeje ve vidění od Jana ujišťuje, že přijde brzy, aby vykonal, co mu byl právě zjevil, a Jan přijímaje s vděčností to ujištění slovem „amen,“ staň se, touží jako prostředník a jménem církve, aby jen přišel.

Seznam perikop epištolních a evangelijních.

I. O nedělích a slavnostech Páně.

Neděle neb slavnost Páně	Čtení z listů neb řečí	Evangelium
1. neděle adventní	Řím. 13, 11—14.	Luk. 21, 25—33.
2. neděle adventní	Řím. 15, 4—13.	Mat. 11, 2—10.
3. neděle adventní	Filip. 4, 4—7.	Jan. 1, 19—28.
středa, suchý den . . .	Isai. 2, 2—5; a Isai 7, 10—15.	Luk. 1, 26—38.
pátek, suchý den . . .	Isai. 11, 1—5.	Luk. 1, 39—47.
sobota, suchý den . . .	2. Thes. 2, 1—8.	Luk. 3, 1—6.
4. neděle adventní	1. Kor. 4, 1—5.	Luk. 3, 1—6.
svatvečer narození Páně, Štědrý den	Řím. 1, 1—6.	Mat. 1, 18—21.
Hod Boží vánoční, o jitřní (první mši sv.) . . .	Tit. 2, 11—15.	Luk. 2, 1—14.
na úsvitě (o 2 mši sv.) .	Tit. 3, 4—7.	Luk. 2, 15—20.
ve dne (o 3. mši sv.) .	Žid. 1, 1—12.	Jan. 1, 1—14.
Slavnost sv. Štěpána . . .	Skut. ap. 6, 8—10. a 7, 54—60.	Mat. 23, 34—39.
svátek sv. Jana evangelisty .	Sirach 15, 1—6. . . .	Jan. 21, 19—24.
v den svatých Mláďátek .	Zjevení 14, 1—5.	Mat. 2, 13—18.
neděle po narození Páně . .	Galat. 4, 1—7.	Luk. 2, 33—40.
slavnost obřezání Páně, nový rok občanský	Tit. 2, 11—15.	Luk. 2, 21.
slavnost jména Ježíš . . .	Skut. ap. 4, 8—12. . . .	Luk. 2, 21.
neděle po obřezání Páně . .	Galat. 4, 1—7.	Mat. 2, 19—23.
svatvečer slavnosti zjevení Páně	Galat. 4, 1—7.	Mat. 2, 19—23.
slavnost zjevení Páně (svatých tří králů)	Isai. 60, 1—6.	Mat. 2, 1—12.
1. neděle po zjevení Páně . .	Řím. 12, 1—5. . . .	Luk. 2, 42—52.
2. neděle po zjevení Páně . .	Řím. 12, 6—16.	Jan. 2, 1—11.
3. neděle po zjevení Páně . .	Řím. 12, 16—21.	Mat. 8, 1—13.
4. neděle po zjevení Páně . .	Řím. 13, 8—10.	Mat. 8, 23—27.
5 neděle po zjevení Páně . .	Kolos. 3, 12—17.	Mat. 13, 24—30.
6. neděle po zjevení Páně . .	1. Thes. 1, 2—10. . . .	Mat. 13, 31—35.
neděle devítník	1. Kor. 9, 24—27. a 10, 1—5.	Mat. 20, 1—16.
1. neděle po devítníku . . .	2. Kor. 11, 19—12, 9. . .	Luk. 8, 4—15.
2. neděle po devítníku . . .	1. Kor. 13, 1—13. . . .	Luk. 18, 31—43.
středa popeleční	Joel. 2, 12—19. . . .	Mat. 6, 16—21.
čtvrtek po středě popeleční	Isai. 38, 1—6.	Mat. 5, 13.
pátek po Popelci	Isai. 58, 1—9a.	Mat. 5, 43—6, 4.
sobota po Popelci . . .	Isai. 58, 9b—14.	Mark. 6, 47—56.

Neděle neb slavnost Páně	Čtení z listů neb řeči	Evangelium
neděle 1. postní	2. Kor. 6, 1—10. . . .	Mat. 4, 1—11.
pondělí po 1. neděli postní	Ezechiel 34, 11—16. . . .	Mat 25, 31—46.
úterý „ „ „ „	Isai 55, 6—11.	Mat. 21, 10—17.
středa „ „ „ „ suchý den	2. Mojž. 24, 12—18; a 3. Král. 19, 3—8.	Mat. 12, 38—50.
čtvrtek „ „ „ „	Ezechiel 18, 1—9. . . .	Mat. 15, 21—28.
pátek „ „ „ „ suchý den	Ezechiel 18, 20—28. . . .	Jan. 5, 1—15.
sobota „ „ „ „ suchý den	1. Thess. 5, 14—23. . . .	Mat. 17, 1—9.
neděle 2. postní	1. Thess. 4, 1—7. . . .	Mat. 17, 1—9.
pondělí	Daniel 9, 15—19. . .	Jan 8, 21—29.
úterý	3. Král 17, 8—16. . . .	Mat. 23, 1—12.
středa	Ester 13, 8—11. 15—17. .	Mat. 20, 17—28.
čtvrtek	Jerem. 7, 5—10. . .	Luk. 16, 19—31.
pátek	1. Mojž. 37, 6—23. . . .	Mat. 21, 33—46.
sobota	1. Mojž. 27, 6—39. . .	Luk. 15, 11—32.
neděle 3. postní (kýchavná) .	Efes. 5, 1—9. . . .	Luk. 11, 14—28.
pondělí	4. Král. 5, 1—15. . . .	Luk. 4, 23—30.
úterý	4. Král. 4, 1—7.	Mat. 18, 15—22.
středa	2. Mojž. 20, 12—24. . . .	Mat. 15, 1—20.
čtvrtek	Jerem. 7, 1—7. . . .	Luk. 4, 38—44.
pátek	4. Mojž. 20, 2—13. . . .	Jan 4, 5—42.
sobota	Daniel 13, 1—62. . . .	Jan 8, 1—11.
neděle 4. postní (družebná) .	Galat. 4, 22—31.	Jan 6, 1—15.
pondělí	3. Král. 3, 16—28. . . .	Jan 2, 13—25.
úterý	2. Mojž. 3', 7—14. . .	Jan 7, 14—31.
středa	Ezechiel 36, 23—28 a Is. 1, 16—19.	Jan 9. 1—38.
čtvrtek	4. Král. 4, 25—38. . . .	Luk. 7, 11—16
pátek	3. Král 17, 17—24. . . .	Jan 11, 1—45.
sobota	Isai. 49, 8—15.	Jan 8, 12—20.
neděle 5. postní (smrtelná) .	Žid. 9, 11—15.	Jan 8, 46—59.
pondělí	Jonáš. 3, 1—10. . .	Jan 7, 32—39
úterý	Daniel 14, 27—42. .	Jan 7, 1—13.
středa	3. Mojž. 19, 1—2. 11—19. .	Jan 10, 22—38.
čtvrtek	Daniel 3, 34—45. . . .	Luk. 7, 36—50.
pátek	Jerem. 17, 13b—18. . . .	Jan 11, 47—54.
sobota	Jerem. 18, 18—23. . .	Jan 12, 10—36.
neděle 6. postní (květná) . .	2. Mojž. 15, 27—16, 7. . . Filip. 2, 5—11.	Mat. 21, 1—9. pašije Mat. kp. 26—27.
pondělí	Isai. 50, 5—10.	Jan 12, 1—9.
úterý	Jerem. 11, 18—20. . . .	pašije Mark. k. 14—15
středa	Is. 62, 11; 63, 1—7. a Is. 53, 1—12.	pašije Luk. k. 22—23.
zelený čtvrtek	1. Kor. 11, 20—32. .	Jan 13, 1—15.
veliký pátek	Oseáš 6, 1—6 a 2. Mojž. 12, 1—11 . . .	pašije Jan k. 18—19.
bílá sobota	Kolos. 3, 1—4. . . .	Mat. 28, 1—7.
hod Boží velikonoční . . .	1 Kor. 5, 7—8. . . .	Mark. 16, 1—7.
pondělí velikonoční . . .	Skut ap. 10, 37—43. . .	Luk. 24, 13—35.
úterý velikonoční	Skut. ap. 13, 16. 26—32. .	Luk. 24, 36—47.
středa velikonoční . . .	Skut. ap. 3, 12—15, 17—19.	Jan 21, 1—14.
čtvrtek velikonoční . . .	Skut. ap. 8, 26—40. . . .	Jan 20, 11—18.
pátek velikonoční	1. Petr. 3, 18—22 . . .	Mat. 28, 16—20.
sobota velikonoční . . .	1. Petr. 2, 1—10. . . .	Jan 20, 1—9.
1. neděle po velikonocích (bílá či provodní)	1. Jan. 5, 4—10.	Jan 20, 19—31.
2. neděle po velikonocích . .	1. Petr. 2, 21—25. . . .	Jan 10, 11—16.
3. neděle po velikonocích . .	1. Petr. 2, 11—19. . . .	Jan 16, 16—22.
4. neděle po velikonocích . .	Jakub 1, 17—21.	Jan 16, 5—15.

Neděle neb slavnost Páně	Čtení z listů neb řečí	Evangelium
5. neděle po velikonocích	Jakub 1, 22—27.	Jan 16, 23–30.
V křížové či prosební dny (pondělí, úterý, středa)	Jak. 5, 16–20.	Luk. 11, 5—13.
středa, svatvečer nanebevstoupení Páně	Efes. 4, 7—13.	Jan 17, 1—11.
čtvrtek, slavnost nanebevstoupení Páně	Skut. ap. 4, 1–11.	Mark. 16, 14—20.
6. neděle po velikonocích	1. Petr. 4, 7—11.	Jan 15, 26—16, 4.
sobota, svatvečer svatodušní	Skut. ap. 19, 1—8.	Jan 14, 15—21.
slavnost seslání Ducha sv. (Hod Boží svatodušní	Skut. ap. 2—11.	Jan 14, 23—31.
pondělí svatodušní	Skut. ap. 10, 34. 42–47.	Jan 3, 16—21.
úterý svatodušní	Skut. ap. 8, 14—17.	Jan 10, 1—10.
středa svatodušní (suchý den)	Skut. ap. 2, 14–21. a 5, 12—16.	Jan 6, 44—52.
čtvrtek svatodušní	Skut. ap. 8, 5–9.	Luk. 9, 1–6.
pátek svatodušní (suchý den)	Joel 2, 23—26.	Luk. 5, 17—26.
sobota svatodušní (suchý den)	Řím. 5, 1–5.	Luk. 4, 38—44.
slavnost nejsvětější Trojice	Řím. 11, 33—36.	Mat. 28, 18—20.
1. neděle po sv. Duchu	Jan 4, 8—21.	Luk. 6, 36—42.
čtvrtek, slavnost Božího Těla	1. Kor. 11, 23–29.	Jan 6, 56–59
2. neděle po sv. Duchu	1. Jan 3, 13—18.	Luk. 14, 16—24.
pátek, svátek nejsvět. srdce Ježíšova	Isai. 12, 1—6.	Jan 19, 31–35.
3. neděle po sv. Duchu	1. Petr. 5, 6—11.	Luk. 15, 1–10.
4. neděle po sv. Duchu	Řím. 8, 18—23.	Luk. 5, 1—11.
5. neděle po sv. Duchu	1. Petr. 3, 8–15.	Mat. 5, 20–24.
6. neděle po sv. Duchu	Řím. 6, 3—11.	Mark. 8, 1–9.
7. neděle po sv. Duchu	Řím, 6, 19–23.	Mat. 7, 15–21.
8. neděle po sv. Duchu	Řím. 8, 12—17.	Luk. 16, 1—9.
9. neděle po sv. Duchu	1. Kor. 10, 6–13.	Luk. 19, 41–47.
10. neděle po sv. Duchu	1. Kor. 12, 2–11.	Luk. 18, 9—14.
11. neděle po sv. Duchu	1. Kor. 15, 1—10.	Mark. 7, 31–37.
12. neděle po sv. Duchu	2. Kor. 3, 4–9.	Luk. 10, 23–37.
13. neděle po sv. Duchu	Galat. 3, 16–22.	Luk. 17, 11—19.
14. neděle po sv. Duchu	Galat. 5, 16—24.	Mat. 6, 24–33.
15. neděle po sv. Duchu	Galat. 5, 25—6, 10.	Luk. 7, 1–16.
16. neděle po sv. Duchu	Efes. 3, 13–21.	Luk. 14, 1—11.
17. neděle po sv. Duchu	Efes. 4, 1—6.	Mat. 22, 34—46.
středa such. dnů zářijových	Amos 9, 13–15. a Nehem. (2. Esdr.) 8, 1—10.	Mark. 9, 16—28.
pátek such. dnů zářijových	Oseáš 14, 2—10.	Luk. 7, 36—50.
sobota such. dnů zářijových	Žid. 9, 2—12.	Luk. 13, 6–7.
18. neděle po sv. Duchu	1. Kor. 1, 4–9.	Mat. 9, 1—8.
19. neděle po sv. Duchu	Efes. 4, 23—28.	Mat. 22, 1—14.
20. neděle po sv. Duchu	Efes 5, 15—21.	Jan 4, 46–53.
21. neděle po sv. Duchu	Efes. 6, 10–17.	Mat. 18, 23–35.
22. neděle po sv. Duchu	Filip. 1, 6—11.	Mat. 22, 15–21.
23. neděle po sv. Duchu	Filip. 3, 17—4, 3.	Mat. 9, 18–26.
24. neděle po sv. Duchu	Kolos. 1, 9–14.	Mat. 24, 15–35.

II. Ve svátky svatých lidu československému známějších.

Památný den svatých	Čtení z listů neb řečí	Evangelium
Svatvečer sv. apoštola Ondřeje 29. listopadu . . .	Sirach 44, 25—27 a 46, 2—9.	Jan 1, 35—51.
sv. Ondřeje apoštola 30. listop	Řím. 10, 10—18.	Mat. 4, 18—22.
sv. Františka Xaver. 3. pros. .	Řím. 10, 10—18.	Mark. 16, 15—18.
sv. Barbory, panny, muč. 4. pros.	Sirach. 51, 1—8a 12. . .	Mat. 25, 1—13.
sv. Mikuláše, biskupa a vyznavače, 6. prosince	Žid. 13, 7—17.	Mat. 25, 14—23.
sv. Ambrože, biskupa, vyznavače a učitele církve, 4. pros.	2. Timot. 4, 1—8. . . .	Mat. 5, 13—19.
neposkvr. početí Panny Marie, 8. prosince	Přísl. 8, 22—35.	Luk. 1, 26—28.
sv. Tomáše apoštola, 21. pros.	Efes. 2, 19—22.	Jan 20, 24—29.
nastolení sv. Petra, 18. ledna; 22. února	1. Petr. 1, 1—7.	Mat. 16, 13—19.
sv. Fabiána a Šebastiána, muč., 20. ledna	Žid. 11, 33—39.	Luk. 6, 17—23.
zasnoubení Panny Marie, 23. ledna	Přísl. 8, 22—35.	Mat. 1, 18—21.
obrácení sv. Pavla, 25. ledna .	Skut. ap. 9, 1—22. . . .	Mat. 19, 27—29.
sv. Jana Zlatoústého, biskupa, vyznav., učit. círk., 27. ledna	2. Tim. 4, 1—8.	Mat. 5, 13—19.
sv. Františka Sales., vyznav. a učit. círk., 29. ledna . . .	2. Tim. 4, 1—8.	Mat. 5, 13—19.
očišťování Panny Marie čili Hromnic, 2. února	Malachiáš 3, 1—4. . . .	Luk. 2, 22—32.
sv. Blažeje, bisk. a muč., 3. ún.	Žid. 11, 33—39.	Mat. 10, 23—28.
sv. Matěje, apošt., 24. neb 25. ún.	Skut. ap. 1, 15—26. . .	Mat. 11, 25—30.
blahosl. Anežky české, 2. břez.	2. Kor. 10, 17—18 a 11, 1—2.	Mat. 25, 1—13.
sv. Kunhuty, císařovny, panny, 3. března	1. Kor. 7, 25—34. . . .	Mat. 13, 44—52.
blahosl. Bedřicha, opata, 6. břez.	Sirach 45, 1—6.	Mat. 19 27—29.
sv. Jana z Boha, vyzn., 8. března	Sirach. 31, 8—11. . . .	Mat. 22, 34—46.
sv. Řehoře, vyznav., učit. círk., 12. března	2. Tim. 4, 1—8.	Mat. 5, 13 19.
blahosl. Jana Sarkandra, mučeníka, 18. března	2. Tim. 2, 8—10. a 3, 10—12.	Mat. 10, 26—32.
blahosl. Jana Sarkandra, mučeníka, v době velikonoční .	Sirach 45, 1—5.	Mat. 10, 26—32.
sv. Josefa, pěstouna Páně, 19. bř.	Sirach 45, 1—6.	Mat. 1, 18—21.
sv. Benedikta, opata, 21. března	Sirach 45, 1—6.	Mat. 19, 27—29.
Zvěstování Panny Marie, 25. bř.	Isai. 7, 10—15.	Luk. 1, 26—38.
sv. Haštala mučedn., 26. března	Moudr. 10, 10—14. . . .	Mat. 16, 24—27.
sv. Haštala m. v době velikonoč.	Moudr. 10, 10—14. . . .	Jan 15, 1—7.
sedmi bolestí Panny Marie, pátek před květnou nedělí . .	Judit 13, 22—25. . . .	Jan 19, 25—27.
sv. Isidora, bisk., vyzn., učitele církve, 4. dubna, ...	2. Tim. 4, 1—8.	Mat. 5, 13—19.
sv. Vojtěcha, bisk., muč., patrona král. českého 23. dubna	Žid. 5, 1—6.	Jan 10, 11—16.
sv. Jiří, mučedníka, 24. dubna	2. Tim. 2, 8—10. a 3, 10—12.	Jan 15, 1—7.
sv. Marka, evangelisty, 25. dub.	Ezechiel 1, 10—14. . . .	Luk. 10, 1—9.
slavnost ochrany sv. Josefa, ve středu po 2 ned. po velikon.	1. Mojž. 49, 22—26. . . .	Luk. 3, 21—23.
sv. Filipa a Jakuba (Malého) apošt., 1. května	Moudr. 5, 1—5.	Jan 14, 1—13.
sv. Zikmunda, krále, muč., patrona českého, 2. května . .	Moudr. 5, 1—5.	Jan 15, 1—7.

Památný den svatých	Čtení z listů neb řečí	Evangelium
nalezení sv. Kříže, 3. května .	Filip. 2, 5—11.	Jan 3, 1—15.
sv. Gotharda, bisk., vyzn., 4 kv.	Žid. 7, 23—27.	Mat. 24, 42—47.
sv. Floriana, muč., 4. května .	Moudr. 5, 1—5.	Jan 15, 1—7.
sv. Stanislava, bisk., muč., 7. kv.	Moudr. 5, 1—5. . . .	Jan 15, 1—7.
sv. Isidora, rolníka, vyzn., 15. kv.	Jakub. 5, 7—8. 11. 16—18. .	Jan 15, 1—7.
sv. Jana Nep., patr. čes., 16. květ.	Sirach 21, 26—31. . . .	Mat. 11, 2—10.
sv. Ferdinanda, krále, vyznavače, 30. května	1. Kor. 4, 9—14.	Luk. 12, 32—34.
sv. Norberta, bisk., vyzn., 6. červ.	Sirach 44, 16—27; 45, 3. 8. 19. 20.	Mat. 25, 14—23.
sv. Pavlíny, panny, muč., 6. červ.	Sirach 51, 1—8.a 12. . .	Mat. 25, 1—13.
sv. Barnabáše, apošt., 11. červ.	Skut. ap. 11, 21—26 a 13, 1—3.	Mat. 10, 16—22.
sv. Antonína Pad., 13. června .	1. Kor. 4, 9—14.	Luk. 12, 35—40.
sv. Víta, muč., patr. čes., 15. červ.	Moudr. 10, 10—14. . . .	Mat. 10, 34—42.
sv. Víta a jeho druhů Modesta a Krescencie, 15. června .	Moudr. 3, 1—8.	Luk. 10, 16—20.
sv. Aloise, vyzn., 21. června .	Sirach 31, 8—11.	Mat. 22, 29—40.
sv. Felixe, mučedn., 23. června	1. Petr. 4, 13—19. . . .	Luk. 14, 26—33.
narození sv. Jana Křt., 24. červ.	Isai, 49, 1—7.	Luk. 1, 57—68.
sv. Jana a Pavla, 26. června .	Sirach 44, 10—15. . . .	Luk. 12, 1—8.
svatvečer sv. Petra a Pavla, apoštolů, 28. června	Skut. ap. 3, 1—10. . . .	Jan 21, 15—19.
sv. Petra a Pavla ap., 29. červ.	Skut. ap. 12, 1—11. . . .	Mat. 16, 13—19.
předrahé Krve Kristovy, 1. čce.	Žid. 9, 11—15.	Jan 19, 30—35.
navšt. Panny Marie, 2. července	Píseň Šalom. 2, 8—14. . .	Luk. 1, 39—47.
sv. Prokopa, opata a patrona českého, 4. července . . .	Sirach 45, 1—6.	Mat. 19, 27—29.
sv. Cyrilla a Metoděje, bisk., patronů českých, 5. července	Žid. 7, 23—27.	Luk. 10, 1—9.
sv. Oldřicha, bisk. vyzn., 6. čce.	Žid. 7, 23—27.	Mat. 24, 42—47.
sv. Markety, panny, muč., 13. čce.	Sirach 51, 13—17. . . .	Mat. 13, 44—52.
sv. Jindřicha, cís., vyzn., 15. čce,	Sirach 31, 8—11.	Luk. 12, 35—40.
rozeslání sv. apoštolů, 15. čvce.	Řím. 10, 10—18.	Mark. 16, 15—20.
Panny Marie Karmelské, 16. čce.	Sirach 24, 23—31. . . .	Luk. 11, 27—28.
sv. Vincence z Pavla, 19. čvce.	1. Kor. 4, 9—14.	Luk. 10, 1—9.
sv. Maří Magdal., 22. července	Píseň Šalomoun. 3, 2—5; 8, 6.	Luk. 7, 36—50.
sv. Apollináře, biskup, mučed., 23. července	1. Petr. 5, 1—11.	Luk. 22, 24—30.
sv. Jakuba Velik., ap., 25. čvce.	1. Kor. 4, 9—15.	Mat. 20, 20—23.
sv. Anny, 26. července . . .	Přísloví 31, 10—31. . . .	Mat. 13, 44—52.
sv. Marty, panny, 29. července	2. Kor. 19, 17—11, 2. . .	Luk. 10, 38—42.
sv. Ignáce, vyzn., 31. července	2. Tim. 2, 8—10 a 3, 10—12.	Luk. 10, 1—9.
den odpustků Portiunkulních, 1. neděle v srpnu	Sirach 24, 14—16. . . .	Luk. 11, 27—28.
sv. Petra v okovech, 1. srpna	Skut. ap. 12, 1—11. . . .	Mat. 16, 13—19.
sv. Alfonse z Liguori, biskup, vyznav., učitel círk., 2. srpna	2. Tim. 2, 1—7.	Luk. 10, 1—9.
nalezení sv. Štěpána, prvomučedníka, 3. srpna . . .	Skut. ap. 6, 8—10 a 7, 54—60.	Mat. 23, 34—39.
sv. Dominika, vyznav., 4. srpna	2. Tim. 4, 1—8.	Luk. 12, 35—40.
Panny Marie Sněžné, 5. srpna	Sirach 24, 14—16. . . .	Luk. 11, 27—28.
sv. Osvalda, krále, muč., 5. srp.	Moudr. 10, 10—14. . . .	Mat. 10, 34—42.
proměnění Pána Ježíše, 6. srpna	2. Petr. 1, 16—19. . . .	Mat. 17, 1—9.
sv. Kajetána, 8. srpna . . .	Sirach 31, 8—11.	Mat. 6, 24—33.
sv. 14 pomocníků, 8. srpna .	Moudr. 10, 10—14. . . .	Mat. 10, 34—42.
sv. Vavřince, mučed., 10. srpna	2. Kor. 9, 6—10.	Jan 12, 21—26.
nanebevzetí P. Marie, 15. srpna	Sirach 24, 11b—20. . . .	Luk. 10, 30—42.
sv. Joachima, otce P. M., 16. srp.	Sirach 31, 8—11.	Mat. 1, 1—16.
sv. Rocha, vyznav., 16. srpna	1. Kor. 4, 9—14.	Luk. 12, 32—34.

Památný den svatých	Čtení z listů neb řečí	Evangelia
sv. Bartoloměje apošt., 24. srpna	1. Kor. 12, 27–31. . . .	Luk. 6, 12–19.
přenesení sv. Vojtěcha, Gaudentia a bratrů, 25. srpna .	Žid. 11, 33–39.	Luk. 21, 9–19.
sv. Josefa Kalasan., 27. srpna	Moudr. 10, 10–14. . . .	Mat. 18, 1–5.
sv. Augustina, biskupa, učitele církve, 28. srpna	2. Tim. 4, 1–8.	Mat. 5, 13–19.
stětí sv. Jana Křtitele, 29. srpna	Jerem. 1, 17–19.	Mark. 6, 17–29.
sv. Jiljí, opata, 1. září . . .	Sirach 45, 1–6.	Mat 17, 27–29.
sv. Štěpána, krále, vyzn., 2. září	Sirach 31, 8–11.	Luk. 19, 22–26.
narození Panny Marie, 8. září	Přísloví 8, 22–35. . . .	Mat. 1, 1–16.
jména Panny Marie, 12. září .	Sirach 24, 23–31. . .	Luk. 1, 26–38.
povýšení sv. Kříže, 14. září .	Filip. 2, 5–11. . . .	Jan 12, 31–36.
sv. Ludmily, mučednice, patronky české, 16. září . .	Přísloví 31, 10–31. . . .	Mat. 13, 44–52.
sv. Matouše, apoštola, evangelisty, 21. září	Ezechiel 1, 10–14. . .	Mat. 9, 9–13.
sv. Mořice (Mauritia) a jeho druhů, 22. září	Zjevení, 7, 13–17. . .	Luk. 21, 9–19.
sv. Kosmy a Damiána, mučedníků, 27. září	Moudr. 5, 16–20. . . .	Luk. 6, 17–23.
sv. Václava, mučedníka, patrona českého, 28. září	Moudr. 6, 10–22. . . .	Mat. 16, 24–27.
sv. Michaela, archanděla, 29. září	Zjevení 1, 1–5. . . .	Mat. 18, 1–10.
sv. andělů strážných, 2. října,	2. Mojž. 23, 20–23. . . .	Mat. 18, 1–10.
sv. Františka Serafin., 4. října,	Galat. 6, 14–18.	Mat. 11, 25–30.
den sv. růžence blah. Panny Marie, 7. října	Přísl. 8, 22–24a a 32–35. .	Luk. 1, 26–38.
sv. Havla, opata, 16. října . .	Sirach 45, 1–6.	Mat. 19, 27–29.
sv. Hedviky vévodkyně, 17. ř.	Přísloví 31, 10–31. . . .	Mat. 13, 44–52.
sv. Lukáše, evangelisty., 18. října	2. Kor. 8, 16–24. . . .	Luk. 10, 1–9.
sv. Šimona a Judy, ap., 28. října	Efes. 4, 7–13.	Jan 15, 17–25.
sv. Volfganga, bisk., vyzn., 31. ř.	Žid. 7, 23–27.	Mat. 24, 42–47.
svatvečer Všech Svatých, 31. ř.	Zjevení, 5, 6–12. . . .	Luk. 6, 17–23.
svátek Všech Svatých, 1. listop.	Zjevení 7, 2–12.	Mat. 5, 1–12.
den všech věrných zemřelých .	1. Kor. 15, 51–57. . . .	Jan 5, 25–29.
sv. Karla B., bisk., vyzn., 4. listp.	Sirach 44, 16–27 a 45, 3. 8. 19. 20.	Mat. 25, 14–23.
sv. Ostatků v Čechách v chrámě uchovávaných, 5. listopadu .	Sirach 44, 10–15. . . .	Luk. 6, 17–23.
sv. Linharta, vyznav., 6. listop.	Sirach 31, 8–11. . . .	Luk. 13, 22–31.
sv. Martina, biskupa, vyznavače	Sirach 44, 16–27 a 45, 3. 8. 19. 20.	Luk. 11, 33–36.
sv. Benedikta, opata, s bratřími, 12. listopadu	Sirach 44, 10–15. . . .	Luk. 12, 1–8.
sv. Alžběty, vdovy, 19. listop.	Přísloví 31, 10–31. . . .	Mat. 13, 44–52.
sv. Cecilie, p. a muč., 22. listp.	Sirach 51, 13–17. . . .	Mat. 25, 1–13.
sv. Klementa, pap., muč., 23. lstp.	Filip. 3, 17–21. a 4, 1–3. .	Mat. 24, 42–47.
sv. Kateřiny, panny, muč., 25. lstp.	Sirach 51, 1–8.a 12. . .	Mat. 25, 1–13.

III. Ve svátky svatých vůbec.

Památný den svatých	Čtení z listů neb řečí	Evangelia
v den sv. mučedníka biskupa,		
čtení 1.	Jakub. 1, 12—18.	Luk. 14, 26—33.
čtení 2.	2. Kor. 1, 3—7. . . .	Mat. 16, 24—27.
v den sv. mučedníka, který nebyl biskupem: čtení 1. . .	Moudr. 10, 10—14. . . .	Mat. 10, 34—42.
čtení 2. . .	2. Tim. 2, 8—10 a 3, 10—12.	Mat. 10, 26—32.
čtení 3. . .	Jakub 1, 2—12.	Mat. 10, 26—32.
den jednoho sv. mučedníka v čas velikonoční	Moudr. 5, 1—5. . . .	Jan 15, 1—7.
den několika sv. mučedníků v čas velikonoční	1. Petr. 1, 3—7.	Jan 15, 1—7.
den několika sv. mučedníků mimo čas velikonoční: čtení 1. .	Moudr. 3, 1—8. . . .	Luk. 21, 9—19.
čtení 2. .	Moudr. 5, 16—20. . . .	Luk. 6, 17—23.
čtení 3. .	Žid. 10, 32—38.	Mat. 24, 3—13.
čtení 4. .	Moudr. 10, 17—20. .	Mat. 5, 1—12.
den sv. biskupa vyznav., čtení 1.	Sirach 44, 26—27 a 45, 3. 8 19. 20.	Mat. 25, 14—23.
čtení 2.	Žid. 7. 23—27.	Mat. 24, 42—47.
den sv. učitele církev., čtení 1.	2. Tim. 4. 1—8.	Mat. 5, 13—19.
čtení 2.	Sirach 39, 6—14.	Mat. 5, 13—19.
den sv. vyzn. nebiskupa, čtení 1.	Sirach 31, 8—11.	Luk. 12, 35—40.
čtení 2.	1. Kor. 4, 9—14.	Luk. 12, 32—34.
den sv. opata	Sirach 45, 1—6.	Mat. 19, 27—29.
sv. panny mučednice, čtení 1.	Sirach 51, 1—8. 12. . . .	Mat. 25, 1—13.
čtení 2.	Sirach 51, 13—17. . . .	Mat. 13, 44—52.
sv. panny nemučednice, čtení 1.	2. Kor. 10, 17—18. a 11, 1—2.	Mat. 25, 1—13.
čtení 2.	1. Kor. 7, 25—34. . . .	Mat. 13, 44—52.
sv. ženy mučednice	Sirach 51, 1—8. . . .	Mat. 13, 44—52.
sv. ženy (vdovy) nemučednice	Přísloví 31, 10—31. . . .	Mat. 13, 44—52.
sv. vdovy	1. Tim. 5, 3—10.	Mat. 13, 44—52.
O slavnosti posvěcení chrámu	Zjevení 21, 2—5. . . .	Luk. 19, 1—10.
v den oddavek	Efes. 5, 22—33.	Mat. 19, 3—6.
v den úmrtí neb pohřbu . .	1. Thes. 4, 13—18. . .	Jan 11, 21—27.
výročí úmrtí neb pohřbu . .	2. Mach. 12, 43—46. . . .	Jan 6, 37—40.
při denní mši zádušní . . .	Zjevení 14, 13.	Jan 6, 51—55.

Dodatek.

Některé poznámky k mapám cest sv. Pavla.

I. cesta z Antiochie Syrské do Seleucie, do Salaminy na ostrově Kypru a po jižní straně jeho směrem západním do města Tafu; odtud na lodi po moři a asi 12 km po splavné řece Kestru do Perge v Pamfylii, na to drsnou, od loupežných kmenův ohroženou hornatinou mezi řekami Kestrem (Ak-Su) a Eurymedonem (Kepry-Su) k západnímu horstvu Tauru a přes ně do Antonie Pisidské, která byla slce na území Frygie, ale pro svou blízkost k Pisidii slula Pisudskou; z Antiochie krajinou úrodnou podél severního úpatí Tauru do Ikonia, odtud na jih do Lystry a z ní východně do Derbe vysočinou jednotvárnou, pustinitou, která vyčnívajíc asi na 1100 m. nad hladinou mořskou a majíc četné písčiny a močály (v létě vysychající), poskytuje toliko bídnou pastvu stádům bravu a divokých oslů (ačli pustota v míře tak veliké nepovstala teprve později působením islamu); z Derbe pak nazpět touže cestou až do Perge, odtud do přístavu Attalia a z něho po lodi do Seleucie a pak pěšky do Antiochie Syrské.

Poznámky o jednotlivých městech, do nichž sv. Pavel se svými průvodci přišel na této a ostatních cestách svých, viz ve Skut. ap. kap. 13—14; 16—21; 27—28.

II. cesta z Antiochie Syrské severní Syrií a tak zvanou Branou Syrskou, dlouhým, as 1000 m vysokým průsmykem v pohoří Amanus, nyní Alma Dagh zvaném (východním to výběžku horstva Taurus) do Issu, odtud rovinou Issuskou a tak zvanou Branou Amanskou, nynější Kara Kapu = Černou horou (prusmykem to jiného výběžku horstva Taurus), do roviny Cilicijské, místy podnebí tropického, a tou (snad přes Mopsueslii) do Tarsu v Cilicii a potom dlouhým průsmykem, zvaným Brána Cilicijská, místy tak úzkým, že sotva čtyři lidé mohou v něm vedle sebe (podél řeky Kydnu) projíti, a tak hlubokým, že po obou stranách vystupují skalní stěny až do výše 100 m, do Derbe, odtud do Lystry, Ikonia, Antiochie Syrské, na to soudíc z toho, že dle Skut. ap. 16, 6. Pavel s druhy svými prošel Frygii a krajinu galatskou, směrem severozápadním do severovýchodní Frygie a západní Galatie a tam směrem severovýchodním až asi do Pessinu, dle mínění některých exegetů (hledíc ke krátké době, kterou tu strávil) sotva správného až do Ankyry (nynější Angory), potom na západ (přes Dorylaeum, ale ne až do Kotynie) do Troady v Mysii, po lodi k ostrovu Samothrake, do Neapole v Thracii, do Filipp, přes Amfipolis do Thessaloniky, Beroey, odtud přes Thessalii pěšky aneb spíše po moři na lodi podél Euboey do Athén, do Korintu, z Korintu pak nazpět po moři do Efesu a do Caesarey, odtud pěšky do Jerusalema a pak do Antiochie Syrské.

III. cesta z Antiochie Syrské touž cestou jako při druhé, do Tarsu, Derbe, Lystry, Ikonia, odtud na sever drsnou, as 1000 m vysokou vysočinou severolykaonskou a částí drsné, as 200 km dlouhé a široké pusty (s jezerem Tattou) do Galatie, buď jen as do Pessinu, jak někteří myslí, aneb hledíc k tomu, že dle Skutk. 18, 23. sv. Pavel procházeje pořádkem krajinou galatskou a Frygií utvrzoval všecky bratry, spíše až do Ankyry (ne-li, jak připouštějí jiní, až do Tavie), ačli již z Mopsuestie neb Tarsu nešel až do Ankyry neb Tavia průsmyky cilicijskými přes města Tyanu, Archelais), z Ankyry (neb Pessinu) přes Synadu, a jak se zdá, nikoli cestou snažší po levém, nýbrž obtížnější po pravém břehu Meandru přes Filadelfii a Sardy do Efesu a na to buď po suchu přes Pergamon aneb po moři podél východního břehu ostrova Chios a Lesbos do Troady, odtud podobně jako při cestě druhé do

Filipp, Thessaloniky, Beroey (a snad i do jihovýchodní části Illyrie řecké, možná až k Lychinidě — Orchidie — sotva až k Dyrrhanium), na to zpět do Beroey a územím thessalským přes Larissu na jih až k Eleusis a do Korintu; odtud opět po suchu přes Thessalii do Macedonie, tam přes Thessaloniku do Filipp, po lodi do Troady, pěšky do Assu, odtud po lodi do Mytilene (na výchoonim břehu ostrova Lesbu), podél východního břehu ostrova Chios k ostrovu Samos a do Miletu, na to na ostrov Kos, Rhodos, do Patary v Lycii a poblíž jihozápadního břehu ostrova Kypru do Tyru, Ptolemaidy, Caesaree a pak pěšky do Jerusalema.

IV. Z Caesaree do Říma (první vazba). Z Caesaree po lodi do Sidonu, k jihovýchodnímu břehu ostrova Kypru a pak (aby byli chráněni před silnými větry v otevřeném moři) podél východního břehu Kypru a podél jižního břehu Cilicie a Pamfylie do Myry v Lycii, podél Lycie ke Knidu v Karii (na jihozápadním břehu Malé Asie), nato jihozápadně k Salmoně (nyní Sergios) na východním cípu ostrova Kréty, do Dobrých Přístavů (Limenes Kali) blíže Lasey, dále na Maltu, do Syrakus na Sicilii, do Regia, Puteol (Pozzuoli) severně od Neapole, odtud pěšky přes Forum Appiovo (Trh Appiův), Tři Hospody (Tres Tabernae) do Říma.

Opravy.

Stránka	6.	řádek	14.	shora	čti je místo ji.
„	8.	„	1.	zdola	čti 24 místo 23.
„	9.	„	13.	zdola	za slovem nýbrž vlož slovo i.
„	10.	„	19.	zdola	čti jest místo est.
„	21.	„	10.	shora	za slovo živi vlož čárku.
„	21.	„	12.	zdola	čti tuje (poskytuje) místo luje (poskyluje).
„	24.	„	11.	shora	za slovo těle dej čárku místo tečky.
„	35.	„	16.	zdola	za slovo patriarchy dej čárku místo tečky.
„	46.	„	20.	zdola	čti ani místo an.
„	46.	„	21.	zdola	čti pranic místo pranici.
„	47.	„	7.	shora	čti Korinťanům místo K rinťanům.
„	48.	„	19.	shora	čti zachová místo zachovává.
„	48.	„	4.	zdola	čti zjevené místo zjevení.
„	49.	„	21.	zdola	čti *σοφία λόγου* místo *σόφία λογου.*
„	51.	„	16.	shora	čti svědectví místo svě ectví.
„	62.	„	8.	zdola	za slovo vdovy dej čárku místo tečky.
„	65.	„	18.	zdola	čti abych místo aby.
„	66.	„	26.	zdola	čti se místo sa.
„	75.	„	4.	shora	čti nevědomý místo nevědomy.
„	75.	„	12.	zdola	čti následky místo niásledky.
„	83.	„	18.	zdola	čti překládajíc místo překládajíe.
„	86.	„	9.	shora	čti vůni známosti m. vůní známost.
„	96.	„	13.	zdola	čti církevní místo církve.
„	102.	„	14.	zdola	čti nežli místo než i.
„	104.	„	15.	shora	čti etnarcha místo etrarcha.
„	109.	„	7.	zdola	čti výtku místo vítku.
„	110.	„	26.	shora	čti apoštolské místo apoštolé.
„	113.	„	3.	shora	čti rodem místo roden.
„	113.	„	21.	zdola	čti mojžíšské místo mojž šské.
„	114.	„	7.	shora	čti zaše místo z se.
„	115.	„	7.	shora	čti Nuže místo Nu e.
„	120.	„	9.	shora	čti jste byli místo jste byl.
„	121.	„	13.	zdola	čti pravé místo právě.
„	125.	„	23.	zdola	čti *μακροθυμία* místo *μακροσθομία.*
„	128.	„	5.	shora	čti Asie místo Asii.
„	128.	„	8.	shora	čti opisech místo spisech.
„	128.	„	29.	shora	čti laodicejským místo laodicejský.
„	130.	„	17.	shora	vynechej čárku za slovy k Bohu.
„	137.	„	15.	zdola	čti dítkami místo díkami.
„	145.	„	6	shora	čti povstávaly místo povstávali.
„	145.	„	20.	zdola	čti připadlo místo připadla.
„	149.	„	8.	shora	čti jiných místo jiný h.
„	150.	„	2.	zdola	za slovem obětním vlož slova: darem, nikoli s obětujícím.
„	150.	„	27.	zdola	čti živou místo života.
„	152.	„	16.	zdola	čti to místo tou.
„	154.	„	1.	pod čarou	za slova: učení Kristova vlož slova: nejen vytrvali, nýbrž i kráčeli.
„	155.	„	9.	zdola	tohoto místo t hoto.
„	160.	„	8.	pod čarou	čti trpěti místo trvati.

Stránka	161.	řádek	12. zdola	čti udává místo u ava.
„	166.	„	15. shora	čti spoluslužebník v Pánu místo Pánu.
„	179.	„	15. pod čarou	čti věčnou místo vécnou.
„	205.	„	13. zdola	čti zaúčastníka místo na účastníka.
„	208.	„	22. zdola	čti: „Pojímáme totiž s většinou exegetů“ místo „Někteří pojímají“.
„	224.	„	12. zdola	za slovo starozákonní vlož slova: a věcmi nebeskými veškeré zřízení novozákonní.
„	226.	„	13. zdola	vynechej slova „neb na pergameně“ a v řádce následující čti arch místo pergamen.
„	234.	„	16. shora	čti pohostili místo pohostiti.
„	235.	„	15. shora	čti levitské místo leviíské.
„	243.	„	5. zdola	čti provinil by se místo provinil se.
„	257.	„	11. shora	čti úhelnému místo úhelnímu.
„	257.	„	10. zdola	za slovo včas dej středník.
„	299.	„	21. pod čarou	čti pozornost místo pozorost.
„	300.	„	11. zdola	čti připojujíce místo vyzývajíce.
„	301.	„	12. shora	čti podobně místo podo ě.
„	306.	„	4. shora	čti poznají místo pozna í.
„	318.	„	15. zdola	čti čas místo č
„	318.	„	17. zdola	čti byvše místo yvše.
„	318.	„	18. zdola	čti svědky místo ědky.
„	322.	„	2. zdola	vynechej slovo dvou.
„	330.	„	11. pod čarou	čti Není místo Ne í.
„	336.	„	20. zdola	čti protibožské místo božské.

DACIE
PŘEDNÍ
ZADNÍ
MOESIE
ČERNÉ MOŘE
CHERSONESUS
DRAVA
SAVA
DUNAJ
ITALIE
ADRIATICKÉ MOŘE
ILLYRIE
DALMACIE
ŘÍMSKÁ PROV.
Korsika
Sardinie
ŘÍM
Tři hospody
Forum Appii
Puteoli
Neapol
TYRRHENSKÉ MOŘE
Dyrrhachium
ILLYRIE
ŘECKÁ
Lychnidus
MACEDONIE
THRACIE
Filippi
Amfipolis
Neapolis
Thessalonika
Beroea
Larissa
Pharsalus
Lamia
EPIRUS
EGEJSKÉ MOŘE
JONSKÉ MOŘE
Messana
Regium
Sicilie
Syrakusy
ACHAIA
PELOPONES
Korint
ATHENY
Lesbos
Mitylene
Chios
Samos
Troas
Assus
MYSIE
Pergamum
LYDIE
Sardy
Smyrna
Filadelfia
Efes
KARIE
Milet
Knidus
Rhodus
LYCIE
Patara
Myra
Attalia
PAMFYLIE
PISIDIE
Apamea
FRYGIE
Synada
Antiochia
LYKAONIE
Ikonium
Lystra
Derbe
CILICIE
Tarsus
Issus
Antiochie
Seleucie
Kypros
Salamis
Pafos
BITHYNIE
PAFLAGONIE
PONTUS
Ankyra
Tavia
Pessinus
GALATIE
Halys
ARMENIE
KAPPADOCIE
SYRIE
FENICIE
Sidon
Tyrus
Ptolemais
Caesarea
JERUSALEM
PALESTINA
ARABIE
Kreta
Dobré přístavy
Lasea
Salmona
O. Malta
MOŘE STŘEDOZEMNÍ
TRIPOLIS
AFRIKA
LIBYE
EGYPT
ČERVENÉ MOŘE
CESTY SV. APOŠTOLA PAVLA:
I. cesta: Antiochie Syr. Seleucie, Kypros, Perge, Antiochie Pisid; Ikonium, Lystra, Derbe, Lystra-Ikonium, Antiochie Pisid. Attalie-Antiochie S.
II. cesta: Antiochie S. Derbe, Lystra, Frygie - Galatie - Troas - Samothrake, Neapolis - Filippi Amfipolis Thessalonica - Beroea - Atheny Korint Efesus Caesarea Pal. Jerusalem Antiochie S.
Tečky ...... a tečky s čárkami -.-.-. značí mínění odchylné.

DACIE
PŘEDNÍ
ZADNÍ
MOESIE
ČERNÉ MOŘE
CHERSONESUS
ITALIE
ADRIATICKÉ MOŘE
ILLYRIE
ŘÍMSKÁ PROV.
DALMACIE
ŘÍM
Tři hospody
Forum Appii
Puteoli
Neapol
TYRHENSKÉ MOŘE
Korsika
Sardinie
Sicilie
Messana
Regium
Syrakusy
O. Malta
JONSKÉ MOŘE
MACEDONIE
THRACIE
Lychnidus
Dyrrhachium
ILLYRIE
ŘECKA
EPIRUS
Filippi
Amfipolis
Neapolis
Thessalonika
Beroea
Larissa
Pharsalus
Lamia
ACHAIA
PELOPONES
Korint
ATHÉNY
EGEJSKÉ MOŘE
Samothrake
Troas
Assus
Lesbos
Mitylene
Chios
Samos
Milet
o. Kos
Knidus
Rhodos
MYSIE
Pergamum
LYDIE
Smyrna
Sardy
Efes
Filadelfia
KARIE
LYCIE
Patara
Myra
BITHYNIE
PAFLAGONIE
PONTUS
GALATIE
Ankyra
Tavia
Pessinus
FRYGIE
Synada
Apamea
PISIDIE
Antiochia
LYKAONIE
Ikonium
Lystra
Derbe
ARMENIE
KAPPADOCIE
CILICIE
Tarsus
Issus
Antiochie
Seleucie
PAMFYLIE
Attalia
Perge
Kypros
Salamis
Pafos
Kréta
Salmona
Dobré přístavy
SYRIE
FENICIE
Sidon
Tyrus
Ptolemais
Caesarea
JERUSALEM
PALESTINA
ARABIE
MOŘE STŘEDOZEMNÍ
TRIPOLIS
AFRIKA
LIBYE
EGYPT
ČERVENÉ MOŘE
DUNAJ
DRAVA
SAVA
DUNA
Halys
CESTY SV. APOŠTOLA PAVLA:
III. cesta: (skutky ap. 18,23 - 22,14) z Antiochie S. do Tarsu a Ikonia; odtud, neli již z Tarsu do Galatie (as Ankyry a Pessinu) a do Frygie (přes Synadu, Apameu) do Efesu, Troady, Macedonie, Illyrie, Korintu, Macedonie (Beroey, Thessaloniky, Filippi, Troady, Assu, Mitylene, do Miletu, Patary, Tyru, Ptolemaidy, Jeruzalema
IV. cesta do vazby římské: z Caesarey do Sidonu, Myry, Kréty, Malty, Syrakus, Regia, Puteol, Forum Appiova, Tři hospod, Říma. Tečky .... a tečky s čárkami -.- značí mínění odchylné.